

פרשת ויחי

(א) ה' * ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. * אמר רבי יוסי,
: לבא חמא בנבואה, במצרים, דיהון בנוהי בכמה גלוון, עד הכא, ועד עדנא
דקץ משיחא.
(ב) ולא מטא לנבואה דויחי, אלא במצרים, והיא * נבואתא מעלייתא,
* לא אתנביאו * דכוותה, ולא מטא להו שום איניש מן בני * נביאה, אלא
הוא ומשה, במשה כתיב, * כי לא יראני האדם וחי. ביעקב כתיב, ויחי יעקב.
ויחי: נבואתה * דנחתא מאספקלריאה * דנהרא.

מסורת הזוהר

(א) ח"א ריג. רכה: ח"ב קעד: (ב) הקסה"ז צ"א צ"ג.

חלוסי גרסאות ה' ברסויי כתבו: אמרו המגיהים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר תזוהר [עד ד"ה ויחי יעקב ר' חייא
פתח ברף רס"ו ע"א] והאור נכר מתוך החשך ולדעתינו כי הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקדש היה,
והמתחמכים להתהלל שנו שפח אמת והססידו כונת והבנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון על מתכנתו
והנה יהיה בעיני כל מעיין כדברי הספר החתום וכבר היינו משמיטין אותו כי בהעתיקה שבא מצפת חובי"ב לא מצאנו
אותו, אלא מפני הרואים שלא יחסארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הדפסנו אותו כאשר הוא ואין כת בידינו לחקן את
אשר עותו, עכ"ל. ובר"ז כתב: מתכמי איי זה אינו מן הזוהר כלל עד ויחי יעקב דף רס"ז ואינו ראוי ללמד, עכ"ל.
ונצוצי אורות כתב הלא תראה שהוא מלוקט פסקי פסקי מהמאמרים שהודפסו במקומם בשלימות וכאן הובא קצתם לבר
(הרשב"ב) והרמ"ק והאר"י קיימו דפין אלו והם סחרי תורה ויש טעויות (הרמ"ז בכ"י). * מוסיף תנא אמר (אה"ל).
* מוסיף לבא דיעקב (אה"ל). * ד נבואתה (אה"ל). * דא רותיה ול"ג דכוותה (אה"ל). * * נבואת.
* מוסיף היא דנחתא (אה"ל). * מאירתא; ולא מאירתא (אה"ל).

מאמר	הסולם	ויחי יעקב
(א) ויחי יעקב בארץ מצרים וכו': אמר ר' יוסי לבו, של יעקב, ראה בנבואה במצרים, שבניו יהיו בכמה גליות, דהיינו כל הגליות, שער עתה ועד הקץ וזמן ביאת המשיח.		שנקרא אספקלריא דנהרא, שהוא מטבור ולמעלה דו"א, אלא מבחינת אחרים אשר שם, שע"כ נאמר למשה, וראית את אחרוי ופני לא יראו, וכן לא תוכל לראות פני כי לא יראני האדם וחי, אבל כשקבל מבחינת אחרים היה חי, וכן ביעקב לא נאמר ויחי אלא במצרים, שהוא בחינת אחרים.
(ב) אל הנבואה של ויחי, אלא במצרים, והיא נבואה חשובה, שלא התנבאו כמותה, ולא הגיעה לשום איש מן בני הנביאים, אלא לו ולמשה כלבו, במשה כתוב, כי לא יראני האדם וחי, וביעקב כתוב ויחי יעקב, ויחי, פירושו, נבואה היורדת מן מראה המאירה, שהוא הפארת.		וזה אמרו, ולא מטא לנבואה דויחי אלא במצרים, כי להיותו מקבל הנבואה מטבור ולמעלה דו"א, ושם נאמר וראית את אחרוי ופני לא יראו, ע"כ לא הגיע לו הנבואה אלא במצרים שהוא אחרים, וז"ש ר' אלתנביאו דכוותה וכו' אלא הוא ומשה, כי כל הנביאים מקבלים מחזה ולמטה דו"א דהיינו מנו"ה כנ"ל, וז"ש, במשה כתיב, כי לא יראני האדם וחי, משמע כיון שלא קבל מבחינת הפנים אלא מאחרים, הוא חי, דהיינו בהמשכת החכמה, וכן ביעקב כתיב ויחי יעקב, שהוא המשכת החכמה מבחינת אחרים
פירוש, כי הארת החכמה ה"ס חיים, כמ"ש והחכמה תחיה בעליה, וה"ס הנבואה של ויחי, ויש הפרש גדול בין נבואת יעקב ומשה לשאר הנביאים, כי שאר הנביאים קבלו נבואתם מנצח והוד דו"א, שהוא מטבורו ולמטה, ששם בחינת הנוקבא, הנקראת אספקלריא שאינה מאירה, וע"כ התנבאו במלת כה שהיא שם הנוקבא, אבל יעקב ומשה קבלו מת"ת (רסויי דף ר"א ע"ב)		דתיינו

(ג) ^א בעי למימר ^ב נבואן דגלותא דערען לבנוהי בארעא דכנען, ובכל ארעא דאתוחב בה, מארעא ^ג דמצרים הוה חביר לביה, דכתיב " כי יש שבר במצרים.

(ד) וע"ד מטא ויחי ^ד יעקב במצרים, ולא הוה ^ה חדי, כי ^ו בארעא * ^ז ההיא ספיקן דעמין, ^ח ספרין דכורסי יקרא, ולא מטא להון שום איניש, לא מן עלאה, ולא מן תתאה, אלא ח"י, ורזא דא, כי לא יראני האדם וחי.

(ה) ^ט כמה הוא רזא עלאה בדא קרא, ואנן חברייא ^י תמיהין עלייהו, על

מסורת הזהר

(א) מקץ כ"ד צ"א.

חלופי גרסאות ^א בעא. ^ב מוסיף חסך ההוא הוה בעינוהי נבואן. ^ג מוסיף דמצרים מדרגת למצרים אתגלי עלוהי נבואה ולא אתגליין בשנין סגיאין דדר בארעא דכנען ובארעא דארם ולא זכר ויחי אלא בארעא דמצרים דבארעא דמצרים (אה"ל). ^ד ל"ג יעקב (אה"ל). ^ה מוסיף חדי הי"א; סי"א; אחרי כד בארעא ווי האי היא ספיקן (אה"ל). ^ו בארעי. ^ז היא. ^ח ספרין (אה"ל). ^ט מוסיף חמי כמה (אה"ל). ^י תמיהון.

מאמר

הסולם

ויחי יעקב

קשורים בה, ומשום זה לא היה שם בשמה. אבל גם ספרין דכורסי יקרא שמה, שה"ס הכלים והניצוצין של מדרגת החכמה שנפלו שמה כנ"ל. ונודע שאין מדרגת החכמה יכולה להאיר רק בהתכללות עם אור החסדים, שאז נקראת אור החכמה בשם אור החיה, בסו"ה החכמה תחיה בעליה (קהלת ז' י"ב) וז"ש, ולא מטא להון שום איניש וכו', אלא ח"י ששום אדם לא יוכל לזכות לחכמה אלא המקבלים בהתכללות החסדים, שהמקבל נקרא אז ח"י כמ"ש לעיל (ויגש דף מ"ג אות קל"א ד"ה ושיעור הכתוב) בסו"ה אמותה הפעם אחרי ראותי פניך כי עודך ח"י, ע"ש. והיינו מדרגת יסוד דגדלות שנקרא יוסף. וזסו"ה ויוסף ישית ידו על עיניך דהיינו אור עינים שה"ס אור החיה. כי אור החיה אינו מאיר בפרצוף, מטרם שיש שם בחינת יוסף, שה"ס יסוד דכלים, מטעם ערך ההפכי, כנודע. וע"כ נקרא היסוד חי העולמים. וז"ש, ורזא דא כי לא יראני האדם וחי, שפירושו, שבחינת הפנים אין שם מדרגת חי, וע"כ לא יראני האדם, כי ראייה ה"ס חכמה, שאינה מאירה זולת במדרגת אור החיה, דהיינו בהתכללותה עם חסדים, ובחינת הפנים נמשך מא"א, שה"ס חכמה בלי חסדים.

(ה) כמה הוא רזא וכו': כמה הם סודות העליונים שבמקרא הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, ועל ויחי שנזכר עמו יעקב, היה לו לומר ישראל, דהיינו ויחי ישראל. כי השם יעקב יורה על קסנות, והשם ישראל יורה שכבר

דהיינו במצרים. וז"ש ויחי, נבואתה דנחתא מאספקלריא דנהרא, דהיינו מטבור ולמעלה דז"א, מן ת"ת, שנקרא אספקלריא דנהרא. כנ"ל. אמנם יש הפרש גם בין יעקב ומשה, כי יעקב הוא מתפארת, ומשה מפנימיות התפארת שה"ס הדעת.

(ג) בעי למימר נבואן וכו': רצה יעקב לומר נבואות על הגליות שיקרו לבניו בארץ כנען ובכל ארץ אשר גרו בה, שהם מארץ מצרים, כלומר, שכל הגליות נכללות בארץ מצרים. היה לבו נשבר, שכתוב, כי יש שכר במצרים.

(ד) וע"ד מטא ויחי וכו': ועל כן, הגיע, ויחי יעקב במצרים, ולא היה שמה, כי בארץ ההיא קשרם של העמים, כלומר, שכל זוהמת העמים כלולה שם, וגם הספרים של כסא הכבוד שה"ס הניצוצים של החכמה השבוים ביניהם, שמכונים ספרים, והוא בסו"ה וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא (יחזקאל א') ולא הגיע אליהם לבררם שום איש, לא מן העליונים ולא מן התחתונים אלא ח"י וזה סוד, כי לא יראני האדם וחי. (ספיקן, פירושו קשר שלהם מלשון ספקה בחבל), (כלאים ו').

פירושו, כבר נתבאר לעיל (פרשת לך דף מ"ד ד"ה ביאור, וכדף מ"ח ד"ה ויש) שמפאת חטאו של אדה"ר נפלו הכלים והניצוצים של מדרגת החכמה לקליפת מצרים, עש"ה. וז"ש ולא הוה חדי כי בארעא ההיא ספיקן דעמין כי ארץ מצרים היא קליפת קשה, שזוהמת כל העמים (דפו"י דף רי"א ע"ב *) דף רי"ב ע"א)

ויחי א דדכור עמיה יעקב, הוה[ליה] למימר קמי ישראל. ישראל מנין. דכתיב
 "קדש ישראל לה' ראשית וגו'. ב בני בכורי ישראל. רבי אלעזר בריה
 דרבי שמעון אמר, וכי לא אמר קרא, ג וימכור את בכורתו ליעקב.
 (ו) אמר רבי שמעון אבוה, ג בעידנא דהווי ישראל קשיטין וזכאין
 ועבדין זכו, ולא הווי רתיתין ישראל, אלא יעקב לחודיה. בדיק טכאן דעבדין,
 ה הוה למעבד להו טכאן סגיאין דא בדא.
 (ז) מדחבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל עובדיהון בישינ, לא הווי סבלין
 יתיה, דלא יהויין לעלמא, בקושטא על חוביהון, ועל דא אתי מכילתא דרחמי
 ודינא לחוד, ישראל, ויהבית יתהון ו בארעא גלותהון.
 (ח) יאות ז בעי ברי, אבל איניש ה מסתכל ה וינדע יתיה, יעקב דמתלף
 עם ויחי, קדש. ועל דנא רזא אמרין, יעקב יבחר יתיה ספירא בכורסי
 יקרא.

מסורת תזהר

(א) (ירמיה ב') ח"א רכו : ח"ב מב. קא : קח : קכ : קכא : קכב. רכה : רכט : רעה : רעו : ח"ג מב. ס :
 צא. צד. ק : רנב. רנב. רצו : ת"ו תי"ב כו. תכ"א נר : תל"ט עט : תמ"ט פה : ת"ה בהשמטות קמא :
 (ב) לך קמ"ר צ"ד (ג) (בראשית ב"ה).

חלופי גרסאות א דרכי. ב מוסיף אמר ליה (אה"ל). ג בערנא. ד כתיחין (אה"ל). ה מוסיף הוה ליה (אה"ל).
 ו בארע. ז ל"ג בעי (אה"ל). ה מסתכלין ; ססכלתן (אה"ל). ט נרע. י ל"ג בחר יתיה (אה"ל).

ויחי יעקב

הסולם

מאמר

לא יכלו לסבול מפתח, שלא ישרו באמת בגלות
 לעולם על עונותיהם. ועל זה באו מדת הרחמים
 והדין ביחד, שהוא הוראת השם ישראל, ונתנו
 אותם בארץ גלותם, פירוש. שהשכינה גלתה
 עמהם, שעליה יורה השם ישראל וע"כ היו
 בטוחים שיגאלו יחד עם השכינה, ועי"ז סבלו
 הגלות ולא פחדו. ותירץ ר"ש בזה, מ"ש
 בגלות השם ישראל, שנאמר ויגל ישראל מעל
 אדמתו (מלכים ב' י"ז).

שבכר יש לו מוחין גדולות, והמלה ויחי רומז על
 אור החיה שהוא מוחין גדולות היה לו לכתוב
 ויחי ישראל, וישראל מאין לנו, שירה על
 מוחין גדולות. כי כתוב קדש ישראל רה,
 וקדש רומז על גדלות, וכן כתוב, בני בכורי
 ישראל, ובכור, רומז על גדלות, הרי שבגלות נזכר
 השם ישראל, ולא יעקב, שהוא שם הקטנות, בסו"ה מי
 יקום יעקב כי קטן הוא, (עמוס ז'). ר' אלעזר
 בריה דר"ש אמר, וכי לא אמר הכתוב, וימכור
 את בכורתו ליעקב. הרי ששם בכורה שהיא גדלות
 נזכר גם כן השם יעקב, וע"כ לא יקשה לך, מ"ש כאן
 ויחי יעקב, ולא ויחי ישראל.

(ח) יאות בעי ברי וכו' : יפה שאלת בני,
 היינו על מ"ש, וימכור אח בכורתו ליעקב,
 שהיה לו לומר לישראל, כי בכורה הוא מוחין גדולות,
 כנ"ל. אבל האיש המסתכל ידע אותו, שיעקב
 המחובר עם ויחי הוא קדש. כמו השם ישראל.
 כלומר, זה הכלל שאמרנו, שיעקב הוא שם הקטנות,
 אינו בהכרח במקום שמפורש אצלו הגדלות שהשיג
 וע"כ כתוב כאן ויחי יעקב, ואינו צריך לומר ישראל,
 וכן וימכור את בכורתו ליעקב, אינו צריך לומר
 ישראל, כי יעקב זה המחובר עם הגדלות ודאי קדש
 הוא בהכרח. כמו ישראל. ועל סוד זה אמרו,
 יעקב בחר בו הקב"ה, להיות ספיר בכסא
 הכבוד, ולא אמרו ישראל, משום שמפורש
 הגדלות.

(ו) אמר ר"ש אכוה וכו' : אמר לו ר' שמעון
 אביו. בזמן שהיו ישראל אנשי אמת
 וצדיקים ועושים צדקה לא היו מפחדים ישראל,
 אלא יעקב בלבד, כתוב בו שהיה מפתח, שנאמר כי
 ירא אנכי אותו וגו', כי ישראל הוא שם הגדלות,
 ואין בו פחד. כי בשביל המעשים טובים שעושים
 ישראל, היו עושים הרבה חסד זה עם זה, וע"כ
 לא היה בהם פחד.

(ז) מרחבו ואתגליאו וכו' : משחטאו והגלו,
 מחמת עונותיהם ומעשיהם הרעים.

(רש"י דף ר"ב ע"א)

(ט) רבי שמעון פתח ואמר, * ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. לב נדכאים: דא יעקב, כד"א, ה תחות מן דרגא נחיתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים.

(י) תנא א"ר אבא, לבא חמא, דיעקב דהוה במצרים לית נבואתיה י מעליותא. י ארעא סגיא.

(יא) תא חזי, לא זכי לברך לחד מבנוהי, ולא הוה בידיה רוחא לברך, אלא י במצרים, כד בריך יתהון כל חד וחד ברזא. ורזא י וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. ה תא חזי, דלא אתיהיבת נבואתא, אלא לתבירי לבא, כד"א י רדו שמה ושברו לנו משם ונחיה ולא נמות.

(יב) אמר רבי יוסי, תחות כרסי יקרא קדישא, יעקב ספיר, דאיהי מכילתא דדינא לסטריה, אתא אמר י לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, את משכה, דיעקב י חזא לסטריה מכילתא דדינא, ה ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל וגו', ורזא דמלה י אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב.

מסורת הזהר

(א) וישב י"ד צ"ב. (ב) לעיל דף ב' ציון א. (ג) מקץ ל"א צ"ב. (ד) וישלח נ"א צ"ג. (ה) ב"א ק"ל צ"ד. (ו) חיי שרה ע"ה צ"ג.

חלוסי גרסאות ה תחת; ואת דכא ול"ג תחות (ני"ג אה"ל); ויחי יעקב (הסולם). כ מעליחא. ג דארעא סגיא; ארעא סגיא, ד במצראי. ס ת"ת רזא ול"ג ת"ח (אה"ל). ו הוה (אה"ל).

ויחי יעקב

הסולם

מאמר

(ט) רבי שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. לב נדכאים, זהו יעקב, כמו שאתה אומר, ויחי יעקב, כי מתחת המדרגה, דהיינו מאחוריים, ירדו עליו נבואות וברכות במצרים, דהיינו כמ"ש לעיל שמצרים הוא בחינת אחוריים, וע"כ היה לבו נדכה כמ"ש לפנינו. (י) תנא אמר ר' אבא וכו': למדנו אר"א, הלב רואה, שיעקב שהיה במצרים, לא היתה נבואתו נעלה, כי הארץ היתה שגואה.

(יא) תא חזי לא זכי וכו': בוא וראה, לא זכה לברך אף אחד מבניו, ולא היה בידו רוח לברך, אלא במצרים, כאשר ברך אותם לכל אחד ואחד על פי סוד. והסוד הוא, וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר לבניו למה תתראו. בוא וראה, שלא נתנה נבואה אלא לנשברי לב, כמ"ש, רדו שמה ושברו וכו'. (יב) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, תחת כסא הכבוד הקדוש יש יעקב ספיר, שהוא, דהיינו הספיר, מדת הדין של בחינתו, בא הכתוב ואמר, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל. אתה מוצא שיעקב ראה לבחינתו מדת הדין, שכתוב ויזרח לו השמש וגו'. וסוד הדבר, אוי לנו כי פנה יום וגו'.

ביאור הדברים, כי כסא הכבוד הקדוש שה"ס בינה, עומד על ד' רגלים שה"ס ג' קיין והנוקבא המקבלת ג' הקיין, כמ"ש לעיל (וירא דף ה' ד"ה ת"ח ע"ש) והמסך דבחי"א שעליו יוצא קו האמצעי, שנקרא יעקב, מכונה

בשם

(דפוסי דף ר"ב ע"א)

יג) רבי שמעון אמר, כד אתגליאו מן ירושלם, ואעדיו תדירא, וסאיב
 א מסנאה ית היכלא, בעדנא ההיא לא סובלת י מלכותא לישראל על חוביהון,
 אלא ישראל, י בגין דהיא מתרי גיסא: רחמי ודינא.
 יד) ומלה דלא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כד אתפריש
 בסביריה, י ישראל יעקב עלאה דא מן דא, י ובגינהון הוה חוטר א דמשה
 גליפא מתרין סטרוי משמיה קדישא, חד רחמי בדינא, וחד דינא
 בדינא.

טו) ורזא י לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, מדאנן בגלותא,
 דחיקן בין שנאי, ואסתליקת מטרוניתא מן מלכא, ואתרחיקת מניה, הוא ישרי
 שכינתא בינא ויפרקינא, ורזא י כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות.
 ויחי חי, כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי.

מסורת הוהר

א) (כמרכב כ"ג) ח"ב קיב. ח"ג קיב: רי: רל: רמו: רסא: ת"ז תנ"ה פח: ב) הקסה"ז קל"ב צ"ח.
 חלוסי גרסאות א) משנאה (אה"ל). ב) מוסיף דא מלכותא (אה"ל). ג) בריל (אה"ל). ד) מוסיף ישראל תחאה (אה"ל).
 ה) ובגינן; אה"ל כתב כאן חסר מעט.

מאמר	הסולם	ויחי יעקב
<p>בשם ספיר. וו"ש שיעקב ספיר נמצא תחת הכסא. והיא מדת הדין של בחינתו, כי מסך זה ממעטו לבחינת ר"ק. ומביא ראיה לזה, מהכתוב, ויזרח לו השמש כאשר וגו'. והיינו כמ"ש בזהר לעיל בראשית א' אות קמ"ב שהוא אור המאיר לרפואה, לרפאותו מפנות ערב שבשמאל, ולהיות אור הזה אינו יוצא אלא על מסך דבחי"א שה"ס מסך דנקודת חירק. ע"כ נעשה צולע על ירכו, כמ"ש שם בסולם באורך ע"ש. הרי נשמע מהכתוב הזה, דיעקב חזא לסטריה מכירחא דדינא, שה"ס המסך דבחי"א, כדי לרפאותו מפנות ערב שבשמאל, וו"ש, ורזא דמלה אוי לנו כי פנה היום וגו', כי מכה התכללות השמאל ביעקב פנה היום, שנסתלקו האורות, וע"כ היה צריך למכילתא דדינא, שה"ס המסך דבחי"א, כדי לחזור ולהמשיך אור השמש, ואע"פ שנעשה ע"י כך, צולע על ירכו, כמ"ש שם בסולם. ולפיכך אמר הכתוב לא יעקב יאמר עוד שמך, שיש שם מדת הדין, כי אם ישראל וגו' שיש שם גם מדת הרחמים, דהיינו ג"ר מאו"א עלאין, שה"ס אירא דכיא.</p>	<p>הוא סכה לנילוי הרחמים, כמ"ש לפנינו, וע"כ גם הדין נחשב לרחמים. יד) ומלה דלא יעקב וכו': ודבר הכתוב, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כאשר מתבאר בהבנה, נמצא ישראל יעקב, עליון זה מן זה, שישראל, השוכן יותר מייעקב, שע"כ כרכו בשם, ישראל, ועל הוראתם, היא מטה משה חקוק משני צדדיו שמו הקדוש, אחד רחמים בדין, שהיא מדרגת ישראל, ואחד דין בדין, שהיא מדרגת יעקב. טו) ורזא לא הביט וגו': וזה סוד לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, שמשמע שביעקב לא ראה און, אבל עמל ראה, מה שאין כן בישראל אפילו עמל לא ראה, והוא משום שהדין נחשב בו ג"כ לרחמים כנ"ל כסמור. ומפרש זה, מתוך, שאנו נדחקים בגלות בין האויבים, והשכינה נסתלקה מן המלך, שהוא ז"א, ונתרחקה ממנו, נעשה זה לסכה, שלבסוף ישרה השכינה בינינו ויגאל אותנו, כי הרחוק מביאנו לתשובה והתשובה לגאולה, לפיכך גם הדין שבמדרגת ישראל, נהפך לרחמים, וע"כ אוה"כ, כי לא ראה עמל בישראל, אלא כולו רחמים, אבל במדרגת יעקב אינו כן, וע"כ נמצא בו עמל, ולפיכך כרכו המלאך לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, שיש בו דין ורחמים, דהיינו גלות וגאולה, וכולו רחמים. ורזא כה אמר וגו': וזה סוד, כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות, ויחי חי, מירוש כי מלך, ה"ס הדין שבשם ישראל, וגואלו</p>	

(רסוי דף רי"ב ע"ב)

טז) בנין עלאה, שת"י ה רגלי חי, כ ל"י רבתא י' זעירתא. לח' חיו, ו"י לר, ו"ד ל"י, הדא הוא דנפיק מעלאה.

יז) תחות כרסיה כ יקרא, ד מאבן טבא, בארץ מצרים, היינו דכתיב "ונגף ה' את מצרים יוגו, ו ב' פרישא. כ כי טל אורות טלך א' פרישא.

יח) ובגין דא מתלף כחדא, ב' פרישא גלותא, א' פרישא קדמייתא. תא חזי, מאי דכתיב ב' בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלותא, אתוון דאתגור

מסורת הזהר

א) (ישעיה י"ט) ח"ב לו. ב) וירא קט"ו צ"ו. ג) (ישעיה ב') ח"ב סט: ריה. רכא: רנה. ח"ג קמה.

חלומי גרסאות ה רגלי ד' לח' חי (אה"ל). כ ל"י רבתא י' לח' זעירתא ח' לחיו ו"י ל"י [נ"א ל"י] ה ל"י [נ"א ול"ד] (ספרים ישנים). ג מוסיף יקרא יקרא. ד ראבן (אה"ל). ה מוסיף נגוף ורטוא וגו'. ו י"ב (ס"י); בגין פרישא כי טל אורות טלך בגין פרישא ובגין רץ מתלפן כחדא (אה"ל). ז מוסיף בגין פרישא (ס"י). ח מתחלף (ס"י).

ויחי יעקב

הסולם

מאמר

הפשטות ויחי, חלוקה ב', היא ז' אותיות המילואים: י"ן, ו"ד, ת', ו"ד. שהן בגימט' גלת עם ג' האותיות. וה"ס ב' רגלין הנ"ל, שהן נצח והוד, שחלוקה א', ויחי, ה"ס נצח. וחלוקה ב' שהיא בגימ' גלת ה"ס הוד. ושתיהן ח', כלומר שכלולות בהמלה ויחי, שלהיות הגלות סכת הגאולה והתחיה. נחשב גם הגלות לתחיה, כמ"ש לפנינו.

ונואלו, ה"ס הרחמים שבשם ישראל. ושניהם בכללים בצבאות, שהוא נצח והוד, אשר הנצח הוא הרחמים שבו, והוד הוא הדין שבו, ומכונים ויחי, ח', כי הנצח שה"ס רגל ימין, מאיר רק ממטה למעלה ע"כ מכונה ויחי, לשון עבר. וההוד שה"ס רגל שמאל, מאיר גם ממעלה למטה. וע"כ מכונה ח', לשון הווה. וכל זה הוא במדרגה העליונה ישראל, אבל למטה ממנו, כתוב, כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הודם רגלי, משום שלמעלה במדרגת ישראל, שתי רגלי ח', שרגל ימין שהיא נצח נקרא ויחי, ורגל שמאל שהיא הוד נקרא ח', כנ"ל, אכל כאן הם נקראים הודם רגלי, שהוא לשון רממה. שהוא היסך החיים.

וזו אמרו, בנין עלאה שתי רגלי חי, ששתיהן נכללות במלה ויחי, ומבאר ל"י רבתא י' זעירתא: ל"י הגדולה שהיא הפשוטה יש במילואה י' קטנה, דהיינו ו"ד שהוא בגימט' י'. לח' יש במילואה ת', ו"י יש במילוי הו', ו"ד יש במילוי ה"י.

טז) בנין עלאה שתי רגלי וכו': במדרגה העליונה, שהיא ישראל, שתי הרגלים

שהם נצח והוד הם ח', כנ"ל שהנצח נקרא ויחי, והוד נקרא ח', ושניהם נכללים בהמלה ויחי, ומפרש, ל"י רבתא י' זעירתא, לח' רבתא ת', ו"י לו', ו"ד ל"י (כצ"ל) וזהו יוצא מן העליונה, שהוא ישראל.

יז) תחות כרסיה יקרא מאבן טבא וכו': ואלו ב' החלוקות כלולות באבן הטוב ספיר, שמתחת כסא הכבוד, שהוא בארץ מצרים. (כמ"ש לעיל באות ר') והיינו שכתוב, ונגף ה' את מצרים וגו' שהוא חלוקה ב', דהיינו אותיות המילוי המרמזות על הגלות כנ"ל, והכתוב כי טל אורות טלך שפירושו טל תחיה, הוא חלוקה א', דהיינו אותיות הפשוט המרמזות לתחיה.

פירוש, ב' הבחנות יש באותיות, שהם פשוט ומילוי. כי למשל כשמבטאים א נשמעות עמה האותיות לך, דהיינו אלף, וכשמבטאים ב' נשמעות עמה האותיות ית, דהיינו בית. האותיות א' ב' נקראות פשוטות, והאותיות לך, ית, הנשמעות עמהן, הם המילואים של הפשוטות, ולפי זה כשד' אותיות ויחי, נמצאות במילואן הן: ו"י, ו"ד, חת, ו"ד. ונבחן שיש כאן שתי חלוקות: חלוקה א', הוא ד' אותיות (דמוי דף ריב ע"א)

יח) ובגין דא מתלף וגו': ועל כן מתחברות יחד, חלוקה ב', הרומזת על הגלות עם חלוקה א' הראשונה, הרומזת על תחיה וגאולה בוא וראה מה שכתוב בית יעקב לכו ונלכה באור ה', שפירושו האותיות הרומזות על הגלות שנגזר עליהם, על עונותיהם, באמת ובדין, יש

עליהון, על חוביהון, בקושטא בדינא ה' הו', באורייתא תקנתא, ותפקון מן חמרא טינא, דהיא גלותא, וותהכו לנהרא י די'.

(ט) א' ד' ר"ץ ס' בארץ, י אתצפי אתא בתיגנא י דסיפרא דאורייתא. וואינן אתפלגין בארץ, ט' לא' ר"ץ. את משכח בתיגנא דספרא דאורייתא. ר"ץ מתלפין כחדא גלותא. מאי גלותא דמצראי ארבע * מאה שנין הוה אמר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי י הוית י' מניתא יתהון מאתן ותשעין שנין י' הו'. (כ) ת"ח * וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. ר"ש פתח ואמר, ב' הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי י' לגלויאן, ועקתן סגיאין, י' ועדן בישין, ואע"ג דיהו באלין מטרוניתא אזדעזעת ואתרחקת מן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ז') ח"א רנ: רנא. ח"ב טו. ריר: רכ. (ב) (ישעיה ז').

חלוסי גרסאות א' הכי באורייתא באורחא תקנתא (אה"פ). ב ותהכי (אה"פ). ג דה' (אה"פ). ד ר"ל (ס"י); ד"ל (אה"פ). ה ל"ג בארץ (אה"פ). ו אתצפי (אה"פ). ז דספרא. ח ואנא אתמלג (ס"י); אנא אומר מתמלג (אה"פ). ט בארץ (ס"י). י הוה. יא יתהון מניתא. יב ל"ג הוה. יג לגלויאן; לגלואן (אה"פ). יד וערען (אה"פ).

ויחי יעקב

הסולם

מאמר

עברו שבע שנות השובע ושנתים ימי הרעב, (בראשית מ"ה, ו) ויוסף חי אחר שבא יעקב למצרים עוד שבעים ואחד שנה, כי יוסף חי מאה ועשר שנים, וכל זמן שיוסף חי לא התחיל השעבוד.

והנה קהת היה מיורדי מצרים, וימי חייו היה קל"ג שנה, ועמרם בנו חי קל"ז שנה, וימי משה בעת גאולתם ממצרים חי' שמונים שנה, ואם נאמר, שעמרם נולד בסוף ימי קהת, וכן משה נולד בסוף ימי עמרם, הרי הם ביחד ש"ג שנה, ומומן מכירת יוסף עד שנעשה למלך חי' י"ג שנה, שזה נכנס בחשבון הנלות הרי הם שס"ג, הוצא מהם ע"א שנים שמלך אחר ביאת יעקב למצרים, שבזמן מלוכתו לא נשתעברו, נמצא רצ"ב שנים, והזהר חושב רק רצ"ג שנים, כי שתי שנים חושב למובלעות, כי לא נולד עמרם בסוף ימי קהת ממש או משה לא נולד בסוף ימי עמרם ממש.

(כ) ת"ח וימת יוסף בן מאה ועשר שנים: ר"ש פתח ואמר, הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל, ונמצא במקרא הנה, הריון ולידה שנתמלאו לגליות וצרות רבות וזמנים רעים, כמו שמסוים הכתוב, כי בטרם ידע הנער וגו' תעזב האדמה וגו' ימים אשר לא באו וגו' ע"ש. ואע"פ שהקב"ה יהיה עמנו כאלו השנים, כי כן יורה שם הילד עמנו אל, שהוא שם השכינה, אמנם השכינה נודעזעה ונתרחקה מבעלה שהוא ז"א, ונמצאת עמנו בגלות. כלומר אע"פ שהשכינה

נמצא

יש להם תקנה בתורה, שכיומה, תצאו מן הטיט והרפס, שהיא הגלות, ותלכו לאור ה'. ושיעור הכתוב, בית יעקב רכו, בגלות ועיז שתחזקו שם בתורה, תזכו ונלכה באור ה'. שהוא התחיה והגאולה, ונמצא שהגלות היא סכה לגאולה. הרי שב' החלוקות באות כאחד.

(ט) א' ר"צ בארץ וכו': אותיות א' ר"ץ, הן בארץ הנעצבת ובה בגלות, בגזירת ספר התורה, דהיינו בארבע מאות שנה שבגזירת בין הכתרים, והן מתחלקים בארץ: לא', רץ. אתה מוצא בגזירת ספר התורה אשר ר"צ מתחברים יחד בגלות, כלומר שהיו בגלות מצרים ר"צ שנה כמ"ש לה'ן, והמלוי מן האלף של ארץ היא בנימט' מאה ועשר, מאה ועשר ור"צ, הם ארבע מאות שנה, כמ"ש לפנינו, אתצפי פירושו נעצב, כי בכל עצב מתרגם בכל מאן דאצפא לך. (משלי י"ד), תיגנא פירושו גזירה, לפי הענין, מאי גלותא דמצרים וכו': שואל מהו גלות מצרים, הלא ארבע מאות שנה היה אמר לאברהם שיהיו בניו בגלות, ואם תספור אותם היו רק מאתים ותשעים שנה. פירוש, שחושב התחלת ימי הגלות בפועל מוזמן מכירת יוסף למצרים, והוא חי' או בן שבע עשרה, ועד שנעשה למלך חי' שלש עשרה שנה, כי בשעה שעמד לפני פרעה חי' בן שלשים שנה, (כמ"ש בראשית מ"א, מ"ו) ועד שבאו יעקב ובניו למצרים כבר חי' יוסף בן ל"ט שנים, כי כשבאו יעקב למצרים כבר (דסרי דף רי"ב ע"א ט) דף רי"ב ע"ב)

ח. יתרעי למימר והוה י עבר מן גלותא מאה ועשר שנים, ומאתן ותשעין, הוי ארבע מאה שנים, ולא אתמני גלותא דיעקב, אלא מדמית יוסף, י והיינו י דא ע"ג י דא דאמר * ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וגו'.

(כא) ויהיו ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה, הכא רזא בגלותא במניינא, תקונתא יהון בנייא דאתגליין במכילתא דדינא, תלתא גלוון, קדמאה דמצראי, דאתמתל י בשבע שנים. רבי י חייא פתח ואמר, י השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות וגו'.

(כב) ר' שמעון אמר, מהכא, י מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתך וגו', הכא רזא בגלותא תקנתא יהון בנוהי דישראל, משתרי גלייא, ויתרעי למימר, יהון בניא קדישא, דאתגלוון על חוביהון בדינא שנים סגיאין י היא, י שבע כחטאתיכם, י כי שבעתים יוקם קין, בגלותא קדמאה דמצראי, דהיא זעירא.

מסורת הזהר

(א) (דניאל יב) ת"ז בהקדמה ד: (ב) (שה"ש ב') ח"ב ט. רע: ת"ז ת"ל ע"ג: (ג) הקטה"ז ע"ב צ"ב. (ד) (ויקרא כ"ו) ח"ב קל. (ה) (בראשית ד').

חלושי גרסאות ח יתרעו; אחרעי (אה"ל). כ עכיד (אה"ל). נ כס"י נדפס מן ותינו עד סוף האות שומם וגו' בסוף אות כ"ד. ד דאע"ג ול"ג דא. ה עלאה (ס"י). ו בשבעא; בשבעה. ז אבא (אה"ל). ח מוסף יהא שבע.

מאמר

הסולם

ויחי יעקב

נמצא עמנו, עם זה היא בצער וכגלות, וכלי זונג. והנה נחבאר בהכתוב, שיש הריון מוקדם ללידת הגלות, וכן מאה ועשר היא החקיקה הנוספת הנבחנת להריון אל מציאות הגלות, והכתיב ירצה לומר שכבר עבר מן גלות מצרים מאה ועשר שנים לבחינת הריון, אשר עם מאתים ותשעים שהיו בגלות ממש, הן ארבע מאות שנים. שאמר הקב"ה לאברהם בכרית בין הבתרים ולא נמנה הגלות של יעקב אלא משמת יוסף, ועל מאה ועשר שנים אלו של הריון הגלות, מרמות האלף דארץ, שהיא בנימ' מאה ועשר כנ"ל.

ועל מאתים ותשעים שהיו בגלות ממש, מרמות ר"ק דארץ. וכאן צריך הזהר לומר מה שנדפס בספרים להלן, שלא במקומו. והיינו דא על נבי דא דאמר, ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם ימים אלף מאתים ותשעים. אשר הכתוב אומר אלף על גבי מאתים ותשעים. והוא כמבואר שהגלות מתחלקת להריון, וגלות ממש, ואלף הי"ס הריון, שכני' ק"ה ומאתים ותשעים הם גלות ממש. והם אותיות ארץ, דהיינו אלף - רץ.

(כב) ר' שמעון אמר מהכא וכו': רש"א מכאן נשמע ביאורו של מספר שבע. שכתוב מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתך וגו'. מרחוק, פירושו בגלות, והיה זה, מסני האהבה הגדולה שאינה מתגלה זולת ע"י הגלות. כאן סוד, שהגלות הוא התקון שיהיו בני ישראל משתחדדים מן הגלות ויתגלה אהבתו יח' אלינו, וירצה הכתוב לומר במספר שבע שבחיי יעקב, שהבנים הקדושים, שגלו על עונותיהם, יהיו בדין שנים רבות עד שיהיו שבע כחטאתיכם, וכן אומר שבעתים יוקם קין. שמספר הזה מתקן הקלקולים שעשו ומגלה את אור הגאולה. והוא בגלות ראשון של מצרים, שהוא הקטן שבג' גלויות.

(כא) ויהיו ימי יעקב שני חייו וגו': כאן (רפ"י דף ר"ב ע"ב)

כג) תניינא, גלותא דשופטים, דאתמתל לארבעים שנין, א בשבע דאינהו סגיאי מניה.

כד) י תליתאי, גלותא דאנן ביה, אריכא, דאתמתל למאה שנין, לארבעין. י

כה) * ויקרבו ימי ישראל למות. רבי חזקיה אמר, חמא דא ד עקתא דגלותא, דהוה ערען לבנוהי, קריבא אנפשיה י ודחיקת לממת, לא אשתאר חי, כד הוה נחית מדרגין, בדיל חוביהון דישראל, י לא נחית עמהון בגלותא, וכאה חולקהון, דאי לא נחית עמהון בגלותא, אשתארן י ביני עממיא, ואת אמרת י מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. ואין עונה: דא ישראל, באתי ואין איש: דא שכינה. הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים נהרות מדבר, קב"ה יהב חולקא לישראל, דלא ישלוט רברבנא י אחרא בהון, נחתו לגלותא שכינתא עמהון והוא רחיק ממטרוניתא.

כו) ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך, ס חקר ית בנוהי כלהון, ואמר להון, עקתן סגיאי, בישינ רברבין, חמית למיעל י לבריכון יא אשכחן רחמי עלאי.

מסורת הזהר

(א) וירא כ"ח צ"ו. (ב) (ישעיה נ') ח"א רנו. ח"ב קלא: ח"ג ד: קכו.

חלופי גרסאות א' לשבעא (אה"ל). ב תליתא. ג בסמי גרסס כאן מן והיינו ער סוף שבאות ב'. ד עקרא. ה ורחיקא (אה"ל). ו לא בי אלא נחית עמהון בגלותא נחית עמהון (אה"ל). ז בני. ח ארחא. ט סקיד (אה"ל). י כיג אה"ל ובס"י גרסי לדריכון. יא אשכחו.

ויקרבו — ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

כג) תנינא גלותא דככל (כצ"ל) וכו': גלות השניה הוא גלות בכל, שנמשל לארבעים שנה, שכחיי יעקב נחוס השבע של מצרים, שהם גדולים מהם. פירוש. כי לגלות מצרים באו כהדיוטות ולא היה צערם רב, אבל לגלות בכל באו, כמו בני מלכים שנשבו, כי כבר היה להם התורה והארץ ובית המקדש, ע"כ היה צערם גדול ביותר, ונבחן לארבעים שנה, בערך השבע של מצרים.

כד) תליתאי גלותא דאנן ביה וכו': גלות השלישית הוא גלות הארוכה שאנו בו, שנמשל למאה שנים שכחיי יעקב ביתס אל הארבעים שבגלות בכל. ולא גרסינן כאן, והיינו דא ע"ג, ער שומס וגו', כי הוא שייך לעיל באות כ'.

מאמר ויקרבו — ויקרא לבנו ליוסף

כה) ויקרבו ימי ישראל למות: רבי חזקיה אמר, ראה צרה הזו של הגלות שתקרה לבניו, וקרבה לנפשו, ותקצר נפשו למות, והיינו שאומר ויקרבו ימי ישראל למות. (דס"י דף רי"ב ע"ב)

מאמר ויקרא לבנו ליוסף

כו) ויקרא לבנו ליוסף וכו': חקר יעקב, את בניו כולם, ואמר להם, צרות רבות ורעות

כז) ואי אתון בעאן למיפק מכל ב עקתא, קיימו לי, והבו ביננא י רבון
 עלמא י ותעבדון קשוט ודינא, ו ותהוי י כאבהתכון, ופקידי י בכל דר ודר
 דייתי בתריכון, ואי אתון בעאן למעבד הכי, תפקון מכל עקתא דייתי
 עליכון.

כח) רבי שמעון אמר, * והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלהי צבאות
 שארית יוסף. ז דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון י יוסף.

כט) ואי תעבדון הכי, לא תקברון חד מן ב ברי, אלא י אתי תתובון
 לארעכון בשלמא.

ל) ההי"ד י שים נא ידך תחת ירכי, מהו ידך. פתח ואמר י חגור
 חרבך על ירך גבור הודך והדרך, סייפא דקאי בה חסד ואמת, תרין ספירן
 ספירן. ולא שבקין דא לדא, וע"ד אמר י חסד ואמת יקדמו פניך, י פני ה'
 י חלקם, ואי הוו טבאן בנוהי, ועבידו מה דקיימו, לא מית חד י מבנייהו
 במצראי, דכל טב וטב דגזיר שמא י דאלהא על אינשא, לא הוי, אלא על
 י דיהון טבין, ואי לא, לא, כמה דאמר דוד, י למען יקים ה' את דברו אשר
 דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת. ואי לא, לא
 י מייתי ברכאן דאמר עליהון.

מסורת הזהר

א) (עמוס ה'). ב) חיי שרה מ"ז צ"א. ג) ב"א דל"ט צ"ו ד) (חלהים פ"ט נח ז' צ"ה. ה) איכה ד'
 ח"ג מט. ו) (מלכים א' ב').

חלופי גרסאות א מוסיף עקתא רתיתו עליכון. ב ב"ג אה"ל ובס"י ליג רבון. ג יתעבדון (אה"ל). ד תתוי
 (אה"ל). ה ב"ג אה"ל ובס"י לאבהתכון. ו כל. ז בס"י גרסו התבות דאתקריאו בנוהי ישראל
 כלהון להלן באות ל' אחר הפסוק סני ה' חלקם. ח כ"ג אה"ל ובס"י ליג יוסף. ט מוסיף כרי במצרים (אה"ל).
 י אותי (אה"ל). יא בס"י מוסיף חלקם דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון. יב מנהון (אה"ל). יג ב"ג אה"ל ובס"י ליג
 דאלהא. יד דיהון. טו היג אה"ל ובס"י ליג מן מייתי עד ת"ת.

ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

ורעות גדולות אני רואה שעתיד לבא לבניכם. וצריכים למצא רחמים עליונים.
 כז) ואי אתון בעאן וכו': ואם אתם רוצים
 לצאת מכל הצרות, השבעו לי, וניחן
 בינינו לעד את רבון העולם, שתעשו אמת דין
 ותהיו כאבותיכם. ותצוו זה בכל דור ודור
 שיבוא אחריכם, ואם אתם רוצים לעשות כן,
 תצאו מכל הצרות שיבואו עליכם.

ל) ההי"ד שים נא ידך תחת ירכי: שואל
 מהו ידך. פתח ואמר, חגור חרבך על
 ירך גבור הודך והדרך. וגם ידך תחת ירכי שבכאן
 פירושו חרב. שהוא חרב שיש בה חסד ואמת,
 דהיינו יסוד שיש בו אור החסדים ואור החכמה שנק'
 אמת, ונקרא אור הפנים. וע"ז אומר, חסד ואמת
 יקדמו פניך. סני ה' חלקם.

כח) רבי שמעון אמר וכו': וכרי שלא יקשה
 לך. הרי הכתוב אומר, שקרא רק לבנו
 יוסף לבדו, ולא לכל השבטים, מביא על זה דברי ר"ש
 שאומר על הכתוב, והציגו בשער משפט אולי
 יחנן ה' את שארית יוסף, שכל בני ישראל
 כולם נקראים יוסף, אף כאן, השם יוסף כולל לכל
 השבטים כולם, שקראם והזהירם ואמר להשביעם
 כנ"ל.

ואי הוו טבאן וכו': ואם היו בניו טובים
 ועשו מה שקבלו עליהם לא היה מת
 אף אחד מבניהם במצרים כי כל טוב וטוב
 שהשם ית' גזור על אנשים אינו אלא בתנאי

(לא) תא חזי, כמה ^א הוא עדיף רוחא דאבא מרוחא ^ב דברא, דרוחא דאבא הוא רוחא דברא, רוחא מרוחא סלקא, ואי סייעת אוירא אחרא ברוחא, לא נפיק שלים, * דהא ^ג חסיר הוא, ^ד בהאי אוירא, והיינו * פרא למוד מדבר באות נפשה שאפה רוח.

(לב) ^ה תנא ^ו רב המנונא סבא אזל לקפוטקייא, עאל דקמייהו, רב ייסא סבא, א"ל במאי עסקיתו, ^ז ווי ליה, ווי לנפשיה, אי אשתלף רוחא דמסאבא דאשתכח עמיה, ואורית ליה לבריה, והאי איהו דקב"ה לית ליה ^ח חולקא, ^ט שביק ליה חולקא שביק ליה לשיצאה ליה לעלמא דאתי, א"ל מנ"ל הא, א"ל הכא אוליפנא, ^י דהאי ירותא בישתא, ^{יא} אחסנין כלהו בנוי אי לא יתובון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה. ואנא הכי אוליפנא, דהא אסוותא דא, יהבו לי זמנא חדא, דהוינא רשים באנפי, ויומא חד ^{יב} הוינא אזיל בארחא, וערענא בחד זכאה, ועל ידוי אתעבר מנאי, ההוא רשימא, א"ל מה שמך, א"ל אלעזר, וקרינא ^{יג} ליה אלעזר אחרא, א"ל בריך רחמנא, דחמינא לך, ^{יד} זכאה חולקך בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

(לג) ^{טו} ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, ^{טז} נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, קיים קב"ה, דיפוק לישראל מן גלותא דלהון, ודא קיים להון, קיים, דלא ישבוק לון בארע שנאיהון.

(לד) ^{טז} ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מאן ברכתני. יהב ^{טז} לון גלותא, וקיים ^{טז} לון, דיפקון מניה.

מסורת הזהר

(א) (ירמיה ב'): (ב) וירא כ"א צ"ב. (ג) ויצא ב' צ"ג. (ד) חולדות ע"א צ"ו.

חלוסי גרסאות ^א הוה (אה"ל). ^ב דעל ברא וריוחא רבנא הוה רוחא סרוחא סלקא (אה"ל). ^ג נ חסיר הוא בה אי אוירא (ד"א). ^ד והאי. ^ה ס תנא. ^ו וברסווי רשום גליון ויקרא עיה ב' עיש כי שם בא כל הענין בשלמותו. ^ז א"ל ווי להאי ווי לנפשיה אי האי אשליף רוחא (אה"ל). ^ח מוסיף ביה חולקא (אה"ל). ^ט פ ל"ג שביק ליה חולקא (אה"ל). ^י מוסיף ואוליפנא דתאי (אה"ל). ^{יא} יא אחסונין; אחסין (אה"ל). ^{יב} יב רחוינא (אה"ל). ^{יג} יג עליה. ^{יד} יג מוסיף וזכינא למחמי לך הכי זכאה (אה"ל). ^{טו} טו להון. ^{טז} טז להין.

ויקרא לבנו ליוסף

המולם

מאמר

המאמר וסיום המאמר של זהר ויקרא דף ע"ה ע"ב. והעתיקים הכניסוהו בפנים הזהר. גם בספרים שלנו אינו מתחיל שם הזהר כמ"ש כאן, אלא שמתחיל, ר' אבא הוה אזל לקפוטקיא וכו' ע"ש. ונראה שבעל הגליון היתה לו גרסא אחרת שמה.

(לג) ויאמר השבעה לי וגו': ר' חזקיה פתח ואמר, נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, שמירושו נשבע ה' שיוציא את ישראל מן הגלות שלהם. וזהו שנשבע להם, כאן ברמז, הכתוב וישבע לה, שסובב גם כן על הקביה. שנשבע שלא יעזוב אותם בארץ אויביהם.

(לד) ויאמר שחחני כי עלה השחר וגו': שואל מהו ברכתני. כלומר, מהו הכרכה

שברכו

שיהיו טובים. כמו שאמר דוד למען יקים ה' את דברו וגו' ואם לא, לא.

(לא) תא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה יפה הוא רוח האב מדוח הבן, כי רוח האב הוא רוח הבן, רוח מרוח נמשך. ונצא מעלת רוח האב עליו כערך השורש על הענף שלו. ואם יש עזרת אויר אחר, מס"א, ברוח הבן, אינו נולד שלם, כי נעשה בעל חסרון באותו אויר, דס"א, והיינו פרא למוד מדבר וגו'.

(לב) תנא רב המנונא סבא וכו': מכאן עד ויאמר השבעה לי, הוא גליון. המביא ראיה וטעם לדברי הזהר שאומר, ואי סייעת אוירא אחרא וכו'. מתחילת (רסו"י דף רי"ב ע"ב *) דף רי"ג ע"א)

לה) תנא, זמין קב"ה לבריהון דישראל, דיהון כל חד וחד תחות כרסיה ויהון מעליין מכל עלאי, בגין דא, תשכח וא"ו אריכא, קיים קב"ה לשלמותא דר' דר"א ובגין א שתא וישתחו ישראל על ראש המטה, כ סגיד ישראל דליתי משיחא, בסוף מניינא דא, ותשרי שכינתא עמהון.

לו) * ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו' מתניתין, א"ר חזקיה, לא אתא קרא לאשמועינן ד דעבד, אלא אתא קרא כ לאתיא מה דיהוי בסוף ו גלותא, כל אלין לסוף מניינא דאתמני, צבי למימר דייתי משיחא, ויימא ח ליה ט אבוך דבשמיא בהיל י לסבר אפך, ספין לקצא דמשיחא, יהא רעוא מן אלהא דשמיא, דיסב בריה יא דאסגיא בגלותא, יב ומדאתנשיאו בהו, דנשי יתהון קב"ה בחוביהון בקושטא.

לז) כד אתא רבי אבא אמר, י לאו לדרשא קא אתינא, יד חשוב רזא דמלתא כ יוסף ה' לי בן אחר, כדפרישנא לעיל, טו האי שמיא קדישא טז ביוסף,

מסורת הנהר

(א) ח"א רכה: ח"ב קער: (ב) (בראשית ל').

חלופי גרסאות א שיחא (אה"ל). כ יסגור (אה"ל). ג מוסיף מתניתין תניא (אה"ל). ד מה דעבר (אה"ל). ה מוסיף לאתיא רזא קדישא (אה"ל). ו זמנא רגלוחא (אה"ל). ז סכי; רוצה; סכי (אה"ל). ח ל"ג ליה; לבני ישראל לא אבוך דבשמיא מבוהל וסבר אפך ספיו לקצא (אה"ל). ט לאבוך; לאבוך. י וסבר. יא מוסיף דאסגיא וראתריבו (אה"ל). יב ומדאתנשיאו (אה"ל). יג להו (אה"ל). יד מוסיף אמר להו חשוב. טו האח (אה"ל). טז כיוסף (אה"ל).

הנה אביך חולה

הסולם

מאמר

לו) ויהי אחר הדברים וגו': מתניתין. אמר ר' חזקיה לא בא הכתוב להשיענו מה שעשה יוסף. אלא הכתוב בא להביא מה שיהיה בסוף הגלות, שכל אלו יהיו לסוף המנין שנמנה. דהיינו לסוף שש אלפים שנה נב"ל. והכתוב, ויאמר ליוסף הנה אביך חולה, רוצה לומר, שיבא משיח שה"ס יוסף, ויאמר לו, אביך שבשמים נחפז לקבל פניך הצופים על הקץ של המשיח. ואביך חולה, פירושו רואג ונחפו, מלשון ואין חולה עלי (שמואל א' כ"ב) והכתוב, ויקח עמו את מנשה ואת אפרים, רוצה לומר, יהי רצון מן האלקים שבשמים, שיקבל את בניה שפרו ורבו בגלות שז"ס שנקראים אפרים. ושנשכחו עונותיהם, מכח הגלות, שז"ס שנקראים מנשה. שפירושו שכחה, כי שכח הקב"ה את עונותיהם באמת.

שברכו. ומשיב, שנתן להם גלות ונשבע להם שיוציאם ממנו. פירוש. כמ"ש ר"ש לעיל, בביאור הכתוב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, אשר השם ישראל כולל דין ורחמים שהוא גלות וגאולה. והגלות הוא סבה ישרה לגאולה, כנ"ל (אות ס"ו ד"ה ורזא לא הביט און) ע"ש כל ההמשך, וזהו שאומר גם כאן, שהברכה היא גלות וגאולה.

לה) תנא זמין קב"ה וכו': למדנו עתיד הקב"ה לעשות בשביל בניו של ישראל, שיהיה כל אחד ואחד תחת כסאו, ויהיו חשובים מכל מלאכים העליונים. משום זה תמצא ו' ארוכה בחורה, כגון ו' מהכתוב וכל הולך על גחון, הרומזת, שהקב"ה נשבע על השלמות של ו' דורות, שה"ס אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף, שה"ס שש הספירות חג"ת נה"י. כנודע, ומשום שש הללו, כתוב, וישתחו ישראל על ראש המטה, כי ישראל, ה"ס ז"א הכולל חג"ת נה"י. השתחוה ישראל רומז, שיבא המשיח בסוף מנין זה, דהיינו בסוף ששה אלפים שנה, הרומזות על שש הספירות השלמים חג"ת נה"י. מצד הלבשתו לאר"א עלאין, אשר ספירותיהם הן כל אחת אלף שנה והשכינה תשרה עמהם.

לז) כד אתא ר' אבא וכו': כשבא ר"א, אמר שלא לדרוש את הכתוב הזה הוא בא, אלא לפרש סורו, ואמר, חשוב סוד הדבר, כמו הכתוב, יוסף ה' לי בן אחר, כמו שפרשנו לעיל את השם הקדוש, ביוסף, דהיינו שה"ס השם בן שלש אותיות יה"י, יאמר לו, הנה אביך, כעל עולם הבא, שה"ס ז"א במוחין דבינה עלאה, שנקראת עולם

יהי' א יאמר, ב הא אבוך מארי עלמא דאתי, ג למעבד טבא לבריה, ד יפקון מן גלותא דלהון, ואי את לא רעי בקושטך, ז רבועא ידו'ד אחד יעבד יתך, ח וידעי דתיתוב מטרוניתא לאתרא.

זח) דאבהתנא אינון רתיכין דלעילא, * ויעל אלקים מעל אברהם, אבהן שוקי עלמא, ב תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, תנא דייתי משיחא.

זט) רבי יוסי פתח ואמר, ז והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור, י רוצה למימר, י תרין מערעין בישינ' דאתן לבנוהי ח למהוי בגלותא ט בארע שנאיהון, ולא יסתכי בהון, כמה שנין סגיאין, על חוביהון בקושטא, י הכי יונח יתהון בארע יא שנאיהון. ויסב יכ בנייהו דארע להון בישינ' אלין, וידבר להון לארע טב יכ כפירושא דקרא.

מ) יד והוה תרי רברבין סגיאין מעלייאן הוה מטרכן תחות כרסי יקרא, דאפטרופא דישראל מכילתא חמישאה, בדיל דיהון בגלותא כל עדנא הדין, וארע דנשי יתהון בארע טו שנאיהון.

מסורת הזהר

א) (בראשית י"ז). ב) לך קמ"ח צ"ב. ג) (זכריה י"ד) וירא ע"ר צ"א.

חלוסי גרסאות א ואמר (אה"ל). ב דא. ג סבי למעבד טבא לברך (אה"ל). ד רבונא (אה"ל). ה וירעי (אה"ל). ו סכי. ז דיערע (אה"ל). ח למחויין (אה"ל). ט בארעא דשנאיהון (אה"ל). י הכא (סיי). יא מוסיף שנאיהון והא בישא רברבא יהוויין שנאיהון גילין רברבין תנייתא נשי יתהון שנאיהון ויסב (אה"ל). יכ בניי. יג לפירושא; מוסיף כרתיבו לפירושא (אה"ל). יד והיה. טו מוסיף שנאיהון וערע בסגיאן בחוביהון בארע שנאיהון (אה"ל).

והיה לעת ערב יהיה אור

הסולם

מאמר

והזהר מפרש דברי ר' יוסי. ואומר, שהוא רוצה לומר, כי שני מקרים רעים יבואו לבניו של יעקב, א) שיהיו בגלות בארץ אויביהם. ב) שלא יסתכל בהם שנים רבות על עונותיהם באמת, וכה ישכח אותם בארץ אויביהם. שזו היא בחינת אפרים ומנשה כנ"ל. ויבסוף, ויקח את בניהם שקרה להם ב' רעות אלו, ויוליך אותם לארץ טובה, כפירוש המקרא. ויקח נידו אח מנשה ואח אפרים, והיינו שיקח אותם שקרו להם ב' מקרים הנ"ל, ויוליכם לארצם הטובה.

עולם הבא, רוצה לעשות טוב לבניו, שיצאו מן הגלות שלהם. ואם אתה לא תרצה באמתיותך, שלא תמצא אותם זכאים לזה, הנה השם בן ארבע הויה אחד. יתקן אותך, וירצה שתשוב השכינה למקומה. פירוש. אם אינם כדאים לבאולה מצד עצמם, יתקן אותם ז"א מצד העלאתם לעולם הבא שה"ס בינה שעי"ז יתקן היחוד הו"ה אחד שענינו נתבאר לעיל בראשית א' דף קי"ח ד"ה וביאור, ע"ש.

לח) דאבהתנא אינון וכו': כי האבות הם המרכבה של מעלה של השם הקדוש, שכתוב, ויעל אלקים מעל אברהם, הרי שהיה רוכב עליו. וכתוב, תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. הרי שיעקב היה מרכבה לת"ח שנק' אמת, ואברהם היה מרכבה לחסד. וע"כ בארנו הכתוב הנה אביך חולה על ז"א וכו' כנ"ל. ולמדנו, שעל ידי היחוד הו"ה אחד הנ"ל, יבא תמיחה.

מאמר והיה לעת ערב יהיה אור

לט) רבי יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, והיה יום אחד וגו'. ומה טחח המקרא שלנו ויקח בירו אח מנשה ואת אפרים. ולא פירש יותר (בסו"י דף ר"ג ע"א)

מ) והוה תרי רברבין וכו': והיו שני שרים גדולים וחשובים, שהיו דופקים תחת כסא הכבוד של המשיגה על ישראל, מדה החמישית, בעבור שיהיו בגלות כל הזמן הוא שצריכים, שהיא בחינת אפרים, וגרוע מזה, שישכח אותם בארץ אויביהם, שהיא בחינת מנשה.

פירוש. שר אחד הוא מבחינת אפרים, וע"כ מדתו להחזיק את ישראל בגלות ושיפרו וירבו שמה. ושר השני הוא מבחינת מנשה, וע"כ מדתו, להשכיחם בגלות. כמ"ש לעיל.

והוא

מא) והוא תרין מכילתן, בתרין א ספין, נפק חדא ומליד לקבל רבון עלמא, ויהיב ליה רשו דימלל כל מאן דבעי, וחזי בישראל מן גיסא י חדא למגזר בהון בישראל, דיפקון מן גלותא, בדיל אבהתהון. ומן גיסא אחרינא, רעא למגזר עליהון, בדיל חוביהון, דאמרו עלייהו בישא סגיאא י הא ד' מכילתן, ולא הוה י בהון מכילתא חמישאה אפטרופא דישראל, ומלידו כל דרעו.

מב) * עד דמטא לוותהון מכילתא חמישאה, והוה בכרסי יקרא מן

חלוסי גרסאות א ספרין (אה"פ). כ חרא לארעא למגזר עליהון דישראל ד'א יפקון (אה"פ). ג כיג אה"פ ובס"י הנך. ד ביניהון (אה"פ).

והיה לעת ערב יהיה אור

הסולם

מאמר

את ישראל בגלות ולהפרותם ולהרבותם, זהו ממת המלכות, שהיא מרת הדין. בסוד, וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יסרוץ. ושר הב' המשיח אותם בארץ אויביהם, מתוך ד'א יסתי בהון כמה שנין סניאין על חוביהון. דהיינו שאינו דן אותם על עונותיהם, שפחמת זה באה השכחה, הוא מבינה, שהיא מרת הרחמים. ועל כן אינו מסתכל על עונותיהם. אבל והוא תרין מכילתן בתרין ספין, וכו'. והא ד' מכילתן, כי אחר שנכללו זו מזו נעשו ד' מלכיות כנ"ל שנעשה בכינה רחמים ודין, וכן במלכות רחמים ודין, והיינו זכות וחובה שבכל אחת מהמלכיות, והן מתהפכות פעם לזכות, דהיינו דיפקון מן גדותא ברדי אבהתהון. ופעם לחובה, למגזר עליהון בדיל חוביהון שישארו בגלות. וז"ש ויהיב ליה רשו דימרל כר מאן דבעי, דהיינו להתהסך פעם לזכות ופעם לחובה. וכל זה הוא, מפני שהמלכות בפני עצמה היא מרת הדין גמור, לכן אפילו אחר שנשתתפה במדת הרחמים, גורמת דין וחוב בכל מקום שנראתה שם.

אמנם בגמר התקון שהמלכות תקבל תקונה השלם ויתבטל הדין שבה, ותהיה ראויה לקבלת האורות כמו הבינה, התבטל גם התהפכות מרחמים לדין גם במקום שהמלכות משותפת עם הבינה, כמו כן. ומלכות זו נקראת מכילתא חמישאה. שלא תהא עוד משותפת עם הבינה כמו ד' המלכיות, אלא שתהיה מתוקנת בפני עצמה. וז"ש ולא הוה ברין מכילתא חמישאה שהמלכות עוד לא היתה מתוקנת בפני עצמה, וע"כ ומכילו כל דרעו. דהיינו פעם לזכות ופעם לחובה.

מב) עד דמטי לוותהון וכו' : עד שהגיע להם

מדה החמשיית, דהיינו מכילתא חמישאה.

שתתגלה בגמר התקון, כמ"ש ברבור הסמוך, והיתה

בכסא

מא) והוא תרין מכילתן וכו' : וכי שרים אלו הם שתי מדות שבכל אחת ב' ספות. כלומר שכל אחת מתחלקת לב' מדות. ומסרש. יצאה מזה אחת ודברה בפני רבון העולם. וניתן לה רשות שתדבר כל מה שתרצה. וראתה בישראל מצד אחד, שיש לגזור על ישראל שיצאו מן הגלות, בזכות אבותיהם. ומצד אחר ראתה שיש לגזור עליהם להשאר בגלות, בעבור עונותיהם, שאמרו המקריגים עליהם רעות גדולות. הרי הם ארבע מדות. כי כל אחד מהשרים שהם ב' מדות הנ"ל, היו לו ב' ספות הללו, דהיינו, פעם לזכות ופעם לחובה. ולא היתה בהן מדה החמישית, המשגיח שלישראל, ודברו כל מה שרצו. כלומר, פעם דברו ב' השרים לזכות, ופעם דברו לחובה, כנ"ל, ולא היתה בהן מדה החמשיית המחזירה הכל לזכות.

ביאור הדברים, כי ירעת שהמלכות מצד עצמה נכחנת למדת הדין, ואינה ראויה לקבל אור העליון מחמת הצמצום והמסך שעליה, (כנ"ל בראשית א' ר"ה וכנ"ל) וכל תקונה לקבל אור הוא ע"י עלייתה והתכללותה עם הבינה, שהיא מרת הרחמים. כמ"ש שם. והן סוד ב' מכילתן הנ"ל שבב' השרים, דהיינו מכילתא דרינא ומכילתא דרחמי הכלולות זו בזו, שהן בינה ומלכות. ונתבאר לעיל בראשית ב' בסולם אות קט"ז ואות ק"כ) שהן נעשות לארבע מלכיות, כי הבינה נכללה מבינה ומלכות, וכן המלכות נכללה מבינה ומלכות, ועל כן הן מתהפכות מרחמים לדין ומדין לרחמים בסוד לזמנין נוקבי וזמנין נוקרי, כי חלקי הבינה שבהן הם זכרים ורחמים, וחלקי המלכות שבהן הן נקבות ודין. כמ"ש שם היטב. וזהו שאומר כאן והוא תרין מכילתן, דהיינו מדת הרחמים בינה ומדת מלכות אחד שנכללו זו בזו, אשר שר הא' שמדתו להחזיק

(דפוסי דף רייג ע"א א) דף רייג ע"ב)

שמה קדישא, ואמר על בנוהי דישראל טב, ולא הוה רתיין תרין מכילתן קמייתא למלא קמיה, בדי' מכילתא חמישאה, דאתמת' לליליא, ונפק לנהורא דלהון, ועיד פתח. והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור.

(מג) תנינא * ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה, והתם אמר וחשך על פני תהום, וקשיא דידיה אדידיה, אתא רבי אלעזר לר"ש אבוי, וא"ל אבא מארי, מאי דא, א"ל, מבראשית עד ו' דורות ברא א' ידו"ד נ אחד, צבי למימר, ו' דשמיה, יהב ביה רוח חכמה, עד הכא לא הוה מנדע מהו חשך. קם רבי אלעזר ונשק ידוי נ דאבוי.

(מד) קם ר' אבא ושאל, מאי ד חשך. אסתחרו חבריא ולא מטו מאי

מסורת זוהר

(א) ב"א נ' צ"ג.

חלופי גרסאות א' מוסיף הוי"ה הוי"ה (אחי'), ב כ"ג אה"ל ובס"י אחר. ג ראב"ה. ד מוסיף חשך מן קרמ"ת (אה"פ).

מאמר	הסולם	והיה לעת ערב יהיה אור
בכסא הכבוד מן השם הקדוש. דהיינו שהמלכות בפני עצמה בלי שיתוף הבינה. תתקן לכסא הכבוד כמו הבינה, ותאמר על ישראל טוב, כי יתבטלו ממנה כל הדינים כנ"ל, ולא היו מפחדים עוד שתי מכילתות הראשונות, שהן בינה רבינה ובינה דמלכות, לדבר לפניו זכות על ישראל, כמו שהיו מסחרים מקודם לכן, שב' מכילתות האחרות, מלכות רבינה ומלכות דמלכות, תהפכה אותן לחובה כנ"ל בדבור הסמך, משום שמדה החמשתית שעד כאן היתה נמשלת ללילה, מחמת הדינים שבה. יצאה עתה להאיר להם, דהיינו שנהפכה לאור ורחמים ונתבטלו כל הדינים שבב' מלכויות הנ"ל, שהיו מלמדים חובה על ישראל, ועל כן פתח רבי יוסי, והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור.	חמישאה, שאז יהיה ב' מכילתן הללו כולן רחמים ולא יתהפכו לחובה עוד. כנ"ל בכל ההמשך.	
פירוש כל עור שהמלכות אינה מתוקנת בפני עצמה אלא על ידי שיתוף עם הבינה, נקראת בחינת הבינה יום, ובחינת המלכות לילה, דהיינו לילה המאירה על ידי הלבנה והכוכבים המקבלים מהשמש שהוא אור יום, אבל בגמר התקון, והיה יום אחד לא יום ולא לילה, שלא תצטרך המלכות החשכה לתקון יום ולילה, אלא והיה לעת ערב, בזמן שתגלה עצמות המלכות הנקראת ערב, יהיה אור, כי החשך עצמה של המלכות יהפך לאור, ולא תצרך עוד ללבנה וכוכבים המקבלים מאור יום, שהיא סוד מכילתא חמישאה כנ"ל.	(מג) תנינא ויקרא אלקים ונו': למדנו כתוב, ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה. שפירושו, שהנוקבא דו"א נקראת חשך, ונקראת לילה, המקבלת מהיום שהוא ז"א, ושם נאמר וחשך על פני תהום, שמשמש שהחשך היא קליפה, ולא קרושה, וקשה מעצמו על עצמו. כלומר שהמקראות סותרות את עצמן. בא ר' אלעזר אל ר' שמעון אביו, ואמר לו: אבי מורי, מה זה הסתירה.	
ובזה פתח ר' יוסי את הכתוב ויקח בידו את מנשה ואת אפרים, שה"ס ב' מכילתן, בינה ומלכות (כנ"ל דף י"ד ד"ה ביאור) שזהו רומז על זמן הגאולה שתתגלה מכילתא	אמר לו, מבראשית וכו': א"ל מבראשית עד ששה דורות שה"ס חג"ת נה"י דו"א, ברא הויה אחד, שה"ס בינה, ומפרש, רוצה לומר שה"ס ו' של שם הויה, שהוא ז"א, שהבינה נתנה בו רוח חכמה, וע"כ, עד כאן לא היה נודע מהו חושך. קם ר' אלעזר ונשק ידיו של אביו.	

פירוש. המוחין רחמה מבטלים כל הקליפות, ואחר שז"א קבל רוח חכמה מן הבינה, והוא השפיע אותם חג"ת נה"י אל הנוקבא, הרי נתבטל מהם החשך, וע"כ, עד הכא לא הוה מנדע מהו חשך. וז"ש הכתוב, ולחשך קרא לילה, אבל מהח"ו דורות חג"ת נה"י דו"א, דהיינו למטה מעולם אצילות, שם יש חשך, שהיא קליפה, ועל זה נאמר, וחשך על פני תהום.

(מד) קם ר"א ושאל וכו': קם ר' אבא ושאל מהו חשך. הסתובבו החברים, כלומר שעמלו

דשאלו, עבדו עובדא, ומטא קלא מן קדם רבון עלמא, בהא קרא, * ארץ עיפתה וגו' צלמות ולא סדרים, ותופע כמו אופל, גיהנם מקמי דאתברי עלמא, הוה גניז לרשיעיא, ווי להון לחייביא, דיהון כד יעביד ל' אלהא ית אליו, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים ועליך יזרח יי וכבודו עליך יראה, זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה לא ברא להון דא, אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי' אלהיו.

מה) י ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאכא י הוא, דהוה עתיד למימר טב על בני ישראל, כד י יתיבון לקב"ה, בכל עקתהון, כד ייחי קצא דמשיחא, בכל עקתא דתיחי עליהון, יימרון למכילתא בריך ד אתי לותך, ויתפרקון טבאי.

מו) זכאה חולקהון דישראל, דאתקריאו בנוי דקב"ה, דאינון כמלאכיא, ה ויריעו כל בני אלקים, ה הוי"ה מאי.

מז) ת"ח מנין שקרא קב"ה ליעקב ו א"ל, ז את תהא בתתאה, ואנא אהא אלהא בעלגאה, מאי קא מיירי. ויעל אלקים מעל אברהם, אנהתן אינון רתיכאן דקב"ה. תנא, י תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, הא תדין ספירן, בתרין רתיכון, דברבן עלאין.

מח) תליתאה יצחק, מאי ה וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ס ובגין פחד

מסורת הזהר

א) וירא ע"א צ"ו. ב) (ישעיה ס') ח"ב ז: ח"ג ק"ט. ג) הקסה"ז ז' צ"ג. ד) ויצא ו' צ"ב. ה) כיב כ"ט (צ"ד). ו) לעיל דף י"ג ציון א'. ז) לעיל דף י"ג ציון ב'. ח) ויצא קמ"ז צ"ו.

חלוסי גרסאות א' להא. ב' ל"ג הוא (אה"ל). ג' יתובון. ד' ל"ג אתי; תבו (אה"ל). ה' מוסיף בני הוי"ה (אה"ל). ו' מוסיף אל א"ל (אה"ל). ז' כיג (אה"ל); את בעלגאה ואנא אהא בתתאה (ס"י). ח' ובגין יצחק סתד דההיא ספירא (אה"ל).

מאמר	הסולם	ויגד ליעקב
שעמלו כדי להשיכו. ולא השיגו להשיכו על מה ששאל, כ"א. עשו מעשה, דהיינו שעשו איזה יחור, והגיע קול מלפני רבון העולם במקרא הזה, ארץ עיפתה וגו' צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל, שאומל זה פירושו, גיהנם, שעוד מקודם שנברא העולם נגזו לרשעים, ומזה הבינו, שחשך הוא גיהנם.	המדה, שהוא יעקב, שה"ס ת"ח. בנין באים אליך ויגאלו הטובים היינו ישראל.	מה) ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר מלאך היה, המגיד ליעקב, שהוא עתיד לומר טוב על ישראל. בעת שישובו אל הקב"ה בכל צרתם, כשיגיע הקץ של המשיח ויגאלו מכל הצרות שבאו עליהם, ויאמר אל (דש"י דף ר"יג ע"ב)
ווי רהון לחייביא וכו': אוי להם לרשעים, שיהיו בחשך הזה, כשהאלקים יעשה את אלו, שנאמר, כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים וגו'. אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה לא ברא בעדם זה החשך, אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו.	מז) ת"ח מנין שקרא וכו': בוא וראה מנין שקרא הקב"ה ליעקב אל, שאמר לו, אתה תהיה בתחתונים, ואני אהיה אלקים בעליונים. מאין לנו זה, ומשיב, שכתוב, ויעל אלקים מעל אברהם, הרי שהאבות הם מרכבה של הקב"ה. למדנו, תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, הרי שתי ספירות: חסד ואמת שהוא ת"ח, בשתי מרכבות גדולות עליונות, שהם אברהם ויעקב.	מח) תליתאה יצחק וכו': השלישי הוא יצחק, שנעשה מרכבה לספירת הגבורה, פאין

יצחק דהוה ספירה, וקב"ה דהוא כרסי יקרא רתיכא ^ה עלאה, וספירה דיצחק היא מעלאה, מפרשא יתיר מכל ^ג ספירן דאבהתא, הה"ד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

מט) ר' אבא פתח ואמר, * אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, מהאי קרא את יכיל למנדע דא.
 נ) ויתחזק ישראל וישב על המטה, ורזא דקרא, ^ב בעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה. ר"ש אמר, ^ג דא גבורת ידא דמיכאל ^ד רברבא. ^ה וישב על המטה: כמה ^ו ליה הוה מקדמת דנא סגיד. ^ז למאן הוה סגיד, סגיד לערסא, הוה ערסא פתיחא ^ח מניה. למהולתא הוה סגיד, דהא הות חביבא מיניה.

נא) ^א כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, כד אסתלק זיויה מניה, על חוביהון, לא הוה ^ב ליה למיקם קמיה, ואתרכת מטרוניתא מן מלכא, בדיל דלא יכלא לשבקא לה לבראה בין עמין למקטלהון, והוה

מסורת הזהר

א) שם. ב) חיי שרה ל"ב צ"א. ג) חיי שרה ס"ו צ"ג.

חלוסי גרסאות א) עלוהי. ב) סגנייא אבהתך (ס"י). ג) הא (אה"ל). ד) מוסיף רברבא וישראל (אה"ל). ה) ל"ג וישב על המטה. ו) לילרי (אה"ל). ז) למה (אה"ל). ח) כ"ג אה"ל פניה (ס"י). ט) לה; יכלה (אה"ל). י) רהוה ורהוא (אה"ל); ארע עמין (אה"ל); בהא לארעא קדישא הרי חוי (אה"ל).

וישב על המטה

הסולם

מאמר

כמו שמסיים הכתוב. ועל עת ההוא נאמר כאן, ויתחזק ישראל וגו'.

וישב על המטה: כמו שהיה משתחוה לה מקודם לכן. שנאמר וישתחו ישראל על ראש המטה, כן עזה ישב עליה. פירוש, מטה היא המלכות המקבלת מיעקב שה"ס ז"א. ווישב על המטה, היינו שהשפיע אליה.

למאן הוה סגיד וכו': שואל, למי היה משתחוה יעקב, תאמר שהשתחוה אל המטה, שהוא המלכות. הרי המטה היחה פתוחה לקבל ממנו, ואין המשפיע משתחוה אל המקבל ממנו. ומשיב, אל המילה, שה"ס יסוד, היה משתחוה, כי היתה חביבה לו. פירוש, מטה פירושה מלכות, ראש המטה. פירושה יסוד שהוא ראש של המלכות, ואומר הכתוב, שהשתחוה אל מדת היסוד. החביבה מכל הספירות.

נא) כי חלל וגו' ובעל בת אל נכר: הוקשה לה מה פירושו של ובעל בת אל נכר. ואומר, כשנסתלק האור ממנו, מו"א, מחמת עונותיהם, של ישראל, לא היה לה, להשכינה. לעמוד לפניו, לפני ז"א, והגלתה השכינה מן המלך, דהיינו שיצאה יחד עם ישראל בבלות בין העמים, משום שלא יכלה לעזוב את בניה בין העמים.

שיתרגו

מאין לנו זה. כי כחוב, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, ומשום פחד יצחק, שהוא ספירה של הקב"ה, דהיינו ספירת הנבורה הנקראת פחד, הוא נעשה כסא הכבוד מרכבה עליונה אליה. והספירה של יצחק שהיא גבורה, היא חשובה ומפורשת יותר מכל ספירות האבות שהן חסד ורח"ה, וזהו שכתוב, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, דהיינו כספירת הנבורה שנקראת פחד, להיותה חשובה מכולן. וטעם הרבר הוא, מפני שהארת החכמה באה רק מספירת הגבורה, דהיינו מקו שמאל (כנ"ל ויצא דף כ"א ד"ה ביאור). והארת החכמה מבטלת כל הקליפות.

מט) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר אלקי אברהם ואלקי נחור ישפטו בינינו וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ממקרא הזה אתה יכול לדעת זאת. שספירת יצחק חשובה מכולן, שהרי לא נשבע באלקי אברהם אלא בפחד יצחק.

מאמר וישב על המטה

ג) ויתחזק ישראל וישב על המטה: וסוד הכתוב, בעת ההיא יעמוד מיכאל וגו', ר"ש אמר. זהו גבורת יר של מיכאל הגדול, שיצמוד לישראל בעת הגאולה, שיהיה אז עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד עת ההוא וגו'.

(דשו"י דף ר"יג ע"ב)

בארעא קדישא ^א הוא, בהא דיהון עמין נוכראין מן עמיה. ^ב צבי למימר, עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא ^ג הוה בארעא, והיא בארע עממין, בזיאו דישראל, אסתמרו עממיא די בסחרניהון.

(גב) תאנא, אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו תחות כרסי יקרא קדישא, והא ^ד שמיה חד ^ה מאינון, ^ו ערסא, ^ז דהוה ^ח שרי ^ט כגזיה דהיכלא, והא אנן בגלותא, לא אשתאר ^י ביננא אלא ^{יא} דא דזיניה, והוא ^{יב} חתום מן שמיה דקב"ה.

(ג) הה"ד * הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למלא הכי, אלא ^ב עלמא דאתי, כד ^ג פרישנא באתריה ^ד והיא ^ה צררא ^ו בארחא, אנא שרינא ^ז שכינתא ^ח ביניכון ^ט לנטרא לכוין בגלותא, והיא נטרת יתכון, עד (* דתייתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא. אשר הכינותי, מותבן כל הוה מקדמת דנא.

(נד) דא שכינתא מן מטטרון. ואתרכת מטרוניתא מן מלכא, עד דתייתוב לאתרהא, ורזא ^ב כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון, כדפרישנא באתריה.

מסורת הזהר

(א) (שמות כ"ג) ח"א רלב. ח"ב ככד: קכה. ח"ג קסו. (ב) (דברים ג').

חלוסי גרסאות א' מוסיף הרי הוא (אה"ל). ב סכי (סיי); סכי (אה"ל). ג היא (אה"ל). ד בשמיה (סיי); ה מאני (סיי); ו בערסא (סיי); ז דהוא, ח כ"ג אה"ל ובסיי שרי. ט אנוויה (סיי); י כ"ג אה"ל ובסיי ביני. יא מוסיף דא דביני (סיי) ואה"ל ל"ג דביני. יב כ"ג אה"ל ובסיי חתוך. יג בעלמא (סיי). יד כ"ג אה"ל; פרישנא בסטרין (סיי). טו והוא (סיי). טז צורין (סיי); זרין (אה"ל). יז באורח (אה"ל). יח שכינתי. יט ביניהון. כ כ"ג אה"ל ובסיי למאריהון. כל כ"ג אה"ל ובסיי ל"ג הוה.

וישב על המטה

הסולם

מאמר

בדרך, כלומר שמבינה נמשכת כח השמירה. וע"כ הבינה אמרה לישראל, הנה אנכי שולח מלאך, דהיינו השכינה, לשמרך בדרך וגו'. ולא מדרגה אחרת, כי ממנה השמירה ואמרה, משרה אני השכינה ביניכם לשמור אתכם בגלות, והיא תשמור אתכם עד שתביא אתכם לארצכם, כמו שהייתם מקודם לכן, וזהו שכתוב, אשר הכינותי, דהיינו מה שמייתם הכתוב להביאכם אל המקום אשר הכינותי, שהארץ כבר היתה מושב שלהם מקודם לכן.

(נד) דא שכינתא מן מטטרון וכו': המלאך שבכתוב, זהו השכינה, המתלבשת ופועלת על ידי מטטרון. כי בגלות המכונה דרך, הגלתה השכינה מן המלך, מ"א, ופועלת ע"י מטטרון. עד ימי הגאולה שתשוב למקומה, לז"א. והסוד הוא, כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון. כמו שפרשנו במקומו.

פירוש. כי עוג מלך הבשן הוא הקליפה

שלעומת

שיהרגו אותם. והיה הוא, ז"א, בארץ הקדושה, ובוזה שיהיה עמים נכרים עמו, נאמר ובעל בת אל נכר. רוצה לומר, שהשכינה נכנסה ביניהם, בין העמים, בגלות, והעת שלא היתה בארץ, והיא היתה בארץ העמים, נמצא שבאור של ישראל נשמרו העמים שבסביבותיהם, וע"כ נאמר על זה ובעל בת אל נכר. (ונראה שמן צבי למימר עד בסחרניהון, הוא גליון ואינו מן הזהר).

(גב) תאנא אמר ר' יוסי וכו': למדנה אר"י, שני שרים, דהיינו מלאכים, היו תחת כסא הכבוד הקדוש, ושמו של אחד מהם, הוא מטה, שהיא שורה באוצר ההיכל, והנה אנו בגלות לא נשאר בינינו אלא זה, שהוא מטבע שלה, של הקב"ה, והוא חתום מן שמו של הקב"ה דהיינו המלאך מטטרון, ששמו כשם רבו שכתוב עליו, כי שמי בקרבו. (סנהדרין ל"ח ע"ב).

(ג) הה"ד הנה אנכי שולח מלאך וגו': לא ראוי לדבר כך, אלא עולם הבא, שהיא בינה. כמו שפרשנו במקומו. והיא השמירה (דפו"י דף רי"ג ע"ב *) דף רי"ד ע"א

(נה) וארחא, דאתמתל ב לגלותא, נטר יתהון בגלותא, על עקתא דתתי עליכון, עד דייתי וייעול יתכון לארעא, דקיים לאבהתכון דאתנטרת. (נו) ר ברבא : חנינא הוא, ד הוא תחות ה כרסי קדישא, ו דשרי בגויה דהיכלא ה הוא נוריאל. דהא ר ברבא דישראל דאחמני עליהון, בכל עידן דהות מטרוניתא עם מלכא, הוה נפיק ועאל ס קדמיהון, מטטרון. והוא, קביל פולחנהון לקב"ה, כנורא. כד אתבטיל נורא ואתגליאו, אסתלק זיוה, ו אסתלקא מטרוניתא מן מלכא.

(נז) ר' שמעון פתח ואמר : ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל, אמר ר' יוסי, שליט רחמי על דינא. ב וירא אלקים את האור כי טוב, טוב ואור שוין, דהוא מבוועי דנחלין, דנפק מנהון ימא ונחלא דבעלמא. (נח) תנא אמר ר"ש, זמנא חדא סליקנא ונחיתנא יב לאנהרא במבוועי דנחלין, וסליק בתראי ר' אבא, אמר לי במאי עסקיתו, א"ל יב בהאי קרא י דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, מזויה אתבריאו כל רברבייא דמן עלמא, ומן זויה אתנביעו כל נחלייא, יב נחלייא יד דאינון יו בהאי קרא,

מסורת הזהר

(א) לך קל"ב צ"ג. (ב) ב"א נ' צ"א. (ג) ב"א צ"ד צ"ב.

חלופי גרסאות ה בגלותא (ס"י). נ בסמי נדפס את ניו ואת גיח עד הא לא הוה שלים קודם אות ג"ו. נ תניחא (ס"י); חנינא (אה"ל) ד הוא (ס"י); ל"ג דהוא (אה"ל) ה ל"ג כרסי (ס"י). ו דגני (ס"י); דגוי (אה"ל). ז אננים (ס"י); אגנים (אה"ל). ח ל"ג הוא נוריאל (ס"י). ט לקדמיהון (אה"ל). י ואסתלקה. יא לאנהורי (אה"ל). יב מאי. יג מוסיף נחלייא הוה (ס"י); נחליית הוא (אה"ל). יד אינון (ס"י). טו להאי (ס"י).

וישב על המטה

הכולם

מאמר

של מטטרון ונוריאל, חמצא לעיל ויצא דף ל"ו ד"ה פירוש.

שלעומת מטטרון, וע"כ רמוז גם הוא בשם מטטה, כמו מטטרון, שכתוב, הנה ערשו וגו'.

(נז) ר"ש פתח וכו': ר' שמעון פתח ואמר, ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך

וכן מסתו מונחת בגויה דהיכלא, שכתוב הלא הוא כרבת בני עמון, דהיינו באוצר היכל המלך אשר שם.

טוב יגאל. אמר ר' יוסי, הרחמים שולטים על הדין. כי רוח ה"ס המלכות שהיא דין, וטוב הוא רחמים, כמ"ש לפנינו. וירא אלקים את האור כי טוב, הרי שטוב ואור שוים זה לזה, שהוא המקור של הנחלים שהים והנחלים שבעולם באים מהם. ולפיכך מה שכתוב על רוח אם יגאלך טוב, פירושו, שהרחמים שנק' טוב, יגאל וישלוט על רוח, שהיא דין.

(נה) וארחא דאתמתל לגלותא וכו': ודרך שהוא משל על הגלות, תשמד אתכם השכינה, בגלות, מכל הצרות שתבאנה עליכם, עד שיבא ויכנס אתכם להארץ אשר נשבע לאבותיכם, שנשמרה לכם.

(נח) תנא אר"ש וכו': למדנו אמר ר"ש פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במקור

(נו) רברכא תנינא הוא וכו': שר השני הוא, שהוא תחת כסא הקדוש, השורה באוצר ההיכל הוא נוריאל. כי השר של ישראל שנתמנה עליהם, דהיינו השר הא' שמתחת כסא הקדוש, שהוא מטטרון (כנ"ל אות נ"ר) בכל עת שהיתה השכינה עם המלך היה יוצא ונכנס לפניהם, הוא מטטרון. והוא, דהיינו השר השני נוריאל, מקבל עבודתם של ישראל להקב"ה כאש, וכאשר נתבטל האש, כי הגלו ישראל ואינם מעלים מ"נ בעבודתם, נסתלק אורה של השכינה, ונסתלקה השכינה מן המלך. (וביארם

הנחלים, דהיינו שהעלה מ"ן והוריד מ"ד, אל המלכות, ממקור הנחלים שהוא בינה. ועלה אחרי ר' אבא, אמר לי, במה אתם עוסקים, אמרתי לו, במקרא הוה, שכל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא. מאורה, רכינה, נבראו כל השרים שבעולם, ומאורו נובעים כל הנחלים, דהיינו הנחלים שהם במקרא הזה, וכל הנחלים

הולכים

(דפו"י דף רי"ד ע"א)

ה' דלא מלא בהאי גלותא, דהא חשוכא ב' ואפלה, ג חבתא דאמא עביד להו, ואי לאו, נחלא ד' לא עביד ה' לברתיה. י הא לא הוה שלים עד דייתי גיסא אחרא, דלא הוה ז בגלותא.

(נט) ושמעון דאתקריאת יד, היא מבוועא לכלא, ותשכח יד הוי"ה, כ הן לא קצרת יד הוי"ה, דלא אדכר ידא אלא פ בשמא.

(ס) אתא רבי אלעזר, ט ושאל לר"ש אבוי, ובכה י וא"ל, גלי לי האי רזא אבא מארי. א"ל בהאי קרא אתגלי לך, ב כי יד על כס יה מלחמה לי"י, יא כס בגין הוי"ה, שליט רחמי על דינא. צבי למימר, יהא רעוא דיהא לעלמא באתר יב גבורה, יג יד רבתא דהות במצרים, ואי יד לאו הוה בדיני.

(סא) טו וכד ייתי משיחא, ייתי טו בחדתו בידא רבתא, ויגח קרבא בעמלק. ג פ בחוזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכד ייתי שמא דיד ז בתוקפא ידא לחודיה, הוא יט בדינא, דיגח קרבא כ בעמלק, לייתי משיחא. ר' אלעזר מסייע, ד ויצא י"י ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו כיום קרב. כה

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ט). (ב) ב"א קצ"ז צ"ג. (ג) (שמות י"ג) ח"ב מג. מט: ח"ג רכג. רכת. רסב: רסג. רסה. ת"ז בהקדמה ט. (ד) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג.

חלופי גרסאות ה' דמאיכז (ס"י); לקמאי ביה בהאי (אה"ל). ז כמסלא (ס"י). ג חבתא; חבתא דאמה. ד ל"ג לא (ס"י). ה ברתייה. ו בס"י גרפס כאן כל אות ניו. ז מוסיף בגלותא מניחא (ס"י). ח מוסיף בשמא דחד (ס"י) ואה"ל ל"ג רחד. ט ל"ג ושאל (אה"ל). י א"ל; א"ל אבא (אה"ל). יא ל"ג כס בגין הויה (ס"י). יב גבורה. (ס"י) יג כ"ג אה"ל וס"י יד [ירא] י"י רבתא קרבא דהות. יד לאו הכי לא ול"ג הוה בדיני (אה"ל). טו וייתי ול"ג וכד (ס"י); ולייתי (אה"ל). טז מוסיף ייתי בחרתו (ס"י); ייתו בחרתו ואה"ל ל"ג ייתי. יז מוסיף כי בחוזק. יח בתוקפא. יט בערנא (ס"י) כ ל"ג בעמלק (אה"ל) כל מוסיף כס בגין הוי"ה (ס"י).

שמעון דאתקריאו יד

הכולם

מאמר

רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם, במקום גבורה, יד הגדולה, שהיתה במצרים, שהוא רחמים, ואם לא היתה יד הגדולה, היתה המלחמה בדין בלי רחמים.

(סא) וכד ייתי משיחא וכו': וכשיבא המשיח יבא בהתחדשות ביד הגדולה, ויערוך מלחמה בעמלק, ויתגבר הרחמים על הדין כמו ביציאת מצרים וכחוב בחזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכשיבא השם יד בחזק יד לבר ולא יד הויה, או יד הגדולה, הוא בדין, דהיינו שיערוך מלחמה בדין בעמלק ויבא המשיח. פירוש, שיעשה עם עמלק ב' מלחמות הא' בהתגברות הרחמים על הדין, והב' בדין לבר, ואז תבא הגאולה, ר' אלעזר מביא דאיה לרבריו, שכתוב ויצא ה' ונלחם וגו' כיום הלחמו כיום קרב. פירוש, כי מחצית הכתוב הראשונה הוא בסיוע הרחמים, שכתוב, ויצא הויה ונלחם, שהויה הוא רחמים, כנ"ל, ומחציתו האחרונה הוא בדין לבר בלי רחמים, שכתוב, כיום הלחמו כיום קרב, ולא נזכר בו הויה, הרי שיהיה ב' מיני מלחמות, כדברי ר"ש.

הולכים אל הים והים אינו מלא. דלא מלא הים שהיא המלכות בגלות הזה, כי החשך והאפלה שבגלות, אהבת אמא, שהיא בינה, עשתה אותם, ואם לא היה החשך לא היה נעשה הגחל המאיר אל הבת. שהיא המלכות, והים לא היה מלא ושלם עד שיבא צד האחר שלא היה בגלות דהיינו צד הימין, ששום קליפה אינה שולטת עליו, ואז יתמלא הים, שהוא המלכות.

מאמר שמעון דאתקריאו יד

(נט) ושמעון דאתקריאת יד וכו': והשמות הנקראים יד דהיינו יד הוי"ה, יד הגדולה יד החזקה, הם מקור האור לכל, ותמצא, יד הוי"ה שכתוב, הן לא קצרה יד הוי"ה, שלא נזכר יד אלא בהשם הוי"ה, שהוא רחמים.

(ס) אתא רבי אלעזר וכו': כא ר"א, ושאל את ר' שמעון אביו, ובכה, ואמר לו: גלה לי סוד הזה, של השם יי, אבי מורי, אמר לו, במקרא הזה יתגלה לך, כי יד על כס יה מלחמה להויה וגו', דהיינו יד כס בשביל הוי"ה שהוא רחמים, ששולט הרחמים על הדין, הכתוב (דפוי דף רי"ד ע"א)

(סב) תיח כמה היא ידא רבתא א דמטא להאי ידא נ עלאה, ובדא ידא
 פקו ממצרים, בגין ג דמניניהון שוין, ד מני ה יי ליי, ד' לד', שוין דא י לדא,
 שמא דידיא רבתא, ושמא דידיא עלאה, מ דיפקון ס כחדא, אינון שוין
 אתוותהון דמנייניהון כמנייניהון, דקבלא תרין יד, תרין י כחדא.
 (סג) יא כיצד לא יי אתמנעו דא מן דא, יי ולא שוין. יי אתפרש
 תרין אלין סו דבאתוהון סו יד סיעאן יי בעניינא, תרין יי לא יי בעיניהון
 מתפרש. מאלין אתבריאן שמיא וארעא ודעמיה.
 כ (בעגול העליון) יי ליי, ד' לד'.

חלופי גרסאות א רבא מטא (ס"י), ב מוסיף עלאה לאבהן דברבא לא אגנים [אגנים] (ס"י); לא עליא לאבהן דברבא
 לא אגוי אגויים (גה"ל). ג דמשויין (ס"י). ד מוסיף שוין מני (ס"י) ה ליי יי ליי (ס"י) ו דרע
 (ס"י). ז ליי ושמא דידיא עלאה (ס"י). ח כ"ג (אה"ל) ובס"י דיפוק מן. ט ליי כחדא (ס"י): ולא אינון (אה"ל) י ליי
 כחדא (ס"י). יא ליי כיצד (אה"ל) יב אתמנע. יג מוסיף ולא אתוון (אה"ל) יד אתפרש; מוסיף ולא שוין אתפרש (ס"י)
 טו מוסיף בריך הוא דבאתוהון (ס"י); די באתוהון (אה"ל). טז סיעאן יד (ס"י) יז כ"ג אה"ל ובס"י בעלה ה'. יח כ"ג
 אה"ל ובס"י לאב. יט מנייניהון. כ כ"ג הטולם ובס"י נדמס מקורם מן ואינון ספירה קדמאה עד סוף האות וכתב בסוף העמוד
 מלך ימין העגול
 יוד וי (ל"ו) לוא"ו (וא"ו) לרי ייד ליי
 דל"ח ד' לרי ליי ל"ח
 שרי

מרכבה דאבהן ישראל
 ובאה"ל יש ציור של חמש עיגולים זה תוך זה ובעגול העליון כתוב: יו לואו ל לר ד לוו וו דר. דלת דלמד ל' לתי.
 ובתוך עגול ה' כתוב: א דלמד דמס מ' לרי, ד' לתי, ת' לתי דלת ד' לר לתי. בתוך עגול ג' כתוב: שרי. הוית.
 בתוך עגול ד' כתוב יה. בתוך עגול ה' כתוב: מרכבה אבהן ישראל.

מאמר הסולם שמהן דאתקריאו יד

(סב) תיח כמה היא וכו': בוא וראה כמה היא
 כחה של יד הגדולה, שהיא יד ימין
 שהגיע ליד עליונה הזו, שהיא יד שמאל הנקראת
 יד חזקה, ונקראת ג"כ עליונה, משום שמאירה דק
 ממטה למעלה. וכיד הזו יצאו ממצרים, שנאמר,
 בחוזק יד הוציאך ה' כמצרים. ומחכברים יחד,
 משום שמספרם שוים, חשוב יי ליי, ד' לרי,
 שוים הם זה לזה. רוצה לומר, השם יד הגדולה
 והשם יד העליונה שיוצאים יחד, הם שוים
 באותיותיהם ומספרם כמספרם, שהיחוד קבל
 שתי י"ד, שתיים ביחד, דהיינו שהימין והשמאל
 נתחברו יחד.

(סג) כיצד לא אתמנעו וכו': שואל, כיצד לא
 נמנע חיבורם זה מן זה, והם אינם
 שוים. כי זו נקראת גדולה וזו נקראת חזקה.
 ומשיב, נתבאר החיבור של שנים אלו, מטעם
 שבאותיותיהם י"ד הם שוים בענין, אע"פ.
 שהשנים אינם מתבארים לגמרי בעינם. כלומר.
 כיון שבשם יד הם שוים זה לזה, כבר יחכן שיחברו
 יחדיו, אע"פ שזו נקראת גדולה וזו חזקה. מאלו
 כ' ידים, נכראו שמים וארץ, וכל שעמהם.
 יי ליי, ד' לרי וכו': פירוש. אחר
 (דוסיי דף רי"ד ע"א)

ונודע כי הג' ראשונות של כל מדרגה,
 נבחנות: באותיות הפשוטות של שם המדרגה
 לספירת הכתר שבה. והמילואים של אותיות
 הפשוטות הן חכמה שבה. ומילוי המילואים הן
 בינה שבה. (כמו שמבאר באורך, בעץ חיים, שער
 י"ח רפ"ח ניצוצין פרק א' וב' ע"ש. וביתר
 ביאר בספרי פנים מסבירות על ע"ח דף קפ"ז
 ענף ל"ב עש"ה). כי תקח את השם י"ד, הרי
 האותיות י"ד הפשוטות, ספירת הכתר שבה,
 ואותיות המילוי של י"ד, דהיינו יד דלת, הן
 ספירת החכמה שבה. ואותיות מילוי המילוי
 דהיינו

(בעגול ב' שבתוך העליון בימין העגול) י' ל'י, ו' ל'ו' ל'ד' ד'. (ובשמאלו) ל'ד' ד', ל'י ל', ל'ת' ת'.
 (בעגול ג' שבתוך הב' בימין העגול) ד' ל'ד' ל' ל'ל' ל'ת' ת'. (ובשמאלו) ל'י ל', ל'מ' מ', ל'ד' ד', ל'ת' ת', ל'ו' ו'.
 (במרכזו אלו העגולים) ו' למעלה, (ומתחתיו) י"ה י"ה (ומתחתיהם) שדי, (ומתחתיו) מרכבה דאבהן ישראל.
 ואינון ספירא קדמאה: דהיא כתר א עלאה. ה תנינא: * בכל מקום עיני ה' צופות רעים וטובים. כ תליתאה: הם מסייעתן לשמא חד ו' י דעבד כמה אתוון בארעא דמצרים.

מסורת הזהר

(א) (משלי ס"ו).

חלוסי גרסאות ה' למג תנינא (ס"י). ג למג תליתאה (ס"י). ג דיעבד (אה"ל).

מאמר

הסוכם

שמהן ראתקריאו יד

ד'לית, ד'רית ל'מדי ת'ו. דיד הגדולה עם י'ודי ו'ו' ד'לית, ד'לית ל'מדי ת'ו, של יד החזקה. אמנם הזהר אינו חושב כאן את מילוי המילוי של ה' אלא של הד' בלבד, והטעם הוא מפני שעגול זה הוא ספירת הבינה, וה' היא בעצמותה בחינת חכמה ע"כ אינו חושב בעגול זה, רק מילוי המילוי של הד' בלבד, שהיא בעצמותה ספירת הבינה כנ"ל. וז"ש הזהר ד' ל'ד', שהד' ממילוי המילוי דיד הגדולה מתחברת עם הד' דמילוי המילוי דיד החזקה. וכן ל' ל'ל'. וכן ת' לת' והן בימין העגול מטעם שהן אותיות העקריות של מילוי המילוי. ובשמאל העגול, ל'ל' ל'י. שהל' דמילוי המילוי מיד הגדולה מתחברת עם הל' דמילוי המילוי מיד החזקה, וכן ל'מ' מ'. וכן ל'ד' ד'. וכן לת' ת'. וכן ל'ו' ו'. ובמרכזם כתוב ו' למעלה, והיא רומזת על חג"ת שלהם, ומתחתיו י"ה י"ה והם רומזים על נצח והוד שלהם. ומתחתיהם שד"י הרומז על יסוד שלהם. ומתחתיו מרכבה דאבהן ישראל, הרומז על ספירת המלכות שלהם.

דהיינו המילואים של האותיות י' ו' ד', ד' ל' ת', שהן יוד וו דלת, דלת למד תו. הן ספירת הבינה שבה. על פי זה מצויר הזהר כאן ג' עגולים זה תוך זה. לג' ספירות הראשונות, שבהעליון מתיחדות אותיות הפשוטות י"ד מיד הגדולה, עם אותיות הפשוטות י"ד מיד החזקה. וז"ש הזהר י' ל'י ד' ל'ד', דהיינו כתר של יד הגדולה עם הכתר של יד החזקה. כי אותיות הפשוטות של השם מרמזות על כתר. ובעגול ב' שבתוך העליון מתיחדות אותיות המילוי של י"ד מ"ד הגדולה, שהן י' ו' ד' ל' ת', עם אותיות המילוי של י"ד מ"ד החזקה, שהן י' ו' ד' ל' ת', וז"ש הזהר י' ל'י. ש"י דיד הגדולה מתחברת עם י' דיד החזקה. וכן ו' ל'ו'. וכן ל'ד' דיד הגדולה עם ד' דיד החזקה. ואלו כתובים בימין העגול. ובשמאל העגול כתובים המילואים של הד'. דהיינו ד' ל'י ת' וז"ש הזהר, ל'ד' ד'. שהד' דיד הגדולה מתחברת עם הד' דיד החזקה. וכן ל'ל' ל'ל'. ל'ל' דיד הגדולה מתחברת הל' דיד החזקה. וכן לת' ת'. שהת' דיד הגדולה מתחברת עם הת' דיד החזקה. והטעם שמילויי ה' כתובות לימין העגול ומילויי הד' כתובות בשמאל העגול. הוא משום שעצם ה' רומזת על חכמה, שהיא ימין. ועצם הד' רומזת על הבינה שהיא לשמאל החכמה, אמנם בדרך כלל עגול ב' היא חכמה. להיותו בחינת המילוי כנ"ל.

ובעגול ג' שבתוך השני מתייחדות מילוי המילוי של השם י"ד מיד הגדולה עם אותיות מילוי המילוי משם י"ד מיד החזקה. שהיא ספירת הבינה שבה כנ"ל. שהן י' ו' ד' ל' ו' (רמזי דף רי"ד ע"א)

וז"ש ואינון ספירה קדמאה דהיא כתר א עלאה: והם ספירה הראשונה דהיינו העגול העליון, היא כתר עליון. להיות בו אותיות הפשוטות שה"ס כתר. תנינא בכר מקום עיני ה' צופות! רעים וטובים: עגול הב' ה"ס הכתוב בכל מקום עיני ה' וגו'. דהיינו ספירת החכמה כי עינים ה"ס חכמה. וע"כ יש בו אותיות המילוי שה"ס חכמה. תליתאה. הם מסייעתן לשמא חד ו' דעבד כמה אתוון בארעא דמצרים: עגול הב' הם ספירת הבינה. מטעם היות בו אותיות מילוי המילוי

(סד) * ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי ה בלזו בארץ כנען.
 ר' אנא אמר, לזו ידא ירושלם עלאה, ג דאשראה שכנינא בינהא, אמר יעקב
 עלאה ז לתתא, הב ה כי ברכתא ו דהוא ז בעי, ה) לאנפיש יתכון ה אנא,
 ס ולמיתן ית י ארעא לבניכון. לזו יז זו ירושלם עלאה, י) קב"ה, הב יי ברכתא
 דהווינ ברכה דא על ידיה, בארעא יי קדישא, אבל ברא, לארעא יז אחרא, לא
 יז יהא ברכתא. יי

(סה) ר' אלעזר פתח ואמר, י מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה
 תחשב לו, קב"ה קרא לישראל אחים יי ורעים, מאי ברכתא יהב לון, דיהון האי
 עמא דכינא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.
 (סו) זכאה חולקהון דהאי עמא דכינא, דהוא עליהון, יי דאקרי בנים
 חביבים יתיר מעלאה, כתיב ג בנים אתם כ לה, כ) כלא בדיל דא. מאי הוא,
 בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין.
 (סז) ת"ח, באנפוי דאינשא שמא דקב"ה, וחסרא יו"ד מניה, ולא אשתלים,
 אתא אברהם וחבב לקב"ה, וא"ל בך אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא

מסורת הזוהר

דרך אמת

ה) מנקה להכנות אחכס ולתס לכס חס הארן. (א) (בראשית מ"ח). (ב) (משלי כ"ז) ח"ב קטכ. רכו:
 ג) לך נ"ב צ"ב.

חלופי גרסאות ה בלזו ונוי. ז ל"ג דא. ג ראשוי. ד לתתא; לא יפיש יתכון אנא ולמיתן ית ארעא הרין לבניכון
 ול"ג מן לתתא עד לזו (אה"ל). ה לה. ו והוא. ז רעי. ח ל"ג אנא. ט ולליתן. י מוסיף
 ארעא הדין. יא ל"ג זו. יב דקב"ה יהבא ירותא ויהיבין ברכאן. יג כינא אה"ל וכס"י רברבא. יד רבייא (ס"י):
 דכינא. טו דכינא. טז להוי. יז ברפוס וזלצבך וקרמונה נרפס כאן בהי שורות שורה א': שרשי יו"ד לוא"ו וא"ו
 דל"ח דל"ח דלמ"ד למ"ד לתיו. שורה ב': ול"ח ד' ל"ח [ל"ח] ה' ללמ"ד מ' ל"ד מ' ל"ד ד' ל"ח ה"א לאלף.
 שורה ג': הוי"ה. שורה ד': יה. שורה ה' מרכבה אבתן ישראל. יח ורעים כד"א למען אתי ורעי (אה"ל). יט מוסיף
 דאקרי בעלאה (ס"י). כ מוסיף ליי אלקיכם (אה"ל). כא מוסיף מאי כלא (ס"י).

נראה אלי בלזו

הסולם

מאמר

אח ישראל, שואל מהו הברכה שנתן להם, ומשיב,
 שעם הזה, יהיה טהור תחת ידינו, ושיהיה שומר
 עליהם. פירוש. שמחמת ברכה זו מסבב על ישראל
 סבות הנראות כמו עונשים, וע"כ מסיים הכתוב
 קללה תחשב לו. כי אינם מבינים שהן
 לטובתם, כדי שתתקיים הברכה.

המילוי, העוזרים ומשפיעים אל ה' של שם הוי"ה
 שהוא ו"א, שעשה הרבה נסים בארץ מצרים.

מאמר נראה אלי בלזו

(סו) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של עם
 הזה הטהור שהוא שומר עליהם,
 שנקראים בנים חביבים יותר מעליונים,
 שכתוב, בנים אתם לה, והכל בשביל זה.
 שואל, מה הוא בשביל זה, ומשיב, משום שנשלם
 השם שר"י בחותם שלהם, שהם נמולים. כמ"ס
 לפנינו.

(סד) ויאמר יעקב אל יוסף ונוי: ר' אבא אמר,
 לזו, זה ירושלים העליונה, והיינו
 בינה, שהיא משרה השכינה ביננו. אמר יעקב
 העליון. שהוא ו"א, ליעקב שלמטה, הבינה, נתנה
 לי ברכה, שהוא רוצה להרבות אחכם ולתת
 את הארץ לבניכם. לזו, שהיא ירושלים
 העליונה, בינה, שהוא הקב"ה, נתן ברכה, שברכה
 זו תהיה על ידו בארץ הקדושה, אבל מבחזן
 לארץ, לארץ אחרת לא יהיה הברכה.

(סז) ת"ח באנפוי דאינשא וכו': בוא וראה
 בפניו של אדם יש השם של הקב"ה
 דהיינו ש', וחסר ממנו י', ולא נשלם. בא אברהם
 וחבב את הקב"ה, ואמר לו הקב"ה, בך ישתלם
 השם

(סה) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר,
 מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם
 קללה תחשב לו. הקב"ה קרא את ישראל אחים
 ורעים, ושיעור הכתוב, מברך רעהו, היינו הקב"ה מברך
 (רפ"ו דף ר"ד ע"ב)

ביום דמילה. באנפוי דאנשא שיין דשד"י, ודי, חסר יו"ד, אשתלים ביו"ד דמילה, וכדין אקרונ בנים לה, בנין קדישין.

סח) וכד מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא, ועאיף ליה לרשו אחרא, סליק מניה האי א קדושא דחותמא, והוא כמה דחריב עלמא, וסאיב חותמא, דאשתלים ביה שמא דקב"ה, והא הוא חריב עלמא.

סט) ר' אבא הוה אזיל מקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי, עד דהוו אזלי, חמו חד ב"נ דהוה אתי, ורשימא חד ב באנפוי, אבל ווי לון לחייביא. דימותון בלא תשובה, דלא יעדי מניה רשימא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי.

ע) ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ב ואמר, האי קרא ב לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. וכי איניש דאמר טב לב"נ כוותיה. ד אי לא ישלים מה דאמר, ה אפוהי מתביישן, עאכ"ו מן עלאי ו לב"נ, ה דאי לא ז מייתי ה כל טב דאמר על ה בנוהי, י אנפוהי מתביישן.

עא) יא אמר קב"ה יב ליה, אנא יג ישראל יד עלאה, דאנא יו מפשינך ואסגינך. האי ברכתא יו דיהיב לי, ואתן ית ארעא יז הדא לבריכון, לא יח הוה בארעא, יט לא הוה עמהון. כד כ ייתי קיצא דמשיחא כא וישתלים, אמר קב"ה, לא עתה יבוש יעקב, כב כען אנפוי דיעקב כג דלעילא, לא מתביישן כד מדאמר להון כה ונתתי, ארי עד כען לא הוו בידיה, והווי ט אנפוהי מתביישן, כען דיליה כז מסתייע מן קדם מארי שמיא וארעא.

דרך אמת

א) אס לא יניח מה כאמר על כניו להיות הכנסה גמורה אז היו פניו מהביישים אחר שהכניס יעקב עליון ישראל ככ"ל לחס להס את הארץ ולהכנסת אוחס עסה כשיקיים דבריו לא עסה יבוש יעקב וגוי.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ח.) ב) ויצא קב"ה צ"א.

חלופי גרסאות א קדושה. ב כס"י מוסיף בסוגריום באנפוי (וכו' כדאיתא בפי אחרי מות ע"א ב'). ג ליג ואמר. ד דלא ול"ג אי. ה אנפוי. ו ל"ג לב"נ (אה"ל). ז מאית. ח ליג כל סב. ט ברוחי. י אנפוי. יא איל קב"ה. יב די (אה"ל). יג ל"ג ישראל. יד לעלאה טו מפשא פך. טז דיהב. יז ל"ג הדא. יח הוא. יט לא הכא עמכון. כ אתי. כא וישלים. כב מוסיף כען לא; לאו. כג לעילא. כד כדאמר. כה אתן; ייתו. כו אנפוי. כז מסתייעא; מסייעתא.

מאמר

הסולם

הנני מפרך והרביתך

ע) ויאמר אלי הנני מפרך וגוי: ר' אבא פתח ואמר, מקרא הזה, לא עתה יבוש יעקב וגוי. וכי אדם המבטיח טוב לאדם כמהו, ואם לא יקיים מה שאמר, הרי פניו מתביישים, על אחת כמה וכמה. הבטחה הבאה מעליונים לבן אדם, אם אינו מביא כל הטוב שאמר על בניו, הרי פניו מתביישים.

עא) אמר קב"ה וכו': אמר הקב"ה לו, ליעקב הנני מפרך והרביתך בברכה הזו שנחן לי הבינה. (כנ"ל אות ס"ד ד"ה ויאמר יעקב) ואתן את הארץ הזאת לבניכם. ובניו אינם בארץ, והקב"ה אינו עמהם. שזאת הוא בוש כביכול שמבטיח ואינו מקיים, וכאשר יבא הקץ של המשיח ותתקיים הכסחחו, אמר הקב"ה לא עתה יבוש

השם. ונמול, ונשלם השם ב'י של המילה. כי בפניו של האדם ש' דשד"י, דהיינו ב' עינים וחוטם באמצע, ובזרועו יש ד', וחסר י', ונשלם ב'י דמילה. ואז נקראים בנים לה' בנים קדושים.

סח) וכד מסאבין וכו': וכאשר מטמאין לאותו אות ברית קדש, ומכניס אותו לרשות אחר, דהיינו שעובר בו עבירה, נסתלק ממנו קדושת החותם הזה, והוא כמו שמחריב העולם, כי סמא החותם שנשלם בו השם של הקב"ה, והרי הוא מחריב העולם. כי מפסיק השפעת הקב"ה אל העולם.

סט) ר' אבא הוה וכו': זה יתבאר במקומו, בזהר אחרי ע"ה ע"ב. בע"ה. (דפו"י דף רי"ד ע"ב)

עב) כמה ה' דאמרינן, ג' אגחנא דעמלק, כד ישתלים קיצא, לא יהא אלא תקוף. ידא, כמה דהוית ביום קרב, * ג' ויצא ה' ונלחם בגוים * ההם, דידיה לא אחרא.

עג) ועתה שני בניך הנולדים כ' לך, דא ישראל לתתא, דאתריהון בגלותא, בנוי דקב"ה, ז' דאתיילידו ביני עממיא. ח' תנא א"ר יוסי, ישראל, כד יהון בארעא קדישא דישראל, דר בארעא, כד ייתי משיחא, יהון עם ס' אחוהון דילהון י"א באתריהון, י"ג דלא אתקרי י"ג גלות, אלא י"ג למאן דאיהו דר בארעא נוכראה, אינון ט"ו אתקריין גליין.

עד) ז' וזכרתי את בריתי יעקוב, ט"ו ואיו י"ג יתירה, תיתי י"ג ואיו י"ג דאסתלקת כד כ' אתחריב ביתא, ותהא כ"א סיועא ליעקב, כד כ"ג יהא דא, ויהא ז' כב"א קדישא ארעא אחסנת כ"ג עלם, ויהון כ"ג בנוהי בארעהון, דדארו כ"ג מקדמת כ"ג דנא, כ"ג זכאה חולקהון.

עה) כען כ"ג בריא, דהוה ערען כ"ג להון, דאתגליאו מן ל' לבר לארעא ואתנשיאו, ואנפישו, ל"א ויימא יעקב עלאה ל"ג לתתא, ברי דילך דאינון ל"ג לבר לארעא דאתיילידו בגלותא, בכל ארעא וארעא, עד דאנא איעול למצראי, ל"ג ואעביד

מסורת הזהר

(א) וישלח נ"ד צ"ג. (ב) וירא ח' ציון א'.

חלופי גרסאות א' דאמרנא אמר. ב' אגחנא. ג' מוסיף כד"א ויצא. ד' ל"ג ההם; מוסיף ההם ביום הלחמו. ה' מוסיף לך וגו'. ו' ברוהי. ז' דאתגליאו. ח' תנאנא. ט' אחתון. י' דלון; דילון (ס"י). י"א בחריהון (ס"י). י"ג ולא. י"ג גליין. י"ד כמה דהא. טו אקרון. טז וי. יז ל"ג יתירה. יח וי. יט דאסתלק. כ' אתחח. כ"א סיעזא. כ"ב מוסיף יתי מלכותא יהא. כ"ג עולם. כ"ד ברי. כ"ה מן קרמח. כ"ו מוסיף דנא בארעהון. כ"ז מוסיף כבר זכאה. כ"ח ברי. כ"ט מוסיף להון חתון אולין רבבין. ל' ברא. ל"א ויימא; וימא, ל"ג לתתאה. ל"ד ברא. ל"ז ואעבד.

ועתה שני בניך הנולדים

הסולם

מאמר

בעת שיבא המשיח, יהיו עם אחיהם במקומם, כי לא נקרא גלות אלא למי שהוא יושב בארץ נכריה, והם נקראים גולים, פידוש, אבל אלו שיושבים בארץ ישראל אינם נקראים גולים ואינם בגלות אמילו בטרם שיבא המשיח. ולפיכך מדייק הכתוב הנולדים לך בארץ מצרים, שהם נבחנים כגולים, ולא הנולדים בארץ ישראל.

יבוש יעקב, עתה, פניו של יעקב של מעלה, לא יתביישו מחמת שאמר להם ונתתי את הארץ הזאת לזרעך וגו', כי ער עתה לא היה בידו לתת להם, והיה פניו מתבישים ועתה, הנסחה שלו נתקיימה מלפני אדון השמים וארץ.

עד) וזכרתי את בריתי יעקוב: הו' של יעקב יתירה היא, וזה יורה תבא הו' שנסתלקה כשנחרב הבית ותהיה עזרה ליעקב בעת שיהיה זה רהיניו הגאולה, ותהיה לבן הקדוש יעקב ארץ אחוזת עולם, ויהיו בניו בארצם שגרו בה מקודם לכן, אשרי חלקם.

עב) כמה דאמרינן וכו': כמו שאמרנו (לעיל אית ס"א) שמלחמת עמלק כשיושלם הקץ, לא יהיה אלא כחוזק יד, כמו שהוא ביום קרב, שכתוב, ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. הוא עצמו יצא, ולא אחר.

מאמר ועתה שני בניך הנולדים

עג) ועתה שני בניך וכו': זהו ישראל למטה שמקומם בגלות, והם בניו של הקב"ה הנולדים בין העמים. כלומר, שהכתוב שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים, סובב על ישראל שהם בגלות העמים, כי ארץ מצרים כולל לכל הגליות כניל בתחילת הפרשה. למדנו אמר ר' יוסי, ישראל שיתיו בארץ ישראל הקדושה יושבים בארץ,

עה) כען כריא דהוה וכו': עתה, בנים שקרה להם שהגלו לחוץ לארץ ונשכחו, שהיא בחינת מנשה, ופרו ורבו, שהיא בחינת אפרים, (כניל אות ל"ו ד"ה ויהי) ויאמר יעקב העליון, שהוא י"א, לשלמטה, הבנים שלך שהם בחוץ לארץ,

שגולדו

(דפו"י דף רי"ז ע"ב)

להון דינא, * על חוביהון, ה לאו אנא ב מסקית ברך, ב דאתבריאו בגלותא.
 ז לבר לארעא, ה בארעא ו רחיקא, ואע"ג דאינון סגיאיין, ואתנשיאו, ז דיל
 אינון, ח כד חזיתי דא גלותא דלהון, ואסיתי ט לכיביהון, ושמעית קליהון.
 ראובן: " כי ראה ה' את עניי. שמעון: ב כי שמע ה' כי שנואה אנכי,
 י וחשיב בלבך, כאילו יהויין יא קדמי אינון, יב ומדנתוב ממצראי, יג מלמעבד
 דינא, נסיק יתהון יד מארע גלותא.

עו) רבי אבא טו אמר, מהכא ז והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה
 לה', טו צבי למימר, כד יהא קב"ה בדינא במצראי, בעדנא ההיא ייתון
 כל י עממיז מנחה. כד יט שמעו שמועה דקב"ה. יט היינו י ונהרו אליו
 כל הגוים.

עז) ב תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קב"ה לא למיעבד לכל זכאה וזכאה,
 חופה בירושלם, ה כי קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, כד תיתוב
 מטרוניתא למלכא, כג ועביד לה ארוסין, כד הה"ד י צאינה וראינה וגו' ביום
 חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו כג זה מתן תורה, וביום שמחת לבו
 זה כו בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

עח) ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, דא ישראל לתתא, לאבהון,

מסורת הזהר

א) (בראשית כט) ב) (שם ח"א רלו. ג) (ישעיה ס"ו) וירא קמ"ד צ"ב. ד) (שם כ') ח"ב קסט: קצ.
 רלב: ח"ג רע. ה) (ירמיה ס"ז) ו) (שה"ש ג') ב"א ר"ג צ"א.
 חלופי גרסאות א) לה, ז מטיק ית. ג דאתרביאו. ד בראו לבר (ד"א). ה בארע. ו ה"ג קרימונה ואחי' ו
 ובס"י ל"ג רחיקא. ז ה"ג קרימונה ואחי' ובס"י דיליה ול"ג אינון. ח מוסיף אודמן כד-
 ט לכאביהון. י ואשיב. יא קרמאי. יב ומדכחוב. יג מוסיף אמר מלמעבד. יד בארע. טו ל"ג אמר, טו סבי.
 יז ערראי. יח שמעא שמועא. יט תהידי. כ תאנא. כא למעבד. כב מוסיף דכתיב קול. כג יתעבד להון. כד ל"ג מן
 החיר ער ביום חתונתו זה. כה ל"ג זה. כו ל"ג בנין.

הסולם

מאמר

שנולדו בגלות בכל ארץ וארץ. מטרם שבאתי
 למצרים ועשיתי בהם דין על עונותיהם, אין
 אני חושב לבנין כל אותם הנבראים בגלות בחוץ
 לארץ בארץ נכריה, ואע"פ שהם רבים, שהיא
 בחינת אפרים, ונשכחו, שהיא בחינת מנשה כנ"ל,
 בנים שלי הם, וכשראתי גלות הזה שלהם
 רפאתי את מלאכיהם ושמעתי תפלתם. ראובן
 כי ראה ה' את עניי. שמעון כי שמע ה' כי
 שנואה אנכי. כלומר שזהו שאמר הכתוב, אפרים
 ומנשה, רהיינו שפרו בגלות ונשכחו בגלות, כראובן
 ושמעון יהיו לי, דהיינו שיראה את עניי, וישמע
 את תפלתם וינאלם, כהוראת השמות ראובן ושמעון.
 וחשוב בלבך כאלו הם לפני, וכשנחזור
 ממצרים, הכוללת כל הגזיות כנ"ל, אחר שיעשה
 בהם הדין, נוציא אותם מארץ גלותם.

עז) תנא אמר ר"ש וכו': למדנו אר"ש, עתיד
 הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק חופה
 בירושלים, כמ"ש קול ששון וקול שמחה קול
 חתן וקול כלה. שזה יהיה כאשר תשוב השכינה
 אל המלך ויעשה לה אירוסין. וזהו שכתוב,
 צאנה וראנה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת
 לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה. וביום שמחת
 לבו זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה
 בימינו.

עח) ומולדתך וגו' לך יהיו: זה ישראל למטה
 שיוולדו לאחר הגאולה, אל האבות,
 שהם
 (נחמי וף ר"י ע"ב י" דף רט"ו ע"א)

יאנינו ^ה רתיכין, תהא שמהתהון ^י ברזא ^ז דאתיילידו ^ז לבתר דנון, על שמא ראחיהון יהון ^ט אתקרונ ^י באחסנא דלהון.

עט) תאנא, אמר רבי שמעון, ומולדתך: דא ירושלם ^ז דלתתא, ^ח מולדת בית בפרשת עריות, ירושלם לתתא, גוברין דאתיילידו דא ירושלם, בתר דנא, ^י דיתובון עלמא ^ט למארי שמיא ^י בירושלם, ^{יא} כד ^{יב} אתגירו לא ^{יג} אתקרונ אלא על שמהן, ^{יד} דהוא בר ישראל, ולא יתקרונ ^{טו} כד אבהתהון, ^{טז} גיורא מקפוטקיא, אלא ^{יז} בשמא ^{יח} ישראל.

פ) לך יהיו: ^ה ^ט צבי למימר, על ^כ שמהון דישראל יתקרונ, על שם ^{כא} אחיהון יקראו בנחלתם, וכד ^{כב} תבו ^{כג} יתחסנון ^{כד} אלין עם ישראל בארעא, ויסב ^{כה} כל שבטא ושבטא, דידיה ^{כו} וגוברין מנהון, כל חדא לפום ^{כז} מנייניה.

פא) ^ז ואני בכאי מפרן מתה עלי רחל בדרך וגו', רבי אבא פתח, ^ז כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, ^ח כה אמר ה' מנעי קולך ^ט מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' ^י ושבו בנים לגבולם לא אמר וישבו, אלא וישבו, ^{יא} כבר שבו.

פב) ת"ח אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על ^ג טורא, חתעטר

דרך אמר

ה) ר"ל על שם ישכאל יהיו נקראים.

מסורת הזהר

א) (ויקרא י"ח) ח"ג עח. ב) ויצא צ"ח צ"ב (ירמיה ל"א) חיי שרה פ"ה צ"א ד) (שם) ויצא צ"ו צ"ב.

חלוסי גרסאות א רתיכאן. ב ברין. ג דיתילידו. ד בתר. ה ליג אתקרונ; מקריבין (ס"י) ו באחסנתא. ז לתתא. ח בין. ט מארי. י ליג בירושלים. יא בר; ברי; אציג דכרי (אתיל). יב גיורין (ס"י). יג יתקרונ. יד דהתוא. טו בר. טז גיורא ממצראי גיורא. יז כהא (ס"י). יח דישראל. יט סכי. כ שמתן. כא אחיהם. כב מוסיף תבו לא (ס"י). כג יחסנון. כד ליג אלין. כה גוברין. כו תניינא. כז ליג כת אמר ה'. כח ליג כת אמר ה'. כט מבכי וגו', ל ושבו וגו'. לא מוסיף כלומר כבר. לב טוריא.

מאמר

שהם מרכבות, יהיו שמותיהם בסוד שנולדו לאחר מכאן. דהיינו לאחר הגאולה, על שם אחיהם יקראו בנחלתם.

עט) תאנא אמר ר' שמעון וכו': למדנו אר"ש, ומולדתך, זהו ירושלים

של מטה, דהיינו המולדת שלך. כי הכתוב, מולדת בית, בפרשת עריות הוא ירושלים של מטה, ושיעור הכתוב הוא, האנשים אשר יולדו בירושלים הזו לא ר מכאן שישבו העולם לאדון השמים, כי יתגיירו לאחר הגאולה, לא יקראו אלא על שמות בני ישראל, ולא יקראו על שם אבותיהם כגון גר מקפוטקיא, אלא בשם ישראל.

פ) לך יהיו: הכתוב רוצה לומר, על שמותם של ישראל יקראו, והיינו, על שם אחיהם

(וטורי דף רס"ו ע"א)

הסולם

מתה עלי רחל

יקראו בנחלתם, וכאשר ישבו ינחלו עם ישראל בארץ, ויקח כל שבט ושבט את שלו וגם כשכיל אנשים משלהם, מהגרים, וכל אחד ינחל מן הארץ לפי מגינו.

מאמר מתה עלי רחל בדרך

פא) ואני בכאי וגו' מתה עלי רחל וגו': רבי אבא פתח. כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו' מה כתוב אחריו, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו' כי יש שכר לפעולתך וגו', ושבו בנים לגבולם, ושואל, אינו אומר וישבו לשון עתיד, אלא ושבו שכבר שבו, הלא הכסחה היא לעתיד, והיה לו לומר, וישבו בנים לגבולם.

פב) ת"ח אמר ר' אלעזר וכו': ומשיב, בוא וראה אר"א, בשעה שיהיה הדין על

הזר

מטרוניתא על טורא, והיא סברת ה' דבניהון אבדין בדינא. ורוא * רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי י וגו', כ תנא, סגיין יהון בני י כרסייא, מן ס דידה, הה"ד כי רבים בני שוממה מבני בעולה, י תיתוב מטרוניתא לבעלה, ב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

פג) מן קדמת דנא, תימא מטרוניתא לקב"ה בנייא ז דילי אן. ה יימא לה בדינא. היא תסבר דאבדין ט בדינא, ובכה על י דינא לבניא דידה, יא כי

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ניד) ח"ב קג: ב) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א.

חלוסי גרסאות א כו כניהון. ב לא חלה ול"ג וגו'. ג תנא. ד כופרין. ס דיריה. ו מוסיף וכד תתוב; אמר. ז דילן ול"ג אן. ח ימא. ט ברנא. י בנייא דילה. יא וכאבא אמר סניא איה.

מאמר

הסולם

מחה עלי רחל

את כל המקבלים ממנה במצב ההוא, לנאבדים, מרוב הדינים המושפעים ממנה במצב הא' הזה. כנ"ל, וע"כ השכינה מכונה במצב הזה, בשם עקרה, כי אין לה בנים, דהיינו מקבלים, כי כל המקבל ממנה נאבד. ורוא רני עקרה לא ילדה וגו', דהיינו בגמר התקון שתתקון עצם המלכות לגמרי, ולא תצרך עוד לקבל מתוקים מן הבינה, אז נאמר רני עקרה וגו' ולמדנו שהוא מטעם, כי סגיין יהון בני כרסיא מן דידה, כי כל אלו (שקבלו ממנו במצב הא' בהיותה במדרגת כסא אל הבינה, שנאבדו מן העולם מרוב הדינים שבה כנ"ל, הנה עתה חזרו כולם לתחיה, ומה שחשבה השכינה שהיא עקרה בלי בנים במצב הא' תראה עתה שהבנים ממצב הכסא הם מרובים מבנים שלה עצמה, דהיינו מבנים ממצב הב', שמטרם התקון רק היא היתה בעלת בנים כנ"ל. ההיך כי רבים הם בני שוממה דהיינו בני הכסא הם רבים, מבני בעולה, דהיינו מבני מצב הב', שרק היא היתה בעולה ובת בנים, וזה שמסיים תיתוב מטרוניתא לבעלה בסו"ה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, כי מטרם גמר התקון נאמר רק הויה אחד, כי השכינה נכללת בז"א שנק' הויה, אבל בגמר התקון נאמר גם ושמו אחד כי תהיה מתוקנת בפני עצמה. כמ"ש זה לעיל (בראשית א') דף קי"ח ד"ה וביאור הדברים, ע"ש).

ההר, והשכינה תתעטר על ההר, דהיינו שחקבל שם מוחין, המכונים עטרה, והיא חושבת אז שכניה יאבדו בדין, ואינו כן, והסוד הוא, רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי וגו' למדנו, רבים יהיו בני הכסא, מן בניה עצמה, וזה שכתוב, כי רבים בני שוממה מבני בעולה, ואז תשוב השכינה לבעלה, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ביאור הדברים. כבר ידעת ששני מצבים יש להשכינה, (א) בזמן שהיא רביעי לאבות, שקומתה שוה לז"א שה"ס חג"ת שנקראים אבות ונקראים הרים, כי שניהם הם כסא אל הבינה, ואז הוא שלשת רגלי הכסא שהם חג"ת, הנקראים הרים, והשכינה היא דגל רביעי אל הכסא, ונחשבת אז גם היא בסוד הר כמו החג"ת, ובמצב הזה היא בכחית אהורים ודינים, מצב ב) הוא, שחזורת ונבנית בכחית פנים ורחמים, אבל אז מתמעטת קומתה ואינה ראויה עוד להיות כסא אל הבינה, אל שנועשית מקבלת מז"א, דהיינו שיוורת לבחי נח"י, אבל הם מזדווגים אז בבחי פנים בפנים, ורחמים, וכל המוחין, ולידת נשמות ישראל, באים ממצב הב' הזה, כי במצב הא' היא מלאה דינים, וכל המקבלים ממנה אז, נאבדים, (וענין זה כבר נתבאר לעיל פרשת וירא דף ה' ד"ה ת"ח ע"ש).

וזה כשעתא דיהא דינא על טורא, דהיינו שהשכינה תהיה במצב הא' שעלתה לחג"ת שהם הרים, שאז שולטים הדינים על ההר כנ"ל, תתעטר מטרוניתא על טורא, היא מתעטרת אז על ההר, שמקבלת מוחין גדולים כמו ז"א, ונעשית בחינת כסא אל הבינה כמוהו, בסוד רגל רביעי, כנ"ל. והוא סברת דבניהון אבדין בדינא דהיינו שחושבת (דמויי דף רט"ו ע"א)

פג) מן קדמת דנא תימא וכו': מקודם לכן תאמר השכינה לבעלה, הבנים שלי, ממצב הא', היכן הם, ויאמר לה שהם בדין, והיא חושבת שנאבדו בדין, והיא מבכה על בניה שנאבדו בדין, שז"ס קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה, והוא יאמר לה מעני קולך מבכי וגו' כי

ארי סגי אית ^ב לך למיסב מני בדלהון, ^ג דהות עמהון, והא תכו מארעא ^ד דשנאה.

(פד) וכי לא הוה ידע יוסף ^ד דמתה אמיה, תמן ^ה הוה עמה כד ^ו מתה. אלא יאמר ישראל ^ז עלאה, כד ניתי מפרקניהון דישראל, ^ח תתער מטרוניתא, ^ט ותתער ^י כ"י, ^{יא} ותגח קרבא עם עממין, וימותון ^{יב} מנהון, ^{יג} ויתקרבון בזעיר למיתי ^{יד} ארעא, ^{טו} וימר לה קב"ה, כד היא ^{טז} בכה, לא תדחלי, אגרא להון ^{יז} בנייא דמיתן על שמי, ^{יח} אחרנין הא תבו, אינון יתובון לחיי ^{יט} מיתייא (פה) מתה עלי רחל, ^כ מתה ^{כא} על ^{כב} ייחוד שמא דקב"ה, וע"ד אתמר בעוד כברת ארץ ^{כג} לבא, דמיתו על ^{כד} ייחוד שמא דקב"ה, ^{כה} לבר ^{כו} לארעא, בארעא דא, ^{כז} לא ימות חד ^{כח} מנהון.

(פו) תנא, א"ר אבא, עתידין ישראל לאגחא קרבא בארחא דאפרת, וימותון עמא ^{כט} סגיא מנהון, ובתר כן לחיי מיתיא יקומון, ^ל ויתיר ^{לא} שלטנא יהא ^{לב} לכון דמיתין ^{לג} בארחא הדין, מכל דיהא ^{לד} קדמיהון בירושלם.

(פז) ולמה אתקרי שמא ^{לה} דאתרא קדישא, * דאתרא הדין לחם,

דרך אמת

(6) מלת לחם-מאפרת בית לחם יהודה רומז על המלחמה שנגזר מהסי' להיות שם לעתיד.

חלופי גרסאות א לין, ב דהוית, ג דשנאיהון, ד דמיתת, ה מוסיף הא הוה, ו מיתת, ז עלאה, ח תתערט, ט ותתערט, י בכ"י, יא ותאגחא, יב מניהון, יג ויתקברון, יד בארעא; מוסיף דישראל, טו יימא, טז בכאת, יז בהא דמיתת, יח אחרנין יט מתייא, כ ל"ג מתה, כא עלי, כב יחוד, כג מוסיף לבא אפרתה, כד יחוד, כה ברא; ל"ג לבר, כו לאורעא, כז מוסיף שכל לא, כח מניהון, כט סגיא, ל ויתין (אהיל), לא שולטנא, לב להון, לג מאתרא, לד להון, לה ל"ג דאתרא קדישא.

מתה עלי רחל

הסולם

מאמר

(פה) מתה עלי רחל: מתה על יחוד שמו של הקב"ה, דהיינו בניה שנהרגו על קדוש השם, ועל זה נאמר, בעוד כברת ארץ לבא אפרתה, דהיינו שמתו על יחוד שמו של הקב"ה בחוץ לארץ, דהיינו במלחמה לביאת הארץ, כנ"ל כדבור הסמוך, כי בארץ הזה, בארץ ישראל, לא ימות אף אחד מהם, וע"כ אומר הכתוב, בעוד כברת ארץ לבא אפרתה, שפרשו לבא לארץ ישראל, כי אחר שבאים לארץ ישראל אינם מתים עוד.

כי יש שכר לפעולתך, כי הרבה שכר יש לך לקבל ממני משום שהיית עמהם, וכבר שבו הבנים מארץ השנואה, כי כבר נגאלו, פירוש, שבזה מתרץ מה שאומר הכתוב ושבו בנים לגבולם לשון עבר, כמו שהקשה (לעיל אות פ"א), כי בעת שהקב"ה השיב לה כי יש שכר לפעולתך, כבר היה גמר התקון, וכבר שבו הבנים לגבולם, כמבואר.

(פד) וכי לא הוה ידע יוסף וכו': ושואל, וכי לא ידע יוסף שאמו מתה, הלא היה עמה שם כשמתה, ולמה היה צריך יעקב לספר לו את זה, ומשיב, אלא יאמר ישראל העליון, כשנבא מן גאולת ישראל, תתעורר השכינה, ותתעורר כנסת ישראל ותערוך מלחמה עם העמים, וימוחו מהם מישראל, במלחמה זו, ויתקרבו לאט לאט לבא אל הארץ, יאמר לה הקב"ה, כשהיא בוכה, על בניה שמחו, אל תפחדי שכר יש להם לבנים שמתו במלחמה על שמי אחרים, שלא מתו, כבר שבו, והם שמתו ישוּבו ויחיו בתחית המתים.

(פו) תנא אמר ר' אבא וכו': למדנו אריא, עתידים ישראל לערוך מלחמה בדרך לאפרת, וימותו עם רב מהם, ואחר כן יקומו לתחית המתים, וממשלה יתרה תהיה לאותם שמתו בדרך הזה, לאפרת, מכל אלו שיהיו כבר לפניהם בירושלים. כלומר, יתיר מכל אלו שלא מתו במלחמה.

(פז) ולמה אתקרי שמא וכו': ולמה נקרא שם המקום הקדוש של המקום הזה לחם שהכתוב

(דפו"י דף רס"ו ע"א *) דף רט"ו ע"ב

ב בדיל דהוא מן כ שמא דקב"ה י ביה, דימותון תמן על שמיא, י"ד: דימותון תמן על שמיא י"ה, לחם בגלותא, בדיל דהוא מן ד שמיא דקב"ה.

פח) " וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. רבי אבא פתח י ואמרת בלבבך מי ילד לי את ה' אלה, מאי קא י מיירי, ישראל לתתא, חזי דייתון בנוהי דישראל י קדמיה, כד ייתון י מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים וואכנשו י כלהו ויהון סגיאין, י תימא שכינתא מאן אינון יא כלהון, ולא יי בהון פסול מבני יי נוכראה, יד יימרון ליה, אנחנא יו כלנא יו מברך, ולית י בנא נוכראה בהדן, דיתפרשון דא מן דא יו וכתת יו להון כחדא, ויתגיירון, יתובון גיורין עם ישראל, ויהון כחדא.

פט) תנא, כ קשים גרים לישראל כספחת בעור החי, כה לארעהון. כתיב כד י כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יי יעקב, כד יתובון לארעהון בריא, כד ויהויין כה רחימו בהון, ה יהיה ה' אחד ושמו אחד, כו יתלוון גיורין עם ישראל כו ויהויין להון כה כעומקא כה בבשריהון.

צ) וכל כך למה. ל ת"ש, אמר רבי שמעון, על לא תחומין לב דארעא,

מסורת הזהר

א) ת"א רכו: ב) (ישעיה מ"ט) ח"א רלד: ג) (שם י"א) ח"א רסא. ד) (ישעיה י"ד) וירא ע"ר צ"ג. ה) לעיל דף כ"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות א בגין דאיהו. נ שמיא. נ בישה; ל"ג מן ביה עד וירא. ד שמיא. ס מוסיף אלה וגר. ו מוסיף מיירי יוסף. ז מן קמיה; קדמוי; מכמה ארעין ומעילם ול"ג קדמיה כד ייתון. ח ויתכנשו. ט ל"ג כלהו. י ותימא; ותימא. יא כלהו. יב יתא. יג נכראה. יד ויימרון. טו כלבא. כז מברך. יז ברא; מברא (אה"ל); בנא נוכראה בעדן (ס"י). יח וכד ילכון כחדא. יט לכון (אה"ל). כ קשין. כה מוסיף כנספתו האי לארעיהון. כז ל"ג מן כי עד ונספחו. כח מוסיף יעקב וגו'. כט ויהון. כס ברחימין מן קמיה דיתרעי בהון; רחימן מקמיה ויתרעו. לו יתגלוון. לז ויהא להין. כח כעמקא. כט בבשרא. ל י"ג ח"ש. לא תחומיא. לב מוסיף דארעא דישראל.

וירא ישראל את בני יוסף

הסולם

מאמר

ויתקבצו כולם ויהיו עם רב. תאמר השכינה מי המה כולם, אם אין בהם פסול מבנים נכריים. ויאמרו לו, אנחנו כולנו מבניך ואין בן נכרי עמנו, כי יתפרשו זה מן זה, שהערב רב יתפרדו מישראל, וימולו יחד ויתגיירו, וישובו הגרים עם ישראל ויהיו ביחד.

פט) תנא קשים גרים לישראל כספחת בעור החי וכו': כתוב, כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בירושלים וגו', כשישובו הבנים לארצם ותהיה בהם אהבה, יהיה ה' אחד ושמו אחד. ואז יתחברו גרים עם ישראל, ויהיו להם כספחת בכשרם.

צ) וכל כך למה וכו': ושאל למה הם כספחת, ואומר, בוא ושמע אמר ר' שמעון על גבולי הארץ, הוא המדובר, כי כל אחד יהיה

שהכתוב אומר אפרת היא בית לחם. ומשיב, משום שהוא משמו של הקב"ה, כי ימותו שם במלחמה על שמו, י"ד על כס יה מלחמה וגו', שפירושו, שימותו שם, כדי להשלים את השם י"ה, כי אין השם שלם ביקו"ק, עד שימחה זכר עמלק, וע"כ המלחמה הוא להשלים את השם י"ה עם ו"ה. וע"כ נק' המקום לחם, לשון מלחמה, כי לחם בגלות, משום שהוא בא להשלים את שמו של הקב"ה.

מאמר וירא ישראל את בני יוסף

פח) וירא ישראל וגו' מי אלה: ר' אבא פתח ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה, שואל, מה רוצה בזה הכתוב, ומשיב, ישראל למטה ראה שיבואו בני ישראל לפניו, בעת שיבואו מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים, (דפו"י דף רט"ו ע"ב)

6 דכל חד יהא רעוא למידר בארעא דישראל, 7 ותסתער דיורין. כתיב
 " ויתדותיך 8 חוקי, 7 צבי למימר, 8 סיכיא 9 דהויין עמך מעקרא אתקיף
 יתהון, 10 וסייע יתהון יתיר משאר עממין, כביכול, 11 דאת סכי 12 לאתתקפא
 יתהון, בכל עממא 13 אחרא. ויהון 14 סגיאין.
 (צא) 15 ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים 16 בזה, רבי
 רבי שמעון תאני, מהכא, 17 וזאנן התורה אשר שם משה לפני בני ישראל,

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ה) ח"ב רמ: (ב) ח"א רכז: רכט. (ג) (דברים ד') חיי שרה כ"ו צ"ב.

חלוסי גרסאות א דלכפ דכל חד יהא רעוא למידע. כ ותסתער דיורין דיורין (אה"ל). נ ל"ג חוקי. ד סכי.
 ה סקיא; סיכיא. ז דיהויין. ז ואסייע; ואסייעא יתכון. ח דאסתכי. ט לאתקף; לאתקפא. י מוסיף
 אחרא ידהון (ס"י); לאחרא ידהון; אחרינן דיהון עמהון; אחרא ידהון עמהון (אה"ל). יא סגיאן. יב מוסיף בזה וגר,

וירא ישראל את בני יוסף

הסולם

מאמר

הגבולות של הארץ. דכל חד יהא רעוא
 למידר בארעא דישראל, שכל אחד יהיה
 חפצו או לדור בארץ ישראל, כלומר שכל
 הגרים מכל הגוים יבואו ויתישבו בארץ
 ישראל בסו"ה כי ימין ושמאל תפרצי
 וזרעך גוים יירש וגו' כנ"ל, ועל כן ותסתער
 דיורין, שהגרים יפרצו הגבול של הארץ
 ויתראו מחוץ לגבול, מכה שורש אבותיהם
 שאינם חפצים בשום גבול כנ"ל. וע"ז, כתוב,
 ויתדותיך חוקי, צבי למימר סיכיא דהויין
 עמך מעקרא אתקיף יתהון וסייע יתהון,
 יתיר משאר עממין, שיחזקו היטב הגבול
 שיהיה חזק ביותר, ששאר העמים לא יפרצו
 אותו, ומה שאומר, סיכיא דהויין עמך
 מעקרא, הוא מטעם, שבעת גמר התקון, לא
 יהיה להם אז בחינת עובדות, שיוכלו להעלות
 מ"ן לבחינת מסך וגבול, וע"כ צריכים אז
 להשתמש בעובדות שהיה להם מקודם לכן,
 כדי להעלות מ"ן למסך וגבול, כמו שנתבאר
 זה לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף צ"ו ד"ה שמענא
 עש"ה) וז"ש כביכול דאת סכי לאתתקפא
 יתהון בכל עממא אחרא, שכביכול צריכים
 כל כך לחזק את היתדות, שהם המסכים, כבעת
 שהיו בגלות בעמים אחרים, כי אחר גמר
 התקון לא יהיה עובדות מספיק למסך וצריכים
 להשתמש בעובדות שהיה להם בזמן הגלות,
 כמבואר.

מאמר אשר נתן לי אלקים בזה

(צא) ויאמר יוסף וגו' אשר נתן לי אלקים
 בזה: ר' שמעון ביאר כאן, וזאת

התורה

חפצו לדור בארץ ישראל ויתראו הדירים מחוץ
 לגבול, ותסתער פירושו ויתראה, כי לראות את
 העדים, מתרגב, למסער ית קרויא. (מלכים א' ט')
 וע"ז כתוב, ויתדותיך חוקי, הכתוב רוצה לומר,
 היתדות שהיו עמך מקודם לכן, מעת הגלות, חזק
 אותם ותקן אותם, יחד מכל שאר העמים,
 כביכול כמו שראית לחזק אותם כשהיית בכל
 העמים האחרים, דהיינו בגלות בין העמים, והגרים
 יהיו רבים.

פירוש, כי כל ההבדל בין ישראל
 לעמים, הוא בסוד אחוזת ישראל בקו אמצעי,
 המגביל קומת השמאל ומיחד אותו עם קו
 הימין, וז"ס גבול ישראל, אבל שאר העמים
 אחוזים בקו שמאל ואינם רוצים בגבול הקו
 האמצעי, (על דרך שנתבאר לעיל פרשת חיי שרה
 דף ד' ר"ה הוה אמר ע"ש) ובגמר התקון יתרחב
 גבול המסך הזה מקומת מ"ה לקומת ע"ב, ואז
 נאמר הרחיבי מקום אהרך וגו' האריכו
 מתריך וגו', כי יתרחב גבול ארץ ישראל
 מקומת מ"ה לקומת ע"ב, ועם כל זה מסיים
 הכתוב ויתדותיך חוקי, דהיינו הגבולות, מטעם
 כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש
 וגו', דהיינו הגוים שיתגייירו וידורו בארץ
 ישראל, ומשום ששורשם הוא שלא מזרע
 ישראל, ע"כ יש לחשוש מהם, שלא יפרצו את
 הגבול לגמרי, כלומר שלא ירצו לקבל עליהם, גם
 המסך דע"ב הגדול, ולפיכך צריכים לחזק את
 היתדות, דהיינו הגבולות, כי יתד האהל עושה
 גבול לרוחב האהל, וסו"ה ויתדותיך חוקי,
 כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש
 וגו', כמבואר.

וזה אמרו אמר ר' שמעון על החומין
 דארעא, שע"כ נחשבים הגרים כספחת מחמת
 (דסו"י דף רט"ו ע"כ)

א יאמר ישראל ב לתתא, ג כד ישראל עליהון לעילא, בני אינון, ד דיהב לי
 ה קב"ה אורייתא, כמה יתהון ונימוסיהון קשיטין, בנימוסי אורייתא ו דאתיהיבת
 ז להון. ח ת"ח כד יהון ישראל תחות גדפי ט שכנתא, אורייתא דלהון
 אתקריאת זה, הה"ד * זה אלי ואנוהו, (ה) י ובכל עדן יא דלא הוה דוד ממלך
 תחות גדפי שכנתא דא מלתא, אלא יב אתנבי מה דליהוי, יג אתקרינא זאת.
 צב) רב יד נחמן אמר מהכא, ב אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגוי
 בזאת אני בוטח, טו זאת דא אורייתא תהא לייתי משיחא, ובג"ד, ז וקול התור
 נשמע בארצנו, טז על י מה אתמתלת אורייתא לגוזלא, מה גוזלא קליה
 ערב, יז אף פתגמי אורייתא קליה ערב, ודא קלא יי יהא לייתי משיחא, כ ליומא
 דדינא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) וכלל ע"ה זמן היה מדבר בנות הקדש תחת כנפי השכינה דבר זה של זלם כמנואר.
 (א) (שמות ט"ו) ב"ב קע"ד צ"ב. (ב) (תהלים כ"ז) לך קליב צ"ד. (ג) (שה"ש ב') הקסה"ו ר' צ"א.

חלוסי גרסאות א אמר. ב תתאה. ג כן. ד דיהבו. ה ליג מן קב"ה ער בנימוסי. ו השיג אה"ל ובסיי ליג
 דאתיהיבת; דיהבת. ז לין; דלהון (אה"ל). ח השיג קרמונה ואה"ל ובסיי ליג מן תיח ער אתקריאת.
 ט רשכנתא. י וכל. יא ליג רלא הוה. יב איחובי. יג מוסיף אתקרינא אורייתא זה אורייתא זאת (אה"ל).
 יד מוסיף נחמן בר יצחק. טו מוסיף זאת אורייתא זה אורייתא. טז ליג על. יז למה. יח אף. יט תהא.
 כ ביומא.

מאמר

הסולם

אשר נתן לי -- בזה

ע"ש) וע"כ אורייתא דלהון אתקריאת, זה, כי
 אז נבחנת התורה שלהם בבחינת זכר, שהוא
 פועל, וע"כ נקראת זה. ובכך ערן וכו' אלא
 אתנבי מה דליהוי דהיינו בזמן התגלות
 התורה, וגילוי כל הסודות שבה, נבחנת התורה
 אז בבחינת נקבה, כי אז מגולה רק השכר
 שבה, ואין בה שום פעולה, והיא כקרקע
 עולם, כנ"ל. וע"כ נקראת אז זאת. כמ"ש
 וזאת התורה.

התורה אשר שם משה וגוי. יאמר ישראל
 למטה, המכונים יוסף, (כנ"ל באות כ"ח) כאשר
 ישראל העליון עליהם מלמעלה, בני הם, שנתן
 לי הקב"ה את התורה, שנקראת זה, וע"כ אה"כ
 בזה, כמ"ש לפנינו, כמה הם, ישראל, וחוקיהם
 אמתיים בחוקי התורה שנתנה להם, בוא וראה,
 כשיהיו ישראל תחת כנפי השכינה נקראת
 התורה, זה, וז"ש זה אלי ואנוהו, וזשאוה"כ,
 אשר נתן לי אלקים בזה שהיא התורה, ובכל
 זמן שלא היה מדבר דוד תחת כנפי השכינה
 דבר זה, אלא שניבא מה שיהיה, נקראת התורה
 זאת, כמ"ש וזאת התורה.

צב) רב נחמן אמר וכו': רנ"א מכאן נשמע
 ההפך בין זה אל זאת, שכחוב, אם
 תחנה עלי מחנה לא יירא לבי בזאת אני
 בוטח, זאת, היא התורה הזו שתהיה לכשיבא
 המשיח, דהיינו בעת שתחגלה התורה, כנ"ל ברבור
 הסמוך, שאו נקראת, זאת, ועל כן כתוב, וקול
 התור נשמע בארצנו, שכתוב, תור, שהוא לשון
 זכר, ולא כתוב תורה, כרגיל, ותור הוא שם היונה,
 כמ"ש תורים או בני יונה, על מה נמשלה התורה
 ליונה, הוא, כי מה יונה קולה ערב כך דברי
 תורה קולה ערב, וקול הזה יהיה לכשיבא
 המשיח ביום הדין, דהיינו מטרם הגאולה, שאו
 המשיח עושה דינים ומלחמות בעמים המשעבדים את
 ישראל כנ"ל, (אות ס"א) ועוד לא הגיע הזמן
 לגילוי התורה, ע"כ נקראת תור לשון זכר, וכן
 נקראת זה.

ביאור הדברים. התורה נקראת לפעמים
 זה, ולפעמים זאת, וההפך ביניהם, כי זה הוא
 זכר, שפירושו פועל ומשפיע, וזאת היא נקבה
 שפירושה מקבלת הפעולה והיא עצמה אינה
 פועלת כלום, והיא בסוד מה שאמרו, אסתר
 קרקע עולם היתה, (סנהדרין ע"ד ע"ב) ומבאר
 ר"ש מתי נקראת זה ומתי נקראת זאת, וז"ש,
 תיח כד יהון ישראל תחות גדפי שכנתא,
 דהיינו בזמן הגלות, שהם חוסים תחת כנפי
 השכינה, שהם נקראים אז תמכין דאורייתא,
 שהם פועלים ועושים את התורה, כמ"ש היטב
 לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף ק' ד"ה זה אמרו
 וישרי דף רס"ו ע"ב)

(צג) ה תנא הנצנים נראו בארץ עת הזמיר י הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים : דא י אבהתן ד מרכבה, דמן עלמא יקומון י ויתחזו.
 (צד) עת הזמיר הגיע, תושבחתא די שבחון ליואי, כד יתובון י לפולחניהון כדבקדמיתא. וקול התור, אשר נתן לי אלקים בזה, פתגמי י דאורייתא, דאינון י ערבין כקלא דתורא, י דא י ו"ה.

(צה) מאי קא מיירי, ורוא דמלתא, בעדנא דלא יא תהויין תחות גדפי שכינתא, א' י דלזאת י נחית, י והוא מתחות לכלא, י וסליקת י ה, י דזה אלי ואנוהו, מדחרב ביתא, י דה"א, לא י יכלא לדור י ולמהוי בין עממין עכו"ם, כה"א קדישא כ חתוכא מן כ שמא. כד כד יתובון ישראל לארעהון, ה"א כה קדישא כו דהוא כ חתוכא מן כה שמא דקב"ה, תיתוב בזה כס ויפוק ל מיומא דדינא, והא' תקבל ל תקנתא. לכ ה"א לכ אלף : ל ה"א עדיפת לה בקדושה, לו א' עדיפת לאתוון.

(צו) ר' אבא פתח לו ואמר, י מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן, זה לה תור: שוין כביכול, לט ז' לר', ר' לת', ו' לה', מ זרתא דקב"ה, מל בשית מאה ושבעין שנין, מהכא מן שמיא, ועד ארעא, כיצד מנ ז"ה תור', זרת ו"ה

מסורת הזוהר

(א) (ישעיה מ') ב"א ע"ח צ"א.

חלופי גרסאות ה תנא. כ הגיע וגו'. נ אברהם. ד דמרכביא ; דמרכבא. ה ויתחזיאו. ו לארעהון וליג לטולחניהון כדבקדמיתא. ז אורייתא. ה עריבין (ד"א); רכיבין. ט ל"ג דא. י מוסיף זה זאת תור שוין. יא הויין. יכ של זאת. יג נחמא. יד ואיהי. טו וסלקא. טז היא. יז מוסיף רוא דזה. יח דהוא; דהא (ד"א) יט יכלא. כ בין סאבותא (מסאבא) בין עממיא (עממין) נוכראין (נבראין). כל דה"א (ס"י); דהיא; דאיהי. ככ חתיכה. כג שמיה; שמיא; מוסיף שמא דקב"ה. כד כסיי נדפס כאן מן הא אלף עד לאתוון שבסוף אות זה. כה ל"ג קדישא; בקדושה. כו דאיהי; דהיא. כז חתיכה; חתוכה. כח שמיה; שמיא. כט וחפוק. ל מניינא וליג מיומא דדינא והא' תקבל (ס"י). לא ותקנתא. לב כסיי נדפס מן היא עד לאתוון באות זה לפני כד יתובון. לג ל"ג אלף. לד הי לה בקדושה. לו אלף. לז ל"ג ואמר. לה תור'. לט מוסיף הוא ז' (ס"י); היא לר' ר' לואיו ו' לה"א. מ וריתא. מל כשיתמנה בשבעה שנין. מנ ל"ג זה.

מאמר המולם אשר נתן לי - בזה

(צג) תנא הנצנים וכו': למדנו הנצנים נראו בארץ וגו'. הנצנים, אלו האבות מן המרכבה, שהם אברתם יצחק יעקב, שיקומו בעולם ויתראו בארץ.
 (צד) עת הזמיר הגיע: היינו השירה שישוררו הלויים כשישובו לעבודתם כבתחילה.
 וקול התור, הוא טוד הכתוב, אשר נתן לי אלקים בזה, כלומר שה"ס התורה כבחינת זכר, שנקראת זה, שעליו סובב הכתוב, אשר נתן לי אלקים בזה, כנ"ל בסמוך. שהוא דברי תורה שעורבים כקול התור, שהוא זה.

(צה) מאי קא מיירי וכו': שואל מה רוצה לומר, ומשיב, טוד הדבר הוא, בזמן שישראל לא יחושו תחת כנפי השכינה, הא' של זאת יורדת והיא מתחת כל המדרגות, ומסתלקת ה' של זה אלי ואנוהו, כי משנחרב (דפריי דף רס"ו ע"ב)

(צו) ר' אבא פתח וכו': רא"פ ואמר, מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן. זה תור שוים כביכול, כלומר שמתחברים יחד. הו' דזה מתחברת לר' דתור, והר' דתור מתחברת לת' דתור, ויוצא מהם צירוף זרת, ו' דתור מתחברת לה' דזה, והיינו ו"ה דשם הויה, שהם ז"א ונוקביה. הזרת של הקב"ה הוא בשש מאות ושבעים שנה, מכאן משמים, שהוא ז"א, עד ארץ שהיא הנוקבא, ושואל כיצד

ה'יו תר"ו, אתקדמת ב' ה' ל'ו. כ' ואתקדמת ו' לת', ת' לר', ר' לז', * רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו כפול.

צו) ויאמר קחם נא אלי ואברכם, י' יאמר ב' ד' מדהו בפתגמי אורייתא מתעסקין, י' והוה דא מכילתא ו' בין חכימיהו, אברכינן, ו' ורזא ב' ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב. ויאמר * למה זה תשאל לשמי, י' מה י' עניינא דא, לעניינא י' קדמיתא דקמיה, כדפרישנא באתריה.

צח) י' ורזא אחרא, י' וישאל יעקב י' וגו' ויאמר למה זה י' תשאל לשמי ויברך אותו שם, הא לא עתיד, י' אלא בזכותא דזה, י' לברכהו.

צט) י' ורזא סגיאה תנינא, באתרה דהאי קרא, אבל לא י' אתינא י' לקמך, אלא לאשמועינן האי קרא דאמרנא, י' מקמיה דאמינא לך דאתקריאת אורייתא זה, כ' כתיב י' זה סיני מפני ה' אלהי ישראל, כ' כד אתייהיבת

דרך אמת

מסורת הזהר

א) (שמות כ"ח) ח"ג רפה: ב) (בראשית ל"ב). ב) (בראשית ל"ב) חולדות ע"ד צ"ג. ד) (שופטים ה'). ב) מלחל טיבו עוסקים בזה אשר זה הוא מכלילתא בין חכימיהו כ"ל וכו' מדה בין החכמים להסתכל בעסק התורה שנקרא ז"ה ולכן נז"ה אנרכס היינו נרזא דמלה פ"י וסוד הלכך מהענין.

חלופי גרסאות א' היא ל'ו. כ' ואתקדמת. ג' אמר. ד' רהו. ה' והראו; והוא. ו' אמר ול"ג בין חכימיהו. ז' מוסיף ורזא דא. ח' ל"ג מה. ט' מניינא דא למניינא (ס"י). י' קדמיה כדפרישית; מוסיף קדמיה על ז' כדפרישית ול"ג דקמיה. י"א רזא. י"ב ויאמר הגידה נא שמך ול"ג וגו'. י"ג תשאל וגו'. י"ד לברכיהו אלא בזכותא דזה. טו לברכין; לברכיהו; לברכין (ס"י). טז וזה תנינא סגיאה בהאי קרא. י"ז אהנייה; אתניינא; אתנייה (אח"ש). י"ח לקמן דלא (ס"י). י"ט מקמי דא [מנלן] דאתקריאת. כ' כתיב. כ"א בזה.

מאמר

הסולם

אשר נתן לי - בזה

צו) ויאמר קחם נא אלי ואברכם: יאמר, כיון שהם עוסקים בדברי תורה, כנ"ל שאמר, אשר נתן לי אלקים בזה, שהיא התורה, ויש מדה זו, רהיינו זה, ביניהם אברכם.

צח) ורזא, ויאמר וגו': וזה סוד ויאמר אליו מה שמך ויאמר יעקב, שהשם יעקב פירושו בחינת קטנות ומסתפק להיות בלי מוחין, ואח"כ כתוב, ויאמר למה זה תשאל לשמי, רהיינו שאמר לו מה ענין הזה, שאתה שואל לשמי, אשר שם פירושו השגה, לענין הזה הקודם, שאמרת ששמך יעקב, שפירושו שאתה מסתפק בקטנות ואינך מבקש השגה ויריעת השם, כמו שבארנו במקומנו. וסוד אחר יש במקרא הזה, וישאל יעקב וגו', ויאמר למה זה תשאל לשמי ויברך אותו שם, שאמר לו, שאינו עתיד לברך אותם אלא בזכות של זה, וע"כ אמר, למה זה וגו', ויברך וגו'.

צט) ורזא סגיאה תנינא וכו': וסוד גדול למדנו במקום כתוב הזה אבל לא באתי לפניך אלא להשמיעך מקרא הזה שאמרת מקודם, שאמרת לך שהתורה נקראת זה, וכן כתוב, זה סיני מפני ה' אלקי ישראל.

וסיני

כיצד הוא, ואומר, זה חור, יש לו ב' צדופים: א) זרת ויה כנ"ל. ב) ה'יו תר"ו, דהיינו שנתקדמה ה' דזה ל'ו דתור, שהתקדמות ה' רומזה על בינה המשפעת לז"א שהוא ו' וה' מחקדמת לת' דתור, והת' לר' דתור, ור' דתור ל'ו דזה. דהיינו צירוף הב' ה'יו תר"ו שז"ס שש מאות ושבעים שנה שמשמים לארץ, כלומר שהיא מספר קומת האור המושפע משמים שהוא ז"א, לארץ שהיא הנוקבא, ויורה שהיא חסר שלשים למאה השביעית, שהיא ג"ר החסרה בקומה זו, ואע"פ שאין כאן אלא תר"ו, נכפלת הז' בעשרה, והם תר"ע.

פירושו, שמשמיענו בזה אשר בשמות ז"ה תור השוים כאחד כנ"ל (באות צ"ד) יוצאים ב' מיני צירופים א) ויה זר"ת, והיא בחינת ז"א שהוא השמים, כשהוא לעצמו. ב) ה'יו תר"ו, והוא בחינת ז"א בסוד קומת ההשפעה, שמשפיע אל הנוקבא, וזה שמסיים על זה רבוע יהיה כפול זרת ארכו וזרת רחבו כפול. זר"ת ארכו הוא קומת השפעה דז"א שהיא שש מאות ושבעים שבגי' זרת, וזרת רחבו הוא בחינת ז"א כשהוא לעצמו, כנ"ל.

(רמ"י דף רט"ו ע"ב * דף רט"ו ע"א)

אורייתא על ידא דמשה, * כי זה משה האיש ב' זה אלי ואנוהו, אורייתא ב' הוה
 : נחתת, י מן קמי אלהא דישראל.
 (ק) ועיני ישראל כבדו מזקן ד וגוי, ס תאני ר' חזקיה, דא ישראל לתתא,
 ובגין דא, לא את משכח דכוותיה, י וכד ס יהון בגלותא ס כל זמנא י חרובא
 הדין, יא סיבו, לא יכלין למחזי ינ אפי שכינתא, עד דתיית רוחא אחרא בהון.
 (קא) י מקדמת דנא אסתאיבו בארע עממיא, ולא (ב) י הוה בנימוסי
 אורייתא. כמה דיהון סו כהיל למיהך, ותבו עדנא סו סגי ביני נכראין, דרא בתר
 דרא, י ואוליפו מן ארחהון, כד יתובון ינ אפי שכינתא לארעהון, ינ בקדמיתא
 לא יכלין למחמי כ אפי שכינתא, עד כ' דיהיב קב"ה רוחא דידיה כ' להון.
 (קב) ר' כ' חייא פתח, י ואת רוחי אתן בקרבכם, לבתר ועשיתי את אשר
 בחוקי תלכו ומשפטו תשמרו ועשיתם, מן בתר כ' דיהב כ' רוחין בכון וקדושה,
 בנימוסי תהכון כ' ותתהכון.
 (קג) לא יוכל לראות, רבי אבא כ' פתח כ' ואמר, י באור פני מלך חיים
 ורצונו כעב מלקוש, (כ) כד כס יסברון אפי שכינתא דקב"ה, ל ויתעסקון
 באינון רתיכין דמנהון חיוון דעלמא.

מסורת הוהר

דרך אמר

(א) ולא כלכו בנימוסי החוכה, (ב) כשיקבלו עלי השכינה, (א) (שמות ל"ב) ח"א רסב: ח"ב לו: קצא: רנ.
 רלו: ח"ג מח. רלו: ת"ז תי"ג כח: ת"ע קלה.
 (ב) לעיל דף ל"ב ציון א'. (ג) (יחזקאל ל"ד) חיי שרה ס"ה צ"ד. (ד) (משלי ס"ז) ח"ב יח. רמו. ח"ג קלא.
 קלג: קמט.

חלוסי גרסאות א הות, ב נחתא, ג מקמי, ד לא יוכל לראות וליג וגוי, ה תאנא; זיג תאני ר' חזקיה
 דא ישראל לתתא ו מוסיף דא ובגין כך (דא) לא את משכח, ז ובריהון הוה בגלותא, ח מוסיף
 יתון הוה, ט וכל, י ארוכא, יא מוסיף סיבו סיבין, יב אנפי, יג מן קדמתא, יד הכו בנימוסין, טו נהיל, טז סגיאה,
 יז ואסילו, יח לאפי; לארעהון אפי שכינתא (אהיל); יט אפי שכינתא לארעהון, יט מן קרמיתא קרמיתא, כ אנפי,
 כל דיהב, ככ בהון, כג חזקיה, כד דחא ניהב, כה רוחיה, כו ותהיין; מוסיף ותתהכון יתהון ולא עברתון קדמת דנא;
 כלא מברתון דאינו קדמת דנא, כז זיג פתח, כח אמר, כט יסברון, ל יתעסקון דאינון רתיחין מנהון חיוון דעלמא.

ועיני ישראל כבדו מזקן

הסולם

מאמר

וסיני הוא התורה שנתנה בסיני, וכן כשנתנה
 התורה על ידי משה גאמר עליה, כי זה משה
 האיש, וכן כתוב, זה אלי ואנוהו, שפירושו
 שהתורה הנקראת זה היתה יורדת מלפני אלקי
 ישראל, ואז אמרו, זה אלי וגו'.

מאמר ועיני ישראל כבדו מזקן
 (ק) ועיני ישראל כבדו מזקן ונוי: ר' חזקיה
 למד, זהו ישראל למטה, ומשום זה
 אין אתה מוצא כלשון הזה בכל התורה, כי
 כשישראל יהיו בגלות כל ימי החורבן הזה,
 נודקנו, לא יכלו לראות פני השכינה, עד
 שיבא רוח אחר בהם.
 (קא) מקדמת דנא אסתאיבו וכו': ומפרש יותר,
 מקודם לכן נטמאו בארץ העמים,
 בגלותם, ולא היו הולכים בחוקי התורה כמו
 (רש"י דף רט"ו ע"א)

שהיו צריכים ללכת, וישבו זמן רב בין
 הנכרים, דור אחר דור, ולמדו מדרכיהם,
 דהיינו כמ"ש ויתערבו בנוים וילמדו ממעשיהם, כאשר
 ישבו לארצם, בתחילה, לא יכלו לראות פני
 השכינה עד שנתן להם הקב"ה רוחו בהם.
 (קב) ר' חייא פתח וכו': רח"ס, ואת רוחי
 אתן בקרבכם, ואחר כך, ועשיתי את
 אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם, כי
 לאחר שאתן רוחי בכם, וקדושה תלכו בחוקי
 ותתהלכו בהם.
 (קג) לא יוכל לראות: ר' אבא פתח, ואמר,
 באור פני מלך חיים, ורצונו כעב
 מלקוש, כי כאשר יקבלו פני שכינת הקב"ה,
 ויעסקו באלו המרכבות, שמהן חיות העולם,
 דהיינו החיות שהן נושאי המרכבה, (כמיש ביתחזקאל א')

קד) ת"ח, לא ה' תשכח בהני קראי כ' כלהון לישנא, אלא לאיניש, ולז
 את משכח כ' בהני קראי ד בקב"ה, ה' בגין כד יתובון לארעהון, ויהב קב"ז
 ו רוח חכמתא בהון, לישנא ז' דלהון תהויין ח' תדיר ט' בקב"ה, י' א' גם לשוני
 כל היום תהגה צדקתך. יא (ע"כ סתרי תורה).

קה) ויחי יעקב י' וגו', ר' חייא פתח י' ואמר, ב' ועמך כלם צדיקים לעולב
 יירשו ארץ וגו', זכאין אינון ישראל, יתיר מכל י' עמין טו עכו"ם, דקב"ה קרא
 לון צדיקים. לאחסין לון ירותת עלמין טו בעלמא דאתי, לאתעגנא בהוא
 עלמא, כמה דכתיב ז' אז תתענג על ה'. מאי טעמא. בגין דמתדבקין בגופא
 דמלכא, דכתיב י' ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

קו) רבי יצחק י' פתח י' ואמר, ועמך כלם י' צדיקים לעולם יירשו ארץ,
 האי קרא רזא עלאה איהו, ה' בין מחצדי חקלא, כ' דהא ברזא דאגדתא, כל תני
 רבי שמעון, דאחסנת כ' ירותא עלאה. י' דההיא ארץ, כ' לית מאן דירית כה' לה,
 בר ההוא דאקרי צדיק, כ' דהא מטרוניתא ביה אתדבקת לאתבסמא, וצדיק
 ירית למטרוניתא ודאי.

דרך אמת

ה) בין קולרי השדה והס' ת"ח העוסקים בחורה
 וסודותיה ושדה זה הוא רמז לשדה חסומים שהיא השכינה
 הקדושה ומה שמרע בה אורות עליונים הם קולרי
 ממנה ונהיט משם בזיו השכינה ע"י עסקת בחורתי
 ית'. ומה שנקראת שדה של חסומים מבוחר כפי אחרי מוח ובסוף האינו מה חסום אלוס ולכן ר"ל דין
 ורחמים אף כן סוד שדה זה היא מקבלת אלוס שהוא דין ולכן שהוא רחמים כנודע. כ' פרשתי לעיל ענין
 מסודותיה ע"י גבורה הוא רמז אל השכינה שהוא שומרת הן והוא הכס"ף שנקרא עולם הנביאה כע"כ בעל
 הפרסם כריש שער אבי"ע ע"כ.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ע"א). (ב) (ישעיה ס') ב"א ש"א צ"א.
 (ג) (ישעיה נ"ח) ב"א רי"א צ"ב. (ד) (דברים ד') ב"ב
 ק"ו צ"א.

חלוסי גרסאות ה' השתכח. כ' כלהו. ג' מוסיף דא בהני. ד דקב"ה. ה' ובג"כ; ובגין ולי"ג בג"כ. ו רוחא דחכמתיה.
 ז' ל"ג דלהון תהויין תדיר. ח' תדירא. ט' ל"ג בקב"ה. י' בס"י כתוב הסטוק אחר לאיניש. יא בדסויי
 ע"כ אינו מן הזהר. יב מוסיף בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. יג ל"ג ואמר. יד מוסיף שאר עמים. טו ל"ג
 עכו"ם; עע"ז. טז לעלמא (אה"ל). יז אמר ולי"ג פתח (אה"ל). יח ל"ג ואמר. יט צדיקים וגו'. כ' והוא. כל תנאי.
 ככ ירותת. כג דהיא; דהאי; הוא בהאי (אה"ל). כד לית. כה לית. כו דהא צדיק ירית למטרוניתא ודאי.

הסולם

מאמר ב'

בהם רוח חכמה, וע"כ מדברים בשמות בני
 אדם ולא נזכר בפירוש שמו של הקב"ה.
 או נאמר עליהם מקרא הג"ל באור פני מלך
 חיים וגו'.

קד) ת"ח לא תשכח וכו': בוא וראה, לא
 תמצא בלשון המקראות הללו כולם.
 שבפרשת ויחי עד כאן אלא לבני אדם, ואין אתה
 מוצא במקראות הללו שידברו בהקב"ה, כלומר,
 אע"פ שנבאר שהם עוסקים בענין הגאולה, וכשנאמר
 יעקב, פירושו יעקב העליון או ישראל העליון דהיינו
 הקב"ה, ולמה מדבר הכתוב בלשון ושמות בני אדם.
 ומשיב משום, כאשר ישונו לארצם ויתן להם
 הקב"ה רוח חכמה או תהיה הלשון שלהם
 תמיד בהקב"ה. כמ"ש גם לשוני כל היום
 תהגה צדקתך. פירוש. כי המקראות עד כאן
 מדברים בביאת הארץ בטרם שהקב"ה נתן
 (דפו"י דף רט"ו ע"א)

קז) אוף הכא, ה בחכיבוותא דקב"ה לישראל, אמר ועמך כלם צדיקים, ובגיכ לעולם יירשו ארץ, אתחזון לירית למטרוניתא, י מאי טעמא אקרונ צדיקים, ומ"ט ירתין למטרוניתא. בגין דאתגורו, י כמה דתנינן, (ה) כל מאן דאתגור, ועייל ד בהאי אחסנא, ה ונטיר להאי ברית, עאל ואתדבק בגופא דמלכא, ועאל בהאי צדיק, ובגיני כך אקרונ צדיקים, ועל דא לעולם יירשו ארץ, י מאי ארץ. דא ה ארץ ה החיים.

קח) י אהדר ואמר, * נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. נצר מטעי: יא ענפא מאינון ענפין, דנטע קב"ה, כד ברא עלמא, יכ דכתיב י ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, י והאי ארץ חד מנייהו, בגיני כך נצר מטעי י מעשה ידי להתפאר.

קט) ד"א ועמך כלם צדיקים, דא יעקב ובנוי, דנחתו למצרים בין עם קשי (ג) קדש, ואשתכחו כלהו זכאין, ובג"כ כתיב, לעולם * יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

קי) ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי טו יעקב אמר, יי בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבידו בהון.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ס') ב"א ר"ח צ"ר. (ב) (בראשית ב') ב"א ר"ח צ"ג.

דרך אמת

(ה) כל מי שנמול, (ג) קשה טורף.

חלופי גרסאות כ מוסיף בחכיבוותא יתיר. ז ל"ג מ"ט אקרונ צדיקים. ג ל"ג כמה. ד מוסיף בהאי ברית קדישא ועאל בהאי. ה ונטיל (אה"ל). ו מוסיף צדיקים לעולם. ז ל"ג מאי ארץ (אה"ל). ח ל"ג ארץ החיים. ט מוסיף מטרוניתא י חזר. יא ענפין. יכ וכתיב. יג והא. יד ל"ג מעשה יר' להתפאר; וגו'. טו אבא; חייא. טז דבשעתא.

הסולם

מאמר ב'

מהו ארץ. זה הוא ארץ החיים, והיינו השכינה.

קח) אהדר ואמר וכו': חזר הכתוב ואמר. נצר מטעי מעשי ידי להתפאר, נצר מטעי, היינו ענף מאלו הענפים, שנטע הקב"ה כשברא העולם. שכתוב, ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, וארץ הזו היא אחת מאלו הגטיעות, שה"ס הנוקבא. ומשום זה אוה"כ נצר מטעי מעשי ידי להתפאר.

קט) ד"א, ועמך כלם צדיקים: זהו יעקב ובניו שירדו למצרים בין עם קשה עורף ונמצאו כלם צדיקים, ומשום זה כתוב עליהם, לעולם יירשו ארץ, כי משם, ממצרים, עלו לרשת את ארץ הקדושה.

קי) ויחי יעקב בארץ מצרים: שואל, למה פרשה זו סתומה, שאין ריח כלל בספר התורה בין סיום פרשה ויגש להתחלת פרשה ויחי. רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב נסתמו עיניהם

שזכו לקבל מירות מעבודתם בשרה העליון שהיא הנוקבא. כי למדנו בסודות האגדה, תני ר' שמעון, נחלת ירושה העליונה של ארץ היא שהיא הנוקבא. אין מי שירש אותה חוץ מאותו שנקרא צדיק, כי הנוקבא מתדבקת בו להתמתק מן הריגים המרים שבה, ועל כן הצדיק יורש ודאי את השכינה.

קז) אוף הכא וכו': אף כאן באהבת הקב"ה את ישראל, אמר ועמך כלם צדיקים, ומשום זה, לעולם יירשו ארץ, כי ראויים לרשת את השכינה. כי צדיק יורש את השכינה כנ"ל. מה הטעם שישראל נקראים צדיקים ומה הטעם שירשים את השכינה. הוא משום שנמולה, כמו שלמדנו, כל מי שנמול ונכנס בנחלה הזו והיינו השכינה, ושומר את הברית הזו נכנס ומתדבק בגוף המלך כלומר שנעשה מרכבה לו"א, ונכנס בצדיק הזה, שנעשה מרכבה אל היסוד, ומשום זה נקראים ישראל צדיקים, ועל כן לעולם יירשו ארץ. (רמזי דף רט"ו ע"א *) דף רט"ו ע"ב)

קיא) רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, * וישב ישראל בארץ מצרים בארץ ג' גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא, מה אינון נ קיימי בתפנוקין נ דמלכין, וקבילו ענוגא (ה) וכסופין לגרמיהו, אוף יעקב נמי, ד קיים בתפנוקי מלכין, י בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

קיב) והכא אקרי ויחי. ודהא כל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי ז בצערא הוה, ח בצערא. ט אשתכחן, עליה כתיב, י לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. יא בתר דנחת למצרים, אקרי ויחי: חמא לבריה מלכא, חמא לכל בנוי יב זכאין צדיקין, יג וכלהו בתענוגי ותפנוקי יד עלמא, והוא יתיב טו ביניהון נ) כחמר טב טז דיתיב על דורדייה, כדין אקרי ויחי יעקב, ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד, דויחי יעקב והכי אתחזי.

קיג) שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אר"ש, כל יומי דיעקב בצערא הוה, בצערא אעבר לון בקדמיתא, כיון יז דחמא ליוסף, והוה קאים קמיה, יח כד יעקב יט מסתכל ביוסף, הוה אשתלים בנפשיה, כאילו חמא לאמיה כ דיוסף, דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל, והוה לא דמי בגרמיה, ככ כמה דלא אעבר כג עליה צערא כד ביומיו.

דרך אמת

(ה) תלות, (ז) כיון סוב השוקס על שמריו. (א) (בראשית מ"ז) ויגש דף מ"ד. (ב) (איוב ג') וישב דף ד' ציון ב'.

חלוסי גרסאות א' גשן וגוי, ב קיימו, ג מלכין, ד ליג קיים, ה וקביל (וקבילון) ענוגא וכסופין, ו ליג מן דהא ער בנין, ז בצערא, ח בצערא; מוסיף בצערא בצערא, ט אשכחו, י שקטתי וגוי, יא (בג"כ) כד נחת, יב צדיקיא זכאי, יג כלהו בתענוגי, יד מלכא (אה"ל), טו ביניהו, טז ליג דיתיב, יז דמטא יוסף, יח וכד, יט אסתכל, כ ליג דיוסף, כא דאמי, ככ כמאן, כג ליג עליה, כד מן יומיו.

מאמר ב'

הסולם

ויחי יעקב

עיניהם של ישראל, רבי יהודה אמר, כי אז, אחר מיתת יעקב, ירדו לגלות והמצרים העבירו אותם, את ישראל.

קיא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, מה כתוב למעלה, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, שפירושו שהיו שם במעדני מלכים כנ"ל (ויגש אות קל"ה) ואחר זה, כתוב ויחי יעקב, בהמשך אחר בלי ריוח ביניהם, הוא להורות שאין ראוי להפריד בין פסוק זה לפסוק זה, מה הם, בני ישראל, היו נמצאים שם במעדני מלכים וקבלו תענוגים ומחמדים לעצמם, אף יעקב, ג"כ היה נמצא במעדני מלכים בתענוג ומחמדים לעצמו, וע"כ לא נפרדו הפסוקים זה מזה.

קיב) והכא אקרי ויחי וכו': וכאן במצרים נקרא ויחי כלומר שנחשב לו חיים, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצערה, ובצערה היו נמצאים, עליו כתוב, לא (דפ"י דף רט"ז ע"א)

שלותי, בכיתא דלבו ולא שקטתי, מעשה, ולא נחתי, מן דינה ושכמ, ויבא רגז הוא הרגז של מכירת יוסף, (בג"ל וישב אות י"ג) ואחר שירד למצרים נקרא ויחי: ראה את בנו: מלך, ראה לכל בניו, טהורים וצדיקים, וכולם בתענוגים ומעדני עולם, והוא יושב ביניהם, כיון טוב השוקס על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ועל כן אינו מפריד, דהיינו שאינו משאיר ריוח, בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, כי כן ראוי להיות, להיוחס המשך, אחד כמבואר.

קיג) שבע עשרה שנה: שואל, מה הטעם של שבע עשרה שנה, ומשיב, אלא אמר ר' שמעון כל ימיו של יעקב היו בצער, ובצער עברו עליו בתחילה, כיון שראה את יוסף, והיה עומד לפניו, כשיעקב הסתכל ביוסף, היתה נפשו נשלמת כאלו ראה את אמו של יוסף, כי יפיו של יוסף היה דומה ליפיה של רחל, ונדמה לו, כמו שלא עבר עליו צער מימיו.

קיד) וכד א' יוסף אתפרש מניה, כדין אתקיים, לא שלוחי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז, דדא קשיא ג'יה ליעקב מכל מה דעבר, ובזמנא דאתפרש יוסף מניה, ב' מה כתיב, א' יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה וגו', וכל יומין דיעקב, לא ג' הוה ליה צערא כהאי, והוה בכי כל יומא, לאינן שבע עשרה שנה דיוסף.

קטו) מאי ד' קאתיבו ליה, ב' ויוסף ישית ידו על עיניך, הא לך שבע עשרה שנה אחרנין, ב' בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין, ההי' ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. י' תנא כל אינן שנין, שכינתא יקרא דקב"ה, עמיה ז' אשתכחא, ח' ובג"כ חיים אקרון.

קטז) ת"ח, כתיב ג' ותחי רוח יעקב אביהם, אתחזי ב' דהא י' בקדמיתא מית הוה ההוא רוחא דיליה, ולא הוה י"ח מתכוין לקבלא רוחא אחרא, דהא רוחא דלעילא, לא שריא בריקניא. אמר רבי יוסי, שכינתא לא שריא. אלא באתר שלים, ולא באתר י"ח חסר, ולא באתר פגים, ולא באתר י" עציב, י' אלא באתר דאתכוון, י"ו באתר חדו, ובג"כ, כל אינן שנין דיוסף אתפרש מאבוי ויעקב הוה עציב, לא שריא ביה שכינתא.

קיז) ט' תנא אמר רבי אלעזר, אמר רבי אבא, כתיב י' עבדו את ה' בשמחה י" באו לפניו ברננה, לאפקא, דלית פולחנא דקב"ה, אלא מגו חדוה.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ז) ב"א קל"ז צ"א. ב) (בראשית מ"ו) ח"א קט: ריא. רכו. ח"ב ד. ה. טז: מו: גב. סה ח"ג קסט. ת"ז תכ"ב סו. ג) וישב דף ט' ציון ג'. ד) (תהלים ק') ויצא קל"ה צ"ה.

חלופי גרסאות א' אתפרש יוסף. ב' ליג מה. ג' חמא ול"ג הוה ליה. ד' קא אתיבו. ה' בתפנוקין וענוגין. ו' תנא. ז' אשתכח. ח' מוסיף ובג"כ ותחי רוח יעקב אביהם חיים אקרון ת"ח כתיב ותחי. ט' ליג דהא. י' דבקדמיתא. י"ח מתכוון. י"ח חסר; חסרון. י"ב עציבו. י"ד מוסיף אלא באתר שלים. טו אחר. טז ואתמר תנא. יז וגילו ברעדה.

ויחי יעקב

הסולם

מאמר ב'

ומשום זה. אותם השנים שבמצרים, נקראים חיים.

קטז) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ותחי רוח יעקב אביהם, משמע שמתחילה היה מת הרוח שלו, גם לא היה מתכוין להמשיך ולקבל רוח אחר, כי רוח העליון אינו אינה שורה אלא במקום שלם ולא במקום חסר, ולא במקום פגום ולא במקום עציב, אלא במקום נכון במקום שמחה. ומשום זה כל אלו השנים שיוסף היה נפרד מאביו ויעקב היה עציב לא שרתה עליו השכינה.

קיז) תנא אמר ר' אלעזר וכו': למדנו ארי"א אמר ר' אבא, כתוב עבדו את ה' בשמחה, באו לפניו ברננה, הכתוב בא להוציא, שאין עבודת הקב"ה אלא מתוך שמחה. שאמר

ר'

קיד) וכד יוסף אתפרש וכו': וכאשר יוסף נפרד ממנו, אז נתקיים, לא שלוחי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז, כי צרה זו היתה קשה ליעקב, מכל מה שעבר עליו. ובשעה שנפרד ממנו יוסף מה כתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה וגו', וכל ימיו של יעקב לא היה לו צער כזה, והיה בוכה בכל יום לאלו שבע עשרה שנה של יוסף.

קטו) מאי קאתיבו ליה וכו': מה ענו לו, מן השמים. ויוסף ישית ידו על עיניך, הנה לך שבע עשרה שנה אחרות: בתענוגים ומעדנים והנאות ומחמדים. וזהו שכתוב, ויחי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה וגו'. בוא וראה, כל אלו השנים, שכינת כבודו של הקב"ה היתה נמצאת עמו.

(דפוסי דף רס"ז ע"א)

(ה) דאמר רבי אלעזר לית שכינתא שריא, מגו עצבות, דכתיב "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן, ה' מנגן מנגן י תלת זימני אמאי. בגין לאתערא י רוחא משלימותא דכלא, דהוא רוח שלימא.

קית) אמר רבי אבא, תמן תנינן, מארבע סטרין כלא אשתכח, י וכל ה' שרשין דעלאין ותתאין בהו אחידן, ותנא, דא עייל, ודא נפיק, דא סתים, ודא פריש, אתאחד חד בחברתה, ואינון אבהן דכלא.

קיט) ר"ש אמר, י רק באבותיך חשק ה', כתיב באבותיך, ממש תלתא. ומשמע דכתיב רק, רק ממש, ומאלין מתפרשן ומתאחדן כל שאר אחרנין, וסלקין שמא לאתעטרא.

קכ) ו תנא אמר ר' יוסי, ה' מן ט יומא דאסתליק ר"ש מן מערתא, י מלין לא אתכסיין מן חבריא, ורזין עלאין יא הוו מסתכלן, ואתגליין מבינייהו, כאלו י אתיהיבו ההיא שעתא בטורא דסיני, בתר דשכיב י כתיב, י ויסכרו מעיינות * י תהום וארובות השמים, והוו חברייא מרחשן מלי, ולא מתקיימי בהו.

דרך אמת

מסורת הזוהר

(ה) עיין בפירוש רמב"ם ספר ח"ט, (א) (מ"ב ג') וישב רף ס' ציון ב. (ב) (דברים י') ח"א רכב: ח"ג רסב: ת"ז תס"ט קד: ת"ע קכו: (ג) (בראשית ה') ח"ג קנה:

חלוסי גרסאות א' ליג מנגן מנגן. ב מוסיף חלת זמני מנגן. ג רוח. ד ליג וכל. ה שרשי עלאין. ו תנא. ז יצחק (אה"ל). ח ליג מן. ט מיומא. י מוסיף מלין אלין. יא הוו מתגליין בינייהו; מכנייהו (אה"ל). יב אתיהיבו; אוחיבו (אה"ל). יג מוסיף ביה כתיב. יד תהום וגו'.

מאמר ב'

הסולם

ויחי יעקב

ואו הן אבות הכל שכל המציאות דהיינו כ"ע נמשכים ונולדים מהם.

קיט) ר"ש אמר וכו': ר' שמעון אמר, רק באבותיך חשק ה', כתוב באבותיך.

שהם שלשה ממש, דהיינו אברהם יצחק יעקב. ומשמע, משכתוב רק, רק ממש. דהיינו שאין יותר מג' הללו, ומהם מסתעפים ומתאחדים כל שאר האחרים, דהיינו כל המדרגות שבכ"ע כנ"ל. שהם עולים למ"ן לזו"ן, לעטר את השם, דהיינו להמשיך מוחין חדשים אל הנוקבא, הנקראת שם.

מאמר תרי גמלי

קכ) תנא אמר ר' יוסי וכו': מיום שיצא ר' שמעון מן המערה, לא נתכסה שום דבר מן החברים. והיו מסתכלים בסודות העליונים ונתגלו בהם. כאלו ניתנו באותה שעה בהר סיני. אחר שמת ר"ש, כתוב ויסכרו מעיינות תהום וארובות השמים. דהיינו שנסתמו מעיינות החכמה. והיו החברים הונים דברים ולא עמדו בהם לדעת סודם.

דיומא

ר' אלעזר אין השכינה שורה מתוך עצבות. שכתוב, ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן וגו': ושואל, מנגן מנגן שלש פעמים כחוב במקרא הזה, למה. ומשיב, הוא כדי לעורר הרוח ממקור השלמות שהוא ז"א הכולל ג' קוין, שהוא רוח השלם. וג"ס מנגן, היא כנגד ג' קוין שלו.

קית) אמר ר' אבא וכו': אר"א, שם למדנו,

מארבע רוחות נמצא הכל, שהם ג' קוין שבז"א, המכונים דרום צפון מזרח, והשכינה המקבלת ג' הקוין ה"ס רוח מערב, שמהם יוצאים ג' העולמות כ"ע וכל מלואם, וכל השרשים שבעולמות העליונים ותחתונים, נאחזים בהם, ולמדנו, זה נכנס, ומאיר היינו קו ימין הנק' דרום. וזה יוצא שאינו מאיר, היינו קו שמאל הנקרא צפון, שאינו מאיר כלי קו ימין. זה סותם, היינו קו אמצעי הנקרא מזרח, המאיר רק בחסדים מכוסים, מטרם הווגו שלו עם הנוקבא, וזה מפרש, היינו הנוקבא, המאירה בחסדים מגולים בעת הווגו עם ז"א, שהיא נקראת רוח מערב. מתיחדות הרוחות כל אחת בחברתה, דהיינו שנכללות זו מזו (דפו"י דף רט"ז ע"ב י') דף ר"ט ע"א)

קכא) דיומא חד הוה יתיב ר' יהודה, אפתחא דטבריה, (ב) וחמא תרי גמלי, דסלקי א קטפירא מעדוי י דכתפין. נפל מטולא דקטפירא, ואתו צפרי ועד לא מטו עלייהו, אתבקעו.

קכב) (ג) לבתר אחו כמה צפרין, י והוו אזלי עלייהו, י ושרו לון בטרטישא, ולא מתבקעין, והוו צווחין לון, ולא הוו מתפרשן, שמעו חד קלא, (ד) עטרא דעטרין ה בקדרין שריא, י ומריה לבר.

קכג) (ה) עד דהוה יתיב, י עבר חד גברא, אשגח בהו, אמר, לא קיים

דרך אמת

(א) ראה שני גמלים שטעוים משוי סדינים ומלגוטים שנקראים קטפירא מעל כתפיהם ונפל המשו מסע על הארץ ובחוק כך נלו לפנים וקודם שהגיעו למכויו ההוא נחנקו כחומרם ועד לא משו עלייהו לחנקעו. (ב) לחמא בלא לשנים אחרים והיו נחים במרפישא שהוא סלע ר"ל שהיו שורים ונחים בסלעים שהיו סם ולא נחנקו ואלע"פ שהיו לועקים אליהם לא היו הצמות משנימים בהם בחוק כך שמעו קול א' כמנואר. (ג) העצרה של כל העצרות נקדוה ושחרות ואין אור העצרה מאיר כלל וע"י זה שורה הארון לחן וכמו בזה שאין יחוד לעלה ע"י קדוה המכר. (ד) בתוך שהיה יושב עבר איש אחד וראה שהלפנים הם סניב המשו אמר לא קיים זה ויחד העים וגי.

חלופי גרסאות א קטפירא. ב דקטפטי; (אח"ל) דקטסן; (ואח"ל) דקטפין. ג ל"ג והוו. ד ושריאו; ושדיאו. ה בקורין. ו למריה (ס"י) ז אעבר.

מאמר	הסולם	תרי גמלי
<p>קכא) דיומא חד הוה יתיב וכו': כי יום אחד ישב ר' יהודה על פתחה של טבריה. וראה שני גמלים שהיו מסלקים מעל כתפיהם הכילה של בגדי צמר יקרים. נפל המשא של בגדי הצמר, ובאו צפורים על המקום שהמשא היה צריך לנטול, ומטרם שהבגדים הגיעו אליהם נבקעו הצפרים. קטפירא פירושו בגדי צמר, והוא מורכב מן ב' מלות קטפי אירא, קטפי פירושו מיני בגדים כמ"ש (בספרי שלח) קטיפות אינן חייבות בציצית. אירא, פירושו צמר (כמ"ש שבת י"א) ולא גרדי באירא שבאזנו.</p>	<p>קכב) לבתר אתו כמה וכו': אחר זה באו כמה צפרים, והיו הולכים עליהם, על הצפרים שנבקעו ושכנו על הסלע ולא נבקעו. והיו צווחים אליהם, אל הצפורים, כדי להרחיקם מן הצפורים הנבקעות, ולא היו נפרשים מהם. שמעו קול אחד, העטרה שעל העטרות שורה בחשך, ואדונה בחוק.</p>	<p>מתכוין. רץ אחריו שלשה מלין, והפציר בו, שיגלה לו פירוש דבריו, ולא אמר לו, חלש דעתו של ר' יהודה.</p> <p>ביאור הרברים. נודע, סדר התפשטות המוחין אינם אלא בסדר ג' הנקודות חולם שורק חירק, שחולם ה"ס האודות דו"ק בלי ראש, הנשארים אחר בקיעת המדרגה מכח עלית המלכות לבניה. שהם אורות חסדים, וסוד קו ימין. ושורק, ה"ס חזרת חצי המדרגה למקומה, ששוב יוצאים בה אורות דג"ר, אלא שנבחנים לג"ר דאחור, להיותם בחינת חכמה בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיד משהו בלי התלבשות החסדים, ולפיכך בהוסעת ג"ר הללו נקטאים כל האורות שבמדרגה ונעשתה בחינת חשך, וה"ס קו שמאל. והחירק בא לתקן את קו השמאל שיתכלל ויתאחד עם קו הימין, וע"כ מעלה המסך דבחי"א. הממשיך שוב ו"ק בלי ראש, ואז נכנע הקו שמאל ומתיחד עם הימין והחכמה נתלבשה בחסדים שבימין ויוצאים בזה ג"ר דפנים, ואין להאריך בביאור ג' הנקודות כאן, כי כבר נתבאר בארוכה לעיל (בראשית א' רף ט"ו אות ט' ובהסולם שם ככל ההמשך).</p>
<p>קכג) עד דהוה יתיב וכו': בעוד שהיה יושב ר' יהודה, עבר איש אחד, הסתכל בהם, בצפורים, אמר לא קיים זה מה שכתוב, וירד העיט על הפגדים וישב אותם אברים, אמד לו ר' יהודה, הרי עשיתי שימרשו הצפרים מהם, והיינו שזוח אליהם כנ"ל, ולא נפרשו. החזיר איש ההוא את ראשו, לר' יהודה, ואמר, טרם מרט זה שעד ראשו של אדונו, וטרם עשה גבחת בגבירה, ולא הבין ר' יהודה למה הוא (דמרי דף רי"ז ע"א)</p>	<p>אמנם מה שאתה צריך לדעת עתה, הוא, אשר נקודת החירק בלבדה, שה"ס קו אמצעי, יוצאת ג"כ בג' סדרים הללו דחולם שורק חירק, וקודם הכל, מתגלה השורש דמסך דחירק שה"ס מסך דמעולא. מצמצום א', שאין קו</p>	

דא, ה' הא דכתיב * וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם. אמר רבי יהודה, והא עבידנא ולא י' אתפרשן, (ב) ג' אהדר רישיה ד' ההוא גברא ה' ואמר, (ג) עד ו' לא מריט דא, רישיה דמריה, ועד לא ג'יש למטרוניתא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) (בראשית ט"ו).

(ה) המזיר אותו האיש את כלשו לאחוריו ואמר.

(ב) עדיין לא המריט זה ראש אדוניו והוא כמו אל

הכחמים ע"י המריטה כי הסערות רומזים לדין כמ"ס בלדרה דמיר ועיין ענין זה בס' מזריע מ"ח ע"ב וכן ועד לא גלים וכו' עדיין לא גלים במספריים לנבוכדנצר כחוט הדין והקליפה מזנה.

חלופי גרסאות ה' ל"ג הא דכתיב, ג' מתפרשא, ג' ההוא, ד' דהוא, ה' אמר, ו' דלא.

מאמר

הסולם

חרי גמלי

המדרגות שנקפאו עליהם והיו עליהם למשא כנ"ל, ועל ידי הופעת המסך דחירק בבחינת השורש, שה"ס מסך דצמצום א' המחזיר את קו השמאל לו"ק, נפלו מהן המדרגות דג"ר, שהיו עליהן למשא. נפר מטולא דקטפירא שנפל מהם המשא בכח המסך הנ"ל, ואתו צפרי שנזדמנו צפרים למקום, שה"ס מדרגות ג"ר הנמשכות ממאנין דאמא, שהיא בינה, שאין הפגם של נפילת מטולא דקטפירא מגיע להם כלל, וז"ש ועד לא מטו ערייהו, אתבקעו. אע"פ שאין הפגם של נפילת המשא מגיע אליהם, מ"מ אתבקעו, דהיינו שנגלה עליהם המיתוק של עלית לביתה, שעליה זו מבקיע המדרגות לשני הצאים, שכ"ח עם אורות דג"ר נשארים במדרגה ובינה ת"ת מלכות נופלים למטה ממדרגה, כמ"ש לעיל בארוכה (בראשית א' דף ד' אות ב' בהסולם שם) שה"ס גילוי נקודת החורם מחדש בקו אמצעי כנ"ל. שעי"ז נעשות שוב ראויים לקבל ג"ר. וז"ש רבחר, אתו כמה צפריין, שלאחר זה שקבלו הקטנות דחולם, נעשו ראויים לקבל ג"כ את ג"ר דאחור שה"ס נקודת השורק, דקו אמצעי כנ"ל, וז"ס, שבא צפרים חדשים, ודוו אזלי עלייהו, שהלכו על גבי צפרים הראשונים שנבקעו, כלומר, שבחינת ג"ר של צפרים החדשים נסמכו על בחינת דבקייעה שהיתה בצפרים הקודמים, כי לולא בקיעהם, לא היתה מציאות לגילוי ג"ר הללו דנקודת השורק כנ"ל. ושרו לון בפרמישא, שהיו שורות בסלע, כלומר, ששוב נקפאו אורותיהם ונעשו כמו סלע, דהיינו כטבע נקודת השורק.

קו שמאל נכנע זולתו, ואז נאבדים תכף הג"ר דאחור מקו שמאל. אמנם בגילוי מסך הזה, אינו ראוי עוד לקבל ג"ר לעולם, וע"כ צריכים למחוק שוב ע"י עלית המלכות לביתה ואז מחגלה נקודת החורם דקו אמצעי, שה"ס מלכות ממותקת ואע"פ שגם היא ו"ק בלי ג"ר, אמנם ו"ק הללו כבר ראויים לקבל ג"ר להיותם במסך דמפתחא, כמ"ש בארוכה (לעיל פרשה לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ה) ואחר זה נתגלה נקודת השורק, שה"ס ג"ר דאחור וקפאון האורות להיותן חכמה בלי חסדים, ולבסוף נעשה שוב הווג על מסך דחירק בבחי"א, ע"י עלית מ"ן, ואז מתיחדים הקוין דימין ושמאל זה בזה, ומתלבשת החכמה בחסדים, ויוצאות ג"ר דפנים הרי שנקודת החירק, שהיא קו האמצעי בלבדו, מחויב ג"כ לצאת על ג' הנקודות: חולם, שורק, חירק, וזכור זה.

גם תדע שאלו חרי גמלי שראה ד' יהודה, הן נשמות, שהיו משוקעות בשליטת קו השמאל, שה"ס נקודת השורק, וקבלו צורת גמלים, בסוד גמל נושא משא כבד, כי כל המדרגות הנעלות שהיו לנשמות האלו, נקפאו ונחשכו, ולא יכלו להנות מהן. עד שהיו עליהן למשא כבד, שכל מגמתם היתה, רק איך להפטר מהן, ולפיכך נדמו לגמלים, כי הגמל, אפילו ישא על גבו כל אוצרות הון, ימאס בהם ויהיו עליו למשא, שהוא מטעם, שאין לו ענין להנות מהם.

וזה אמרו, וחמא חרי גמלי דסלקי קטפירא מעלוי דכתפין, כי הוא ראה אותן הנשמות, בעת שנגלה עליהם המסך דחירק, כדי להצילן מן שליטת השמאל, וליחדן בימין, כנ"ל בביאור מסך החירק ולפיכך אמר שראה הגמלים שהם הנשמות, בעת שמטלקים ומשליכים מעצמם את הקטפירא שהם

והנה אלו הנשמות באו לר' יהודה שיתקן אותן, ולפיכך והו צווחין דון, שר' יהודה היה צווה אליהם להפריח את המוחין הללו דשורק מן הנשמות, אבל, ולא הו מתפרשן, שהמוחין לא רצו לפרוש מן הנשמות

(רמזי דף רי"ז ע"א)

רהט אבתריה תלת מלין, ולא אמר ליה, חלש דעתיה דרבי יהודה.

קכד) יומא חד, (ב) אדמוך תחות אילנא, וחמא בחלמיה, ד' גדפין מתתקנן, וסליק רבי שמעון עלייהו, וס"ת עמיה, ולא שביק כל ספרי רזין ^ב עלאין ואגדתא, דלא סליק ^ג לון בהדיה, ^ג וסליק ^ד להון לרקיעא, וחמא דמתכסיא מעינא, ולא אתגליא.

קכה) כד אתער, אמר, ודאי מדשכיב ר' שמעון, ^ה חכמתא אסתלקת ו מארעא, ווי לדרא, דהאי אבנא טבא, דהוו ^ו מתחון מניה, ^ו וסמכין עליה עלאין ותתאין. אתאביד מנייהו.

דרך אמת

(ב) יסן.

חלוסי גרסאות א' ל"ג עלאין. ב' ל"ג לון. ג' וסליקין. ד' ליה. ה' חכמה. ו' ל"ג מארעא. ז' דמתחון; דמתחון, ח' סמכין עלאין ול"ג עליה.

חרי גמלי

הסולם

מאמר

יחד ואז מסתלקים השערות גם מן הנוקבא, אבל רק מבחינת ג"ד דפנים. ששם הוא הזווג עם ז"א דפנים, אבל בג"ר שלה דאחור, נשארים כל הדינים, כדי לענוש את הרשעים, שרוצים לינק מג"ר דאחור הללו. וז"ש, ועד לא נליש למטרוניתא, כי גריש הוא העברת השער מלפניה, ולא מאחוריה. כמבואר, שכן צריך להיות.

אמנם מתוך שהנשמות היו שקופות בשליטת השמאל לא היה יכול ר' יהודה לתקן אותם כך, כמו שאמר לו האיש, ולפיכך רדח אבחריה תלת מלין ולא אמר ליה, שרץ אחריו ג' מילין שיאמר לו איך לתקן את הנשמות כמו שאמר, עד לא מריט וכו', ולא רצה לומר לו, חלש דעתיה דר' יהודה, שלא ידע איך לתקן אותן.

קכד) יומא חד ארמוך וכו': יום אחד ישן ר' יהודה תחת אילן, וראה בחלומה, שמתתקנים ארבע כנפים, וריש עולה עליהם, וספר חורה עמו, ולא הניח מכל ספרי סודות עליונים ואגדתא, שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם לרקיע, וראה שמתכסים מן העין ואינם נגלים יותר.

קכה) כד אתער וכו': כאשר הקיץ, אמר, ודאי משמת ר' שמעון נסתלקה החכמה מן הארץ, ווי לדור, שאותו אבן הטוב שהיו נאחזים בה, והיו סומכים עליה עליונים ותחתונים, נאבדה מהם.

אתא

שמעו חד קלא, עמרא דעטרין שהיא הנוקבא, בקדרין שריא, שורה בחשך, ומריה שהוא ז"א לבר הוא מבחוק, כלומר, מצב זה של הנשמות, גרם לז"א ונוקביה להיות באחורים, אשר הנוקבא שרתה בחשך, וז"א שרה בחיצוניות המדרגה, וז"ש אמר, לא קיים דא הא דכתיב, וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם. כלומר שרמו לו שהוא צריך לסלק מן הנשמות אלו הצפרים החדשים שהם מוחין דאחורים מבחינת שורק ושמאל, כמ"ש וישב אותם אברם. אמר ר"י והא עבידנא ולא אתפרשן, כי צווח עליהם לסלקם ולא שמעו לו כנ"ל. אהדר רישיה ההוא נברא, רמז לו בזה שהחזיר ראשו, שגם הוא יחזור להמשיך לנשמות ראש חדש מבחינת פנים, ואמר עד לא מריט וכו'.

פירוש, שערות ה"ס דינים מלשון סערות, ובכדי להחזיר את זרין מבחינת אחורים הנ"ל, צריכים לסוד נקודת החירק דקו אמצעי, המחזיר ג"ר דפנים אל הנשמות. גם הוא תקון המחזיר לז"א בבחינת תסדים הן בפנים והן באחור, וע"כ מסתלקים ממנו אז כל השערות, הן מפנים והן באחור, וז"ש עד לא מריט דא רישיה דמאריה שהוא עוד לא העביר הסערות והדינים מראש ז"א, ומריט, פירושו, העברת השער הן בפנים והן באחור, כי כל הדינים צריכים להעביר מז"א ולתת אותן אל הנוקבא, ואח"כ מזדווגים ז"א ונוקבא (דסוי דף רי"ז ע"א)

ככו) אתא לגביה דר' אבא, סח ליה, א סליק רבי אבא ידוי על רישיה, ובכה ואמר, ר"ש ריחייא דטחנין מניה מנא טבא כל יומא, ולקטין נ ליה, כמה דכתיב, " הממעיט אסף עשרה חמרים, והשתא ריחייא ומנא אסתלקו ולא אשתאר בעלמא מיניה, בר כמה דכתיב, ב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת. ואלו באתגלייא לא כתיב, אלא למשמרת: לאצנעותא. השתא מאן יכיל לגלאה רזין, ומאן ינדע לון.

קכו) לחיש ליה נ לרבי יהודה בלחישו, ו דאי ההוא גברא דחמית, אליהו הוה, ולא בעא לגלאה ס רזין, בגין דתנדע שבחא דר"ש, דהוה ביומוי, ויבכון דראו עלוי. א"ל, ז די למבכי ח בכיה ס עליה.

קכח) ר' יהודה, י הוה יא בכי כל יומא ינ עלוי, יי דהא אערע עמיה באדרא קדישא דר"ש, ושאר חברייא, א"ל ווי דלא אסתלקנא ההוא יומא (ב) עם אינון תלתא דאסתלקו, ולא י לחמי דרא ס דא, דהא ס אתהפך. קכט) א"ל, רבי אימא לי, כתיב י והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת

הארגמן ואת תולעת השני ואת השש, ואילו כסף לא כתיב, והא כתיב זהב י וכסף, א"ל והכי נמי נחשת, דכסף ונחשת בחשבנא הוו, והכא י לא. אלא אי י לא כ דגלי בוצינא קדישא באתריה, לא אצטריכנא לגלאה.

דרך אמת

(ח) עם לוחן שלשה חמשים שמתו באלה.

מסורת הזהר

(א) (במדבר י"א). (ב) (שמות ט"ז). (ג) (שמות כ"ח).

חלוסי גרסאות א ר' אבא סליק; סליק ידוי על רישיה ר' אבא. ב ליג ליה. ג מוסיף ר"א לר', ד מוסיף א"ל ר"א; א"ל ר"א לר"א. ה ליג רזין. ו עליו. ז די; ווי (אה"ל). ח לבכיה; ליג בכיה (אה"ל); לבכיה דר' יהודה דבכי כל יומא עליו. ט ליג עליה. י ליג הוה. יא דבכי. יב עליו. יג דהוא יד ליחמי; נחמו (אה"ל). סו ליג דא. סו פתהפך. יו מוסיף וכסף וגו'. יז ליג לא אלא; מוסיף לא כתיב. יח ליג לא. כ אתגלי.

מאמר

הסולם

חרי גמלי

ככו) אתא לגביה וכו': בא לפני ר' אבא, וסיפר לו, העלה ר' אבא את ידיו על ראשו, ובכה, ואמר, רחמים שטוחנים בו מן טוב כל יום, דהיינו גילוי סודות התורה, המכונה מן, ולוקטים אותו, כמ"ש הממעיס אסף עשרה חמרים, ועתה נסתלקו הרחמים והסן, ולא נשאר ממנו בעולם, מלבד מה שכתוב, קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת בגלוי לא כתוב, אלא למשמרת, שפירושו להניחה בצנעה, ועתה מי יוכל לגלות סודות ומי יודע אותם.

בימין, ויבכו עליו הדור. אמר לו, ר' אבא, די לבכות בכיה עליו. קכח) ר' יהודה הוה בכי וכו': ר"י היה בוכה כל יום עליו, כי היה עמו, עם ר"ש, באדרא קדישא של ר"ש ושאר החברים, א"ל, לר"א, אוי, שלא הסתלקתי באדרא קדישא, אותו היום ביחד עם אלו השלשה שנסתלקו, (שהם ר' יוסי בר' יעקב, ור' חזקיה ור' ייסא כמ"ש בזהר נשא דף קמ"ד ע"א באדרא, ע"ש). ולא לראות דור הזה, כי התהפך הדור.

קכט) אמר ליה רבי וכו': א"ל ר' יהודה לר' אבא, רבי, אמור לי, כתוב, והם יקחו את הזהב ואת התכלת וגו', ואלו כסף לא כתוב, והרי בנדבת המשכן כתוב זהב וכסף, אמר לו, וגם כן נחשת לא כתוב, אע"פ שכסף

לחיש ליה וכו': לחש ר' אבא לר' יהודה בלחש, ואמר לו ודאי איש ההוא שראית הוא אליהו היה, ולא רצה לגלות לך הסודות כרי שתדע מעלתו של ר"ש, שהיה (דפו"י דף רי"ז ע"א)

קל) פתח ואמר, " לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היינו דכתיב ב' השמים שמים לה'.

קלא) בכמה אתר אסתכלנא באלין מאני ה' דקודשא, דכתיב ב' בגדי קדש זם, ב' וכתביב' ועשו בגדי קדש, מאי קדושה הכא, אלא הכי תנינן; קדושה אינון בכל אתר. : וכתביב בגדי קדש הם. ועשית בגדי קדש, כגוונא י' לעילא.

קלב) דתניא כהן גדול לעילא, כהן גדול לתתא, לבושין דיקר לעילא, לבושין דיקר לתתא, ומה דלא אמר כסף ונחשת, לאתר אחרא אסתליקו, וכתביב" כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וזגו, ה' וכתביב ואדניהם נחשת, דאינון מאני שמושא, לאשתמשא משכנא בהו.

קלג) אבל הכא באלין לבושין דיקר, לא בעי לאשתמשא בהו ב"נ אחרא, בר' ו מכהנא רבא, דרבו משח' קודשא על רישיה, דכתיב ה' ועשית

מסורת הזהב

(ג) (חגי ב') ח"א רסו. ח"ב ז: קלח: קצו: ב) (תהלים קט"ו) ב"א קצ"ג צ"ד. ג) (ויקרא ט"ז) ח"ב רכט. ד) (שמות כ"ח). ה) (שמות כ"ז). ו) (שמות כ"ח) ח"א רסו: ח"ב קעט: קפא.

זלוף גרסאות ה' וקדשא. ז' ליג וכתביב. ז' הא כתיב; דכתיב (אה"ל). ז' ליג וגי' ויהם כסף ואדניהם וליג וגי' וכתביב (אה"ל). ה' מוסיף וכתביב ויהם כסף. ו' כהנא. ז' קדשא; קדישא. ח' ליג ועשית.

סאמר

הסולם

לי הכסף ולי הזהב

הם, וכתוב, ועשו בגדי קדש, ושואל, איזה קדושה יש בבגדי כהן גדול. ואומר, אלא כך למדנו, הם קדושה בכל המקומות שזכרנו, דהיינו, בגדי קדש הם, וכן, ועשית בגדי קדש, שפירושה, כעין של מעלה, כלומר, כעין אר"א הנקראים קדושים, כי כהן גדול הוא בחינת אבא עלאה, וע"כ הבגדים שלו נקראים בגדי קדש. כמ"ש לפנינו.

קלב) דתניא כהן גדול וכו': שלמדנו, כהן גדול למעלה, שהוא אבא, כהן גדול למטה, הוא כנגדו, וע"כ, לבושי כבוד של מעלה של אבא, הוא כנגד לבושי כבוד של כהן גדול למטה, ולפיכך כמו שאבא ה"ס קדש כן כהן גדול הוא קדש, וכמו שבגדי כבוד של אבא הם בגדי קדש כן בגדי כבוד של כהן גדול הם בגדי קדש. לפיכך, ומה שלא אמר הכתוב כאן בבגדי כהן גדול, כסף ונחשת, משום שהם מיוחסים למקום אחר, ואינם כנגד אר"א עלאין, שכתוב, כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף, וכתוב ואדניהם נחשת, שהם כלי שמוש בשביל המשכן, שה"ס הנוקבא דו"א, להשתמש בהם.

קלג) אבל הכא וכו': אבל כאן, באלו לבושי כבוד של כהן גדול, אין להשתמש בהם לשום אדם, חוץ מכהן הגדול, ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב, ועשית בגדי

קדש

נחשת היו בחשבון נדבת המשכן, וכאן בבגדי כהן גדול אינם נזכרים, אלא, אם לא גלה המאור הקדוש דהיינו ר"ש, את סוד הזה במקומו, לא הייתי צריך לגלות גם אני.

קל) פתח ואמר וכו': פתח, ר' אבא, ואמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היינו שכתוב, השמים שמים לה', פירוש, יש זהב שהיא קודם מכסף, וחיא בינה כמ"ש, מצפון דהיינו בינה, זהב יאתה, וחיינו שכתוב בנדבת המשכן זהב וכסף, שהזהב חשוב במעלה מן הכסף, שהוא חסד דו"א, ויש זהב שהיא למטה מכסף, והיא גבורה דו"א, שנקרא ג"כ זהב, כמו שכתוב לי הכסף לי הזהב נאם ה', שהבינה שנקרא הוי"ה, אומרת לי הכסף שהוא חסד דו"א, ולי זהב שהוא גבורה דו"א, וז"ש, היינו דכתיב, השמים שמים להוי"ה, שפירושו, השמים שהוא ז"א שמים להוי"ה, הם מבינה הנקראים הוי"ה, אף כאן שכתוב לי הכסף ולי הזהב נאם הוי"ה, היינו ג"כ בינה, שאומרת לי חסד וגבורה דו"א הנקראים כסף וזהב, שממני הם נמשכים.

קלא) בכמה אתר אסתכלנא וכו': בכמה מקומות, הסתכלתי באלו כלי הקדש, דהיינו בגדי כהן גדול, שכתוב בגדי קדש (רש"י דף רי"ז ע"א)

בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, דבאינון לבושין דמי לגוונג
דלעילא. *

קלד) ה תניא, * ויקרבו ימי ישראל למות כ א"ר יהודה, ווי לעלמא.
דהא בני נשא לא חמאן ולא ג שמען, ולא * (ידעין דהא"ר כל יומא ויומא, קלא
דכרוזא אשתמע, במאתן וחמשין עלמין.

קלה) ו תנא, עלמא חדא, ו אשתמודע לעילא, וכד כרוזא נפיק, ההוא
עלמא מזדעזעא ומתחלחלא, נפקי תרין צפרין, ו דאסתלקו מההוא עלמא.
דמדוריהון תחות אילנא דחיו דחיי ומותא ביה.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ט' ציון א.

חלופי גרסאות ה ל"ג תניא, כ פוסיף תנא א"ר, ג שמעין, ד בכל, ה תנא, ו אשתמע; אשמע (אה"ר)
ז ואסתלקו.

ויקרבו ימי ישראל למות

הסולם

מאמר ב'

עלמין, דהיינו בר"ג עולמות שנפלו מבינה,
נשמע בהם קול הכרוז שמחזירם למדרגתם
לבינה, וכן בכל המדרגות שלמטה מבינה שכל
אחת ואחת נשלמת מכח קול הכרוז הזה, שכל
מחציות המדרגות שנפלו מהן חוזרים למדרגתם
ונשלמים כמ"ש לסנינו.

קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, כי
בלבושים האלו הוא דומה לכעין של מעלה.
דהיינו לאבא עלאה. פירוש, ע"כ כחוב בהם רק
זרה, שהוא בחינת בינה עלאה שממנה סוד
בגדי אבא עלאה, ולא כסף ונחשת, שהם
מבחינת זו"ן שאינם כלל בחינת כהן גדול,
אלא לבחינת עמודי החצר, כסבואר.

קלה תנא עלמא חדא וכי: למדנו עולם
אחד נודע למעלה, דהיינו הנוקבא,
וכשהכרוז יוצא, ומשלים אותו, כנ"ל, מזדעזע
עולם ההוא, ומתחלחל והוא מטעם שהזווג הזה בא
בשליטת השמאל, המעורר את הדינים, שני צפרים
יוצאים, שעלו מעולם ההוא, שמעונן תחת
האילן, שמראה החיים והמות בו.

קלד) תניא ויקרבו ימי ישראל וכו': אמר
ר' יהודה אוי לעולם, אשר בני
אדם, אינם רואים, ואינם שומעים, ואינם
יודעים, שבכל יום ויום נשמע קול הכרוז
במאתים וחמשים עולמות.

פירוש. הארת הזווג דלילה בסוד
שליטת השמאל, שהיא הארת החכמה הבלתי
מושלמת, נקרא כרוז או קול הכרוז, כי זווג
השלם של יום נקרא קול ודבור, כמו שנחבאר
באורך לעיל (וישלה אות קל"ו בסולם ע"ש).
ובבינה יש ה' ספירות הנקראות כח"ב תו"מ,
או חג"ת ג"ה, והי"ס ה' עולמות, ומשום
שספירות הבינה הן במספר מאות, כנודע,
נמצא שהן ה' מאות עולמות, ומכח עלית
המלכות לבינה, נבקעה לב' חצאים, שחציה
דהיינו ר"ג עולמות נשארה בבינה, וחציה
דהיינו ר"ג עולמות התחוננים נפלו ממנו
לחוץ מהמדרגה, ומשום זה, אע"פ שבגדלות
חוזרים ר"ג עולמות הללו אל הבינה, מ"מ הם
נבחנות לאחורים של הבינה, ור"ג עולמות
העליונים נבחנים לחלק הפנים של הבינה.

פירוש. ב' צפרים הם ב' ניצוצים מחו"ב
דנוקבא, שנפלו לקליפות, בעת החטא דעצה"ד
עם הכלים דאחורים של הנוקבא שירדו אז
לקליפות, ובזווג דחצות לילה המחזיר כלים
דאחורים שנפלו מן הנוקבא ומחכרם בנוקבא.
נמצאים גם ב' הצפרים חוזרים עם כלים
דאחורים הללו אל גוף הנוקבא, וז"ש, וכד
כרוזא נפיק, דהיינו הארת הזווג שבחצות
לילה, נפקי תרין צפרין דאסתלקו מההוא
עלמא, יוצאים אותם ב' הצפרים שנסתלקו
מהנוקבא ונפלו לקליפות, ונתחברו שוב אל
הנוקבא, דמדוריהון תחות אילנא דחיו דחיי
ומותא ביה, דהיינו באחורים דנוקבא, המכונה
חחת האילן שמראה החיים והמות בו, כי
חחת פירושו כלים דאחוריים, והנוקבא מכונה
אילנא דטוב ורע (כנ"ל בראשית א' דף צ"ט ו"ה
אמאי) ואלו הצפרים מעונן שם, כי עמהם
יורדים לקליפות ועמהם עולים משם.

וז"ש דהא כל יומא ויומא קלא
דכרוזא אשתמע, דהיינו שנעשה זווג דחצות
לילה, שהארתו נקראת כרוז, במאתן וחמשין
(דמויי דף ריו"ע ע"א *) דף ריו"ע ע"ב) * ברומי

כאן שייך מ"ש בסיומן ג"כ (בהשמות) נפקא

קלו) ב) נפקא חד צפורא לסטר דרומא, וחד צפורא לסטר ב) צפונא, וחד צפורא כד נהיר יממא, ג) וחד כד אתחשך ד יממא, כל חד וחד קרי 'מכרזא, מה דשמעין מההוא כרוזא.

קלו) לבתר כ) בעו לאסתלקא לאתרייהו, ומשתמטי רגלייהו, בנוקבא דתהומא רבא, ומתלכדן בגויה, עד דאתפליג ליליא. ו) כד אתפליג ליליא, כרוזא קרי, * וכצפרים האחויות בפח כהם יוקשים בני' האדם.

קלח) א"ר יהודה, בשעתא ח) דמתלכדן רגלוי ס) דבני נשא, ויומוי אתקריבו, ההוא יומא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. י) תנא יא) בההיא שעתא, פקדא ההוא כתרא קדישא, על רוחיה, ומאן יב) איהו, דכתיב ב) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. יג) והיא כתרא שביעאה דכלא.

קלט) ואם מסטרא דגבורה קאתי, כתיב, ואם בגבורות שמנים שנה, דכתרא דגבורה תמינאה הוי, מכאן ולהלאה, לית אתר לאתמשך, כמה יד) דאת אמר, ורהבם עמל ואון, באתר דלא הוי יסודא, בניינא לא אתקיים.

מסורת הזהר

דרך אמת

ח) כנה אלו שמי נפדים הם מלאכים עליונים אחד עוף החסיד שהוא סוד הדרו"ס ואחד עוף הגבור"ס שהוא סוד הכסוף"ן כנולע.

חלופי גרסאות א) צפון. ב) חר: ג) י"ג מן וחר עד קרי. ד) ליליא. ה) בעא. ו) כיון דליליא אחפליג. ז) מוטיף אדם ונר. ח) דמתלכדן (אה"ל) ט) דבר נש (אה"ל). י) חננא. יא) בההוא. יב) איהו יג) ואם. יד) דכתיב.

ויקראו ימי ישראל למות

הסולם

מאמר ב'

כרוז, הן ניצולות ויוצאות מן הפת, וחוזרות ומתחברות באצילות במעונן כבתחילה. וכן בכל יום ויום.

קלו) נפקא חד צפורא וכו': יוצאת צפור אחת לצד דרום, והיינו אותה שבאה מניצוץ החכמה שהיא ימין, וצפור אחת לצד צפון, דהיינו אותה שבאה מניצוץ הבינה, שהיא שמאל. ואחת יוצאת בעת שהאיר היום, דהיינו שמבחינת החכמה. ואחת כשנחשך היום דהיינו לפת ערב אחר חצות היום, שהיא מבחינת הבינה. כל אחת ואחת קוראת ומכרזת מה ששמעה מאותו הכרוז, כלומר שמאירים כאותו השיעור שקבלו מהארץ הנוג דחצות לילה הנקרא כרוז.

קלח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, בשעה שנלכדו רגליו של בני אדם, וימיו מתקרבים, יום ההוא נקרא יום ה' להשיב אליו הרוח. למדנו, בשעה ההיא פוקד אותו כתר הקדוש על רוחו של האדם, ומי הוא. הוא שכתוב בו ימי שנותינו בהם שבעים שנה. שהיא כתר השביעי לכל, דהיינו הנוקבא שהיא ספירה שביעית ומסיימת כל הספירות.

קלו) לבתר בעו לאסתלקא וכו': אחר כך דהיינו כשהחשך הלילה, רוצים לעלות למקומם לאחוריים דגוף הנוקבא ששם מעונן כנ"ל, ונכשלו רגליהן בנקב תהום הגדול. כי כחלת הלילה מתרכים הדינים ושוכ נופלים כלים דאחוריים דנוקבא אל הקליפות דכריאה המכונים נוקבא דתהומא רבא, ועמהם נפלו ונלכדו שם הצפורים. ומלוכדים בתוכו, עד שנחצה הלילה, וכשנחצה הלילה, כלומר שנעשה הנוג דחצות לילה, כרוז קורא, וכצפרים האחויות בפח וגו'. פירוש, כי על ידי הארת הנוג הנקרא

קלט) ואם מסטרא דגבורה וכו': ואם מצד הגבורה באה הנוקבא אל האדם, דהיינו בינה, שהיא למעלה מז' ספירות חג"ת נהי"מ, כתוב, ואם בגבורות שמונים שנה. כי כתר הגבורה הוא השמיני. מכאן ולהלאה, אין עוד מקום להתמשכות החיים, כמו שאתה אומר ורהבם עמל ואון, כי במקום שאין יסוד לא יתקיים הבנין. כתר, פירושו ספירה.

פירוש. נשמת אדם נולדה מזו"ן, שהם ז' ספירות חג"ת נהי"מ, שכל אחת כלולה מעשרה והן ע'. וע"כ מספר אלו ע' ספירות הם

(דטוי דף רי"ז ע"ב)

קמ) א"ר יהודה, זכאין אינון צדיקיא, כד קב"ה בעא לאתבא רוחי ליה, ולשאבא ההוא רוחא בגויה. דתניא, בשעתא דקב"ה בעא לאתבא רוחי ליה, אי זכאה הוא ההוא רוחא, מה כתיב, * והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

קמא) ואי כ לא אשתכח זכאה, ווי להווא רוחא, דבעי לאסתחאה בנורא דדליק, ולאשתקנא בגין י לאשתאבא בגופא דמלכא, ואי לא אתתקנת, ד ווי להווא רוחא, דמתגלגלא (ה) כאבנא י בקוספיתא, דכתיב י ואת נפש אויביך י יקלענה בתוך כף הקלע. תניא, אי ההוא רוחא זכי, כמה טבין גניזין ליה בהווא עלמא, דכתיב י עין לא ראתה אלקים י זולתך יעשה למחכה לו.

קמב) א"ר יוסי, כד ההוא בר נש אתקריבו יומי, תלתין יומין י מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמיא מכריזין עלוי, ואי י זכאה הוא, תלתין יומין מכריזין י עלוי י בין צדיקיא, בגינתא דעדן.

קמג) י תנא, כל אינון תלתין יומין, נשמתיה נפקת מגיה בכל ליליא, י וסלקת וחמאת י דוכתה בהווא עלמא, וההוא ב"נ לא ידע, ולא אשגח, ולא

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) כלכן המתגלגל בתוך כף הקלע חף כן נשמתו של אדם המתגלגל ע"י שלוחי הדין ולכן לה מנוחה והשקט. (א) (קהלח י"ב) לך מ' צ"א. (ב) (ש"א כ"ה) וירא ע"א צ"א. (ג) (ישעיה ס"ד) הקסה"ו ס' צ"א.

חלופי גרסאות א ל"ג ההוא רוחא מה. כ זכאה לא אשתכח. ג לאשתובא; לאשטונא; לאשתארא. ד מוסיף ווי ליה. כ בקוספתא. ו יקלענה ונו'. ז זולתך ונו'. ח מכריזין. ט זכאי. י עלוהי. יא ל"ג בין צדיקיא. יב תנא. יג וסלקת. יד דוכתהא.

מאמר ב'

הסולם

ויקרכו ימי ישראל למוח

קמא) ואי לא אשתכח וכו': ואם אינו נמצא צדיק, אוי לאותו הרוח, שהוא צריך להתרחץ באש שורף, ולהתתקן, כדי להשאב בגוף המלך. דהיינו בהקב"ה. ואם אינו מתתקן אוי לאותו הרוח, שמתגלגל כאבן בכף הקלע, שכתוב, ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע. למדנו אם רוח ההוא זוכה, כמה טוב צפון לו בעולם ההוא, שכתוב, עין לא ראתה ונו'.

הם ימי שני חייו ומבחינת הכלים, הם מתחילים מלמעלה למטה כנודע, נמצא שעשר שנות חייו הראשונות הם מחסד והשניות מגבורה עד עשר שנים האחרונים שהם מהמלכות, ואז אין לו עוד ממי לקבל ועל כן הוא מת, כי אין לו עוד יסוד מספירות העליונות דו"ן שיקבל חיות ממנו. וז"ש מכאן ולהלאה לית אתר לאתמשך וכו', ואם שורש נשמתו הוא מבינה שהיא גבורה בסוד הכתוב, אני בינה לי גבורה. אז שנות חייו שמונים שנה. ורהבם, אם יחיה ימים רבים יותר מזה, הן עמל ואון כי אין לו ממי לינק, כמבואר.

קמב) אמר ר' יוסי וכו': כשקרכו ימיו של אדם למוח, מכריזים עליו בעולם שלשים יום, שהגיע זמנו למוח, ואפילו עוף השמים מכריזים עליו, ואם צדיק הוא, מכריזים עליו שלשים יום בין הצדיקים בגן עדן.

קמ) אמר ר' יהודה וכו': אר"י אשריהם הצדיקים, כשרוצה הקב"ה להשיב רוחם אליו, ולשאוב אותו הרוח שבתוכם, שלמדנו בשעה שהקב"ה רוצה להשיב אליו הרוח, אם צדיק הוא אותו הרוח, מה כתוב, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

קמג) תנא כל אינון וכו': למדנו כל אלו שלשים יום, יוצאת הנשמה ממנו בכל לילה, ועולה ורואה מקומה בעולם ההוא, ואותו אדם אינו יודע מזה, ואינו משגיח

(ישעי דף ר"ז ע"ב)

וליט בנשמתי, כל אינון תלתין יומי, כמה דהוה בקדמיתא, דכתיב " אין דם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. א"ר יהודה, ^ה מכד שראן אינון תלתין מין, ^ה צלמא דב"נ אתחשך, ודיוקנא דאתחזי בארעא אתמנעת. קמד) ר' יצחק, הוה יתיב יומא חד, ^י אפתחא דר' יהודה, והוה עציב, נפיק ר' יהודה, אשכחיה לתרעיה, דהוה יתיב ועציב, א"ל ד מאן יומא דין משאר יומין.

קמה) א"ל, אתינא לגבך, למבעי מינך תלת מלין: חד, דכד תימא מלי דאורייתא, ותדכר מאינון מלין דאנא אמינא, ^י דתימא לון ^ה משמי, בגין דאדכרא שמי. וחד, דתזכי ליוסף ברי ^י באורייתא. וחד, דתיזיל לקברי לז' יומין, ותבעי ^י בעותיך עלי.

קמו) א"ל מנין לך. א"ל, הא נשמתי אסתלקת ^י מיני בכד לידיא, ולא ונהיר לי בחלמא, כמה דהוה בקדמיתא, ועוד דכד אנא מצלינא, ומטינא לשומע נפלה, אשגחנא ^י בצולמי דידי ^י בכותלא, ולא חמינא ^{טו} ליה, ואמינא דהואיל ^{טז} וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא כרווא נפיק וכריז, דכתיב ^י אך בצלם תהלך איש, כל זמנא ^{יז} דצלמא דבר נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש, רוחיה אתקיימא ^{יח} בגויה, אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי ולמא.

קמו) א"ל ומהכא, דכתיב ^י כי צל ימינו עלי ארץ. י" א"ל, כל אלין מלין

מסורת הזהר

דרך אמת

א) (קהלת ח') ח"ב יג. ב) (תהלים ל"ט) ח"ג מב: קד: קכב: רנה: ת"ז תס"ב צד: ח"ע קלו: ג) (איוב ח') וירא י"ד צ"ג. ז) לקמן רכ"ז ח'. ג) לקמן ר"ן ח'.

ולופי גרסאות א צלמא. כ אסתחיה. ג נפק: ד מה. ה ר.א. ו מלה: ז תימא. ח מן שמי; משמוי. ט ל"ג בגין. י בראורייתא. יא בעיתך. יב מני. יג בצולמא. יד רכותלא (אה"ל). טו ל"ג לית. טז וצולמא. יז בניניה: יח אמר.

ר' יצחק - יתיב ועציב

הסולם

מאמר

קמו) א"ל מנין לך וכו': אמר לו מאין תדע שתמות, א"ל ר' יצחק, הנה נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה ואינה מאירה לי בחלום כמו סתחילה. ועוד, כשאני מתפלל ומגיע לשומע תפלה אני מסתכל בצלם שלי שעל הכותל, ואיני רואה אוחו. ואומר אני שאמות, הואיל שעבר ממני הצלם ואינו נראה, כי כרוז יוצא ומכריז, שכתוב, אך בצלם יתהלך איש. כל זמן שצלמו של אדם לא עבר ממנו. יתהלך איש. ורוחו מתקיים בתוכו. נעבר צלמו של אדם ואינו נראה, הוא נעבר מעולם הזה.

אינו שולט בנשמתו כל אלו שלשים יום כמו: תחילה. שכתוב, אין אדם שליט ברוח לכלא גו'. א"ר יהודה, מכשמתחילים אלו שלשים זם, צלמו של אדם נחשך, והצורה של הצלם, הנראית בארץ נמנעת מלהראות.

קמד) ר' יצחק הוה וכו': ר"י היה יושב יום אחד בפתחו של ר' יהודה והיה צוב, יצא ר' יהודה ומצאו בפתחו, שהיה יושב ועצוב, אמר לו מה יום מיומים.

קמה) א"ל אתינא לנבך וכו': אמר לו באתי אליך. לבקש ממך שלשה דברים: אחד, כאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאלו הדברים שאמרתי אני, תאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד, שתזכה את בני יוסף בתורה. ואחד שתלך לקברי כל ז' הימים של אבלות, ותתפלל תפלתך עלי.

קמו) א"ל ומהכא וכו': אמר לו ר' יהודה, גם מכאן נשמע זה, שכתוב, כי צל ימינו עלי ארץ. א"ל ר' יהודה כל אלו הדברים שבקשת

דאת בעי עבידנא, אבל בעינא מינך * דבהווא עלמא, תבריר דוכתאי גבן כמה דהוינא בהאי עלמא. בכה רבי ה' יצחק ואמר, במטו מינך, דלא נ' תתפר' מנאי כל אלין יומין.

קמח) אזלו לגביה דרבי שמעון, נ' אשכחוהו דהוה לעי באורייתא, זקי עיניו ר"ש, וחמא לרבי יצחק, וחמא למלאך המות ד' דרהיט קמיה, ורקי קמיה. קם רבי שמעון, אחיד בידיה דרבי יצחק, אמר, ה' גזורנא, מאן דרגי ו' למיעל, יעול. ז' ומאן דלא רגיל ה' למיעאל, לא ייעול. עאלו רבי יצחק ורבי יהודה, ה' ס' קטיר י' מלאך המות לבר.

קמט) אשגח ר"ש, וחמא, דעד י"א כען לא מטא י"ב עדנא, י"ג דהא י"ד עז' תמניא י"ו שעת' דיומא הוה זמנא, אותביה קמי ר"ש, והוה לעי ליה באורייתא י"ז אר"ש לרבי אלעזר בריה, תיב אפתחא י"ח ומה דתחמי, לא תשתעי בהדיה, וא יבעי למיעאל הכא, אומי אומאה דלא ליעול.

קנ) אמר ר"ש לרבי יצחק, חמית דיוקנא דאבוך יומא דא, י"א או ל"א. דהא תנינן, בשעתא דבר נש י"ב אסתלק מעלמא, אביו וקריביו משתכחין תמן עמיה וחמא לון ואשתמודע לון, וכל אינון דהוה מדוריה כ' גביהו בהווא עלמא בדרגא חד, כלוה כ"א מתכנשי ומשתכחי עמיה, ואזלין עם נשמתיה, עד אתו דתשרי באתריה. כ"ב אמר, כ"ג עד כ"ד כען לא חמינא.

דרך אמת

ה) קטנו כדי שלא יוכל לילך אחר ר' יצחק לבית רשב"י. ב) עדיין לא ראינו שום דמות לא מאבי ולא מחבר שממו כנר.

חלוסי גרסאות ה' יהודה. ז' אחמרנא מינך. ג' אשכחוהו. ד' רהיט ורקיד וליג קמיה. ה' גזורני. ו' למיעאל ז' מאן. ח' למיעל. ט' וקטיר. י' למלאך. י"א ליג כען. י"ב זמנא. י"ג ליג אחא. י"ד דעד עז' שעתין. טו אמר וליג ר"ש. יז ומאן. יח ליג או לא. יט יסתלק. כ' לגביהו. כא מתכנשי. כב מוסיף אמר ליה כג ליג כען.

ר' יצחק — יתיב ועציב

הסולם

מאמר

שבקשת ממני אעשה, אבל אני מבקש ממך, שבעולם ההוא, תבחר מקומי אצלך כמו שהייתי אצלך בעולם הזה. בכה ר' יצחק, ואמר בבקשה ממך, שלא תפרוד ממני כל אלו הימים.

קמח) אזלו לנביה וכו': הלכו אל ר' שמעון, מצאוהו שהיה עוסק בתורה. נשא עיניו ר"ש, וראה את ר' יצחק, וראה שמלאך המות רץ לפניו ורוקד לפניו. קם ר"ש, ואחז בידו של ר"ש, ואמר, גזור אני, מי שרגיל לבא אצלי יבא, ומי שלא רגיל לבא אלי לא יבא. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה. קשר בזה את מלאך המות לחוץ, ולא יכול להכנס.

קמט) אשגח ר"ש וחמא וכו': הסתכל ר' שמעון וראה, שעד עתה עוד

(דפוסי דף ריוו ע"ב * דף רי"ח ע"א)

אדהכי

קנא) אדהכי קם ר' שמעון ואמר, א מארי דעלמא, (ב) אשתמודע רבי יצחק לגבן, ומאנון שבעה עיינין דהכא הוא, הא אחידנא ביה, והב לי נפק קלא ואמר, כ כורסייא דמאריה ג קריבא בגדפוי דר' שמעון, הא דידך הוא, ועמך ד תייתה, בזמנא דתיעול למשרי ה בכורסיך. אמר ר"ש ודאי.

קנב) אדהכי, חמא רבי אלעזר, דהוה ו אסתליק מלאך המות, ו אמר, לית נ) קופטרא ח דטיפסא, באתר דרבי שמעון בן יוחאי שכיח. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, פ עול הכא, ואחיד ביה ברבי יצחק, דהא חמינא ביה דמסתפי, עאל רבי אלעזר, ואחיד ביה. ורבי שמעון אהדר אנפיה ולעי באורייתא.

קנג) י ניים רבי יצחק, וחמא לאבוי, א"ל יא ברי, זכאה חולקך, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דהא בין ד) י טרפי אילנא דחיי י דגנתא דעדן, י אתיהיב אילנא רבא ותקיף בתרין עלמין, ר"ש בן יוחאי הוא, דהא מו הוא אחיד לך בענפוי, זכאה חולקך ברי.

קנד) אמר ליה אבא, ומה אנא התם, אמר ליה תלת יומין הוו מו דחפו י אדרא דמשכבך, ותקיננו לך ה) כוין פתיחן, לאנהרא לך מארבע סטרין

דרך אמת

א) יום ויכר ר' יצחק אלגו והוא אחד משבעה חכמים שנסוד שבעה עינים המשגיחים בעולם כי שבעה חכמים היו יחד כמיש בסוף אדרא דמיר דף קמ"ד ע"א בן ביקש שיעח ר' יצחק בחיים ולא כרו אה"כ כורסיה למריה וכי סי ר' יצחק שהוא נינץ של הארון יהיה התקרותו ככספיו של הארון רש"י והוא יהיה עמך בעו"ז ובעו"ב כלאומרו ועמך חיייה סי ועמך חניחו לעו"ב. ב) אן ממונה על העונש נמלא במקום שרש"י כרו בו. ג) היה ממנו. ד) עלי האילן. ה) חלונות סתומים.

חלופי גרסאות א מאריה. ב בוינא; ד רסיסא; כ רסיסא; ט טיסה; ט טיסה (אה"ל); כוסיסא (אה"ל); כורסיסא (אה"ל). ג קריסא. ד תיחי; ח תיחיה; ח תיחיה (אה"ל). ה כדוכתך. ו אסתלק. ז וא"ל וליג לית. ח דספסא; דסיסא; דסיפרא. ט מוסיף ואמר ליה עול. י נאים. יא ל"ג ברי. יב טורפי (אה"ל). יג בגיע. יד את יחיב. קו ל"ג הוא סו הוה. יז אדרך.

מאמר הסולם ר' יצחק - יחיב ועציב

שמעון. קופטרא דטיפסא, פירושו גזר דין, לפי הענין.

אמר ר"ש וכו': אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, בוא הנה, ואחוז בו ברבי יצחק, כי אני רואה אותו שהוא מסודר. נכנס ר' אלעזר ואחוז בו, ור"ש החזיר פניו ועסק בתורה.

קנג) ניים ר' יצחק וכו': ישן ר' יצחק, וראה את אביו, א"ל אביו: בני, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא. כי בין העלים של עץ החיים מגן ערך אתה יושב, אילן גדול וחזק בשתי העולמות הוא ר' שמעון, אשר הוא אחוז אורך בענפיו. אשרי חלקך בני.

קנד) אמר ליה אבא וכו': אמר לו, אבי, ומה אני שם, בעולם האמת, אמר לו, שלשה ימים היו מכינים בחפזן את חדר משכבך, ותקנו לך חלונות סתומים, להאיר לך מארבע

קנא) אדהכי קם ר"ש וכו': בתוך זה, קם ר"ש ואמר, רבונו של עולם,

נודע ר' יצחק אצלנו, ומאלו שבע עינים הוא כאן, דהיינו משבעת התלמידים שנשארו בחיים ביציאתם מאיזרא רבא קדישא, (כמ"ש בזהר נשא ד"י) דף קכ"ז:) הנה אני אחוז בו, ותן אותו לי, יצא קול ואמר, הכסא של אדונו דהיינו הנוקבא קרבה לזווג על ידי כנסיו של ר"ש, דהיינו ע"י עבודתו והעלאת פ"ן, הנה שלך ר' יצחק, ותבא עמו בזמן שתבוא לשבת בכסאך. דהיינו, כשעה שיפסוד ר"ש מן העולם. אמר ר"ש, ודאי. כלומר, בן אעשה, שאביאהו עמי כשעת פטירתי מעולם.

קנב) אדהכי חמא ר' אלעזר וכו': בתוך כך, ראה ר"א שמלאך המות נסתלק, ואמר, אין גזר דין קיים במקום של ר' (דפו"י דף רי"ח ע"א)

ה דעלמא, ואנא חמינא י דוכתיך וחדינא, י דאמינא זכאה חולקך ז ברי. ס בר ו דעד כען, ברך י לא זכי באורייתא.

קנה) ח והא השתא ס הוי זמינין למיתי גבך, תריסר יא צדיקיא יב דחברייא, (ב ועד דהוינא נפקי, אתער קלא בכלהו עלמין, מאן יב חברין יד דקיימין הכא, אתעטרו, בגיניה דר"ש, טו שאלתא שאיל, ואתייהיב טז ליה.

קנו) ולא דא בלחודוי, דהא שבעין דוכתי י מתעטרן הכא דיליה. וכל דוכתא ודוכתא, פתחין פתיחן לשבעין עלמין, וכל עלמא ועלמא, אתפתח (ז לע' רהיטין, וכל רהיטא ורהיטא, אתפתח לשבעין כתרין עלאין, ומתמן אתפתחו ארחין לעתיקא, יח סתימאה דכלא, למחמי יט בההוא נעימותא עלאה דנהרא, כ ומהניא לכלא, כמה לא דאת אמר, ל לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, מהו ולבקר בהיכלו, היינו דכתיב ז בכל ביתי נאמן הוא.

דרך אמת

ח) וקודם שהייתי יולד לג"ע העבירו כרוז בג"ע מאן חננין כו' שניקש שלמה בשביל ר' יצחק שיחיה ונענה ונתמלא שאלתו. ט) הם מלאכים מסויים על עולמות מלאכים ולפי שהם רעים ושטים בשליחותו של עולם כמשמשים האלו הנעים לפני השם קראם רהיטים.

חלופי גרסאות א ל"ג דעלמא. ב דוכתא. ג ואמינא. ד ל"ג ברי. ה ל"ג בר. ו עד. ז ל"ג לא (אה"ל). ח ועד. ט חוה. י לגבך. יא צדיקא. יב חברייא; חברין (אה"ל). יג שבילין; סבילין. יד ל"ג דקיימין הכא. טו שאלתא. טז ל"ג ליה. יז מתעטרא. יח סתימא. יט בההיא. כ ומתיינא. כא דכתיב.

הסולם

אפשר ליחדי עגולה להשיג אפילו בז"ס תחתונות דג"ר דעולם האצילות. והשמיענו אביו של ר' יצחק, שר' שמעון נאחז בז"ס תחתונות של כל פרצופי האצילות, ואפילו בז"ת דג"ר דאצילות. והנה מקום הוא הנוקבא דז"א, בסו"ה הנה מקום אתי וכו', וז"ש שבעין דוכתי מתעטרן הכא דיליה. דהיינו ז"ת דנוקבא שכל אחת כלולה מעשר, שהן ע'. וז"א סכונה עולם, בסו"ה עולם חסד יבנה, וז"ש, וכל דוכתא וכו' לע' עלמין. שהן ז"ת דז"א שכל אחת כלולה מעשר. ואורות הבינה מכונים רצ"ם, בסו"ה כי בחסוון יצאת מארץ מצרים, שה"ס בינה. וז"ש וכל עלמא וכו' לע' רהיטין. שהם ז"ת דישסו"ת, שכל אחת כלולה מעשרה. וספירות החכמה שהן פרצוף או"א עלאין, נקראים כתרין עליונים, וז"ש, וכר רהיטא וכו' לע' כתרין עלאין. ומהם לז"ת דעתיק, וז"ש, ומתמן וכו' לעתיקא סתימאה דכלא. ומה שאומר שמתפתחין זה מזה, הכונה הוא, להיות ה' פרצופים הללו מלבישים זה על זה, וההתחלה הוא מן הנוקבא, ונבחן שממנה נפתחים הפתחים לז"א, כי מלבשת אותו, וכן מז"א לישסו"ת ומישסו"ת לאו"א עלאין

מאמר

מארבע רוחות העולם, ואני ראיתי מקומך, ושמתתי, שאמרת, אשרי חלקך בני. לבד שעד עתה לא זכה בנך בתורה. שהייתי מצטער מזה. קנה) והא השתא הוי וכו': והרי עתה, היו עתידים לבא אליך. י"ב צדיקים מן החברים, ובעוד שהיו יוצאים, נתעורר קול בכל העולמות, מי הם החברים העומדים כאן, התעטרו, בשביל ר' שמעון, שבקש בקשה מהקב"ה, דהיינו, שלא ימות ר' יצחק, וניתנה לו. קנו) ולא דא בלחודוי וכו': ולא זה בלבד, כי שבעים מקומות מתעטרים כאן בשבילו, וכל מקום ומקום, פתחים פתוחים לע' עולמות, וכל עולם ועולם נפתח לע' רצ"ם, וכל רץ ורץ נפתח לע' כתרין עליונים, ומשם נפתחים דרכים לעתיקא, שהוא סתום מכל, לראות בנועם העליון ההוא, המאיר ומענג לכל, כמו שאתה אומר לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו. מהו, ולבקר בהיכלו, הוא שכתוב בכל ביתי נאמן הוא. ביאור הדברים. כי אין לנו השגה בג"ר אלא בז' ספירות תחתונות בלבדן, אמנם הפירוש הוא, שבג"ר אין לנו השגה אפילו בג"ר דע"ס דעולם העשייה, ובז"ס תחתונות (דטו"י דף רי"ח ע"א)

קנז) אמר ליה אבא, כמה זמנא יהיבו ל לי כ בהאי עלמא, א"ל לית כ לי שותא, ולא מודעי ליה לבר נש, אב"ל (ה) בהלולא רבא דר' שמעון, תהא מתקן פתוריה, כד"א * צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו * אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. קנח) אדהכי אתער רבי יצחק, והוה חייך, ואנפוי ונהירין, חמא רבי שמעון, ואסתכל באנפוי, א"ל מלה חדתא * שמעתא, אמר ליה ודאי, סח ליה, אשתתח קמיה דרבי שמעון.

קנט) * תאנא, מההוא יומא, הוה * רבי יצחק אחיד לבריה * בידיה, ולעי ליה באורייתא, ולא הוה שבקיה. כד הוה עאל קמיה דרבי שמעון, * אותביה לבריה לבר, ויתיב * קמיה דרבי שמעון, * והוה * קרי קמיה * ה' עשקה לי ערבני. קס) * תנא, בההוא יומא תקיפא ודחילו דבר נש, כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא, ארבע סטרין * דעלמא קיימין בדינא תקיפא, ומתערין דינין מארבע * סטרי עלמא. * וארבע * קשורין נצאן, וקטטותא אשתכח בינייהו, ובעיין לאתפרשא כל חד לסטרוי. קסא) כרוזא נפיק ומכרזא בההוא עלמא, ואשתמע במאתן ושבעין עלמין,

מסורת הזהר

דרך אמר

(א) (שה"ש ב') לעיל דף כ"ו ציון ו'. (ב) (ישעיה ל"ח). (א) כשמתחו הגדולה שסייה לרשבי בעוכ"כ כנ"ע סס חיה מחקן שלחנו להפעננ בזיו הסכנינה. (ב) ארבע יסודות הנגף המקושרים בו יחד הם מקוועטים מלהיות יחד כי כל זמנס להספרד ולכן קטטה ביניהם.

חלוסי גרסאות א לן. כ בההוא. ג לן. ד פתורי. ה אמו וגוי. ו מוסיף הוה נהירין (אה"ל). ז שמעת. ח תנא. ט בירו. י ל"ג מן אותביה עד והוה. יא סמי. יב תוה. יג קארי. יד תאנא. טו עלמין. קו סטריין דעלמא. קי קטורין.

כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא

הסולם

מאמר

מיום ההוא, והלאה, היה אוחז ר' יצחק את בנו בירו, ועסק עמו בתורה, ולא הניח אותו מידו. כשנכנס לפני ר' שמעון הושיב את בנו בחוץ, ונכנס וישב לפני ר' שמעון, והיה קורא לפניו, ה' עשקה לי ערבני. (ס) תנא כהדוא יומא וכו': למדנו ביום הקשה והנורא ההוא, כשהגיע זמנו של האדם להסתלק מן העולם, ארבע רוחות העולם שהן חו"ג חר"מ, נמצאים בדין הקשה, לשפוט העולם, ומתעוררים דינים מארבע רוחות העולם, וארבע יסודות של האדם, שהם אש רוח מים ועפר, הקשורים זה בזה, נצים, ומריבה נמצאת בהם, ורוצים להפרד כל אחד אל הצד שלו: יסוד האש שבאדם אל יסוד האש הכללי של העולם, ויסוד המים שבאדם אל יסוד המים של העולם וכו', ויסוד העפר שבאדם אל יסוד העפר שבעולם. כי כן נפרדים ר' יסודות של האדם עם מיתחו. קסא) כרוזא נפיק וכו': הכרוז, שה"ס הארת החכמה, מזווג השמאל יוצא ומכריז בעולם

עלאין, ומא"א עלאין לז"ת דא"א, שנקרא עתיקא, להיותם מלבישים זה על זה כנודע. קנז) אמר ליה, אבא וכו': אמר לו, אבי, כמה זמן נתנו לי לחיות עוד בעולם הזה. אמר לו, אין לי רשות להודיעך את זה, ואין מודיעים זה לאדם, אבל בשמחה הגדולה של ר' שמעון, דהיינו ביום פטירתו, שהיה שמחה גדולה בכל העולמות מחמת רוב הסודות שגילה אז, כנזכר באדרא זוטא, (האוינו דף דפ"ד): תהיה שם עורך שלחננו, כלומר שישתחף עמו בגילוי הסודות, כמ"ש א, צאינה וראינה בנות ציון וגו'. קנח) אדהכי אתער וכו': בחוץ כך הקיץ ר' יצחק, והיה צוחק ופניו מאירים. ראה ר"ש, והסחכל בפניו, אמר לו דבר חדש שמעת, א"ל ר' יצחק, ודאי, שמעת, וסיפר לו מה שראה בחלומה, השתתח ר' יצחק על הארץ לפני ר' שמעון. קנט) תאנא מההוא יומא וכו': למדנו (דטוי דף רי"ח ע"א *) דף רי"ח ע"ב)

אי זכאה ב' הוא, כלהו י' עלמין י' חדאן לקדמותיה, ואי לאו ווי להווא בר נש, ולחולקיה.

קסב) י' תנא, בההוא זמנא דכרוזא ס' כריז, ו' כדין ז' נפק חד שלהובא מסטר צפון, ואולא ואתוקד בנהר דינור, ס' ומתפרשא לארבע סטרי עלמא, ואוקיד נשמתהון דחייביא.

קסג) ונפק ההוא שלהובא, וסלקא ונחתא בעלמא, וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא אוכמא, ב' ובטש בגדפוי, וקרי, ס' בפתחא בין תרעי.

קסד) זמנא קדמאה י' קרי ואמר, * הנה יום ה' בא בווער כתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר, י' כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחו. י' וההיא שעתא, יתיב בר נש י' בעובדוי, דסהדין קמיה, והוא אודי עלייהו. זמנא תליתאה, כד בעיין לאפקא נשמתיה מניה, קרי תרנגולא ואמר, י' מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

קסה) אמר רבי יוסי, תרנגולא אוכמא למאי נפקא. אמר ליה רבי יהודה, כל מה דעבד קביה י' בארעא, כלהו רמיז בחכמה, בר דבני נשא לא ידעי,

דרך אמת

ה) ומכא נכנסו לכרח כרח כמנולח.

מסורת הזוהר

א) (מלאכי ג'). ב) (עמוס ד') ח"א רסג. ח"ג ככו: ג) (ירמיה י') הקסה"ז קל"א צ"א.

חלוסי גרסאות א' ל"ג הוא. ב' ל"ג עלמין. ג' אחאן. ד' תנאן. ה' אכריז. ו' ל"ג כדין. ז' חד שלהובא נפק. ח' ומתפרשן. ט' לפתחא. י' קארי. יא' וההוא. יב' בחושבנא. יג' בעלמא.

כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא

הסולם

מאמר

בכלים דבינה, וז"ש, ונפק ההוא שלהובא וסלקא, שהיא עולה אל הבינה ופוגם אותה, ואח"כ ונחתא בעלמא, יורדת אל המלכות שנק' עולם, ויוכל לפגום את הכלים שבה, וז"ש וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא, שנמשך מגבורה דבינה, והוא קורא בפתחא בין תרעי, שהוא באמצעם של ב' השערים.

בעולם העליון, שהיא תבונה, ונשמע במאחיים ושבעים עולמות. דהיינו מחזה ולמטה ששם ב' ספירות נו"ה, שהם מאחיים, וב' שלישי ת"ת שהם ע"י. אם צדיק הוא, כל העולמות שמחים לקראתו, היינו אם זכי, הא טוב, ואם אינו צדיק, אוי לו לאדם ההוא ולחלקו. היינו אם לא זכי, הא רע, (כנ"ל בהקסה"ז אות י"ג).

בין שערי בינה ובין שערי המלכות, כלומר, כיון שעומד באמצע ע"י התכללות המלכות בבינה, ע"כ פוגם את שתיהן. וכן בווג דחצות לילה מתתקנים משום זה, שתיהן. (וכבר נתבאר זה לעיל בהקסה"ז דף קל"ח ר"ה וכוה חבין ע"ש).

קסב) תנא, בההוא זמנא וכו': ומפרש, כיצד לא זכי הא רע, ואומר, למדנו, באותו זמן שהכרוז מכריז, יוצא אז שלהבת אחת מצד צפון, והולכת ונשרפת בנהר של אש, הנזכר (דניאל ז') נהר די נור גוד ונפק מן קדמוהי וגו'. ונפרשת לארבע רוחות העולם, ושורפת נשמות הרשעים.

קסד) זמנא קדמאה קרי וכו': בפעם הראשונה קורא ואומר, הנה יום ה' וגו'. בפעם הב', קורא ואומר, כי הנה יוצר וגו'. ובאותה שעה, יושב האדם ושומע מעשיו, שמעידים לפניו העדים, והוא מודה עליהם. בפעם ג', כשרוצים להוציא נשמתו ממנו קורא התרנגול ואומר, מי לא ייראך מלך הגוים וגו'.

קסג) ונפק ההוא שלהובא וכו' ויוצא אותה השלהבת, דהיינו דין המלכות. שמתגלה בסוד אי לא זכה הא רע, ועולה לבינה, ויורדת בעולם, וחוזר אל המלכות. ושלהבת הזו מגעת תחת כנסיו של תרנגול שחור, ומכא בכנסיו והוא קורא בפתח בין השערים.

קסה) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, תרנגול שחור למא הוא בא. אמר לו ר' יהודה, כל מה שעשה הקב"ה בארץ הכל רומז על

פירוש. שמבאר איך דין המלכות תפתגלה בסוד לא זכה הא רע, ויכול לפגום (דשריי דף רי"ח ע"ב)

זה"ד * מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך, * ומשום דאתעבידו בחכמה, כלהו רמיוזין בחכמה.

קסו) ותרנגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא, אלא באתר * דהוא ויניה, ואוכמא * מסטרא דדינא קאתי, ובגין כך, בפלגות ליליא ממש, כד רוחא * דסטרא דצפון אתער, חד שלהובא נפיק, ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, וקרי. וכ"ש ב) * בתרנגולא * אוכמא, דאתכוון יתיר מאחרא.

קסז) אוף הכא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, * שארי וקרי ליה, ולית דידע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב, דתנינן בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא * עליה, לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומוי, וכיון דשריא עלוי ואתדבק ביה, * חמי * מה דלא זכה * ביומוי, משום דאתוסף ביה ההוא רוחא, וכד אתוסף ביה וחמא, * כדן נפיק מהאי עלמא, הה"ד * תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון. * כדן * כתיב, * כי לא יראני האדם וחי, בחייהון לא זכאן, במיתתהון * זכאן.

קסח) * תאנא, בשעתא דבר נש מית, * אתיהיב ליה רשותא למחמי, * וחמי גביה, קריבוי וחברוי * מההוא עלמא, ואשתמודע * להו, וכלהו גליפין בדיוקניהון, כמה דהווי בהאי עלמא, אי זכאה ההוא בר נש, כלהו חדאן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. ב) (שם) וירא קי"ח צ"א. ג) (שמות ל"ג) וירא י"א צ"א. א) גוון שחור הוא יומר רמז אל חוקף הדין שמחשיך פני הכליות משל"כ גוון זהב אל"פ שהוא גוון בחינת הדין מ"מ יש קצת שמחה בגוון האדמיתות שבו משל"כ כגוון שהור.

חלוסי גרסאות א) ל"ג מן ומשום עד ותרנגולא. ב) דההוא. ג) מסטר. ד) דסטרי; ל"ג דסטרא (אה"ל). ה) ל"ג בתרנגולא. ו) באוכמא. ז) ל"ג שארי. ח) עלוי. ט) חמא. י) ל"ג מה. יא) מוסיף למחמי ביומוי (אה"ל). יב) ל"ג כדן. יג) ל"ג כדן. יד) וכתיב. טו) זכאן. טז) תנא. יז) ל"ג מן אתיהיב עד וחמי. יח) חמי. יט) מהאי. כ) בווי.

כד משי - לאסתלקא מעלמא

הסולם

מאמר

וקורא, ואין מי שיודע זה, חוץ מאדם ההוא ההולך למות, כי למדנו בשעה שהאדם הולך למות, והדין שורה עליו, לצאת מן העולם, נתוסף עליו רוח העליון בשיעור שלא היה לו מימיו, וכיון ששורה עליו ונתדבק בו, הוא רואה מה שלא זכה לראות מימיו. והוא, משום שהרוח נתוסף בו.

וכד אתוסף ביה וחמא וכי: וכשנתוסף בו הרוח והוא רואה, אז יוצא מעולם הזה, וז"ש תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון. אז כתוב, כי לא יראני האדם וחי: שממע בחייתם אינם זוכים לראות אבל במיתתם זוכים לראות. קסח) תאנא בשעתא וכי: למדנו בשעה שהאדם מת, ניתן לו הרשות לראות, ורואה אצלו את קרוביו וחביריו מעולם

חכמה, רק בני אדם. אינם יודעים. וז"ש מה רבו וגו' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קניניך. ומשום שנעשו בחכמה, כולם רומזים בחכמה.

קסו) ותרנגולא אוכמא וכי: וענין תרנגול שחור, למדנו, אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו. ושחור בא מצד הדין, כי גוון שחור רומז אל המלכות שהיא מדת הדין, ומשום זה בחצות לילה ממש, כשרוח הצפון, שהוא קו שאל, נתעורר, יוצאת שלהבת אחת, ומכה תחת כנפי התרנגול וקורא. כמו שנתבאר לעיל, וכל שכן תרנגול שחור, הבא ממדת הדין היא מכוון יותר ברמז הזה מתרנגול בצבע אחר.

קסז) אוף הכא וכי: אף כאן, בשעה שנתעורר דין על האדם, הרנגול השחור מתחיל (רש"י דף ר"ה ע"ב)

קסט) ואי זכאה לא הוי, לא אשתמודען ג גביה, ד בר מאינון חייביא, ה דטרדין לון בכל יומא בגיהנם, וכלהו עציבין, ופתחין בווי, ו ומסיימין בווי, וסליק עינוי, ו וחמא לון (ב) כטיסא דמסתלקא מן נורא, אוף ה הכי הוא פתח ווי.

קע) תניא, בשעתא דנפק נשמתיה ס דבר נש, י אזלין כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה, ומחזיין ליה אתרא דעדונא, ואתרא דעונשא, אי זכאה הוי, חמי דוכתיה, וסליק ויתיב, ואתעדן בעדונא יב עלאה דההוא עלמא. ואי לא הוי זכאה, אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא, עד דאטמיר גופא בארעא. כיון דאטמר, כמה (ג) יי גרדינין דנמוסין אחדן יי ביה, עד דמטא לדומ"ה, ועאלין יי ליה טו במדורוי דגיהנם.

קעא) אמר ר' יהודה, כל ז' יומין, נשמתא טו אזלא מביתיה לקבריה, ומקבריה לביתיה, י ואתאבלת עלוי (* דגופא, דכתיב " אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. אזלא ויתבא יי בביתיה, חמי לכלהו עציבין יי ומתאבלא.

קעב) כ תנא, בחר ז' יומין, גופא הוי כמה כה דהוה, ונשמתיה עאלת ככ לדוכתא, עאלת ככ למערתא דכפלתא, חמאת מה דחמאת, ועאלת ככ לאתר דעאלת, עד כה דמטת לג"ע, וערעת לכרובים, כו ושנן דחרבא, די בג"ע דלחתא. אי זכאה הוא כו דתיעול, עאלת.

מסורת הזהר

(א) (איוב י"ד) ח"א פא : חיי שרה י"ז צ"א.

דרך אמת

(ב) כלהבס המטופף ומסתלק מן האש. (ג) בעלי דינין הממונים בעולם.

חלוסי גרסאות א הוי זכאה (אה"ל). ב אשתמודען. ג לגביה, ד אלא. ה דירדין. ו ומסיימי. ז וחמא. ח הוא הכי גבי. ט ל"ג דבר נש. י כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא אוזין. יא ל"ג עלאה. יב גרדיני. יג בה. יד לה. טו במדורי. טז אזלת. יז ומתאבלת. יח בביתא יט ומתאבלן. כ תנא. כא דהוי. ככ לדוכתא. כג במערתא. כד לאתרא. כה דמטאת. כו ושנא. כז דלעול.

הסולם

כד מטי - לאסחלקא מעלמא

פאמר

ומראים לה מקום העדן, ומקום העונש. אם הוא צדיק, הוא רואה מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדן העלין שבעולם ההוא.

ואי לא הוי זכאה וכו': ואם אינו צדיק, נשארת נשמה החיא בעולם הזה, עד שנקבר הגוף בארץ. כיון שנקבר, כמה בעלי הדין אווחים בה, עד שמגיעת לדומה, ומכניסים אותה במדורי גיהנם.

קעא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כל שבעת ימי אבלות, הנשמה הולכת מבית לקבר ומקבר בחזרה לבית, ומתאבלת על הגוף שכתוב, אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל. הולכת ויושבת בבית ורואה כולם עצובים, ומתאבלת גם היא.

קעב) תנא, בחר ז' וכו': למדנו, אחר ז' הימים, הגוף נעשה מה שנעשה.

והנשמה

מעולם האמת, ומכיר בהם, וכולם חקוקים הם בצורתם כמו שהיו בעולם הזה. ואם אותו אדם הוא צדיק כולם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

קסט) ואי זכאה לא הוי וכו': ואם אינו צדיק, אינם נודעים אליו, רק אלו הרשעים, שמכים אותם בכל יום בגיהנם, וכולם עצובים, ופותחים באוי ומסיימים באוי, והאדם נושא עינוי ורואה אותם, כדבר שדוף העולה מן האש. ואף הוא פותח ואומר עליהם אוי, מ"סא פירושו לסי הענין, דבר שנשרף באש, והוציאוהו מן האש מטרם שנשרף כולו. כמו אוד המוצל מאש.

קע) תניא בשעתא וכו': למדנו. בשעה שיצאה נשמתו של האדם, כל קרוביו וחביריו שבעולם האמת הולכים עם נשמתו (דמ"ו דף ר"י ע"ב * דף ר"י ע"א)

קעג) תאנא, ארבע סמכין זמינין, וחד דיוקנא דגופא בידייהו, מתלבשא ביה בחדוותא ויחיבת בההוא מדורא ב דג"ע דלתתא, כ עד זמנא דאתגזר י עלה, לבתר כרוזא ד קרי.

קעד) ועמודא דתלת ס גוויי אזדמן, וההוא עמודא אתקרי, מכון הר ציון דכתיב * וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן י וגו'. סלקא י בההוא ס עמודא, לפתחא ס דצדק, דציון י וירושלם ביה.

קעה) אי זכי לסלקא יתיר, יא טב חולקיה ועדביה, לאתדבקא בגו גופא דמלכא, ואי לא זכי לסלקא יתיר, כתיב כ והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו, ואי זכי לסלקא יתיר, זכאה הוא, דזכי ליקרא דמלכא, י ולאתעדנא י בעדונא עלאה, דלעילא מאתר דאקרי שמים, דכתיב י אזתענג על ה', על ה' דייקא. זכאה חולקיה י דמאן דזכי לחסד דא, דכתיב י כי גדול מעל שמים חסדך.

קעו) וכי על סו השמים הוא, והא כתיב י כי גדול עד שמים חסדך. אמר ר' יוסי, אית חסד, ואית חסד, חסד עלאה, וחסד תתאה, חסד עלאה מעל שמים הוא. חסד תתאה, הוא דכתיב, י חסדי דוד הנאמנים, ובהני כתיב עד שמים.

מסורת הוהר

(א) (ישעיה ר' ח"ב ריא. ח"ג נט. ב) (שם) לך קל"ח צ"ב. ג) (שם נ"ח) כ"א רי"א צ"ב. ד) (תהלים ק"ח) וירא ס"ג צ"ג. ה) (שם נ"ז) ח"ב ו'. ו) (ישעיה נ"ה) ח"ב קסט. ח"ג כא. מ: ריב: רסב: חלוסי גרסאות א ל"ג רביע דלתתא. ב ל"ג עד. ג ל"ג עלה. ד קארי. ס נוונין. ו מוסיף ונהא אש לחבה וגו'. ז ההוא. ח עמוד (אה"ל). ט דצדק (אה"ל). י וירושלם ול"ג ביה. יא ל"ג טב, יב ולאחענגא, יג בענונא דמלכא. יד מאן. טו שמים.

מאמר הסולם בר מטי — לאסתלקא מעלמא

להתדבק בגוף המלך. רהיינו בז"א, כי כיון שכבר זכתה לעלות לציון וירושלים, שה"ס הנוקבא, הרי מרובה הבאה אחריה. הוא גופא דמלכא, דהיינו ז"א. ואם אינה זוכה לעלות יותר, כתוב עליה, והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים, שה"ס הנוקבא, קדוש יאמר לו. ואם זוכה לעלות יותר, אשריו שזכה לכבוד המלך רהיינו לז"א, ולהתעדן בעדן העליון של מעלה. מהמקום הנקרא שמים רהיינו ז"א. שכתוב אז תתענג על ה', על ה' בדיוק, שהוא ז"א הנק' הוי"ה. אשרי חלקו מי שזכה לחסד הוה, שכתוב, כי גדול מעל השמים חסדך.

קעו) וכי על השמים וכו': שואל, וכי החסד על השמים הוא כנ"ל. חלא כתוב, כי גדול עד שמים חסדך. שמשמע, שהחסד הוא מתחת השמים. ומשיב, אמר ר' יוסי, יש חסד ויש חסד, שהם חסד עליון וחסד תחתון, חסד עליון, שהוא חסד רז"א עצמה, מעל השמים הוא, כי השמים הוא תפארת, וחסד הוא קורם לתת. וע"ז אה"כ מעל השמים חסדך. חסד התחתון, היינו חסד רז"א המתלבש בנוקבא דרך גויה דז"א, הוא שכתוב, חסדי

והגשמה נכנסת למקומה, ונכנסת למערת המכפלה ורואה מה שרואה, ונכנסת למקום שנכנסת, עד שמגיעה לגן עדן, ופוגשת בכרובים ולהט החרב אשר בגן עדן, אם כדאית היא להכנס. נכנסת.

קעג) תאנא ארבע סמכין וכו': למדנו ארבעה עמודים, שהם ארבעה מלאכים הנמשכים מר' יסודות הרוחנים חו"ב תו"מ, מזומנים, לנשמה, וצורה אחת של הגוף שלה בידיהם, שה"ס הלבוש הנקרא חלוקא רבנן, והיא מתלבשת בה בשמחה, ויושבת במדור גן עדן התחתון, עד הזמן שנגזר עליה לשבת שם.

קעד) ועמודא דתלת גוויי וכו': ועמוד בשלשה צבעים מזומן שם, בני"ע התחתון, שה"ס ג' גוויי הקשה, ועמוד הזה נקרא מכון הר ציון, שכתוב, וברא ה' על מכון הר ציון ועל מקראיה וגו', והגשמה עולה בעמוד התוא, אל הפתח של צדק, שבו ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות של הנוקבא דז"א, הנקראת צדק.

קעה) אי זכי לסלקא וכו': אם זכתה לעלות יותר מזה, הנה יפת חלקה וגורלה

(רמ"י רף רייט ע"א)

קעז) תניא, אמר ר' יצחק, כתיב * אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר ר"ש, הא תנינן, (ה) תרין בנין אית לקב"ה, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יהביה ליעקב, דכתיב * בני בכורי ישראל, וכתיב, * ישראל אשר בך אתפאר. בת, יהבה לאברהם, דכתיב, * וה' ברך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

קעח) ואמא רביעא עלייהו, (ה) דינקא להו, ועל האי כתיב, * לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי ב"נ חובוי לתתא, בגין * דיסתלק אמא מעל בנין, וכתיב, * אמך היא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי * ערייתא.

קעט) וכד תייבין בני עלמא, (ד) ואסגין בזכותא קמי קב"ה, ואמא * תבת וכסיא על בנין, כדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. * דא תשובה דאמא, דתבת * בקיומהא, וכדין כתיב אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. * וע"ד, לא * לפטר איניש מפריה ורביה, עד דאוליד בן ובת.

קפ) תניא אמר ר' יצחק, כתיב * לחזות בנעם ה' ולכקר בהיכלו,

דרך אמת

(ה) סכדס ח' י"ג.

מסורת הוזהר

(א) (תהלים קי"ג) ויצא ס"ה צ"ב. (ב) (שמות ד) לך קפ"ד צ"ד. (ג) (ישעיה מ"ט) הקסה"ז קמ"ח צ"ג. (ד) (בראשית כ"ד) חיי שרה ליו צ"ב. (ה) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט. (ו) (ויקרא י"ח) ב"א רכ"ז צ"א. (ז) לעיל דף ג"ב ציון א'.

חלופי גרסאות (א) וינקא לון. ב דתסתלק; דלא תסתלק. ג ערייתא; ערותה (אה"ל). ד וסגין. ט תבאת. ו ל"ג דא. ז בקיומה. ח ועל האי. ט לפטור.

מאמר

הסולם

אם הבנים שמחה

הבנים, ולמדנו, שפירושו, שלא ירבה אדם עונות למטה, בעולם הזה, כי על ידי זה, תסתלק האם שהיא בינה, מעל הבנים, שהם זו"ן, וכחוב אסך היא לא תגלה ערותה, והיינו שלא יגרם לה הסתלקות מעל הבנים, אוי לו למי שמגלה עריות. דהיינו שגורם הסתלקות אמא מעל הבנים.

קעט) וכד תייבין וכו': וכשבני העולם עושים תשובה ומרכיבים במעשים טובים לפני הקב"ה, ואמא שהיא בינה, חוזרת ומכסה על הבנים, שהם זו"ן אז נקראת הבינה תשובה. שואל ולמה נקראת תשובה. ימשיכו, זהו תשובה, כי שבה אל קיומה. כלומר, שהבינה שבה לבסות אח הבנים שהם זו"ן, ויונקת אותם כבתחילה, ואז כתוב, אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי שהיא בינה, ועל כן לא נפטר האדם מפריה ורביה עד שמוליד בן ובת, שהם כנגד זו"ן בני הבינה.

קפ) תניא אמר ר' יצחק וכו': למדנו אר"י, כתוב, לחזות בנעם ה' וגו', שמשמע, שהשתוקקותו של הצדיק הוא לראות נעם ה', שהם המחין הנעימים של ז"א, ואיך האמר על ה'. פירושו, שמקשה, שמכחוב משמע, שכל השתוקקות הצדיקים

היא

חסדי דוד הנאמנים, שהם נקראים על שם הנוקבא הנקראת דוד. ובאלו כתוב עד שמים חסדך, כי הם למטה מן השמים, שהוא ח"ת דו"א.

קעז) תניא אמר ר' יצחק וכו': למדנו אר"י כתוב, אם הבנים שמחה הללויה.

אם, ידוע מי היא, כי היא בינה, אבל הבנים מי הפה. אמר ר' שמעון, הרי למדנו, שני בנים יש להקב"ה, שהוא בינה: אחד הוא זכר, ואחת נקבה. הזכר נתן ליעקב, שכתוב, בני בכורי ישראל, וכתוב ישראל אשר בך אתפאר. הבת נתן אותה לאברהם, שכתוב וה' ברך את אברהם בכל. בת היתה לאברהם ובכל שמה.

פירוש הבינה יש לה ב' בנים, שהם ת"ת ומלכות, הנמשכים ממנה. הזכר, שהוא ת"ת, נתן ליעקב, כי יעקב הוא מרכבה לספירת הת"ת. הבת, שהיא מלכות נתן לאברהם, כי אברהם הוא מרכבה לחסד דו"א ואין הנוקבא מתוקנת אלא בחסד, וע"כ נתנה לאברהם, שה"ס החסד.

קעח) ואמא רביעא ערייהו וכו': ואמא, שהיא בינה, דובצת עליהם, על זו"ן, שיונקת אותם. ועל זה כתוב לא תקח האם על דפ"י דף ר"ט ע"א

זיאובתא דצדיקיא למחמי ה דא, ואת אמרת על ה' אמר ריש, כלא חד, זשמע דכתיב נעם ה', דאתיא מעתיקא קדישא להאי שמים, ותיאובתא : דצדיקיא כך הוא נ ודאי, ד ועל ה' השמים כתיב, אז תתענג על ה'. זכאה חולקיה מאן דזכי. ו ודאי זעירין ז אינון.

קפא) תנינן, אריש, כתיב א בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים, בני אמי, כ כמה דכתיב, השליך משמים ארץ, דכד בעא קביה ל למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל בני עממיא, אעבר קביה מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מניה, כ כדכתיב ו ותתצב אחותו מרחוק. י וכד האי י ארץ י אתרחקא משמים טו דלעילא, האי ארץ דלתתא טו אתחרבא, וישראל אתפזרו בני עממיא, י אמרה כ"י, מאן גרים לי האי, ומאן עביד לי י האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו י מני, בני אמי ודאי.

קפב) רבי יוסי הוה אזיל בארחא, והוה עמיה רבי חייא בר כ רב, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, כ חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, ח) חמינא כ גברא חד בנהרא, ט וצפרא חד על * רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא ברגלוי, וההוא גבר רמי קלין וצוות, ולא ידענא מאי קאמר.

מסורת הזהר

דרך אמת

ח) רחימי איס אחד טומד בנהר ולסור על ראשו ולחי או ללע צפי הסור ואוכל ולרס בכנליו על ראשו והאיס טעק ולא ידעתי מה טהא טעק.

חלופי גרסאות ה מוסיף דא נעם ה'. נ קדישא. נ ומאי. ד על. ה שמים. ו וודאי. ז ליג אינון. ח ליג כמה. ט לחרבא. י מוסיף ארץ דלעילא. יא כד"א. יב כד. יג מוסיף ארץ דלעילא. יד אתרחק. טו דלעיל; ליג דלעילא. טז אתחרבת. יז אמר. יח חיא. יט ליג מני. כ רבי (אח"ל). כל חמית. ככ חד גברא. כג וצפורה.

בני אמי נחרו בי

הסורים

מאמר

להחריב את ביתו התחתון, והיינו את בית המקדש, ולהגלות את ישראל בין העמים, הסיר מלפניו ארץ הזו, שהיא הנוקבא, והתרחק ממנה, ככתוב, ותחצב אחותו מרחוק. וכשארץ הזאת, התרחקה משמים של מעלה, שהוא ז"א, ארץ הזו של מטה, דהיינו בית המקדש, נחרבה, וישראל נתפזרו בין האומות. אמרה כנסת ישראל, מי גרם לי זאת, ומי עשה לי זאת, בני אמי דהיינו ז"א ונוקביה, שנחרו בי והתרחקו ממני. שהם בני אמי ודאי. כי ז"א ונוקביה הם בני הבינה, שהיא האם (כנ"ל באות קע"ו).

היא לחזות בנועם הויה, שהוא ז"א, ולא למעלה מזה, ואיך האמר, אז תתענג על הויה, שמשמע, למעלה מירבת ז"א. אמר ר' שמעון הכל אחד. כי משמע מהכתוב נעם ה', שבא מעתיקא קדישא אל השמים, דהיינו המחין שז"א מקבל מלמעלה ממנו, והשתוקקות הצדיקים כך הוא ודאי דהיינו רק להשיג אלו המחין ז"א, ולא למעלה מז"א, שאין שום השנה בג"ר, ועל השמים חסדך כתוב עליהם, משום שבאים מלמעלה מז"א, וכן כתוב משום זה, אז תתענג על הויה. אמנם כבר הם מלובשים בז"א, וע"כ נקראים נעם ה'. אבל מטרם שהנעם הזה מחלבש בז"א, אין בו השנה כלל. אשרי חלקו מי שזכה לזה. ודאי מועטים המת.

קפב) ר' יוסי הוה וכו': רבי היה הולך בדרך והיה עמו ר' חייא בר רב, בעוד שהיו הולכים אמר ר' יוסי לר' חייא, רואה אתה מה שאני רואה. אמר לו, אני רואה איש אחד בנהר, וצפור אחת על ראשו, ושיניים בפי הצפור, ואוכלת ורומסת ברגליה, ואותו האיש מרים

קפא) תנינן אמר ר' שמעון וכו': למדנו, אריש, כתוב, בני אמי נחרו בי וגו'. בני אמי, הוא כמ"ש השליך משמים ארץ וגו'. שארץ מירוש, הנוקבא, כי כשרצה הקב"ה (דפויי דף ריש ע"א *) דף ריש ע"ב)

קפג) אמר, נקרב גביה, ונשמע. אמר ה) מסתפינא למקרב. אי, וכי בינ הוא באתר דא, אלא רמיזא דחכמתא, דרמיז ה) לן קב"ה. קריבו גביה, שמעו דהוה אמר. ג) עוטרא עוטרא, תרין בנין ג) שריין לבר, ג) לא נח ולא נייחא, עד ד דצפרא בקיסרא רמיו.

קפד) בכה ר' יוסי ואמר, היינו דתנינן, בני אמי נחרו בי ס וגו, מ"ט. בגין דכרמי שלי לא נטרתי.

קפה) אמר ודאי גלותא ז) אתמשך, ח) ועל ס) דא צפרי שמיא י) לא יא) אעדיו, עד די שלטנותא יב) דעמין יג) עעכו"ם אעדיאו יד) מן עלמא, טו) ואימתי. עד דימטי יומא, דקב"ה טז) אתער דינוי בעלמא, דכתיב * והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה.

קפו) עד דהוה י) אזלין, שמעו חד קלא דהוה אמר, ג) יא) אוקידא יב) דקופטירא מטא בדינוי, נפק חד שלהובא, ואוקיד להווא צפורה. אמר ודאי, כמה דכתיב, ז) ויהיבת ליקדת אשא.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) ירא אטי להמקרב. ג) עטרס שני נטיס טוריס לחון (א) (זכריה י"ד) לעיל דף י"ג ציון ג'. ב) (דניאל ז'). ר"ל מחון ליחוד האלילות ונכנן מסריד אלוף אלופו של עולם דלון השקט ונחם בעליונים ותחמונים עד שהלפור ירה מושלך נקסרי ורמז אל קנקן גלויות. ג) שלכנת חס אוכלת הדבוק יחד ומניע בדיט של אחרו לסור וכן היה.

חלופי גרסאות ה' לון. ז שריאו לברא; שרין לכסא לבר; שרין לברא לבר; שרין (אה"ל); שריאו לבר (אה"ל). ג) לאנא ולאניחא; לאנא ולא סימא. ד) דצפורה. ה) שמוני נוסחה את הכרמים ולג וגו'. ו) משום. ז) משך. ח) ועד. ט) די; ועד דצפרי אעדיאו. י) לג' לא. יא) אעדיאו. יב) דשאר עמין. יג) לג' עעכו"ם; עעיו. יד) אערי. טו) ואמתא. טז) יתער. יז) אזלי. יח) אוקידא. יט) דקופטי.

מאמר

הסולם

בני אמי נחרו כי

מרים קולות וצועק. ואיני יודע מה הוא אומר.

קפג) אמר נקרב נביה וכו': אמר ר' יוסי נקרב אל האיש ונשמע מה הוא אומר.

אמר לו ר' חייא מפחד אני לקרב. אמר לו וכי בן אדם הוא במקום הזה, אלא רמז חכמה רמז לנו הקב"ה, קדבו אצלו, שמעו שהיה אומר, עטרה עטרה, דהיינו ז"א ונוקביה שנקראים עטרוח, שני בניו, שהם בני הבינה כנ"ל, שורדים מבחוק למקומם, וז"א אינו נח, ואין מנוחה לנוקבא, עד שהצפור יהיה מושלך שסוע לגזרים, בקיסרא פירושו לחתיכות, לנורים. והוא כמו, כשרי (שבת ק"ח:).

קפה) אמר ודאי גלותא וכו': אמר, ודאי שהגלות נמשך, ועל כן צפוריה שמימ שהם שרי האומות, אינם נעברים מממשלתם עד שממשלת עמים עובדי כו"ם, נעברים מן העולם, למתי יהיה זאת, הוא בשעה שיגיע יום הקב"ה, ודינוי יתעוררו בעולם, שכתוב, והיה יום אחד יודע לה' וגו'.

קפו) עד דהוה אזלין וכו': בעוד שהיו הולכים, שמעו קול אחד שהיו אומר שלהבת הכפתור, והיינו של המלכות המכונה כפתור, הגיע בדינוי, יצא שלהבת אחת ושרף את הצפור. אמר ר' יוסי ודאי הוא כמו שכתוב, ויהיבת ליקדת אשא. פירושו. זה כתוב בדניאל

פירוש צפור, רומזת לאומות המשעבדים ומענים את ישראל בגלות, ואיש אחד בנהר, רומז לישראל, שהצפור עומדת על ראש ישראל ואוכלת ורומסת אותו בדגלית, והיה אומר, עוטרא עוטרא חרין בנין, שהם ז"א ונוקבא בני הבינה, שורדים מבחוק למקומם, שזה גורם שיהיו ישראל בגלות, כנ"ל בדבור (דמוי דף רי"ט ע"ב)

קפז) א"ר יוסי, לא אגלי קב"ה ישראל, אלא בזמנא דלא אשתכח מהימנותא בינייהו, כד אתמנע נ מהימנותא בינייהו, כביכול, הכי אשתכח בכלא, דכתיב * וכפר בריתכם את מות.

קפח) א"ר חייא, מאי דכתיב, ב בלע המות לנצח. א"ל, כד יתער קב"ה מינא דידיה, ד אתמנע מותא ה מן עלמא, ולא יתער האי מינא, אלא כד יתערין ישראל בימנא דקב"ה, ומאי ניהו תורה, דכתיב ו בה, ג מימינו אש דת למו, בהווא זמנא, י ימין ה' עושה חיל ו וגו', לא אמות כי אחיה ואספר מעשי ה ייה.

קפט) ס תנא, ההוא זכאה דקב"ה אתרעי ביה, וכרוזא י קרי ה עליה, ל יומין, ביני צדיקיא בגנתא דעדן, כלהו צדיקיא חדאן, כלהו צדיקיא אתיין, י ומעטרין דוכתיה דההוא י צדיקא, עד דייתי למידר דיוריה בינייהו. קצ) ואי חייבא הוא, כרוזא קרי עליה בגיהנם תלתין י יומין, וכלהו חייבא, כלהו עציבין.

קצא) כלהו פתחין ווי, דהא דינא חדתא אתער סו השתא, בגיניה דפלניא כמה גרדינין דנמוסין סו מזדמנין לקבליה, ולאקדמא ליה ווי, י אוי לרשע אוי

מסורת הזהר

(א) (ישעיה כ"ח) ח"ב רעג. (ב) (שם כ"ה) ב"א רמ"א צ"ב. (ג) (דברים ל"ג) ויצא ב' צ"ה. (ד) (תהלים קי"ח) ח"א רמג. ח"ג קנג : ריב :

חלוסי גרסאות ה גלי. ז ל"ג מן כד ער כביכול. ג ל"ג מהימנותא. ד יתמנע. ה מעלמא ול"ג מן. ו ל"ד בה. ז ל"ג וגו'. ה מוסיף יה כתיב. ט תאנא. י מוסיף נפיק וקרי (אה"ל). יא ליה. יב ומתעטרין. יג זכאה. יד מוסיף יומין עליה; עלוי. טו ל"ג השתא. טז מומנין. יז ל"ג אוי לרשע אוי לשכנו.

וכפר בריתכם את מות

הכולם

מאמר

מן העולם, וימין הזה, לא יתעורר, אלא כשישראל יתעוררו להרבק בימינו של הקב"ה, ומה הוא ימין של הקב"ה. הוא תורה, שכתוב, מימינו אש דת למו. בזמן ההוא, ימין ה' עשה חיל וגו', וכתוב אחריו, לא אמות כי אחיה וגו', הרי שהימין מבטל את המיתה.

ז' בחיה הרביעית מארבע חיות, הרומזים על האומות ששעכדו את ישראל בד' גליות, וחיה הרביעית הוא גלות האחרון. ונראה, שצפור הנ"ל היא ג"כ בחינת חיה הרביעית הנ"ל שכתוב בה ושגין די פרזל לה, רברבן אכלא ומדקה ושארך כרגליה רפסה וגו', דהיינו כעין שאומר לעיל אצל הצפור, וע"כ מסיים ג"כ בהכתוב, ויהיב ליקדת? אשא הנאמר באותה החיה.

קפט) תנא הרוא זכאה וכו': למדנו, צדיק ההוא שהקב"ה רוצה בו, כרוז קורא עליו שלשים יום בין הצדיקים שבגן עדן, כל הצדיקים שמחים, כל הצדיקים באים ומעטרים את מקומו של אותו צדיק, עד שיבא להתישב ביניהם.

קפז) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, לא הגלה הקב"ה את ישראל, אלא בזמן

קצ) ואי חייבא הוא וכו': ואם הוא רשע, קורא עליו כרוז בגיהנם, שלשים יום, וכל הרשעים, כולם עצובים, כולם פותחים ואומרים אוי, כי דין חדש נתעורר עתה בשביל פלוני, כמה בעלי הדין מזדמנים לקראתו, להקדים לו לומר אוי, אוי לרשע אוי לשכנו.

שלא היה נמצא ביניהם אמונה, שה"ס השכינה שנקראת אמונה, כי פגמו בריתם ונסחלקה מהם השכינה כי כשנמנע מהם האמונה, כביכול נמצא כך בכל, כלומר גם למעלה נפרדה השכינה מ"א. שכתוב וכפר בריתכם את מות. הרי ששמירת הברית מכפר על מות, ומכל שכן, שהיה מכפר עליהם שלא יגלו, אלא שפגמו בריתם ונסחלקה מהם השכינה כנ"ל.

קצא) כלהו פתחין וכו': וכולם פותחים ואומרים אוי לרשע רע כי גמול

קפח) אמר ר' חייא וכו': אר"ח, מהו שכתוב, בלע המות לנצח. אמר לו ר' יוסי, כשהקב"ה יעורר את הימין שלו, יבולע המות

(דפו"י דף רי"ט ע"ב)

לשכנו, וכלהו פתחין ואמרין, " אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. ה מאי גמול ידיו. אמר ר' יצחק. כ לאכללא, מאן י דוני בידוי, לאפקא ולחבלא זרעיה בריקניא,

קצב) ד דהא ה תנינן, כל מאן דאפיק זרעיה בריקניא, אקרי רע, ולא חמי אפי שכינתא, י דכתיב י כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, וכתיב י ויהי ער בכור יהודה רע, אוף הכא, אוי לרשע רע, ווי להווא חייבא דאיהו רע, דעבד גרמיה רע, כי גמול ידיו יעשה לו, לאכללא, מאן דוני בידוי, לאפקא י ולחבלא זרעיה בריקניא, ולהאי טרדין בהווא עלמא יתיר מכלא.

קצג) ת"ח, דהא כתיב אוי לרשע, ה כיון דכתיב אוי לרשע, אמאי רע. אלא כמה דאמינא, דעבד גרמיה רע. וכתיב לא יגורך רע. וכלהו סלקין, והאי לא סליק, ואי תימא שאר חייבין דקטלו בני נשא. ת"ח, כלהו סלקין, והוא לא סליק, מ"ט. אינון קטילו בני נשא י אחרא, והאי קטיל בנוי ממש, אושיד דמין סגיאין. ת"ח, בשאר חייבי עלמא, לא כתיב וירע בעיני ה, יא וכאן כתיב, וירע בעיני ה אשר עשה. מ"ט, משום דכתיב ושחת ארצה.

קצד) תנן, אמר ר' יהודה, לית לך י חובא בעלמא י דלא אית ליה תשובה, בר מהאי, ולית לך י חייביא דלא חמאן טו אפי שכינתא, בר מהאי, דכתיב לא יגורך רע כלל. א"ר יצחק, זכאין אינון צדיקיא, בעלמא דין,

מסורת הזהר

א) (ישעיה ג') ב"ב קצ"ב צ"ה. ב) (תהלים ה') ב"א רי"ח צ"ב. ג) (בראשית ל"ח) ב"א רי"ג צ"ב.

חלופי גרסאות ה מוסיף מאי טעמא. ו לאפקא. ו דאזני. ד ל"ג מן דהא ער אקרי. ה תנן (אה"ל). ו ל"ג דכתיב. ו ל"ג ולחבלא. ח מוסיף לרשע רע. ט ל"ג מן כיון ער אמאי; ל"ג מן כיון ער וכתיב; וכיון דכתיב רשע. י אחרנין. יא ובכאן. יב חייבא; ל"ג חובא (אה"ל). יג דלית. יד חייבא; חייבין. טו אנטי.

מאמר

הסולם

אוי לרשע רע

ידיו יעשה לו ושואל. מהו נמוך ידיו. אמר ר' יצחק, הוא לכלול את מי שמזנה בידיו. להוציא ולהשחית זרעו לבטלה. קצב) דהא תנינן וכו': כי למדנו, כל מי שמוציא זרעו לבטלה, גקרא רע, ואינו רואה סני השכינה. שכתוב, כי לא וגו' לא יגורך רע. וכן ויהי ער בכור יהודה רע. אף כאן אוי לרשע רע, סובב על המוציא זרעו לבטלה. אוי לאותו רשע, שהוא רע שעשה עצמו רע, כי נמול ידיו יעשה לו, שפירושו, מי שמזנה בידיו להוציא ולהשחית זרעו לבטלה, ואותו מענישים בעולם האמת יותר מעל כל העבירות.

עצמו רע, שהוא ביחוד המוציא זרעו לבטלה. וכן לא יגורך רע כנ"ל. וכולם עולים מניהגמ. וזה אינו עולה. ושואל, ואם תאמר שאר הרשעים שחרגו בני אדם יהיו טובים ממנו, שהם יעלו והוא לא יעלה. ומשיב, בוא וראה, כולם עולים והוא אינו עולה, הטעם הוא, כי הם הרגו אנשים אחרים, וזה הרג את בניו ממש, ושסך דם הרבה. בוא וראה בשאר רשעי עולם אינו כתוב, וירע בעיני ה, וכאן כתוב וירע בעיני ה אשר עשה, מהו הטעם, משום שכתוב, ושחת ארצה.

קצד) תנן אמר ר' יהודה וכו': למדנו אמר ר' יהודה, אין לך עבירה בעולם שלא תהיה עליה תשובה חוץ מזה, המוציא זרעו לבטלה, ואין לך רשעים שלא יראו סני השכינה, במיתחם, חוץ מזה, שעליו כתוב, לא יגורך רע, כלל. א"ר יצחק, אשריהם הצדיקים בעולם

קצג) ת"ח דהא כתיב וכו': בוא וראה כי כתוב, אוי לרשע. כיון שכתוב אוי לרשע, למה לו לומר עוד רע, שהרי רשע פירושו רע. אלא הוא כמו שאמרתי, שהוא העושה (דטריי דף רי"ט ע"ב)

ובעלמא אדאתי, עדייהו כתיב, * ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. מאי לעולם יירשו ארץ, א"ר יהודה, כמה דכתיב ב' אתהלך לפני ה' בארצות החיים. קצה) ב ויחי יעקב בגוייהו. ג ע"ד ג לבעי ליה לבר נש דלא לאתערבא צולמא דיליה * בצולמא דעכו"ם, בגין דהאי קדישא, והאי מסאבא. קצו) תא חזי, מה בין ישראל ד לעמין עכו"ם, דישראל כד אשתכח ב"נ מית הוא ה מסאב לכל גופא, וביתא מסאבא, ו גופא ד עכו"ם, לא ה מסאיב לאחרא, ט וגופיה לא י מסאבא כד איהו מית. מ"ט.

קצז) ישראל בשעתא דאיהו מית כל קדושי דמאריה יא מתעברן מניה, אתעבר מניה האי צולמא קדישא, יב ואתעבר מניה יג האי יד רוח טו קודשא, טז אשתאר גופא מסאבא.

קצח) אבל י עכו"ם עובד ע"ז, יח לית הכי, יט דבחי כ מסאב בכל כא סטרין, צולמא דיליה ככ מסאבא, כג ורוחא דיליה כד מסאבא, ובגין כה דסואבותי אלין שריין בגויה, כו אסיר כז למקרב לגביה, כיון דמית, כח נפקי כל אלין כט מסאבותא ל ואשתאר גופא לה בלא מסאבותא לסואבא.

קצט) ואע"ג דגופא דלהון לב מסאב, בין בחייהון לג ובין לה במיתתהון,

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ס"ו) ב"א ר"ח צ"ד. (ב) (תהלים קט"ז) ב"א קצ"ג צ"ו.

חלופי גרסאות א בדסריי נוסס בסוגריים מכאן עד דף רבא : המחיל ויקרבו ימי ישראל. ובגליון כתוב שייך ויקרא קיר ב'. ובדיק נמצא בדף ג' עמוד קצ"ט ואח"כ כתב לא נמצא בהעקת הרמ"ק ולהיה נמצא אצלו כפי אמור דף ק"ד ושם שייך. כ וע"ד. ג לא לבעי ליה לאיניש. ד לעע"ז; לעמין עע"ז. ה אסתאב. ו ביחא וגוסא ; רעע"ז ול"ג וגוסא דעכו"ם. ז דגוי עע"ז; עע"ז. ח אסתאב. ט והוא ; וביחא. י מסאב. יא מתעברין. יב ל"ג מן אתעבר עד ואתעבר ; אתעבר. יג ל"ג האי. יד רוחא. טו קדשא ; קדישא. טז מוסיף [אשתאר] כיון דקדושי דמאריח אתעברן מיניה חא גוסא מסאבא. יז גוי ; ל"ג עכו"ם. יח לאו. יט בחייו. כ מוסיף הוא מסאב ; מחולל. כא סטרי ; מוסיף סטרי מסאבותא. כב מחולל. כג רוחא. כד מחולל. כה דמסאבן ; דחלין דסואבתי (אח"ל). כו מוסיף מסאבא (מסאב) הוא ככלא [לכלא] ואסיר ; ל"ג מן אסיר עד ואע"ג (אח"ל). כז לקרבא בהדיה. כח נפקן ; מוסיף נפקי מיניה. כט מסאבן; מחלין. ל ואשתכח. לא ולא סאבא ; חלול חלל. לב ל"ג מסאב ; חולין. לג בין. לה מוסיף במיתתהון מסאבא.

הצלם	המולם	מאמר
------	-------	------

מטמא לאחר וגופו אינו טמא, כשהוא מת, מהו הטעם.	בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שואל מהו לעולם יירשו ארץ. א"ר יהודה, הוא כמו שכתוב, אתהלך לפני ה' בארצות החיים. שפירושו השכינה שנקראת ארץ, אף ארץ שבכאן. פירושו השכינה.
---	--

מאמר הצלם

קצה) ויחי יעקב וכו': מן המלה בגווייהו, עד המלה מסאבא, הוא סיום דברים מהתחלת המאמר שלפנינו, המודפס בפרשת אמור (ד"י) דף ק"ד ע"א בסופו. ע"ש.	קצו) תא חזי מה בין וכו' : בוא וראה מה בין ישראל לעמים עכו"ם, אשר ישראל כשנמצא אדם מת, הוא מטמא לכל גוף והבית נטמא. וגוף של עכו"ם, אינו (דסריי דף רי"ט ע"ב *) דף ר"ב ע"א
---	---

קצז) ישראל בשעתא דאיהו מית כל קדושי דמאריה וכו': ומשיב ישראל בשעה שמת, כל הקדושות של אדונו נעברים ממנו, נעבר ממנו צלם הקדוש ונעבר ממנו רוח הקדוש, ונשאר גופו טמא.	קצח) אבל עכו"ם וכו' : אבל נכרי עובד עבודה זרה, אינו כן, שבחייו הוא טמא מכל הצדדים, הצלם שלו טמא, והרוח שלו טמא, ומשום שטומאות אלו שורות בתוכו, אסור לקרב אצלו. כיון שמת יוצאות כל אלו הטומאות ממנו, ונשאר הגוף בלי טומאה לטמאות.
קצט) ואע"ג דגופא דלהון ל"ג מסאב, בין בחייהם טמא בין בחייהם ובין	קצט) ואע"ג דגופא דלהון וכו' : ואף על פי, שהגוף שלהם טמא בין בחייהם ובין

אבל בחייהו דכל א אינון י מסאבין י אשתכחי ד לגבייהו, ה אית ו לון חילא
 י לסואבא לאחריני, ה במיתתהון ט דנפקי כל אינון י מסאבין מנייהו, לא יכרין
 י לסאבא. ודישראל, יכיל לסאבא י לאחריני, בגין י דכל י קדישין נפקין
 מניה טו ושרא עליה סטרא אחרא.

(ר) ת"ח, האי צלם קדישא, טו כד אזיל ב"נ י ואתרבי, ואתעביד מהאי
 פרצופא דיוקנא דיליה, י אתעביד צולמא אחרא, ומתחברן כחדא, י ודא נטיל
 לדא, בשעתא דאשתכחו י תרין צולמין, נטיר הוא ב"נ, וגופא דיליה כה בקיומא,
 ורוחיה שריא בגויה.

(רא) בשעתא דקריבו יומי, מתעברן כ מניה, ודא סליק לדא, ואשתאר
 ב"נ בלא נטירו, כ כדין א עד שיפוח היום ונסו הצללים: כד תרי.

מסורת הנהר

(א) (שה"ש ב') וירא י"ד צ"א.

חלופי גרסאות א ליג אינון. ב מחללין. ג משתכחי; ג משתכחין (אה"ל). ד גבייהו. ה מסאבין למאן דיקרב
 בהדייהו וליג מן אית עד במיתתהון. ו להון. ז לחלא. ח מוסיף אבל במיתתהון; דבמיתתהון.
 ט דהא נפקי [נפקין] כלוהו מסאבו [מסאבין] מנייהו לא יכיל [יכלין]; יכילין למסאבא [לסאבא] לאחרא ודישראל
 יכיל, נוסף למסאבא [לסאבא]. י חלולין. יא לחלא. יב ליג לאחריני. יג דקדושי עלאין נפרו מניה. יד מוסיף
 קדישין עלאין (אה"ל). טו ושאר. טז ביה. יז ואתעביד ואתרבי; מוסיף וביה אתרבי; אתרבי (אה"ל). יח ליג
 אחעביד; עלאה (אה"ל). יט דא. כ ליג תרין צולמין. כא בנטירו (אה"ל). כב מנהורא סליק וליג ודא. כג מוסיף
 כדין מה כתיב. כד ליג תרי; מוסיף הצללים תרי.

מאמר	הסולם	הצלם
------	-------	------

אלא משום שירדו בינה ותו"מ דא"א לתוך
 הכלים דזו"ן, בעת הקטנות דא"א, עולים זרין
 לאו"א עם אותם הכלים בעת גדולתם, בעת
 שמחזירים הבינה ותו"מ שלהם למדרגתם,
 ומקבלים אז זרין את המוחין דא"א. (כג"ל
 בהקסה"ז דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ותדע, שכמו
 שמקבלים מוחין מאו"א, מוכרחים לקבל ג"כ
 כלים שלהם להלביש המוחין, כי כלים שלהם
 עצמם אינם ראויים לקבל אור, ולפיכך, סאותם
 בינה ותו"מ דא"א שירדו בהם, הם מקבלים
 כלים, הנקראים צלמים, המלבישים את
 המוחין. והם שנים: אחד מבינה ותו"מ דאבא,
 ואחד מבינה ותו"מ דאמא.

וכמו שנתבאר בב' צלמים דזו"ן שמקבלים
 מאו"א, על דרך זה ממש, נוהג בנשמות בני
 אדם הנולדות מזו"ן להתלבש בבני אדם, כי
 אין זרין מולידים נשמות מטרם שעולים
 ומלבישים את או"א עלאין, והתחתון העולה
 לעליון נעשה כמותו, ואז נחשבים לגמרי כמו
 או"א עצמם, והנשמות זכרים ונקבות הנולדות
 מזו"ן, יש להם אותו היחס כמו זרין לאו"א.
 וגם הנשמות מקבלות לבושי מוחין מזו"ן,
 מבינה ותו"מ, שלהם, הנקראים צלמים, אחד
 מנוקבא ואחד מן ז"א, ומתחילה מקבל את
 הצלם מן הנוקבא, ואחר כך מו"א.
 וזה אמרו (באות ר') ת"ח האי צלם

קדישא

ובין במיתתם, אבל בחייהם שכל אלו הטומאות
 נמצאות בהם, יש להם כח לטמאות אחרים,
 במיתתם, שיצאו כל אלו הטומאות מהם, אינם
 יכולים לטמאות. וגוף של ישראל לאחר מותו
 יכול לטמאות אחרים, משום שכל הקדושות
 יצאו ממנו ושורה עליו צד האחר.

(ר) ת"ח האי צלם וכו': בוא וראה, צלם
 קדוש הזה, כשאדם הולך וגדל
 ונעשה ונגמר צורתו בפרצוף הזה, נעשה צלם
 אחר ומתחבר ביחד עם הראשון, וזה מקבל את
 זה, בשעה שנמצאים לאדם שני צלמים, נשמר
 האדם והגוף שלו הוא בקיום, והרוח שורה
 בתוכו.

(רא) בשעתא דקריבו וכו': בשעה שקרבו
 ימיו למות נעברים ממנו
 הצלמים, ואחד מעביר את השני, כי מחובדים
 יחדיו, ונשאר האדם בלי שמירה, וזהו, עד
 שיפוח היום ונסו הצללים ואינו אומר וגם הצלם,
 אלא ונסו הצללים, דהיינו שנים, כמו שאמרנו.

ביאור הדברים. כי צלמים ה"ס לבושים
 על המוחין, שהתחתון מקבל מעליון, כי זרין
 מצד עצמם, אינם ראויים לקבל מוחין, מפני
 שהכלים שלהם הם מבחינת המלכות, שעליה
 היה צמצום א' שלא לקבל את אור העליון.

(דברי דף ר"ג ע"א)

(רב) תא חזי, כד (ה) א אתער דינא בעלמא, דקביה יתיב על י כרסי דינא
 למידן עלמא, בעי בינ י לאתערא תשובה, ד דייתוב י מחיובא, דהא ההוא
 יומא, פתקין כתיבו, ומשתכחי כלהו י באחמתא הא כתיבין, י אי זכי וכי
 דייתוב קמי מאריה, קרעין פתקין דעליה.

(ג) לבתר קביה זמין י קמיה דב"ג, יומא דכפורי יומא דתשובה, אי תב
 מחטאוי י טב. ואי י לא, פקיד מלכא י למחתם פתקין, ווי דהא תשובה בעיא
 לאסתלקא מניה.

(ד) י אי זכי בתשובה, י ולאוי י שלימתא כדקא יו יאות, תליין יו ליה
 עד ההוא יומא בתראה דעצרת, י דהוא תמינאה י לחג, ואי יט עבד י תשובה
 כה שלימתא לקמי מאריה, י אתערעו. ואי לא זכי, י אינון י פתקין י נפקין
 מבי מלכא, י ואתמסרן י בידי י דסנטירא, כה ודינא י מתעביד, י ופתקין
 לא מהדרן י תו לבי מלכא.

דרך אמר

(ה) ויקח ייג ז' ב' (כ) בלוך [כמ"ט בעזרא ו' כ'] וענינו חכים שמועין בו הכל, כמניחם אסמך חנוס
 רלשון ז' לחמתן דחש מלין דכ טכ ע"ט, (ג) שמוס ק"ג"ז א'.

חלוסי גרסאות א ביוסא דדינא אתער. כ כורסייא. ג מוסיף לאתערא בדינא. ד ויחוב. ס מחובוי. ז באחדותא. ו ואי.
 ח לקמיה. ק תב. י לאו. יא למכתב יכ ליג אי. יג ליג ולאוי. יד שלימותא (אה"ל). טו מוסיף
 יאות טב ואי לאו תליין (אה"ל). טז ביה. יז הוא; מוסיף דהוא יוס. יח ליג לחג; דתג. יט עביר. כ שלימו
 בחשובה. כא שלימא. ככ מוסיף אתערעו. כד מתעבכי. כה מוסיף פתקין אתערעו ולא מתעבכי (אה"ל). כז ליג אינון,
 כח נפטלין (אה"ל). כט ואסתימן. לו בירא. לו ליג דסנטירא. כמ מוסיף כין דאתמסרן בידי וואי דינא.
 כט אתעביר. ל ופתקין; ופתקין. לא ליג חו.

הצלם

הסולם

מאמר

(רב) תא חזי כד אתער וכי: בא וראה,
 כשנתעורר הדין בעולם, ותקבית
 יושב על כסא הדין לדון העולם, דהיינו בראש
 השנה, צריך האדם להתעורר בתשובה, לשוב
 על עונותיו. כי ביום ההוא כותבים אגרות,
 ונמצאות כולן באחמתא, דהיינו בחיק כשהן
 כתובות, ואם זכה האדם לשוב בתשובה לפני
 אדונו, קורעים את האגרות אשר עליו.

(ג) לבתר קביה זמין וכי: ואחר כך,
 חכין הקביה לפני האדם, את יום
 הכפורים, יום התשובה, אם שב מחטאיו טוב,
 ואם לא, מצוה המלך לחחום האגרות, אוי לו,
 כי התשובה רוצה להסתלק מסנו.

(ד) אי זכי בתשובה וכי: אם זכה לעשות
 תשובה, אבל עוד אינה בשלמות
 כראוי, תולים לו עד יום ההוא האחרון הנקרא
 עצרת, שהוא יום השמיני לחג הסוכות, ואם
 עשה תשובה שלימה לפני אדונו, נקרעות
 האגרות, ואם לא זכה, האגרות יוצאות מבית
 המלך, ונמסרות בידיו של מלאך המעניש,
 והדין נעשה. האגרות אחר שהוצאו, אינן
 חוזרות

קדישא כד אויל בינ ואתרבי וכי כי תחלה
 מקבל צלם מנוקבא, ואחר שנגדל הצלם הזה
 ונגמר צורתו אז מקבל את הצלם הב' מז"א,
 וז"ש אתעביר צורמא אחרא דהיינו מז"א,
 ומתחברן כחרא, ודא נמיל רדא, כי הם
 צריכים זה לזה, מתוך שצלם דנוקבא ממשיך
 חכמה שאינו יכול להאיר בלי חסדים, וצלם
 דז"א ממשיך החסדים להלבשת החכמה, ואז,
 ומתחברן כחרא שמאירים יחד, ודא נמיל
 רדא כי זה בלי זה אינו יכול להאיר, וז"ש,
 בשעתא דכריבו יומי, מתעברן מניה, כלומר,
 כי הסתלקות הצלמים הוא סבת מיתתו, כי
 הם הכלים והלבושים של המוחין, שהם אור
 החיים, וכיון שמסתלקים הכלים, מסתלק אור
 החיים, כי אין אור בלי כלי, וע"כ הוא מת.
 ודא מליק רדא, כי הם צריכים זה לזה, שאין
 חכמה שהוא אור החיים יכול להאיר בלי
 חסדים כנ"ל, ואשתאר בר נש בלא נטירו,
 דהיינו בלא כלים לשמירת המוחין, וע"כ
 מסתלקים המוחין, שהם אור החיים.
 (נשוי דף ר"כ ע"א)

(ה) כדן א צולמין אתעברו ב מניה, ולא ג משתכחין ד עמיה, ה כיון דמתעברן מניה, הא ודאי (ה) טופסקא דמלכא ו יעבר עליה, ויטעום ו כסא דמותא. ובהוא ליליא דחגא בתראה, סנטירין זמינין, ח ופתקין נטלין, בתר ט דנטלי לון, י צולמין מתעברן, ולא יא משתכחין יי בהו יי ידי, ואי יי משתכחין בהו טו ידי, טו דינא גריעא, או יעבר עלוי יי דינא יי מרעין יי בישין, בגריעותא דשהון, והא אוקימנא י להא. כט

(רו) ובספרי קדמאי אמרי יתיר, כד רישא אגרע, כ וישתכח גופא, בריה, או אנתתיה, כ וישתכחו, והוא יסתלק. וה"מ, כד לא אהדר כל ההוא זמנא ד בתיובתא, אבל אי כה אהדר, טעמא דמותא טו יטעם, טו ויתסי.

(רז) ואי גופא כה לא אתחזי, וישתכח רישא, אינון סלקין, והוא אתקיים. וה"מ, כד בריה כט זעירא ל ברשותיה.

(רח) לא ואי ידוי פגימו, עבידתא דידוי לב פגימין. לב רגלוי, מרעין רדפין עליה. ערק צולמא ואהדר, ערק ואהדר, עליה כתיב, א בבקר תאמר מי יתן לי ערב, לב והאי כד נהרא סיהרא, וליליא אתתקן בנהורא.

(רט) אבל זכאי חסידי, בכל יומא ויומא מסתכלי בלבייהו, כאלו

דרך אמת

(א) טעם לו סיוק.

מסורת הזהר

(א) (דברים כ"ח).

חלופי גרסאות א עלמין; צולמא (אה"ל). ב ל"ג מניה. ג משתכחי. ד ל"ג עמיה. ה וכיון. ו עבר. ז טעמא. ח ופתקין. ט דנטלין; דנטי (אה"ל). י צלמין. יא משתכחי. יב ל"ג בהו ידי. יג ל"ג ידי. יד משתכחי; משתכחין לא משתכחין עלוי דינא או מרעין בישין (אה"ל); משתכחין גריען יעבר עלוי מרעין. טו ל"ג ידי; יעדי; גריען (דיא). טז דיני; ל"ג דינא גריעא. יז ידיה; ל"ג דינא (ד"א). יח מוסיף או מרעין. יט ל"ג בישין. כ להאי; דרא. לא מוסיף והא אתמר. כב ואשתכח. כג אשתכחו; משתכחי (אה"ל). כד לבתר. כה אזוהר (אה"ל). כו אטעם. כז אחסי. כח גרע ואתרעי רישא. כט זעיר. ל מוסיף ברשותיה ואתתיה (ואנתתיה) ברשותיה. לא ל"ג ואי. לב פגים. לג מוסיף רגלוי אגרעו (אה"ל). לו מוסיף ערב וגו'. לס ודא; ל"ג מן והאי עד אבל.

מאמר

הסולם

הצלם

חזרות עוד לבית המלך, אלא הדין הכתוב בהן מוכרח להעשות.

יסתלק. והדברים אמורים, אם בכל הזמן ההוא אינו חוזר בתשובה. אבל אם חזר בתשובה, רק טעם המות יטעם ויתרפא מחליו.

(ה) כדן צולמין וכו': או מסתלקים ממנו הצלמים ואינם נמצאות עמו. וכיון שנסתלקו ממנו הרי ודאי שעונש המלך יעבור עליו, ויטעום כוס המות. ובלילה ההוא של חג האחרון, דהיינו ליל שמיני עצרת, המענישים מוכנים, ומקבלים האגרות. ואחר שמקבלים האגרות, מסתלקים הצלמים ואינם נמצאים בהם. ואם נמצאים בהם הצלמים, לא נמצא עליו דין, או מחלות רעות, הכאות בפגם של הצלמים. וכבר בארנו את זה.

(ז) ואי גופא לא וכו': ואם תגוף מן הצל שלו לא יתראה וימצא בו רק הראש. כני ביתו יסתלקו והוא ישאר בחיים. והדברים אמורים רק אם בנו הקטן עוד ברשותו.

(ו) ובספרי קדמאי וכו': ובספרים של הראשונים מבארים יותר. כשנחסר הראש מן הצל שלו ונשאר הגוף, יורת שבנו או אשתו ישארו בחיים והוא (דמרי דף ר"כ ע"א)

(ח) ואי ידוי פגימו וכו': ואם ידיו מן הצל פגומים, יורה, שמעשה ידיו יתקלקלו. ואם רגליו פגומים, יורה, שמחלות רודפות אחריו. ואם הצל בורח ממנו וחוזר בורח וחוזר, עליו כתוב בבקר תאמר מי יתן ערב. וזהו כך, רק כשהלבנה מאירה, והלילה מתוקן באורה. כעת שהוא בורק את הצל שלו.

(ט) אבל זכאי חסידי וכו': אבל צדיקים וחסידים, בכל יום ויום רואים בלבם

כאלו

ה' הוא יומא ב' מסתלקי מעלמא, ועבדין י תיובתא שלימתא קמי מאריהון, ולא יצטרכון למלה אחרא, ד זכאה חולקהון, ס בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

(י) ת"ח * כל הנקרא בשמי, כמה עלאין ו עובדי מלכא קדישא, דהא באינן ו עובדי דאיהו עביד מ' לתתא, ס קטיר לון במלין עלאין. דלעילא, וכד נטלין לון לתתא, ועבדי בהו עובדא, אתער ההוא י עובדא דלעילא ה' דקטיר י בה, כגון י' אזובא, ד' עץ ארו, והא אוקימנא * מלי.

(יא) ואית מנייהו דאחידן בשמא קדישא, כגון לולב, סו ואתרוג, הדס, טו וערבה, דכלהו אחידן י' בשמא קדישא, לעילא. יח ועל דא יט תנינן, לאחדא לון, ולמעבד בהו עובדא, בגין לאתערא כ' חדוה ההוא דאחיד ביה. ועל דא כג תנינן, ככ במלין כג ועובדא כד בעיין כה לאחזאה מלה, בגין לאתערא מלה טו אחרא.

(יב) הה"ד כל הנקרא בשמי כו ולכבודי : לאתערא יקרי, כח בראתיו : כס לייחדא ל' לי. יצרתיו : למעבד ביה לז עובדא. אף עשיתיו : לב לאתערא ביה לב חילא לז דלעילא.
(יג) ד"א, כל הנקרא בשמי : היינו דכתיב ב' פרי עץ לז הדר. ולכבודי

מסורת הזהר

(א) (ישעיה מ"ג) לך קנ"ב צ"ג. (ב) (ויקרא כ"ג) ח"א רסב : ח"ב קכא. קסו : ח"ג כד : לב. קד. רצב. ת"ז ח"ו כג. תי"ג כס. תכ"א נו : ח"ע קלד :

חלוסי גרסאות א' יומא דא וליג' התוא, ב' יסתלקו. ג' תאובתא. ד' לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי ול"ג זכאה חולקהון; ה' כהאי עלמא. ו' עובדין דמלכא. ז' בריין. ח' ליג' לתתא. ט' קשיר. י' מלה. יא' דקשיר. יב' ביה. יג' אזוב יד ועץ. טו אתרוג. טז ערבה. יז' בשמיה. יח' ליג' ועל. יט' בעינן. כ' ליג' חדוה. כא' בעינן. ככ במלה. כג' ובעובדא. כד' בעינא. כה' לאחזאה. כו' ליג' אחרא (אחיל). כז' ליג' ולכבודי; מוסיף ולכבודי בראתיו, כח' מוסיף בראתיו בראתיו, כט' לאחדא. ל' לית; לז' ביה (אחיל). לא' חילא. לב' דאתערא; דלאתערא (יא). לב' ליג' חילא. לז' דלעילא. לס' ליג' הדר.

ד' מינים

הסולם

מאמר

כגון לולב ואתרוג הדס וערבה (כמ"ש להלן באות רי"ג) ועל זה למדנו שצריכים ליחד אותם והיינו לקשרם יחד, ולעשות בהם מעשה, והיינו לנענע אותם, כדי לעורר שמחה בשורש ההוא שאחוז בו למעלה. ועל זה למדנו, בדיבורים, והיינו בברכת המצות, ובמעשה המצוה, צריכים להראות ברבר שלמטה, כדי לעורר בזה את הדבר שלמעלה, והיינו את שורשו העליון.

(יב) הה"ד כל הנקרא ונו' : זהו שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי, והיינו, כדי שיעשה לי כבוד. בראתיו, כדי ליחד אותי. יצרתיו, לעשות לי מעשים טובים. אף עשיתיו, שיתעורר על ידו כח העליון.

(יג) ד"א, כל הנקרא בשמי: היינו שכתוב, פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו, היינו

כאלו באותו יום נסטרים מן העולם, ועושים תשובה שלמה לפני אדונם. ואינם צריכים לדבר אחר, והיינו לכדוק בצל, וכדומה לו. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

(י) ת"ח, כל הנקרא בשמי: כמה חשובים הם עובדי המלך הקדוש, כי באלו המעשים שהם עושים למטה, הם קושרים אותם בדברים העליונים למעלה, והיינו בשורשם, כי כל דבר למטה בעולם הזה יש לו שורש למעלה בעולמות העליונים, וכשלוקחים אותם למטה ועושים מעשה בהם, נתעורר כנגדם מעשה ההוא שלמעלה. והיינו שורשם שבעולמות העליונים. כגון אזוב עץ ארו, שצוה התורה לקחת למטה, וכבר בארנו הדברים.

(יא) ואית מנייהו דאחידן וכו': ויש מהם שאחוזים בשם תקדוש, למעלה, (דמ"י דף ר"כ ע"א א) דף ר"כ ע"ב

בראתיו: ה היינו כפות תמרים. יצרתיו: היינו וענף עץ עבות. אף עשיתיו: היינו וערבי נחל.

ריד) ותקונא דהאי דאמר קרא, " ולקחתם לכם ביום ה הראשון, ג דייקא דהוא חמישאה על עשור.

רטו) אבל ביום הראשון, ההוא יום ראשון מאן הוא. אלא ד יום דנפיק ראשון, ה לנטלא י במבועי דמיין י נביעין, ואנן ה בעיין לאמשכא ליה ה לעלמא.

רטז) מתל למלכא ה) דקטר בני נשא בקטרוי, יא אמיה מטרוניתא אחת, יב ואפיקת לון יג לחירות, זמלכא אשגח יד ליקרא טו דילה, טז ויהב יז לון יח בידהא. יט אשכחת לון כ כייפין וצחין, כא אמרת, כב הא כג אפיקת לון לחירו, כד אייתי לון מיכלא ומשתייא.

ריז) כך, כד הא יוה"כ אפיק לכלא לחירו, ואנן כה כפני מזונא קאימנא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) טמסס בני חלם נביא האסורים וכלה הגבירה והוליאסס לחירות.

(א) (שם).

חלוסי גרסאות א ל"ג סן היינו עד היינו. כ מוסיף הראשון פרי עץ חדר כפות תמרים ביום הראשון; מוסיף ביום הראשון (אח"ל). ג דייק. ד מוסיף ההוא יום. ה לכלא. ו כמבועי (אח"ל). ז נביעין. ח בעיין; מוסיף בעיין ליה לחאי. ט ל"ג לעלמא (אח"ל). י ל"ג מתל; ל"ג מתל למלכא. יא אחת מטרוניתא אמיה; אחת מטרוניתא ול"ג אמיה (אח"ל). יב אפיקת; דאפיקת. יג ל"ג לחירות; לחירו. יד ליקרה ול"ג דילה. טז ל"ג דילה; דאמיה (אח"ל). טז יתב. יז כלחו. יח נירא. יט המת. כ כסנין. כא אמרת. כב אפיקת. כג אחיין; אייתן; אחן. כד האי. כה כפין; כבי; בבי מדורה; מוסיף בבי מדורה כפי מזונא (אח"ל).

מאמר

הסולם

ד' מינים

היינו כפות תמרים. יצרתיו, היינו ענף עץ עבות. אף עשיתיו, היינו וערבי נחל. פירוש. שמבאר שורשי ארבעה מינים, שהם ד' העולמות אבי"ע: האתרוג היא כנגד עולם האצילות, ועליו כתוב, כל הנקרא בשמי, כי הנוקבא דאצילות נקראת שם. כפות תמרים כנגד עולם הבריאה, ועליו כתוב, ולכבודי בראתיו. וענף עץ עבות כנגד עולם היצירה, ועליו נאמר יצרתיו. וערבי נחל נגד עולם העשיה, ועליהם כתוב, אף עשיתיו.

ריד) ותקונא, דהאי דאמר וכו': והתקון שלהם, הוא, כי מה שאמר הכתוב, ולקחתם לכם ביום הראשון, הוא בדיוק, שהוא חמשה על עשר. פירוש, כי חמשה עשר לחדש יורה שהנוקבא שהיא ספירה עשירית, וטרומזת במספר עשר עלתה ונכללת באמא, הנבחנת במספר חמש, להיותה כוללת בתוכה חמש ספירות הגי' גי', שכל אחת כלולה מן עשר, כנודע, וכשאלו חמש ספירות של הבינה מאירים בהנוקבא, נקראת (ויפיי דף ר"ב ע"ב)

רטז) מתל למלכא וכו': משל למלך, שאסר אנשים בבית האסורים שלו, באה אמו הגבירה, והוציאה אותם לחירות. והמלך שהשגיח על כבודה, נתן אותם לרשותה, והיא מצאה אותם רעבים וצמאים, אמרה, אל כנה המלך, הרי הוצאתי אותם לחירות, תן להם אכילה ושתייה.

ריז) כך הא יוה"כ וכו': כך, הגה יום הכפורים שה"ס אמא דהיינו בינה,

הוציא

א וצחינן למשתיא, ב היא אעטרת למלכא ב בעטרוי. בהאי יומא ידענא, דהא מיין נביעין עמה שריין, שאילנא למשתייא, למאן ה דאפיק ו לון לחירו, ו ועיד קרינן ליה יום ראשון.

ריח) ה דא בספרא דאגדתא ושפיר הוא. אבל בהאי יומא, ס לאברהם שירותא דכלא, אי בענני יקר הוא י שירותא, אי במיא הוא שירותא, דאברהם שארי למחפרי בירי דמיא.

ריט) פרי עץ הדר: דא בירא דיצחק, יא דיצחק אהדר ליה לקב"ה י וקרא ליה עץ הדר, פרי דהאי עץ הדר י ידעא. י כפות תמרים: דכתיב, " צדיק כתמר יפרח, ולא טו אשתכח בנייהו פרודא, ועיד לא כתיב טו וכפות, אלא כפות, בגין דלא סליק דא בלא דא, ובהאי אתמליא י האי באר, י מבאר מים עלאין י נביעין, כ ההוא אתמלי בקדמיתא, ומניה כל אתמלייא בירא, עד דאיהו כ נביעו כ כללא.

רכ) וענף עץ עבות: דא כד ענפא כה דאילנא רברבא, כ דאתקיף כ ואשתרשא בשרשוי, כ אתעביד כ אילנא עלאה על כלא, דאחיד ל בכל לא סטריה, כ

מסורת הזהר

א) (תהלים צ"ב). לך נ"א צ"ב.

חלופי גרסאות א וצחינא. ב אתעטרת. ג לייג בעטרוי; בעטרא. ד נבעין. ה דנסיק. ו לן. ז לייג מן ועיד עד אבל. ח ודאי. ט אברהם; מוסיף אברהם הוא. י ראשון. יא לייג דיצחק (אה"ל). יב ואקרי ולייג ליה. יג ידוע. יד מוסיף כפות תמרים על שם צדיק חי עמין דכתיב צדיק כתמר יפרח ותמר לא סליק בר דכר ונוקבא למעבר ולא אשתכח (אה"ל). טו אשכח. טז מוסיף וכפות תמרים. יז ההוא. יח ממין נבעין עלאין. יט נבעין (אה"ל). כ האי. כא אתמלי. כב נבעא. כג מוסיף לכלא עלמות. כד עננא. כה לייג דאילנא; דאעא. כו ותקיף. כז דאשתרשא. כח ואתעביד. כט מוסיף אילנא רברבא. ל לכל. לא סטריין.

ד' מינים

הסולם

מאמר

ריט) פרי עץ הדר: זהו בארו של יצחק, דהיינו הנוקבא הנקראת באר בעת שמקבלת חכמה מקו שמאל דז"א, שנקרא יצחק. כי יצחק הידר את הקב"ה וקרא אותו עץ הדר. והנוקבא, היא פרי של עץ הדר הזה. הידוע. כפות תמרים, שכתוב צדיק כתמר יפרח, דהיינו יסוד צדיק. ולא נמצא ביניהם פירוד, בין יסוד לנוקבא, ועל כן לא כתוב, וכפות אלא כפות, שידרה, לשון קשור ואגוד, משום שאינם נמצאים זה בלי זה, וכפוחים חמיד יחד. ובזה מתמלא באר הזו, דהיינו הנוקבא, מבאר פים חיים העליונים, מבינה, כי הוא, היסוד, מתמלא תחילה, מת"ח, ות"ת מבינה, וממנו מתמלא הבאר, עד שהיא נעשית מעיין נובע לכל.

הוציא כולם לחירות, ואנחנו נמצאים רעבים למזון, וצמאים לשותה. כי מבינה בינה אינו נמשך אכילה ושתייה גשמיית, כי ע"כ אנו צמים ומתענים ביוה"כ. ע"כ היא מעטרת את המלך. שהוא ז"א בן הבינה, בעטרות שלו. דהיינו כמוחין דחסדים. ביום הזה, כראשית לחג, אנו יודעים שמים חיים שורים עמה, ואנו שואלים לשחות למי שהוציאנו לחירות. דהיינו שתשמיע חסדים אל ז"א בשבילנו, אחר שזכינו למוחין דחכמה ממנה ביוה"כ, שה"ס חירות. ולפיכך אנו קוראים את היום, יום ראשון.

ריח) דא בספרא דאגדתא וכו': זה כתוב בספר אגדה, והוא יפה. אבל לכד מהאמור, הנה ביום ההוא הרומז על אברהם, שה"ס ספירת החסד, הוא התחלת הכל, אם בענני כבוד, שה"ס אורות מקיפים, הוא ההתחלה, שאו"מ הראשון הוא חסד, ואם במים שה"ס או"מ הוא ההתחלה, שאו"מ הראשון הוא חסד, שו"ס, שאברהם התחיל לחפור בארות מים.

(דשו"י דף רי"ב ע"ב)

רכ) וענף עץ עבות: זהו ענף של אילן הגדול דהיינו ת"ת, שתתגבר ותשתרש בשרשיו ונעשה אילן עליון על כל, שאחוז מכל צדדיו, דהיינו ת"ת הכולל כל ששה הספירות חג"ת

ענף דאיהו עץ עבות, עץ דאחיד ה לעבות, דהא מהאי כ נטף יסודא דעלמא, ואתמליא לארקא בבירא, האי הוא ג עלמא ארקא דשקיותא.

רכא) וערבי נחל: ד תרי אינון, תרין נחלין דמייא אתכניש בהו, לארקא ה לצדיק. ד"א, וערבי נחל: אלין אינון גבורין, דאחידן ביה ביצחק, דאתיין מסטרא דההוא ז נחל עלאה, ה ולא מסטרא דאבא. ט בג"כ י כלא יא יאי, ולא יב בסימא לפירין, יג ולא עביד פירין.

רכב) וערבי נחל: ד תרין קיימין, דגופא קיימא עלייהו, אבל טו וערבי נחל ודאי, כמה דאתמר, ואלין אינון כלזהו לארקא מייא לבירא. טז

רכג) ד"א, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר: דא אברהם. כפת תמרים: דא יצחק. וענף עץ עבות: דא יעקב. וערבי נחל: אלין יז אינון תרין דרגין דאמרן.

רכד) יט ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלזהו כ חלקין, כו ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר, כז דא כז בירא דיצחק, כח דא גבורה תתאה. כט כפת תמרים. לו כפת חסר, קשורא דאתקשר

חלופי גרסאות ה לאבות. כ נטיף (אה"ל). ג ליג עלמא: ד הרי; אלין. ה לצדיקיא. ו ליג אינון. ז ליג נחל. ח מוסיף דאיהו אימא עלאה ולא (אה"ל). ט ליג מן בג"כ עד וערבי. י עלא (אה"ל) יא יאה; מוסיף יאה בגין עלייא (אה"ל): יב בסימין. יג ולא עבין פירין (אה"ל). יד הדין. טו ערבי. טז בדטויי כתב שייך כאן מה שבסוף הספר סימן כ"ג. יז ליג דיא: יח ליג אינון. יט ומאי. כ חלקין. כ"א ווראי (אה"ל). כב ליג דא. כג יעקב; פירא; בירא הרי (אה"ל). כד ודא. כט וכפת.

מאמר

הסולם

ד' מינים

חג"ת נה"י ואחזים בו פכל צדיו. ענף שהוא עץ עבות, דהיינו עץ שאוחז את האבות, כי הוא קו אמצעי הכולל בתוכו ימין ושמאל, שהם חו"ג, המכונים אברהם ויצחק. ודורש עבות כמו אבות. כי ע' וא' מתחלטים זה בזה. כי מכאן, מח"ת, מקבל יסוד העולם ומתמלא להריק אל הבאר, שהוא הנוקבא, זה הוא ארץ שכולה משקה, פירוש. בעת שהנוקבא מקבלת מיסוד היא נקראת ארץ שכולה משקה.

רכא) וערבי נחל: שתיים חס, רומזות על שני נחלי מים, דהיינו ב' הספירות, נצח והור, שהמים מתכנסים בהם להריק אל הצדיק, שהוא יסוד, המקבל מנצח והור. דבר אחר. וערבי נחל, אלו הם הגבורות הנאחזים ביצחק, דהיינו קו שמאל, הבאים מצד נחל העליון שהיא אמא, ולא מצד אבא, שהוא קו ימין. ומשום זה הערבות יסות כולן, אבל אינון מתוקות כמו פירות ואינון עושות פירות. פ"י. השמאל דיניו מרובים ואינון עושה פירות, אע"פ שהיא יפה, דהיינו שיש בו חכמה. כי היופי רומז על חכמה. ועל כן הוא מרומז בערבי נחל, שהנה יסות ואינון עושות פירות.

רכב) וערבי נחל וכו': הן ב' צמודים, שהגוף (דטויי דף ר"כ ע"ב)

רכג) וערבי נחל וכו': הן ב' צמודים, שהגוף (דטויי דף ר"כ ע"ב)

רכד) ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלזהו כ חלקין, כו ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר, כז דא כז בירא דיצחק, כח דא גבורה תתאה. כט כפת תמרים. לו כפת חסר, קשורא דאתקשר

בבירא, כד"א * כפיתו בסרבליהון, בגין דאלין לא סלקין דא בלא דא. וענף עץ עבות, ענפא הוא עלאה, דאתעביד עץ עבות, ואחיד לכל ב סטרא, י כמה דאתמר. י ערבי נחל דא יצחק, ב בכל ו סטרי, ז דאחידן בסטרא ב דנחלא, ולא בסטרא דאבא. דתנינן, ס אע"ג י דבהאי נחל דינא לא אשתכח יא ביה, דינין מתערין יב מניה.

רכה) ורב המנונא יב סבא פריש, וערבי נחל, יד אינון תרין קיימין יו דקאמרן, יז דמייא יז נפקי מנייהו, ושפיר. אבל יח תא חזי, יט הא חזינן דתרין דרגין אלין כ דקיימי על דרגא דצדיק, כא איבא כב וכנישו כג דברכאן נפקי מנייהו, וערבי נחל לא נפקי מנייהו כד איבא, כה ולא טעמא, ולא ריחא, והא אוקימנא וכלא שפיר.

רכז) כו ועל דא אתרוג * בשמאלא, לקביד לבא, לולב כז בימינא, לח כפת בכלא, כט וקטיר בכלא, דהא צדיק ל כפות הוא לב בכל סטרין, לד וקטיר בכלא. ודא הוא קשורא דמהימנותא.

רכז) ובספרא דאגדתא שפיר קאמר, לב דכל אלין אינון אושפיזין, דזמינין לד עמא קדישא בהאי יומא, לה דבעיין לו לאשכחא לה להו, כיון דזמין לון, ובהו

מסורת הזחר

(א) (רביאל ג').

חלופי גרסאות א ברא. ב סטרין. ג כרא. ד וערבי. ה מוסיף דאחיד בכל (אה"ל). ו סטרוי. ז דאחידין. ח דנחל. ט אסילו בהאי נחל דינא אשתכח דינין. י דהאי; דהא. יא ל"ג בית. יב מניה. יג ל"ג סבא. יד מוסיף אלין אינון. טו דקאמרי; כדקאמרין; כדקאמרין; דקאמר. טז דמין; דמייא. יז נפקין; נסקי (אה"ל). יח ל"ג תא חזי. יט ל"ג הא חזינן. כ דקיימו (אה"ל). כא איבא. כב כנישו. כג דבר נש; דברכא. כד ל"ג איבא; מוסיף לא איבא. כה לא. כו ואורוג ול"ג וע"ד אתרוג. כז בימין. כח כפית. כט וקטיר. ל כפית. לא לכל. לב ל"ג וקטיר בכלא. לג דכלהו. לד עמין קדישין. לה דבעי; דבעיא (אה"ל). לו לאשכחא. לו בהו.

ד' מינים

הסולם

מאמר

יוצאות מהם, אבל ערבי נחל, הרומזות ג"כ על נו"ה הללו, אין פירות יוצאים מהם, ולא טעם, ולא ריח, וכבר בארנו, והכל יפה, דהיינו (כנ"ל באות רכ"א) שערבי נחל רומזות על נו"ה רק בשעה שמקבלים גבורות ויצחק מצד שמאל, וע"כ אינם עושות פירות, כי דינים רוכצים עליהן. ע"ש. אבל בעת שמקבלים גם חסדים כל הכרכות שבעולם מהם באים.

רכז) ועל דא אתרוג וכו': ועל כן אתרוג אוחזים בשמאל כנגד הלב. לולב בימין מאוגד עם כל המינים, וקשור בכלם. כי צדיק, שהוא יסוד, מאוגד עם כל הספירות, וקשור עם כולן. וזהו קשר האמונה, להאיר אל הנוקבא הנקראת אמונה.

רכז) ובספרא דאגדתא וכו': ובספר האגדה, אמר יפה, שכל אלו, ד' המינים, הם האורחים, שה"ס ז' הספירות חנית נהי"מ,

שעם

שנקשר בבאר, כמש"א, כפיתו בסרבליהון, דהיינו יסוד ונוקבא, שאינם עולים זה בלי זה, וכקשורים הם. וענף עץ עבות, הוא ענף העליון שנעשה עץ עבות שאוחז לכל צד דהיינו כל חנ"ת נה"י, שת"ת הוא הגוף, אשר חו"ג ה"ס זרועות שלו, ונו"ה רגלין שלו, ויסוד כרית קודש. כמו שבארנו. ערבי נחל, זהו יצחק בכל הצדדים שהן נאחזות בצד הנחל, שהיא אמא, ולא מצד אבא, (כמ"ש לעיל אות רכ"א) שלמדנו, אע"פ שבנחל הזה דהיינו בינה, לא נמצאים בו דינים, עם כל זה הדינים מתעוררים משם.

רכה) ורב המנונא סבא וכו': ורה"ס פירש, וערבי נחל, הן שני עמודים שאמרנו, דהיינו נצח והוד, שמים יוצאים מהם, ויפת הוא המירוש, אבל בוא וראה, הרי דואים אנו, ששתי מדרגות אלו, נו"ה, העומדות על מדרגת צדיק, שהיא יסוד, פירות וקיבוץ הברכות (דשו"י דף ר"ב ע"ב *) דף רכ"א ע"א)

בעי בינא א למלכא בעותיה. זכאין אינון ישראל די דעיין ארחוי דמלכא קדישא, וידעיין ארחוי דאורייתא, למהך באורח קשוט, למזכי נ בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

רכח) ביומא דא נפקי ישראל, ג בסימנין רשימין ד מגו מלכא, בגין דאינון ה נצחין דינא, ו ומאי סימנין אינון, סימני מהימנותא, חותמא ד מלכא עלאה. ט לתרי בני נשא, דעאלו ס קדם מלכא לדינא ולא ידעי י עלמא מאן מנייהו יא נצח, נפק חד לגיון מבי מלכא, יב שאילו יג לו, אמר לון, יד מאן טו דיפוק טז ובידוי סימנין יז דמלכא, הוא יח נצח.

רכט) כך, יט כולי עלמא עאלין לדינא, כ קדם מלכא עלאה, ודאין כא לון מיומא דריה ויום הכפורים, עד כג חמש סרי כד יומין לירחא, כד ובין כך אשתכחו ישראל זכאין כלהו יכ בתיובתא, ט טרחין כז בסכה כח ולולב ואתרוג, ולא ידעי מאן נצח דינא, מלאכי עלאי כט שאלו מאן נצח דינא. קב"ה א"ל, אינון ל דמפקי בידיהו סימנין לא דידי, אינון לב נצחין דינא.

רל) בהאי יומא, נפקי ישראל לב ברשימו דמלכא, בתושבחתא לד דהליא, לכ עאלין לו בסכה, אתרוג בשמאלא, לולב בימינא, חמאן כלהו לי דישראל רשימין ברשימין לח דמלכא לט קדישא, פתחי ואמרי, א אשרי העם שככה לו אשרי העם שהי אלהיו.

מסורת הזהר

(א) (תהלים קמ"ד) הקס"ז ג' צ"ג.

חלופי גרסאות א מוסיף למבני למלכא. ג לון. ג בסימני. ד מבי. ה נצחי. ו ומה. ז עלאה דמלכא. ח מוסיף מחל לתרי. ט לדינא קמי מלכא. י כל עמא. יא מוסיף נצח דינא. יב שאילו. יג ליה. יד הוא. טו דיפיק. טז בידוי סימני מלכא. יז מלכא. יח מוסיף נצח דינא. יט כל: כלי. כ קמי. כא מוסיף לון מלכא. כג חמש עשר. כד ובגין. כה מוסיף בתיובתא שלימתא (אח"ל). כז טרחי. כח בסוכה. כט שאילו. ל דמפיקי. לא דידיה. לב נצחי; נצח (אח"ל). לג ברשימא. לד דהלוא; בחלוא; בהליא (אח"ל). לו ועאלין. לו בסוכה. לו דישראל. לה ליג למלכא. לט קדישין.

מאמר

הסולם

ד' מינים

שעם הקדוש הזמינו אותם ביום הזה, דהיינו על דרך שמחפלים בימי הסוכות קודם הסעודה. ואומרים עלו אושפזיון עלאין וכו'. שצריכים למצוא אותם, מאחר שהזמינם ובהם מתפלל האדם תפלתו אל המלך. וע"י ד' המינים, שרומזים לאלו הספירות כנ"ל, הוא משיג אותם. אשריהם ישראל שיודעים דרכיו של המלך הקדוש, ויודעים דרכי החורה, ללכת בדרך אמת, לזכות על ידם בעולם הזה ובעולם הבא.

רכח) ביומא דא נפקי וכו': ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים הרשומים מן המלך, דהיינו ד' המינים, משום שניצחו בדין. ומה הם הסימנים. הם סימני האמונה, דהיינו השכינה, חותם של מלך העליון, דהיינו ז"א, בדומה, לשני אנשים שבאו לפני המלך. לדין. ולא ידעו בני העולם מי מהם ניצח. יצא שר (דסו"י דף רכ"א ע"א)

רל) בהאי יומא נפקי וכו': ביום הזה יוצאים ישראל ברשום המלך בשיר תהלת. נכנסים לסוכה, אתרוג בשמאל, לולב בימין תכל

רלא) עד כאן חדותא א דכלא, חדותא דאושפיזין, ואפילו אומות העולם י חדאן י בחדותא, ד ומתברכין י מנה, ועל דא י קרבנין בכל יומא עלייהו, ז לאטלא עלייהו שלם, י ויתברכון י מינן. מכאן ולהלאה, יומא חד, דמלכא עלאה, דחדי בהו בישראל, דכתיב * ביום השמיני עצרת תהיה לכם, דהא יומא דא י מן מלכא בלחודוי, חדותא יא דיליה בישראל, יכ למלכא דזמין אושפיזין ב) וכו'.

רלב) ב) ר"ש פתח י ואמר, י אני חבצלת השרון שושנת העמקים, כמה חביבה כנסת ישראל קמי קב"ה, דקב"ה משבח י לה, והיא משבחת ליה תדיר, וכמה יו משבחין ומזמרין אזמינת י ליה תדיר לקב"ה, זכאה חולקהון דישראל, דאחידין י ביה בעדבא דחולקא קדישא, כמה דכתיב י כי חלק ה' עמו י וגו'. רלג) אני חבצלת השרון, דא כנסת י ישראל, י דקיימא בשפירו דנוי בגנתא ב) דעדן. השרון: דהיא כ) שרה ומשבחת כ) למלכא עלאה.

רלד) ד"א כ) אני חבצלת השרון, דבעיא כ) לאשקאה יו משקיו כ) דנחלא עמיקא, מבוועא דנחלין, כד"א י והיה כ) השרב לאגם. כ) שושנת העמקים: דקיימא ג) בעמיקתא דכלא. ל) מאן אינון עמקים. כד"א ה) ממעמקים קראתיך

מסורת הזהר

דרך אמת

א) (במדבר כ"ט) נח ל"ח צ"ב: ב) (שה"ש ב') ב"א רמ"ד צ"ב. ג) (דברים ל"ב) ב"א קצ"ד צ"ד. ד) (ישעיה ל"ה). ד) [בח"ג] (שם ל"ג). ה) (תהלים ק"ל) ח"ב סג. ח"ג כו. ט: ע. קה. רסה:

חלוסי גרסאות א רכלי. ב ליג תראן. ג מוסיף בחדותא דא. ד ומתברכאן; ד ומתברכין (אה"ל). ה מינן. ו מקרבין קרבנן (אה"ל). ז ולאטלא. ח ובנינן מתברכאן; ויתברכאן. ט בנינן. י מלכא הוא. יא מוסיף דיליה בהי. יב מוסיף מתל למלכא. יג ליג ואמר. יד לת. טו שבחין מומנין אחקנת ליה למלכא תדיר זכאה, לו לת. יז ליג ביה. יח יעקב הכל נחלתו וליג וגו'. יט מוסיף ישראל ראקרי חבצלת. כ דקיימי. כא ליג דעדן. כב כנסת. כג מוסיף ליה למלכא. כד מוסיף חבצלת השרון אני. כה לאתנטעא; לאשתקאה. כו משקין. כז דנחלין. כח ד) השרון כערה. כט ששוח (אה"ל). ל) מוסיף שושנת העמקים מאן.

חבצלת ושושנה

הסולם

מאמר

כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שהקב"ה משבח לה והיא משבחת להקב"ה תמיד, כמ"ש בשיר השירים. וכמה משוררים ומזמרים היא מזמנת לו תמיד להקב"ה. אשרי חלקם של ישראל, שאחוזים בגורל החלק הקדוש, כמ"ש כי חלק ה' עמו וגו'.

הכל רואים שישראל רשומים ברשימות המלך הקדוש, פותחים ואומרים, אשרי העם שככה לו וגו'.

רלג) אני חבצלת השרון: זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, העומרת בסאר היופי בגן עדן. ונקראת השרון, משום שמשוררת ומשבחת למלך העליון.

רלא) עד כאן חדותא וכו': עד כאן חדות הכל חדות האושפיזין, ואפילו אומות העולם שמחים בשמחה הזו, ומתברכים ממנה, ועל כן מקריבים קרבנות עליהם בכל יום, לשים עליהם שלום, ויתברכו ממנו. מכאן ולהלאה, יום אחד של מלך העליון ששמח בו עם ישראל, שכתוב ביום השמיני עצרת וגו'. שיום זה מן המלך בלבדו, ששמחתו הוא בישראל, בדומה למלך שהזמין אושפיזין וכו'. סיום המאמר הוא בפרשת אמור דף ק"ר.

רלד) ר"א אני חבצלת השרון: שצריכה להשקות משקיו של הנחל העמוק, מקור הנחלים, דהיינו בינה, כמו שאתה אומר, והיה השרב לאגם וע"כ נקראת הנוקבא השרון מלשון

רלב) ר"ש פתח וכו': ר' שמעון פתח ואמר, אני חבצלת השרון שושנת העמקים. (רש"י דף רכ"א ע"א)

ה'. חבצלת השרון. ח חבצלת, מההוא אתר, דשקיו דנחלין י נפקין, ולא פסקין
 לעלמין. * שושנת העמקים: שושנה י מההוא אתר דאקרי עמיקא דכלא,
 סתים מכל סטרין.

רלה) ת"ח בקדמיתא ד ירוקא כחבצלת, (ה) ס דטרפין ו דילה ירוקין, לבתר

דרך אמת
 (ג) עלים.

מסורת הזהר
 (א) שושנת: הקסה"ו א' צ"א.

חלופי גרסאות א ל"ג חבצלת. כ עמיקין. ג דהחוא. ד דוקא ול"ג ירוקא; מוסיף ירקרקת ירוקא.
 ה בטרפין. ו ל"ג דילה.

חבצלת ושושנה

הסולם

מאמר

נקראת הבינה נחלא עמיקא, נחלא היא בינה,
 שהיא מקור כל השפעות והמוחין. עמיקא, על
 שם התכללותה במסך דנקודת החירק מקו
 אמצעי. ואז נאמר על הנוקבא והיה השרב
 לאנב. כי כשהיתה בסוד חבצלת היתה יבשה
 בלי מים דהיינו בחוסר חסדים, אבל אחר
 שקבלה חסדים מנחלא עמיקא, נעשתה
 ראנב.

מלשון שרב. שהיא צמאה לשחות מי הבינה. שושנת
 העמקים, היא נקראת כן, משום שנמצאת
 בתכלית העומק. ומי הם, הכ עמקים, כמו
 שאתה אומר ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת
 השרון, חבצלת היא, ממקום שהוא ששיקויי
 הנחלים יוצאים ואינם פוסקים לעולם. שושנת
 העמקים, שושנה, היא ממקום שהוא הנקרא
 עומק הכל, סתום מכל הצדדים.

ו"ש שושנת העמקים דקיימא
 בעמיקתא דכלא. דהיינו מצב הב', שנמצאת
 כלולה בנקודת מנעולא. הנבחנת לעמוק מכל
 עמוק שאין מי ששיגה. אבל אם היתה
 כנקודה דמנעולא בלבדה לא היתה ראויה
 לקבל מוחין אלא שצריכה להמתק בבינה
 ולקבל נקודה דמפתחא. שבוה נמתק וראויה
 למוחין. (כנ"ל בהקס"ו דף צ"ט ד"ה ב' ע"ש)
 ואז נבחנת שיש לה ב' נקודות, דהיינו ב'
 עמקים. ו"ש, מאן אינון עמקים. דהיינו
 שיש בה ב' נקודות הנבחנות לב' עמקים,
 שאז נאמר עליה ממעמקים קראתיך ה'. דהיינו
 ב' עומקים.

מירוש. כי יש ב' מצבים בהנוקבא, א)
 כשהיא בסוד רביעי לאבות, והיינו כשעולה
 למעלה מחוה דז"א ונעשתה לרגל רביעי לכסא
 עלאה שהיא בינה. (כנ"ל דף כ"ח ד"ה
 ביאור) ואז הם בסוד ב' מאורות הגדולים,
 ששניהם הם במדרגה אחת, כי שניהם מקבלים
 מן הבינה. חג"ת דז"א מקבלים מקו ימין
 דבינה, והנוקבא המחוברת עמהם מקבלת מקו
 שמאל. דבינה, דהיינו חכמה בלי חסדים, ואז
 היא צמאה ומשתוקקת מאד לקבל החסדים, כי
 חכמה בלי חסדים אינה מאירה. ובמצב הזה
 נקראת חבצלת השרון. שרון, היא מלשון,
 שורו על אנשים, שפירושו ראה. דהיינו
 קבלת החכמה. חבצלת יורה חבוי מצל,
 כלומר שאין לה צל, הממשיך חסדים. מצב הב'
 היא כשנקראת שביעי לבנין, דהיינו אחר
 שמתמעטת ויורדת מחוה ולמטה דז"א, ומקבלת
 מנה"י דז"א, כלומר אחר שנתקנה בב' נקודות
 הכלולות במסך דחירק. הנק' מנעולא ומפתחא.
 כי אז נכללת מחכמה וחסדים יחדיו, החכמה
 מצת שהיתה בסוד רביעי, דהיינו בבחינת
 חג"ת דז"א. והחסדים סמה שהיא עתה בסוד
 שביעי, דהיינו בבחינת נה"י דז"א.

ו"ש חבצלת השרון, חבצלת, מההוא
 אתר דשקיו דנחלין נפקין, ולא פסקין לעלמין,
 דהיינו שהיא חבויה מצל הבינה שמסם יוצאים
 חסדים בזווג דלא פסיק. וע"כ אין לה אלא
 חכמה בלי חסדים. ו"ש שושנת העמקים,
 מההוא אתר דאקרי עמיקא דכלא וכו', כלומר
 שהשם עמקים נמשך לה בעיקר מנקודה
 דמנעולא הכלולה בה במצב הב' שהיא עמוקה
 מכל וסתומה מכל הצדדים כנ"ל.

רלה) ת"ח בקדמיתא ירוקא וכו': בוא וראה
 בתחילה היא ירוקה כחבצלת,
 שהעלים שלה ירוקים. ס"ל, במצב א' שנקראת
 חבצלת. הרי היא במדרגה אחת עם ז"א שהגוון שלו
 ירוק, וע"כ גם היא ירוקה. ואחר כך, במצב הב',
 ששנת

וזה אמרו. אני חבצלת השרון דבעיא
 לאשקאה משקיו דנחלא עמיקא, דהיינו
 שצריכה לקבל חכמה וחסדים יחדיו מבחינת
 המסך דנקודת החירק אחר שנכלל בבינה. שאז
 (דפו"י דף רכ"א ע"א)

ששנת סומקא בגוונין ה חורין. ששנה בשית טרפין, ששנת : דאשתניא ד מגוונא לגוונא, ושניאט ה גוונהא.

רלו) ו ששנת : בקדמיתא חבצלת, בעדנא דבעיא ז לאזדווגא ביה במלכא, אקרי חבצלת, בתר דאתדבקת ביה במלכא באינון נשיקין, אקרי ח ששנת, בגין דכתיב * שפתותיו שושנים. ששנת העמקים דהיא ט משנייא גוונהא, זמנין לטב, ז זמנין לביש, י זמנין לרחמי, יא זמנא לדינא.

רלז) י ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא ינ לעינים. ת"ח, דהא בני נשא י"ג לא מסתכלין, ולא ידעין, ולא משגיחין, בשעתא דברא קביה לאדם, ה) ואוקיר ליה ביקירו עלאה, בעא מניה לאתדבקא ביה בגין דישתכח יחידאי, ובלבא יחידאי, ובאתר דדבקותא י יחידאי, דלא * אשתני, ולא ט מתהפך לעלמין, כההוא קשורא י יחידא, דכלא ביה אתקשר, הה"ד י ועץ החיים בתוך הגן.

רלח) רבתי י סטו יס מארתא דמהימנותא, ושבקו אילנא כ יחידאי, כה עלאה מכל אילנין, ואתו לאתדבקא, באתר דמשתני, ומתהפך מגוונא לגוונא ומטב לביש ומביש לטב, כז ונחתי מעילא לתתא, ואתדבקו כח לתתא, בשנויין

מסורת הזהר

דרך אמת

א) (שה"ש ה') ח"ב רנז. ח"ג קז. קלט. קמ: רס.
 רפז: רצה: ב) (בראשית ג') ב"א של"ג צ"א.
 ג) (בראשית ב') ב"א ר"כ צ"ב.

ה) והיה מכנזו ככנזו גדול.

חלוסי גרסאות א סומק וחור. כ ששות (אה"ל). ג דשניאט גוונהא ואשתניאט מגוונא לגוונא. ד ל"ג מגוונא. ט גוונהא (ד"א); בגוונהא. ו ששות (אה"ל). ז ראזדווגא. ח ששנה. ט שניית; ומשניאט. י זמנין לדינא וזמנין לרחמי. יא זמנין. יב מוסיף לעינים עד עמה ויאכל. יג לא ידעין ולא מסתכלין. יד יחידא- קו ישתני. טו אתהפך; יתהפך. יז דמהימנותא; יח סאטו. יט מאורחא. כ יחידאה. כה עלאין. כז ונחתיין. כח לתתא.

חבצלת ושושנה

הטולם

מאמר

את צבעיה, פעם לטוב ופעם לרע פעם לרחמים ופעם לדין (כנ"ל בהקסיה' דף צ"ט ד"ה אמאי ע"ש) בסוד זכי הא טוב לא זכי הא רע כמ"ש שם.

רלז) ת"ח דהא בני נשא וכו': בוא וראה, כי בני אדם אינם משגיחים, שבשעה שהקב"ה יודעים ואינם משגיחים, שבשעה שהקב"ה ברא את האדם והוקיר אותו ביקר העליון, רהיינו כמחין עליונים, בקש ממנו שיתדבק בו, כדי שיהיה יחיד, ויהיה לו לב אחד, ויהיה דבוק במקום דבקות יחיד, שאינה משתנה, רהיינו כו"א, שנאמר בו אני הויה לא שניתי וגו', ואינו מתהפך לעולם, בקשר ההוא יחוד הכל נקשר בו, זהו שכתוב, ועץ החיים בתוך הגן וגו'. דהיינו ז"א.

רלח) רבתי סטו מארחא וכו': אח"כ סרו מדרך האמונה, ועזבו את אילן היחיד העליון לכל האילנות, רהיינו ז"א, ובאו להתדבק במקום המשתנה ומתהפך מצבע לצבע ומטוב

ששנת שהיא אדומה בגוונים לבנים. כי כמצב הכ' יש לה כ' נקודות, מנעולא ומסחחא, שה"ס דין ורחמים טוב ורע, זכי הא טוב לא זכי הא רע, כנ"ל (בהקסיה' דף צ"ט ד"ה אמאי ע"ש) ששנה, בששה עלים, להיחזה בסוד שכיני המקבלת מחג"ח נה"י ששנת, היא מלשון שינוי, כי הוא משתנית מגוון לגוון, והיא משנה את הגוונים שלה, פירוש, שמשתנית מדין לרחמים דהיינו מאדום ללבן, וכן מרחמים לדין, וע"כ נקראת שושנה מלשון שינוי.

רלז) ששנת, בקדמיתא חבצלת וכו': נקראת ששנת, משום שבתחילה היא חבצלת, דהיינו בעת שמבקשת להזדווג עם המלך נקראת חבצלת. כי כמצב הא' אין לה זווג עם ז"א אלא הוא הכנה לזווג. ואחר שנזדווגה עם המלך באלו הנשיקות, דהיינו כמצב הכ', נקראת ששנת. משום שכתוב שפתותיו שושנים, ששנת העמקים נקראת, משום שהיא משנה (דפריי דף רכ"א ע"א * דף רכ"א ע"ב)

סגיאין, ושבקו אילנא יחידאה, ח עלאה מכל אילנין, הה"ד * אשר עשה האלקים את האדם ישר כ וגו'.

רלט) ג ודאי כדין אתהפך לבייהו, בההוא סטרא ממש, זמנין לטב, זמנין לביש, זמנין לרחמי, זמנין לדינא, ד בהאי מלה דאתדבקו בה ודאי, כ ס בקשו חשבונות רבים, ואתדבקו בהו.

רמ) א"ר קב"ה, ו אדם, שבקת חיי ואתדבקת במותא. חיי: דכתיב ועץ החיים בתוך הגן, ו דאקרי חיים, דמאן דאחיד ביה, לא טעים מ מותא לעלמין. ס אתדבקת באילנא אחרא, הא ודאי ו מותא הוא לקבלך, הה"ד ג רגליה יורדות מות, וכתיב ו מוצא אני מר ממות את האשה, ודאי באתר דמותא אתדבק, ושבק אתר דחיי, בג"כ אתגזר עליה, ועל כל עלמא, מותא.

רמא) אי הוא חטא, כל עלמא יא מה חטו. אי תימא, דכל יב עלמא אכלי מאילנא דא, ואתרמי לכלא. לאו הכי. אלא בשעתא דאדם קאים על רגלוי, יב חמי ליה בריין כלהו, יד ודחילו מקמיה, והוו נטלין סו אבתריה, כעבדין סו בתר מלכא, והוא אמר לון, אנא ואתון, ה באו נשתחוה ונכרעה ו וגו', יז ואזלו כלהו אבתריה, כיון יט דחזו דאדם סגיד להאי אתר, ואתדבק ביה, כלהו אתמשכו אבתריה, וגרים מותא כ לכל עלמא.

מסורת הזהר

א) (קהלת ז') ח"ב קנ. ח"ג יט. קנ. ב) (שם). ג) (משלי ה') ב"א שכ"ח צ"ב. ד) (קהלת ז') ח"א רכט. ח"ג קז: רסא: ת"ז חס"ח צח: ה) (תהלים צ"ה) ח"ב כז: ח"ג קז: ת"ז חס"ו צ:

חלופי גרסאות ח עלאה דכלא דהוא חד ולא אשתני לעלמין הה"ר. ג וחמה בקשו חשבונות רבים ולגי וגו'. ג מוסיף והמה בקשו חשבונות רבים ודאי, ד בההוא, ס מוסיף והמה בקשו, ו ליג ארם. ז מוסיף עץ דאתקרי, ח מוסיף טעמא דמותא. ט ואתדבקת, י למותא ולגי הוא לקבלך, יא מאי חטאו, יב בריין אתו ואכלו מאילנא דא ואתרמיש מכלא, יג חמו, יד ודחלו, טו בתריה, טז קמי, יז נברכה לפני ה' עושנו ולגי וגו'. יח וכלהו אתר בתריה, יט דחמו, כ ליה ולכל, להו ולכל.

מאמר

הסולם

חכזלה ושושנה

ומטוב לדע ומרע לטוב, דהיינו בנוקבא כעת שאינה כוונג עם ז"א ויונקת משמאל לכד, וירדו ממעלה למטה בשינוים מרובים, ועזבו את אילן היחיד, העליון לכל האילנות. זהו שכתוב, אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים.

רלט) ודאי כדין אתהפך וכו': אז ודאי נהפך

לכם בצד ההוא ממש, כי קבלו גם הם שינוים רבים, פעם לטוב פעם לדע, פעם לרחמים פעם לדין. בדבר ההוא שנתדבקו בה, דהיינו בשמאל, ודאי בקשו חשבונות רבים, דהיינו שינויים רבים, ונתדבקו בהם.

רמ) א"ר קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה: אדם, עזבת את החיים ונתדבקת במות. חיים, הוא שכתוב, ועץ החיים בתוך הגן, דהיינו ז"א, שנקרא חיים, כי מי שאחוז בו, אינו טועם מות לעולם. והתדבקת באילן אחר,

(ישושי דף רביא ע"ב)

רמב) וכדין אשתני אדם לכמה ^א גוונין, זמנין דינא, ^ב זמנין רחמי ומנין ^ג מותא, זמנין חיי, ולא קאים בקיומא תדיר בחד מנייהו, בגין דההוא אתר ^ד גרים ליה. ועל דא אקרי, ^ה חרב המתהפכת: המתהפכת ^ו מסטרא דא, לסטרא דא, ^ז מטב לביש, ^ח מרחמי לדינא, ^ט משלם לקרבא, ^י מתהפכת היא ^{יא} בכלא, ^{יב} טב ורע דכתיב ^{יג} ועץ הדעת טוב ורע.

רמג) ומלכא עלאה, לרחמא על ^{יד} עובדוי, אוכח ליה, וא"ל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו ^{טו} וגו', והוא לא קביל מניה, ואתמשך בחר אתתיה, ואתתרך לעלמין, ^{טז} דהא אתתא ^{יז} לאתרא סלקא ולא יתיר, ואתתא גרים מותא לכלא.

רמד) ת"ח, לעלמא דאתי כתיב, ^{יח} כי כימי העץ ימי עמי, כימי העץ, ההוא ^{יט} דאשתמודעא, ביה ^כ זמנא, ^{כא} כתיב, ^{כב} בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים ^{כג} וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'. ^{כד} רמה) ^{כה} ויקרבו ימי ישראל למות. ^{כו} תאנא, א"ר חייא, כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה ^{כז} שנה, התם ^{כח} בקיומיה יעקב, והכא במיתתיה ישראל, דכתיב ויקרבו ימי ישראל למות. א"ר יוסי, הכי הוא ודאי, דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה ^{כט} יומי מית ב"נ, והא בשעתא חדא, ברגעא חדא, מית ונפיק מעלמא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

- א) (בראשית ב') ב"א ר"ש צ"ג. ב) (ישעיה ס"ה) ב"א ש"ג צ"ב. ג) (שם כ"ה) ב"א רמ"א צ"ב. ד) וירא כ"ח צ"ו.

חלופי גרסאות ^א מוסיף גוונין זמנין לטב זמנין לביש זמנין רוגזא זמנין נייחא. ^ב וזמנין. ^ג חיי זמנין מותא. ^ד גרמא. ^ה להט החרב. ^ו מן סטרא. ^ז מן טב. ^ח מן רחמי. ^ט מן שלום. ^י אחתהפכת. ^{יא} לכלא. ^{יב} יט טוב; דאקרי טוב. ^{יג} ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ^{יד} יד עובדי ידוי. ^{טו} ל"ג וגו'. ^{טז} טו ל"ג מן ורא עד ולתתא. ^{יז} לאתר דא; לאתרחא. ^{יח} אשתמודע. ^{יט} חמינא. ^כ דכתיב. ^{כא} כל ל"ג מן וחרפת עד ויקרבו. ^{כב} בוטויי (ע"כ גרסס בויקרא) ובה"ל ע"כ לא נמצא בספרי תרמ"ק זלחיה. ^{כג} ל"ג תאנא. ^{כד} כו מוסיף שנח וגו'. ^{כה} ל"ה יומין.

חכצלת ושושנה

הסולם

מאמר

עולה למקום הזה, למקום ההפכות החיים והמות ולא יותר, וע"כ, האשה גרמה מות לכל. רמד) ת"ח רעלמא דאתי וכו': בוא וראה לעולם הבא כתוב, כי כימי העץ ימי עמי, כימי העץ, היינו זה הנודע. שהוא עץ החיים. בו בעת כתוב, בלע המות לנצח וגו'. כי בעץ החיים אין שינוים ואין בו מות.

רמב) וכדין אשתני אדם וכו': ואז נשתנה האדם לכמה אפנים. פעם דין ופעם רחמים, פעם מות ופעם חיים. ולא עמד בקיום קבוע באחד מהם, כי אותו מקום גרם לו ועל כן נקרא להט חרב המתהפכת, כי מתהפכת מצד זה לצד זה. מטוב לרע, מרחמים לדין, ומשלום למלחמה. היא מתהפכת בדרך כלל מטוב לרע, שכתוב, ועץ הדעת טוב ורע.

מאמר ג' ויקרבו ימי ישראל למות

רמה) ויקרבו ימי ישראל למות: למדנו א"ר חייא, כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים וגו', שם בחיים שלו כתוב יעקב, וכאן במיתתו כתוב ישראל. הלא השם ישראל חשוב יותר מן השם יעקב. אמר ר' יוסי כן הוא ודאי, שצריך

רמג) ומלכא עלאה וכו': ומלך העליון לאהבתו על מעשיו, הוכיח אותו ואמר לו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו'. והוא לא קבל ממנו, ונמשך אחר אשתו, ונגרש מן עדן לעולמים, כי האשה (בוטויי דף רכ"א ע"ב)

רמו) אלא הכי תאנא, כד קב"ה בעי לאתבא רוחיה ליה, כל אינון יומין דקאים ב"נ בהאי עלמא, אתפקדן ^ה קמיה, ועאלין בחושבנא, וכד אתקריבו קמיה ^ג למיעל בחושבנא, מית ב"נ, ואתיב קב"ה רוחיה ליה, ההוא הבל דאפיק ^ג ונפח ביה, אותביה לגביה.

רמז) זכאה חולקיה דההוא ב"נ, דיומוי אתקריבו ^ז גבי מלכא, בלא ^ה כסופא, ולא דחי יומא מנייהו לבר, דישכח בההוא יומא, דאתעביד ביה חובא, בגין כך, כתיב ^ה בצדיקא קריבה, ^ו משום דקריבו ^ז יומוי קמי מלכא, ^ח בלא כסופא.

רמח) ווי ^ס לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיך יקרבו ^י יומי קמי מלכא, דהא כל ^{יא} יומוי ^{יב} בחובי עלמא אשתכחו, ובגיני כך לא יקרבו קמי מלכא, ולא יתמנון ^{יג} קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון ^{יד} שציאן מגווייהו, ^{טו} עלייהו כתיב, * דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו.

רמט) * והכא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים, ובגיני כך, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ^{טז} ישראל מיעקב, ואי תימא, והא כתיב ^{יז} ויעקב איש תם: שלים. שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

רנ) תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומוי דבר נש ^{יח} אתפקידן קמי

מסורת הזהר	דרך אמת
(א) (משלי ד') ב"כ רכ"ז צ"ב. (ב) (בראשית כ"ה) תולדות ל"ד צ"ב.	(ה) בלא ביום וכיון.

חלופי גרסאות א מניה. ב למיעאל; דעיל. ג ונפיק. ד קמי. ה קריבא בהו בצדיקא. ו מוסיף וחייך יקרבו משום. ז יומיהון. ח ל"ג בלא כסופא. ט מוסיף דהו לרשיעיא. י ל"ג יומוי. יא בחייבי. יב מוסיף קמיה מלכא. יג שניין; נצייין. טו ל"ג עלייהו כתיב. טז ל"ג ישראל. יז אתפקידן.

מאמר ג'	הסולם	ויקרבו ימי ישראל למוח
---------	-------	-----------------------

שצריך לומר כאן ישראל. כי לא כתוב ויקרב יום ישראל למוח, אלא ימי, וקשה, וכי בכמה ימים מת האדם, הלא בשעה אחת, ברגע אחת, מת ונפטר מן העולם.

רמו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, כשהקב"ה רוצה להשיב אליו רוח האדם, כל אלו הימים שהאדם חי בעולם הזה נפקדים לפניו, ונכנסים בחשבון, וכשקרבו הימים לבא לפניו בחשבון, מת האדם, והקב"ה משיב את רוח האדם אליו, הבל ההוא שהאדם נושם ונושם בו משיב אליו.

רמז) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של אדם ההוא שימיו קרבו לפני המלך בלי בושה, ואף יום אחד מהם אינו נדחה לחוץ, מחמת שימצא שעשה עבירה ביום ההוא, משום זה כתוב בצדיקים קריבה, משום שהימים קרבו לפני המלך בלי בושה.

רמט) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של אדם ההוא שימיו קרבו לפני המלך בלי בושה, ואף יום אחד מהם אינו נדחה לחוץ, מחמת שימצא שעשה עבירה ביום ההוא, משום זה כתוב בצדיקים קריבה, משום שהימים קרבו לפני המלך בלי בושה.

רנ) תניא אמר ר' יוסי וכו': למדנו ארי, בשעה שימיו של אדם נפקדים לפני המלך:

(דומי דף רכ"א ע"ב * דף רכ"ב ע"א)

זלכא, אית זכאה דאתפקדן יומי, ורחיקין מקמי מלכא, ה ואית זכאה, דכד
 גתפקדן יומי, קריבין וסמיכין למלכא, ולא מתרחקין, בלא כסופא עאלין,
 קריבין למלכא, זכאה ג חולקהון, הה"ד ויקרבו ימי ישראל למות.

רנא) ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי
 אינון. אלא אמר רבי אבא, ג יוסף בנו הוה יתיר מכלהו, דתנינן בשעתא
 דאנתתיה דפוטיפר דחקת ליה ליוסף, מה כתיב, * ויבא הביתה לעשות
 זלאכתו ואין איש מאנשי הבית. האי קרא הכי מבעי ליה, ואין איש בבית
 זהו מאנשי הבית. אלא זלאכללא דיוקנא דיעקב, דהוה תמן, ואשתכח תמן,
 בגיני כך מאנשי הבית, אבל איש אחרא הוה תמן. כיון ה דסליק יוסף
 עינוי, וחמא דיוקנא דאבוי, ויתיב בקיומיה, ותב לאחורא.

רנב) ת"ח, מה כתיב, ג וימאן ויאמר אל אשת אדניו. א"ל קב"ה את
 אמרת וימאן ויאמר. חייך, וימאן ה ויאמר אחרא, ייתי לברכא לבנך,
 יתברכון ביה, הה"ד וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

רנג) כיון דאמר ידעתי בני, אמאי ה אמר ידעתי אחרא. אלא, אמר
 ידעתי בני, בזמנא דקיימת בגופך דאת ברי, כד חמית דיוקנא דילי, ותבת
 בקיומך, וביגיני כך ה כתיב, ידעתי בני, ידעתי, על מה דאמרת דדא הוא
 נוכרא, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, והכא י בגין כך כתיב, ויקרא
 לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

מסורת תוזהר

א) (בראשית ל"ט) וישב ס"ט צ"ב. ב) (שם) ח"ג ריד.

חלופי גרסאות א) ל"ג מן ואית עד ולא. ב חולקיה. ג ל"ג יוסף. ד דאנתו. ה דאשתלק. ו תב. ז ל"ג
 ויאמר. ח ל"ג ויאמר. ט ל"ג אמר. י בגין. יא ל"ג כתיב. יב ל"ג ידעתי. יג ל"ג
 בגין כך.

ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

רנב) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה
 כתוב, וימאן ויאמר אל אשת
 ארוניו וגו'. אמר לו הקב"ה אתה אומר
 וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר אחר יבא
 לברך לבניך, ויתברכו בו, וזה שכתוב, וימאן
 אביו ויאמר ידעתי וגו'.

רנג) כיון דאמר ידעתי וכו': שואל, כיון
 שאמר ידעתי בני, למה אמר
 ידעתי אחר, כי אומר ידעתי בני ידעתי, ומשיב,
 אלא אמר, ידעתי בני, בזמן שקיימת בגופך
 שאתה בני, בעת שראית רמותי, ושבת אל
 הברית שלך, ולא הללתי, ומשום זה כתוב ידעתי
 בני, ופעם שנית כתוב ידעתי, על מה שאמרת
 שזת הוא הבכור, ועל זה השיבו, גם הוא יהיה
 לעם וגם הוא יגדל, ומשום זה כתוב כאן ויקרא
 לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש, דהיינו שקיים
 בגופו שהוא בנו, כמבואר.

המלך, יש צריק שנפקרים ימיו והם רחוקים
 מלפני המלך. ויש צריק, כשנפקרים ימיו, הם
 קרובים וסמוכים למלך, ואינם מתרחקים, ובלי
 בושא הם נכנסים וקרבים למלך, אשרי חלקם,
 וזה שכתוב, ויקרבו ימי ישראל למות.

רנא) ויקרא לבנו ליוסף וכו': אמר ר' יצחק,
 וכי שאר השבטים אינם בניו למה קרא רק
 ליוסף, ומשיב, אלא אמר ר' אבא, יוסף היה בנו
 יותר מכולם, כי למדנו בשעה שאשת פוטיפר
 הפצירה ביוסף, מה כתוב, ויבא הביתה לעשות
 מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. מקרא זה כך
 היה צריך לומר, ואין איש בבית מהו מאנשי
 הבית, ומשיב, אלא לכלול דמותו של יעקב
 שהיתה שם ונמצא שם, ומשום זה כתוב
 מאנשי הבית, להורות אשר איש אחר אינו
 מאנשי הבית היה שם, דהיינו יעקב, כיון שנשא
 יוסף את עינוי וראה רמות אביו, נתיישב
 ברעתו וחזר לאחוריו.

(דפו"י דף רכ"א ע"ב)

רנז) ד"א ויקרא לבנו ליוסף, ^א דבדיוקנא חד הוו מתחזיין, ^ב דכל מאן דחמי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, כלא הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבנוי ^ב ^ג בסבותיה, ובגיני כך בנו ממש, יתיר מכלהו. ויקרא לבנו ליוסף אמאי ליוסף, ולא לאחרא. משום ^ד דרשותא הוה בידיה ^ה לסלקיה מתמן.

רנה) רבי יוסי אמר, כיון דיעקב ^ו הוה ידע דבנוי ישתעבדון בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן, בגין דיגין זכותיה על בנוי, אמאי בעא לאסתלקא מתמן, והא כתיב ^ז כרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

רנו) אלא, הכי תאנא, בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל, הוה אמר, דילמא ח"ו ישתצון בני ביני עממיא, ודילמא קב"ה יסלק ^ח שכינתיה ^ט מיני ^י כקדמיתא, מה כתיב ^{יא} וירא אלקים אל יעקב וגו'. ^{יב} אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה דאמרת דילמא אסלק שכינתי מבינך, אנכי ארד עמך מצרימה.

רנז) אמר עוד, דחילנא דילמא אתקבר תמן, ולא אזכה עם אבהתי, ^{יג} א"ל ואנכי אעלך ^{יד} גם עלה. אעלך: ממצרים. גם עלה: ^{יז} לאתקבראה ^{יח} בקברא דאבהתך.

רנח) בגיני כך, בעא לסלקא גרמיה ממצרים, חד, דלא יעבדון מניה דחלא, דהא חמא דקב"ה זמין לאתפרעא מדחליהון. וחד, דחמא דשכינתא

מסורת הוזהר

(א) (תהלים ק"ג) ח"א רכט: ח"ב טז. סח. ז) (בראשית ל"ה) ויצא כ"ח. ג) (שם) מ"ו ויגש לט. ח"ב נג.

חלוסי גרסאות א' ל"ג דבריוקנא. ב' כל. ג' בסבותיה. ד' דרשותיה. ה' לסלקא. ו' ייסא. ז' ל"ג הוה. ח' שכינתא (ר"א). ט' מני; מניה; מכינתיה. י' כקדמיתא. י"א וירא אלקים לישראל וגו'. י"ב ל"ג א"ל. י"ג גם עלה. י"ד לאתקברא. טז בקברי.

דרך אמת

(ה) בזקנותו.

ויקרא לבנו ליוסף

רנו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, בשעה שיעקב היה יורד למצרים היה מתירא, אמר, אולי ח"ו יכלו בני בין העמים ואולי יסלק הקב"ה שכינתו ממני ככתחילה. מה כתוב, וירא אלקים אל יעקב וגו' אל תירא מרדה מצרים וגו'. ומה שאמרת פן אסלק שכינתי ממך, אנכי ארד עמך מצרים.

רנז) אמר עוד דחילנא וכו': עוד אמר, מתירא אני פן אקבר שם ולא אזכה להקבר עם אבותי. אמר לו ואנכי אעלך גם עלה, דהיינו אעלך ממצרים גם עלה, להקבר בקבר אבותיך.

רנח) בניני כך בעת וכו': ומשום זה רצה שיעלהו ממצרים: טעם אחד, שלא יעשו אותו אלוהי, כי ראה שעתיד

הקב"ה

הסולם

רנז) ד"א, ויקרא לבנו ליוסף: שבצורה אחת היו נראים, שכל מי שראה ליוסף היה מעיד שבנו של יעקב הוא. רבי יוסי אמר, לגמרי הוא כך. שקראו בנו, משום שהיו להם צורה אחת. ועוד, כי יוסף זן לו ולבניו בזקנותו, ומשום זה, הוא בנו ממש יותר מכולם.

ויקרא לבנו ליוסף: שואל, למה קרא ליוסף ולא לאחר. ומשיב, משום שרשות היה בידו להעלותו משם למערת המכפלה, כי מלך היה אכל אחר לא היה רשות בידו.

רנח) רבי יוסי אמר וכו': ר"א, כיון שיעקב היה יודע, שבניו ישתעבדו שם במצרים, למה לא נקבר שם, כדי שיגין זכותו על בניו, ולמה רצה להעלות משם, והרי כתוב כרחם אב על בנים, איפה היא הרחמנות.

(דברי דף רכ"ב ע"א)

שוי מדוריה בין בנוי בגלותא, וחד, בגין ^א דיהא ^ב גופיה דייר בין ופייהו דאבהתוי ^ג לאתכללא בנייהו, ולא יתמני ^ד עם ^ה חייביא דמצראי.

רנט) ^ז ותנינן, גופא דיעקב, ^ח אתמשיך משופרוי דאדם הראשון, והוה דיוקניה דיעקב, ^ט דיוקנא עלאה קדישא, דיוקנא דכורסיא קדישא, ולא בעא לאתקברא בני חייביא, ^י ורזא דמלה, ^{יא} דבאבהן לית פרודא כלל, ועל דא כתיב ושכבתי עם אבותי.

רס) ויקרא לבנו ליוסף, בנו: בחד יי דיוקנא דאנפין, ^{יב} בגין יי דברעותא דרוחא ^{יג} ולבא, אוליד ליה יתיר מכלהו. ת"ח, מה כתיב ^{יד} המעט קחתך את אישי, דכל רעותא דיעקב ברחל הוה, ובגין כך * ויקרא לבנו ליוסף.

רסא) תאנא, ר' שמעון פתח ^{טו} ואמר, ^{טז} הנסתרות לה' אלקיננו ^{יז} וגו'. הנסתרות לה' אלקיננו, ת"ח, כמה אית ליה לבר נש, ^{יח} לאזדהרא מחובוי, ^{יט} ולאסתכלא דלא יעבר על ^כ רעותיה דמאריה, דתנינן, כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא ^{כא} כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה, הה"ד ^{כב} אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אי הכי, איך לא ^{כג} יסתמר בר נש ^{כד} מלמיחב ^{כה} קמיה ^{כו} דמאריה, ותנינן, אפילו ההוא ^{כז} מה דחשיב בר נש, ^{כח} ואסתלק ברעותיה, כלא אשתכח קמי קב"ה, ולא אתאביד מניה.

מסורת הזהר

(א) (שם ל') ויצא פה. פח. (ב) (דברים כ"ט) ח"ג קנט. רמה. ת"ז תכ"ב סג: ג) (ירמיה כ"ג) נח ס"ט צ"ב. חלופי גרסאות א ל"ג ויהא. ז דגופיה ידור בני אבהתוי. נ ל"ג לאתכללא בנייהו. ד בין. ה מוסיף חייביא לאתכללא בנייהו. ו דמצרים. ז ותנינן. ח אתמשיך. ט ל"ג דיוקנא. י ל"ג פן ורזא ער ויקרא. יא דאבהן. יב מוסיף דיוקנא דכורסיא קדישא ול"ג דאנפין. יג ל"ג בגין; מוסיף בנו בגין. יד ברעותא. טו ולביה. טז ל"ג ואמר. יז מוסיף והנגלות וגו'. יח לאזדהר. יט לאסתכלא; מוסיף כמה אית ליה לאסתכלא. כ רעותא. כא כתיבין (אה"ל) ככ יתסתר; יסתמי; יסתמר (אה"ל). כג למיחב. כד קמי. כה מאריה. כו ל"ג מה; מאן; כז ואסתליק.

ויקרא לבנו ליוסף

שהוא משום שכחפץ רוח ולב הוליד אותו יותר מכל השבטים. בוא וראה מה כתוב, המעט קחתך את אישי, כי כל חפצו של יעקב ברחל היה, ומשום זה כתוב, ויקרא לבנו ליוסף.

רסא) תאנא ר' שמעון וכו': למדנו ר"ש פתח ואמר, הנסתרות לה' אלקיננו

והנגלות וגו'. הנסתרות לה' אלקיננו, בוא וראה, כמה יש לו לאדם להזהר מחטאיו, ולהסתכל שלא יעבר על רצון אדונו, כי למדנו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, כתובים אלו העששים בספר ובאים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו, זהו שכחוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', ואם כן איך לא ישמור האדם את עצמו מלחטוא לפני אדונו. ולמדנו אפילו מה שאדם מחשב

ועולה

המולם

הקב"ה להפרע מאלוהיהם של המצרים. ואחד שראה שהשכינה תשים דירתה בין בניו בגלות ואינו צריך להקבר כמצרים להגין עליהם. ואחד, שרצה שגופו ידור בין גופיהם של אבותיו, להכלל ביניהם, ולא יהיה עם הרשעים שבמצרים.

רנט) ותנינן גופא דיעקב וכו': ולמדנו, גופו של יעקב נמשך מיסו של אדם הראשון. והיתה צורתו של יעקב, צורה עליונה קדושה, צורת כסא הקדוש, ולא רצה להקבר בין הרשעים. וסוד הדבר, שאין פירוד באבות, וחמדי הם מחוכרים, ועל כן כתוב, ושכבתי עם אבותי.

רס) ויקרא לבנו ליוסף: הכתוב אומר, בנו משום שהיו בצורת פנים אחת, כנ"ל.

(רמזי דף רכ"ב ע"א * דף רכ"ב ע"ב)

רסכ) ⁶ ת"ח, בהוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב, ויהבת ליה אינו סימנין, דיהב יעקב לרחל, סליק ברעותיה דאיהי רחל, ⁷ ושמש שמושא בו והיא טפה קדמיתא דיעקב ⁸ הות, דכתיב ⁹ כחי וראשית אוני, וסבר ¹⁰ דאיו רחל. קב"ה דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתיא, וידע מה בחשוכא, סליק ההו רעותא לאתריה, ¹¹ ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי טעמא, משו ¹² דהא דרחל הות, ¹³ ההיא טפה קדמיתא ¹⁴ דנפקת מיעקב, ובגין דהות דילדו ההוא בכירותא ממש דראובן, ירית יוסף, ורחל ירתה ¹⁵ לההוא דילה.

רסג) ובגין כך, רזא דמלה, לא אסתלק ראובן בשמא כשאר שבטין, אל: ¹⁶ י ראובן, כלומר חמו ¹⁷ י"ב בר: ¹⁸ י"ג ראו בן סתם, ¹⁹ והאי ²⁰ י"ד בן לא אתידע שמה, ועו ²¹ דא לא ²² י"ו קריא לאה בני בהאי שמא, ולא אקרי ²³ י"ז ראו בני, דהא לאה ידעו עובדא.

רסד) ותנינן, גלי קמי קב"ה, דיעקב לאו רעותיה למיחב קמיה ²⁴ בהאי ולא אסתכל ²⁵ ברעותא באתתא אחרא בההיא שעתא, כשאר חייבי עלמא, ²⁶ ועו כך כתיב ²⁷ ויהיו בני יעקב שנים עשר, דהא ²⁸ בנייהו דשאר חייבי עלמא דעבדין ההוא עובדא, בשמא אחרא אקרין. והא ²⁹ כ"א ידיעא מלה דא לגב חבריא, ובגיני כך ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, משירותא וסיומא ³⁰ כ"ב בנו הוה.

מסורת הזהר

(א) (בראשית מט) ב"א של"ט צ"ב. (ב) (שם ל"ה) וישלח ס'. ס"ה.

חלוסי גרסאות א חאנא (אה"ל) ב ושמש (אה"ל). ג הוה. ד דאיהו ס ובכרותא. ו ל"ג דהא. ז ל"ג ההיא ח דנפק; דנפקא. ט ההוא. י ראו בן. י"א ברי. י"ב ראובן; דראובן. י"ג ומהא: יד כן. טו קרייה טז ראובני. יז בהא. יח ברעותיה. יט ובגין. כ בנייהו (אה"ל) כ"א ידע. כ"ב מוסיף וכריה בנו

ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

ועולה ברצונו לעשות, הכל נמצא לפני הקב"ה, ואינו נאבד ממנו.

רסג) ובגין כך רזא וכו': ומשום זה, סו הדבר, לא עלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן, ראו ב סתם, ובן הזה לא נודע שמו. וע"כ לא קראו לאה אותו בני בשם הזה, ולא נקרא ראו - בני, כי לאה ידעה המעשה, שמתשכחו של יעקב ברחל ויחה ולא בה.

רסד) ותנינן גרי קמי וכו': ולמדנו, גלו לפני הקב"ה, שיעקב לא היו ברצונו לחטוא לפניו בזה, שכא על לאה וחשו ברחל, ולא הסתכל מדעתו באשה אחרת בשעו ההיא, כשאר רשעי עולם, ועל כך כתוב, ויהיו בני יעקב שנים עשר. כי בנייהם של שאר רשעי עולם שעושים מעשה ההוא, נקראים בשם אחר, דהיינו בני תמורה. ודבר זה ידוע אצל החברים ומשום זה ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ממש מתחילה, מבעת לידת ראובן, ולבסוף, בנו היה.

רסכ) ת"ח בההוא ליליא וכו': בוא וראה בלילה, ההוא שבאה לאה ליעקב ונתנה לו אלו הסמנים שנתן יעקב לרחל, מחשש שלא יחליטנה אביה באחרת, וכשראתה רחל שאביה מבניס את לאה במקומה, והיא אינה יודעת הסימנים, וחתיישי. מיד מסרה לה את הסימנים, ועלה ברצונו, שהוא רחל, ושמש בה שימוש, וטיפה ההיא של יעקב היתה הראשונה, כמ"ש, כחי וראשית אוני, והוא חשב שהיא רחל. הקב"ה שהוא מגלה עמוקות ומסתרים, ויודע מה בחשך, העלה אותו הרצון למקומו, והבכורה נסתלקה מראובן וניחנה ליוסף. מהו הטעם, הוא משום שטפה זו הראשונה שיצאה מיעקב, היתה שייכת לרחל. ומשום שבכורה ההוא ממש של ראובן, היתה שלה, ירש אותה יוסף, ורחל ירשה את שלה.

(דפו"י דף רכ"ב ע"ב)

רסה) תאנא, א"ר יוסי, במה אומי ליה יעקב ליוסף, דכתיב שים נא ידך
 זחת ירכי. אלא בההוא את קיימא, ה דהוה ב רשים בנשריה, ג דדא חשיבותא
 ואבהן יתיר מכלא, ד והאי ברית, ס רזא דיוסף איהו.
 רסו) אר"ש, באברהם וביעקב, כתיב, שים נא ידך תחת ירכי, ו תחת
 ירכי, כלומר, בההוא אתר דרמיזא בשמא קדישא, ואפיק זרעא קדישא
 מהימנא לעלמא. ביצחק לא כתיב, בגין ו דנפיק מניה ה עשו.
 רסז) ס תו, מ"ט הכא, שים נא ידך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים.
 אלא אמר ליה יעקב ליוסף, בהאי רשימא קדישא אומי לי, דאפיק זרעא
 קדישא מהימנא ו לעלמא, ואתנטיר, ולא אסתאב לעלמין, דלא י יתקבר
 בין אינון מסאבין, דלא נטרו ליה י לעלמין, דכתיב ד בהו, א אשר בשר
 חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.
 רסח) ואי תימא, הא יוסף דנטיר ליה על כלא, אמאי אתקבר בינייהו.
 אלא תנינן, כתיב י היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי סו הכהן בארץ
 כשדים על נהר כבר, והא תנינן, דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל,
 אמאי הכא שכינתא. אלא על נהר כבר כתיב, וכתיב ותהי עליו שם יד ה'.
 אוף הכא, יוסף במיא אתרמי ארונא דליה, אמר קב"ה, אי יוסף סו אסתלק
 מהכא, גלותא לא י אתקיים, אלא י תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב,
 ויסבלון י בני ישראל גלותא.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל כ"ג) וירא קב"ג צ"ג. (ב) (שם א') לך ס"ט צ"א.

חלופי גרסאות א ל"ג דהוה, ב דאחרשים, ג דהא, ד ל"ג מן והאי עד אר"ש, ה דמי, ו ל"ג תחות ירכי.
 ז דנפק, ח סוסיה עשו בהיתרו מהיל אך אברהם לא נפק מניה ישמעאל אלא קורם שנימול
 וזהו שים נא וכו'. ט ת"ה, י ל"ג מהימנא, יח בעלמא, יכ אתקבר (אה"ל) יג מעלמין, יד ל"ג כהו, סו הכהן
 וכו', קו יסתלק, יו יתקיים, יח מחא; דהא, יט ל"ג בני.

ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

ברושם הקדוש הזה השבע לי, שהוציא זרע
 קדוש ונאמן לעולם ונשמר ולא נטמא מעולם.
 שלא יקבר בין אלו דטמאים שלא שמרו אותו
 מעולם, שכתוב בהם אשר בשד חמורים בשרם
 וזדמת סוסים זרמתם.
 רסח) ואי תימא הא יוסף וכו': ואם תאמר,
 הרי יוסף ששמר בריתו יותר מכל,
 למה נקבר ביניהם במצרים, ומשיב, אלא למדנו,
 כתוב, היה היה דבר ה' וגו'. והרי למדנו
 שהשכינה אינה שורה אלא בארץ ישראל,
 ולמה נגלה כאן השכינה, ומשיב, אלא על נהר
 כתוב, שהמים אינם מקבלים טומאה ואינם כארץ
 העמים, וכתוב, ותהי עליו שם יד ה', שהיא
 השכינה. אף כאן יוסף, הארון שלו נשלך אל
 המים. אסר הקב"ה, אם יוסף יסתלק מכאן לא
 יתקיים הגלות, שישראל לא יכלו לסבול, אלא
 שתהיה

רסה) תאנא א"ר יוסי וכו': למדנו, אר"י, במה
 השביע יעקב את יוסף, שכתוב, שים
 נא ידך תחת ירכי, ומשיב, אלא באות ברית הזה,
 השביעהו, שהיה רשום בנשרו, שזהו חשיבותם
 של האבות יותר מכל, וברית זה הוא סוד
 יוסף. כלומר, יוסף ה"ס מרת היסוד צדיק
 שהוא מרכבה לו.

רסו) אר"ש באברהם וכו': א"ר שמעון,
 באברהם וביעקב כתוב שים נא
 ידך תחת ירכי, כלומר במקום ההיא הרמוז
 בשם הקדוש להוציא זרע קדוש זרע אמונה
 לעולם, ביצחק לא כתיב, שים נא ידך וכו', הוא
 משום שיצא ממנו עשו.

רסז) תו מ"ט הכא וכו': עוד, מהו הטעם כאן
 שכתוב שים נא ידך תחת ירכי אל
 נא תקברני במצרים, אלא אמר לו יעקב ליוסף
 (דמ"י דף רכיב ע"כ)

רסט) תאנא, אמר רבי יוסי, חמא יעקב, דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא ב באבהו, אמר, אי ג הכי ד יתקבר, היך גופא דא אחידא באבהתא, ואפילו מערתא ד אתקבר תמן אקרי ו כפילתא, בגין דכל מלה ו דכפילתא הוא תרין וחד, מ אוף מערתא תרין וחד.

רע) ס ב) ות"ח אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזוגייהו. יעקב * הוא ולא, מ"ט רחל לא, והא כתיב * ורחל עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא י שית שבטין, יא מגועא קדישא בעלמא יתיר, ובגיני כך, י אתייהבת עמיה י לזווגא במערתא.

רעא) א"ר יהודה לאה כל יומהא, י הות בפרשת אורחין סו קיימא, סו ובכת בגיניה דיעקב, כד י שמעת דאיהו צדיקא, וצלותא יא אקדמת יע ליה, כ והיינו דכתיב י ועיני לאה רכות, כמה דאוקימנא, דמקדמת כל ויתבת ככ בפרשת אורחין למשאל.

רעב) רחל לא נפקת ככ לאורחין כי לעלמא. בגיני כך כה זכתה לאה דאתקברא עמיה. ורחל סו קיימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן. הה"ד י ואני בבאי מפרן מתה עלי רחל, מהו עלי. עלי ודאי, כלומר בגינל בארץ כנען בדרך: בגיני י מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין כאחתה.

דרך אמר

ב) שלח לך קסיד ע"א.

מסורת הזהר

א) (בראשיה כ"ה) ח"ג כ: ב) (שם) ח"ב כט: ג) לעיל דף כ"ז צ"ב.

חלוסי גרסאות א באבהו. כ ל"ג אמר. ג הכא. ד אתקבר. ס ל"ג דאתקבר תרין וחד. ו כפילתא. ו כפלת. ח מוסיף אוף הכא. ס ותניא. י ל"ג שית. יא רגועא. יב אתייהבת. יג לזוגא. יד ל"ג הות; קיימא. טו ובכיא. יז מוסיף שחזת מלי; שמעז מניה. יח אקרימת. יט דה. כ היינו. כל ומחשבת. ככ ביני. כג ל"ג לאורחין. כד לעלמין. כה זכאה כו קיימא. כז מימת.

מאמר

הסולם

ויקרא לבנו ליוסף

שבטים בעולם, מגזע הקדוש, ומשום זה ניתנה עמו לבת זוג במערה.

שתהיה קבורתו במקום שלא יטמא, ויסבלו בני ישראל הגלות.

רעא) א"ר יהודה, לאה וכו': אר"י, לאה כל יום היתה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, שישא אותה לאשה, כי שמעה שהוא צדיק, והקרימה לו בתפלה, והיינו שכתוב, ועיני לאה רכות, כמו שבארנו, שהקרימה וישבה בפרשת דרכים, להתפלל.

רסט) תאנא, אמר ר' יוסי וכו': למדנו, אר"י ראה יעקב שבכל דבר מתתקן כסא הקדוש באבות, אברהם ויצחק לימין ושמאל, והוא כאמצע. אמר יעקב, אם יקבר כאן במצרים איך יהיה גוף הזה מחובר עם האבות. ואפילו המערה שנקבר שם נקרא מכפלה, משום שכל דבר שהוא במכפלה לימין ושמאל, הוא שנים ואחד, כלומר שצריכים לשלישי שיכריע ביניהם, אף המערה הוא שנים ואחד, אברהם ויצחק לימין ושמאל, ויעקב מכריע ביניהם.

רעב) רחל לא נפקת וכו': רחל לא יצאה לדרכים מעולם להתפלל להגשא ליעקב, כמו לאה. ומשום זה זכתה לאה להקבר עמו. ורחל נמצאת בפרשת דרכים, ונקברה שמה, וז"ש ואני בבאי מפרן ארם מתה עלי רחל. מהו עלי. ומשיב, עלי ודאי, כלומר בשבילי. בארץ כנען בדרך, בשבילי מתה בדרך משום שלא יצאה מעולם בשבילי להתפלל כמו אחותה.

רע) ות"ח אבהתא וכו': וכוא וראה, האבות זכו להקבר שם במערת המכפלה, הם וכת זוגם, יעקב נקבר הוא ולא, מהו הטעם שלא נקברה עמו רחל, והרי כתוב, ורחל עקרה, שיוורה, שהיא עקרת הבית. ומשיב, אלא לאה, זכתה בו יותר, ביעקב, להוציא ממנו ששה (דערי דף רכ"ב ע"ב *) דף רכ"ג ע"א)

רעג) בגיכ, לאה דנפקת ^א ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה 'אתקברא עמיה. רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, ^ב בגיכ קבורתה 'פרשת אורחין. ^ג ורוא דמלה, הא אוקימנא ואתמר, דא באתגליא, ודא :אתכסיא.

רעד) ד ות"ח, דתניא, דמעין סגי אין שדיאת ההיא צדקת ^ד לאה, בגין למהוי חולקיה ^ה דיעקב, ולא בההוא רשע דעשו, והיינו דתנינן, כל בר נש, דאושיד דמעין ^ו קמיה ^ז דקביה, ^ח אע"ג דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה. מנלן. מלאה, דהא לאה אתגזר ^ט למהוי חולקא ^י דעשו, והיא ^{יא} בבעותא ^{יב} אקדימת ליה דיעקב, ולא אתייהיבת ליה ^{יג} דעשו.

רעה) אמר רבי חייא, ^{טו} ושכבתי עם אבותי ^{טז} וגו'. רבי יצחק פתח 'ואמר, * מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. בכמה אתר ^{יז} אתמר ^{יח} דאסתכלנא ^{יט} במלוי ^כ דשלמה ^{כא} ואתחזי ^{כב} מלוי סתימין, אבל כלהו מלי ^{כג} דשלמה, כלהו אקרון בחכמתא.

רעו) דתניא כתיב, ^{כד} ותרב חכמת שלמה, ביומי דשלמה מלכא, קיימא סיהרא באשלמותא, והיינו דכתיב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוה, אבל חכמת בני קדם, היא חכמתא ^{כה} דירתו ^{כו} מאברהם.

מסורת הזהר

(א) (קהלת א') ח"א רכנ: ח"ב קיב. ח"ג קפא: ב) (מ"א ה') חיי שרה פ"ב צ"א.

חלוסי גרסאות א ובגיכ. כ ל"ג בגיכ. ג ל"ג מן ורוא ער דתניא; ער ות"ח (אה"ל). ד ל"ג ות"ח. ה דלאה. ו ביעקב. ז קמיה. ח קביה. ט ואע"ג. י מוסיף למהוי לה. יא בעשו יב בבעותה. יג אקדימת. יד ל"ג לעשו. טו מוסיף כתיב ושכבתי. טז מוסיף וגו' ויאמר אנכי אעשה כדברין (אה"ל). יז ל"ג ואמר. יח ל"ג אתמר. יט אסתכלנא. כ דמלוי (אה"ל) כל מוסיף דשלמה מלכא. כא ואתחזי (אה"ל) כג מוסיף דשלמה אמת. כד ל"ג מן ותרב ער ותרב. כה ל"ג דירתו. כו דאברהם.

ויקרא לבנו ליוסף

הסולם

מאמר

רעג) בגיכ ראה וכו': משום זה לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל, שלא רצתה לצאת ולהתפלל בשבילו, משום זה קבורתה בפרשת דרכים. וסוד הדבר, כבר ביארנו, ולמדנו, זו באתגליא וזו באתכסיא. פי'. רחל היא עלמא דאתגליא, דהיינו מחזה ולמטה דז"א. שחחסדים מתגלים שמה, וע"כ קבורתה בדרך במקום מגולה לעין, ולאה היא עלמא דאתכסיא, דהיינו חסדים מכוסים שמחזה ולמעלה דז"א, וע"כ נקברה כמערת המכפלה, במקום מכוסה מן העין.

רעה) אמר ר' חייא ושכבתי עם אבותי וגו': רבי יצחק פתח ואמר, מה יתרון לאדם בכל עמלו וגו'. בכמה מקומות למדנו, שהסתכלנו בדברי שלמה, ודבריו נראים סתומים. אבל כל דבריו של שלמה, כולם נקראים בחכמה.

מאמר ותרב חכמת שלמה

רעו) דתניא, כתיב ותרב חכמת שלמה: בימיו של שלמה המלך, עמדה הלבנה דהיינו הנוקבא במילואאה, שהנוקבא היתה מלבשת לאמא עלאה, שזה תכלית המילוי שלה. והיינו שכתוב, ותרב חכמת וגו' כל בני קדם. שם למדנו

רעד) ות"ח דתניא דמעין סגי אין וכו': ובוא וראה, דמעות רבות הזילה אותה הצדיקת לאה, בשביל שתהיה בחלקו של יעקב ולא לאותו רשע עשו. וזהו שלמדנו, כל אדם המוריד דמעות לפני הקב"ה אע"פ שכבר נגזר

(דטווי רף רכיג ע"א)

רעז) דתניא כתיב, * ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. ה' דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקבי"ה, ומשמע אח את כל אשר לו, דהוה דיליה. כדתנינן ב' בההיא בת דהות : ליה לאברהם, ובכל שמה.

רעח) ב' ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות ז' וגו'. ה' דיהב להו. ו' מילין ז' ידיעאן, בכתרין תתאין, ובאן ה' אתר ה' אשרי לון, אל ארץ קדם. ומתמן י' ריתו בני קדם חכמתא, והיינו דכתיב מחכמת כל בני קדם.

רעט) תאנא יומא חד הוה אתי רבי שמעון מקפוטקיא ללוד, י"א והוה עמיה ר' אבא, ור' יהודה, י"ג ר' אבא הוה לאי, והוה י"ג רהיט אבתריה דר' שמעון, דהוה רכיב, אמר רבי אבא, ודאי ה' אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

רפ) נחת ר' שמעון, א"ל, ודאי כתיב, י' ואשב בהר ארבעים יום וארבעים יד לילה, טו ודאי טו חכמתא לא מתיישבא, אלא כד ב"נ יתיב, ולא אזיל, י' אלא קאים י"ב בקיומיה. י"ב והא אוקימנא מלי על מה כתיב ואשב. השתא בניחא תליא מילתא. יתבו.

רפא) אמר רבי אבא, כתיב ה' ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם

דרך אמת

ה' לעיל ק"ג ע"א.

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ה) וירא לא צ"ב. ב) (שם) וירא לא צ"א. ג) (הושע י"א) ויצא קט"ו צ"ד. ד) (דברים ט')

חלופי גרסאות א' ל"ג מן רא עד דהוה. ב' בההוא. ג' ל"ג ליה. ד' מוסיף וישלח וגו' ער ארץ קדם ול"ג וגו'. ה' מוסיף דגרסינן דיהב ; די הב. ו' ל"ג מילין. ז' יודען. ח' ל"ג אתר. ט' אשרי להו. י' ריתו. י"א והוה. י"ב ורבי. י"ג רהטי. י"ד מוסיף לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי. טו ווראי. טז לא חכמתא. יז ולא. יח ל"ג בקיומיה ; בקיומא. יט הא.

מאמר

הכולם

ותרב חכמת שלמה

מכתרים תחתונים, והיינו שכתוב. מחכמת כל בני קדם.

רעט) תאנא יומא חד וכו' : למדנו. יום אחד, היה בא ר"ש מקפוטקיא ללוד, והיה עמו ר' אבא ור' יהודה. רבי אבא היה עיף, והיה רץ אחרי ר' שמעון שהיה רוכב, אמר ר' אבא ודאי כתיב אחרי ה' ילכו כאריה ישאג. (כמ"ש בפרשת אחרי מות עט. דפ' י) דכר הוה ר"א וחכריא חמאן לר"ש הוון רהטי אבתדיה. ואמרי, אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

רפ) נחת ר' שמעון וכו' : ירד ר"ש. אמר לו, ודאי כתוב, ואשב בהר ארבעים יום וגו'. ודאי שהחכמה אינה מתישבת אלא כשאדם יושב ואינו הולך, אלא נמצא על בוריו. וכבר בארנו הדברים, על מה שכתוב ואשב. עתה הדבר תלוי במנוחה. ישבו.

רפא) אמר ר' אבא וכו' : אר"א, כתוב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם

ומכל

למדנו, מי המה בני קדם. כבר בארוה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

רעז) דתניא כתיב ויתן אברהם וגו'. שואל, מהו את כל אשר לו, שנחן ליצחק.

ומשיב, זהו חכמה עלאה, שהיה יודע בשמו הקדוש של הקב"ה. וזהו נשמע ממה שכתוב, את כל אשר לו, דהיינו שהיא שלו שוהו חכמה עלאה כמו שלמדנו באותה הבת שהיה לאברהם ובכל שמה. שה"ס הנוקבא, פי' חכמה תתאה הנקראת בכל היא נבחנת לבתו. בסוד אבא יסוד ברחא, אבל בחינת אברהם עצמו ושל, היא חכמה עלאה. כי אברהם ה"ס חסד שעלה לבחינת חכמה. וזהו שנחן ליצחק.

רעח) ורכני הפלגשים וגו' נתן מתנות וגו' : שנתן להם דברים ידועים בכתרים

תחתונים, ובאיהו מקום השרה אותם, אל ארץ קדם. ומשם ירשו בני קדם חכמה, דהיינו

ורמזי דף רכיב ע"א

ומכל חכמת מצרים. מאי היא חכמת שלמה. ^א ומאי היא חכמת מצרים. ומאי היא חכמת כל בני קדם. איל ת"ח בכמה אתר אוקמוה בהוא שמא, דסיהרא כד אתברכא י מכלא, כתיב ותרב. ביומי י דשלמה, י דאתרביאת ואתברכת וקיימא באשלמותא.

רפג) ותנינן, ^ה אלה טורין י מטרברבין קמה, וכלהו י נשיבא חד הו לקמה. אלה ^ח נהרין סגיאין ^ט לה, ^ב ובגמיעא חדא ^י גמעא לון. רפג) ^ג י טופרהא מאחדא לאלף ושבעין עיבר. * י ידהא י אחידן, ^{טו} לארבע ^{טז} ועשרין י אלה עיבר, לית דנפיק מנה לסטר האי, ולית דנפיק מנה לסטר אחרא. כמה י וכמה י אלה תריסין, ^כ מתאחדין בשערהא.

דרך אמת

ה) נשמיא לחס (ונאכילה לחס חלף הגיס הכשי) פחם י"ז א וריב ב. ב) נטוריה ועיין מלמד זס באריות אה"י מוח דף ס'.

חלוסי גרסאות א ומאי היא חכמת כל בני קדם ומאי היא חכמת מצרים. נ מעילא. נ מוסיף דשלמה מכלא. ד דאתרבי את. ה אליו; בין אליו; ו מרבבין; אתרברבין. ו נשיבא (אחי"ט). ה נהירין. ס להו. י בגמיעא. יא גמיע. יב טרפהא. יג רהא. יד אחידין. טו לאף וארבע ועשרים אלה (אחי"ט). טז ועשרים אלה (רי"א). יז מוסיף וחמש אלה. יח ע"ג וכמה. יט אלטי. כ מאחידין.

מאמר	הסולם	ותרב חכמת שלמה
------	-------	----------------

ומכל חכמת מצרים. מהו חכמת שלמה, ומהו חכמת מצרים, ומהו חכמת כל בני קדם. אמר לו. בוא וראה. בכמה מקומות באדנו בשם ההוא של הלבנה, דהיינו הנוקבא. וכשהיא מתברכת מכל הספירות, כחוב, ותרב, שזה נאמר בימיו של שלמה, שהנוקבא נתגדלה ונתברכה ועמדה במילואה. כמ"ש לעיל.	על הכמה, בסו"ה ואלפך חכמה, ולפי שגם האכילה כלולה מחכמה ע"כ אומר, גם בהם מספר אלף. (וכ"ז נתבאר באורך לעיל בראשית א' ה' פ' ד"ה ביאור הדברים ע"ש כל המשך ואין להאריך כאן).	ומ"ש, וכלהו נשיבא חד הו לקמה וכן, ובגמיעא חדא גמעא לון, הוא משום שמקור המוחין הללו הם מהאי אורחא דתחות חוטמא דא"א, שנתתקן לאורחא למעבר בה ולא למיקם שם ע"כ מקובלים תמיד המוחין הללו בחפזון, שלא ליתן יניקה לדינים (כמ"ש זה בספרי תלמוד עשר הספירות שיעור י"ג דף אלה צ"ד ד"ה וזה עש"ה), וע"כ גם הנוקבא מקבלתם בחפזון, שז"ס נשיבא חד הו לקמה, או בגמיעא חדא גמעא לון.
--	---	---

רפג) ותנינן אלה טורין וכו': ולמדנו. אלה הרים מגדילים חציר לפניה, וכולם הם בליעה אחת לפניה, אלה נהרות גדולים לה. ובבליעה אחת בולעת אותם.

ביאור הדברים. כי הזהר מביא כאן סדר גדלות המוחין של הנוקבא שבימי שלמה, ונודע שממוחין דחכמה נמשכים בגדלות הנוקבא רק ו"ק דע"ב ולא ג"ר דע"ב. אמנם אי אפשר להמשיך חצי מדרגה, ומתחילה צריכים להמשיך מדרגה שלמה ג"ר וו"ק דע"ב ואח"כ מניחים הג"ר במקומן בנוקבא, וממשיכים רק הו"ק. שז"ס מצמיח חציר לבהמה, דהיינו הג"ר דע"ב, שחצי אור הוה, נשאר למאכל הנוקבא עצמה, המכונה בהמה. וחצי אור הנשאר דהיינו הו"ק דע"ב נמשך לבני אדם שז"ס ועשב לעבודת האדם. וג"ר דע"ב הללו יש בהן בחינת אכילה, שה"ס חלק החסדים עבהם, ויש בהם בחינת שתיה, שה"ס חלק החכמה שבהם וכוללים זה מזה. ואקרא הרים ה"ס אכילה. אלה נהרות. ה"ס השתיה. ומספר אלה יורה

פירוש. האצבעות ה"ס חכמה, ויש בהם ע"ס: ג"ר, וו"ת, ופרסא באמצע. הג"ר ה"ס הבשר שבהם, וה"ס פנים, ועליהם נאמר לא תוכל לראות פני. והצפרנים ה"ס הפרסא שבין הג"ר ובין הז"ת שה"ס אחורים, והז"ת נכללים בפרסא שהיא הצפרנים, ועליהן נאמר וראית את אחורי. וכבר נחבאר זה באורך לעיל בראשית

(והטרי דף רכ"ג ע"א י) דף רכ"ג ע"ב

רפד) חד ה) עולימא, דאורכיה מרישא דעלמא, לסייפי ה דעלמא, נפיק בין רגלהא, ז) בשתינ פולסי דנורא מתלבש, י בגווי דא ג אתמנא ד על תחאי ה מארבע סטרהא. דא ו איהו נער, י דאחיד שית מאה ותלת עשר מפתחן ה עלאין, מסטרא דאמא, ט וכלהו מפתחן עלאין, י בשנא דחרבא דחגיר בחרציה תליין.

דרך אמת

ה) נער ה' והוא מסטרוין עליו נאמר חנוך לנער וגו' שהוא נער ומשמע לפני הסכינה. ז) נשלח סיו ע"כ. חלוסי ברסאות ה עלמא. ז בגוונא. ג אתמני (אה"ל). ד ל"ג על. ה מתחוח. ו ל"ג איהו. ז אחיד. ח ל"ג מן עלאין עד בשנא. ט ל"ג וכלהו מפתחן עלאין. י דאיהו כשנא דחגירא.

והרב חכמת שלמה

הסוכה

מאמר

העשיה. יוצא בין רגלין, רהיינו מנה"י דנוקבא, בששים הכאות של אש הוא מתלבש, שמכריח על ידיהם את החצונים שלא יתאחו ברגלי הנוקבא. באסן זה, הוא נתמנה על התחחונים, מארבע הצדדים. זה הוא, נער, שאוחז שש מאות ושלושה עשר מפתחות עליונים מצד אמא. וכל מפתחות העליונים, בלהט החרב החגור במחניו, תלויים.

פירוש, אחר שביאר מדרגת הנוקבא דאצילות, איך שהיתה בימי שלמה, מכאן גם ג' עולמות ב"ע, בכל השיעור שמקבלים אז מהנוקבא, ע"י המלאך מסטרון. ונודע, שהפרסא שמתחת אצילות מעכבת את אור החכמה שלא ירד לבי"ע, ועם כל זה מאיר הארת חכמה בבי"ע על ידי התלבשות האחורים דנוקבא דאצילות, כי מתוך שהאחורים היא דינים קשים, אין המסך מעכב עליהם שלא יתפשטו לבי"ע, וכיון שהם מהנוקבא דאצילות על כן מעבירים עמהם גם הארת חכמה שבהם, לבי"ע העולמות ב"ע. והממונה על כל הארות שבבי"ע הוא מסטרון.

וזה אמרו בשתינ פולסי דנורא מתלבש, דהיינו, כחות הדין מאחורים דנוקבא, אשר בחג"ת נה"י שלה, שכל אחת כלולה מעשר, והם ששים. כנווני דא אתמנא על תחאי מדי סטרהא, שמשפיע לתחחונים המוחין מדי רוחות הנוקבא, חו"ג חו"מ.

וזה שרא איהו נער דאחיד חרי"ג מפתחן עלאין מסטרא דאמא: נער פירושו מסטרון. ויש לו ו"ק מצד אמא שספירוהיה בסוד מאות והן שש מאות. ומבחינת המוחין יש לו י"ג שה"ס י"ב בקר שבכריאה וחד דכליל לון. וביחד הן תרי"ג. והיינו רק מוחין מאמא, כי אי אפשר שיאירו מוחין דאבא בכריאה, מפני המסך שמתחת האצילות המעכב על אור אבא כנ"ל

(בראשית א' אות קכ"ט בהסולם ע"ש כל ההמשך) ונודע שלעת גדלות יורת הפרסא ומעלה ומחבר את הכלים דאחורים למדרגתם יחד עם הכלים דפנים. והנה כלים דפנים, שה"ס בשר האצבעות, מדומזים במספר אלף, כי אלף, רומז על חכמה. וכלים דאחורים, שהם ז"ת, שכל אחת כלולה מעשרה, מדומזים במספר ע'. וז"ש מופרהא מאחרא, שהצפרנים, שה"ס הפרסא, מחברות, לאלף, שה"ס הפנים דאצבעות, ושבעין, שה"ס אחורים דאצבעות שהם במספר ע'. ומתחברים שניהם על ידי הצפרנים, למדרגה אחת, למדרגת הפנים.

וזה אמרו, ידהא אחידן לכ"ד אלף עיבר, כי נודע שמספר י"ב רומז על חכמה (כנ"ל בראשית א' דף י"ג במראות הסולם ד"ה והנה). ויש י"ב דז"א, שה"ס י"ב שעות של יום, ויש י"ב דנוקבא שה"ס י"ב שעות של לילה (כנ"ל בראשית א' דף קי"ח ד"ה ועל דא עש"ה) וכשהנוקבא בגדלות בוווג פב"פ עם ז"א כוללת בעצמה גם י"ב דז"א, ואז י"ב דז"א הם ביד ימין שלה וי"ב שלה עצמה ביד שמאל שלה. וכשסיהרא באשלמותא הם בסוד אלפים דהיינו כ"ד אלף עיבר י"ב אלף ביד ימין וי"ב אלף ביד שמאל.

וזה אמרו, כמה וכמה אלף תריסין מתאחדין בשערהא, תריסין ה"ס מלאכים שאינם עולים לקבל ג"ר, אלא נשארים תמיד למטה במקום ג"ר דז"ק, והם שומרים על המוחין, שלא יגיע מהם אל החצונים. (ועי' לעיל בראשית ב' אות צ"ג בהסולם). והם נאחזים בשערות הנוקבא, שה"ס דינים.

רפד) חד עולימא דאורכיה וכו': נער אחד שארכו מראש העולם עד סופו, דהיינו מסטרון, שקומתו כולל מראש הבריאה עד סוף (דערי דף רכ"ג ע"כ)

רפה) ההוא נער, קרון ליה חנוך בן ירד, באינון ברייתי, דכתיב * חנוך
 נער על פי דרכו. ואי תימא מתניתין היא, ולא ברייתא, במתניתא דילן
 א אוקימנא מילי, והא אתמר, וכלא י מלתא י חדא י אסתכלו. (ב) תחותיה
 תטלד חיות ברא, ה דתניא, כמה י דישראל קדישא עלאה, אקרי בן לאמיה,
 י דכתיב י כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני אמי, וכתיב י בני בכורי
 ישראל, הכי ה נמי לתתא, דא אקרי נער לאמיה, ה דכתיב י כי נער ישראל
 ואוהבהו, ובכמה גוונין אקרי בן ירד, והא אוקימנא. אבל ת"ח בן ירד ממש,
 דתנינן, עשר ירידות ירדה שכינה לארעא, וכדהו אוקמוה חברייא י ואתמר.
 ותחות האי, כמה חיותא קיימין, דאקרון י חיות ברא ממש.

מסורת הזוהר

(א) (משלי כ"ב) ב"א שמ"ו צ"ב. (ב) (שם ד') ח"ב
 צ"ח. (ג) (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. (ד) (הושע י"א)
 ח"ב יא : מג. רטו. רעח. ח"ג רעו.

דרך אמת

(ה) חמס מסטרון יש עולמות מלאכים שהם חיות
 השדה והיינו חיות גדול לשון חון ור"ל שהם חון
 לאצילות בעולם היורה זה מסטרון שר על כלם למטה
 להתייגם כלאו לכל עד עיי רשום הקב"ה מלמעלה.

חלוסי גרסאות א ל"ג אוקימנא מילי. ב מלה. ג חר. ד אסתכלו. ה דת"ח ; ת"ח (אה"ש) ; ו דאחרא. ז ל"ג מן דכתיב
 עד הכי. ח ל"ג נמי. ט ל"ג מן דכתיב עד ובכמה. י והא אתמר. יא מוסף חיות ברא חיות (אה"ש).

ותרב חכמת שלמה

מילי, כלומר בפנימיות העמדנו הדברים, אשר
 בן ירד נאמר לשבח, כי הירידה גרם לו
 למוחין פנימיים, והא אתמר. וכבר נתבאר
 ענין זה. ואין צורך לבארו כאן. וכלא מלתא
 חדא אסתכלו. והן במשנה והן בברייתא
 הסתכלו בדבר אחד, דהיינו בבחינת ירידה
 שלו, אלא בברייתא עוד לא היה הירידה גורם
 למוחין. אלא לירידה ממש. אבל במשנה, כבר
 נתקנה הירידה ונעשתה גורם למוחין.

הסולם

מאמר

כנ"ל. מפתחן, פירושו, לפתוח הארת החכמה.
 וז"ש. וכדהו מפתחן עלאין בשננא דחרבא
 דחגיר כחרציה תליין, נשמר בזה, שלא
 יוקשה. הרי אין הארת החכמה יכולה לעבור
 מפרסא דאצילות ולמטה, ואין אוחו אלו חרי"ג
 מפתחן בבי"ע, שהם המשכות מחכמה כנ"ל, ועל
 זה משיענו שכל המפתחות הללו תלויים בלהט
 החרב וכו'. כלומר שהם תלויים באחורים
 דנוקבא דאצילות, שהם דינים קשיים, והפרסא
 אינה מעכבת עליהם כנ"ל. ויכולים להתפשט
 לבי"ע, והם ממשיכים עמהם הארת החכמה מן
 הנוקבא כנ"ל.

תחותיה תמלך חיות ברא וכו' : תחתיו,

דהיינו כצלו, יחוסו כל חיות השדה, דהיינו
 מלאכים שביצירה, שלמדנו, כמו שישראל
 הקדוש העליון, דהיינו ז"א, נקרא בן לאמו
 שהיא בינה שכתוב, כי בן הייתי לאבי רך ויחיד
 לפני אמי, וכתוב, בני בכורי ישראל. שזה סובב
 על ז"א, כן גם למטה, מאצילות, זה, מסטרון,
 נקרא נער לאמו, שהיא הנוקבא, שכתוב כי נער
 ישראל ואוהבהו שזה סובב על מסטרון, ובכמה
 אפנים נקרא בן ירד, דהיינו פעם לגנאי פעם לשבח,
 וכבר בארנו, כנ"ל בהפרש בין פנימיות מס"ט לחצויות
 מסטרון, אבל בוא וראה כאן המדובר הוא בבן ירד
 ממש, דהיינו בחצויות מ"ט שירידתו הוא
 לגנאי, שעור אינו גורם למוחין כנ"ל, כי למדנו
 עשר ירידות ירדה שכינה לארץ וכולן העמידו
 החברים, ונתבאר, ותחת זה, דהיינו תחת חצויות
 מסטרון, עומדים כמה חיות, דהיינו מלאכים שביצירה,
 הנקראים חיות השדה ממש.

רפה) ההוא נער קרון וכו' : נער ההוא,
 קוראים לו בברייתא חנוך בן
 ירד. שכתוב, חנוך נער על פי דרכו. ואם
 תאמר, משנה הוא ולא ברייתא. במשנה שלנו
 העמדנו הדברים וזה נתבאר. וכולם בדבר
 אחד הסתכלו.

פירוש. משנח וברייתא ה"ס פנימיות
 וחיצוניות, כי ברייתא הוא חיצונית המשנה
 כמ"ש פוק תנא לברא. וז"ש הדוא נער קרון
 ליה חנוך בן ירד בברייתא, כלומר מבחינת
 חיצוניות דהיינו מבחי' ו"ק נקרא מסטרון,
 חנוך בן ירד, כי ירד, הוא לשון ירידה
 וחיצוניות. ומקשה ואי תימא מתניתין היא,
 הלא גם מבחינת פנימיות, נקרא מסטרון חנוך
 בן ירד. ומתרץ במתניתא דילן אוקימנא

(דפרי דף רכ"ג ע"ב)

רפו) תחות אינון חיוותא, מתאחדן ב) שערהא דסיהרא, דאקרון ג) ככביא דשרביטא, ה) דשרביט ממש, ג) מארי ג' דמדין, מארי דמתקלא, מארי דקשיו, מארי ד' דחוצפא, וכלהו אקרון ה) מארי ז) דארגוונא, ידהא ורגלהא אחידן ו) בהאי, ז' כאריה ח) תקיפא דאחיד על טרפיה, וע"ד כתיב " וטרף ואין מציל.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) (מיכה ה')

ה) עולמוח המחסטים מהשכינה שהיא סוד הלבנה חיו ממנה מתאחזים מלאכים חיות השדה לאין מספר והיא נקראת כוכבא דשרביטא שמתפשטים ענפיו לכל נד אף כן מתפשטים ממנה כמה מיני מלאכים. ג) חקונים קמ"ג. ג) ר"ל בעלי חסדים שהם במדרגה העליונה על כל המנוסים מחרי דמתקלא שהם בעלי משקל שקול מדין וחסד ומחרי דקשו הם בעלי דין הקשה וכן מחרי דחצא הם בעלי הקולרים שדה חסותם שהם מנד דין הרפה שכינה תחווה ולפי שהם כלונים מכל אלו אמר וכלהו אקרון כו. ד) בעלי ארנמן שכלול מנוונים הכנה ר"ל, מנחיתות רכות.

חלופי גרסאות א) דשרביטא, ג) שערי דמדין, ג' דמארין; דמדין (אה"ל). ד' דחצא; דחצמא. ה) שערי. ו) האי (אח"ל). ז) אריא. ח) קיישא; מוסיף קיישא חקיסא.

מאמר

הסולם

והרב חכמת שלמה

רפו) תחות אינון חיוותא וכו': תחת אלו החיות, מתאחזים שערות הלבנה, שהיא הנוקבא, הנקראות כוכבי שבט, שבט ממש, כלומר שהם בחינת שבט לרון כרם את העולם, ומחלקים לבעלי דין, לבעלי משקל, לבעלי דין קשה, ולבעלי חוצפה, וכולם נקראים בעלי שער, ידיה ורגליה אוחזים בזה, כאריה גבור אוחו בטרפו, ועל זה כתוב, וטרף ואין מציל. ביאור הדברים. כוכבא דשרביטא, ה"ס מסך דמלכות דמדת הדין, המכונה מנעולא, וה"ס שער הסחום, (כנ"ל בהקס"ו דף מ"ו ד"ה חר תרעא ע"ש כל ההמשך) שאינו נפתח עד לגמד התקון, ועליו אמד שמואל נהירין לי שבילי דרקייעא כשבילי דנהרדעא בר מהאי ככבא דשביטא, (ברכות נח:), דהיינו ככבא דשרביטא, שבכאן.

ונודע שבי' הקיין ימין ושמאל, המה במחלוקת שכל אחד לוצה לבטל הארת חברו וע"כ אינם יכולים להאיר עד שיוצא קו אמצעי על מסך דחירק, המכריע ועושה שלום ביניהם, ומסך זה מחויב להיות חחילה ממדת הדין שבסוד מנעולא, שאז נתמעט קו השמאל מג"ר והוא נכנע אל הימין ומתיחד עמו. כמ"ש זה באורך לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש כל ההמשך) וז"ש ידהא ורגלהא אחידן בהאי כאריה תקיפא דאחיד ער טרפיה, ב' הקיין שמחזה ולמעלה מכוונים ידים, וב' הקיין שמחזה ולמטה מכוונים רגלים, והם נאחזים להאיר בשלמות, רק ע"י מסך דחירק המקובל ממדת הדין, שבאלו השערות שה"ס מנעולא, ומשום שעל ידי מסך מדין הקשה הוח מתמעט קו השמאל מג"ר שלו כנ"ל, ע"כ

וזהו אמרו, תחות אינון חיוותא מתאחדין שערהא דסיהרא דאקרון ככביא דשרביטא כלומר, לא סתם שערות הנוקבא, שהמה ממותקים בנינה, בסוד מפתחא, ועליהם אומר לעיל, כמה אלף תריסין מתאחדין בשערהא, אלא אוחן השערות המכוונים כוכבי דשרביטא, דהיינו מבחינת המלכות דמדת הדין, שהם נמצאים רק בבי"ע תחת חיות נרא, וזה שמדייק דשרביטא ממש, כלומר סבהם עצם צורת המלכות דמלכות דמדת הדין, תמכונה שבט, וז"ש, מארי דמדין מארי דמתקלא שיש בהם ב' בחינות, א' כשהמסך הוא במקומה במקום המלכות, ואז נקראים השערות, מארי דמדין, ב' כשהמסך הוח עולה בצורתו ומתיישב (דמרי דף רכ"ג ע"ב)

רפז) ה) טופרהא : כל אינון דאזכרין חובי בני נשא, וכתבין א ורשמין חובייהו, בתקיפו דדינא קשיא, וע"ד כתיב. " חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר. י מהו שמיר. ההוא י דרשים י ונקיב אבנא, ה ופסיק לה לכל סטרא.

רפח) זוהמא י טופרהא : כל אינון דלא מתדבקין בגופא דמלכא, וינקין מסטרא דמסאבותא, כד י שארי סיהרא ה בפגימו.
רפט) ובגין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא ט בשלימותא, בעי לירתא י לה

מסורת הזהר

א) (ירמיה י"ז).

דרך אמת

ה) לפניה וחס עלוהי דין קשה.

חלופי גרסאות ה וחממי. כ מהוא שמיר א"א דרשיים אחיות דרשים שמיר ג דנקיב וליג דרשים (אה"ל) ד ליג ונקיב. ט ועמיק. ו דסיפרא. ז שרי. ח בפגימותא; כסגימיתיה ט באשלמותא בשלמותא י לית.

ותרב חכמת שלמה

הסולם

מאמר

בצפרנים, וכיון שנגלתה מדת הדין הזו אז נענשים קשה. וז"ש וע"ד כתיב, חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר. כי הנקודה דמנעולא הכלולה וגנוזה בצפורן נקרא עט ברזל. ונקודה דמפתחא. הגלויה בצפורן ושולטת בעת ישראל זכאים. היא נקראת צפורן שמיר. וחטאת יהודה. דהיינו אם חוטאים, נגלו עליהם ב' הנקודות, ונמצאים החטאים כחובים הן בעט ברזל והן בצפורן שמיר, ואז כיון שנגלה גם נקודה דמנעולא עליהם, תכף נענשים. אמנם בעושים רצונו, כתוב, והכית בהבנותו וגו' כל כרי ברזל כא נשמע בהבנותו. בנן דשמיר בזע כרא, (כנ"ל פרשת נח אות שכ"ז ע"ש בהסולם) וכלי ברזל, שה"ס מנעולא, לא נשמע כי נגנוזה. וז"ש מהו שמיר, ההוא דרשים ונקיב אבנא, דהיינו שרושם ונוקב את יציאת הקטנות של המדרגות, המכונות אבנים ופסיק לה לכל סטרא, דהיינו שנותן צורתה מכל צד בעת יציאת גדלות המדרגות, (כמ"ש שם פרשת נח אות שכ"ז בסולם ד"ה ומקבות) ואין להכפיל דברים.

מכונה זה בשם טרף, כי המסך דחירק טורף הג"ר דקו שמאל, וע"כ מדמהו כארירה תקיפא דאחיר על טרפיה, וז"ש ועל דא כתיב וטרף ואין מציל. כי בעת שמסך מוין הקשה הזה עולה למ"ן לקו אמצעי, או וטרף את קו השמאל מג"ר שלו ואין מציל, וע כ מתיחדים תכף ב' הקוים זה בזה המכונים ידים וכן מתיחדים ב' הקוים המכונים דגלים, ואז מאירים בכל השלימות האפשרי, שבתוך שחא אלפי שני.

רסו) טופרהא. כל אינון וכו' : צפרניה. הן כל אלו המזכירים עונות בני אדם וכותבים ורושמים עונותיהם בתוקף דין הקשה. ועל זה כתוב, חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר. מהו שמיר, ומשיב, אותו שרושם ונוקב האבן וחוצב אותה מכל הצדדים, פירוש, צפרנים ה"ס הפרסא שנעשתה באמצע המדרגה, מחמת עלית המלכות לבינה דאותה מדרגה, ונמצא ב' כחות כלולים בפרסא, א' מכחי המלכות שעלתה שהיא מדת הדין הקשה, כנ"ל, וא' מבחינת הבינה שקלה צורה המלכות מחמת עליתה אליה, ואלו ב' כחות ה"ס מנעולא ומפתחא, דהיינו ב' נקודות שנתקנו בנוקבא, שעליהם נאמר, אם וכי הא טוב, שמדת הדין נגנוזה, שהיא מנעולא, ושולטת רק מדת הרחמים, שהיא מפתחא. ואם לא זכ"י דהיינו שממשיך אורות ממעלה למטה הא רע, אז מתגלה עליו מדת הדין הגנוזה שה"ס מנעולא, ואורותיו מסתלקים. וז"ש, טופרהא, כל אינון דאזכרין חובי וכו' בתקיפו דדינא קשיא, שאם לא זכי מתגלה תוקף מדת הדין אשר נגנוזה (דפו"י דף רכ"ג ע"ב)

רפח) זוהמא דטופרהא וכו' : זוהמת הצפרנים פירוש, כל אלו שאינם דבקים בגוף המלך, דהיינו בקו האמצעי, אלא שהם דבקים בשמאל, ויונקים מצד הטומאה בעת שהלבנה היא במיעוטה, כלומר ששפע זו, שהם ממשיכים או מצפורניה, עוברת לצד הטומאה, והיא נכחנת לזוהמת הצפרנים.

רפט) ובגין דשלמה מלכא וכו' : ומשום ששלמה המלך ירש את הלבנה במלואה, דהיינו הנוקבא בגדלותה, הוא צריך לרשת

בפגימותא, וע"ד אשתדל ה למידע, בדעתא דרוחין ושדין, למירת סיהרא בכל סטרא.

רצ) וביומי דשלמה מלכא, בכלא כ אתנהיר סיהרא, הה"ד * ותרב חכמת שלמה, ותרב דייקא. מחכמת כל בני קדם, רזא עלאה הוא, כמה דכתיב, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום י וגו'. ואלין אקרין בני קדם, דכלהו לא אתקיימו, בר מהאי דכילא דכר ונוקבא, י דאקרי הדר, דכתיב י וימלון תחתיו הדר י וגו'.

רצא) ותאנא, י דאע"ג ה דאתקיימת, לא ס אתנהירת באשלמותא, עד דאתא שלמה, דאתחזי י לקבלהא, כמה דאוקימנא, דבג"כ אמיה בת שבע הות.

מסורת הזהר

א) לעיל רף ס"ה ציון כ'. ב) (בראשית ל"ו) וישלח ע' צ"ב. ג) (שם) ח"ג קמב. רצב. חלוסי גרסאות ה ברעותא ול"ג למידע בדעתא; בידעותא; למנדע בדעתא (אה"ל). כ אתנהירת. נ ל"ג וגו'. ד ל"ג מן דאקרי עד ותאנא. כ ל"ג וגו' (אה"ל). ו ות"ח (אה"ל). ז אע"ג. ח דאתקיימא; דאתנהירת [דאתנהירת] סיהרא. ט אתנהירת (אה"ל). י לקבלה.

ותרב חכמת שלמה

הסולם

מאמר

דגדלות, וכבר נתבאר זה לעיל (כ"א דף ז' ר"ה וכבר ע"ש) ונתבאר לעיל. שבעת מיעוט הנוקבא יוצאים ונבראים ממנה קליפות ושדים ורוחות (בראשית א' דף צ"ה אות צ"ח עד אות ק"ג וכהסולם שם) וז"ש, וע"ד אשתדל למידע בדעתא דרוחין ושדין וכו', כי הם נמשכים ויוצאים ממוחין דקטנות דנוקבא.

לרשת אותה בעת מיעוטה, וע"כ השתדל לדעת. בדעת הרוחות והשדים כדי לרשת את הלבנה דהיינו הנוקבא בכל הבחינות.

פירוש. כי מוחין דקטנות הם הגורמים למוחין דגדלות. כי בעת עליית המלכות לבינה דאמא, ואמא חזרה למוחין דו"ק בלי ראש. מחמת נפילת בינה ותו"מ ממנה לזו"ן, הנה אז מקבלת זו"ן מוחין דקטנות מאמא, ועל ידי התלבשות בינה ותו"מ דאמא בהם. וכן בינה ותו"מ דזו"ן יורדים לנשמות בני אדם, והנשמות מקליין מוחין דקטנות מזו"ן. וזה נעשה גורם שיקבלו גם כן מוחין דגדלות, כי אח"כ לעת גדלות דאמא, בעת שאמא מחזרת למדרגתה את בינה ותו"מ שנפלו ממנה לזו"ן, הרי גם זו"ן עולים עם בינה ותו"מ הללו לאמא, ומקבלים ממנה את המוחין דגדלות, ואח"כ מחזירים גם זו"ן את הבינה ותו"מ שלהם שנפלו לנשמות בני אדם, וגם הנשמות עולים עמהם ומקבלים מוחין דגדלות מזו"ן, והנך רואה, אם לא היה התחתון מקבל את הקטנות דעליון, דהיינו הבינה ותו"מ דעליון, אז לא היה מציאות שיוכל לקבל את המוחין דגדלות מעליון, וז"ש ובנין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא בשכימותא, דהיינו המוחין דגדלות שלה, בעי לירתא לה בפגימותא, הוא צריך לקבל המוחין דקטנות שלה, שאז היא במיעוטה, כי אם לא יקבל הקטנות ממנה, דהיינו בינה ותו"מ הנופלים, לא היה לו שום מציאות לקבל המוחין

(דפו"י דף רכ"ג ע"ב)

רצ) וביומי דשלמה מלכא וכו': ובימיו של שלמה המלך, האירה הלבנה מכל המדרגות, זהו שכתוב, ותרב חכמת שלמה, ותרב, הוא בדיוק, שיורה, שנחרבה חכמתו, מחכמת כל בני קדם, שנכללה או בנוקבא, וכן מחכמת מצרים שנכללה בה, וחכמת בני קדם, הוא סוד עליון, כמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, והם נקראים בני קדם, שכולם לא נתקיימו, חוץ מזה שהיה כלול דכר ונוקבא, שהוא נקרא הדר, שכתוב בו ושם אשתו וגו'. אבל כמלכים הקודמים לא נזכרה נקבה. ביאור הדברים הוא להלן.

רצא) ותאנא דאע"ג וכו': ולמדנו אע"פ שהנוקבא נתקיימה, ע"י מלך הדר, מכל מקום, לא האירה בשלמות עד שבא שלמה, שהיה ראוי לה, כמו שביארנו, שמשום זה היתה אמו בת שבע, כלומר, שהנוקבא הנקראת בגדלותה בת שבע, על שם שכלולה מכל חג"ת נהי"מ דז"א, היתה האם שלו, וע"כ הוא ראוי לרשת אותה בימי מילואה.

ומכל

רצב) ומכל חכמת מצרים: דא חכמה תתאה, דאקרי שפחה דבתר ריחיא, וכלא אתכלילת האי חכמה דשלמה, חכמת בני קדם, וחכמת מצרים. א"ר אבא, בריך רחמנא, דשאינא קמך מלה דא, ה דהא בכל י הני מילי זכינא. אריש, מלין אלין, הא אוקימנא לון, והא אתמרו.

רצג) תאנא, * מה יתרון לאדם בכל עמלו, יכול אף עמלה דאורייתא. ת"ל שיעמול תחת השמש. שאני עמלה דאורייתא, דלעילא מן השמש הוא. רבי חייא אמר, ה אף עמלה דאורייתא, דאיהו עמל בגיגיהון דבני נשא, או בגין יקרא דיליה, האי תחת השמש כתיב, דהא לא סליק לעילא. תניא אמר ר' אלעזר, אפילו אי ב"נ קיים אלף שנין, ההוא יומא דאסתלק מעלמא, דמי ליה כאילו לא אתקיים, בר יומא חד.

רצד) ושכבתי עם אבותי, זכאה חולקהון דאבהתא, דקב"ה עביד לון רתיכא קדישא לעילא, ואתרעי בהו, לאתעטרא עמהון, הה"ד רק באבותיך חשק ה' וגו'. א"ר * אלעזר, יעקב הוה ידע, דהא עטורא דיליה באבהתיה הוא.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף פ"ה ציון א'. (ב) ח"א רכה: ח"ב קמא: (ג) לעיל דף מ' ציון ב'.
 חלוסי גרסאות: ה ל"ג דהא (אה"י). ז מלה; מלה דא. ג מוסיף השמש כתיב. ד שמיא. ה אוק. ו לעיל.
 ז ל"ג בר.

ותרב חכמת שלמה

הסולם

מאמר

רצב) ומכל חכמת מצרים: זה הוא חכמה תתאה, הנקראת שפחה שלאחר הריחים. ומהכל נכללה חכמה זו דשלמה, מחכמת בני קדם. ומחכמת מצרים. אמר ר' אבא ברוך הרחמן, ששאלתי ממך דבר זה, כי בגלל זה זכיתי בכל אלו הדברים. אריש דברים אלו העמדתי אותם וכבר בארנו אותם. ביאור הדברים. ג' חכמות הן באצילות. (א) חכמה סתימאה דא"א, שה"ס חכמה דע"ס דאור ישר. שאחר שבירת הכלים בעולם התקון, נסתמה חכמה זו לגמרי ואינה מאירה עוד באצילות. וממה שנפלה מחכמה זו בעת שבירת הכלים, ה"ס חכמת בני קדם. וז"ש מחכמת כל בני קדם רוא עלאה הוא, כמה דכתיב ואלה המלכים וגו'. כי מלכותם ומיתתם של אלו ז' המלכים ה"ס שבירת הכלים (כמ"ש בזהר נשא דף קכ"ח). חכמה ב' ה"ס בינה שיצאה מראש דא"א, וחזרה אליה, ונעשתה לחכמה. והיא נקראת חכמה עלאה, ואע"פ שכל החכמה שבעולמות ממנה באה מ"מ היא עצמה אינה מאירה אלא חסדים. בסו"ה כי חפץ חסד הוא. ומה שנפל מחכמה זו לקליפות היא חכמת מצרים. וז"ש ומכל חכמת מצרים דא חכמה תתאה, דהיינו מה שנפלה מחכמה עלאה לקליפות לכתרין תתאין. והיא נקראת שפחה שלאחר הרחים.

רצג) תאנא, מה יתרון לאדם בג' חכמות שלמה, דהיינו חכמה תתאה שה"ס חכמה המאירה בנוקבא סב"פ בעת גדלותה, שכל ג' החכמות מאירים בה או ביחד, ואז היא מוציאה, חכמת בני קדם וחכמת מצרים, מן הקליפות, והוא מתרבת מהן מאד, ועל זה כתוב ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. דהיינו שנתרבה חכמתה מהם.

רצד) תאנא, מה יתרון לאדם בכל עמלו: אפשר לומר, שגם עמלה של תורה כן, תלמוד לומר, שיעמול תחת השמש, ומשונה עמלה של תורה שהוא למעלה מן השמש, שהיא מעליונים. רבי חייא אמר, אף עמלה של תורה כן, שנאמר עליה מה יתרון וגו', באם הוא עומל בתורה בשביל בני אדם, או כשביל כבוד עצמו, כי על זה כתוב, תחת השמש, כי תורה זו אינה עולה למעלה, למדנו, א"ר אלעזר, אפילו אם אדם יחיה אלף שנים, ביום שנסתלק מן העולם, ידמה לו כאילו לא חי אלא יום אחד.

רצד) ושכבתי עם אבותי: אשרי תלקם של האבות, שהקב"ה עשה אותם מרכבה קדושה, וחפץ בהם להתעטר עמהם, זהו שכתוב, רק באבותיך חשק ה' וגו', א"ר אלעזר, יעקב וכו': אריש, יעקב היה יודע, כי העיטור שלו הוא באבותיו, כי עיטורם

(דפוסי דף רכ"ג ע"ב *) דף רכ"ד ע"א)

דהא עטורא דאבהן עמיה הוא, והוא עמהון. ועל דא באתוון גליפין תנינן, ש תלת קשרין, ה תרין קשרין חד מהאי סטרא, ז וחד ז מהאי סטרא, וחד ז דכיל לון. ודא הוא דתנינן, * והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, י וההוא קשרא ז דבאמצעיטא, אחיד להאי סטרא, ולהאי סטרא. ועל ז האי כתיב, ושכבתי עם אבותי י ודאי.

רצה) י ושכבתי עם אבותי י וגו', רבי יהודה פתח ואמר, ז החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. החרשים שמעו, אלין בני נשא, דלא ציתין למלודי אורייתא, ולא פקחין אודנייהו, למשמע לפקודי דמאריהון. והעורים: דלא מסתכלין למנדע על מה אינון קיימין, דהא בכל יומא ויומא כרוזא נפיק וקרי, ולית מאן דישגח.

רצו) דתניא, אינון יומין דב"נ כד יא אתברי, בההוא יומא דנפק לעלמא, כלהו קיימין בקיומיהו, ואזלין וטאסין בעלמא. נחתין יב ואזהרן לב"נ, כל יומא ויומא בלחודוי, וכד ההוא יומא אתי, יג ואזהר ליה, ובר נש עביד בההוא יומא, יד חובא טו קמי מאריה, ההוא יומא סליק ה) בכסופא, ואסהיד סהדותא, וקאים בלחודוי לבר.

דרך אמת

ה) נכוסה.

מסורת הזוהר

א) (שמות כ"ו) הקסה"ז י"ג צ"א. ב) ישעיה מ"ב.

חלוסי גרסאות א) ל"ג תרין קשרין חד. ב) ל"ג וחד. ג) ומהאי. ד) כילי. ה) והוא. ו) די באמצעיטא. ז) דא. ח) דיקא (אהיל). ט) ל"ג מן ושכבתי עד רבי (אהיל). י) ל"ג וגו'. יא) אתבריאו. יב) ואזהרין. יג) ואזהרה. יד) חובה (ד"א). טו) קמיה.

מאמר

הסולם

ושכבתי עם אבותי

שולוא היה עמהם. לא היו האבות מאירים, כי אינם יכולים להאיר אלא על ידי קו אמצעי. וזהו שמסיים ושכבתי עם אבותי ודאי, כי הם צריכים לו והוא צריך להם, כמבואר.

רצה) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, החרשים שמעו והעורים הביטו וגו'. החרשים שמעו, אלו הם בני אדם שאינם מקשיבים לדברי תורה, ואינם פוחחים אזניהם לשמוע למצות אדונם, והעורים, הם, שאינם מסתכלים לדעת על מה הם חיים, כי בכל יום ויום יוצא כרוז, וקורא, ואין מי שישגיח עליו.

רצו) דתניא אינון יומין וכו': שלמדנו, אלו הימים של האדם משעה שנכרא, הנה באותו יום שיצא לעולם, נמצאים כבר כולם בקיומם, שהם הארות ממשיות, שהן נמשכים ימיו של האדם, והולכים ומשוטטים בעולם, יורדים ומזהירים את האדם, כל יום ויום בפני עצמו, וכאשר היום בא ומזהיר את האדם, והאדם עושה ביום ההוא עבירה לפני אדונו, יום ההוא עולה בכושה ומעיד עדות עליו, והוא עומד בחוץ בלבדו.

עיסורים של האבות היא עמו, והוא עמהם. ועל זה באותיות חקוקות למדנו, אשר ש יש בה שלשה קשרים, שני קשרים הם, אחד מצד זה ואחד מצד זה, דהיינו מימין ומשמאל, וקשר אחד שכולל אותם, דהיינו האמצעי, וזהו שלמדנו, והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה, כי קשר ההוא שבאמצע אוחו צד זה הימין וצד זה השמאל, ועל זה כתוב, ושכבתי עם אבותי, ושכבתי עם אבותי ודאי.

פירוש, כי קו ימין הי"ס אברהם, וקו שמאל הי"ס יצחק, וקו אמצעי הי"ס יעקב, והי"ס ג' ראשים שבש, ונודע שב' הקוין ימין ושמאל אינם יכולים להאיר אלא בכח קו אמצעי המכריע ביניהם ומיחדם, וכן קו אמצעי שה"ס ז"א, אין לו מוחין מעצמו, אלא בשיעור שמכריע וגורם הארה השלמה לימין ולשמאל, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, כנ"ל (בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש) וז"ש, דהא עטורא דיגריה באבהתיה היא, שהמוחין של יעקב הם באבות, כי משום שמכריע ביניהם הוא מקבל מהם מוחין כנ"ל, והוא עמהון, (דפו"י דף רכ"ד ע"א)

רצז) ותאנא, בחר דקאים בלחודוי, יתיב, עד דבר נש עביד מניה תשובה. זכה, תב ההוא יומא לאתריה. לא זכה, ההוא יומא נחית, ואשתתף בההוא א רוחא ב דלבר, ותב לביתיה, ואתתקן ב בדיוקניה דההוא בר נש ד ממש, בגין לאבאשא ליה, ודייר עמיה בביתא. ואית ב דדיורא לטב ו אי הוא זכי. ואי לאו, דיוריה עמיה לביש.

רצח) בין כך ובין כך, אתפקדן אינון ז יומין ח וחסרים, ולא עאלין במניינא דאינון דאשתארו. ווי לההוא בר נש, דגרע יומוי קמי מלכא קדישא, ולא שביק לעילא יומין, לאתעטרא בהו בההוא עלמא, ולאתקרבא בהדייהו קמי מלכא קדישא.

רצט) ת"ח, כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא, אי הוא ב זכאה, י האי, בר נש יא דנפיק מעלמא, סליק ועאל באינון יומין, ואינון לבושי יקר, דמתלבשא ביה נשמתיה. ואינון יומין הוו, דזכה בהו, ולא חב בהו.

ש) ווי לההוא דגרע יומוי לעילא, דכד בעאן יכ דאלבשא י ליה ביומוי, אינון יומין דפגים י איהו בחובוי, חסרין מההוא לבושא, ואתלבש טו במנא טו חסרא. כ"ש אי סגיאין אינון, ולא להוי ליה לב"נ במה י דאתלבש בההוא עלמא, כדין ווי ליה, ווי דנפשיה, י דדיינין ליה בגיהנם, על י אינון יומין, יומין על יומין, יומין על חד תרין. דכד נפיק מהאי עלמא, כ לא אשכח יומין כל דאתלבש בהו, ולא הוי ליה לבושא כ במה כ דאתכסי. זכאין אינון צדיקיא, כ דיומיהון כ כלהון טמירין אינון כ לגביה כ דמלכא קדישא, ואתעביד מנייהו לבושי יקר, לאתלבשא בהו, כ בעלמא דאתי.

חלופי גרסאות א ל"ג רוחא, ב דלכתר, ג בדיוקניה, ד ל"ג ממש; מיט (אה"ל). ה דדיוריה, ו א. ז ל"ג יומין, ח וחסרין. ט זכי, זכאי (אה"ל). י וביג ול"ג האי, יא נפיק, יב לאתלבשא- יג ביה, יד הוא, טו במנא, ט אחרא, יז דיתלבש, יח דיינין, יט ל"ג אינון יומין על יומין, על יומא יומין על חד תרין, כ ולא, כל דאלבש, ככ במה, כד דיתכסי, כט דלכתו, לו לנבי, לו מלכא, כז עלמא.

ושכנתי עם אבותי

הסולם

מאמר

בהם בעולם ההוא, ולקרב עמהם לפני מלך הקדוש.

רצט) ת"ח כד קריבו וכו': בוא וראה, כשימים האלו קרבים לפני מלך הקדוש, אם אותו אדם שנפטר מן העולם הוא צדיק, הוא עולה ונכנס בימים האלו, והם לבושי כבוד, שנשמתו מתלבשת בו, ואלו הימים היו משום שזכה בהם ולא חטא בהם.

ש) ווי לההוא וכו': אוי לאדם שגרע ימיו למעלה, וכשרוצים להלביש אותו בימיו, אלו הימים שקלקל אותם בחסאיו חסרים מלבוש ההוא, והוא מתלבש בכלי חסר, וכל שכן אם רבים המה הימים שנחלקלו, ולא יהיה אל האדם במה להתלבש בעולם ההוא, אוי לו אוי

רצז) ותאנא בחר דקאים וכו': ולמדנו אחר שעומד בלבדו בחוץ, הוא יושב ומחכה עד שהאדם יעשה תשובה על החטא. זכה ועשה תשובה, שב היום למקומו. לא זכה שלא עשה תשובה, אותו יום אחד יורד ומשתחף עם הרוח שבהוץ וחוזר לביתו, ומתחלק בצורת אותו אדם ממש, כדי להרע לו. והיום יושב עמו בביתו, ואם הוא זוכה ועושה תשובה, מגורו עמו לטוב, ואם לא זכה, מגורו עמו לרע.

רצח) בין כך וכו': בין כך ובין כך, נמנו הימים של אותו אדם והם חסרים, ואלו שנשארו מחמת חטאים אינם נכנסים במנין, ווי לאותו אדם שגרע ימיו לפני המלך הקדוש, ואין לו למעלה ימים להתעטר (דמ"י דף רכ"ד ע"א)

(שא) תנינן ברזא ח דמתניתין, מאי דכתיב, * וידעו כי ערומים הם. ידיעה נ ידעי ממש, דההוא לבושא דיקר, י דאתעביד מאינון יומין, גרע מנייהו, ולא אשתאר יומא מאינון יומין לאתלבשא ביה. הה"ד י גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים י יוצרו. י ימים יוצרו ודאי, ולא אחד בהם, י דהא י לא אשתאר חד מנייהו לאתלבשא בהו. עד דאשתדל אדם, ועבד תשובה, י וקביה קביל ליה, ועביד ליה י מאנא לבושא אחרנין, י ולא מן יומי, הה"ד י ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם.

(שב) ת"ח, באברהם דזכה, מה כתיב י בא בימים, יא משום דזכה. כד אסתלק מהאי עלמא, י באינון יומין ממש דיליה, עאל ואתלבש בהו, ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום, דכתיב בא בימים. באיוב מה כתיב, י ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה, י דהא י לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה.

(שג) טו תנא, זכאין אינון צדיקיא, יו דיומיהון זכאין, ואשתארו לעלמא י דאתי, וכד נפקין, מתחברן כלהו, ואתעבידו * לבושי יקר, לאתלבשא י ביה, ובההוא י לבושא, י זכאן לאתענגא מענוגא כז דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמינין לאחייא ככ ולמיקם. וכז אינון י דאית להו לבושא יקומון,

מסורת הזהר

(א) (בראשית ג') ב"א רל"ח צ"ד. (ב) (תהלים קל"ט) לך קי"ד צ"א. (ג) (בראשית ג') ב"א רל"ט צ"ה. (ד) (בראשית כ"ד) חיי שרה ל"ו צ"ב. (ה) (איוב א') ב"א רל"ח צ"ו.

חלוסי גרסאות ח דנשמתי (אה"ל). ז ידעו. ג ל"ג דאתעביד. ד מוסיף יוצרו ולא אחד בהם. ה ל"ג ימים יוצרו ודאי. ו ל"ג דהא. ז דלא. ח וקביל ליה קביה. ט מאנא. י ל"ג ו"א (אה"ל). יא ל"ג משום דזכה. יב ביומין אינון. יג ל"ג דהא; והא. יד דלא. טו תניא. טז דיומהון. יז מוסיף דאתי זכאין; זכאן (אה"ל). יח כהו. יט זכותא (אה"ל). כ זכאין. כל לעלמא. ככ מיתייא ול"ג ולמיקם (אה"ל). כג דאתי.

הסולם

מאמר

ושכבתי עם אבותי

כלי ולבוש אחר, ולא מן ימיו. כי לא תקן בתשובתו את החסא דעץ הדעת בשלימות. זהו שכתוב, ויעש ה' אלקים וגו' כתנות עור וילבישם. (שב) ת"ח באברהם דזכה וכו': בוא וראה באברהם שזכה, מה כתוב, בא בימים, משום שזכה, לכן כשנסתלק מן העולם הזה, באלו הימים שלו ממש נכנס ונתלבש בהם. ולא גרע כלום מאותו לבוש הכבוד, כי כתוב, בא בימים. באיוב מה כתוב, ויאמר ערום יצאתי וגו', כי לא נשאר לו לבוש להתלבש בו.

אוי לנפשו שדנים אותו בגיהנם על אלו הימים, ימים על ימים, ימים כפולים, על יום אחד מענישים אותו שנים, וכשהוא יוצא מן העולם אינו מוצא ימים להתלבש בהם ואין לו לבוש במה להתכסות. אשרי הם הצדיקים שימיהם כולם גנוזים אצל המלך הקדוש, ונעשה מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.

(שא) תנינן ברזא וכו': למדנו בסוד הפשנה, מה שכתוב, וידעו כי ערומים הם, ידיעה ידעו ממש, שאותו לבוש כבוד, שנעשה מן הימים, חסר מהם ולא נשאר להם. אף יום מהם להתלבש בו, וז"ש גלמי ראו עיניך וגו'. מסובב על אדה"ר, ימים יוצרו ודאי, שנוצרו להיות לבוש, ולא אחד בהם, שלא נשאר לו אחד מהם להתלבש בו.

עד דאשתדל וכו': עד שהשתדל אדם ועשה תשובה והקב"ה קבל תשובתו, ועשה לו (רפויי דף רכ"ד ע"א) דף רכ"ד ע"ב

(שג) תנא זכאין אינון וכו': למדנו אשרי הם הצדיקים, שימיהם נקיים מחסא, ונשארים לעולם הבא. וכשיוצאים מן העולם מתחברים כולם ונעשים להם לבוש כבוד להתלבש בהם, ובלבוש ההוא זוכים להתענג בעונג עולם הבא. ובלבוש ההוא עתידים לקום בעולם

הה"ד * ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינן חייבי עלמא, דיומיהון ^א בחוביהון חסרין, ולא אשתאר מנייהו, במה דאתכסיין, כד יפקון מעלמא. (שד) תאנא, כל אינן זכאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ^ב כיומיהון, מתעטרן ^ג בהוא ^ד עלמא, ומעטורי דמתעטרי ^ה בהו אבהן, מההוא ^ו נחל דנגיד ונפיק ^ז לגנתא דעדן, הה"ד ^ח ונתך ^ט תמיד והשביע בצחצחות נפשך ^י וגוי. ואינן חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא ^{יא} דיומיהון, עלייהו כתיב ^{יב} והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא ^{יג} טוב ושכן חררים במדבר.

(שה) אמר רבי יצחק, זכאה חולקיה דיעקב, ^{יד} דרחצנו יתיר הוה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. ^{יז} דאזכי בהו ולא באחרא. ^{יח} דאזכי בהו, לאתלבשא ביומין ^{יט} דיליה, וביומין דלהון.

(שו) רבי יהודה אמר, כתיב ^כ וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו, בגדי עשו מבעי ליה. דהא לאו ^{כא} דידיה הוה, אלא דעשו ^{כב} הוה הנהו בגדים, דכתיב ^{כג} ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו ^{כד} כתיב, והכא ^{כה} ריח בגדיו, דיעקב משמע.

(שז) אלא, הכי אוקימנא וירח: כלומר, אסתכל ^{כז} להלאה, וארח ריחא דלבושוי דההוא עלמא, כדין ^{כח} ברכיה. ועל דא כתיב, ^{כט} ראה ריח בני כריח

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ח) ח"ג צ"א. (ב) (ישעיה נ"ח) וירא קטני צ"ה. (ג) (ירמיה י"ז) חיי שרה ס"ג צ"ד. (ד) (בראשית כ"ז) גב"א של"ג צ"א. תולדות נ"ח צ"ג. (ה) (שם) תולדות נ"ו צ"ג. (ו) (שם) תולדות צ"ג ח' ט'.

חלוסי גרסאות ^א בחובי עלמין חסרין; חסרין בחובי [עלמא]; בחובי הוה חסרין; בחוביהון עלמין חסרין. ^ב ביומיו; ביומיהו; ביומהון. ^ג מתעטרין (אה"ל). ^ד ל בההיא. ^ה ס גולמא. ^ו מעטורא. ^ז ל"ג מהו. ^ח נחלא. ^ט מגנתא. ^י מוסיף והיית כנן רוח וכמוצא מים וגוי. ^{יא} יא ריומהון. ^{יב} יט טוב וגוי. ^{יג} יג דרחצני. ^{יד} יד ראזכה. ^{טו} טו דילי. ^{טז} יז דיליה. ^{יח} יח ל"ג חוה הנהו בגדיס. ^{יט} יט מוסיף כתיב הכא. ^כ כ ל"ג ריח. ^{כא} כא להלאה. ^{כב} כב ויברכהו; מוסיף כתיב ויברכהו.

מאמר הסולם ושכבתי עם אבותי

<p>בעולם ולחיות כתיחת המהים. וכל אלו שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב, ויתיצבו כמו לבוש. אוי לרשעי העולם, שימיהם נחסרו בעונותיהם, ולא נשאר מהם במה להתכסות כשיצאו מן העולם.</p> <p>(שד) תאנא כל אינן וכו': למדנו כל אלו הצדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד מן הימים שלהם, הם מתעטרים בעולם ההוא מעטרות שנתעטרו בהם האבות, מאותו הנהר הנמשך ויוצא לגן עדן. זהו שכתוב ונתך ה' תמיד וגוי. ורשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של הימים שלהם, עליהם כתוב, והיה כערער בערבה וגוי.</p> <p>(שה) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אשרי חלקו של יעקב, שבטחון גדול היה לו, (ורוסי דף רכ"ד ע"ב)</p>	<p>שכתוב ושכבתי עם אבותי. שזכה בהם, ולא באחר. זכה בהם, להתלבש בימים של עצמו ובימים שלהם.</p> <p>(שו) רבי יהודה אמר וכו': ר"א, כתוב, וירח את ריח בגדיו ויברכהו, שואל בגדיו, בגדי עשו היה צריך לומר, שהרי לא היו שלן אלא של עשו היו אלו הבגדים, שכתוב, ותקח רבקה את בגדי עשו בנה וגוי, בגדי עשו כתוב, וכאן אומר, ריח בגדיו, שמשמע, של יעקב.</p> <p>(שז) אלא הכי אוקימנא וכו': ומשיב, אלא כך בארנו, וירח, פירושו, שהסתכל להלאה, והריח ריח בגדיו שבעולם האמת, ואז ברכו. ועל זה כתוב, ראה ריח בני כריח שדה</p>
---	---

שדה, א' דא הוא ב' חקל דתפוחין קדישין, אמר, הואיל וזכית באינון לבושי יקר, א' ויתן לך האלקים מטל השמים, מאי משמע, בגין דבההוא חקל דתפוחין קדישין, ג' נטיל טלא כד יומא, מההוא אתר דאקרי שמים, ד' דכתיב מטל השמים.

שח' אמר רבי יוסי, בכלא ברכיה, מטל השמים ומשמני הארץ. מ"ט, בגין דוירח את ריח בגדיו. בגדיו ממש, כמה דאוקימנא. י' תנא, אלף וחמש מאה ריחין, סלקין בכל יומא מג"ע, י' דמתבסמי בהו אינון לבושין דיקר י' דההוא עלמא, ח' דמתעטרן מן יומי דב"נ.

שט' אמר רבי יהודה, כמה לבושין אינון. אמר רבי אלעזר, כ' טורי דעלמא, על דא פליגו, אבל תלתא אינון. חד ס' דמתלבשי בההוא לבושא, רוחא דבגנתא י' דעדן דארעא. וחד יקרא מכלא, י"א דמתלבשא ביה נשמתא בגו י"ב צרורא דחיי, בין ג' פורפירא דמלכא. וחד לבושא דלבר, דקאים ולא קאים, אתחזי ולא אתחזי, בהאי י"ב מתלבשא ביה נפשא, ואולא י"ד ושטא בעלמא.

שי' ובכל טו ריש טו ירחי י"ו ושבתא, י"ז אזלת י"ט ואתקשרת ברוחא

דרך אמת

מסורת הזהר

א' שדה ספוחים ונאלקוהו לעיל כסמוך. ב' גדולי הדור שהם הרים הגדולים כנעולם הולקים על זה. ג' הוא מלאך שבו מתלבש לילן השכינה ועליו כל ההרגים שנהרגו מעובדי כוכבים כמ"ס ירין נגוים מלא נגוים. חלופי גרסאות א' בהתוא; ב' בהתוא (אה"ל). ג' דההוא ד נטיף. ד ל"ג רכתיב מטל השמים (אה"ל). ה תנא. ו דמילבשו. ז כהתוא. ח דמתעטרי. ט דמתלבשא; י ל"ג רעין. י"א דמתלבש. י"ב צריירא. י"ג מתלבש. י"ד ושטא; ושאטא. טו ריש. טז מוסיף ירחי שחא. י"ז ושבת. י"ט אזלת. י"ט ואתקשר.

מאמר

הסולם

ושכבתי עם אבותי

שדה, זהו שדה תפוחים קדושים, שה"ס הנוקבא דז"א, אמר, הואיל וזכית בלבושי כבוד אלו, ע"כ, ויתן לך האלקים מטל השמים. שואל, מה משמע, שטל השמים תלוי בלבושי כבוד, ומשיב, משום ששדה תפוחים זה, שלבושי כבוד נרמו לו בריח, מקבל כל היום טל ממקום שנקרא שמים, שהוא ז"א, שכתוב, מטל השמים. וע"כ אמר כיתן שזכית ללבושי כבוד ויתן לך אלקים מטל השמים.

שח' אמר ר' יוסי וכו': אר"י, בכל ברכה, מטל השמים. ומשמני הארץ. דהיינו גם משפעה של הנוקבא הנקראת ארץ. מהו הטעם, משום וירח את ריח בגדיו, בגרין סמ"ש, כמו שבארנו. ובגדים אלו מקבלים גם מנוקבא. למדנו, אלף וחמש מאות ריחות, עולים בכל יום מגן עדן שהיא הנוקבא, שמתבשמים בהם, אלו לבושי יקר המתעטרים מן הימים של האדם בעולם ההוא. הרי שהבגדים מקבלים גם מן הנוקבא. וסוד המספר אלף וחמש מאות שאומר, משמיענו בזה שסוד הריח, אינו מדרגת הג"ר (דמויי דף רכ"ד ע"ב)

בשלמות, אלא רק חצי המדרגה, כי אינו מקובל ממעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד. ומדרגת ג"ר בשלמות הוא ג' אלף וחציה הוא, אלף וחמש מאות. ועי' לעיל בראשית א' דף רס"ד ר"ה באצבען שבארנו זה באורך. שט' אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כמה לבושים הם, שיש לאדם מן הימים שלו. אמר רבי אלעזר, הרי העולם חולקים בזה, אבל שלשה הם: אחד, שמתלבש בלבוש ההוא הרוח שבגן העדן הארץ. ואחד, היקר מכולם, הוא שמתלבש בו הנשמה שמדורה בתוך צרור החיים. שהוא הנוקבא, בין לבוש שלה הנקרא פרפורא. ואחד, הוא לבוש החצוני, הנמצא ואינו נמצא, הנראה ואינו נראה, כי להיותו מבחינת תיצוגיות אין לו קיום תמידי, אלא פעם נמצא ופעם אינו נמצא, פעם נראה ופעם אינו נראה. בלבוש זה מתלבש הנפש, והולכת ומשוטטת בעולם.

שי' ובכל ריש ירחי וכו': ובכל ראש חדש ושבת הולכת הנפש ומתקשרת ברוח

דבגנתא ב דעדן דארעא, דקיימא א) ב בין פרגודא יקרא, ומניה אולף וידע מה דידע, ג ושט ואודע ליה בעלמא.
 שיא) ד תנא, בתרין קשורין אתקשר נפשא, בכל ריש ה ירחא ושבתא, בקשורא דרוחא, די י בין ריחי בוסמין י דבגנתא דעדן ה דארעא, ומתמן ט אזיל ושאט, ואתקשר י עם רוחא בנשמתא דציריא יב בצוררא דחיי, י ומתרויא ומתזנת מאינון זיוין יקרין, דהאי סטרא, ודהאי סטרא, הה"ד ונחך ה' תמיד י תמיד דייקא.

שיב) והשביע בצחצחות נפשך. מהו בצחצחות. אלא צחותא חד, כד אתקשר ברוחא י דבגנתא דלתתא, צחותא דלגו מן צחותא, כד טו מתקשרן בנשמתא טו דלעילא, בצוררא דחיי, י והיינו בצח חד, צחות י תרין, דאינון לעילא י לעילא, ביקירו דנשמתא כ ודאי, כלומר כה צחצחות, מאן ירית דא, נפשך. נפשך ממש. זכאה חולקהון דצדיקייא.
 שיג) אר"ש, כד אנא בין אינון חברייא דבבל, מתכנשי גבאי, ואולפי מלי באתגלייא, ואינון ג) כ עיידי לון בגושפנקא דפרולא תקיפא, סתימא מכל סטרין. כמה זמנין כ אוליפנא לון כ ארחוי דגנתא דמלכא, כה אורחוי דמלכא.

שיד) כמה זמנין אוליפנא לון, כל אנון דרגין דצדיקיא, כו דבההוא

דרך אמת

א) בין המחלה לכמה הכבוד והוא פרוכה העליון העבד נהיכל השניע מהיכלות המכר בוקהל ע"ס. ג) מכניסים הדברים בחוסם הפנעות ומסחיין הדברים מעין כל.

חלופי גרסאות א ל"ג דעדן. ב ביה (אה"ל). ג ושאט. ד תאנא. ה ירתי; מוסיף ירתי שתא. ו בגו. ז דגיע. ח דבארעא. ט אוילת ושאטת. י ל"ג עם (אה"ל). יא ל"ג בצוררא. יב ומתרווייא. יג ל"ג תמיד דייקא. יד בגנתא. טו מתקשר. טז לעילא. יז ואינון. יח ל"ג תרין. יט ל"ג לעילא. כ ל"ג ודאי. כה צח צחות. כז עיידין. כח אמינא. כד אורחוי; ארחי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין [אורחין] עלאין. כה ארחוי. כו בההוא.

<p>מאמר</p> <p>שבגן עדן הארץ. העומד בין פרכת היקרה, וממנו לומדת הנפש ויודעת מה שיודעת, ומשוטטת ומודיעה בעולם.</p> <p>שיא) תאנא. בתרין קשורין וכו': למדנו בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת. א) בקשר הרוח שהוא בין ריחות הנשמים שבגן עדן הארץ. ב) ומשם הולכת הנפש ומשוטטת ומתקשרת עם הרוח שבנשמה. הצורך בצורך החיים ומתרוית וניזונת מאלו אורות היקרים שמצד זה ומצד זה, שמימין ומשמאל, וז"ש ונחך ה' תמיד, חסדי, הוא בדיוק. להורות שמקבלת מכל הצדדים ואין לה הפסק.</p> <p>שיב) והשביע בצחצחות נפשך: שואל מהו בצחצחות. ומשיב, אלא צח אחד היא מקבלת כשמתקשרת עם הרוח שבגן</p>	<p>הסודם</p> <p>עדן התחתון. צח שלפנים מצח היא מקבלת, כשמתקשרת בנשמה של מעלה שבצורך החיים והיינו בצח-צחות. צח, הוא אחד, צחות הוא שנים. שהם עצמם הם ודאי למעלה למעלה, ביקרה של הנשמה, אלא שאומר, צחצחות מי ירש אותם, ואומר הכתוב, זהו נפשך, נפשך ממש, שיורשתם מן הנשמה. אשרי חלקם של הצדיקים.</p> <p>שיג) אר"ש כד אנא וכו': א"ר שמעון, כשאני בין החברים מכלל, הם מתאספים אלי ולומדים הרברים בגלוי, והם מכניסים אותם בתיבה חתומה מברזל קשה, הסתום מכל הצדדים כלומר, שמעלימים אותם שלא יודעו לאיש.</p> <p>שיד) כמה זמנין אוליפנא וכו': כמה פעמים למרתי אותם. דרכי הגן של המלך שהוא</p>
---	--

עלמא, ה' וכלהו מסתפי למימר (* מלין ב' אלין, אלא ג' ה') לעאן בגמגומא, בגיני כך פסילוסין אקרונ, ד' כההוא ה' פסילותא דמגמגם בפומיה.
 שטו) אבל לזכותא ו' דאיננא להו, הואיל ז' ומסתפי, דהא אורא קדישא, ורוחא קדישא, אתעדי מנייהו, וינקי מאורא ורוחא דרשותא אחרא. ולא עוד אלא דקשת אתחזי עלייהו, ח' ולאן אינון כדאי למחמי סבר אנפוי ט' דאליהו, כ"ש י' סבר אנפין אחרנין.
 שטז) אבל דא מהניא להו, דאנא שכית בעלמא ואנא י"א סמכא י"ב בעלמא, דהא בחיי לא יתיב עלמא בצערא, ולא י"ג אתדן בדינא דלעילא, בתראי לא יקום דרא כדרא דא. וזמין עלמא דלא ישתכח מאן דיגין ד' עלייהו, וכל אנפין חציפין ישתכחון בין לעילא בין לתתא, לעילא: בחובייהו דלתתא, וחציפותא דלהון.
 שיז) וזמינין בני עלמא, טו דצווחין, ולית מאן דישיגח עלייהו, טז יהדרון רישא לכל סטרי עלמא, ולא יתובון באסוותא. אבל חד אסותא אשכחנא ז' להו בעלמא, ולא יתיר, בההוא אתר י"ח דישתכחון אינון דלעאן באורייתא, ואשתכח בניייהו ספר תורה י"ט דלא משתקר כ' ביה, כד מפקי האי, בגיניה מתערי עלאי ותתאי. וכל שכן אי כ"א אכתיב ביה שמא קדישא כדקא חזי, והא ז' אורפינא מלא.

דרך אמת

ה) מנמנמים בדבורס ואינס יכולים להוילא הדככים מפיסס בגלוי אלא הם יראים לדבר דבר ולכן נקרא פסילוסין שפי' ככד פה וככד לשון וכמ"ס ויקרא רבה טו טו למה נקרא שמו עמוס שכיח עמוס בלשון ע"ס.
 ז) ויקרא י"א ע"כ ע"ה ע"כ.

חלוסי גרסאות א' ולבחר (אה"ל). ב ל"ג אלין ג מעלעלין; לעאן (אה"ל). ד ל"ג כההוא פסילותא. ה פסילוסא. ו דאיננא; דאיכא (אה"ל). ז ומסתפו (אה"ל). ח ולא. ט ל"ג דאליהו. י חבר. יא סימנא. יכ דעלמא (אה"ל). יג יתון. יד עליה. טו דיצווחון; די צווחון; די צווחין (רי"א). טז ויהדרון; ולית ריהדרון. ח ל"ג להו. יח דישתכח בניייהו ול"ג מן דישתכחון עד בניייהו. יט דמכשר ול"ג ולא משתקר ביה. כ ל"ג ביה. כ"א אכתי.

מאמר	הסולם	ושכבתי עם אבותי
<p>שהוא הנוקבא, וררכי המלך, שהוא ו"א, כמה פעמים למדתי אותם. כל אלו המדרגות של הצדיקים שבעולם ההוא. וכולם יראים לומר דברים אלו. אלא לומדים בגמגום. משום זה נקראים פסילוסין. דהיינו ככרי לשון. שהם כפסילוס הזה שמגמגם בפיו.</p>	<p>שטז) אבל לזכותא וכו': אבל אני דן אותם לזכות, שהוא משום שיראים. כי אור הקדוש ורוח הקדוש סר מהם. להיותם בחוץ לארץ. והם יונקים מאור ורוח של רשות אחר מן הקדושה, ולא עוד אלא הקשת נראה עליהם, שזה כימן שהם בדין. וצריכים לרחמים, כמ"ס אח קשתי וגו' וראיתה לזכור ברית עולם. ואינם כדאים לקבל פני אליהו. ומכ"ס לקבל פנים אחרים.</p>	<p>שטז) אבל דא מהניא וכו': אבל זה מועיל להם, שאני נמצא בעולם, ואני סומך את העולם, כי בהיי לא יהיה העולם בצער, ולא יהיה נירון בדין של מעלה. אחרי, לא יקום דור כדור הזה, ועתיד להיות בעולם שלא ימצא מי שייגין עליהם, וכל פנים חצופות תמצאנה בין למעלה ובין למטה. כי גם למעלה, תמצאנה פנים חצופות שהן קטרוג הקליטות. מחמת העונות שלמטה, והחוצפה שלהם.</p>

(דפוסי דף רכיו ע"כ * דף רכיה ע"א)

שיח) ווי לדרא דאתגלייא בינייהו ספר תורה, ולא מתערי עליה לעילא ותתא. מאן ^א אתער עליה בשעתא דעלמא ^ב בצערא טפי, ^ג ואצטריך עלמא למטרא, ואצטריך לאגלאה ס"ת יתיר בדוחקא דעלמא.
 שיט) דכד עלמא בצערא, ובעאן בני נשא רחמין ^ד עלי קברי, כלהו ^ה מתין מתערין עליה, דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוחא, דהא ס"ת אשתכח בגלותא, ^ו דאיגלי בדוחקא דעלמא, ^ז וחייא אתאן ובעאן רחמי.
 שכ) כדין רוחא מודעא ^ח לנשמה, ונשמה לקב"ה, וכדין קב"ה אתער, וחס על עלמא, ודא על גלותא דס"ת ^ט מאתריה, וחייא ^י אתין למבעי רחמי על קברי ^{יא} מתיי. ^{יב} ווי לדרא, אי אצטריך ס"ת לאגלאה ליה מאתר לאתר, ^{יג} אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא, דהא לא ^{יד} אשתכח ^{טו} בינייהו על מה ^{טז} ישגחון עלייהו.
 שכא) ודא לא ידעין כלהו בני נשא, דהא שכינתא כד אתגלייא, גלותא בתראה, עד לא תסתלק לעילא, ^{יז} מה כתיב ^{יח} מי יתנני במדבר מלון אורחים. לבתר בזמנא דדחקא אשתכח טפי בעלמא, תמן ^{יט} אשתכחת, ובגלותא דס"ת תמן ^כ היא, וכלא מתערין עליה, עלאי ותתאי.

מסורת הזהר

(א) (ירמיה ט') ח"ג עא : רכו. ת"ז ת"ז כא.

חלוסי גרסאות א דאתער. ב מצערא. ג ליג מן ואצטריך עד ואצטריך. ד עליה לקב"ה וליג עלי קברי. ה מתין. ו דאגלי; ז ליג דאיגלי. ז ליג וחייא אתאן ובעאן רחמי. ח לנשמהא ונשמתא ט ליג מן מאתריה עד ווי. י אחיין. יא מתייא. יב מוסיף כד אצטריך לנלאה [לאגלאה] יתיר ווי. יג ליג אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא. יד בניניה וליג אשתכח בינייהו; ז ליג אשתכח. טו ליג בינייהו. טז ישגחון. יז ליג מה; כדכתיב. יח אשתכחו וגלותא (בתראה); אשתכחי וגלותא בתראה דס"ת; אשתככת בגלותא בתראה דס"ת; אשתכח וגלותא (אה"ל); אשתכח בגלותא בתראה (אה"ל); אשתככת בגלותא דס"ת (ריא). יט הוא.

מאמר	הסולם	ושכבתי עם אבותי
עוסקים בתורה, ונמצא ביניהם ספר תורה, שאין בו פסול, כשיוציאו אותה, יתעוררו העליונים והתחתונים. וכל שכן אם כחוב בו השם הקדוש כראוי להיות. וכבר למדנו הדבר.	מחמת דוחק העולם, והחיים באו על הקברים, ומבקשים רחמים.	שכ) כדין רוחא מודעא וכו': אז, הרוח מודיע אל הנשמה, והנשמה להקב"ר, ואז נתעורר הקב"ה ומרחם על העולם. וכל זה הוא, על גלות ספר התורה ממקומו, ומשום שהחיים באו לבקש רחמים על קברי המתים. אוי לדר, אם צריכים להגלות ספר תורה, ממקום למקום ואפילו מבית הכנסת לבית הכנסת כדי להתפלל, משום שלא נמצא ביניהם מי שישגיח עליהם ויחפול עליהם. כי אין צדיק ביניהם.
שיח) ווי לדרא וכו': אוי לדר, שנגלה ביניהם ספר תורה, שטלטלו אותה לרחובה של עיר וכדומה כדי להתפלל, ולא נתעוררו עליה למעלה ולמטה, רהיינו שלא נתקבלה הפלתם למעלה משום שחפלתם היחה בלי תענית ובלי תשובה למטר. ושואל, מי יתעורר עליה להתפלל, בשעה שהעולם בצער רב, והעולם צריך לגשמים, וצריכים להגלות ביותר את ספר התורה, מחמת הדוחק שבעולם.	שכא) ורא לא ידעין וכו': וזה, כל אדם אינם יודעים, טעמו, כי השכינה כשנגלתה בגלות האחרון, עד שלא תסתלק למעלה, מה כתוב, שאמרה, מי יתנני במדבר מלון אורחים, ולא תסתלק למעלה, כי חפצה ללכת בגלות עם ישראל, אחר כך אחר שכבר היחה בגלות עם ישראל.	בזמן

(דמויי דף רכ"ה ע"א)

שכב) א אמר רבי שמעון, אי הני בכלאי טפשאי, ינדעון מלין דרוזי
 נ דחכמתא, על מה קאים עלמא, נ וכמכוי על מה ד קא מתרגשן, כד
 ישתכח כ בדוחקא, ינדעון שבחא דרב ו ייבא סבא. כד אשתכח בינייהו,
 ולא הוו ידעי שבחיה. והא אשכחנא מלוי מתקשרן במלוי דשלמה מלכא,
 ברזא ו עלאה דחכמתא, ואינון לא הוו ידעי שבחיה.

שכג) והשתא אזלין בתר כ מלי דחכמתא, ולית מאן דקאים עלה,
 כ ולית מאן דקרי. ועם כל דא, אית בינייהו פקחין בעבורא י דשתא,
 ובקביעותא יא דירחי, אעיג דלא אתייהיב להו, ולא אתמטר בידייהו.

שכד) תנינן, תריסר ירחי, האי נפש איהי מתקשרא בגופא בקברא,
 ואתדנו י בדינא כחדא, י בר ההיא נפש דצדיקיא, כמה דאוקמוה, וזמינא
 בקברא, וידע בצערא י דיליה, ובצערא דחיי כו ידע, ולא כו אשתדלת
 עלייהו.

שכה) ולכתר תריסר ירחי, אתלבש בלבושא חד, י ואזיל ושאט
 בעלמא, וידע מן רוחא מה דידע, י ואשתדל כ צערא לעלמא, ולמבעי
 כא רחמי. ככ ולמנדע צערא דחיי.

שכו) ומאן אתער לכל האי, בזמנא דאית זכאה, דאודע להו כדקא
 יאות, וההוא זכאה אשתמודע בינייהו. דתניא, זכאה ככ כד כו אשתאר

חלוסי גרסאות: א ארית. ב דאורייתא. ג ליג וסמכוי; מוסיף וסמכוי עלמא; וסמכי (אה"ל). ד ליג קא.
 ה מוסיף עלמא בדוחקא. ו המנונא. ז ליג עלאה. ח מלה. ט ליג ולית מאן דקרי. י דירחי;
 יא מוסיף דירחי ושתי. יב ליג בדינא. יג ליג מן בר עד וזמינא. יד דיליה; ודין (אה"ל).
 טו מוסיף לא ידע. טז אשתדל; אשתדלא; יז לכתר. יח ואזילת (אה"ל). יט וישתדל; ואשתדלת. כ על
 צערא דעלמא. כא רחמין. ככ ולמנדע יהו; ולאודעא להו (אה"ל). כג ליג כד. כד דאשחאר; ישתכח (אה"ל).

ושכבתי עם אבותי

המולם

מאמר

נמסר בידם לעבר השנה ולקדש החדש. כי אין
 מעברים השנה וקובעים החדש אלא בארץ ישראל.

שכד) תנינן תריסר ירחי וכו': למדנו ייב
 חדשים הנפש מתקשרת בגוף
 בתוך הקבר, ונידונים יחד בדין, חוץ מנפש
 הצדיק. כמו שבארנו. והיא נמצאת בקבר
 ומרגשת צער שלה של העונשים. ובצער החיים.
 ואינה משתדלת להחמלל עליהם.

שכה) ולכתר תריסר ירחי וכו': ואחר ייב
 חדש, מתלבשת הנפש בלבוש
 אחד, והולכת ומשוטטת בעולם ויודעת מן
 הרוח מה שיודעת, ומשתדלת על הצער
 שבעולם לבקש רחמים. ולהרגיש צער של
 החיים.

שכו) ומאן אתער לכל האי וכו': שואל ומי
 מעורר לכל זה. שיתפללו נפשות
 המתים על החיים. ומשיב, בשעה שיש צדיק
 בעולם שמודיע להם כראוי. ואותו צדיק הוכר
 ביניהם

בזמן שדוחק רב נמצא בעולם, היא נמצאת
 שם במדבר, במקום הקליפות, וכן בגלות ספר
 תורה היא שם במדבר, והכל מתעוררים
 ומצטערים עליה, העליונים והתחתונים.

שכב) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש. אם אלו
 בבליים הטפשים ידעו דברי סודות
 החכמה, כגון על מה עומד העולם, ולמה
 מתרגשים עמוריו כשהעולם נמצא בדחק. היו
 יודעים שבחו של דב המנונא סבא. כי היה
 נמצא ביניהם ולא ידעו שבחו. והרי אני מוצא,
 שדבריו מתקשרים בדברי שלמה המלך
 בסוד העליון של החכמה. והם לא ידעו
 שבחו.

שכג) והשתא אזלין בתר וכו': ועתה הם
 הולכים אחר דברי חכמה,
 ואין מי שיעמוד על סודם, ואין מי שילמוד.
 ועם כל זה יש ביניהם חכמים בעבור השנה
 ובקביעת החדש, אע"פ שלא ניתן להם ולא
 (דמוי דף רכיה ע"א)

בעלמא, בין א חייא, ובין מיתיא אשתמודע, דהא כל יומא מכרוז
 נ עליה בנייהו, וכד צערא טפי בעלמא, והוא לא יכיל לאגנא על דרא,
 הוא נ אודע להו צערא דעלמא.

שכז) וכד לא אשתכח זכאה * דמכרוזי ד עליה בנייהו, ו ולא י אשתכח
 מאן י דאתער להו בצערא דעלמא, אלא מ סית. כדין עלאי ותתאי מתערין
 עליה, מ וצריכין כלא דישתכחון י בההיא זמנא בתשובה, ואי לא
 יא משתכחי, הא י מארי דדינא י אתערון עלייהו, ואפילו י רוח דגנתא
 דעדן, מתערין עלייהו, בגיניה דסית, מ כדאתמר.

שכח) תאנא, ושכבתי עם אבותי: בגופא, בנפשא, ברוחא, בנשמתא,
 ברתיכא חדא, בדרגא עלאה. א"ר יהודה, כמה אטימין מ מכלא בני עלמא,
 דלא ידעי, י ולא משגיחי, ולא שמעי, ולא מסתכלי י במלי דעלמא.
 והיך קב"ה י משתכח עלייהו כ ברחמין, בכל כ זמן ועידן, ולית מאן דישגח.
 שכט) תלת זמנין ביומא, כ עאל רוחא חדא במערתא דכפלתא, ונשיב
 בקברי אבהתא, ואתסיין כ כל גרמין, כ וקיימי בקיומא, וההוא רוחא נגידי
 כ טלא מלעילא, מרישא דמלכא, אתר כ דמשתכחי אבהן עלאי. וכד כ מטי
 ההוא טלא מנייהו, מתערין אבהן דלתתא.

חלוסי גרסאות א חיים. נ עלייהו. נ דאודעא. ד עלייהו. ס לא. ו מוסיף אשתכח בנייהו. ו דיתער
 (אה"ל). ה מוסיף סית כדאתמר. ע ליג מן וצריכין ער בניניה. י בההוא; ליג בההוא
 זמנא. יא מוסיף משתכחי בתשובה (אה"ל). יכ מריה. יג יתערין (אה"ל). יד רותי; רותין. טו ליג כדאתמר.
 טז מוסיף אינון מכלא. יז ליג ולא משגיחי; משגיחין (אה"ל); משגיחי (ר"א). יח במלוי; מוסיף במלי דאורייתא
 ובמלי דעלמא; במלי דאורייתא או במלי דעלמא (אה"ל). יט אשתכח; ישתכח; אשנת. כ ליג ברחמין; ברחמים
 כא יומין. כב על. כג ליג כל. כד וקיימין. כה ליג טלא. כו דמשתכחין. כז מתער.

ושכבתי עם אבותי

הסולם

מאמר

במרכבה אחת במדרגה עליונה, כלומר ושכבתי
 עם אבותי, סובב על הגוף וכל בחינות הנשמה שיהיו
 יחד עם אבותיו.

א"ר יהודה וכו': אר"י, כמה הם בני העולם
 אטומים מכל החושים, שאינם יודעים ואינם
 משגיחים ואינם שומעים ואינם מסתכלים, בדברי
 העולם, ואיך הקב"ה מתמלא על העולם רחמים
 בכל זמן ועת, ואין מי שישגיח.

שכט) תלת זמני ביומא וכו': ג' פעמים ביום,
 בא רוח אחד במערת המכפלה,
 ומנשב בקברי האבות ומתרפאים כל עצמותיהם,
 ועומדים בקיומם, ורוח ההוא מושך טל מלמעלה
 מראש המלך היינו חכ"ד ר"א, מקום שנמצאים
 אבות העליונים, מחנית שנעשו לחכ"ה, וכשמגיע
 הטל ההוא מהם, מתעוררים אבות התחתונים
 במערת המכפלה.

ותאנא

ביניהם. כי למדנו כאשר נשאר צדיק בעולם,
 הוא מוכר בין החיים ובין המתים, כי כל יום
 מכריונים עליו ביניהם. וכשיש צער רב בעולם,
 והוא אינו יכול להגן על הדור, הוא מודיע
 אותם את הצער שבעולם. והם מבקשים רחמים על
 החיים כג'.

שכז) וכד לא אשתכח וכו': וכאשר לא
 נמצא צדיק שמכריונים עליו ביניהם,
 ואינו נמצא מי שיעורר את הנפשות, בצער
 שבעולם, אלא ספר תורה, אז העליונים
 ותחתונים מתעוררים עליו להתפלל על העולם.
 אבל הכל צריכים להמצא בזמן ההוא בתשובה,
 ואם אינם נמצאים בתשובה, הנה בעלי הדין
 מתעוררים עליהם להענישם על סלטול ספר התורה.
 ולא רק הנפשות. ואפילו הרוח שבגן עדן
 מתעורר עליהם בשביל הס' לבקש רחמים,
 כמו שלמדנו.

שכח) תאנא ושכבתי עם אבותי: היינו בגוף,
 בנפש, ברוח, ובנשמה, כלולים
 (דמיי דף רכ"ה ע"א *) דף רכ"ה ע"ב)

של) ה ותאנא, נחית ההוא כ טלא בדרגין ידיען, דרגא בטר דרגא, ומטי לגן עדן דלתתא. ומההוא טלא, כ אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן, ואתער רוחא חדא, דכליל בתרין אחרנין וסליק ושאט ביני בוסמין, ועייל בפתחא דמערתא, כדין מתערין אבהן, אינון י וזיווגן, ובעאן רחמי על בניו.

שלא) וכד אשתכח עלמא בצערא, בגין דאינון דמיכין ו על חובי עלמא, וזההוא טלא לא אתנגיד, ולא אשתכח, עד דאתער ס"ת, כדקא חזי בעלמא, ונפשא אודעא לרוחא, ורוחא לנשמתא, ונשמתא לקודשא בריך הוא, כדין, יתיב מלכא בכרסייא דרחמי, ו נגיד מעתיקא קדישא עלאה, נגידו דטלא דבדולחא, ומטי לרישא דמלכא, ומתברכין אבהן, ונגיד ההוא טלא, לאינון דמיכין, וכדין ס מתחברן כלהו, ס וחייס קודשא בריך הוא על עלמא. י ותאנא, לא חייס קודשא ב"ה יא על עלמא, עד דאודע לאבהן ובגינייהו עלמא י אתברכא. א"ר יוסי, ודאי הכי הוא, והא אשכחנא מלי בספרא דשלמה מלכא, ההוא עלאה, דקרא ליה עיטא דחכמתא דכלא.

שלב) ורב י המנונא, הכי גלי ואמר, דהא אחזיו ליה, דיתיר י עברת רחל, ס דקיימא בפרשת אורחין, בכל ס זמנא דאצטריך עלמא, מכלהו, ורזא דמלה, ארון וכפורת וכרובים, בחולקא דבנימן, דאתיליד י באורחא, ושכינתא על כלא.

חלופי גרסאות ה ותנא, כ רוחא, ג אתחס, ד וזווגיהו (אה"ל). ס בנייהו (אה"ל). ו בחובי ולג על. ו נגידא. ח מתברכין; מתברכין (אה"ל). ט וחס, י ותנא. יא ליג על. יב מתברכא. יג מוסיף המנונא סכא; ייבא סכא. יד קבורת. טו ליג דקיימא. עז זמן. עז בארחא.

מאמר

הסולם

ושכבתי עם אבותי

של) ותאנא נחית ההוא וכו': ולמדנו, יורד טל ההוא במדרגות ידועות, מדרגה אחר מדרגה, ומגיע לגן עדן התחתון ומטל ההוא מתרחצים הבשמים שבגן עדן, ואז מתעורר רוח אחד הכלול בשני אחרים, דהיינו רוח מכה: קו אמצעי שהוא יעקב, הכולל כב' קוין אברהם ויצחק ועולה ומשוטט בין הבשמים ונכנס בפתח המערה, ואז מתעוררים האבות הם ונשוהיהם, ומבקשים רחמים על הבנים.

שלא) וכד אשתכח עלמא וכו': וכשהעולם נמצא בצער ואינם נענים, משום שהם האבות, ישנים מחמת עונות העולם, ואותו הטל, אינו מקיץ אותם, כי אינו נמשך ואינו נמצא אז עד שנתעורר ספר תורה בעולם כראוי, ואז הנפש מודיעה לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה להקב"ה, אז יושב המלך על כסא דחמים, ומושך מעתיקא הקדוש העליון, שהוא אריך אנפין, המשכה מטל הבדולח שהוא מוחא סתימאה (דפריי דף רכיה ע"ב)

שלב) ורב המנונא הכי וכו': ורב המנונא גילה כך, ואמר, שהראו לו בחלום, שרחל עשתה יותר מכל האבות, שהיא עומדת בפרשת דרכים בכל עת שהעולם צריך לרחמים, וסוד הדבר, ארון וכפורת וכרובים הם בחלקו של בנימין כן רחל שולד בדרך והשכינה על כל חלקו. שנאמר, חופף עליו כל היום.

וישתחו

שלג) * וישתחו ישראל על ראש המטה, ה מאן ראש המטה. דא שכינתא. אר"ש, ח"ו. ב אלא ב לדידיה כרע וסגיד. ז ת"ת, מטה: דא שכינתא. דכתיב ב הנה מטתו שלשלמה. ראש המטה מאן הוא. דא ס יסודא ו דעלמא, דהוא רישא דערסא קדישא. על ראש: דא ישראל, דקאים על ראש המטה, בגיני כך, ישראל לדידיה קא סגיד.

שלד) ואי תימא, הא בההוא זמנא, לא הוה מרע, דהא לבתר כתיב, ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אניך חולה, ו ובשעתא דסגיד, לא הוה חולה, ועל ה דידע, דהא בההוא זמנא, סליק בדרגא עלאה קדישא כרסייא שלימתא, בגיני כך סגיד לההוא ס רתיכא, י כרסייא יב עלאה, שלימו יב דאילנא יב רברבא ותקיף, דאקרי על שמיה. ועל דא, וישתחו ישראל על ראש המטה, על ראש המטה ודאי, דהא יב אסתלק לאתריה ואתער סו בעטרוי דמלכא קדישא.

שלה) י ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה, רבי חייא פתח סו ואמר, ה כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה, ממני. הא תנינן, שלמה מלכא, ירית סיהרא מכל סטרוי, וביומי קיימא יב בשלמותא, ההיא סיהרא דאתברכא מכלא, וכד יב ה) בעא דמיקם על נימוסי אורייתא, אמר אמרתי אחכמה וגו'.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) ניקס לעמוד ולהסיג חוקות המורכב אשר טעמם (א וירא כ"א צ"ב. ב) (שה"ש ג') ב"א שמ"ג צ"א. ג) לעיל י"ב צ"א. ד) לעיל י"א צ"ב. ה) (קהלת ז') חולדות ג' צ"ג.

חלוסי גרסאות ה לייג מאן ראש המטה. כ לייג אלא. ג דלדידיה. ד מוסיף אלא תיח. ה יסוד. ו לייג דעלמא. ז לייג מן ובשעתא ער ועל. ח מוסיף דא דידע. ט לייג רתיכא. י לייג כרסייא (אה"ל). יא מוסיף עלאה קדישא. יב אילנא. יג רבא. יד אסתליק. טו בעטרוי. טז לייג ואמר. יז באשלמוחא. יח בעיא; בעייא.

מאמר

הכולם

וישתחו ישראל על ראש המטה

חולה, כנ"ל. הרי באותו זמן עוד לא היה חולה. כי אח"כ כתוב ויהי אחר וגו' הנה אניך חולה. ובשעה שהשתחוה לא היה חולה. אלא בהכרח, שע"כ השתחוה, משום שידע שבזמן ההוא עלה במדרגה עליונה קרושה, בכסא השלם, שהוא תפארת. משום זה השתחוה למרכבה הוא, כסא העליון, כי הג"ח הוא כסא עליון דהיינו אל הבינה, ות"ח כולל כולם. והוא שלמות אילן הגדול והתקיף הנקרא על שמו, דהיינו ת"ח שנקרא בשמו ישראל, ועל כן וישתחו ישראל על ראש המטה ודאי, כי נתעלה למדרגתו ונתעטר בעטרות, דהיינו כמחין של המלך הקדוש, שהוא ת"ח.

שלג) וישתחו ישראל על ראש המטה: שואל, מי ראש המטה, ומסיב זו היא השכינה, דהיינו מפני שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. (כמ"ש שבת ז.) אמר ר"ש, חס ושלום, לומר שהיה משתחוה אל השכינה, כי היה מרכבה לספירת תפארת, שהיא למעלה מהשכינה, אלא למדת עצמו, שהוא תפארת, היה כורע ומשתחוה. ומפרש דבריו, בוא וראה, מטה זו היא השכינה, שכתוב עליה, הנה מטתו שלשלמה. ראש המטה, מי הוא. זהו יסוד העולם, שהוא הראש של המטה הקדושה. שהיא השכינה. על ראש, זהו ישראל שהוא תפארת. העומד על ראש המטה, שהוא יסוד כי הת"ח הוא ממעל היסוד. משום זה נמצא, שישראל, לעצמו היה משתחוה, דהיינו לתפארת,

שלה) ויאמר השבעה וגו' ראש המטה: רבי חייא פתח ואמר, כל זה נסיתי בחכמה וגו'. הרי למדנו, שלמה המלך ירש הלבנה, שהיא הנוקבא, מכל בחינותיה, ובימיך

שלד) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהשתחוה אל השכינה מפני שהיא למעלה מראשותיו של (דעו"י דף רביה ע"ב)

שלו) אמר רבי יהודה, יעקב אמר, * ושכבתי עם אבותי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם, תמן תנינן, מאן דנפק נשמתיה, ברשותא אחרא, * וגופא ב' דיליה אתקבר בארעא קדישא, עליה כתיב וכתבאו ותטמאו אח ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, ויעקב אמר וקברתני בקבורתם, ונשמתיה נפקא ברשותא אחרא.

שלוז) א"ר יהודה, שאני יעקב, דשכינתא הות אחידת ביה, ואתדבקת ביה, הה"ד ג' אנכי ארד עמך ב מצרימה, לדיירא עמך בגלותא. ג' ואנכי אעלך גם עלה, לאזדווגא ד' בי נשמתך, ה' ולא תקברא גופך בקברי אבהתך, מאי קא מיירי, י' אע"ג דקא נפקת נשמתיה ברשותא י' אחרא.

שלח) י' ויוסף ישית ידו על עיניך, יוסף ודאי, דהא הוא בוכרא דהרהורא דלכא, בוכרא ה' דטפה קדמאה ה' הות, י' כדאתמר. ובגין דידע קב"ה טמירא דא, אתבשר ליה ביוסף, דהא כל רחימותא ביה תליא.

שלט) ישית ידו על עיניך, מאי קא מיירי. א"ר ייסא, בגין יקרא דיעקב, ולא תבשרא דהא יוסף קיים, י"א וישתכח עליה במיתתיה. רבי חזקיה אמר, י' מלה אוליפנא, י' ודחילנא לגלאה, י' ובעובדי עלמא חכמתא אשתכת. אתא רבי טו אבא, ה' בטש ביה, אמר אימא מילך, וזיין זיינך, ביומוי דרבי שמעון מלין אתגליין.

מסורת הזהור

דרך אמת

ה' (ה) ככה לו על כסיפו וחמר לו חינוח מילך וכו'. (א) לעיל דף צ"ג ציון ב'. (ב) (ירמיה ב') ח"ב קמא: ח"ג עב: (ג) (בראשית מ"ו) לעיל ל"ס צ"ב. (ד) (שם).

חלוסי גרסאות א' ל"ג דיליה. ב' ל"ג מצרימה לדיירא עמך בגלוחא. ג' מוסיף מה ואנכי. ד' נשמתך ביה. ה' ולא תקבר. ו' נפק: ל"ג אע"ג דקא; דחא לא נפקת [נפק]; אע"ג דחא לא נפקת נשמתיה ברשותא אחרא וע"ר ואנכי אעלך גם עליה כתיב. ח' דטעה. ט' הוח. י' ל"ג כדאתמר. י"א דאשתכח; דישתכח. י"ב מוסיף מלה דא. י"ג דחילנא. י"ד ובעובדי דעלמא. טו מוסיף אבא ונשקיה.

וישתחו ישראל על ראש המטה

הסולם

מאמר

בקברי אבותיך. ומהו בא להשמיענו. שאע"פ שיצאה נשמתו ברשות אחר, עם זה, ואנכי אעלך גם עליה, שיקבר בקבר אבותיו.

שלח) ויוסף ישית ידו על עיניך: ודאי, כי תוא הבכור, והבכור משית ידו על עיני אביו, שמבחינת הרהור הלב, בכור מטפה ראשונה היה, כמו שלמדנו, (לעיל דף ט"ב אות דס"ב) ומשום שהקב"ה ידע סתר זה, שדעתו ברחל היה, בשר אותו ביוסף, שישית ידו על עיניו, שכל אהבתו תלוי בו.

שלט) ישית ידו על עיניך: שואל, מהו בא להשמיענו, אמר ר' ייסא שמשמיענו, שהוא כבודו של יעקב, אשר בנו שהוא מלך ישית ידו על עיניו, ולבשרו שיוסף חי, ויהיה נמצא במיתתו, ר' חזקיה אמר, דבר למדתי

עמדה לבנה ההיא במילואה, כי נתברכה מכל המדרגות, וכשרצה לעמוד על חוקי התורה אמר, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

שלו) אמר רבי יהודה וכו': אר"י, יעקב אמר, ושכבתי וגו' וקברתני בקבורתם, שם למדנו, מי שיצא נשמתו ברשות אחר, והיינו בחוזה לארץ, וגוף שלו נקבר בארץ הקדושה, עליו כתוב, ותכאו ותטמאו את ארצי וגו'. ויעקב אמר וקברתני בקבורתם, ונשמתו יצאה ברשות אחר והיינו במצרים.

שלוז) א"ר יהודה שאני וכו': אר"י, משונה הוא יעקב משאר בני אדם, כי השכינה היתה נאחזת בו ונתדבקה בו, ז"ש אנכי ארד עמך מצרימה, לדור עמך בגלות, ואנכי אעלך גם עליה, שנשמתך תזדווג בי, וגופך יקבר (דפוסי דף רביה ע"ב * דף רכ"ו ע"א)

(שמ) אמר, אוליפנא ^א מפרקין דרב ייסא סבא, בנמוסי עלמא, בר נש דזכי לבר בהאי עלמא, ליבעי ^ב ליה לנגדא עפרא על עינוי כד אחקבר, ודא ^ג הוא יקרא דיליה, ^ד לאחזאה דעלמא אסתים מניה, והוא ירית ליה לעלמא תחותי.

(שמא) בגין דעינוי ^ה דבר נש, חיזו דעלמא ביה אתחזי, ^ו וכל גוונין הכי אינון דאסחרו, חוורא דביה, הוא ימא רבא ^ז אוקינוס. ^ח דאסחר כל עלמא בכל ^ט סטרי, גוונא אחרא הוא יבשתא, ^י דאפיקו מיא, ויבשתא קאים בין מיא, הכי הוא גוונא בין מיא.

(שמב) גוונא ^{יא} אחרא תליתאה, היא במציעותא דביה, דא ירושלם, דהיא ^{יב} אמצעותא דעלמא. גוונא רביעאה, היא חיזו דכל עינא, ואקרי בת עין, דבהוא בת ^{יג} עין, אתחזי פרצופא, וחיזו יקרא מכלא דא ציון, דאיהי נקודה ^{יד} אמצעותא ^{טו} מכלא, דחיזו דכל עלמא תמן אתחזי, ותמן שריא שכנינתא, ^{טז} דהיא שפירו דכלא, וחיזו דכלא, ועינא ^{יז} דא הוא ^{יח} ירותת עלמא. ובגיני כך, האי שביק ליה, והאי נטיף ליה, וירית ליה.

(שמג) א"ל שפיר קאמרת, אבל מלה סתימא ^{יט} איהו יתיר, ובני עלמא לא ידעין, ולא מסתכלין, דהא בשעתא דבר נש נפיק ^כ מעלמא. ^{כא} נפשא דיריה ^{כב} טמירא עמיה, ועד לא נפקת, עינוי דב"נ חמו מה דחמו, כמה

חלוסי גרסאות א מפרקיה (אח"ל). ב ל"ג ליה. ג ל"ג הוא. ד לאחזאה. ה ל"ג דבינ. ו ל"ג מן וכל ער חוורא. ז ל"ג אוקינוס. ח ואסחר. ט סטרוי. י דאקיסו. יא אחיינא. יב אמצעותא. יג ל"ג עין. יד אמצעותא. טו מלה. טז דהא. יז ל"ג דא. יח ירותא. יט הוא; איהי. כ מהאי עלמא. כא נפשית. כב סמיכא.

ויסתחו ישראל על ראש המטה

הכולם

מאמר

המים, כן הוא צבע הזה עומדת בין מים, דהיינו בחוך צבע הלכן הרומות על מי אוקינוס.

(שמב) גוונא אחרא תליתאה וכו': צבע האחר השלישי, היא באמצע העין, זהו ירושלים, שהיא אמצע העולם. צבע רביעי שבעין, שם כח הדאיה שבכל העין דהיינו השחור שבעין, ונקרא בת עין, שבבת עין ההוא נראה הפרצוף, ומראה היקר מכל הוא ציון, שהיא נקודה האמצעית מכל, שמראה כל העולם נראה שם, ושם השכינה שורה, שהיא היופי של כל ומראה של כל, ועין זה היא ירושת העולם. ומשום זה, זה שמת עוזב אותה, וזה, דהיינו בנן, לוקח אותה ויורש אותה.

(שמג) א"ל שפיר קאמרת וכו': א"ל יפה אמרת, אבל הוא דבר סתום ביותר, ובני העולם אינם יודעים ואינם מסתכלים, כי בשעה שהאדם יוצא מן העולם, הנפש שלו חבויה עמו, ומטרים שיוצאת מגוף, עינוי של האדם

למדתי כאן, ואני מתירא לגלותו, ובמנהגי העולם נמצא חכמה.

בא ר' אבא, הדף אותו, אמר אמור דבריך וחגור כלי זיין שלך, כי בימיו של ר"ש הדברים מגולים, ואין לפחד.

(שמ) אמר אוליפנא וכו': אמר ר' חזקיה, למדנו מפרקי ר' ייסא סבא, במנהגי העולם, אדם שזכה בכך בעולם הזה, הכן צריך לשים עפר על עינוי כשיקבר, וזהו הוא ככודו, להורות שהעולם נסתם ממנו מאביו, והוא הן יורש תחתיו את העולם.

(שמא) בגין דעינוי דב"נ וכו': משום שעינוי של האדם מראה העולם נראה בהן, וכן, כל הצבעים הם מסובכים בהן, וצבע הלכן שבהן, הוא כמו ים אוקינוס הגדול הסובב את העולם מכל הצדדים. צבע האחר שבהן, הוא כמו היבשה שהוציאו המים, והיבשה עומדת בין (רש"י דף רכ"ו ע"א)

דאוקימנא ^ה דכתיב * כי לא יראני האדם וחי. בחייהון לא חמאן, אבל במיתתהון חמאן.

שמד) ועינוי פקיחן מההוא חיזו ^ג דחמא, ^ב ואינון ^ד דקיימין עליה, ^ה בעא לשואה ידא על עינוי, ולאסתמא עינוי, בגין ההוא דאוליפנא ברזא דנמוסי עלמא, דבשעתא ^ו דאשתארו ^ז עינוי פקיחן, ^ח מההוא חיזו ^ט יקרא דחמא, אי זכי לבר, ברא קדים לשואה ידיה על עינוי ולאסתמא לון, כמה דכתיב ויוסף ישית ידו על עיניך. בגין, דהא חיזו אחרא דלא קדישא אזדמנת לקבליה, ^י ועינא דחמא השתא חיזו קדישא עלאה, לא יסתכל בחיזו אחרא.

שמה) ^{יא} ועוד, דההוא נפש סמיכת לקבליה בביתא, ואי אשתאר עינא פקיחא, וההוא חיזו אחרא ^{יב} ישרי על עינוי, בכל מה דאסתכל אתלטיא, ולא יקרא דעינא הוא, וכל שכן מקריבוי, וכל שכן מן מיתא, דלאו יקרא דיליה לאסתכלא במה דלא אצטריך, ^{יג} ולאשריא על עינוי מלה ^{יד} אחרא, לבתר ^{טו} אתכסיא בעפרא, והא אתערו חבדיא על דינא דקברא מהו. ויקרא הוא, דיסתים עינא מן כלא, על ידא דבריה דשבק בעלמא.

שמו) תא חזי, כל שבעה יומין, נפשא אזלא מביתא לקברא, ומקברא לביתא, ואתאבלת עליה, ותלת זמנין ביומא, אתדנו כחדא נפשא וגופא, ולית מאן דידע בעלמא, וישגח ^{טז} לאתערא לבא.

מסורת הזהר

(א) (שמות ל"ג) לעיל א' צ"ב.

חלוסי גרסאות ^א ל"ג דכתיב. ^ב דחמי. ^ג ל"ג ואינון. ^ד דקיימי. ^ה בעו; בעאן (אה"ל). ^ו דאשתאר; ואשתאר (אה"ל). ^ז עינוי; עינא. ^ח מה הוא (אה"ל). ^ט ל"ג יקרא; דחמא יקרא. ^י ובגין עינא; בגין דעינא (אה"ל). ^{יא} ועוד. ^{יב} ישרי. ^{יג} ולאשריא; ולא שריא. ^{יד} אחרא (אה"ל). ^{טו} אתכסי. ^{טז} לאתערא.

וישחחו ישראל על ראש המטה

הסולם

מאמר

העין פתוח. ותמראה האחרת של הס"א, תשרה על עיניו, הנח בכל מה שיסתכל יקולל. וכיון שהנפש שלו לנגדו נמצא שיסתכל בנפש ותקולל. ואין זה כבוד לעין, וכל שכן לקרובי המת, וכל שכן למת עצמו שאין כבודו להסתכל במה שאינו צריך להסתכל, ולהשרות על עיניו דבר אחר, דהיינו הס"א. לזה נתכסה בעפר. וכבר העירו החברים על הדין שזנין את דמת בקבר, מה הוא. ואין כאן המקום לדבר בו. וכבוד הוא שתסתום העין מכל, על ידי בנו שעזב בעולם.

שמו) ת"ח כל ז' וכו': בוא וראה כל ז' הימים אחר מיתתו. הנפש הולכת מבית לקבר ומקבר לבית ומתאבלת עליו. וז' פעמים ביום גדונים כאחד הנפש עם הגוף. ואין מי שיודע זה בעולם, ויסתכל בו לעורר את הלב.

לבתר

האדם רואות מה שרואות. כמו שבארנו, כי לא יראני האדם וחי. בחייהם אינם רואים אבל במיתתם רואים.

שמד) ועינוי פקיחן וכו': ועינוי פקוחים מאותה המראה שראה, ואלו העומדים עליו, צדיכים לשים יד על עינוי ולסתום עיניו, מטעם ההוא שלמדנו בסוד של מנהגי העולם, שבשעה שנשארו עיניו פקוחים מאותה מראה היקרה, אם זכה לבן, הבן קודם, לשום ידו על עינוי ולסתום אותן. כמ"ש, ויוסף ישית ידו על עיניך. משום שמראה אחרת שאינו קדושה מזדמנת לנגדו, והעין שראה עתה מראה קדושה עליונה, לא יסתכל במראה האחרת.

שמה) ועוד דההוא נפש וכו': ועוד שהנפש קדושה לנגדו בבית, ואם ישאר

(דמויי דף רכיו ע"א)

שמז) לבתר גופא אתטריד, ונפשא ה' אולא ואסתחיא * בגיעהם,
: ונפקא י' ושטא בעלמא, י' ומבקרא לקבריה, עד י' דמתלבשא י' במה
ראתלבשא.

שמח) לבתר תריסר ירחי, ניחין י' כלא, גופא ח' שביק ט' בעפרא.
נפשא אתצריך י' ואתנהיר ברוחא, (ה) י' במאנא י' דאתלבש. רוחא אתענג
בגנתא י' דעדן. נשמתא סלקא לצרורא דענוגא דכל ענוגין. וכלא אתקשר
דא בדא לזמנין ידיען.

שמט) תא חזי, ווי לון לבני נשא, י' דלא סו מסתכלין, ולא ידעין, ולא
אשתמודען, על מה ח' קיימי, ויתנשי מנייהו, למעבד י' פקודי אורייתא.
ט' דאית פקודי אורייתא, דעבדי לבוש יקר לעילא, כ' ואית פקודי אורייתא,
דעבדי לבוש יקר לתתא, (ג) ואית פקודי אורייתא, דעבדי לבושי יקר
להאי עלמא, כל וכלא אצטריכן ליה לבני, ומן יומי ממש, כ' כלהו
כ' מתתקנן, כמה דאוקימנא.

שנ) רבי יהודה סבא, אתרגיש כ' בדעתיה יומא חד, כ' ואחזו ליה
בחלמיה, כ' חד דיוקנא כ' מנהורא דיליה, תקיף, דאודהר לארבע סטרין,
א"ל מאי האי. א"ל, לבושא דילך הוא, לדירורא דהכא, ומהווא יומא
הוה חדי.

שנא) א"ר יהודה, כל יומא ויומא, רוחין דצדיקיא יתבין בלבושיהון.

דרך אמת

(ה) במלבוש שמחלש כדי סקיס וכו'. (ג) ויקהל ר"י ע"ה.

חלוסי גרסאות ה' אולת. כ' ונפיק. ג' ושאט; ושאטא. ד' ומפקרא; ומביחא. ה' לייג דמתלבשא. ו' כמה.
ז' בלא גופא גופא. ח' שכיך. ט' בארעא. י' לייג ואתנהיר, י"א במנא. י"ב מוסיף דאתלבש
ביה (אה"ל). י"ג לייג דעין. י"ד לייג דלא. כ"ו דמסתכלין. כ"ז אשתמודעאן. כ"ח קיימין. כ"ט מסקודי. ל"א אית; מוסיף דתנין
דאית. כ' לייג מן ואית עד ואית. כל וכלהו. כ"ג לייג כלהו. כ"ד אתתקן. כ"ה בדעתיה. כ"ו ואחזי; כ"ז ואחזי;
ואחזיאו (אה"ל). כ"ח לייג חד. כ"ט דיליה מנהורא.

וישחחו ישראל ראש המטה

הסולם

מאמר

ונשכח מהם לעשות מצוח התורה. ויש מצוח
התורה שעושים לבוש יקר למעלה, בגיע העליון,
ויש מצוח התורה שעושים לבוש יקר למטה,
בג"ע התחתון, ויש מצוח התורה שעושים לבוש
יקר בעולם הזה, וכולם נצרכים אל האדם, ומן
ימיו ממש כולם מחתקנים כמו שבארנו.
(לעיל דף צ"ו אות ש"ג).

שנ) רבי יהודה סבא וכו': ר' יהודה הזקן,
התרגש בדעתו יום אחד, שהיה חפץ
לרעת, מה יהיה לו בעולם האמת. והראו לו בחלום,
צורה אחת שלו מאור חזק המאיר לארבע רוחות.
אמר להם מה זה. א"ל הוא הלבוש שלך לשיבתך
כאן. ומיום ההוא והלאה, היה שמת.

שנא) א"ר יהודה וכו': אריי, כל יום ויום,
רוחות הצדיקים יושבים בלבושיהם,
שורות

שמז) לבתר גופא אתטריד וכו': אחר כך
הגוף נסגר בקבר, והנפש הולכת
ומתרחצת בגיהנם, ויוצאת ומשוטטת בעולם
ומבקרה את הגוף בקבר, עד שמתלבשת במה
שמתלבשת.

שמח) לבתר תריסר ירחי וכו': אחר י"ב
חדש, נחים כולם, הגוף שכך
בעפרי, והנפש נצטר ונאור ברוח, ובמלבוש
שנתלבש הרוח, הרוח היא מתענגת בגן עדן.
והנשמה עולה לצרור החיים, שהיא הנוקבא.
התענוג הגדול מכל התענוגים, וכולם נתקשרו
זה בזה. הנפש ברוח ורוח בנשמה, בזמנים ידועים,
דהיינו בשבתות ויו"ט ור"ח.

שמט) תא חזי ווי וכו': בוא וראה, אוי להם
לבני אדם, שאינם מסתכלים ואינם
יודעים ואינם מכירים על מה הם עומדים,
(דמריי דף רכ"ו ע"א *) דף רכ"ו ע"ב)

שורין שורין בגנתא דעדן, ומשבחן לקב"ה, ביקרא עלאה, הה"ד * אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. א"ר אבא, בקדמיתא ^א מה כתיב וישתחו ישראל י וגו', כמה דאוקימנא, מאן מטה, דא כ"י. ראש המטה: דא צדיק. על ראש המטה: דא מלכא קדישא, דשלמא: כלה דיליה, כמה דכתיב ^ב הנה מטתו שלשלמה. ^ג דיעקב לדידיה קא סגיד, ^ד לההוא דקאים על ראש המטה, ישראל שמיה, בגיני כך, וישתחו ישראל על ראש המטה. שנג) לבתר, כיון דידע יעקב, דהא בדרגא עלאה אשתלים, ודרגא דיליה הוא לעילא ^ה עם אבהתא, והוא בלחודוי תקונא שלימתא, אחסין לביה, וחדי ^ו ואתתקף ברעותא עלאה דקב"ה ביה, מה כתיב ^ז ביה ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, דהא בדרגא עלאה יתיר אשתלם, זכאה חולקיה.

שנג) ^ח תאנא, אמר ר' יהודה, במתניתא דילן אוקימנא, הא דתנינן ^י בארבעה פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו ככני מרון, ובחג נדונין על המים, הא אוקימנא מלי, ורזא דמתניתא ^{יא} אוקימנא, בפסח על התבואה ^{יב} וכי, לקביל רתיכא עלאה, רזא דאבהן, ^{יג} ודוד מלכא. ^{יד} בפסח על התבואה, דהכי הוא ממש, והא ^{טו} אוקימנא מלה ^{טז} דא, על מה

מסורת הזהר

(א) (תהלים ק"מ) כ"ב רכ"ח צ"ה. (ב) (שה"ש ב').

חלופי גרסאות ^א ל'יג מה. ^ב על ראש המטה וליג וגו'. ^ג כלא. ^ד ויעקב. ^ה ההוא. ^ו מן. ^ז ואתקף. ^ח ל'יג ביה. ^ט תנא. ^י בארבע פרקים. ^{יא} יא דא אולימנא וליג אוקימנא (אה"ל). ^{יב} יב ל'יג וכי; ^{יג} ל'יג מן וכי עד דהכי. ^{יד} ל'יג ודוד מלכא. ^{טו} יד מוסיף תו. ^{טז} טו אוקמה. ^{טז} טו ל'יג דא.

מאמר

הסולם

וישתחו ישראל על ראש המטה

שורות שורות כגן עדן ומשבחים אל הקב"ה ביקר העליון, זהו שכחוב, אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

א"ר אבא וכי: אר"א, בתחילה מה כחוב, וישתחו ישראל וגו'. כמו שבארנו (לעיל אות של"ג) מי היא מטה, זו היא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. ראש המטה זהו צדיק. על ראש המטה, זהו מלך הקדוש שכל השלום שלו, דהיינו ת"ת, כמ"ש הנה מטתו שלשלמה וגו'. כי לעצמו היה משתחוה שהוא מרכבה לת"ת, לאותו שעומד על ראש המטה ששמו ישראל, כי ת"ת נקרא ישראל. משום זה וישתחו ישראל על ראש המטה.

שנג) לבתר, כיון דידע וכי: ואחר כך, כיון שידע יעקב, שנשלם במדרגה עליונה, ומדרגתו, הוא ת"ת, היא למעלה עם האבות, שהם חסד וגבורה, והוא בלבדו, הוא תקון שלם, כי ת"ת הוא קו האמצעי הכולל בחוכו חו"ג (דטרי דף רכ"ט ע"ב)

מאמר כד' פרקים - העולם נדון שנג) תאנא, אמר ר' יודרה וכי: למדנא, אר"י, בכרייתא שלנו בארנו, מה ששנינו, בארבע פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו ככני מרון, ובחג נדונים על המים, הנה בארנו הדברים, וסוד הברייתא בארנו, בפסח על התבואה וכי, הוא כנגד מרכבה עליונה, סוד האבות, שהם חג"ה, ורוד המלך, שהוא מלכות, כלומר שאלו ד' זמנים, המובאים בכרייתא ה"ס אבהן ורוד מלכא, ומפרש בפסח על התבואה, שכן הוא ממש, וכבר בארנו דבר זה, על מה

אתייה מצה בפסח, ^א והא דינא הוא, דינא דמלכותא דינא, ודא שירותא, דשריאו ישראל למיעל בחולקא קדישא דקב"ה, ולבערא מנייהו חמץ, ^ב דאיהו טעוון אחרנין, די ממנן על ^ג עמין עעכו"ם, דאקרון ^ד אלהים אחרים, אלהי נכר, ואקרון חמץ, יצר הרע, ולמיעל במצה, חולקא קדישא דקב"ה. ^ה בגין כך, בפסח נדונין על התבואה, ^ו ואוקימנא ^ז דעלמא אתדן על דינא ^ח דה"א.

שנד) בעצרת על פירות האילן. פירות האילן, פירות האילנות מבעי ליה, מאן פירות האילן. אלא, דא הוא אילנא רברבא ותקיף לעילא. פירות האילן, כמה דכתיב, ^א אני כברוש ^ב רענן ^ג ממני פריך נמצא.

שנה) בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון, ^א תנא ראש השנה, דא הוא רישא ^ב דשתא ^ג דמלכא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו חד רישא ^ד דמלכא, אתר ^ה דאקרי שנה, בגיני כך כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ועל דא תנינן, בראש השנה, דהא ^ו ברישא דשתא שארי יצחק.

שנו) וכחג נדונים על המים, ^א דא הוא ^ב שירותא דימינא דמלכא, ועל

מסורת הזהר

א) [בח"ג] (ירמיה ב'). לעיל ג' צ"א. ב) (הושע י"ד) לך ע"ה צ"ג.

חלוסי גרסאות א הא. ב ל"ג דאיתו. ג מוסיף שאר עמין עע"ג. ד ל"ג אלהים אחרים. ה מוסיף אמאי תבואה כריא [כמה דכתיב] א תבואתה בח"א (רמיו לה"א קדמאה דשמא קדישא); ל"ג מן בגין עד ואוקימנא. ו והא אוקימנא; ואוקמה (אה"ל). ז ועל מה ול"ג דעלמא (אה"ל). ח רבא; דרא (אה"ל). ט רענן ונוי. י ל"ג ממני פריך נמצא. יא ת"ת ר"ה דא הוא רישא דשעתא ועילא אתר דאיקרי שנה בגיכ ול"ג מן חנא עד בגיכ (אה"ל). יב ל"ג דשתא; דשתא לעילא דאקרי שנה. יג ל"ג דמלכא. יד לעילא; דשתא לעילא. טו דאחקרי. טז רישא בשתא. יז ודא. יח מוסיף שירותא דרישא דימינא; ל"ג דימינא; שירותא דמלכא.

מאמר הסולם בר' פרקים - העולם גרון

בא מצה בפסח, כי מצה היא דין, דין של המלכות הוא דין, כלומר מצה היא דין של המלכות. וזהו התחלה שהתחילו ישראל להכנס לחלק הקדוש של הקב"ה. ולבער חמץ שהוא עבודה זרה, הממונים על עמים עכו"ם הנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע. ולהכנס במצה. שהיא המלכות, חלק הקדוש של הקב"ה, משום זה בפסח נידונים על התבואה וביארנו, שהעולם נידון על דין דה' שהיא תמלכות, ותבואה היא נוטריקון תבואה ה'.

שהם פירוחיו של ז"א, הנקרא אילן. והם נידונים בעצרת, שרומזו על ת"ת.
שנה) בראש השנה עוברים לפניו כבני מרון; למדנו ראש השנה זה הראש של השנה של המלך. ומי הוא ראש השנה, זהו יצחק שנקרא ראש שהוא ראש אחד של המלך, שהוא ז"א, והוא ראש הגבורה שלו. מקום שנקרא שנה, משום זה, כל באי עולם יעברון לפניו כבני מרון, ועל כן למדנו בראש השנה כל באי וכו', כי בראש השנה שורה יצחק, שהוא הראש דשמאל שכו שורה דינים. וע"כ נאמר בראש השנה שמאלו תחת לראשי.

שנד) בעצרת על פירות האילן: ושואל, פירות האילן, פירות האילנות היה צריך לומר, מהו שאמר פירות האילן, ומשיב, אלא זה היא אילן גדול וחזק למעלה. שהוא ז"א, פירות האילן הוא כמ"ש, אני כברוש רענן ממני פריך נמצא, כלומר שסובב על נשמות הצניקיות, (דפרי דף רכ"ו ע"ב)

דא חדוותא דמיא אשתכח בכלא, בשעתא דנסכי^א מיא, ושאבי לון, בגין דמים הא ידיעא. ועל^ב דא בארבעה פרקים אלין, כלא משתכחין. (שנז) * אמר רבי יוסי, כד^ב יסתכלון מלי, כלא אשתכח בהני פרקין, אנרהם יצחק ויעקב, דוד מלכא, ובהני עלמא אתדן, ובארבע פרקין בני נשא אתדנו, ביומין^ד דאשתכחו בעלמא, ובכל יומא ויומא, ספרין פתיחון, ועובדין כתיבין, ולית מאן דישגח, ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסהידת ביה בכל יומא, וקלא קרי בחילא, " מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו, ולית^ה מאן דיצית ו לקליה.

(שנח) יתאנא בשעתא דבר נש קאים בצפרא, סהדין קיימין לקבליה, וסהדין ביה, והוא לא אשגח. נשמתא אסהידח^ה עליה, בכל עדן, ובכל שעתא, אי אצית יאות, ואי לאו, הא ספרין פתיחון, ועובדין כתיבין. אמר ר' חייא, זכאין אינון צדיקיא, דלא מסתפו מן דינא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי, הה"ד^ב וצדיקים ככפיר יבטח. וכתוב^ב צדיקים יירשו ארץ. (שנט) רבי חזקיה פתח^ה ואמר^ה ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה על אברם^ה וגו', יא האי קרא אוקמוה, יא אבל^ה יא דא יומא דדינא קשיא, יא דאפקי ליה לב"נ מהאי עלמא. דתניא, יא זמנא דמטא, דבר נש נפיק מהאי עלמא, יהוא^ה יא זמנא יומא דדינא רבא, דאתחשך שמשא מן סיהרא, כמה דכתיב,

מסורת הזהר

(א) (משלי ט') מקץ א' צ"ד ח"ב צט. (ב) (משלי כ"ח) לך ג"א צ"א. (ג) (חלהים ל"ז) לך קכ"ז צ"ה. (ד) (בראשית ט"ו) ח"ב מ.

חלופי גרסאות א המים. ב כך. ג מסתכלון מלי ולא אשתכח (אה"ל). ד דאשתכח. ה ל"ג מאן. ו לקבליה. ז ת"ח (אה"ל). ח קסיה. ט ל"ג ואמר. י והנה אימה חשכה גדולה נושלת עליו ול"ג וגו'. יא ל"ג האי קרא אוקמוה אבל. יב ת"ח. יג האי יד דאיסק. קו יהוא יומא. קז יומא.

בד' פרקים — העולם נדון

הסולם

מאמר

(שנח) תאנא בשעתא וכו': למדנו בשעה שהאדם קם בבוקר, עדים עומדים לנגדו ומעידים עליו, והוא אינו משגיח, והנשמה מעידה עליו בכל עח ובכל שעה, אם שומע, טוב. ואם אינו שומע, הרי הספרים פתוחים והמעשים נכתבים. אמר ר' חייא, אשריהם הצדיקים, שאינם מתיראים מפני הדין לא בעולם הזה, ולא בעולם הבא. וז"ש וצדיקים ככפיר יבטח, וכתוב, צדיקים יירשו ארץ.

מאמר ויהי השמש לבא

(שנט) רבי חזקיה פתח וכו': רח"ם ואמר, ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה וגו', מקרא זה בארוהו. אבל זה סוד יום הדין הקשה המוציא את האדם מעולם הזה. כי למדנו, כשהגיע הזמן שהאדם יוצא מעולם הזה, זמן ההוא הוא יום הדין הגדול. שנחשך השמש מלהאיר אל הלבנה, כמו שכתוב, עד אשר

שמנסכים מים ושואבים אותם, כי מים הם ידועים שהם חסרים. ועל זה בד' פרקים אלו הכל נמצא. כי כספה, הדין הוא כסוד המלכות, שנקראת תבואה. ובעצרת הדין הוא כסוד ת"ת שנקרא אילן. וכראש השנה כסוד נבורה, וכתג כסוד חסד.

(שנז) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כשמסתכלים בדברים, הכל נמצא באלו ד' פרקים: אברהם, יצחק, יעקב, שהם חג"ה, ודוד המלך, שהוא מלכות, דהיינו ע"ד המבואר ברבור הסמוך. ובאלו חו"ג חו"מ, העולם נידון, ובד' פרקים בני אדם גדונים, שהם הימים. שחו"ג חו"מ נמצאים בעולם. ובכל יום ויום הספרים פתוחים, והמעשים, של בני אדם, כתובים, ואין מי שישגיח, ואין מי שיטה אוניו, והתורה מעידה בכל יום, מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו. ואין מי שישמע לקולה. (דפויו דף רכ"ז ע"ב *) דף רכ"ז ע"א

עד אשר לא תחשך ה' השמש, דא נשמתא קדישא, דאתמנעת מבר נש, תלתין יומין, עד לא יפוק מעלמא, ווחמא דצולמא, דאתמנעת מניה לא אתחזי.

שס) מאי טעמא אתמנעת מניה. בגין דנשמחא קדישא סלקת, ואתעברת זניה, ולא אתחזי. דלא תימא, דכד מית בר נש ואתחלש, האי נשמחא אתעברת מניה, אלא כד איהו ד בחייו, בתוקפיה, אתעברת מניה ה' האי נשמתא, ולא י נהרא לרוחא, ורוחא לא נהיר לנפשא, כדין צולמא אתעברת זניה, ולא נהיר ליה. ומהווא יומא, כלא מכרזי עדיה, ואפילו צפרי שמיא. גאי טעמא. בגין דנשמחא הא סלקא מניה, ורוחא לא נהיר לנפשא, כדין נפשא אתחלשת, ומיכלא וכל תיאובתא דגופא, סלקא מניה ואתעבר. שסא) ה' ואמר רבי יהודה, ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בני מרעיה, לא יכיל לצלאה, נשמחא אתעברת ה' וסלקא מניה, וכדין לא נהיר רוחא לנפשא, עד דדיינין דיניה דבר נש. ואי דיינין ליה י לבר נש לטב, כדין נשמחא אהדרת י' לאתרה, י' ונהירא לכלא. י' הא בזמנא דקיימא מלה כדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה כדינא, תלתין יומין אקדימת נשמחא לכלא, צולמא אתעבר מניה.

שסב) תאנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמחיה לבי דינא, ודיינין על מימרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש,

פסורת הזהר

(א) (קהלה י"ב) ח"ג פד :

זלופי גרסאות ה' מוסיף השמש וגו'. כ והא חזי דצולמא ; והא הוא צולמא ; והתוא הוא צולמא ; וההוא יומא צולמא. ג דאתמנע (אהיל). ד בחייו. ה מוסיף ואתחלש האי. ו נהירא. ז מוסיף אלא מההוא. ח אמר. ט סלקא ; וסלקת. י ל"ג לבר נש. יא לאתרהא. יב ונהיר. יג האי.

יהי השמש לבא

הסולם

מאמר

שסא) ואמר ר' יהודה וכו': ואר"י, ואפילו כל זמן שאדם נופל למשכב, ואינו יכול להתפלל, הנשמה נעברה ונסתלקה ממנו, ואז אין הרוח מאיר לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים אותו לטוב, אז חוזרת הנשמה למקומה ומאירה לכל, והיינו לרוח ולנפש. וזהו בזמן שהדבר תלוי בדין. ובזמן שאין הדבר תלוי בדין, ה' כבר נחרץ דינו למות, הנה שלשים יום מקדמת הנשמה לכלם ומסתלקת, והצלם נעבר ממנו.

אשר לא תחשך השמש, זה נשמה הקדושה שנמנעת מן האדם שלשים יום מטרם שיצא מן העולם, ורואה שהצלם נמנע ממנו ואינו נראה.

שס) מאי טעמא אהמנעת וכו': שאל מהו הטעם, שהצלם חלף ממנו, ומשיב, משום שהנשמה הקדושה נסתלקה ועברה ממנו ואינה נראה, שאל תאמר, כשהאדם מת ונחלש נעברה ממנו הנשמה, אלא כשהוא בחייו, בכל כחו, נעברה ממנו הנשמה, ואינה מאירה אל הרוח, והרוח אינו מאיר אל הנפש, אז נעבר ממנו הצלם, ואינו מאיר לו, מיום ההוא והלאה, הכל מכריוזים עליו שימות, ואפילו עוף השמים, מה הטעם, משום שהנשמה נסתלקה ממנו, והרוח אינו מאיר אל הנפש, אז הנפש נחלשת, ואכילה וכל תאות הגוף מסתלקות ועוברות ממנו.

שסב) תאנא בזמנא דדיינין וכו': למדנו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין, ודנים על פי ריבודה, והיא מעידה על הכל ומעידה בכל מחשבות רעות שהרהר האדם, אבל במעשים רעים אינה מעידה, משום שכולם כתובים בספר. ועל כל דבר דנים את האדם בשעה

שדנים

(רמזי דף רכ"ז ע"א)

ובעובדו לא אסחידת, דהא כלו בספרא כתיבין. ה וכלהו דיינין ליה לבני. בההיא שעחא דיינין ליה לבני לעילא, כדן דחקא דגופא אשתכת, יתיר משאר זמנייא.

שסג) דאי דיינין ליה לטב, כדן ארפין מניה. וזיעא אתבקע על גופא, ונשמתא אהדרת לבתר, ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד דדיינין דיניה לעילא. ואי תימא, הא כמה חייבי עלמא, כמה רשעי עלמא, קיימין בקיומיהו. אלא, קב"ה אשגח בדיניה דבני, אע"ג דהשתא לא זכי, והוא חמי י" דהא י" לבתר י" זכי, ודאין ליה לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זכאה בעלמא, וע"דקב"ה דאין ליה לטב. שסד) וכך עובדו כל ודינוי דקב"ה לטב, ככ ובכלא אשגח, ככ כמה דכתיב "חי אני נאם ה' וגו' אם אחפוץ במות כד הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו. ככ ובגין דא, כל אינון כו חייבי עלמא, דקיימין בקיומיהו, קב"ה דאין לון לטב.

שסה) ולזמנין, דאינון מרעין כו אשתלימו זמנייהו, מלמשרי תמן, כד"א ב כח וחלאים רעים ונאמנים, דעבדו מהימנותא, דכד כס שריאן עליה דבר (* נש מסתלקי מניה ל לבתר דאשלימו זמנייהו, בין לא לצדיקייא, בין לב לחייביא, וכלא לב אתעבד בדינא כדקאמרן. שסו) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, אמר ר' יצחק, האי

מסורת הזהר

א) (יחזקאל ליג) חולדות ל"ח צ"א. ב) (דברים כ"ח) ת"ז ת"ע קל. קלח. ג) לעיל ל' צ"א.

חלופי גרסאות א ובבלה. ב רוחקא. ג זמנא. ד ליג אי. ה אערין. ו ורעא. ז לאתרה (אה"ל). ח ונהיר. ט קיימי. י בקדמיהון. יא וההוא. יב ליג דהא. יג דלכתה. יד יזכה. טו דיינין. טז דיוליד. ז' דיהא. יח ליג מן ועיד. יט וכל. יט וריגיה לטבא וליג מן לטב עד ובכלא. כ דכל. כא דקב"ה לטב וכל דינוי לטב; דקב"ה לטב ודינוי; ודינוי לטבא וליג דקב"ה (ד"א). ככ ליג ובכלא אשגח. ככ כד"א. כד הרשע וגו'. כס ובניכ. כו חיי. כז אשלימו. כח מוסיף מכות גדולות ונאמנות וחלאים. כט שריין. ל בתר. לא לצדיקי. לב לחייבי. לב בדינא אתעבד; אעבר (אה"ל).

הסולם

ויהי השמש לבא

שסד) וכך עובדו ודינוי וכו': וכל מעשיו ודינוי של הקב"ה הוא לטוב, ובכולם הוא משגיח, כמ"ש חי אני נאם ה' וגו' ומשום זה כל אלו רשעי עולם שחוזרים לבריאותם, הקב"ה דן אותם לטוב.

שסה) ולזמנין דאינון מרעין וכו': ולפעמים שהמחלות כבר השלימו זמנם שהוטל עליהם לייסר את האדם, כמו שאתה אומר, וחלאים רבים ונאמנים, שעושים בנאמנות, דהיינו כששורים על האדם, הם מסתלקים לאחר שמלאו את זמנם, הן לצדיקים והן לרשעים, והכל נעשה בדין כמו שאמרנו.

מאמר וירא ישראל את בני יוסף

שסו) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה: אמר ר' יצחק, מקרא זה

קשה

מאמר

שדנים האדם למעלה. הן על מחשבות והן על מעשים. ואז הגוף נמצא בצרה יותר מבשאר זמנים.

שסג) אי דיינין ליה וכו': אם דנים אותו לטוב, אז מניחים אותו, וזיעה יוצאת על הגוף, והנשמה חוזרת אח"כ ומאירה לכל. דהיינו לרוח ולנפש. ולעולם אין אדם מתרפא מחליו עד שדנים דינו למעלה, ואם תאמר, הרי כמה חייבי עולם וכמה רשעי עולם עומדים על קיומם דהיינו שמתרפאים ממחלתם, ומשיב, אלא הקב"ה משגיח בדינו של אדם, ואע"פ שעתה לא זכה, אם רואה הקב"ה שלאחר כך יזכה, דן אותו לטוב. או לפעמים שיוליד בן שיהיה צדיק בעולם, וע"כ דן אותו הקב"ה לטוב.

(דפני דף רכ"ז ע"א *) דף רכ"ז ע"ב

קרא קשיא, דכתיב וירא ישראל, וכתיב * ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות, א אי לא יוכל לראות, מהו וירא ישראל. אלא, דחמא י ברוח קודשא, אינון בני יוסף, דאינון רבעם וחביריו, דירבעם עבד תרין ד עגלי זבתאמר י אלהיך ישראל. ובגין כך, מי אלה, מאן הוא דזמין למימר אלה י אלהיך לטעוון אחרן, ובגין כך וירא ישראל את בני יוסף.

שסז) מכאן, דצדיקיא חמאן עובדא י למרחוק, וקב"ה מעטר לון בעטרא דיליה, מה קב"ה חמי י למרחוק, כמה דכתיב י וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, י דקודשא בריך הוא חמא כל עובדין, עד לא יעבד לון, וכלהו אעברו קמיה.

שסח) כגוונא דא, כל דרין דעלמא, י מסייפי עלמא, עד סייפי יא עלמא, כלהו י אתעתדו י וקיימו קמיה עד לא ייתון לעלמא, הה"ד י קורא הדורות מראש, עד לא אחברי עלמא. בגין דכל נשמתינ דנחתין לעלמא, עד לא ייחתון, כלהו י קיימי קמיה דקודשא בריך הוא, בדיוקנא יו דקיימי בהאי עלמא, ואקרון י בשמהן, דכתיב י לכלם בשם יקרא.

שסט) אוף הכי צדיקיא, קודשא ב"ה אחמי י לון כל דרין דעלמא, עד לא ייתון וישתכחון י בעלמא. מ"ל מאדם י דהוה קדמאה. י דקב"ה אחמי ליה כל אינון יא דרין עד לא כנ ייתון, כנ דכתיב י זה ספר י תולדות,

מסורת הזהר

- (א) תולדות נ"ב צ"ו. (ב) לקמן דף קי"ח צית ד'. (ג) (בראשית א') הקס"ז קפ"ט צ"ב. ב"א נ' צ"א. (ד) (ישעיה מ"א) לך ע"ח צ"א. (ה) (שם מ') הקס"ז כ"ג צ"א. (ו) (בראשית ה') ב"א שד"מ צ"א.
- חלוסי גרסאות א ל"ג אי לא יוכל לראות. ב ברוחא. ג דקודשא. ד עגלין דהבא. ה מוסיף אלקין ישראל. ו למרחיק. ז לצדיקיא בכתרא דקב"ה. ח למרחיק. ט דהא קב"ה. י מרישא דעלמא; מרישא עד סייפי עלמא (אה"ל). יא דעלמא. יב אצטרו. יג ויחיכו. יד קיימין. טו דאינון קיימין. טז מוסיף בשמתן דכליהו. יז להו. יח לעלמא. יט דא אדם. כ וקב"ה. כא מוסיף דרין דעלמא. כב מוסיף ייתון לעלמא. כג כמה דכתיב. כד מוסיף תולדות אדם.

הסולם

מאמר

כ"ה הקב"ה רואה את כל המעשים מטרם שנעשו, וכולם עוברים לפניו.

שסח) כגוונא דא וכו': כעין זה, כל דורות העולם מסוף העולם עד סוף העולם, כולם נצבים ועומדים לפניו מטרם שבאו לעולם. זהו שכתוב, קורא הדורות מראש, דהיינו, מטרם שנברא העולם, כי כל הנשמות היורדות לעולם, מטרם שיורדות, כולן עומדות לפני הקב"ה בצורה שנמצאות בעולם הזה, ונקראות בשמותיהן, שכתוב, לכלם בשם יקרא.

קשה שכתוב וירא ישראל, וכתוב, ועיני ישראל כבדו מזוקן לא יוכל לראות, אם לא יוכל לראות, מהו וירא ישראל, ומשיב, וירא ישראל, מירושן, שראה ברוח הקודש אלו בני יוסף, שהם ירבעם וחביריו, שירבעם עשה שני עגלי זבת, ואמר, אלה אלהיך ישראל, ומשום זה שאל מי אלה, מי הוא העתיד לומר, אדה אלהיך לעבודה זרה, ועל זה כתוב, וירא ישראל את בני יוסף.

שסט) אוף הכי צדיקיא וכו': אף הצדיקים כן, הקב"ה מראה להם כל דורות העולם, מטרם שבאים ונמצאים בעולם, מאין לנו זה, מאדם, שהיה הראשון, שהקב"ה הראה לו

שסז) מכאן דצדיקיא וכו': מכאן נשמע שהצדיקים רואים דברים למרחוק, מטרם שבאו לעולם, כי הקב"ה מעטר אותם בעטרה שלו, מה הקב"ה רואה למרחוק, כמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה וגו', (דמיו דף רכ"ז ע"ב)

דתנינן, ה אחמי ליה, כל אינון דרין נ דומינין למיתי לעלמא. נ וכן למשה, דכתיב * ויראהו ה את כל ד הארץ, דקב"ה אחמי ליה, כל דרין דעלמא, וכל אינון מנהיגי עלמא, וכל שאר נביאי, עד לא ייתון לעלמא.

שע) אוף הכא, וירא ישראל את בני יוסף, חמא כ למרחוק, ואזדעזע, ואמר מי אלה, והאי קרא ו אשלים לתרין סטרין, ו להאי סטרא, ולהאי סטרא. וע"ד אתיב יוסף ואמר, בני הם ה אשר נתן לי אלקים בזה. ומנ"ל דקב"ה אחמי ה ליה ברוחא דקודשא. דכתיב והנה הראה אותי אלקים י גם את זרעך. גם, לאסגאה אינון דנפקין מניה כדקאמרן.

שעא) י ויברך את יוסף ויאמר האלקים אשר וגו', בהאי קרא אית לאסתכלא ביה, י ויברך את יוסף, י דלא אשכחן הכא ברכה דבריך ליה ליוסף אלא י לבנוי, י אי טו לבנוי, ויברכם מבעי ליה, מהו ויברך את יוסף, ולא אשכחן טו הכא י דאתבריך יוסף.

שעב) י א"ר יוסי, את דייקא, י כתיב את יוסף, כ ברכתא דבנוי הוה, כ וכד אתברכאן בנוי, איהו כ מתברך, דברכתא דבנוי דבר נש ברכתיה איהי. שעג) א"ר אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דבריך לאת קיימא,

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ד) ח"ג קנז. (ב) ח"ג קפז :

חלוסי גרסאות ה מוסיף דקב"ה אחמי ליה לאדם. נ דאינון דומינין. ג מוסיף וכל אינון נביאי עלמא עד לא ייתון לעלמא וכן. ד מוסיף הארץ וגו'. ה למרחיק. ו מוסיף איתו אשלים. ז דחאי להאי סטרא מוסיף להאי ולהאי להאי. ח אשר וגו'. ט מוסיף ליה ליעקב. י גם וגו'. יא מוסיף דאמר ויברך. יב ולא. יג מוסיף לבנוי דיוסף. יד ואי. טו מוסיף לבנוי הוה ברכתא. טז מוסיף הכא ברכה. יז מוסיף דאתבריך ביה. יח וא"ר. יט רכתיב. כ ברכה. כא וכיון דאתבריכו. כב ודאי אחכרך דברכאן דמתכרכאן בנוי.

הכולם

מאמר וירא ישראל את בני יוסף

שעא) ויברך את יוסף וגו': במקרא זה יש להסתכל בו, שכתוב, ויברך את יוסף, ולא מצאנו כאן ברבה שיברך את יוסף, אלא לבנוי, ואם לבנוי, היה לו לומר ויברכם, מהו שאומר, ויברך את יוסף, ולא מצאנו כאן שיתברך יוסף.

שעב) אמר רבי יוסי וכו': אר"י, את הוא בדיוק את יוסף שכתוב, הוא בדיוק, כי את רומז על המלכות, וכתוב את יוסף, שהוא ברכת בנוי, כי בנוי מנשה ואפרים הם בחינת מלכות הנקראת אה. וכשמתברכים בנוי הוא מתברך תחילה, ע"כ כתוב ג"כ יוסף, כי בנוי של אדם ברכתו הוא.

שעג) א"ר אלעזר וכו': אמר ר' אלעזר, ר"א לא בא לתרץ הקושיא הנ"ל, אלא הוא מאמר בפני עצמו. ויברך את יוסף את הוא בדיוק, הרומז על מלכות, שבירך לאות ברית דהיינו

מאמר

לו כל הדורות מטרם שבאו, שכתוב, זה ספר תולדות אדם, ולמדנו, שהראה לו כל הדורות העתידיים לבא לעולם. וכן למשה, שכתוב ויראהו ה את כל הארץ וגו', שפירושה שהקב"ה הראה לו כל דורות העולם, וכל מנהיגי העולם, וכל הנביאים, מטרם שבאו לעולם.

שע) אוף הכא וכו': אף כאן וירא ישראל את בני יוסף, פירושו, שראה למרחוק, איך שעתידים לעבור ע"ז, כנ"ל, ונזדעזע, ואמר, מי אלה. ומקרא זה משלים לצד זה, על ירבעם שאמר אלה אלהיך ישראל, ועל צד זה, דהיינו גם כפסוקו, ששאל על מנשה ואפרים עצמם, ועל זה השיב יוסף ואמר, בני הם אשר נתן לי אלקים בזה. דהיינו שהם כשרים, אבל לא ענהו על ירבעם וחבריו, ומאין לנו שהקב"ה הראה לו ברוח הקודש, על ירבעם וחבריו, כי כתוב, והנה הראה אותי אלקים גם את זרעך, גם בא להרבות את אלו הדורות שיצאו ממנו. כמו שאמרנו. (דמ"י דף רכ"ז ע"ב)

רזא דברית, דנטר יוסף, זובג"כ אקרי צדיק, את ז דיוסף, רזא דברית דקיימא ז בהדיה ז דיוסף.

שעד) האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלקים: דא רזא דברית ז קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, ז דייקא לפניו, דאינון קדמאי ז עלאי, ז מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון ז אתון ז וינקא ז ההוא אתר.

שעה) האלקים הרועה אותי, ז מאי טעמא זמנא אחרא האלקים. אלא רזא עלאה איהו, והכא בריך לההוא אתר, ז ברזא דאלקים חיים, מקורא דחיי, דמניה נפקין ברכאן, ובגין דא אזכר גרמיה בהאי אתר, ואמר האלקים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן ז דנגודי ממקורא דחיי, יעקב נטיל לון, ז וכיון דנטיל לון איהו, האי אתר ז נטל ברכאן, וכלא ז איהו תלייא ז בדבורא, ועל דא ויברך את יוסף כתיב.

שעו) בגין ז כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, בעי קודשא בריך הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר לז אתברכו אחרנין, ואי קודשא בריך הוא לא ז אתברך בקדמיתא, אינון ברכאן לא * מתקיימין. שעז) ואי תימא, הא יעקב, דברכיה ז אבות, ולא ז ברכיה לקב"ה בקדמיתא. ת"ת, בשעתא דברך יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דברך לקב"ה

חלופי גרסאות ז מוסיף רזא דברית בגין זכיון דאמר בני חם אשר נתן לי אלקים בזה (כדין) בריך לחתוא (חתוא; ז תחאי) אתר רזא דברית. ז ל"ג ובג"כ אקרי צדיק. ז יוסף. ז בהדיה. ז דיוסף. ז ל"ג קדישא (תחילת). ז דיוקא. ז עלאין. ז מקדמי. ז אתון. ז וינקא (אה"ל). ז מתחוא. ז מוסיף כיון דאמר האלקים אשר התהלכו (אבותי לפניו אברהם ויצחק) מ"ט. ז רזא. ז דנגודין. ז וכיון דאיהו נטיל לון. ז נטיל. ז ל"ג איהו. ז בדבורא. ז ל"ג כך. כל יתברכו כז אתברך. ז אבוי. כל בריך.

ויברך את יוסף

הסולם

מאמר

זה הזכיר את עצמו במקום זה. שאמר האלקים הרועה אותי, משום שכל הברכות הנמשכות ממקור החיים. שהיא כינה, מקבל אותם יעקב, שה"ס קו אמצעי, שולחו אין ב' הקוין רבינה יכולים להאיר, (כנ"ל דף צ"ד ד"ה פירוש) וכיון שהוא מקבל אותם, מקבל מקום זה. שהוא המלכות, הברכות ממנו, והכל תלוי בזכר, שהוא יעקב, וע"כ כתוב ויברך את יוסף, אשר את היא המלכות שקבלה הברכות מיעקב, שהוא ז"א.

דהיינו לסוד הברית ששמר יוסף, שהוא המלכות. ובשביל זה נק' הצדיק, שהוא יוסף את. שנאמר, את יוסף, משום שיוסף כולל סוד הברית שהוא מלכות הנמצאת עם יוסף.

שעד) האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו: האלקים, זה סוד ברית קודש, דהיינו המלכות הנקראת ברית קודש. אבותי לפניו, לפניו, הוא בדיוק, שפירושו, שאבותי, הם ראשונים ועליונים מלפני סוד זה, דהיינו מלפני המלכות. כי אבותי הם אברהם ויצחק, דהיינו חסד ונבונה דז"א, שהם לפני המלכות ועליונים אליה, כי מהם ניוון ויונקת אותו מקום, שהיא המלכות.

שעו) בנין כך בכל אתר וכו': משום זה, בכל מקום שצריכים לברך ברכות, צריך הקב"ה, שהוא המלכות, להתברך מתחילה. ואם הקב"ה אינו מתברך תחילה, הברכות אינם מתקיימים.

שעה) האלקים הרועה אותי: שואל מהו הטעם שאומר פעם שנית אלקים, ומשיב, הוא סוד עליון, שבירך כאן לאותו מקום, להמלכות, בסוד אלקים חיים, שהוא כינה מקור החיים, שממנו נמשכים הברכות, ומשום (ראוי דף רכ"ז ע"ב ז) דף רכ"ח ע"א)

שעז) ואי תימא וכו': ואם תאמר, תרי יעקב, שברכו אביו ולא בירך את הקב"ה מתחילה, וז"ל, בוא וראה, בשעה שבירך יצחק ליעקב, לא ברכו עד שבירך את הקב"ה מתחילה

בקדמיתא, כיון דברוך לקב"ה בקדמיתא, ה ברכיה ליעקב: מנ"ל, דכתיב * ויאמו
 ראה ריח * בני כריח שדה אשר ברכו ה', הכא קיים ד ברכה לקב"ה, דכתיב
 אשר ברכו ה', אתברך בקיומא * דברכאן, ולבתר י כתיב בתריה, * ויתן לך
 וגו'. כיון דההוא שדה אתקיים * בקיימא * דברכאן, * דנפקי מיניה
 ברכאן, לבתר דאיהו אתקיים י' בברכוי. כגוונא דא בריך י' יעקב בקדמיתא
 י' לקב"ה, ולבתר בריך לבנוי. ת"ח, בצפרא בעי ב"נ לאקדמא ברכאן לקב"ה,
 ולבתר לשאר בני עלמא, והא אוקימנא דכתיב י' בבוקר יאכל עד י' וגו'.

שעה) ות"ח, כד בעא יעקב לברכא לאינון בני יוסף, חמא * ברוח
 * קודשא, דזמין לנפקא מאפרים ירבעם בן נבט, פתח ואמר מי אלה. * מאן
 שנא דאמר בעבודה דא * דסטרא דע"ז * אלה אלהיך ישראל. אלא * רוא
 איהו, כל אינון סטרין דההוא חויא בישא, * ומסטרא דההוא כל רוח מסאבא
 ההוא חויא * כ ואת מאן * דרכיב עליה, וכד מזדווגן, אקרון אלה. ואינון
 כנ מזדמנין בעלמא, בכל אינון סטרין דלהון.

שעט) כד ורוח דקודשא אקרי זאת, דאיהו רוא דברית, רשימא קדישא

דרך אמת

מסורת הזהר

- (א) וכוז סמאל שוכנ על הכח ועיל דף נ' ע"ב. (א) (בראשית כ"ז) ב"א של"ג צ"ב. חולדות נ"ח צ"ח.
- (ב) (שם) הקסה"ז קצ"ז צ"א. חולדות נ"ט צ"ב.
- (ג) (שם מ"ט) ויצא קב"ב צ"א. (ד) (שמות ל"ב) הקצ"ז י"ח צ"א.

חלופי גרסאות א מוסיף מיד ברכיה. ב ליג ויאמר. ג בני וגו'. ד קביה לברכאן. ה דאינון ברכאן. ו מוסיף
 מה כתיב. ז האלקים. ח ליג בקיומא דברכאן. ט בברכוי מיד ברכיה ויתן לך האלקים (רוא)
 דהתא שרה רוא דנפקי. י דנפקין. יא מוסיף בברכוי מיד ברכיה ויתן לך האלקים. יב מוסיף יעקב לבנוי.
 יג מוסיף בריך לקב"ה. יד מוסיף ולערב וגו'. טו ברוחא. טז דקרא. יז קדשא. יח משמע. יט בסטרא סטרא.
 יק מוסיף רוא דא דע"ז. כ מסטרא. כל רוחא דמסאבא. כל אית (אה"ל). כג מזדווגן. כד ורוחא; ורוח
 קודש; ורוח קדישא.

מאמר

הסולם

ויברך את יוסף

פתח ואמר. מי אלה, שאמר אלה אלהיך ישראל
 כנ"ל אות שס"ו.

מאי שנא דאמר וכו': ושאל מהו השנוי שאמר
 בעבודה זו של צד הע"ז, אלה אלהיך
 ישראל. ומשיב, אלא הוא סוד. בכל אלו הצדדים
 שבנחש הרע נבחן שפצד רוח הטומאה ההוא
 הוא בחינת נחש. ויש מי שרוכב עליו, שהוא
 סמאל כלומר שיש בהם זכר ונקבה. וכאשר מזדווגים
 נקדמים אלה. כלשון רבים, להורות שאינם ביחד
 כמו זכר ונקבה דקדושה, אלא הם כפירוד. כי הס"א
 שרי בחבורא וסיים כפרודא, כמ"ש בזהר משפטים (צ"ה
 ע"א ר"ז) והם מזדמנים בעולם בכל הצדדים
 שלהם, כלומר כל הבחינות הגמשכות מנחש, הם מזווג
 זכר ונקבה הנקי אלה.

מתחילתו. כיון שברוך את הקב"ה בתחילה,
 בריך את יעקב. מאין לנו זה, שכתוב ויאמר
 ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. כאן
 נמצא הברכה להקב"ה, שכתוב אשר ברכו ה',
 שנתברך בקיום הברכות, ואח"כ כתוב אחריו,
 ויתן לך האלקים וגו'. כיון ששרה ההוא,
 שהיא המלכות, כבר נתקיים בקיום הברכות, כי
 הברכות יוצאים ממנה רק אחר שכבר נתקיימה
 בברכות. כעין זה בריך יעקב תחילה את
 הקב"ה, ואח"כ בריך את בניו. בוא וראה,
 בבוקר, צריך האדם להקדים ברכות להקב"ה,
 ואח"כ לשאר בני העולם. ובארנוהו, שכחוב,
 בבקר יאכל עד וגו', דהיינו כמ"ש להלן (דף רמ"ח
 ע"א ר"ז).

שעה) ות"ח כד בעא וכו': ובוא וראה, כשרצה
 יעקב לברך לבני יוסף, ראה ברוח
 הקדש, שעתיד לצאת מאפרים, ירבעם בן נבט,
 (דפו"י דף רכ"ח ע"א)

דאשתכח תדיר א' בכ"נ, וכן * זה אלי ואנוהו, ב זה ה'. אבל אלין, אקרן
 ב אלה, וע"ד כתיב, (ה) ד אלה אלהיך ה' ישראל.
 שפ' ובג"כ ו כתיב ב גם אלה, תשכחנה, ואנכי רזא דזאת, מ לא
 אשכחך, וכתיב ג על אלה אני ס בוכיה, י דהוא חובא גרמא לון למבכי
 כמה בכיין. ד"א על אלה י' אני, מ"ט. בגין דאתייהיב רשו לאתר דא
 לשלטאה על ישראל, ולחרבא י' בי מקדשא, ובגין דאתייהיב לון רשו
 י' לשלטאה, אני בוכיה, דא רוח י' קודשא דאקרי אני.
 שפא) ואי תימא, הא כתיב י אלה דברי הברית. הכי הוא ודאי, מ דכל
 מ אלין לא י' מתקימי, אלא מגו אלה, דתמן י' כל לוטין שריין, כמה
 דאוקימנא דאיהו ארור, ובגין דא אקדים ואמר י' אלה, דקיימא למאן
 כ דעבר דברי כל הברית.
 שפב) ה אלה המצות אשר צוה ה', בגין כ' דכל כ' פקודא כ' דאורייתא
 לאתדכאה כ"נ, ולא יסטי כ' מאורחא דא, ויסתמר מתמן, ויתפרש מנייהו. ואי
 תימא י אלה תולדות נח. הכי הוא ודאי. דהא נפק חם, דאיהו אני כנען,
 כ וכתיב י ארור כנען ואיהו רזא כ' דא דאלה.

מסורת הזהר

- דרך אמר
 (א) (שמות ס"ו) לעיל ל"ב צ"א. (ב) (ישעיה מ"ט)
 ח"ב רכא. רלו: ח"ג רצח. (ג) (איכה א') ח"ב
 רלו: (ד) (דברים כ"ח) ח"ב רלו: ח"ג קטו. (ה) (ויקרא כ"ו) ח"ב רלו: (ו) (בראשית ו') נח א' צ"א.
 (ז) (שם ס') נח ק"ו צ"א.

חלוסי גרטאות א' מוסיף עמיה כ"ב; עמיה כ"ג, ב הוא. ג אלקים. ד ל"ג אלה. ה ל"ג ישראל. ו מוסיף
 כתיב בס. ז מוסיף תשכחנה ואנכי לא אשכחך. ח ל"ג לא אשכחך. ט מוסיף בוכיה וגו'.
 י דא הוא. יא מוסיף אני בוכיה וגו'. יב ביה; ל"ג ב'. יג מוסיף לשלטאה כתיב על אלה אני בוכיה רזא דמלה
 על אלה דא סטרא דמטאבא דאתייהיב לון רשו לשלטאה. יד קדשא. טו בכלל. טז אינון. יז מתקימין. יח כלל דכל
 יט מוסיף מי אלה. כ דיעבר. כא מוסיף הברית האלה. כב ל"ג דכל. כג רפקור רז; דפקודא דא (אה"ל).
 כד מוסיף דאורייתא איהי. כה מאורח; לארחא. כו רכתיב. כז ל"ג דא.

ויברך את יוסף

הסולם

מאמר

שפא) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר הרי
 כתוב, אלה דברי הברית, ואיך תאמר
 שאלה הוא שם זכר ונקבה דס"א. ומשיב כן הוא ודאי
 שכל אלו הקללות אינם מתקימים אלא מתוך
 אלה, שהם הס"א, כי שם כל הקללות שורות
 כמו שבארנו שהנחש הוא ארור. שנתקלל ארור
 אתה מכל חית השדה. ומשום זה הקדימה
 התורה ואמרה אלה, שעומד למי שעבר על
 דברי הברית.
 שפב) אלה המצות אשר צוה ה': שואל, אלה
 המצות וגו' הרי שאלו בקרובה כתוב
 אלה, ומשיב, משום שכל מצות התורה הם לטהר
 את האדם ולא יסור מדרך הזה וישמור משם.
 מס"א, ויפרד מהם. ע"כ כתוב במצות אלה, ואם
 תאמר אלה תולדות נח. למה כתוב אלה ומשיב,
 ודאי גם שם הוא הס"א, כי יצא חם שהוא אבי
 כנען
 תמיד באדם, דהיינו רושם המילה, וכן זה אלי
 ואנוהו זה הוא ח', דהיינו ז"א. דהיינו בלשון
 יחיד. אבל אלו זכר ונקבה דס"א שהם סמאל
 ונחש נקראים אלה. בלשון רבים. כנ"ל. וע"כ כתוב,
 אלה אלהיך ישראל.
 שפ' ובג"כ כתיב וכו': ומשום זה כתוב, גם
 אלה תשכחנה, שהם וי"ן דס"א, ואנכי
 שה"ס זאת, דהיינו הנקבא דז"א, לא אשכחך.
 וכתוב, על אלה אני בוכיה, כי חטא הזה דעגל
 שנק' אלה, גרם להם לבכות כמה בכיות, כי בשביל
 זה נחרב בית המקדש. פירוש אחר, על אלה אני
 בוכיה, מהו הטעם, הוא משום שניתן רשות
 למקום זה, דהיינו לנחש וסמאל, למשול על
 ישראל ולהחריב בית המקדש, ומשום שניתן
 להם רשות למשול, אני בוכיה. זהו רוח הקדש,
 דהיינו הנקבא, הנקרא אני.
 (רש"י דף רכ"ח ע"א)

שפג) ויעיד כתיב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל הני התוכא
 סוספיתא דדהבא. אהרן קריב ד דהבא, דאיהו ס סטרא דליה, דכריל איהו
 בתוקפא דאשא, וכלא חד, ווסטרא דא דהבא ס ואשא. ס רוח מסאבא,
 דאשתכח תדיר במדברא, אשכח אתר בההוא זמנא, י לאתקפא ביה.
 שפד) ומה דהוו ישראל דכיינ יא מההוא וזהמא קדמא יא דאטייל
 בעלמא, י דגרים מותא לעלמא, כד קמו על טורא דסיני, י לבחר סו אהדרו,
 וגרים לון כמלקדמין, לסאבא לון, ס ולאשתקפא עליהו, וגרים לון מותא,
 ולכל עלמא, לדריהון י בתרייהו, ההיד א אני אמרתי אלקים אתם י וגו'
 אכן כאדם וגו'.

שפה) ועיד כד חמא יעקב יס לירבעם בן נבט כ דעבד כו"ם, ואמר
 אלה אלהיך, אדועזע, ואמר מי אלה, כד בעא כא לבתר לברכא לון, בריך
 כנ ליה כנ לשכינתא בקדמיתא, ולבחר כו בריך כס לבנוי, כיון דבריך לקב"ה
 בקדמיתא, לבתר מההוא אתר כו דבריך בקדמיתא, כו בריך לון, ההיד
 י המלאך הגואל אותי מכל רע כו וגו'.

שפו) רבי יהודה פתח כס ואמר, י ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ל ויתפלל
 אל ה', הא אוקמה, דלא לא לצלי ב"נ אלא סמיך לכותלא, ולא יהא מלה
 מסורת הוהר

(א) (תהלים ס"ב) חיי שרה ס"ח צ"א. (ב) נח ס"ז צ"א. (ג) (ישעיה ל"ח) הסס"ז קמ"ד צ"א. חיי שרה ע"א צ"א.
 חלופי גרסאות א מוסיף ועיד כל הני התוכא סוספיתא דדהבא ועיד כתיב מי אלה כד עברו ענלא כתיב; ועיד
 כל הני התוכא דדהבא ועיד כתיב אלקיך ישראל כד עברו ענלא הכי אמרו אלה אלהיך ישראל.
 כ מוסיף ישראל וגו'. ג ליג מן וכל עד אהרן, ד דהבא, ס סטר, ו ותוקפא ול"ג דכריל איהו, ו ווסטר חד.
 ח מוסיף ואשא לאתקפא; לאתקפא. ס ורוח. י מוסיף לסאבא לון ולאשתקפא [ולאשתקפא] ביה; דאיהו טוב
 [לאשתקפא] ביה. יא מן החיא. יכ דאזיל. יג ליג מן דגרים עד וגרים לון מותא. יד גרים ול"ג לבחר אהדרו;
 השתא גרים [ואה"ל]. טו אהררי, קו ולאשתקפא. יז בתריהון. יח ובני עליון כלכם ול"ג ונוי. יט אל ירבעם. כ דמלח
 לעיני, כל ליג לבחר. ככ לון ובריך לון לבנוי. כג ליג לשכינתא בקדמיתא ולבחר [רא]; לשכינתא בקדמיתא ולבחר
 בריך לון ובריך לבנוי [אה"ל]. כד ובריך. כה לון; מוסיף לון לבנוי. כו ליג דבריך בקדמיתא. כז בריך. כח ליג
 וגו'. כט ליג ואמר. ל ליג מן ויתפלל עד מאי שנא. לא יצלי.

מאמר
 ויכרך את יוסף
 לדורותם אחריהם. ז"ש אני אמרתי אלקים אתם
 ואו' אכן כאדם תמותון וגו' כי מחשח העגל חזר
 עליהם גזירת המות כמו כאדם הראשון.
 שפה) וער דא כד וכו': וע"כ כשראה יעקב
 ברוח הקדש את ירבעם בן נבט
 שעבד ע"ו, ואמר אלה אלהיך ישראל נודעו
 ואמר מי אלה. כשרצה אח"כ לברך אותם בריך
 את השכינה בחילה ואח"כ בריך את בניו. כיון
 שבירך את הקב"ה בתחילה, אח"כ מפקים זה
 שבירך בתחילה, בריך אותם, זהו שכתוב המלאך
 הגואל וכו'. דהיינו שהשכינה הנקראת מלאך חכך
 אותם, שעם זה היה בטוח שכרכתו לא תגיע לירבעם
 וחביריו.

מאמר
 כנען, וכתוב ארור כנען. וה"ס הזה דאלה. כי
 ארור ה"ס הנחש כנ"ל אות שפ"א.
 שפג) ועל דא כתיב וכו': ועל זה כחוב,
 ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל זה
 הוא התוך של פסולת הזהב. אהרן הקריב זהב,
 שהוא הצד שלו, דהיינו צד שמאל, שהוא כלול
 בחוקף האש, והכל אחד כי צד זה נבחן לזהב
 ולאש. ופסולת הזהב היא הקליפות והסומאה, ורוח
 הסומאה הנמצא תמיד במדבר, מצא מקום
 באותו זמן להתחזק בו, ולהאחזו בישראל.
 שפד) ומה דהוו ישראל וכו': ומה שהיו ישראל
 טיורים מזהמא הראשונה של הנחש
 שחטיל בעולם וגרם מות לעולם כחטא של עץ
 הדעת, שנטהרו ממנה, כשעמדו על הר סיני, חזרה
 שוב, וגרם להם הנחש כבתחילה לטמא אותם
 ולתחנבר עליהם, וגרם להם מות ולכל העולם
 (דוסיי רף רכיה ע"א)

מאמר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
 שפו) ר' יהודה פתח וכו': רי"ם ואמר, ויסב
 חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה', הנת
 בארוהו

ח חציץ ביניה לבין כותלא, י דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. י מאי שנא בכלהו ד דצלי צלותא, דלא כתיב בהו ויסב פניו אל הקיר, דהא די ליה דיימא ויתפלל אל ה', דהא מאי י דמצלי צלותא, איהו י כוון דעתיה כדקא יאות, דהא כתיב במשה, * ויתפלל משה י אל ה', י ויצעק משה אל ה' ולא כתיב * ויסב פניו, י הכא בחזקיהו, י מיט י ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, ולבתר ויתפלל.

שפו) אלא רזא דמלה איהו, דתנינן, חזקיהו בההוא זמנא לא הוה נסיב, ולא הוה ליה אנתו, ולא אוליד בנין, מה כתיב י ויבא אליו וגו' י כי מת אתה ולא תחיה, ותנינן כי מת אתה בעה"ז, ולא תחיה י בעולם הבא, מ"ט. בגין י דלא אוליד בנין.

שפח) יו דכל מאן דלא אשתדל לאולדא בנין בהאי עלמא, לא יו מתקיים בעלמא י דאתי, ולא יהא ליה ליה חולקא בההוא עלמא י ואחזרכת נשמתיה י בעלמא, ולא י אשכח נייחא באחר דעלמא, ודא הוא עונשא דכתיב באורייתא, י ערירים כל ימותו, ומתרגמינן בלא ולד, בגין דמאן דאיהו בלא ולד, ככ כד אזיל י בההוא עלמא. מית הוא כד תמן, י מית בעלמא דין, י ובעלמא דאתי, וע"ד כתיב כי מת אתה ולא תחיה.

שפט) ולא עוד, אלא דשכינתא לא שריא עליו כלל, כדין כתיב ויסב

מסורת הזהר

(א) (במדר י"א). (ב) (שמות י"ז) ח"ב סד. (ג) (ישעיה ל"ה) ח"ב קעד: (ד) (ויקרא כ') לך ק"ט.

חלופי גרסאות א חוצץ. ב כמ"ד. ג ומאי; מאי שנא הכא דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ומיש (אה"ל). ד דצלי. ה דאיהו מצלי. ו כוון. ז ל"ג אל ה'. ח מוסיף פניו אל הקיר. ט והכא. י מוסיף מ"ט אמר. יא ל"ג מן ויסב עד ולבתר; ויסב ולבתר (ד"א). יב צי לביתך. יג לעולם. יד דמאן וליג מן דכל ער בהאי. טו ל"ג מן דכל עד בהאי. טז מתקיים. יז ל"ג דאתי. יח ואחזרכת (אה"ל). יט מעלמא; מוסיף בעלמא דאתי. כ אשכח (אה"ל). כא יחיו. כב מוסיף כד איתו. כג בהאי. כד ל"ג תמן מית. כה מוסיף מית הוא. כו ומית הוא בעלמא.

מאמר

הסולם

בארוהו, שלא יתפלל אדם אלא סמוך לקיר, ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר, שכתוב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, ושואל מה השינוי, שכולם שהתפללו תפלה לא כתוב בהם ויסב פניו אל הקיר, שהיה די לו שיאמר ויתפלל אל ה', ומי שמתפלל תפלה מכוון דעתו כראוי, אפילו כשאינו מסב פניו אל הקיר, כי כהוב במשה ויתפלל אל ה'. ויצעק משה אל ה'. ולא כתוב ויסב פניו, וכאן בחזקיהו מה הטעם, ויסב פניו אל הקיר ואח"כ ויתפלל אל ה'.

שפו) אלא רזא דמלה וכו': ומשיב, אלא סוד הדבר הוא, שלמדנו, שחזקיהו באותו זמן לא היה נשוי, ולא היה לו אשה ולא הוליד בנים, מה כתוב, ויבא אליו וגו' כי מת אתה ולא תחיה, ולמדנו, כי מת אתה, (נפוי דף רביח ע"א י) דף רביח ע"ב)

ויסב חזקיהו פניו אל הקיר בעולם הזה, ולא תחיה, בעולם הבא, מה הטעם, משום שלא הוליד בנים. שפח) דכל מאן דלא וכו': שכל מי שאינו משתדל להוליד בנים בעולם הזה, אינו מתקיים בעולם הבא, ואין לו חלק בעולם התוא, ונגרשת נשמתו בעולם, ואינה מוצאת מנוחה בשום מקום שבעולם, וזהו העונש שכתוב בתורה, ערירים ימותו, ומתרגם, בלא ולד, משום מי שהוא בלי ולד, כשהולך בעולם ההוא, הוא מת שם, ונמצא מת בעולם הזה ובעולם הבא, וע"כ כתוב, כי מת אתה ולא תחיה.

שפט) ולא עוד אלא וכו': ולא עוד, אלא השכינת אינה שורה עליו כלל,

חזקיהו פניו אל הקיר, ה' אוליפנא דשוי רעיונוי, וכוון י אנפוהי למיסב
אתתא, בגין דתשרי עלוי שכינתא, רזא דקיר.

שצ) י ובג"כ כתיב ד לבתר, ויתפלל אל ה', מכאן אוליפנא, דמאן דאית
ביה חובא, ובעי למבעי רחמי י עלוי, ויכוין אנפוי ורעיונוי, י לאתקנא
גרמיה מההוא חובא, ולבתר יבעי צלותא, כד"א י נחפשה דרכינו ונחקורה
בקדמיתא, ולבתר ונשובה. אוף הכא, כיון דידע חזקיהו חוביה, מה כתיב
ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, שוי אנפוי לאתקנא לגבי שכינתא, דהא לגבי
אתר דא חב.

שצא) בגין דשכינתא ה' כל נוקבי דעלמא קיימין בסתרהא, מאן דאית
ליה נוקבא, שריא איהי לגביה, ומאן דלית ה' ליה, לא שריא לגביה, ועל דא
אתקן גרמיה י לגבה לאתקנא, ושוי י עליה לאתנסבא, ולבתר ויתפלל
אל יי.

שצב) קיר: דא הוא אדון כל הארץ, יא ודא שכינתא, כד"א י הנה
ארון הברית אדון כל י הארץ. קיר: כד"א י מקרקר י קיר י ושוע.
קרקורא י ונהימא דקיר, דאיהו י אדון, כד אתחריב י בי מקדשא, כד"א
י רחל מבכה על בניה, יא והא אוקימנא, ובגין י כך ויסב חזקיהו פניו
אל י הקיר.

דרך אמת

ה) כל הנקבות שבועולס הם כסוד השכינה ולמי שאין לו
בם זוג אין השכינה שורה עליו.
א) (איכה ג'). ב) (יהושע ג') הקס"ז כ"א צ"א.
ג) (ישעיה כ"ב) ח"ג רט: רע. ד) (ירמיה ל"א) חיי
שרה פ"ה צ"א.

חלופי גרסאות ה' אוליפנא דאיהו שוי רעותיה וכל רעיונוי, כ אנפוי, נ ובג"ד, ד ויתפלל אל ה' לבתרה.
ה עליה, ו יכוין, ז לאתקנא, ח מוסיף ליה נוקבא, ט לגג לגבה, י לביה, יא מוסיף ודא
איהי, יב מוסיף הארץ ודא שכינתא, יג מוסיף קיר קרקורא דקיר, יד וקרקורא ו"ג ושוע; מוסיף ושוע אל
התר (אח"ל). קו וניהומא; ונהמא (אח"ל). קז מוסיף אדון כל הארץ, יז לגג בי, יח לגג והא אוקימנא, יט מוסיף
כך כתיב, ככ מוסיף הקיר והא אוקימנא.

מאמר

הסוכים

אז כתוב, ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, למדנו
ששם מחשבותיו וכוון פניו, לקחת אשה, כדי
שתשרה עליו השכינה שהיא סוד קיר. כי
השכינה מכונה קיר.

שצ) ובג"כ כתיב לבתר וכו': ומשום זה כתוב
אחר כך, ויתפלל אל ה', מכאן
למדנו, שמי שיש בידו עבירה, ורוצה לבקש
רחמים על עצמו, יכוון פניו ומחשבותיו לתקן
את עצמו מאותה עבירה, ואחר כך יבקש
תטלתו, כמש"א, נחפשה דרכינו ונחקורה
מחלילה, ואחר כך ונשובה. אף כאן כיון
שידע חזקיהו את עונו, מה כתוב, ויסב חזקיהו
פניו אל הקיר, שם פניו לתקן אצל השכינה,
שנקראת קיר; כי אצל מקום הזה חטא.
(דברי דף רכ"א ע"ב)

ויסב חזקיהו פניו אל הקיר

שצא) בגין דשכינתא וכו': משום שהשכינה
כל הנקבות שבועולס נמצאים
בסודה, מי שיש לו נוקבא השכינה שורה
עליו, ומי שאין לו, אינה שורה עליו, וע"כ
תקן חזקיהו את עצמו להתקן אצלה, וקבל
עליו לישא אשה, ואח"כ ויתפלל אל ה'.

שצב) קיר, דא הוא וכו': קיר, זה הוא אדון
כל הארץ, וזהו השכינה, כמו
שאתה אומר הנה ארון הברית אדון כל הארץ.
הרי שארון הברית שהוא השכינה, נקראת אדון כל
הארץ, ונקראת קיר, כמו שאתה אומר, מקרקר
קיר ושוע, ששירושו, קרקורה ונהימא דקיר,
שהיא אדון כל הארץ, בעת שנחרב בית המקדש.
כמש"א, רחל מבכה על בניה, וכבר בארנוהו.
ומשום זה ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

שצג) ת"ח, בצלותא מה כתיב, * אנא יי זכר נא את אשר התהלכתי לפניך, רמז הכא, דנטר ברית קדישא, ולא סאיב ליה, ונטר ליה כדקא יאות, כתיב הכא התהלכתי לפניך, וכתיב התם * התהלך לפני והיה תמים ואחנה בריתי בני ובניך, דנטר ברית קדישא כדקא יאות. באמת ובלב שלם, ב דאתכוון בכל אינון * רזי * מהימנותא דכלילין באמת.

שצד) והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאולה לתפלה, והא אוקימנא. והא י אוקמוה חברינא, דאתכוון ליחודא יחודא כדקא יאות, ובגין * כך, ויבך חזקיהו בכי גדול, דלית תרעא דקיימא קמי דמעין. גאולה: דא הוא מלאך הגואל, דדא איהו דאשתכח בכל ב) * פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

שצה) * המלאך הגואל אותי מכל רע: ר' אלעזר * אמר, כיון דברין י יעקב * ואתכוון מתתא * לעילא, כדן אמשיך מעילא לתתא, דכתיב האלקים הרועה אותי, כיון דאיהו נטיה, יהיב ברכאן להאי אתר, כיון י דאמטי ברכאן להאי אתר, כדן פתח ואמר * המלאך הגואל יי וגו'. שצו) פתח ואמר ואמר י כי הכרובים פורשי כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי, ב) כרובים באת י ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין ביומא הוו

מסורת הזוהר

דרך אמר

א) (ישעיה ל"ח) ח"ב קכח: ב) (בראשית י"ז) הקס"ו קנ"ג צ"ד. ג) לשל דף ק"כ ציון ב. ד) (מ"א ח').

חלוסי גרסאות ב) מוסיף דאתכוון ליחודא כדקא יאות. ג) רזין. ד) דמהימנותא דאינון אתכלילין. ז) אוקמו. ח) מוסיף כך כתיב. ו) מוסיף אינון פרוקי. י) לייג יעקב. יא) מוסיף ואתכוון איהו. יב) לעי. יג) דמטו. יד) לייג המלאך. יו) אותי מכל רע יברך את הנערים וליג וגו'. יז) ובניסא.

ויסב חזקיהו טניו אל הקיר

הכולם

מאמר

גקראת הנוקבא, המלאך הגואל, כי זהו שנמצא בכל גאולות העולם. וכבר בארנוהו.

שצה) המלאך הגואל אותי מכל רע: ר' אלעזר אמר, אתר שבירך יעקב ונתכוון ליחד ממטה למעלה, דהיינו שאמר, האלקים, שהוא מלכות, אשר התהלכו אבותי, שהם חסד וגבורה (כנ"ל באות שצ"ד) אז המשיך ממעלה למטה, שכתוב האלקים הרועה אותי, שהוא בינה (כמ"ש שם) והמשיך מבינה ער מדתו עצמו שהוא ח"ה, כיון שהוא קבל, נתן אח"כ ברכות לאותו מקום, דהיינו לנוקבא, ואחר שהגיעו הברכות לאותו מקום, אז פתח ואמר המלאך הגואל וגו', שממנה תמסנה הברכות להחחוניים.

שצו) פתח ואמר, כי הכרובים וגו': בא וראה הכרובים באות ובנס היו עומדים, ושלש פעמים ביום היו פורשים כנפיהם, וסוככים

שצג) ת"ח בצלותא וכי: בוא וראה, בתפלה מה כתוב, אנא ה' זכר נא אשר התהלכתי לפניך. רמז כאן ששמר ברית קדש ולא סמא אותו אלא שמר אותו כראוי. כי כתוב כאן אשר התהלכתי לפניך וכתוב שם, התהלך לפני והיה תמים ואחנה בריתי וגו'. מה התהלך דשם הוא ככרית קודש אף התהלכתי שכאן פירושו, ששמר ברית קודש כראוי. באמת ובלב שלם, היינו שנתכוון בכל סודות האמונה תכלולים באמת.

שצד) והטוב בעיניך עשיתי: היינו שסמך גאולה לתפלה. היסוד נק' גאולה

והנוקבא גקראת תפלה. וכבר בארנו, והחברים בארו, שנתכוון ליחד היחוד כראוי, ומשום זה ויבך חזקיהו בכי גדול, שאין שער שיעמוד לפני דמעוה ולא יפתח. גאולה, כשנסמכת לתפילה

(דברי דף רכ"ה ע"ב)

6 פרשי גדפיהון, י וסככי על ארונא לתתא, דכתיב פורשי כנפים, י פרושי לא כתיב, אלא פורשי.

שצו) ות"ח קב"ה עביד לתתא כגוונא דלעילא, כרובים: דיוקנא דלהון (6) כחיו רביין, י וקיימין תחות האי אתר, מימינא ומשמאלא, ואלין ה אתברכן בקדמיתא, י מהנהו י ברכאן ה דנגדן ה מעילא, י ומהכא י נגדי ברכאן לתתא.

שצח) וע"ד כתיב המלאך הגואל אותי י מכל רע. אותי: י דנטיד ברכאן מגוונין דלעילא, וכיון דאיהו נטיד, יברך את הנערים, דא רוא דכרובים, דמנייהו י נגדי * ברכאן ה מעילאי ה לתתאי.

שצט) * המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו'. ר' חייא פתח ה ואמר, י בית והון נחלת י אבות, וכי י נחלת אבות י אינהו, והא קב"ה יהיב כלא לבינא. כה אלא, כ כיון דאחסין ביתא לבר נש וממונא, לזמנין. דיחסין כלא לבריה, ויהא אחסנא דאבות. אבל ומי אשה משכלת, בגין כ דאתתא, כד אחסין לה בינא, מעם קב"ה אחסין לה, דהא לא יחסין לה קב"ה לבינא, אלא כד כ מבריזין כ עליה ברקיעא.

ת) דקב"ה מווג זוגין, עד לא כו ייתון לעלמא. וכד זכו בני נשא

דרך אמת

(6) כדמיון נערים וככ"ף הוא כ"ף הדמיון.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף קכ"ג ציון ג'. (ב) (משלוי י"ט) ח"ג נב.

חלופי גרסאות ה פרישין. נ וחוו סככי. ג לא כתיב פורשים; פורשי לא כתיב אלא פורשים (אח"ל). ד והוו קיימין. ה מתברכאן. ו מן ההוא; מההוא. ז ברכה; ברכא. ח דנגדא. ט מעילא. י מוסיף ומתהוא אתר ומהכא. יא מוסיף הו נגדי. יב ליג מכל רע אותי. יג מוסיף דהוה נטיד. יד מוסיף הו נגדי. טו מעילא לתתא; מעילאה לתתאי. טז ותתאי. יז ליג ואמר. יח מוסיף אבות ומה אשה משכלת. יט מוסיף בית והון נחלת. כ גינהו. כא ליג אלא. כב כיון; וכיון. כג דאתת. כד מבריזין. כה עליו. כו ייתו.

מאמר

הסולם

המלאך הגואל

וסוככים על הארון למטה. שכתוב פורשי כנפים פורשי כנפים לא כתיב, שהיה משמע שנמצאים תמיד פורשי כנפים, אלא פורשי, שמשמע שעושים מעשה ופורשים כנפים, דהיינו ג' פעמים ביום כנ"ל.

שצו) ות"ח קב"ה עביד וכו': ובוא וראה, הקב"ה עשה למטה כעין של מעלה, דהיינו שהכרובים שבמשכן הם ככרובים של מעלה, הכרובים שלמעלה, צורתם כצורת נערים ועומדים תחת אותו מקום, שהוא הנוקבא ראצלות מימין ומשמאל. והם עומדים בקדשי קדשים וכו' ויהא שהם מטטרון וסנדלפון, ואלו מתברכים תחילה מאלו הברכות הנמשכות מלמעלה, ומכאן נמשכות הברכות למטה.

שצט) המלאך הגואל אותי וכו': ר' חייא פתח ואמר, בית והון נחלת אבות ושואל וכי נחלת אבות הם, והרי הקב"ה נותן הכל לבן ג. דם. ומשיב, כיון שתקב"ה מזכה את האדם בבית והון, לפעמים שיריש הכל לבנו ויהיה אצלו נחלת אבות. אבל ומה אשה משכלת, כי אשה כשתאדם זוכה בה, מן הקב"ה זוכה אותה, כי אין הקב"ה מזכה בה את האדם, אלא אחר שמכריזים עליו ברקיע.

שצח) וע"ד כתיב וכו': וע"כ כתוב, המלאך הגואל אותי, אותי, היינו ת"ח (דמיון דף רכ"ה ע"ב * דף רכ"ט ע"א)

ת) דקב"ה מווג וכו': כי הקב"ה מווג זוגים מטרם שבא לעולם, וכשזכו בהם בני

לפום עובדיהון, הכי א יהבי נ לון אתתא, וכלא ג אתגליין ד קמיה
 ס דקביה. ו לפום עובדין ז דזכאין, הכי מזווג זווגין.
 (תא) א) ולזמנין דקא סליקו ח בקליטין, ס ואסטי ההוא בינ י ארחיה,
 סליק זווגיה לאחרא, עד דיכשר עובדוי, וכד יכשר יא עובדוי, או יב דמטי
 זמניה, י אתדחי י גבר מקמי יו גבר, ואתי האי ונטיל יז דיליה. ודא
 י קשי קמי קביה מכלא, לדחיא בר נש מקמי יח גברא אחרא, ובגין כך קביה
 איהו יהיב אתתא לבני, ומניה אתיין זווגין. ועיד ומיי אשה משכלת.
 (תב) בגין כך, קביה יהיב כלא לבר נש. ואי תימא אשה משכלת ולא
 אחרא. תח, אעיג דקביה אזמין טבאן לבני למיהב ליה, והוא אסטי יא ארחוי
 כ מעם כא קביה לגבי כב סטרא כג אחרא, כד מההוא סטרא אחרא כד דאתדבק
 ט ביה, ייתי ליה כז מאן דייתי, כח בכד קטרוגין, וכל בישין, ולא כט אתיין ליה
 מעם קביה, אלא ל מההוא לה סטרא בישא דאתדבק ביה, לז באיגון עובדין
 דעבד.

(תג) ועל דא, אתתא דלאו איהי לז משכלת, קרא לז עיד שלמה, * ומוצא
 אני מר ממות את האשה. בגין לה דחובוי דבני, הוא משיך עליה, באיגון
 עובדין דעבד. לו ועל דא לי כד קביה אתרעי ביה בבר נש, בגין לח עובדוי

דרך אסת

א) ולפעמים שחס עולים בקלפי לסיוחם מזוונים כאלה וכהיום האדם האוח. משחיה דרכו אז עולה האוג לאיס
 אחר והוא שאמרו חז"ל שמה יקדמו אחר ברחמים וטיין מזה לך לך ז"ל כי ומלח קליטין הוא כמו קליטין בחי"ו
 והוא מלשון קלחות כפרק ז' דכלים הקלחות של בעלי נשים והוא כמין בית קסן ורמז על חכר סהכשמות
 גנחים נז.

חלופי גרסאות א יהבין, ז לחו, ג אתגלייא, ד קמי, ס קביה, ו ופוסם, ז דזכאין, ח בטיקלין (אה"ל).
 ט ואי [זאם] סטי, י ארחוי דיליה, יא מוסיף רא עובדוי, יב מטא, יג ארחי, יד גברא.
 קו גברא, קז פדיליה, יז קשיא, יח ביג, יט ארחיה, כ מקמיה; מכמי (אה"ל). כל דקביה, כז סטר (אה"ל).
 כז ליג אחרא, כד ומחוא (ד"א). כח דאתדביק (אה"ל); טו מוסיף איהו ביה, כז מה, כח כל, כט אתייאן.
 ל מעם ההוא, לה סטר, לז מאיגון (אה"ל). לז מוסיף אשה משכלת, לז עלת, לה דבחובין איהו, לו וכד.
 לו ליג נד, לח עובדין (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>בני אדם, לפי מעשיהם נותנים להם אשה, וכל מעשיהם של בני אדם גלויים לפני הקב"ה, ולפי מעשיהם של הצדיקים כך מזווג זווגים, מקודם שבא לעולם.</p> <p>(תא) ולזמנין דקא סליקו בקליטין וכו': ולפעמים שעלו בחיבור, דהיינו שנכרו עליהם כח פלוני לפלוני מטדם שבאו לעולם, וכשנולד קלקל האדם את דרכו, אז ניתן זווגו לאחר, עד שיישר את מעשיו, ואם הטיב את מעשיו והגיע זמנו לישא את בת זוגו, נדחה גבר מפני גבר, ובא זה ונטל את שלו, כלומר, אוחו האחר שנשא את בת זוגו מטדם שהטיב זה את מעשיו, נדחה עתה מפניו, דהיינו שמת, והוא מקבל את בת זוגו ממנו, וזה קשה מכל לפני הקב"ה, לדחות אדם מפני אדם אחר, ומשום זה: הקב"ה</p> <p>(דבורי דף רכ"ט ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>היא הנותן אשה לאדם, וממנו באים הזווגים, וע"כ כתוב ומה' אשה משכלת.</p> <p>(תב) בגין כך, קביה יהיב כלא וכו': משום זה, האמת הוא, שהקב"ה נותן חכל לאדם, ואם תאמר, שרק אשה משכלת נותן ולא דבר אחר, בוא וראה, אע"פ שהקב"ה מוזין טוב לתת לאדם, אם האדם הטח דרכיו מן הקב"ה לסי"א, הנה מאותו ס"א שנתדבק בו, בכל הקטרוגים ובכל הרעות, יבוא לו מח שיבוא, ואינם באים לו מן הקב"ה אלא מאותו צד הרע שנתדבק בו מחמת המעשים שעשה.</p> <p>(תג) ועיד אחחא דלאו וכו': וע"כ אשה שאינה משכלת, קורא עליו שלמה, ומוצא אני מר ממות את האשה, משום שהוא משך אותה עליו, על ידי עוונותיו על ידי המעשים</p>
---	--

ה דכשרן, איהו אזמין ליה אנתו דאיהי משכלת, ופריק ליה בפורקן, מגו סטרא אחרא.

תד) ועל דא אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע. ג מאי מכל רע, ד דלא אזדמנת לי ה אתתא, דאיהי מגו סטרא אחרא, ולא אערע פסול בורעי, דכלהו צדיקי ושלמי בשלימו, בגין ה דאתפרק מכל רע, ויעקב לא אתדבק בהווא סטרא אחרא כלל.

תה) ועל דא, המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מיט אתחזו לאתברכא. בגין ה דנטיר יוסף, את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, י אחמי ליה רזא דברית ה דנטר ליה, י ובגין י דנטר ליה י אתחזו לאתברכא ואתחזי איהו לברכאן סגיאיין, טו בגין דא לכלהו ייב טו ברכא י חד, וליוסף י ברכאן סגיאיין, משמע דכתיב ברכות אביך גברו על ברכות הורי וגו', ברכות שדים י ורחם תהיין לראש יוסף.

תו) ר' יהודה פתח כ ואמר, י אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, האי קרא אוקמוה, אבל ת"ח, צלותא דב"ג דאתכוון בה, איהו לעילא לעומקא עלאה, דמתמן נגדי כל ברכאן וכל כל חירו, ומתמן נפקי לקיימא כלל.

תז) ועל דא יתיר י"ד, בגין דלא פסיק י"ד, כ מאתר דא כ לעלמין, ובגין דא כתיב, היושבי בשמים, אחיד לעילא, ברזא דחכמתא כ עלאה, ואחיד

מסורת זוהר

(א) (בראשית מ"ט) ב"ב קמ"ה צ"א. (ב) (תהלים קמ"ג).

חלוסי גרסאות ה דכשראן. ג מוסיף רע יברך את הנערים. ג ל"ג מאי מכל רע. ד דהא לא. ס אנתו. ו מוסיף בישא אחרא. ז בערסי; בורעיה; בערסיה. ח דאיהו אתפרק. ט דנטר. י דאחמי. יא דנטיר (אה"ל). יב ל"ג ובגין דנטר ליה. יג דנטיר (אה"ל). יד אתחזי. טו ובגין טו ברכתא. יז חרא. יח מוסיף ייב ברכאן. יט ורחם וגו'. כ ל"ג ואמר. כל חירו. כג מאתרא. כד מוסיף כלל לעלמין. כז ל"ג עלאה.

הסולם

המלאך הגואל

מאמר

המעשים שעשה, ולא ע"י הקב"ה, וע"כ כשהקב"ה חפץ באדם משום מעשיו הטובים, הוא מומין לו אשה שהיא משכלת. וגואל אותו מתוך הס"א.

תד) ועל דא אמר וכו': וע"כ אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע. מהו מכל רע, שלא נזדמנה לי אשה, שהיא מן ס"א, ולא קרה פסול בורעי, שכולם צדיקים ושלמים, בשלמות. משום שנגאל מכל רע, שהוא הס"א, ויעקב לא נתדבק בס"א הוא כלל. תה) ועל דא המלאך וכו': וע"כ המלאך הגואל וכו' יברך את הנערים. מהו הטעם שראויים להתברך, הוא משום ששמר יוסף אות ברית קודש, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, דהיינו שהראה לו סוד הברית, שנקרא זה, ששמר אותו. ומשום ששמר אותה, ראויים בניו להתברך

הגואל וכו' יברך את הנערים. מהו הטעם שראויים להתברך, הוא משום ששמר יוסף אות ברית קודש, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, דהיינו שהראה לו סוד הברית, שנקרא זה, ששמר אותו. ומשום ששמר אותה, ראויים בניו להתברך

(דמויי דף רכ"ט ע"א)

לתתא דיתבי על כרסיא דאבהן, יתיב על כרסיא דאקרי שמים, ובגין כך היושבי בשמים כתיב.

תח) ה' ומהכא, כ' כד' ג' ברכאן נגדי ז' מעילא מעומקא דא, כלהו נטייל לון האי אתר דאקרי שמים, ומהאי נגדי לתתא, עד דמטו ו לצדיקייא י קיימא דעלמא, ומהכא ח' מתברכין כל אינון חיילין, וכל אינון משריין לזונייהו, והא אוקמוה.

תט) תיח. בשבעין ותרין נהורין, אסתלק ה' עטרא דכל משריין, עגולא דעלמא, בשבעין דוכתי, י' חד עגולא י' לכלהו, בגו ההוא עגולא נקודה י' חדא י' דקיימא באמצעיתא, י' מהאי נקודה, אתזנת כל ההוא עגולא, בית קדש הקדשים, איהו אתר * סו' לההוא י' רוחא דכל' ח' רוחין, ח' אתטמר בגויה, י' האי כ' טמירו כל איהו כ' בגו כ' חילהא, כ' טמירא כ' איהו בגו לגו, כ' סלקא כ' דא, כלא סלקין כ' אבתרה, הה"ד * משכני אחרין נרוצה. תי) ר' חזקיה ור' יוסי כ' ור' יהודה הו' אזלי באורחא, א"ר

מסורת הזהר

(א) חולדות כ' ציון יא.

דרך אמת

ה) עטרה של כל המינות הוא כע"כ אורח דהייט עי' אורח כעגול וכס' על שמוחו יתבך ומהס קיוס כל הטלמות, ונקודה האמצית היא סוד הסכניה שהיא בת עין עומד והכל נמשך אחר נקודה האמצית להיות ביחוד א' בלי סיוע.

חלומי גרסאות ה' ומהאי; ומהא (אח"ל). כ' כך. ג' נגדי אינון ברכאן. ד' מוסיף מעילא לתתא. ה' ומהכא. ו לצדיקי; ו צדיקא (אח"ל). ז' קיומא. ח' מתברכאן. ט' עטרה. י' עגולא חד. י"א כלהו. י"ב חד. יג קיימא. יד מחזרא. טו ההוא; רהווא. טז רוחא וכל רוחין; רוחא דכל רזין. יז מוסיף רוחין תכא רזא דכל רזין. יח אטמר; אטמרין. יט החווא. כ' טמירא. כ"א איהו. כ"ב גו. כ"ג חילא. כ"ד איהו טמירא לגו בגו. כ"ה איהו. כ"ו ליג דא. כ"ז אבתריה; אבתרה. כ"ח ליג ור' יהודה.

המלאך הגואל

הסורם

מאמר

מקומות, כלומר שע"כ שמות דו"א, מאירים בהנוק' בע' מקומות, (כנ"ל וירא פ"א ד"ה כד), ובכחינת עגול, שטירושו שמאיר רק ממקום מרכזו ולמעלה ואינו מחפשט ממעלה למטה. (כנ"ל בראשית ב' אות ק"ג) ועגול אחד הם כולם, כל הע' דוכתי, בתוך עגול ההוא יש נקודה אחת העומדת באמצע, שה"ס המסך שעליו נעשה הזווג והאור מקובל משם ולמעלה לכל הצדדים, וע"כ, מנקודה התיא ניוון כל העגול, ונקראת בית קדש הקרשים, היא מקום לרוח של כל הרוחות, ששם מזווג ז"א שהוא אור הרוח, שממנו נמשכים כל הרוחות שבעולמות. כאן הסוד שבכל הסודות, שהיא נקודת המנועלא, גנוז בתוכה, ורק נקודת המפתחא גלויה ושולטת, (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר אות קכ"ב ובהסולם) הוא נסתר בין הצבאות המחפשטים מנוקבא, והוא נסתר כ' עצה לפני ולפנים, כאשר ז"ו, הנוקבא עולית, דהיינו ע"י עיב האורות כנ"ל, כל העולמות עולים אחריה, וזהו שכתוב, משכני אחרין נרוצה.

עלאת שנקראת י', ואחווה למטה, שיושבת על כסא האבות, שהם תנ"ת, על הכסא שנקרא שמים, שהוא ז"א הכולל תנ"ת, כי תנ"ת דו"א הם ג' רגלי הכסא העליון שהיא בינה (כנ"ל וירא דף ה' ד"ה תיח) ומשום זה כתוב היושבי בשמים.

תח) ומהכא, בר ברכאן וכו': ומכאן נשמע, כשהברכות נמשכות מלמעלה מעומק הזה, שהיא בינה, מקבל אותם כולן אותו מקום הנקרא שמים, שהוא ז"א, וממנו נמשכות למטה עד שמגיעות לצדיקים שה"ס צדיק וצדיק שהם ברית העולם, שהוא ונוקבא, וממנה מתברכים כל הצבאות וכל המחנות למיניהם שהם החתוננים שבכ"ע, וכבר בארנו.

תט) תא חוי כשבעין ותרין וכו': וממשיך לבאר איך הנוקבא, הנקראת עולם, מקבלת משמים, שהם תנ"ת דו"א, ואומר, בוא וראה, בע"כ אורות שהם ע"כ שמות שבח"ת דו"א, (כנ"ל וירא אות ר"ט ע"ש) תתעלה העטרה של כל הצבאות, שהיא הנוקבא שכל הצבאות שבכ"ע מקבלים ממנה, ונתקנת להיות עגול העולם בע' (רש"י דף רכ"ט ע"א י') דף רכ"ט ע"ב)

תי) ר' חזקיה ור' יוסי ור' יהודה וכו': ר"ח ור"י ור"י היו תולכים בדרך, א"ר יוסי

א יוסי, כל חד י אחד י מינן, לימא מלי דאורייתא. פתח ר' יהודה ואמר, "אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו וגו'. ת"ח, קודשא בריך הוא, ברחימותא דישראל, י רחים לון, דאינון עדביה ואחסנתיה, לא מסתכל אחרא בדינייהו, י בר איהו י בלחודיה, י וכיון דאיהו מסתכל בדינייהו, י אתמלי עלייהו רחמין, בגין דאיהו כאב דרחים על ס בניס, כד"א י כרחם אב על בניס רחם ה' וגו'. וכיון י דאשתכח לון חובין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר י לון י לכלהו מקמיה, י וכיון דאעבר י לון מקמיה, י לא אשתאר עלייהו חובין י למהיב שלטנו לסטרא י אחרא דדינא עלייהו.

תיא) י אתי למיחב י קמיה כדבבדמיתא, אינון חובין י קדמאי דאעבר כל מקמיה חשיב עלייהו, וע"ד כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמין י וגו'. דאי י רחמין לא י יקדימו עלייהו דישראל, לא יכלין לקיימא י בעלמא. בגין, דכמה אינון מארי דדינא קשיא, מארי תריסין, וכמה ה' דלטורין דקיימי עלייהו דישראל לעיא, ואלמלא דאקדים קודשא ב"ה י רחמים עלייהו דישראל, עד לא ישגח בדיניהון, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא מהר יקדמונו רחמין כי דדונו מאד, דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין י דכשרן.

תיב) תא חזי אלמלי יסגרון ישראל עובדין י דכשרן י קמי קודשא בריך הוא, לא י הוו קאימו עליה עמין עכו"ם בעלמא, אבל ישראל אינון גרמין לא דשאר י עמין י עכו"ם לזקפא י רישייהו בעלמא, לה דאלמלי ישראל לא

דרך אמת

(ה) מקטעגיס.

מסורת הזוהר

(א) (תהלים ע"ט). (ב) (שם ק"ג) לעיל ס' צ"א.

חלופי גרסאות א יהודה. ב ליג וחד. נ מנן. ד דרחים. ה כר. ו בלחודיה. ז ליג מן וכיון עד אתמלי ה ואחמלון. ט בנין. י דאשכח. יא ליג לון; כלהו לון. יב כלהו. יג ליג מן וכיון עד לא. יד ליג לון. טו ולא. טז עמחיב. יז ליג אחרא. יח מוסיף ואי אחי. יט עליה. כ ליג קדמאי. כא קמיה. כב ליג וגו'. כג רחמי. כד יקדמון. כה בארעא. כו רחמי. כז מוסיף דכשרן קמי [קמיה] קביה. כח טבין. כט קמיה. ל לא קיימין; ליג הוו. לא ליג דשאר. לב לעמין. לג ליג עכו"ם. לד מוסיף ית רישייהו. לה דאלמלא.

מאמר

הסולם

אל תזכר לנו עונות ראשונים

יוסי, כל אחד ואחד ממנו יאמר דברי תורה. פתח ר"י ואמר, אל תזכור לנו עונות וגו'. בוא וראה, הקב"ה, באהבת ישראל שאוהב אותם, שחם גירלו ונחלתו. לא מסתכל אחר בדיניהם. רק הוא בלבדו. וכיון שהוא מסתכל בדיניהם מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב המרחם על בניס. כמשי' כרחם אב על בניס רחם ה' וגו'. ואם נמצא להם עונות, מעביר אותם ראשון ראשון. עד שמעבירם יכולן לסניו, וכיון שהעבירם מלפניו לא נשאר עליהם עונות, לתת ממסלה לסטרא אחרא שידונו אותם בשבילם.

תיב) ת"ח אלמלא וכו': בוא וראה, אם אצרון ישראל מעשים טובים לפני הקב"ה, לא היו עומדים עליהם עמים עכו"ם בעולם, אבל ישראל גורמים לשאר העמים, להרים את

תיא) אתי למיחב קמיה וכו': באו לחטוא לפניו כבתחילה, אלו עונות

(דפו"י דף רכ"ט ע"ב)

ה יהון חטאן קמי י קודשא בריך הוא י שאר עמין עכו"ם ז אתכפיין י קמייהו.

תיג) ותא חזי, אלמלא דאמשיכו ישראל ו בעובדין בישין, לסטר אחרא בארעא קדישא, הא אתמר, דלא שלטו שאר עמין ח עעכו"ם ט בארעא קדישא, ולא י אתגלו מעל יא ארעא, ועל דא כתיב, כי דלונו מאד, דלית לן י עובדין דכשרן כדקא חזי, ובגין כך כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמין.

תיד) רבי יוסי פתח י ואמר, * עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, י וכתיב י עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. תא חזי, כל בינ דאתי למפלח ליה לקודשא בריך הוא, טו בצפרא ובפניא בעי למפלח ליה לקבי"ה.

תטו) בצפרא, כד ט סליק נהורא, י ואתערותא דסטר ימינא אתער בעלמא, כדין בעי בר נש, לאתקשרא בימינא דקב"ה, ולמפלח קמיה י בפולחנא דצלותא. בגין דצלותא י אחסין תוקפא לעילא, ואמשיך ברכאן י מעומקא עלאה, לכלהו עלמין, ומתמן אמשיך כל ברכאן י לתתאי, ואשתכחו עלאין ותתאין מתברכאן, בההוא פולחנא דצלותא.

תטז) פולחנא דצלותא, י דקא בעי בר נש למפלח י קמי י קודשא בריך הוא, בשמחה וברננה, לאכללא לכנסת ישראל בינייהו, ולכתר לייחודא יחודא כדקא חזי, דכתיב י דעו כי ה' הוא אלקים, יו דא רזא דיחודא ברזא דפולחנא.

מסורת הזהר

א) (תהלים ב') ח"ב קסה. ח"ג נו. קח. קיח. קסה. ב) (שם ק') ויצא קליה צ"ה. ג) (שם ח"ג ה):

חלופי גרסאות א הו. נ דקב"ה. ג ליג שאר עמין עכו"ם. ד מוסיף הו אתכפיין. ט מוסיף קמייהו ישראל. ו באיגון עובדין. ז הו שלטין. ח ליג עעכו"ם. ט על עמא ישראל [קדישא אחי]. י יתגלין. יא מוסיף ארעא קדישא. יב מוסיף עובדין טבין ועובדין. יג ליג ואמר. יד ליג וכתיב. טו מוסיף פולחנא [דצלותא] בימזא בצפרא. טז נפיק. יז וכוז אתערותא. יח בפולחניה. יט מוסיף איהי אחסין. כ מעומק. כל ברכין. כג לתתא. כד ליג דקא. כה ליג קמי. כו לקבי"ה. כז מוסיף דא הוא.

הסולם

מאמר

עבדו את ה' ביראה וראה. כל אדם הבא לעבוד את הקב"ה, בבוקר ובערב צריך לעבוד את הקב"ה.

תטו) בצפרא כד סליק וכו': בבוקר כשעולת

האור, והתעוררות צד הימין נתעוררה בעולם, שהוא חסד, אז צריך האדם להתקשר בימינו של הקב"ה, ולעבוד לפניו בעבודת תפלה, משום שהתפלה מביאה כח ועצמה למעלה, וממשיכה ברכות מעומק העליון, שהוא בינה, לכל העולמות העליונים, ומשם ממשיך ברכות לתחתונים, ונמצאים העליונים ותחתונים מתכרכים בעבודת התפלה.

תטז) פולחנא דצלותא וכו': עבודת התפלה, הוא, שצריך האדם לעבוד לפני

הקב"ה בשמחה וברננה, שהם חסד וגבורה, כדי לכלול

ראשם בעולם, כי אם ישראל לא היו חוטאים לפני הקב"ה, היו שאר עמים עכו"ם נכנעים לפניהם.

תיג) ות"ח אלמלא וכו': ובוא וראה, אם לא היו ממשיכים ישראל במעשים רעים, לצד האחר, בארץ ישראל, הנה למדנו, שלא היו שולטים שאר עמים עכו"ם בארץ ישראל, ולא תגלו מן הארץ. ועל זה כתוב, כי דלונו מאד, שאין לנו מעשים טובים כראוי, וע"כ, כי דלונו וגו'.

תיד) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב, עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, בוא (ישע"י דף רכ"ט ע"ב)

תיז) ועם כל דא, בעי בר נש למפלח ב קמיה י דקביה בחדוה, ולאחזאה חדוה בפולחניה, ואלין תרין שמחה ורננה, לקבל תרין אלין, יתרין צלותין, י תרין קורבנין ליומא י לקבל י תרין אלין, דאינון שמחה ורננה, שמחה בצפרא, ורננה ברמשא, ועל ז דא * את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.

תיח) ועל דא, צלותא דערבית ה רשות ה איהי, בגין י דההיא שעתא ה מחלק י טרפא לכל חילהא, ולאו י שעתא י דאדכרא אלא למיהב מזונא. ביממא ה היא ה מתברכת מתרין סטרין אלין, בצפרא וברמשא מגו שמחה ורננה, ובליליא פליג ברכאן לכלא כדקא חזי, הה"ד י ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

תיט) פתח רבי חזקיה ואמר, י תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב. י אמאי מנחת ערב ולא צלותא * דצפרא, דלא כתיב תכון תפלתי י בבקר. אלא הכי אתמר, תכון תפלתי קטרת לפניך, קטרת לא אתיא אלא על חדוה, הה"ד י שמן וקטרת ישמח לב. וע"ד כהנא י כד ה) אדליק בוצינין, הוה מקריב קטרת, כד"א ה בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים י קטירנה. בצפרא : על חדוה, דשעתא גרים. ברמשא: למחדי סטר כה שמאלא, והכי אתחזי. כה ולעלם לא אתי אלא על חדוה.

מסורת הוהר

דרך אמת

(א) (במדבר כ"ח) חזי שרה ע"ז צ"ב. (ב) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג. (ג) (תהלים קמ"א). (ד) (משלי כ"ז) ח"ג ה. יא. ל: לר. נח: טט. קר: קה. קמט. קנ. קנא: קעז: ה) (שמות ל') ח"ג יא. לג: קנ.

חלופי גרסאות ה קמיה. כ קביה. ג ליג תרין. ד ליג תרין (אה"ל). ה ליג מן לקבל עד שמחה. ו ליג תרין. אלין דאינון. ז מוסיף וע"ד כתיב. ח איהו רשות. ט איהו. י דבההוא. יא מחלקא. יב מזונא. יג מוסיף שעתא איהי; היא. יד לאתברכא. טו ליג היא; מתברכאן מתמן סטרין אלין. טז אתברכא. יז ליג אמאי מנחת ערב. יח מוסיף בבקר לשניך. יט מוסיף כד הוה. כ ליג יקטירנה. כא דשמאלא, כב ולעלם.

עבדו את ה' ביראה

הסולם

מאמר

היא מתברכת משני צדדים, אלו, מחסד וגבורה בבוקר ובערב מתוך שמחה ורננה, ובלילה היא מחלקת הברכות לכל כראוי ז"ש, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

לכלול לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ביניהם, ואח"כ ליחד היחוד כדאוי, כו"א, שכתוב, דעו כי ה' הוא אלקים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

תיז) ועם כל דא וכו'; ועם כל זה, צריך האדם לעבוד לפני הקב"ה בשמחה, ולהראות שמהה בעבודתו. ואלו השתים שמחה ורננה, כנגד שתי הללו, הם שתי תפלות, שני קרבנות ליום הם כנגד שתי אלו שהם שמחה ורננה, שמחה בבקר, ורננה בערב, ועל זה את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.

תיח) וע"ד צלותא דערבית וכו': ועל כן תפלת ערבית היא דשות, כי בשעה ההיא מחלקת טרף לכל הצבאות, ואין השעה אז להתברך, אלא לתת מזונות, ביום (דטויי דף רכ"ט ע"ב *) דף ר"ל ע"א)

מאמר תכון תפלתי קטרת

תיט) פתח ר' חזקיה וכו': פתח ר"ח ואמר, תכון תפלתי קטרת וגו' מנחת ערב. שואל, למה אומר מנחת ערב, ולא תפלת הבקר, שלא כתוב, תכון תפלתי בבקר, ומשיב, אלא כך למדנו, תכון תפלתי קטרת לפניך, קטרת לא בא אלא על שמחה, ז"ש שמן וקטרת ישמח לב. ועל כן הכהן, כשהדליק הנרות היה מקטיר קטרת כמש"א, בהטיבו את הנרות יקטירנה ובהעלות וגו' בין הערבים יקטירנה. בבוקר מקטיר קטרת על שמחה, כי

השעה

(תכ) ותא חזי, קטרת ב) ⁶ מקשר קשרין, ואחיד לעילא ו ותתא, ודא אעבר מותא וקטרוגא ורוגזא, דלא יכיל לשלטה בעלמא, כמה דכתיב * ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה וגו'. לבתר דא כתיב וירץ ו וגו', ויכפר על העם, וכתיב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. בגין דלא יכלין כל סטרין בישין ו וכל מקטרגין למיקם קמי קטרת, ועל דא איהו כ חודה דכלא וקשורא דכלא.

(תכא) ובשעתא דמנחה, דדינא שריא בעלמא, ו אתכוון דוד ו בההוא צלותא, דכתיב תכון תפלתי קטרת לפניך ו וגו'. והאי צלותא דסליק, ס יעבר רוגזא דדינא קשיא, י דשליט יא השחא בהאי י' זמנא, י' בההוא קטרת, דדחי ואעבר י' קמיה כל סו רוגזא, וכל קטרוגא דעלמא, ס היינו דכתיב מנחת ערב, י דדינא תליא בעלמא.

(תכב) ת"ח, כד אתחרב בי מקדשא, בשעתא י' דאתוקד, זמן מנחה הוה, ועל דא כתיב, י אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. מאן צללי ערב. י' אינון מקטרגין דעלמא, ורוגזי כ דדינין, דזמינין בההיא שעתא. וע"ד תנינן, דבעי בר נש לכוונא דעתיה, בצלותא דמנחה. בכלהו כ' צלותא בעי בר נש לכוונא דעתיה, ובהאי כ' צלותא יתיר כ' מכלהו, בגין דדינא כ' שריא בעלמא. וע"ד זמן צלותא דמנחה, יצחק תקין כ' ליה, והא אוקמוה.

מסורת הוהר

דרך אמת

(א) (במדבר יז) וירא מ' צ"ג (ב) (ירמיה ו) חיי שרה ע"א צ"ג.

(ב) קושר קשרים ויחוד למעלה.

חלופי גרסאות א) מקטר קטרין. ב) ולתתא. ג) מוסיף אהרן וגו'. ד) מוסיף וכל אינון. ה) רוא. ו) אתכוון. ז) בהאי; בההיא. ח) ל"ג וגו'. ט) ויעבר. י) דסליק. יא) ל"ג השחא; מוסיף השחא בעלמא בהאי צלותא. יב) שעתא. יג) בהאי. יד) ל"ג קמיה. טו) מוסיף רוגזא וסליק השחא בהאי שעתא בההוא קטרת [דאערי כל רוגזא]; ורוגזא דאערי כל רוגזא. טז) ל"ג חיינו דכתיב; מ"ט בגין דאיהי. יז) מוסיף מיט בגין דאיהו מנחת ערב דדינא. יח) מוסיף דאתוקד היכלא קדישא (אה"ל). יט) ל"ג אינון. כ) דדינין. כא) צלותי; צלותין. כב) מוסיף צלותא דמנחה (אה"ל) כג) מוסיף מכלהו צלותין (אה"ל) כל תליא, כ' ליה.

תכון תפלתי קטרת

הסולם

מאמר

דוד בתפלה ההיא, של קטרת, שכתוב, תכון תפלתי קטרת לפניך וגו'. ותפלה זו שהעלה, יעביר הרוגז של דין הקשה השולט עתה בזמן ההוא של ערב, בכח הקטרת הדוחה ומעביר כל רוגז, וכל קטרוג שבעולם, היינו שכתוב, מנחת ערב, שהוא מנחה בעת שהדין שולט בעולם.

השעה גרמה, כי בביקר זמן שמחה, בערב מקטיר קטרת, לשמח צד השמאל, וכן ראוי לעשות, ולעולם לא בא הקטרת אלא על שמחה.

(תכ) ות"ח קטרת וכו': ובוא וראה, קטרת מקשר קשרים, דהיינו קשרי הספירות זה בזה, ואחוז למעלה ולמטה, ומעביר מות וקטרוג וכעס, שלא יוכלו לשלוט בעולם, כמ"ש ויאמר משה אל אהרן וגו' ותעצר המגפה. כי כל בחינות הרעות וכל מקטרגים אינם יכולים לעמוד לפני הקטרת. וע"כ הוא שמחת הכל וקשר הכל.

(תכב) ת"ח כד אתחרב וכו': בוא וראה, כשנחרב בית המקדש, בעת שנשרף זמן מנחה היה, ועל כן כתוב, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב, מהו צללי ערב, ומשיב הם מקטרגי העולם ורוגז הדינים המוכנים בעת ההוא, וע"כ למדנו, שצריך האדם לכיין דעתו

(תכא) ובשעתא דמנחה וכו': ובשעת המנחה, שהדין שורה בעולם, נתכוון

תכנ) עד דהוו אזלי, אעלו בחד טורא, איר יוסי, ה האי טורא דחלא, נהך י ולא נזעכב הכא, י בגין דטורא דחילא הוא. אמר רבי יהודה, אי הוה י חד, הוה אמינא הכי, דהא תנינן דמאן דאזיל יחידאי י באורחא אתחייב בנפשיה, אבל תלתא ו לא, וכל חד וחד מינן, אתחוי דלא תעדי י מינן שכינתא.

תכד) איר יוסי, הא תנינן דלא יסמוך י בר נש על ניסא. מנלן. משמואל, דכתיב י איך אלך ושמע שאול והרגני, והא אתחוי שמואל יתיר מינן. אמר ליה, אפילו י הכי, י איהו הוה חד, והזיקא אשתכח לעינא. אבל יא אנן תלתא, י והזיקא לא אשתכח י לעינא. י דאי משום מוזיקין. יו הא תנינן, דלתלתא לא י מתחוי, ולא י מוזקי, ואי משום לסטים, לא משתכחי הכא, יי דהא רחיק מיישובא האי טורא, ובני נשא לא משתכחי הכא, (ב) ברם דחילו יו הוא, דחיוון ברא י דמשתכחין הכא.

תכה) פתח ואמר המלאך הגואל אותי מכל רע, האי קרא אית לאסתכלא ביה, כל הגואל, אשר גאל מבעי ליה, מאי הגואל. בגין יי דהוא משתכח תדיר לגבי בני נשא, ולא אעדי יי מב"נ זכאה לעלמין. תא חזי, המלאך הגואל אותי

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) (ש"א ט"ז) ויגש כ"ה צ"ב.

(ב) חף שאין לנו לרכיב לירא מטי כוחות מלאך שאלו שלפניו אבל מ"מ יש לו לירא מחיות ומחיים הנמלאים פה.

חלופי גרסאות א ל"ג מן האי עד ולא. ב לא. ג ל"ג בגין. ד מוסיף חד הכא. ה בארשא. ו אנן. ז מניח. ח אדם. ט ל"ג הכי. י אי הוה חד הזיקא אשתכח [לעינא] אבל תלתא לא דאי משום. יא ל"ג אנן. יב ועקא אשתכח. יג ל"ג לעינא (ואה"ל). יד ל"ג דאי משום מוזיקין. טו דהא. טז אתחוי. יז יויק; מויק (אה"ל); יח מוסיף מוזיקי כלל. יט ל"ג מן דהא עד ברם. כ ל"ג הוה. כ"ג משתכחין; מוסיף וחויין משתכח; ברא וחויין משתכח; ברא וחויין משתכח הכא לא דחילא. כ"ד מוסיף דהא כתיב הגואל. כ"ה דאיהו. כ"ו מן בני.

מאמר

הכולם

טורא דחילא

והרגני. והרי ראוי היה שמואל לנס, יותר ממנו, אמר לו, אפילו כך, שראוי לנס יותר ממנו, הוא היה אחד, וההזק מצוי לעין כלומר שראוי הוא שישמע שאול ויהרגו. אבל אנחנו שלשה, וההזק אינו מצוי לעין, כלומר שאינו ראוי, אם משום מוזיקים, דהיינו שויב, הרי למדנה שלשלה אינם נראים ואינם מוזיקים. ואם משום לסטים, הלא לא נמצאים כאן. ההר רחוק מישוב, ובני אדם אינם נמצאים כאן, אבל יש פחד מפני חיות רעות שנמצאים כאן.

דעתו בתפלת המנחה, בכל החפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכולן, משום שהדין שורה בעולם, וע"כ זמן תפלת המנחה יצחק תקן אותה. שהוא שמאל ודין, וכבר בארנוהו.

מאמר טורא דחילא

תכנ) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, באו להר אחר, איר יוסי, הר זה גורא הוא, נלך ולא נזעכב כאן, משום שהר הזה גורא הוא, איר יהודה, אם היה אחד, הייתי אומר כך, כי למדנו, שמי שהולך יחיד בדרכ מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד ממנו ראוי להגן, שלא תסתלק ממנו השכינה.

תכה) פתח ואמר המלאך הגואל וגו': עולא אומר הגואל, אשר גאל היה צריך לומר, מהו הגואל, ומשיב, משום שהוא נמצא תמיד עם האדם ואינו סר מאדם צריך לעולם.

תכד) איר יוסי וכו': אר"י, הרי למדנו, שלא יסמוך אדם על הנס, מאין לנו, משמואל, שכתוב, איך אלך ושמע שאול (דברי דף ר"ג ע"א)

ת"ח, המלאך הגואל וגו': זהו השכינה שהולכת עם האדם תמיד, ואינה סרה

דא שכינתא, דאזיל עמיה דב"נ א תדיר, ולא י אעדי מניה, כד ב"נ י נטיר פקודי אורייתא. וע"ד יודהר בר נש, דלא יפוק יחידאי באורחא, מאי יחידאי. דיודהר ב"נ למטר פקודי דאורייתא, בגין דלא תעדי מניה שכינתא, ויצטרך למיזל יחידאי, בלא זווגא דשכינתא.

תכו) ה תא חזי, ו כה נפיק בר נש י לאורחא, (ה) יסדר ה צלותא קמי מאריה, בגין לאמשכא עליה י שכינתא, ולבחר יפוק לאורחא, וישכח זווגא דשכינתא, למפרק ליה באורחא, ולשובא ליה, בכל מה י דאצטריך.

תכו) מה כתיב ביעקב, * אם יהיה אלקים עמדי, דא זווגא דשכינתא. ושמרני בדרך הזה, למפרק לי מכלא, ויעקב יחידאי הוה (* בההוא זמנא, ושכינתא אזלת קמיה, כל שכן חברייתא דאית בנייהו מלין י דאורייתא, על אחת כמה וכמה. י

תכח) א"ר יוסי, מאי נעביד, אי נתעכב הכא, הא יומא מאיך י למיעל, אי נהך י לעילא, טורא רב י איהו, ודחילו דחיוון י חקלא י דחילנא. א"ר יהודה, תוהנא עלך ר' יוסי. א"ל הא תנינן י דלא יסמוך י בר נש על ניסא, דקב"ה י לא ירחיש ניסא בכל שעתא. א"ל ה"מ יחידאי, אבל כל אנחנא תלתא. ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דחילנא. תכט) עד דהוו אזלי, חמו לעילא בטורא, (ג) כן טנרא חד, וחד מערתא

מסורת הוזהר

דרך אמת

(א) (בראשית כ"ח) ויצא לח צי"ב.

(ה) לפיל מ"ט ע"ב. (ג) [נחמ"ג] השמש היה נוסף לטעריב ולסיוח הלילה מחשפט בעולם. (ג) סלע אחד.

חלופי גרסאות ה תירי. כ אתערי. ג מוסיף אויל בארז קשט נטיר. ד אורייתא. ה וחיה. ו מוסיף מ"ט כד. ז באורחא. ח צלותיה. ט מוסיף מה דאצטריך ואיהו שכינתא. י דאיתו אצטריך. יא מוסיף דאורייתא ואיגון תלת [תלתא]. יב מוסיף אמר ר' יוסי וראי כך [הכי] הוא ארהכי (ג) מאיך שמשא לערבא [לצערבא]. יג לעילא נהך ולגין למיעל א"י. יד ליג לעילא. טו הוא. טז דחקלא. יז מוסיף אנא דחילנא. יח לא. יט איניש. כ ליג לא. כל תלתא ומלי דאורייתא בנייהו ושכינתא עמנא ומלי דאורייתא ביננא. ככ חד טנרא.

טורא דחילא

הסולם

מאמר

ויעקב, יחיד היה בעת ההוא, והשכינה, הלכה לפניה, כל שכן החברים שיש ביניהם דברי תורה על אחת כמה וכמה.

תכח) א"ר יוסי וכו': אר"י מה נעשה, אם נתעכב כאן הרי היום נוטה לבא, אם נלך למעלה, הר גדול ובורא הוא, ויראת חיות השדה אני מתיירא, אמר ר' יהודה, תמיהני עליך ר' יוסי, שאתה מסחד כל כך. אמר לו ר' יוסי, הרי למדנו, שאל יסמוך אדם על הנס, שלא בכל שעה הקב"ה עושה נס. אמר לו הדברים אמורים ביחיד, אבל אנחנו שלשה, ודברי תורה בינינו, והשכינה עמנו, איני מתיירא.

תכט) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, ראו למעלה בהר אבן אחת ובתוכה מערה

ממנו כל עוד שהאדם שומר מצות התורה. וע"כ יהיה האדם נזהר שלא יצא יחידו בדרך. שואל מהו יחידו, ומשיב, שצריך האדם להזהר לשמור מצות התורה, כדי שלא תסתלק השכינה ממנו ויוכרח ללכת יחידו, בלי זווג עם השכינה.

תכו) ת"ח כד נפק וכו': בוא וראה, כשהאדם יוצא לדרך, יסדר תפלתו לפני ארונו, כדי להמשיך עליו את השכינה, ואח"כ יצא לדרך ונמצא זווג השכינה, לגאול אותו בדרך, ולהצילו בכל מה שצריך.

תכז) מה כתיב וכו': מה כחוב ביעקב, אם יהיה אלקים עמדי, זהו זווג השכינה. ושמרני בדרך הזה, לגאול אותו מכל רע. (ושרי דף ר"ל ע"א * דף ר"ל ע"ב)

בגווה. א"ר יהודה, ניהך וניסק ה להווא ז טינרא, דאנא חמי י חדא מערתא תמן. סליקו לתמן, וחמו ההיא ז מערתא. א"ר יוסי, דחילנא, דילמא ה ההיא מערתא אתר י דלחיוון איהו, ולא י יפגעו לון הכא. (תל) א"ר יהודה לר' ה חזקיה, הא חמינא דר' יוסי דחיל ס איהו, אי תימא בגין דאיהו חטאה, דכל מאן דדחיל, חטאה איהו, י דכתיב * פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו חטאה, י וכתביב ז וצדיקים ככפיר יבטח. א"ר י יוסי, בגין דנזקא שכיה.

תלא) א"ל אי נזקא שכיה, הכי י הוא, אבל הכא לא אשתכח נזקא, ולבתר י דאנן נייעול ס למערתא, לא ס ייעול נזקא, לצערא לן. עאלו למערתא, א"ר יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי י ליליא, כל חד וחד מנן, ליקום י על י קיומיה, בהני תלת ז סטרי ליליא, ולא (ב) נדמוך.

תלב) פתח ר' יהודה ואמר, י משכיל לאיתן האזרחי, כה האי תושבחתא אברהם אבינו אמרה בשעתא דאשתדל בפולחנא דקב"ה, ועביד חסד עם בני עלמא, כ דישתמודעון כלא כ לקב"ה, דקב"ה כ שליט על ארעא. ואקרי איתן. כ בגין, כ דאתקף בחקיפו כ ביה כ בקב"ה. (תלג) חסדי ה' עולם אשירה, וכי מסטרא כ דחסידים ל אתיין לזמרא,

דרך אמת

(ה) ולא יסן.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל"ג) ח"ג יח. בא. ב) (משלי כ"ח) לך ג"א צ"א. ג) (תהלים פ"ט) ח"ב קי. קע:

חלוסי גרסאות ה בההוא. ז טורא. ג חר. ד מוסיף מערתא בגווה. ה האי. ו לחיוין. ז יסגעין ול"ג לון. ח חזקיהו. ט ל"ג איהו. י ל"ג מן דכתיב עד וכתיב, יא והא כתיב. יב חזקיה. יג איהו. יד דנייעול ול"ג דאנן. טו מוסיף למערתא דא (אה"ל). טז ייעול. יז לילה. יח ל"ג על. יט בקיומיה כ מטרין דליליא. כה מוסיף חסרי ה' עולם אשירה וגוי. כז מוסיף בגין דישתמודעון; דאשתמודעון. כח ל"ג לקב"ה. כד שליטא. כט ל"ג בגין. כו דיתקף; דאתקף. כז ל"ג ביה. כח דקביה; מוסיף דעביד חסרו עם בני עלמא הה"ד. כט דחסידים; דרחמי. ל אחי.

מאמר

הסולם

ג' משמורות

מערה אחת. אמר ר' יהודה נלך ונעלה לאבן ההיא, שאני רואה שם מערה אחת. עלו שמה וראו המערה. אמר ר' יוסי אני מתיירא, אולי מערה זו מקום של חיות, שלא יפגעו אותנו כאן. (תל) א"ר יהודה לר"ח וכו': אר"י לר' חזקיה, רואה אני שר' יוסי הוא מפחד, אם תאמר בשביל שהוא חוטא, שכל מי שמפחד הוא חוטא, שכתוב, פחדו בציון חטאים. הלא הוא אינו חוטא אלא צדיק, וכתוב, וצדיקים ככפיר יבטח. אמר ר' יוסי משום שהנזק מצוי, ובמקום שהנזק מצוי יש לפחד כנ"ל אות תכ"ד. (תלא) א"ל אי נזקא וכו': א"ל, אם היה הנזק שכיה, כך הוא, שיש לפחוד, אבל כאן לא מצוי הנזק, כלומר שעתה אין אנו רואים כאן (דברי דף רמ"ל ע"ב)

חיות שיויקונו. ולאחר שנכנס למערה אנו בטוחים שלא יכנס מזיק לצער אותנו. שפ"ז נאמר וצדיקים ככפיר יבטח. נכנסו אל המערה. א"ר יהודה נחלק הלילה על פי שלשה משמרות שהלילה נחלק, וכל אחד ואחד ממנו, יעמוד על מעמדו באלו שלשה חלקי לילה, ולא נישן. (תלב) פתח ר' יהודה וכו': פריי ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, שירה זו אברהם אבינו אמרה, בשעה שהשתדל בעבודת הקב"ה, ועשה חסד עם בני העולם, שיכירו כולם את הקב"ה, שהקב"ה שולט על הארץ, ונקרא איתן, משום שהתחזק בתוקף בהקב"ה. (תלג) חסרי ה' עולם אשירה: שואל, וכי מצד החסידים, שהם קו יצק, באים לשירה, הלא

אלא הכא ^ה אתכליל סטרא דשמאלא בימינא, ועיד קב"ה ^ג נסי לאברהם, ובחין ליה, והא אתמר דיצחק בר תלתין ושבע שנין הוה בההוא זמנא, ^ה מאי נסה את אברהם, נסה את יצחק מבעי ליה. אלא נסה את אברהם, ^ג דישתכח בדינא, ^ז ולא תכללא בדינא, דישתכח ^ס שלים כדקא יאות, ועיד חסדי ה' עולם אשירה.

תלד) ד"א חסדי ה' עולם אשירה, אינון ^י חסדים, דקב"ה עביד עם עלמא. ^א לדור ודור אודיע אמונתך ^י בפי, טיבו וקשוט, דעביד עם כלא. לדור ודור אודיע ^ב אמונתך, דא מהימנותא דקב"ה דאודע אברהם ^ס בעלמא, ואדכר ליה בפומא דכל בריין, ועל דא אודיע אמונתך בפי.

תלה) וקב"ה אודע ליה לאברהם רוא דמהימנותא, ^י וכד ^{יא} ידע רוא דמהימנותא, ידע דאיהו עיקרא וקיומא דעלמא, דבגיניה ^{יב} אתברי עלמא, ואתקיים, ההיד ^ג כי אמרתי עולם חסד יבנה ^{יג} וגו'. ^{יד} דכד ברא קב"ה עלמא, חמא דלא יכיל למיקם, עד דאושיט ימינא ^{טו} עדיה ואתקיים, ואי דאו דאושיט ימינא ^{טז} עליה, לא אתקיים, בגין דעלמא דא בדינא אתברי, והא אוקימנא.

תלו) ואתמר בראשית, ^{יז} ורזא כללא חדא, ^{יח} תרין גוונין הכא,

מסורת הזהר

דרך אמת

^ה וירא קיים ע"כ. ^ז נשני פנים יש נילוכו של כראשית, ^א (שם) ^ב (חהלים פ"ט) הקסה"ו קמ"ב צ"א.

חלופי גרסאות ^ה אתכלילו. ^ז מוסיף הוא נסי. ^ג דאשחכת. ^ד בגין לאתכללא. ^ס בשלימו. ^ו ל"ג חסדים. ^ז כפי טיבו. ^ח ל"ג אמונתך. ^ט מוסיף ליה בעלמא. ^י וכדין. ^{יא} לא ל"ג מן ידע ער ידע. ^{יב} אתבני עלמא ואתברי ובגיניה אתקיים עלמא. ^{יג} ל"ג וגו'. ^{יד} מוסיף ותו כי אמרתי עולם חסד יבנה וכד. ^{טו} עליהו; ^{טז} לעילא. ^{טז} עליהו; ^{טז} מוסיף עליהו ואתקיים. ^{יז} מוסיף ורזא דא.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

חסד ואמת שעושה עם הכל. לדור ודור אודיע אמונתך בפי, זו היא אמונת הקב"ה שאברהם הודיע בעולם, והזכיר אותו בפה כל הבריות, וע"כ אודיע אמונתך בפי.

תלה) וקב"ה אודע ליה וכו': והקב"ה הודיע לאברהם את סוד האמונה, שהיא הנוקבא, וכשידע סוד האמונה, ידע שהוא אברהם, עיקרו וקיומו של העולם, שבשבילו נברא העולם ונתקיים, כשכיל שה"ס החסד וז"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה, כי כשברא הקב"ה את העולם, שהיא הנוקבא, ראה שאין העולם יכול לעמוד, עד שהושיט הימין שלו, שהוא החסד, ונתקיים, ואם לא היה מושיט ימינו עליו, לא היה מתקיים, משום שעולם הזה, שה"ס הנוקבא, נברא בדין, וע"כ אין לו קיום כלי חסד, וככר בארנו.

הלא השירה באה מקו שמאל, ומשיב אלא כאן נכלל צד השמאל בימין, וע"כ הקב"ה נסה את אברהם ובחן אותו, ולמדנו, שיצחק היה בן ל"ז שנים בזמן ההוא, של העקידה, ומהו שכתוב, נסה את אברהם, נסה את יצחק, צריך לומר, אלא ע"כ כתיב נסה את אברהם, כדי שימצא בדין, ושיתכלל בדין כראוי, אחר שמדתו היה כולה חסד, כדי שימצא בשלמות כראוי, וע"כ חסדי ה' עולם אשירה, כי כבר היה כלול מקו שמאל שמשם באה השירה.

פירוש, אם נסד, היה פירושו נסיון, היה לו לומר נסה את יצחק, שכבר היה בן ל"ז שנה, והיה בכחו למחות, אלא נסד, פירושו לשון התנשאות והשלמה, כי בעקדה שהיא מעשה דין וגבורה נכלל אברהם בקו שמאל, ונשלם מדתו בכל השלמות.

תלד) ד"א, חסדי ה' עולם אשירה: אלו הם החסדים שהקב"ה עושה עם העולם, לדור ודור אודיע אמונתך בפי, היינו (דמיי דף ר"ג ע"ב)

תלו) ואתמר בראשית וכו': ולמדנו, בראשית חסד הוא, שבי אופנים בכלל אחד כאן

בראשית, אעיג ה דאמרן שירותא מתתא לעילא, ראשית הכי נמי מעילא לתתא, וקאמרינן ב' ראשית, כדקאמרינן בית קדש הקדשים, נ דהאי נ אתייהיבת י להווא ראשית, ומלה כלילא איהי מ כחדא.

תלז) ובהאי בי"ת אתברי עלמא ודא, ולא י אתקיים אלא בימינא, והא אוקמוה * בהבראם: באברהם כתיב, ובגין כך, אמרתי עולם חסד יבנה. ובנינא קדמאה דעלמא, ה ההוא נהורא דיומא קדמאה, הוה ביה פ לקיימא. ולבחר ביומא תניינא, י בשמאלא. י ובהנהו י אתקן שמים, נ וכתיב שמים תכין אמונתך בהם.

תלח) ד"א י שמים תכין אמונתך בהם, שמים כאינון חסדים פ אתקנו, ורזא פ דאמונה י אתקנת בהו, דלית י תקונהא אלא מגו י שמים. תלט) כרתי ברית לבחירי, כ דא הוא רזא דמהימנותא. ד"א דא איהו * כל צדיק דמיניה נפקין ברכאן לכדהו תתאי, וכל כ חיוון קדישן, כלהו אתברכאן, מן ההוא נגידו דנגיד לתתאי, ובגין כך כתיב, כרתי ברית לבחירי.

תמ) נשבעתי לדוד עבדי, דא רזא דמהימנותא, כ דאיהו קיימא

מסורת הוהר

א) בהבראם באברהם: הקסה"ז מ"ח צ"ה. ב) (תהלים פ"ט) ח"א רלא :

חלוסי גרסאות ה דקאמרן. כ דהא. נ איהי בית; אית בית. ד להיא. ס בחרא. ו ל"ג דא. ו מוסיף אתקיים מלה. ה מוסיף הווא עולם ההוא. ט קיימא; לאתקיימא (אה"ל). י מוסיף איהו בשמאלא; כשמאלא. יא ובהו; ובהווא. יכ אתתקן. יכ וכתיב. יד ל"ג מן שמים עד שמים. טו אתתקנו טז דאמירת. ח אתתקנת. יח תקונא. יט מוסיף שמים כדכתיב כרתי. כ מוסיף נשבעתי לדוד עבדי. כל צדף ככ אינון. כג דאיהו.

מאמר

הסולם

ג' משניות

וכתוב, שמים תכין אמונתך בהם. שנשכיל שנתקן השמים בכ' הקיין חסד וגבורה, נעשה הכנה אל האמונה, שהיא הנוקבא שתתקן גם כן בכ' הקיין חסד וגבורה. תלח) ד"א, שמים תכין אמונתך בהם: שמים שהוא ז"א, נתתקן באלו החסדים וסוד האמונה, שהוא הנוקבא, נתתקנה בהם, כמ"ש עולם חסד יבנה, ונמצא שהשמים השפיע חסד אל הנוקבא שנקראת עולם, וע"כ נאמר, שמים תכין אמונתך בהם, כי אין תקון לנוקבא אלא משמים, שהם ז"א.

תלט) כרתי ברית לבחירי: ברית זהו סוד האמונה, שניתנה לדוד, דבר אחרי, ברית זהו צדיק, יסוד, שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל חיות הקדושות, שהם המלאכים, מתברכות כולן מן אותו השפע השופע לתחתונים, ומשום זה כתוב, כרתי ברית לבחירי, שהוא יזכה בכרית זה.

תמ) נשבעתי לדוד עבדי: שבעה זו הוא סוד האמונה, שהיא הנוקבא,

כאן. בראשית. אעי"פ שאמרנו שהוא התחלה ממטה למעלה, שהיא המלכות, ראשית, פירושו גם כן התחלה ממעלה למטה, שהוא חכמה, כלומר הבינה שחורה להיות חכמה. ובארנו המלה בראשית, ב' ראשית, כמו שאומרים בית קדש הקדשים, שהיא הנוקבא, בית לראשית הזה, שהיא חכמה. והמלה, בראשית כולל אותם, את הנוקבא ואת החכמה, כאחד.

תלז) ובהאי בי"ת וכו': ובכית הזה נברא עולם הזה, שהיא הנוקבא, כלומר היא נכנית בכתינת בית לחכמה שמקבלתו מקו שמאל וע"כ חסרה מחסרים, ולא נתקיימה אלא בימין, שהיא חסד, כי חכמה בלי חסד אין לה קיום, וכבר בארנו בהבראם, שכתוב, אלה תולדות השמים וארץ בהבראם, היא אותיות באברהם, שה"ס החסד, וע"כ כתוב, אמרתי עולם חסד יבנה, ובנין הראשון של העולם, שהוא הנוקבא, אותו האור של יום הראשון היה בו הקיום, דהיינו חסד, ואח"כ ביום ב' נכלל בשמאל, שהוא גבורה, ובאלו נתקן השמים, שהוא ז"א. (דברי דף ריל ע"ב י" דף רע"א ע"א)

תדיר בצדיק דא, קיומא דעלמא, דלא א יתבדרון י לעלמין, בר בזמנא דגלותא, י דנגידו דברכאן י אתמנעו, ורזא דמהימנותא לא אשתלים, וכל חדון אתמנעו. וכד ה עייר ליריא, מההוא זמנא, י חדון לא י עאלו קמי מלכא.

תמא) ואעיג י דחדון לא אתערו, אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא, וכד אתפליג ליריא, ואתערותא י סלקא מתתא לעילא, כדין קב"ה אתער כה חילי שמיא לבכיה, ובעט ברקיעא, י ואודעזען י" עלאי ותתאי. תמב) ולית נייחא קמיה, בר בזמנא דמתערי לתתא באורייתא, י" כדין, קב"ה, וכל אינון נשמתין י דצדיקיא, כלהו י צייתין יו וחדין לההוא קלא וכדין נייחא. יו קמיה אשתכח. בגין, י דמיומא דאתחריב יו מקדשא לתתא, אומי קב"ה, דלא ייעור י בגו ירושלם דלעילא, עד כ דיעלון ישראל לירושלם דלתתא, דכתיב י בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והא אוקמוה חברייא.

מסורת הזהר

(א) (הושע י"א) וירא קי"ח צ"ב.

חלופי גרסאות א יתפרדון. כ ל"ג לעלמין. נ דכל נגידו. ד אתמנע; אתמעט. ה עיילי. ו וחדון; דחיוון (אה"ל). ו עאלין. ה ולא אתערו חוון. ט סליק; סליקא. י ואודעזען. יא עלאין ותתאין. יב מוסיף וכד מתערי לתתא באורייתא כדין. יג מוסיף דצדיקיא דעמיה [דמיה]. יד מוסיף צייתין עמיה. טו וחדאן; ורחין (אה"ל). טז ל"ג קמיה אשתכח; מוסיף עמיה קמיה אשתכח; קמיה ואחי [ואית] נייחא לכלהו נשמתין דצדיקיא עמיה בנין. יז דמן יומא. יח בי מקדשא דלתתא. יט בירושלם ול"ג בנגו. כ דיעלון גו ירושלם.

ג' משמרות

הסולם

מאמר

ביאור הדברים. כי סוד לילה הוא הנוקבא. ויום הוא ז"א. והם בזווג, בסויה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, וכל הסדרים הנוהגים ביום נוהגים ג"כ בלילה, אלא ההפך הוא בשליטה. שהלילה הוא בשליטת הנוקבא שעיקרה הוא משגאל, ואז נמשכים מוחין דאחורים. והיום הוא בשליטת ז"א ואז נמשכים מוחין דפנים.

העומדת תמיד בצדיק, שהוא יסוד. זו היא שבועת העולם, שלא יתפרדו לעולם. לבר בזמן הגלות, שאז הם מתפרדים, ונמנע שפע הברכות, וסוד האמונה לא נשלם, וכל חדוה נמנעת. וכן כשנכנס הלילה מומן ההוא שמחות אינן נכנסות לפני המלך.

ולפיכך כמו שיש בזווגו של יום סדר ג' קוין הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, כן יש בזווגו של לילה, והם סוד ג' משמרות שבלילה, שהמלאכים מזמרים בהם, כנ"ל (וישלה דף מ' ד"ה ההוא) ע"ש כל ההמשך. כי המוחין מתגלים בשירה. אמנם הם רק מוחין דאחורים שפירושו חיצוניות וקטנות, אבל מבחינת פנים ופנימיות, הוא חושך ולא אור. וז"ש וכד עייר ליליא מהדוא ומנא חדון לא עאלו קמי מלכא, כי מבחינת אורות הפנים הוא חושך ואין שמחה אז, אבל מוחין דאחורים מאירים. וז"ש, ואעיג דחדון לא אתערו אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא, כי מוחין דאחורים, שה"ס ג"ר דחיצוניות, נמשכים אז, וע"כ עומדים המלאכים בחיצוניות התיכל, ומזמרים שירה מסוד המוחין ההם.

תמא) ואעיג דחדון לא וכו': ואע"פ ששמחות אינן מתעוררות, בלילה, אבל בחוץ מהיכל המלך עומדים מלאכים וזמרים שירה, וכשנחצה הלילה, והתעוררות עולה ממטה למעלה, אז מעורר הקב"ה כל צבאות השמים לבכיה, ובעט ברקיע ומודעזעים עליונים ותחתונים.

תמב) ולית נייחא קמיה וכו': ואין נחת לפניו רק בשעה שמתעוררים למטה בתורה, אז הקב"ה וכל נשמות הצדיקים, כולם מקשיבים ושמחים אל קול ההוא, ואז נמצא נחת לפניו. משום שמיום שנחרב בית המקדש למטה, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה. שכתוב, בקרבך קדוש ולא אבא בעיר. שפירושו, אע"פ שכרבך קדוש, מ"מ לא אבא בעיר, שהוא ירושלים של מעלה, עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה.

תמג) וכך איננו מזמרי, קיימי לבר, ואמרי שירתא, (ה) בתלת פלגי ליליא, וכלהו ה משבחן בתושבחתן י ידיעאן, י וכלהו חילי שמיא, כלהו מתערי בליליא, וישראל ביממא, וקדושה לא מקדשי לעילא, עד דמקדשי ישראל לתתא, ד וכדין כל חילי שמיא מקדשי שמא קדישא כחדא. ועיד ישראל קדישין, ה מתקדשין מעלאי ותתאי י כחדא, ההיד קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

תמד) פתח ר' יוסי ואמר, * על מה אדניה י הטבעו, האי קרא קביה

דרך אמת

(ה) בני משמרות הלילה ויקהל קציו ה.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ה) ח"ב רכב.

חלוסי גרסאות ה משבחאן. ז ירען. ג וכל. ד וכר ישראל מקדשי לתתא כל. ה מתקדשי; מקדישין מעילא ומחא. ו מוסיף בנין וקדושה [יקדושה] דשמא דקביה לא סליק אלא מעילא ומחא כחדא. ז מוסיף הטבעו וגו'.

מאמר

הסולם

ג' משמורות

בתוקף הארת השמאל, שנעשתה בסוד ימא דקאפו. (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה ימא) או העלה הקביה את המסך דחירק והמשיך קו אמצעי ליחד השמאל עם הימין, שמסכה זו נתמעטו הג"ר דג"ר ונשארו רק הו"ק דג"ר, ומיעוט הזה נבחן לשבועה, כי משום תקון זה אין הג"ר דג"ר מאירים עוד, עד גמר התקון, כנודע. וז"ש אומי קביה דלא ייעול בנו ירושלים דלעילא, דהיינו שלא ימשיך ג"ר דג"ר, עד דיערון ישראל לירושלים דלתתא, דהיינו בגמר התקון, שתתקן המלכות כולה, ואז חוזר הזווג דג"ר דג"ר, דהיינו שיכנס לירושלים של מעלה, ובזה מבואר הכתוב הנ"ל נשבעתי לדוד עבדי, שה"ס השבועה שלא יכנס לירושלים של מעלה עד וכו'.

וב' משמורות ה"ס ג' קוין מג' נקודות חולם שורק חירק, כנ"ל וב' משמרות הראשונות ה"ס ב' קוין ימין ושמאל הנמשכים מחולם שורק, ובאמצע משמורה השניה, שהיא נקודת חצות לילה נמשך המסך דנקודת החירק שעליו יוצא קו האמצעי (כנ"ל, וישלח מ' ד"ה בשעתא) שיש לו ב' פעולות, א) שממעט הע"ס דשמאל, המאירים באחוריים, מג"ר לו"ק, ב) לחבר השמאל עם הימין, (כנ"ל סרשה לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש וכר אתפריני ליליא ואתערותא סלקא מתתא לעילא, דהיינו שמעלים מ"ג לגילוי מסך דחירק ליציאת קו אמצעי, כדין קביה אתער כל חילי שמיא לבכיה, בכיה פירושו מיעוט ג"ר, כי ע"י גילוי המסך מנקודת החירק מתמעטות הג"ר דשמאל, וכל המלאכים בוכים, דהיינו אפילו המלאכים שבחיצוניות אין להם עוד ג"ר, והם בבכיה.

תמג) וכך איננו מזמרי וכו': וכל אלו המזמרים עומדים מחוץ להיכל ואומרים שירה בשלשת משמרות הלילה, שהן כנגד ג' הקוין. כנ"ל בדיבור הסמוך, וכולם מזמרים בשירים יודעים (כמ"ש להלן אות תמ"ט) וכל צבאות השמים כולם מתעוררים בלילה, להיוחס מהחיצוניות ובלילה מאירים המוחין דחיצוניות, כנ"ל בסמוך, וישראל ביום, משום שהם מהפנימיות ואין מחוץ דפנימיות מאירים אלא ביום כנ"ל, ואין אומרים קדושה למעלה עד שמקדשים ישראל למטה, כי אין קיום למחין דחיצוניות של המלאכים, וזולת ע"י קו אמצעי המאיר ביום, לישראל, ואז כל צבאות השמים מקדשים את שם הקדוש ביחד, ועל כן ישראל הקדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים ביחד, וז"ש קדושים תהיו וגו'.

וז"ש ובעט ברקיעא, דהיינו שמגלה המסך דחירק, ואודעוץ עלאי ותתאי, כי מתבטלין המוחין כולם, אכן אחר זה תכף יש פעולה ב', שהוא להמשיך קומת חסדים על המסך דחירק, ועל ידו הוא מחבר ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה וממשיך בחזרה את הג"ר, אלא בכחינת ו"ק דג"ר, (כנ"ל לך י"ג ד"ה ונתבאר), וז"ש, ולית נייחא קמיה בר בזמנא דמתערי לתתא באורייחא, שמעלים מ"ן להמשכת קומת החסדים, שאז מתיחדים ימין ושמאל בזה, והג"ר חוזרות, וחוזרים ג"כ המלאכים לומר שירה.

וז"ש בנין דמיומא דאתחרב מקדשא, דהיינו הנוקבא הנקראת מקדש, ותיא נחרבה (דטו"י דף רל"א ע"א)

א"ל, בגין דכד ב' ברא עלמא, לא ברא ליה אל'א על סמכין, דאינון ד' סמכין דעלמא, כד"א " חצבה עמודיה שבעה, ואינון סמכין לא אתיידע על מה י קיימין.

תמה) בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל י סתימן, ועלמא לא ד' אתברי, עד דנטל אבנא חדא, י ואיהו אבנא י דאתקרי אבן י שתיה, י ונטל לה קב"ה, י וזרק לה לגו תהומא, ואתנעיץ מעילא לתתא, י ומניה אשתיל עלמא, ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, י ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים, הה"ד י או מי ירה אכן פנתה, כד"א י אכן בחן פנת יקרת, וכתוב י אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

תמו) ת"ח, האי אבן, אתכרי מאשא ומרוחא וממיא, ואתגליד מכלהו, ואתעביד אבנא חדא, י וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין י מניה מיא,

מסורת הזהר

א) (משלי ט') לך נ"ב צ"ב. ב) (איוב ל"ח). ג) (ישעיה כ"ח) תולדות ל"ט צ"ג. ד) (תהלים ק"ח) ב"א קי"ב צ"א.

חלומי גרסאות א' מוסיף ברא קב"ה. ב' מוסיף אינון קיימין. ג' סתימין. ד' אתבני. ה' והיא; ואיהי. ו' דאתקריאת. ז' השתיה, ח' נטל; גט"ל. ט' וזרק. י' ומנה (את"ל). יא' ובההיא. יב' קיימא. יג' מינה.

ג' משמורות

המלם

מאמר

פירוש. אבן שתיה, ה"ס המלכות המכונה אבן, עלתה לבינה ונשתתפה בה שעל ידי עליה זו, אמא אויפת לכרתא מאנהא, דהיינו שקבלה הכלים דאמא, שה"ס י"ה דהויה, וע"כ יכלה לקבל סוד ז"ס חג"ת נהי"מ מאמא, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף כ' ד"ה ואמא ע"ש כל המשך) וע"כ נקראת שתיה, דהיינו שת"י"ה, כי אמא שה"ס י"ה תסנה.

אמרו לאיוב. משום כשכרא העולם, שהיא הנוקבא, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם ז' עמודי עולם חג"ת נהי"מ, כמ"ש, חצבה עמודיה שבעה, ואלו העמודים לא נודע על מה הם עומדים.

פירוש. עולם, היא הנוקבא, ועומדת על ז' עמודים שהם ז' ספירות, חג"ת נהי"מ שמקבלת מבינה ומז"א, ונודע שהנוקבא מבחינתה עצמה אינה ראויה לקבל אור עליון, כי ה"ס המקבול שנתמצמה בעת בריאת העולם שלא לקבל מאור העליון, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) וז"ש, ואינון סמכין, שהם ז' האורות, חג"ת נהי"מ שבה, לא אחיידע על מה קיימין, כי הנוקבא לא תוכל לקבלם מחמת הצמצום שעליה, ומשיב, בנין דאיהו רזא וכו' כמ"ש לפנינו.

וז"ש ועלמא לא אתכרי, עד דנטל אבנא חדא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, כי מטרם שעלתה המלכות לבינה והשיגה הכלים מבינה, שנקראת אז אבן שתיה, לא יכלה לקבל שום אור מחמת הצמצום שעליה, ולא יכלה להתקיים, וז"ש, וזרק לה לטו תהומא שאבן שתיה, שהיא מלכות הממותקת זרק לסקום מלכות שלה עצמה הנקראת תהום, ואתנעיץ מעילא לתתא, כי ירדה ממקום בינה ונתקעה בתהום, שהוא המלכות שלמטה, של הנוקבא, וז"ש ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים, דהיינו שעל ידה היא מקבלת ג"ד שנקרא קדש הקדשים.

תמה) בנין דאיהו רזא וכו': ומשיב, שהוא סוד עמוק שתום מכל סתומים, שהעולם, שהוא הנוקבא, לא נברא עד שלקח אבן אחת, והיא האבן הנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקב"ה, וזרק אותה לתוך התהום, ונתקעה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, שהיא הנוקבא, והיא נקודה האמצעית של ישוב העולמ, ובנקודה זו עומד קדש הקדשים, דהיינו הג"ד דנוקבא, ז"ש, או מי ירה אכן פנתה, כמ"ש, אכן בחן פנת יקרת, וכתוב, אכן מאסו הבונים וגו'. שכל אלו ה"ס אבן שתיה.

תמו) ת"ח האי אבן וכו': בא וראה, אבן זו, נברא מאש ורוח ומים, דהיינו שמקבלת מן' קיין דז"א, והתקשתה מכולם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהום, כנ"ל, ולפעמים

מים

(ראוי דף רליא ע"ש)

6 ואתמליין תהומי, והאי אכנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא, והאי 3 איהו אבן 2 דקיים ואשתיל יעקב, שתילו וקיומא דעלמא, ההי"ד * ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

תמוז) 2 והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגוי, 7 וכי האי אבן שוי ליה יעקב, והא האי אבן 2 אתברי בקדמיתא, כד ברא קב"ה עלמא. אלא דשוי לה קיומא דלעילא ותתא, 1 ועל דא אשר שמת 1 מצבה כתיב, מאי אשר שמתי. דכתיב יהיה בית אלקים, דשוי מדורא דלעילא הכא.

תמח) ת"ח האי אבן 8 אית עלה שבעה עינים, כד"א 3 על אבן אחת שבעה עינים, על מה 8 אתקריאת שתייה. 1 חד יא דמנה 2 אשתיל עלמא. 2 וחד, 2 שתייה. 20 שת יה, דשוי קב"ה לה, 20 לאתכרכא 1 מנה עלמא, בגין דעלמא 1 מנה 10 מתכרכא.

תמט) ות"ח בשעתא דעאל שמשא, הני כרובים דקיימין בהאי דוכתא, והוו 2 יתבי באת, הוו 6) אקשן גדפייהו כ" לעיל, ופרשי לון, ואשתמע קול נגונא דגדפייהו לעילא, 3) וכדין שראן לנגנא אינון מלאכין, 22 דאמרי שירתא בשירותא דליליא, בגין 22 דיסלק 22 יקריה דקב"ה, מתתא לעילא. ומאי שירתא הוו אמרו, ההוא 22 נגונא דגדפייהו דכרובים, 7 הנה ברכו את 20 ה' 20 כל עבדי ה' 20 וגוי, שאו ידיכם קדש 20 וגוי, וכדין 2 איהו 22 שירתא לאינון מלאכי עלאי לומר.

דרך אמת

מסורת הוהר

6) מכיס כנפיהס. 3) ואלו מחילים לנגן. א) (בראשית ל"א). ב) (בראשית כ"ט) נח צ"ז צ"ה. ג) (זכריה ג') ח"ב קו. ח"ג קלו. רמג: ד) (תהלים קל"ד) תולדות ח' צ"ג.

תלופי גרסאות. 6) ואתמלייא. 3) איהי. 2) מוסיף רקיים יעקב. 7) כי האי שוו ליה יעקב והאי אבן לא אתברי שוי קיומא לעילא ותתא ועל דא; 1) וכי השתא שוי לה יעקב והא ער לא אתברי עלמא תות [חיות; הות] אלא דייעקב שוי [לה] קיומא דלעילא [לעילא] ותתא. 8) מוסיף לא אתברי. 1) מוסיף תהיך ועיר. 2) ליג מצבה. 3) דאית. 4) אתקריא שתייה. 5) ל"ג תר. 6) דמניה. 7) אשתלים; 8) אשתילת. 9) ל"ג ותר. 10) דשוי שתייה שת ייה קב"ה. 11) עו ליג שת ייה. 12) מוסיף בגין לאתכרכא. 13) מניה. 14) יט איתכרכא. 15) יתבין. 16) לא לעילא. 17) ככ ואמרין. 18) כנ דסליק. 19) כד יקרא. 20) כס כגונא. 21) ח' וגוי. 22) ליג מן כל ער במשמרתא. 23) כ" ל"ג וגוי. 24) כ" ל"ג וגוי; 25) וברכו את ה'. 26) אינון. 27) לא שירותא.

מאמר

הסולם

ג' משמורות

מים נובעים ממנה ומתמלאים התהומות. ואבן הזו עומדת לאות באמצע העולם. וזו היא האבן שהעמיד והשתיל יעקב להתפשטות וקיום העולם, וז"ש, ויקח יעקב וירימה מצבה.

תמוז) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגוי: שואל וכי אבן זו שם אותה יעקב, הרי היא נכראה מחחילה כשברא הקב"ה את העולם. כנ"ל. ומשיב, אלא ששם אותה לקיום למעלה ולמטה, וע"כ אשר שמתי מצבה כתוב, מהו אשר שמתי, הוא שכתוב, יהיה בית אלקים, ששם כאן המדור שלמעלה. כלומר, שהמשיך בה המחין העליונים.

תמח) ות"ח האי אבן וכי: בוא וראה אבן אחת שבעה עינים. עינים ה"ס חכמה, וכשמתגלה החכמה מחג"ת נהי"מ דנוקבא, נקראת שבעה עינים. ולמה נקראת שתייה. הוא משום שממנה נשתל העולם, שחיה הוא אותיות שת-יה. ששם אותה הקב"ה, שהוא בינה הנקראת י"ה, שיתכרך ממנה העולם. כי העולם מתברך ממנה.

תמט) ות"ח בשעתא דעאל וכי: בוא וראה, בשעה שבא השמש, דהיינו חכף במשמרה ראשונה של הלילה, אלו כרובים העומדים במקום הזה, דהיינו בקודש הקדשים, העומד בנקודה דאמצעיתא שה"ס אבן שתייה, (כנ"ל אות תמ"ה) והיו יושבים בנס, דהיינו ע"י אורות וכינה שאינם שייכים

(ועיני דף רליא ע"א)

תנ) ב' במשמרתא תניינא, ג' הני כרובים * אקשי גדפייהו לעילא, ואשתמע ד' קול נגונא דלהון, וכדין כ' שראן לנגנא אינון מלאכין דקיימין ז' במשמרתא תניינא, ח' ומאי שירתא הו אמרי ט' בהאי שעתא, נגונא דגדפייהו דכרובים, * הבוטחים בה' כהר ציון י' לא ימוט וגו'. וכדין י"א איהו י"ב שירותא י"ג לאינון י"ד דקיימי טו' בהאי משמרה תניינא לנגנא. תנא) במשמרה טז' תליתאה, הני כרובים י"ז אקשו גדפייהו, ואמרי שירתא, י"ח ומאי היא. י"ט הללויה הללו עבדי ה' י"ט וגו', יהי שם ה' מבורך וגו', ממזרח שמש וגו'. כ' כדין אינון מלאכין כ"א דקיימי במשמרה תליתאה, כ"ב וכלהו שירתא.

תנב) וכלהו כוכבי ומולי כ"ג דברקיעא, פתחי שירתא, כמה דכתיב,

מסורת הנהר

א) (תהלים סכ"ה) ח"ב קמג. ב) (תהלים קי"ג) ח"א רלב. ח"ב קל:

חלוסי גרסאות א' במשמרת. ב' הו, ג' ואשתקל. ד' קל. ה' שין. ו' ל"ג דקיימין. ז' במשמרה. ח' ומה, ט' בהאי. י' ל"ג מן לא עד במשמרה תליתאה. י"א הווא; ההיא. י"ב שירתא. י"ג דאינון. י"ד דקיימי. טו' בהאי; במשמרה ו"ג בהאי (אה"ל). טז' תליתא. י"ז אקישו. י"ח מוסיף וכדין אינון מלאכין במשמרה תליתאה כ"ב וכלהו פתחי שירתא, ומאי. י"ט ל"ג וגו'. כ' וכדין. כ"א דקיימן. כ"ב דברקיעא.

ג' משמורת

הסוכה

מאמר

הקדשים שה"ס ג"ר דנוקבא. ולפי שהם מוחין דאחורים, לכן נאמר בגילויים, אקשי גדפייהו, כי האחורים מכונים כנפים, וכן המשכותם באה בהכאה. וכבר נתבאר, שגם במוחין דלילה נהג ג' קוין שה"ס ג' משמרות, והם נמשכים מסוד המוחין הללו המכונים כרובים, ולפיכך גם שירתם נחלק על פי ג' קוין. וע"כ במשמרה ראשונה, שה"ס קו ימין הנמשך מנקודת החולם שה"ס גילוי ו"ק בלי ראש שבהם, אומרים, הנה ברכו וגו' ואשא כפי וגו'. כי כפים יורה על בחי' ו"ק חסר ראש. וכן נאמר בהם שפורשים גדפיהם דהיינו שמגלים בחינת הדין שבהם, ובמשמרה שניה, אומרים הכוטחים בה' כהר ציון לא ימוט וגו'. שירה על קו שמאל הנמשך מנקודה השורק, שבו מגולה עצם הג"ר הללו של האחורים, ועל ג"ר נאמר לא ימוט. ובמשמרה הג' שהוא בחי' קו אמצעי הנמשך מנקודת החירק. אומרים הללויה וגו' יהי שם ה' מבורך וגו' ממזרח שמש וגו', כי בקו הג' תלוי כל השלמות וכל הקיום של מוחין האלו. וסוד ג' נקודות הללו, חולם שורק חירק, כבר נתבאר בארוכה לעיל (כדאשית א' דף ס"ז ו"ה ותוס' עש"ה).

לה הנבחנים לה לנס. היו מכים בכנפיהם ופורשים אותם, ונשמע קול שירת כנפיהם למעלה. ואז מתחילים לשיר המלאכים האומרים שירה בתחילת הלילה, כדי שיתעלה כבוד הקב"ה ממטה למעלה, ומהו השירה שהיו אומרים שירת כנפיהם של הכרובים. היינו הנה ברכו וגו' שאו ידיכם וגו'. ואז מגיעה השירה למלאכים העליונים לומר.

תנ) במשמרתא תנינא וכו': במשמרה שניה. הכרובים מכים בכנפיהם למעלה, ונשמע קול שירה שלהם, ואז מתחילים לשיר אלו מלאכים העומדים במשמרה השניה. ומהו השירה שהיו אומרים בשעה זו, שירת כנפיהם של הכרובים, הוא הבוטחים בה' כהר ציון לא ימוט וגו'. ואז מגיעה השירה למלאכים העומדים במשמרה השניה לומר.

תנא) במשמרה תליתאה וכו': במשמרה השלישית הכרובים מכים בכנפיהם ואומרים שירה. ומה היא. היא הללויה הללו וגו' יהי שם ה' וגו' ממזרח שמש וגו'. אז המלאכים העומדים במשמרה השלישית כולם אומרים שירה.

ביאור הרבדים. כרובים ה"ס אנפי זוטרי, דהיינו ג"ר דקטנות. כי ג"ר הנמשכים בלילה, הם ג"ר דאחורים שהם חצוניות וקטנות, כנ"ל (דף קל"ז ד"ה ביאור) והם עומדים בקדש (דמ"ז דף ר"ל ע"א * דף ר"ל ע"ב)

תנב) וכלהו כוכבי ומולי וכו': וכל הככבים והמזלות שברקיע. פותחים בשירה, במשמרה ג', שכתוב, בן יחד ככבי בקר ויריע, וגו'

* ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלקים. וכתיב, ה' הללוהו כל כוכב אור, דהא אינון ככבי ה' דנהורא, י מנגנן על י נהורא.

תנג) ז כד אתי צפרא, וכדין ס נטלי שירתא אבתרייהו י דישראי לתתא, וסלקא ז יקריה דקב"ה, מתתא ה ומלעילא, ישראל לתתא ביממא, ומלאכי עלאי לעילא, בלייא, וכדין אשתלים שמא קדישא בכל סטרין. תנד) והאי אבן ס דקאמר, י כלהו מלאכי עלאי, ישראל לתתא, כלהו יא אתקפו בהאי אבן, ואיהי סלקא לעילא, לאתעטרא גו אבהן ביממא. ובלייא, קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן.

תנה) זכאין אינון כל י דקיימי בקיומיהו, י ומשתדלין באורייתא בלייא, בגין דקב"ה, וכל אינון צדיקיא דבגנתא דעדן, י שמעו ס קלייהו דבני נשא, ט אינון י דמשתדלי באורייתא, כמה דכתיב ה' היושבת בגנים וגו'.

תנו) ת"ח, האי אבן, י איהו אבן טבא, ודא י הוא רזא דכתיב י ומלאח בו מלואת אבן ארבעה טורי אבן. ואלין אינון סדרין י דאבן טבא, כל אשלמותא דאבן יקרה, בגין דאית ככ אבן אחרא. כ דכתיב ה' והסירותי את לב האבן וגו', וכתיב י ואת רוחי אתן בקרבכם. והאי איהו י אבן בחן פנת יקרת כד ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ח) כ"ב כ"ס צ"ד. (ב) (תהלים קמ"ח) ח"ב רטו: רלב. (ג) (שה"ש ח') לך ו' צ"א. (ד) (שמות כ"ח) ח"ב רכה. ח"ג רפב. ה) (יחזקאל ל"ו) וירא צ"ג צ"א. ו) (שם) חיי שרה פ"ה צ"ד. ז) (ישעיה כ"ח) תולדות ל"ט צ"ג.

חלופי גרסאות ה' נהורא. ב דמנגנן; דמנגנין; דמנגן. ג שירתא; שירותא. ד וכד. ס נטלין. ו ישראל. ז יקרא. ח לעילא. ט דקאמרי. י אינון (אח"ל); אינון מלאכי עלאי כלתו. יא אתחזקו. יב דקיימין. יג ומשתדלין. יד שמעין. טו דקלייהו. טז דאינון. יז דמשתדלין. יח היא. יט איהו, כ מוסיף דאשלמותא דאבן. כל יג אשלמותא דאבן יקרה (אח"ל). ככ מוסיף אשלמותא אבן. כג מוסיף דכתיב ביה כד והא אוקמוה.

מאמר

הסולם

ג' משמורות

וגו'. וכתוב הללוהו כל ככבי אור. כי אלו ככבי אור מנגנים על האור. כלומר, שעל ידי שירה נמשך האור.

תנג) כד אתי צפרא וכו': כשהאיר הבקר, אומרים אחריהם שירה, ישראל למטה, שמקבלים ג"ר דמנימית, שהם ג"ר רגילות, ועולה כבודו של הקב"ה ממטה ולמעלה, ישראל אומרים שירה למטה ביום, ומלאכים העליונים בלילה, ואז נשלם השם הקדוש בכל הצודים, הן ממוחין ואחרים והן ממוחין דמנים.

תנד) והאי אבן דקאמר וכו': ואבן ההוא שאומר הכתוב והאבן הזאת וגו' כניל, כל מלאכים העליונים וישראל למטה, כולם נתחזקו באבן ההוא, שהוא המלכות. דהיינו שקבלו ממנה מוחותיהם, והיא עולה למעלה להתעטר, דהיינו לקבל מוחין, מתוך האבות, ודוויי דף רליא עיבו

דהיינו מחז"ת דז"א, ביום, ובלילה, הקב"ה, שהוא ז"א בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, שהיא המלכות. דהיינו שמקבל ממנה מבחינת מוחין ראחורים שלה.

תנה) זכאין אינון וכו': אשרי הם הנמצאים בקיומם ועוסקים בתורה בלילה, משום שהקב"ה וכל הצדיקים שבגן עדן שומעים קולותיהם של בני אדם העוסקים בתורה. כמ"ש, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

תנו) ת"ח האי אבן וכו': בוא וראה אבן זו היא אבן טובה, דהיינו שהיא נמצאה ככונה, והיא טובה וראויה לקבל מוחין, וזוהו סוד שכתוב ומלאח בו מלואת אבן ארבעה טורי אבן. ואלו הם הסדרים של אבן טובה, המלואים

תנז) וועל רזא דא כתיב, * לוחות האבן, דאינון לוחות י אתגזרו מהכא, וועד אקרון על שמיה דהאי אבן, והאי ד הוא רזא דכתיב, י משם רועה אבן ישראל י כמה דאתמר.

תנח) פתח ר' חזקיה ואמר, י והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים י עשרה, אלן אבני י יקרין עלאין, י דאתקרון אבני המקום, כד"א י י ויקח מאבני המקום. והא אוקמוה. י והאבנים על שמות בני ישראל, כמה דאית יא י"ב י שבטים לתתא, הכי נמי לעילא תריסר י שבטין, ואינון תריסר אבנין יקרין, וכתיב י ששם עלו שבטים וגו', י עדות לישראל יו דא ישראל, יו רזא דלעילא, י וכלהו להודות לשם ה', י וועד והאבנים תהיין על שמות בני ישראל.

תנט) י וכמה דאית י"ב י שעי ביממא, הכי אית י"ב כא שעי בליליא, כנ ביומא לעילא, בליליא כנ לתתא, כלא דא לקבל דא, הני י"ב כד שעי

מסורת הזהר

(א) (שמות ל"א). (ב) (בראשית מ"ט) ב"א קפ"ב צ"א. (ג) (שמות כ"ח) ח"ב כ"ד: (ד) (בראשית כ"ח) ב"ב קל"ו צ"א. (ה) (תהלים קכ"ב) ויצא צ"ו צ"ה.

חלוסי גרסאות וועל דא רזא דכתיב, כ מהכא אתגזרו. ג ואקרון על שמא דאבן דא. ד איהו. ס מוסיף הא [האי] ודאי אבן ישראל אקרי כמה. ו מוסיף עשרה על שמותם. ז יקרין. ח דאקרון; דאתקרון. ט ל"ג מן ויקח ע"י. י ל"ג מן והאבנים עד כמה. יא מוסיף י"ב אבנין וי"ב. יב שבט לתת דאינון תריסר ול"ג הכי נמי לעילא תריסר שבטין. יג ל"ג שבטין. יד מוסיף דא רזא עדות; ל"ג עדות לישראל. טו ל"ג דא. טז לעילא ול"ג רזא; מוסיף רזא לישראל (אה"ל). יז וכלא. יח ל"ג מן וועד עד וכמה. יט כמה; וכמה דאית י"ב שעי ביממא וי"ב שעי בליליא לתתא הכי נמי לעילא דא. כ שעי. כא שעי. ככ ביממא. כג מוסיף הכי נמי י"ב ירחי שתא. כד שעי.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

ישראל שתיים עשרה. אלו הן אבנים יקרות עליונים הנקראות אבני המקום, כמש"א ויקח מאבני המקום, ובארוהו. דהיינו ספירות הנוקבא, כי הנוקבא נקראת מקום. והאבנים על שמות בני ישראל שתיים עשרה: כי כמו שיש י"ב שבטים למטה, כן יש למעלה, בנוקבא, י"ב שבטים, והם י"ב אבנים יקרות, מירוש. ארבעה טורי אבן ה"ס חו"ב חו"מ שבה, וכל אחת מהם כלול מג' קוין, הם שתיים עשרה. וכתוב, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל, זהו סוד ישראל שלמעלה, דהיינו ז"א המשפיע י"ב הללו לנוקבא, וכולם להודות לשם ה', שהיא הנוקבא הנקראת שם ה'. וע"כ אומר, והאבנים על שמות בני ישראל תהיינה.

המלואים של אבן יקרה. כלומר שה"ס המוחין דהארץ חכמה המקובלים במלכות בסוד ג"פ ארבע שהם י"ב (כנ"ל לך דף ח' ד"ה ומכת) משום שיש אבן אחר שאינה ראויה למוחין, דהיינו מלכות שלא נמתקה בכינה, שעליה כתוב, והסירותי את לב האבן וגו'. וכתוב, ואת רוחי אתן בקרבכם, שמשמע שכל זמן שלא הוטר רב האבן אין רוח ה' שורה בנו, שהוא מטעם שלא נמתקה בכינה. והיא נקראת גם כן, אבן בחן פנת יקרת.

תנט) וכמה דאית י"ב וכו': וכמו שיש י"ב שעות ביום, שהם י"ב דז"א. כן יש י"ב שעות בלילה, שהם י"ב של הנוקבא, ביום למעלה. בלילה למטה, י"ב דז"א הם למעלה וי"ב דנוקבא הם למטה, כלומר שמקבלים מי"ב דז"א שהם למעלה. וכולם הם, זה כנגד זה. אלו י"ב שעות שבילית

תנז) ועל רזא דא וכו': ועל סוד הזה כתוב, לוחות האבן. כי אלו הלוחות נחצבו מכאן, מן אבן טובה הנ"ל ועל כן הן נקראות על שמה של אבן הזו. וזה הוא סוד הכתוב, משם רועה אבן ישראל, כמו שלמדנו, שהוא ג"כ סוד אבן טובה הנ"ל.

תנח) פתח ר' חזקיה וכו': פר"ח ואמר, והאבנים תהיין על שמות בני (רמזי דף רליא ע"ב)

דבלידיא (ב) מתפלגי לתלת כ פלגאן, וכמה ג ממני ד תריסין ה קיימי תחותייהו, דרגין על דרגין, כלהו ממנן ו בליליא, ונטלי ה טרפא בקדמיתא.

חס) וכדין כד אתפליג ליליא, קיימין תרין י סדרין יא מסטרא דא, ותרין י סדרין מסטרא י אחרא, ורוחא י עלאה טו נפק בינייהו, וכדין כל אינון טו אלנין י דבגנתא דעדן, כלהו י פתחי שירתא, וקב"ה עאל בגנתא דעדן, הה"ד * אז ירננו וגו' כי בא לשפוט את הארץ, כמה דכתיב, י ושפט בצדק דלים. בגין דמשפט עאל בינייהו ואתמליא י מניה ג"ע. (חסא) ורוחא דצפון אתער בעלמא, וחדוה אשתכח, ונשיב ההוא רוחא באינון כ בוסמין, וסלקין ריחין לעילא, כ ומתעטרין צדיקיא בעטרייהו, כ ומתהנן מגו זיוא דאספקלריאה דנהרא.

דרך אמת

(ה) נחלקים לני משמרות וכמה ממונים חסתיים מדרכות מדרכות. כעלי תריסין א (ד"ה א' ט"ז) לך ג' צ"ג. ב) (ישעיה י"א) וירא ב' צ"ב.

חלופי גרסאות א מחפלין. כ סלגן. ג ממנן. ד תריסר. ה ליג קיימי תחותייהו. ו מוסיף בלידיא ההו. ז ונטלין. ח טפה. ט ובר וליג וברין כר. י סתרין; סטרין; סהרין (אה"ל). יא ליג מן מסטרא ער מסטרא. יב מסטרא יא תניינא. יג דא. יד עיולא וליג עלאה נפק; ליג עלאה. טו נשכ; נשיב. טז אילני. יז רג"ע. יח סתחין. יט מנה. כ קוסמין. כא וכנן מתעטרין; ומתערין. ככ ומתהניין.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

לילה עד הבוקר. ורוחא עראה נפק בינייהו שה"ס קו אמצעי היוצא על המסך דחירק שה"ס נקודת החצות, הנקרא רוח עליון. שהוא ז"א. וכדין כל אילנין דבג"ע אומרים שירה, כי קו האמצעי שהיא ז"א מחנר ימין ושמאל, שבג"ע שהיא הנוקבא זה בזה, ונתמלאו כולם באור, וקב"ה, שהוא קו אמצעי, עאל כנן העדן, שהוא הנוקבא, וז"ש בגין דמשפט עאל וכו'. כי ז"א שהוא קו האמצעי נקרא משפט, ואתמליא מניה גן עדן, כי נתחברו הצדדים שמחה ולמעלה ושמחה ולמטה זה בזה, ועי' לעיל (ויגש דף י"א) במאמר שתין נשמי, שהארכנו בענין זה.

שבליה מתחלקים לשלשה חלקים, שהם ג' משמרות כנ"ל, וכמה חיילות ממונים עומדים תחתיהם מדרגות אחר מדרגות, שכולם ממונים בלילה, ומקבלים טרף מתחילה, ואח"כ אומרים שירה, כמ"ש לפנינו, והוא כמ"כ, וחקם בעוד לילה וחתן טרף לביחה וכו'.

חס) וכדין כד אתפליג וכו': ואז כאשר נחלק הלילה נמצאים ב' סדרים מצד זה וב' סדרים מצד האחר, ורוח העליון יוצא ביניהם, ואז כל האילנות שבגן עדן, כולם, פותחים בשירה, והקב"ה נכנס בגן עדן, הה"ד אז ירננו וגו'. וכמ"ש ושפט בצדק דלים, משום שמשפט, שהוא ז"א, נכנס ביניהם, ונתמלא ממנו גן העדן.

חסא) ורוחא דצפון אתער וכו': ורוח צפונית נתעורר בעולם ושמחה נמצא כי אחר הכרעה קו אמצעי, מתלכש הצפון בדרום, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז יש שמחה בהארץ הצפון שהוא קו שמאל, ומכאן כי אותו הרוח שהוא קו אמצעי, מנשב באלו הבשמים שה"ס הארץ החכמה, שע"ז מתלכשת הארץ חכמה שבבשמים בחסדים שברוח, והבשמים מעלים ריח ממטה למעלה, ולא ממעלה למטה כנודע, והצדיקים מתעטרין בעטרותיהם דהיינו שמקבלים מוחין, ונהנים מזיו מראה המאירה, שהוא ז"א.

פירוש, כבר נתבאר אשר לילה ה"ס פרצוף הנוקבא, ששולטת בה קו שמאל שה"ס חכמה בלי חסדים וע"כ היא חשך, ונקודת חצות, ה"ס נקודת החזה שבה, שה"ס מסך דחירק, שעליו נגלה קו האמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, וז"ש, כד אתפליג ליליא קיימין תרין סדרין מסטרא דא ותריין וכו'. כי אז נבחן שיש ב' קוין מנקודת החזה ולמעלה שהם מתחילת הלילה עד חצות, ויש כ' קוין מנקודת החזה ולמטה, דהיינו מחצות (ועי' רף רליא ע"ב)

(תסב) זכאין אינון צדיקיא, דזכאן לההוא נהורא עלאה, וההוא נהורא
 אספקלריאה דנהרא, ה נהיר לכל סטרין, וכל חד וחד מאלין צדיקיא, נטיל
 לחולקיה כדקא חזי ליה, ג והוה ד נטיל כל חד וחד כפום עובדוי דעבד
 :האי עלמא, אית ה מנהון (ב) דמתכספי, מההוא נהירו דנטיל ו חבריה
 (י) יתיר ונהיר, והא אוקמוה.

(תסג) חולקיה דלייא, מכד שארי ללייא ה למיעל. כמה (ג) גרדיני
 :מוסין מתערין, ט ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין, ולבתר כמה זינין לזנייהו,
 :מה דאוקימנא. וכדין כד אחפליג ללייא, סטרא דצפון י נחית מעילא
 וחתא, ואחיד י ביה בלייא, עד תרין חולקין דלייא.

(תסד) ולבתר סטרא דדרום אתער, עד דאתי צפרא, י וכד אתי צפרא,
 :דין דרום וצפון אחידו י ביה, י וכדין אתאן ישראל לתתא, סלקין לה
 :צלוחון ובעותהון לעילא, עד דסלקא ואתגניזת בינייהו, ונטלא ברכאן
 י מרישא דכל רישין.

(תסה) ואתברכא ט מההוא טלא י דאתמשכא מעילא, י ומההוא טלא
 ט פריש לכמה סטרין, וכמה כ רבוון אתזנו מניה כל מההוא טלא, ומניה

דרך אמת

(ה) שמחייטין, (ו) שלוחי הדין המעניסים לקיים חקות המלך יס.

זלופי גרסאות ה נהירו, ז חולקא דלייה, ג והכי, ד נהיר, ט מאינון מתכספי; אית דאינון מתכספי.
 ו חברייה, ז חולקין. ה למיעל, ט ושטיין, י מוסיף נחית נהיר נהירו [חד].
 ה ליג ביה, יג וכד אתי צפרא, יג ביה, יג ליג וכדין, טו מוסיף מרישא דמלכא, טו מן החוץ, יו אתברך;
 ואתמשך, יח מהחוא, יט סריס, כ רבבן, כל דחואא.

ג' משמרות

הסולם

מאמר

ומשמרה ב' ת"ס קו שמאל, ואע"פ שהמסך
 דחירק נתעורר בחצות לילה, שהיא באמצע
 משמרה שניה, הוא רק להמשיך רוח צפון
 למטה מחזה, ועיקר כחו שהוא לחבר השמאל
 עם הימין, אינו נגלה. אלא לאחר סיום משמרה
 ב' כמ"ש לסנינו.

(תסב) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשרי הם
 הצדיקים הזוכים לאותו אור
 העליון. ואותו אור של מראה המאירה מאיר
 לכל הצדדים. דהיינו לימין ולשמאל, וכל אחד
 ואחד מאלו הצדיקים מקבל לחלקו כראוי לו,
 וכל אחד ואחד מקבל כפי מעשיו שעשת בעולם
 הזה. ויש מהם שהם מתביישים מאותו האור
 שחברים קבל כיותר להאיר, וכבר בארוהו.

(תסד) ולבתר, סטרא דדרום וכו': ולאחר כך,
 דהיינו במשמרה ה', צד הדרום,
 שהוא חסד, נתעורר להחזיר עם הצפון, ככה קו
 האמצעי, עד שבא הבוקר, וכשבא הבוקר כבר
 דרום וצפון אחוים בנוקבא, ואז באים ישראל
 למטה בתפלתם ובקשתם, ומעלים אותה למעלה
 לז"א, עד שעולה ונגנות ביניהם כאורות דז"א,
 כלומר שטמעטת עצמה ומתבטלת למדרגת ז"א, כנ"ל
 (ב"א דף ק"ח ד"ה וכבר) ולוקחת ברכות מראש
 המלך, דהיינו שמקבלה ג"ר דפנים מז"א, שה"ס
 ראש שלו.

(תסג) חולקיה דלייא וכו': משמרות הלילה,
 הם: משעה שהלילה מתחיל לבא
 כמה שלוחי הדין מתעוררים ומשוטטים בעולם,
 והסתחים של האורת נסתמים, והיא משמרה א',
 ולאחר כך, במשמרה ה', מתעוררים כמה מינים
 של כוחות הדין למיניהם כמו שבארנו. שבמשמרה
 ב' היא בחינת קו שמאל, רוח צפון. שכל עור שאינה
 מתחבר עם רוח דרום שהוא ימין, דינים רבים מתעוררים
 ממנו, ואז כשנתחלק הלילה, דהיינו באמצע
 משמרה השניה, שה"ס נקודה החזה כנ"ל, יורד
 רוח צפון מלמעלה מחזה למטה מחזה, ואוחז
 בלילה, שהיא הנוקבא עד סיום שתי משמרות
 הלילה. פירוש, כי משמרה א' ה"ס קו ימין
 (טוסי דף רליא ע"ב ט) דף רליג ע"א)

(תסה) ואתברכא מההוא טלא וכו': ומתברכת
 מאותו הטל הנמשך לז"א
 מלמעלה, מגולגלת דא"א, ומאותו הטל מתחלק
 להאיר לכמה צדדים, הן לימין והן לשמאל, אע"פ
 שהטל

א עתידין לאחייא מיתייא, הה"ד " הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל אורות טלך
ב טלא מאינון נהורין עלאין דנהרין ב לעילא.

תסו) עד דהוו ד יתבי אתפליג ס ליליא, א"ל ר' יהודה לר' יוסי, השתו
רוחא דצפון אתער, וליליא אתפלג, ו והשתא ז עדנא דקודשא ב"ו
ח תאיב לקלהון דצדיקיא בהאי עלמא, אינון ס דמשתדלי באורייתא, השתו
י קב"ה יא ציית יב לן, יג בהאי אתר, לא יד נפסוק סו מלי דאורייתא.

תסז) פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מכל טו רע, יי הא אתמו
ואוקמוה. אבל תא חזי, כתיב ב הנה אנכי שולח מלאך יי וגו', דא הוא מלאן
דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבני נשא, יט והאי איהו דאזמין ברכאן לכי
עלמא, בגין כ דאיהו נטייל לון בקדמיתא, ולבתר כא איהו אזמין לו
בעלמא, ובגין ככ דא כתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניך. י ושלחתי לפניך
כג מלאך.

תסח) והאי איהו מלאך, דלזמנין כד דכר, ולזמנין נוקבא, והכי איהו
כס דבזמנא כו דאיהו אזמין כז ברכאן כח לעלמא, כט כדן איהו דכר, ואקרי
דכר. ל כדכורא דאזמין ברכאן לא לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא
ובזמנא לב דקיימא בדינא על עלמא, כדן אקרי נוקבא, כנוקבא לב דאיהו
עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדן אקרי נוקבא. לג ועל דא לזמנין
אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

מסורת הזהר

א) (ישעיה כ"ו) וירא קט"ו ציון ו' ח'. ב) (שמות כ"ג) לעיל י"ח צ"א. ג) (שם ל"ג) ח"ב קכה. ח"ג קסו.
חלוסי גרסאות א זמינין, ז ליג טלא, נ ליג לעילא, ד יתבין, ס מוסיף ליליא עליהון, ו מוסיף
והשתא איהו, ז עמא; עינא, ח חאב, ט דמשתדלין השתא באורייתא, י דקביה, יא אצית,
יב לקול מלייהו, יג בתתוא; להאי, יד גפטיק, טו במלי, טז מוסיף רע יברך את הנערים וגו', יז ואוקמוה
והא אוקמוה, יח ליג וגו', יט האי איהו, ודאי, כ דהאי, כל ליג איהו, ככ כך, כג מוסיף מלאך וגו',
כד זכר, כה בזמנא, כו דאזמין, כז ברכא (ד"א), כח לעילא, כט ליג מן כדן עד בזמנא, ל כמו דכורא,
לא מוסיף לתתא לנוקבא, לב דקאי; דקאים (אה"ל), לג ליג דאחי; דעוברתא, לד ליג מן ועיד עד וכלא.

המלאך הגואל

הטלם

מאמר ב'

שהטל עצמו הוא רק אור החסד, וכמה רבבות
מדרגות נזונות ממנו, מאותו הטל, וממנו
עתידים להחיות המתים, ז"ש הקיצו ורננו
שוכני עפר כי טל אורות טלך, דהיינו טל מאלו
אורות עליונים המאירים למעלה.

תסו) ער דרוזו יתבי וכו': בעוד שהיו יושבים
נתחלק הלילה, אמר לו ר' יהודה
לר' יוסי, עתה רוח הצפון נתעורר והלילה
נתחלק ועתה הזמן, שהקב"ה חושק לקולם של
הצדיקים בעולם הזה, אלו העוסקים בתורה,
הקב"ה מקשיב להם עתה, במקום הזה לא
נפטיק מלעסוק מדברי תורה.
תסז) פתח ואמר, המלאך הגואל וגו': זהו
למדנו ובארוהו, אבל בוא וראה
כתוב, הנה אנכי שולח מלאך וגו', זהו מלאך
(רמ"י דף ר"כ ע"א)

תסח) והאי איהו מלאך, דלזמנין כד דכר, ולזמנין נוקבא, והכי איהו
כס דבזמנא כו דאיהו אזמין כז ברכאן כח לעלמא, כט כדן איהו דכר, ואקרי
דכר. ל כדכורא דאזמין ברכאן לא לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא
ובזמנא לב דקיימא בדינא על עלמא, כדן אקרי נוקבא, כנוקבא לב דאיהו
עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדן אקרי נוקבא. לג ועל דא לזמנין
אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

תסח) והאי איהו מלאך, דלזמנין כד דכר, ולזמנין נוקבא, והכי איהו
כס דבזמנא כו דאיהו אזמין כז ברכאן כח לעלמא, כט כדן איהו דכר, ואקרי
דכר. ל כדכורא דאזמין ברכאן לא לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא
ובזמנא לב דקיימא בדינא על עלמא, כדן אקרי נוקבא, כנוקבא לב דאיהו
עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדן אקרי נוקבא. לג ועל דא לזמנין
אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

תסח) והאי איהו מלאך, דלזמנין כד דכר, ולזמנין נוקבא, והכי איהו
כס דבזמנא כו דאיהו אזמין כז ברכאן כח לעלמא, כט כדן איהו דכר, ואקרי
דכר. ל כדכורא דאזמין ברכאן לא לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא
ובזמנא לב דקיימא בדינא על עלמא, כדן אקרי נוקבא, כנוקבא לב דאיהו
עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדן אקרי נוקבא. לג ועל דא לזמנין
אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

תסט) כגוונא דא כתיב, * ואת להט החרב המתהפכת, מלאכין אית
 ב שלחון בעלמא, (ב) * דמתהפכין לכמה גוונין, לזמנין י נוקבי, לזמנין דכורי,
 לזמנין ד דינא, לזמנין י רחמי, וכלא בחד גוונא. כגוונא דא האי מלאך,
 ו בגווגין סגיאין איהו, וכל גוונין דעלמא, כלהו י איתנהו בהאי אתר. ורזא
 דא י כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום * הגשם כן מראה הנגה סביב הוא
 מראה דמות כבוד ה'. * וכמה דאית ביה כל אינון גוונין, הכי י נמי אנהיג
 ככל עלמא.

תוספתא

תע) רחימי יא עלאי, מארי דסכלתנו אסתכלו, יג (ג) הורמני ידיען
 יג (ג) בקולפי י דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעינין בסכלתנו,
 וידע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גוונין * כחדא
 כלידן, * ואינון: חוור וסומק וירוק, תלת גוונין כחדא * אשתליבאן דא * עם דא,
 * מזדווגן דא עם דא, * מגרופיא תתאה כל אצטבע, ונפקא מגו כג גוונין אלין.
 תעא) כג וכל גוונין כג אלין, אתחזון בהאי, חיזו איהו לאסתכלא,

מסורת הוזהר

ה) כראשית יג כ"י. (ג) שרים המושלים אשר להם ידוע. (א) (בראשית ג') כ"ב ע"ו צ"א. (ב) (יחזקאל א')
 (ג) כהנאלה כהנסה שסם משיגים ומניסים התקרכו לידע
 מי מכס בעלי עינים סי' בעלי ההשגחה וההשגה לידע סוד חליות גי קוים של חסד דין רחמים שסם נרמזים כגי
 גוונים כמדע.

דרך אמת

חלוסי גרסאות ה שלחן; מוסיף שלחן ממנו. כ דאינון מתהפכין. ג דכורין ולזמנין נוקבין. ד בדינא.
 ס ברחמי. ו דסגיאין גוונין. ז אתייהיב. ח הגשם וגו'. ט ל"ג וכמה. י ל"ג נמי.
 יא עלאין. יג הורמני יג בקולפוי. יד דסכת; דסכתא; דסיכתא. טו ואינון כלידן כחדא. טז ואינון תלת גוונין
 חוור וסומק וירוק כחדא. יז אשתלבן. יח דא ול"ג עם. יט מזדבגן; מזדבגאן. כ סן גרפא. כא אצטבא.
 כג אלין גוונין גוונין. כד כל. כה ל"ג אלין.

תלת גוונין

הסורם

מאמר

השייכים לק ימין. בעלי דין ידועים במקל חובלים,
 קרבו לדעת היינו השייכים לקו שמאל, שמשם כל
 הדינים. מי מכס. בעלי העינים בתבונה. דהיינו
 השייכים לקו האמצעי, שזכו לחכמה המקובלת ע"י
 תבונה. ויודע, שבשעה שעלה ברצונו של סוד
 הסודות, להוציא ג' צבעים הכלולים יחדיו,
 שהם לבן אדום וירוק. דהיינו ג' קוין: ימין שהוא
 לבן, ושמאל שהוא אדום, ואמצעי שהוא ירוק
 ג' צבעים משולבים יחד זה בזה, ומתחברים
 זה עם זה, הנה או מגריפה תחתונה,
 שהיא הנוקבא, נצטבע ויצאה מתוך הצבעים,
 האלה.

תסט) כגוונא דא כתיב וכו': כעין זה כתוב,
 ואת להט החרב המתהפכת, דהיינו
 שיש מלאכים שליחים בעולם שמתהפכים לכמה
 אוסנים, פעם לנצקה ופעם לזכר, פעם לדין
 ופעם לרחמים, והכל הוא בענין אחד. (ע"י
 מירושו לשיל כ"ב ע"ח ד"ה ביאור) כעין זה אותו
 מלאך הוא באוסנים רבים, וכל צבעי העולם,
 שהוא הנוקבא, כולם, שהם לבן אדום ירוק, הם
 במקום זה, וזה סוד כמראה הקשת אשר יהיה
 בענן וגו'. שג' גוונים הנ"ל הם מראה הקשת. שהיא
 הנוקבא. וכמו שיש בו, במלאך, כל אלו הצבעים
 כן הוא מנהיג לכל העולם. וענין ג' גווני הקשת
 כבר הארכנו בו לעיל (בראשית א', אות ע'
 וע"א, בסולם).

תעא) וכל גוונין ארין וכו': וכל צבעים הללו,

לבן אדום ירוק, נראים בה, בנוקבא.
 היא מראה להסתכל, שבה בלכד נוהגת ראייה (כנ"ל
 ב"א ע"ד ד"ה ועלמא דאתגליא ע"ש) והיינו בשעה
 שנראית

תוספתא

תע) רחימי עלאי וכו': : אהובים העליונים בעלי
 התבונה, הסתכלו. היינו אותם הנשמות

(דפו"י דף רלב ע"א)

א כעינא דבדולחא אתחזי בשעתא, ב כגוונא ג דבטש בגווה, ה כי אתחזי לבר, ז אלין תלת גוונין סחרן להאי, ח וגוונא אזלא סלקא ונחתא, ט קסטורין י דקטרא י קביעי ז בגווה.

תעב) גוונין סחרין ח כלידן כחדא, ט סלקין י לה לעילא ביממא, ונחתא בלייא, שרגא דדליק אתחזי בלייא, ביממא אסותרת נהורא, טמירא במאתן וארבעין ותמניא יא עלמין, בלהו אזלין יב בגווה יג מלעילא לתתא, גו תלת מאה ושתינ וחמש שייפין גניזא ואתכסיא לתתא. תעג) מאן יד דמפשפש * לאשכחא לה, יתבר טו גדפין טז קליפין יז טמירין, ויפתח יח תרעין, מאן דזכי למיחמי, יחמי גו ידיעה וטכלתנו, כמאן

דרך אמח

א) היכלות של קשר המכר מני קוין קשורים וקבועים כס והם ענפי הני גוונים המכרים. ב) מי שמפשפש והולך להשיג מזהו סוד הכתיבה אשר בה שס"ה איברים שהם שס"ה לאוין שכתורה אזי איז לו להשיג דבר מה אם לא שכר מחילה קליפות חילונות מעולם העשיה שהם ככספים קליפות נסתרים ובהסתברותם אזי יפתח שער שלה להשיג מה שאפשר להשיג.

חלופי גרסאות א בעינא, ז דגוונא, ג בטש, ד תלת אלין, ט דקטרא, ו קביעין, ז בנזון, ח מוסיף גוונין כלידן, ט סלקי י ליג לה, יא ליג עלמין, יב בגינתא, יג מעילא, יד דמשמש, טו גויסין, ז גויסין, ח גריסין, טו גויסין, יז טמירין, יח טמירי, יט תרעא.

הסולם

מאמר

תלת גוונין

ווי"ש סלקין לה לעילא ביממא דהיינו לזוג סב"פ עם ז"א, ונחתא בלייא שיורדת לזוג אחרים מבחינתה עצמה, אבל אתחזי בלייא, שבלילה נראה בחינתה עצמה דהיינו הארת חכמה שבה, אלא שאינה מאירה כג"ל, ביממא אסתתרת, ביום, אע"פ שיש לה הארת סב"פ, מ"מ בחינתה עצמה נסתרת, כי מתבטלת כולה לז"א כג"ל.

שנראית כעין הברולה, כפי שהכה בתוכה, היינו לפי הזוג והכאה דז"א שנוזוג בה בג' גוונין שלה, כן נראה בנוקבא מבחוק, שאלו ג' צבעים מסבבים אותה לימינה ולשמאלה ולאמצעה, וצבע הולך, עולה, יורד, כלומר, שצבע הלבן שהוא ימין, הולך להכלל בשמאל, וצבע האדום שהוא בשמאל עולה, דהיינו שמאיר ממטה למעלה, וצבע הירוק שהוא באמצע, יורד, שהוא המאיר מלמעלה למטה, ממזנים פועלי הדין קבועים בתוכה, להעניש את הממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה.

תעב) גוונין סחרין כלידן וכו': הצבעים שמסבבים את הנוקבא הכלולים יחד, מעלים אותה לזוג סב"פ עם ז"א, ביום, ויורדת לבחינתה עצמה בלילה והיא כמו נר הדולק שהארתו נראה בלילה, וביום, הארתו נסתרת ואינה נראה, האור נסתר ברמ"ח עולמות, כולם הולכים ומאירים בתוכה ממעלה למטה, תוך שס"ה חלקים, שהם גוונים ומכוסים למטה.

פירוש, כי ב' זוגים יש בנוקבא, דיום ורצות לילה, ויש מעלה בלילה שאז מאירה בבחינתה עצמה, שהיא הארת חכמה, ויש חסרון, שהוא זוג דאחרים המחוטר חסדים ואינה מאירה משום זה, ויש מעלה בזוג של יום שאז מקבלת מזוג פנים כסנים עם ז"א, אבל יש חסרון שאז מתבטלת בחינתה עצמה, בסוד דלית לה לגרמה ולא מידי (כג"ל ב"א דף ק"ה דיה, וכבר ע"ש).

(דע"י דף רל"ב ע"א * דף רל"ב ע"ב)

וחן ביום והן בלילה, הנוקבא מקבלת הארוותיה מז"א, שנקרא הורה, שכולה ימין ושמאל ותורה עם ב' כוללים דימין ושמאל, היא בגי' תרי"ג, אשר רמ"ח מהם, הם בימין ונחונים אל הנוקבא ביום, ושס"ה מהם הם בשמאל שלו, ונחונים אל הנוקבא בלילה, והרמ"ח מאירים בה ממעלה למטה, והשס"ה רק ממטה למעלה בלבד, ולא למטה ווי"ש ברמ"ח עלמין בלהו אזלין לגווה מרעירא לתתא, כי אורות הימין יכולים להאיר ממעלה למטה, גו שס"ה שייפין גניזא ואתכסיא לתתא, אלא רק ממטה למעלה בלבד, להיותם אורות של שמאל.

תעג) מאן דמפשפש לאשכחא וכו': מי שמחזר להשיג אותה, ישבר כנסים המסתירים אותה, וקליפות הנסתרות, ואז יפתח השערים, מי שזוכה לראות, יראה בדעת ותבונה

תעזו) ובגין כך, ועז מלך משפט אהב, א ולא אחתקנת כנסת ישראל אלא במשפט, בגין דמתמן איתזנת. וכל ברכאן ד דנטלא, מתמן א נטלא. ובגין כך ועז מלך משפט אהב, כל תאיבו, וכל רחימו י דילה לקביד משפט. אתה כוננת משרים, רזא דתרין כרובים לתתא, דאינון תקונא ויישובא דעלמא, והא אתמר.

תעז) רבי א חוקיה פתח ואמר, א הללו יה הללו עבדי ה' הללו את שם ה', האי קרא אית לאסתכלא ביה, כיון דאמר הללויה, אמאי הללו עבדי ה', ולבתר הללו את שם ה'. אלא הכי תנינן, א מאן דמשבח א לאחרא, אצטריך לשבחא ליה כפום יקריה, וכפום יקריה הכי אצטריך א שבחיה, ותנינן מאן דמשבח לאחרא, בשבחא דלית ביה, הוא א גלי גנותיה, י וצבי לגלאה ליה, ועל דא, מאן דעביד הספדא על בר נש, אצטריך כפום יקריה, ולא יתיר, דמגו שבחיה אתי א) י לגנותיה, ובכלא שבחא אצטריך י כפום יקריה. תעט) ת"ח, הללויה: הכא א) אית שבחא עלאה א) דמארי י) דכלא, אתר דלא שלטא ביה עינא למנדע ולאסתכלא, י) דאיהו טמירא דכל טמירין, י) ומאן איהו. י"ה, שמא עלאה על כלא. תפ) ובג"כ הללויה: שבחא ושמא כחדא, כלילין כחדא, והכא סתים מלה

דרך אמת

א) כול נוסע סלמכיס יגנוהו מאלתר טהוא משכמו בדרכי שלחן כו.

מסורת הזהר
א) (תהלים קל"ה).

חלופי גרסאות א) לא. ב) אחקף; אחקסא; אחקסת. ג) מוסיף אתזנת ארעא. ד) רזא נטלה. ה) נטלה. ו) ריליה איהו לקבל. ז) יצחק. ח) רמאן. ט) לחרא; לאחרא; (אה"ל). י) מוסיף דלהוי שבחיה. יא) מוסיף גלי גלותא וסבב גנותיה. יב) ואיהו סבב לגנאה ליה; וסבב לגנאה ליה (אה"ל). יג) לדי גנותיה. יד) מוסיף דלהוי כפום. טו) איהו. טז) ומאריה. יז) וכלא. יח) מוסיף אתר דאיהו. יט) מאן.

מאמר

הסולם

הללו עבדי ה'

תעזו) ובגין כך ועז וכו': ומשום זה אומר הכתוב, ועז מלך משפט אהב, שלא נתקנה כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אלא במשפט, שהוא מחוץ כלולים מחכמה וחסדים יחדיו כנ"ל, משום שמשם נזונת, שה"ס חסדים וכל הברכות שמקבלת משם היא מקבלת שה"ס חכמה, ומשום זה, ועז מלך משפט אהב, שכל חשקה וכל אהבתה הוא לקבל משפט. אתה כוננת משרים, היינו סוד שני הכרובים למטה, שנקראים משרים. שהם תקון וישוב העולם, וכבר נתבאר. (וביאור הכרוכיה ויחס שלהם למחין דחיה שה"ס משפט, ע"י לעיל בהקס"ו רף ז' ד"ה ובגין). תעז) רבי חוקיה פתח וכו': רח"ט ואמר הללויה הללו עבדי ה' וגו'. במקרא זה יש להסתכל, כיון שאמר הללויה, למה אומר עז, הללו עבדי ה', ואחר כך, הללו את שם ה'. ומשיב, אלא כך למדנו, מי שמשבח לאחר, צריך לשבח אותו לסי כבודו, וכפי (דשו"י דף רל"ב ע"ב)

כבודו צריך להיות שבחו. ולמדנו מי שמשבח לאחר בשבח שאין בו, הוא מגלה גנותו. כלומר, שמסבב שיגולה גנותו, ועל כן, מי שעושה הספד על אדם, צריך שיהיה כפי כבודו ולא יותר. כי מתוך שבחו סושו שיבוא לידי גנותו, ותמיד צריך השבח להיות רק כפי כבודו. תעט) ת"ח הללויה וכו': בוא וראה, הללויה, כאן, יש שבח עליון של אדון כלי מקום, שאין העין שולטת בו לדעת ולהסתכל, שהוא נסתר מכל הנסתרות, ומי הוא, הוא השם י"ה, שם, העליון על כל. פירוש, השם י"ה ה"ס ג"ר, כי קוצו של י"ה ה"ס כתר, י"ה ה"ס חכמה, ה' ה"ס בינה, ואין השגה בג"ר כנודע, וז"ש אחר דלא שרמא ביה עינא וכו'. תפ) ובג"כ הללויה וכו': ומשום זה, הללויה, הוא שבח ושם ביחד כלולים כאחד. כמ"ס לעיל (וישלה ס"ג ד"ה ת"ח ע"ט) וכאן סותם הדבר

א דאמר י הללויה, ולא אמר מאן הללויה, למאן אמרו : הללו, אלא ד כמה דייה סתים, הכי ס שבחא ו דשבחי סתים אינון, דמשבחי לא ידענא מאן אינון, והכי אצטריך למהוי כלא סתים, ברזא עלאה, ולכתר דסתים ברזא עלאה, גלי ואמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה', בגין דדא איהו אתר, דלא סתים, כהוא עלאה טמירא דכל טמירין, דא הוא אתר דאקרי י שם, כד"א * אשר נקרא שם שם ה'.

תפא) קדמאה סתים ס דלא גליא, ס תניינא סתים וגליא, ובגין י דקיימא באתגלייא, אמר י אינון דקא משבחי להווא אתר מאן אינון, וקאמר דאינון עבדי ה', דאתחזון י ל שבחא לאתר דא.

תפב) יהי שם ה' מבורך, מאי י שנא דקאמר י יהי. סו אלא יהי, רזא דאמשכותא מהווא ס אתר עלאה, י דאיהו סתים י דקארן, דאיהו ייה, עד רזא דברית, י דאיהו יו"ד תתאה, כגוונא דיו"ד עלאה, שירותא כסופא.

תפג) ובגין כך יהי, רזא דאמשכותא י מטמירא דכל טמירין, עד דרגא

מסורת הזהר

(א) (שמואל ב' ו').

חלוסי גרסאות א ואמר. ב הללו (עברי ה'). ג ל"ג הללו. ד כמאן ריהא. ה שבחי (אח"ל). ו רשבחי. ז מוסיף תמן שם. ח דא. ט ל"ג חניינא. י דאמר; דקאמר; דאחקיימא. יא לאינון באינון משבחין להאי. יב מוסיף אינון לשבחה. יג ל"ג שנא דקאמר. יד ל"ג יהי אלא יחי. טו ל"ג אלא יהי (ד"א). טז שמא. יז ל"ג מן דאיהו עד דאיהו. יח כדקאמרן. יט דהיא. כ מן סמירא.

הללו עבדי ה'

הסולם

מאמר

שאמרנו, שהוא ייה, עד סוד הברית, שהוא יוד תתאה כעין יוד עלאה, תהתחלה כסוף.

פירוש. ז"א נקרא הוי"ה, והנוקבא נקראת אדני"ו וו"ס יהי שם ה', כי שם היא הנוקבא, ה' ז"א. וביחודם משתלבים ב' שמות, הללו זה בזה, ומצטרף מהם 'אהרונה' ויש כאן ב' יודין, 'הראשונה' שהוא חכמה, שהיא 'של הוי"ה, ו' האחרונה שהיא 'של אדני, היא חכמה חתאה. כנ"ל (ב"א רס"ו ר"ה טירוש) ע"ש ביאורם. וז"ש רזא דאמשכותא מהווא אתר עלאה וכו' ייה, שה"ס י ראשונה של יאהדונה"י, ונמשך ממנה שפע החכמה, עד רזא דברית, שהיא הנוקבא, דאיהו י תתאה, היינו י אחרונה של יאהדונה"י, כנוונא ד' עלאה, כמו שיוד עליונה של יאהדונה"י היא חכמה, כן י תחתונה של יאהדונה"י מקבלת ממנה, ונעשתה לחכמה חתאה. שירותא כסופא, ש' הראשונה ו' האחרונה נעשות שוות זו לזו ושתיהן הן חכמה.

תפג) ובגין כך, יהי וכו': ומשום זה, יהי, הוא סוד ההמשכה מן הנסתר מכל הנסתרות שהוא י ראשונה של יאהדונה"י, עד מדרגת

הרכב, שאומר הללויה ואינו אומר, מי הוא האומר הללויה, ולמי יאמרו הללו. אלא כמו השם ייה הוא סתום, כך השבח שמשבחים, סתום, ואלו המשבחים איני יודע מי הם. וכך צריך להיות סתום הכל בסוד עליון. ואחר שכבר סתם בסוד עליון, גילה, ואמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה', שגילה מי הם המהללים ולמי הם המהללים, משום שזה הוא מקום, שאינו סתום כאותו העליון הנסתר מכל הנסתרות, שהוא ייה, כי זהו מקום שנקרא שם, דהיינו הנוקבא, כמש"א אשר נקרא שם שם ה', שפירשו הנוקבא שנקראת, שם.

תפא) קדמאה סתים וכו': הראשון, שהוא ייה סתום ואינו מגולה, השני שהוא שם ה', סתום ומגולה. ומשום שהוא עומד בהתגלות, אמר הכתוב, שהם משבחים למקום ההוא, הנקרא שם ה', ומי הם המשבחים, ואומר, שהם עבדי ה', הראויים לשבח למקום הזה, לנוקבא.

תפב) יהי שם ה' מבורך: שואל, מהו השינוי שאומר יהי, ומשיב, אלא יהי ה"ס המשכה מאותו מקום עליון שהוא סתום, (דש"י דף רל"ג ע"ב)

תתאה, ובמלה דא אתקיים כל עונדא דבראשית, כד"א * יהי רקיע, י יהי מאורות, י יהי אור.

תפד) בכל אינון עובדין דלעילא כתיב יהי, בכל אינון עובדין דלתתא, לא כתיב יהי, בגין דרזא דא ב דאיהו אמשכותא ב מרזא ב עלאה, ד סתימין דכל סתימין, לא אתקיים אלא ב במלין ב עלאי דלעילא, ולא אתמר באינון * מלין תתאין ב דלתתא.

תפה) ובדא מתברך שמא קדישא בכלא, ועל דא כתיב יהי שם יי מבורך וגו', ממזרח שמש עד ב מבואו, ב דא אתר עלאה, דקא נהיר מניה שמשא, ונהיר לכלא, ודא הוא אתר ב דרישא עלאה יי סתימאה. תפו) ועד מבואו: דא י הוא י אתר קשרא, דאתקשר ביה מהימנותא כדקא חזי, ומתמן ב נפקן ברכאן לכלא, ועלמא מהכא אתון, כמה דאתמר, ובגין כך קיימא האי אתר לאתזנא מעילא, ולא תברכא מתמן, וכלא קיימא באתערותא ב דלתתא, י דמתערי אינון עבדי יי, כד מברכי שמא קדישא, כדקאמרן. ובגין יי כך דאיהו באתגלייא, כתיב הללו עבדי יי הללו את שם יי.

תפו) אדהכי הוה נהיר צפרא, נפקו מן מערתא, יי ובהווא ליליא כ לא כל דמיכו, אזלו בארחא, כד נפקו מאינון טורין, כ יתבו וצלו צלותא,

מסורת הזהר

(א) ב"א ב"ו צ"א. (ב) ב"א צ"ה צ"ב. (ג) ב"א מ"ג צ"ב.

חלופי גרסאות א איהו ב אמשכותא. ג מוסיף סתימא. עלאה. ד סתימא. ה באינון מלין. (אה"ל). ו עלאין ו לתתא. ח מוסיף מבואו וגו'. ט מוסיף דא איהו, י ליג ונהיר לכלא. יא דרזא. יב מוסיף סתימא דכל סתימין. יג סתימאה דאיהו, יד ליג אתר. טו נפקו. טז דתחא. יז דמתערין. יח ליג כך. יט ובהווא. כ ליג לא דמיכו. כא ליג רמיכו; דמכו. כב יתבו.

מאמר

הסולם

הללו עבדי ה'

וזהו מקום של ראש העליון הסתום. שהוא ראש א"א.

תפו) ועד מבואו: זהו מקום קשר, שנתקשרה בו האמונה, שהיא הנוקבא, כראוי. ששם יחוד ז"א ונוקבא, ומשם יוצאות הברכות לכל, והעולם, שהוא הנוקבא, ניזון מכאן, כמו שלמדנו. ומשום זה, עומד מקום זה, שהיא הנוקבא, להיות ניזון מלמעלה ולהתברך משם. והכל תלוי בהתעוררות שלמטה, שאלו עבדי ה' מתעוררים כשמברכים את השם הקדוש, שהיא הנוקבא, כמו שאמרנו, (באות חס"א) שמשום שהיא בהתגלות, כתוב, הללו עבדי ה' הללו את שם ה' ע"ש.

תפו) אדהכי הוה נהיר וכו': בתוך זה, האיר הבוקר, יצאו מן המערה, ובאותו הלילה לא ישנו. הלכו בדרך. כשיצאו מאלו התרים

סדרגה התחתונה, שהיא יי אחרונה של יאהדונה"י כנ"ל. שז"ס שתי היודין של יד"י. בדבר זה נתקיים כל מעשה בראשית, כמש"א, יהי רקיע, יהי מאורות, יהי אור.

תפד) בכל אינון עובדין וכו': בכל המעשים של מעלה, דהיינו הרקיע והאור והמאורות, כתוב יהי, בכל המעשים של מטה, דהיינו הארץ והימים, ואשר בהם, לא כתוב, יהי, משום שסוד הזה של יהי, שהוא המשכה מסוד הסתום מכל סתום, שהוא יי ראשונה של יאהדונה"י, אינו מתקיים רק בדברים עליונים של מעלה, ולא באלו הדברים של מטה.

תפה) וברא מתברך וכו': ובוה, מתברך השם הקדוש בכל, וע"כ כתוב, יהי שם ה' מבורך וגו'. ממזרח שמש וגו', זהו מקום עליון, שהשמש שהוא ז"א, מאירה ממנו, (דפרי דף רלב ע"ב ב) דף רלב ע"א)

משו לחד כפר, ויתבו תמן כל ההוא יומא, בההוא י ליליא י נמו, עד דהוה ד פלגות ליליא י קמו, ו לאתעסקא באורייתא.

תפת) פתח רבי יהודה ואמר "ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל וגו', ויברכם ביום ההוא, מאי ביום ההוא, דהא סגי י דקאמר ויברכם. ו ותו, כל לאמר כתיב חסר, והכא לאמר בויוו כתיב, מאי שנא. תפט) אלא רזא איהו, ויברכם ביום ההוא, י מאי ביום ההוא, רזא דדרגא דאתמנא י על ברכאן י לעילא. יום ההוא: יום מההוא אתר עלאה, דאקרי הוא, והאי יום ההוא, דלית פרודא בין יום ובין י הוא, ובכל אתר י היום ההוא, י דא תרין י דרגין, דרגא עלאה ותתאה דאינון כחדא.

תצ) ובגין כך, י כד בעא יעקב לברכא לבנוי דיוסף, בריך לון ביחודא י דלעילא י ותתא כלו כלהו כל כחדא, בגין כ דיתקיים ברכתהון, ולבתר כדיל כלא כחדא, ואמר כך יברך כ ישראל. מאי כך. ודאי כד דא רזא דיחודא, כ בקדמיתא מתתא י לעילא, ולבתר נחית י לאמצעיתא, כ ולתתא. לאמור כ בוואו הא אמצעיתא. ולבתר נחית לתתא ל כך. והכי הוא יאות כדקא חזי, מתתא לעילא, ומעילא לתתא.

מסורת הזהר

(א) ח"ב ט. ח"ג קיט: קל. רפא: רצה: ת"ז ת"ע קלב:

חלוסי גרסאות א ויחיבו. כ ליג מן ליליא עד ליליא. ג באימו; גייסו. ד בשלגות; סלגי. ס מוסיף כד. [וכר] הוה בשלגותא [פלגות] דליליא [ליליא] קמו. ז למלעין. ז ליג ויברכם ביום התתא. ח דאמר. ט ותו כללא כתיב לאמר אלא בוואו לאמור כתיב הכא מיש; ותו כללא כתיב אלא תרי לאמר כתיב הכא מיש; ויברכם לאמר כתיב הכא מיש ולג מן ותו עד מיש; ותו כללו לאמר חסר כתיב והכא לאמור כתיב [הכא] מיש; ותו כללו כתיב לאמר חסר והכא לאמר כתיב הכא מיש (אה"ל). י ליג ויברכם ביום התתא. יא מאן; מוסיף מאן ויברכם; ליג מאי ביום התתא. יכ מוסיף על כל. יכ דלעילא. יכ ההוא. יכ יום. יכ מוסיף דא הוא. יכ עלאין. יכ ליג כר. יכ ליג דלעילא ותתא כלו; דעלמא עלאה ותתאה כהוא. כ ליג ותתא. כל מוסיף כהוא לאמור בוואו דאתכליל [ראכלול] ואיו בינייהו ועד יחד [ייחד] לון ביחודא דלעילא [מוסיף לעילא אמיל] כלו כהוא. ככ דתתקיים. ככ מוסיף ישראל לאמר. ככ ליג דא. ככ יום התתא ולג בקדמיתא. ככ מוסיף לעילא יום התתא לעילא. ככ לתתא לאמצעיתא; לאמצעותא (אה"ל). ככ ליג ולתתא (אה"ל). ככ בוואו. ל ליג כך.

ויברכם ביום ההוא

הסולם

מאמר

ההרים, ישבו והתפללו תפלה. באו לכפר אחד וישבו שם כל היום ההוא, בלילה, ישנו עד שהיה חצות לילה, ואז קמו לעסוק בתורה.

מאמר ויברכם ביום ההוא

תפת) ויברכם ביום ההוא לאמור וגו': שואל, ויברכם ביום ההוא, מהו ביום ההוא. היה מספיק שיאמר, ויברכם, ועוד, בכל מקום כחוב לאמר חסר ו', וכאן לאמור עם ו'. מהו השינוי.

תפט) אלא רזא איהו וכי: ומשיב, אלא תוא סוד. ויברכם ביום ההוא. מהו ביום ההוא, הוא סוד המדרגה שנתמנתה על הברכות של מעלה. שהיא בינה יום הדוא,

(רש"י דף ר"ג ע"א)

תצ) ובגין כך כד וכי: ומשום זה, כאשר דצה יעקב לברך את בני יוסף,

ברך אותם ביחוד של מעלה ומטה כולם כאחד, בשכיל שיתקיים ברכתם, ואחר כך כלל כולם יחד, ואמר כך יברך ישראל, מהו כך.

אלא ודאי כך הוא סוד היחוד, בתחילה ברך מפתח למעלה דהיינו ויברכם ביום ההוא, שהוא

י"א ל

תצא) בך יברך ישראל, מאי ישראל, ישראל סבא, יבורך ישראל לא כתיב, אלא יברך, ה' דהא ישראל נטיל ברכאן י מלעילא. ולבתר איהו מברך לכלא. בהאי דרגא תתאה דייקא. דקאמר בך יברך ישראל לאמר. תצב) ישימך אלהים כאפרים וכמנשה, אקדים ליה י לאפרים בקדמיתא, בגין דאפרים על ד שמא ה' דישראל י אקרי. מנ"ל. ז מהא, ה' דכד שבטא דאפרים י נפק, עד לא אשתלים זמנא דשעבודא דמצרים, דחקו שעתא ונפקו מן גלותא, י קמו עליהון שנאיהון וקטלו לון, יא וכתיב א בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה, משמע דכתיב כל בית ישראל המה, ועל דא אקדים י לאפרים קדם מנשה. בגין כך אפרים (ה) י מטוליה י דסטור מערב, ומטלנוי הוה.

תצג) ת"ח, ברכתא דברוך יו י לבני יוסף, אמאי אקדים לון ברכאן, עד לא יברך לבנוי. אלא מכאן, דחביבותא יו דבני בנוי, י חביב עליה יו דבני יתיר מבנוי, ובגין כך, אקדים חביבותא דבני בנוי קודם לבנוי, י לברכא לון בקדמיתא.

תצד) ויברכם ביום ההוא כ לאמר, ר' יוסי פתח כל ואמר, י יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו', יי זכרנו יברך: יי אלין גוברין. יברך את

דרך אמת

מסורת הוזהר

(ה) הליכחו ומטנו היה לנד מערכ טי כמדכר קי"ס ט"ב. (א) (יחזקאל ל"ז). (ב) (תהלים קט"ו) ח"ג קיז:

חלוסי גרסאות ה' דהאי. ג דעיל; דעילא. ג אפרים. ד שמייה. ס דיוסף. ו אקריה (י"א). ז מכד זמנא דשבטא. ח דשבטא וד"ג דכד. ט נסיק (אה"ל). י נפקו. יא החייד; דכתיב. יב אפרים למנשה. יג מטולא. יד מסטר; דסטור. טו ל"ג לבני יוסף. טז דבר בנוי; דבני לבני. יז ל"ג חביב. יח ל"ג דב"ג. יט דברוכי זכי לון. כ מוסיף לאמר וגו'. כל ל"ג ואמר. ככ מוסיף אלין אינון.

מאמר

הסולם

ויברכם ביום ההוא

מטרם שנשלם זמן שעבוד מצרים, שדחקו את השעה ויצאו מן הגלות, קמו עליהם שונאיהם והרגו אותם. וכתוב, בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה. משמע, שאפרים נקרא ישראל, משכתוב כל בית ישראל המה. ועל כן הקדים את אפרים לפני מנשה. ומשום זה, נסיעתן של אפרים היה לצד מערב, ומסעו היה, כי השכינה היא במערב. שכל ישראל כלולים בה, וע"כ אפרים שנקרא בשם ישראל, היה בצד השכינה.

תצג) ת"ח ברכתא וכו': בוא וראת, הברכה שברך את בני יוסף, למה הקדים ברכתם, מטרם שברך את בניו עצמו. ומשיב, אלא מכאן נשמע שאהבת בני בניו חביב על האדם יותר מבניו, ומשום זה, שאהבת בני בניו קודמת לבניו, הקדים לברך אותם בתחילה.

תצד) ויברכם ביום ההוא לאמור: ר' יוסי פתח ואמר, ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. שקשה למה כתוב

ז"א ובינה ביחד כנ"ל. ואחר כך ירד לאמצע, לז"א, ולמטה, לנוקבא, לאמור עם ו' הוא אמצע, כי ו' רומח לז"א. ואחר כך ירד למטה, ואמר, בך, שיורה על הנוקבא. וכך הברכה היא יפה כראוי, שהיא ממטה למעלה וממעלה למטה.

תצא) בך יברך ישראל: שואל, מהו ישראל, ומשיב, הוא ישראל סבא, שהוא דא דבינה. יבורך ישראל לא כתוב, אלא יברך, שמשמע שיברך לאחרים, והוא כי ישראל סבא מקבל הברכות מלמעלה ואחר כך הוא מברך לכל על ידי מדרגה התחתונה בדיוק, שהיא הנוקבא. שאומר בך יברך ישראל לאמור, שמשמע ש"י בך שהיא הנוקבא, יברך ישראל סבא לכל.

תצב) ישימך אלקים כאפרים וכמנשה: הקדים את אפרים בתחילה, משום שאפרים נקרא על שם של ישראל, מאין לנו זה. מכאן, כי כשיצא שבט אפרים (דמרי דף ר"ג ע"א)

בית ישראל: א אליו נשין. ב בגין דדכורין בעיין לאתברכא בקדמיתא, ולבחר נשין, ונשין לא ג מתברכן אלא ד מברכתהון דדכורין, דכד דכורין מתברכן כדין נשין מתברכן. ואי תימא ס מהא, דכתיב " וכפר בעדו ובעד ביתו, דבעי לכפרא ו עליה בקדמיתא, ולבחר על ביתיה, בגין דמתברכא ו מניה.

תצה) תיח, דנשין לא מתברכן אלא מגוברין, ח כד אתברכן אינון בקדמיתא, ט ומהאי ברכתא מתברכן. אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישראל, אלא קביה יהב תוספת ברכאן לדכורא י דנסיב, בגין דמתברכא מיניה אתתא וכן בכל אתר, * יהיב קביה תוספת ברכאן לדכורא י דנסיב, בגין י דמתברכא י מההוא תוספת י דברכאן. כיון דאנסיב בינ יהיב טו ליה תרין חולקין, חד ליה וחד לנוקביה, ואיהו, נטיד כלא, ס חולקיה י וחולק יי נוקביה.

תצו) תיח ויברכם ביום יס ההוא, כ לבחר לאמור כ בוא'ו, ככ הכא י אתרמיזא כד ברא נוכרא, ג בני בכורי ישראל, וכתוב ג ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא'ו.

מסורת הזוהר

(א) (ויקרא ט"ז) לך קל"ט צ"א. (ב) (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. (ג) (ירמיה ל"א).

חלוסי גרסאות א מוסיף אליו אינון. ב ליג מן ובגין עד ונשין (אח"ל). ג מחברכאן. ד מן ברכחוקן. ה הא כתיב, ו בקדמיתא עליה; עלויה. ז ליג מיניה. ח כד אינון אתברכן [מתברכן] בגוברין בקדמיתא ולבחר כד מתברכן אינון מהחיא [מהחין] ברכתא [מתברכן]. ט מההוא ברכתא אתברכאן (אח"ל). י ליג דנסיב, יא ליג דנסיב. יב דתתברך; מוסיף דמתברכא [דמתברך] מינה נוקבא; דמתברכא מניה אתתא וכן בכל אתר יהיב קביה תוספת ברכאן לדכורא דנסיב בגין דתתברך מניה נוקבא. יג מן תחוא יד ברכאן. קו מוסיף ליה קביה. טו מוסיף נטיד חולקיה. יו וחולקא. יח דנוקביה. יט מוסיף תחוא (לאמור) בריך [ברכאן] לון ולכל דיפקון מנייהו. כ ליג דבחר. כא ביו. כב והכא. ס. אתרמיז, כד ליג ברא.

ויברכם ביום ההוא

הסולם

מאמר

מיוחדת להן, ומשיב, אלא הקביה נותן תוספת ברכה לזכר שהוא נשוי אשה, כדי שתתברך ממנו אשתו, וכן בכל מקום, נותן הקביה תוספת ברכה לזכר שנשא אשה, כדי שתתברך מתוספת זו, וכיון שאדם נושא אשה, נותן לו ב' חלקים, אחד לו ואחד לאשתו, והוא מקבל הכל, חלקו וחלק אשתו. וע"כ כתוב ברכה מיוחדת לנשים, יברך את בית ישראל, כי זהו חלקן, אמנם הזכרים מקבלים גם חלקן, והם נחזנים להן אחר כך, כמבואר.

ב' פעמים יברך, ואומר, ה' זכרנו יברך, אלו הם הגברים. יברך את בית ישראל, אלו הן הנשים, כי הזכרים צריכים להתברך מתחילה ואחר כך הנשים, שנשים אינן מתברכות אלא מברכתם של זכרים, וכשהזכרים מתברכים אז מתברכות הנשים, ואם תרצה נלמוד מכאן, שכתוב, וכפר בעדו ובעד ביתו, שצריך לכפר על עצמו תחילה, ואחר כך על ביתו, הרי שהזכר סודם לנקה, כדי שתתברך ממנו.

תצו) תיח ויברכם ביום ההוא: ואחר זה כתוב לאמור עם ו'. שכאן מרומז בן הבכור, כי ה' רומז על בכורה, שכתוב. בני בכורי ישראל, וכתוב, ואפרים בכורי הוא, ועל זה באה תוספת ו'. על שם אפרים, הנכלל באותה הברכה.

תצה) תיח דנשין וכו': כוא וראה, שהנשים אינן מתברכות אלא מזכרים, כשהם מתברכים תחילה, ומברכה זו של הזכרים, מתברכות, ואינן צריכות לברכה מיוחדת להן, ושאל, אלא במה נעמיד הכתוב יברך את בית ישראל, מאחר שהנשים אינן צריכות לברכה (דש"י דף רל"ג ע"א) (דף רל"ג ע"ב)

חצו) ר' חזקיה פתח, * גלמי ראו * עיניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו',
 האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אבל ת"ח, י כל אינון נשמתיך דהו
 מיומא דאתברי עלמא, כלהו י קיימי קמי קב"ה עד לא נחתו לעלמא,
 בההוא דיוקנא ד ממש י דאתחזון לבתר בעלמא, וההוא חיזו י דגופא
 דב"נ דקאים י בהאי עלמא, הכי י קאים לעילא.

תצח) * ובשעתא דנשמתא י דא זמינא י לאחתא בעלמא, ההיא
 נשמתא י בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא, הכי קאים י קמי
 קב"ה, (ב) ואומי לה קב"ה י דיטור פקודי אורייתא, ולא יו יעבר
 על יו קיימין.

תצט) ומנ"ל דקיימין קמיה, דכתיב י חי יי אשר עמדתי י לפניו,
 עמדתי ודאי, והא אוקמוה. ובג"כ גלמי ראו יי עיניך, עד י לא יתחזי
 י בעלמא. ועל ספרך כלם יכתבו, דהא י כל נשמתיך, י בההוא דיוקנא
 דלהון, כלהו בספרא כתיבין. ימים יצרו, יי הא אוקמוה יצרו ודאי, ולא
 אחד בהם, בהאי עלמא למיקם י בקיומא דמאריהון, כדקא חזי.

תק) ת"ח יומין דב"נ, כד זכי בהאי עלמא בעובדין י טבאן, י יומין
 דיליה י אתברכאן לעילא, י מההוא אתר י דאיהו מדת יומי. פתח ואמר

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) הקביה משכינו שישמור מלוא החוכה ועי' חזק' נס' (א) (חלהים קל"ט) לך קי"ד צ"א. (ב) (מ"א י"ז) ח"ב
 משפטים כסנא.

חלופי גרסאות א עיניך וגו'. ב דכל. ג קיימין; ד מוסיף הו קיימי (אה"ל). ד מוסיף ממש דקיימי כחאי
 עלמא. ה דיתחזון. ו גופא. ז בעלמא ול"ג בהאי; בעלמא דא. ט וכוין בשעתא.
 י ל"ג דא. יא לנחתא. יב בההוא. יג מוסיף לעילא קמי. יד דתטור. טו יעבר. טז קיימיה. יז מוסיף
 לפניו וגו'. יח מוסיף עיניך ראות לא כתיב אלא ראו. יט מוסיף לא אמיא ולא. כ צולטא. כ"א ל"ג
 כ"ב כ"ג ל"ג בההוא. כ"ד ווא. כ"ה מוסיף בקיומא דילהון. כ"ו טבין. כ"ז מוסיף אינון יומין. כ"ח מתברכאן. כ"ט מן
 חהוא. כ"י דהיא.

מאמר

הסולם

גלמי ראו עיניך

חי ה אשר עמדתי לפניו עמדתי ודאי,
 דהיינו מטרם שנברא וכבר בארוה ומשום זה,
 גלמי ראו עיניך מטרם שנראה בעולם.
 ועל ספרך כולם יכתבו, כי כל הנשמות,
 באותה צורה שלהן, כולן בספר כתובות.
 ימים יוצרו, כבר בארוהו שמיוצרים בודאי.
 כלומר שנעשה מהם לבוש להחלש בו. (כנ"ל ר"ף צ"ה
 אות רצ"ט). ולא אחד בהם, שאין יום אחד
 בהם בעולם הזה, שיוכל לעמוד בקיום לפני
 אדונו כראוי.

חצו) ר' חזקיה פתח וכו': רח"פ. גלמי ראו
 עיניך ועל ספרך וגו'. מקרא זה
 העמידוהו בכמה מקומות. אבל בוא וראה,
 כל אלו הנשמות שהיו מיום שנברא העולם,
 כולן עומדות לפני הקב"ה מטרם שיוודות
 לעולם, באותה הצורה ממש שנראות לאחר
 כך בעולם, ובאותה מראה של גוף האדם
 העומד בעולם הזה, כן הוא עומד למעלה.

תצח) ובשעתא דנשמתא דא וכו': ובשעה
 שהנשמה מוכנת לרדת בעולם,
 נשמה ההיא, באותה צורה ממש שעומדת
 בעולם הזה כן עומדת לפני הקב"ה, והקב"ה
 משיב אותה שתשמור מצות התורה, ולא
 תעבור על חוקי התורה.

תצט) ומנא לן דקיימין וכו': ומאין לנו
 שהנשמות עומדות לפניו, שכתוב
 (דפו"י דף רל"ג ע"ב)

מאמר ומדת ימי מה היא

תק) ת"ח יומין דב"נ וכו': בוא וראה, ימין
 של האדם, כשזוכה בעולם הזה
 במעשים טובים, הימים שלו מתכרכים למעלה
 במקום שהוא שנקרא מדת ימיו. שהיא כינה.
 פתח

* הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא וגו', האי קרא אוקמוה; אבל ת"ח. קצי: דא קץ הימין, דאיהו מתקשר ביה בדוד. ומדת ימי מה היא, דא איהו דאתמני ממש על יומי.

תקא) א"ר יהודה, הא שמענא מר' שמעון, דהאי קרא אתמר, על אינון יומין דאתגורו עלוי מאדם קדמאה, דאינון י ע. דהא אתמר, דחייך כלל לא הוו ליה, אלא דיהיב ליה אדם מאינון יומין דיליה, שבעין שנין.

תקב) ורזא דא, וילון לא משמש כלום, וסיהרא לא ונהרת מגרמה כלל, ושבעין שנין נהרין לה, בכל סטרהא. ואינון חיי דוד סתם, ועל דא בעא דוד לקב"ה, למנדע רזא דא, י על מה לית לה חייך סיהרא מגרמה, ולמנדע עקרא י דילה.

תקג) ומדת ימי מה היא, דא יי הוא דרגא יי עלאה סתימא, יי דאיהו קיימא על כל יי אינון יומין, דאינון יי חייך יי דילה, אתר דנהיר יי לכלא: אדעה מה חדל יי אני: אמר דוד, י אנדע על מה חדל אנא נהורא מגרמי, ואתמנע מני, כשאר כל אינון יי נהוראין עלאין דאית לון חייך לכלהו. יי ואנא על מה אנא חדל, ועל מה אתמנע מני. ודא הוא דבעא דוד למנדע, יי ולא אתיהיב ליה יי רשותא למנדע.

מסורת הזוהר

(א) (תהלים ל"ט) נח כ"ח צ"ב.

חלומי גרסאות א דאית ממנא; דממנא; ממש דאיהו מרת ימיו דממנא על יומי. י דאתעמדו ואתגורו בחון על אדם מאדם. י מוסיף עי שנין. י רוחיים. י מוסיף ושמשא דא וסיהרא. י נהירת. י מגרמה. י ל"ג לקב"ה. י הא דעלמא דא לית. י אמאי (אח"ל). יא דיליה. יב איהו. יג דעלמא יד דאיהו (אח"ל). יט ל"ג אינון. יט חיים. יו דיליה; דילי. יז על כלא. יט מוסיף מאי מה חדל אני (אח"ל). כ ל"ג אנדע. כל ל"ג נהוראין; נהורין; חייך. ככ ל"ג מן ואנא ער ולא. כג ל"ג מן ולא ער ח"ה. כד רשות (אח"ל).

מאמר

הסולם

ומדת ימי מה היא

פתח ואמר, הודיעני ה' קצי ומדת ימי וגו', מקרא זה בארוחו. אבל בוא וראה, קצי זהו קץ הימין, שהוא מתקשר בדוד. ומדת ימי, זהו שנחמנה ממש על ימיו, שהיא בינה. (וענין קץ הימין עי' לעיל פרשת נח אות ע"ו ובהסולם).

תקא) א"ר יהודה וכו': אר"י, הנה שמעתי מר' שמעון, שמקרא זה נאמר על אלו הימים שנגזרו עליו מאדם הראשון, שהם ע' שנה. (כנ"ל וישלח אות נ"ג) כי למדנו, שלא היה לדוד חיים כלל, אלא שנחן לו אדם הראשון מימיו, ע' שנים.

תקב) ומדת ימי מה היא: זו היא מדרגה עליונה סתומה, שהיא בינה, שנקראת מדת ימי, משום שהיא עומדת על כל אלו הימים שהם חיים של המלכות, כי חג"ת נהי"מ דו"א נמשכים מן הבינה, היא מקום המאיר לכל. אר"ק מה חדל אני: אמר דוד, אדעה על מה חדל אני אור מעצמי, ונמנע ממנו להיות כשאר כל אורות העליונים שיש להם חיים לכולם מעצמם, ואני על מה אני חדל מאור, ועל מה נמנע ממני, וזה הוא שבא דוד לדעת, ולא ניתן לו רשות לדעת.

תקב) ורזא דא וילון וכו': וזה סוד, הרקיע וילון, שהוא כנגד המלכות, אינו משמש כלום, כי הלבנה, שהיא מלכות, אינו מאירה מעצמה כלום, שז"ס שווד, שהיא כנגד המלכות אין לו חיים, ושבעים שנה מאירים אליה, אל המלכות.

(דפו"י רף רל"ג ע"ב)

תקד) ת"ח, כל ברכאן עלאין, כלהו אתמסרו להאי דרגא, ה לברכא לכלא. ואעיג דלית י לה נהורא י מגרמה, כל ברכאן, ד וכל חידו, וכל טיבו, כלהו קיימין ה בה, ו ומנה י נפקי, ה ועל דא אתקריאת כוס של ברכה. ה ואקרי ברכה ממש, י כמה דכתיב * ברכת ה' היא יל תעשיר, ועל דא כתיב י ומלא ברכת ה' ים ודרום י ירשה.

תקה) ובגין כך אית לה בכלהו י שיור, י ומכלהו אתמליא, ה ומכלהו אית בה, ואתברכא מכל * אינון ברכאן עלאין, ואתמסרו לה ברכאן לברכא, ה מנדן, דאמר רבי יצחק, יעקב בריך לבנוי דיוסף, מאתר דא דכל ברכאן אתמסרו בידיה לברכא, כד"א י והיה ברכה, מכאן ולהלאה ברכאן אתמסרו בידך.

תקו) תא חזי, כגוונא דא ה אנן י מברכין י ומשבחין לשמא דא, וע"ד כ הלילא, דאינון יומין כל דקאמרי הלילא. כ דאמר רבי חייא בהלילא, כ צריכין ג' דרגין, חסידים, צדיקים, וישראלים. כ חסידים, מסטרא דימינא,

מסורת הזהר

(א) (משלי י') נח ס"ח צ"א. (ב) (דברים ל"ג) ח"א רמו: ת"ז חכ"א ס"א. (ג) לך י"ח צ"א.

חלופי גרסאות ה לאתברכא. כ לית. ג מגרמית. ד כל חרו. ה בית. ו ומניה; ל"ג מן ומנה עד כוס. ז קיימי; קיימין. ח ל"ג מן וע"ד עד ואקרי; ואקרי; וע"ד אקרי. ט ל"ג ואקרי ברכה ממש. י על דא. יא מוסיף תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. יב מוסיף ירשה וגו'. יג שאר. יד מכלהו. טו ל"ג ומכלהו אית בה. טז אמר ול"ג ומגלן דאיר; לתתאי מנה בין למלאכין דלתתא בין לכל עימא דלתתא מגלן דאמר; ומגלן דכל ברכאן אתמסרו לה לברכא ול"ג דאיר יצחק עד דכל (אה"ל). יז אינון. יח מברכאן; מברכין. יט מוסיף לית; לה. כ כלילא. כא רקאמרן; דקאמר. כב וקאמר; ואמר. כג צריך. כד וישראל; מוסיף בגין דיסתלק (דסתחלק) יקרא לקביה על כלא באלין דרגין וחסידיס צדיקים וישראלים).

מאמר המולם כל ברכאן — להאי דרגא

פירוש. כשנאמר למלכות לכי ומעטי אח עצמך, ונתמעטה ויצאה מאצילות לבריאה, מאז לית לה חיינ לסיתרא מגרמה, (כנ"ל ב"א דף ק"ח בד"ה וכבר ע"ש) ומבחינת מה שהיתה נכללת מקודם לכן בכל הספירות דאצילות יצאה עתה מהן, ולא נשאר ממנה כלום בכל הספירות. שז"ס דוד אין לו חיים כמ"ש לפיל. אמנם אח"כ נתקנה ע"י ז"א, שבנת אותה מז"ס חג"ת נהי"מ שלו, שז"ס ע' שגה שנחן ארה"ר לדוד כנ"ל, ונמצא עתה אע"פ שאין לה מעצמה כלום, מ"מ שוב השיגה בגין פרצושה בשלמות, אלא ע"י ז"א, ומשום זה חזרה ונכללה בכל הספירות דאצילות, וכל הספירות חזרו ונכללו בה. וז"ש ובגין כך אית לה בכלהו שיור, כי חזרה ונכללה בהן, ומכלהו אית בה, שכל הספירות חזרו ונכללו בה כמקודם המיעוט.

תקו) ת"ח כל ברכאן וכו': בוא וראה, כל ברכות העליונות כולן נמסרו למדרגה הזו, שהיא מלכות, לברך לכל. ואע"פ שאין לה אור מעצמה, כל הברכות, וכל חדוה, וכל טוב, כולם נמצאים בה, וממנה הם יוצאים, ועל כן נקראת כוס של ברכת, ונקראת ברכה ממש, כמ"ש ברכת ה' היא תעשיר, שכרכת ה' היא המלכות, ועל כן כתוב, ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה.

תקה) ובגין כך אית וכו': ומשום זה, יש לה למלכות שריד בכל הספירות שכולן נכללות ממנה, ונתמלאה מכולן, ומכולן יש בה שכולן נכללות בה, ונתברכה מכל ברכות העליונות, ונמסרו הברכות בידה לברך. שואל מאין לנו זה, ומשיב, דא"ר יצחק, יעקב בריך לבנוי של יוסף, ממקום זה, שכל הברכות נמסרו בידה לברך, כמו שאתה אומר והיה ברכה, שפירושו שזוכה למלכות שהיא ברכה, ואז מכאן ולהלאה נמסרו הברכות בידך, כי כל הברכות בידי המלכות הן.

(ראוי דף רל"ג ע"ב י' דף רל"ד ע"א)

תקו) ת"ח כגוונא דא וכו': בוא וראה, כעין זה, דהיינו כעין שנבנתה ב"ס דז"א, אנו מברכים ומשבחים לשם הוה, להמלכות,

ועל

צדיקים מסטרא דשמאלא, וישראל מכל א' אינון סטרין, בגין ד' דישראל כלילן מכלהו, ועל דא אסתלק תושכחתא דקודשא בריך הוא מכלא, וכן בכל אתר דישראל משבתן ליה לקודשא בריך הוא מתתא, אסתלק יקריה בכלא.

תוספתא

תקז (ב) * קל גלגלא י מתגלגלא ד מתתא לעילא, (ג) רתיכהא ה טורקהא אזלין י ומתגלגלי. קל נעימותא סלקא, ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל שופרא נגיד ז בעומקי ח דדרגי ט אסחר י גלגלא י סחרנהא.

דרך אמת

(ח) קול הגלגל שמחלגלל בנעימות ממסה למעלה, (ג) מרכבויה סגורים וענמים כולכים ומחלגללים והוא חלשון פרוקו נלי שטי לשון פנייה.

חלוסי גרסאות א' אלין (אה"ל). ז דישרים; מוסיף דישרים דישראל. נ מגלגלא. ד בנעימותא פ תרטיי. ו ומתגלגלין. ז בעומקיה. ח דוריגין; דרגין. ט ואסחר. י דרגא. יא סחרניה.

קל גלגלא מחלגלא

הסולם

מאמר

ג' נקודות בנקודת השורק שה"ס קו שמאל, ויש ג' נקודות בנקודת החירק, שה"ס קו אמצעי. ונמצא שיש בחינת הגלגול בכל אחד מג' הקוין. וכאן בתוספתא מדבר מג' הקוין שבנקודת החירק, שה"ס קו אמצעי, שהוא ז"א הנקרא קול, וע"כ מכנה אותם ג' קלין. (ועי' פרשת נח דף כ"ג ד"ה קטורי).

ועל כן ההלל, שבאלו הימים שאומרים הלל, אמר ר' חייא, שבהלל צריכים ג' מדרגות, חסידים, צדיקים וישראלים. חסידים הם מצד ימין, צדיקים הם מצד שמאל, וישראל מכל אלו הצדדים, כי ישראל כלולים מכולם, כי הוא קו אמצעי הכולל ב' הקוין ימין ושמאל. שהם כנגד ב' הקוין שהמלכות מקבלת מז"א, אע"פ שאין לה מעצמה כלום. ועל כן נתעלה שבחו של הקב"ה, שהוא המלכות, מכל הספירות. וכן בכל מקום שישראל משבחים אל הקב"ה מלמטה, דהיינו שמעלים מ"ן, מתעלה כבודו בכל הספירות.

וזה אמרו, קל גלגלא מתגלגלא מתתא רעילא, והיינו הגלגול מקו ימין לקו שמאל. ונודע שהארת השמאל אינו מאיר רק ממטה למעלה, וז"ש מתגלגלא מתתא לעילא. ונודע שמטרים שקו השמאל מתחבר עם הימין נמצאים הארותיו סגורות, מחמת שאינו יכול להתאיר בלי חסדים (כנ"ל ב"א דף י"ג ד"ה אמנם) וז"ש רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי, שמרכבות המתגלגלות הארתם סגורות. ואח"כ מתגלגל קו השמאל לקו הימין, וז"ש, קל נעימותא סלקא ונחתא, דהיינו שפע הנעימות והחסדים המתגלים מקו ימין, והוא מאיר גם ממעלה למטה, וע"כ אומר, נחתא ושטיא בעלמא. ואח"כ מתגלגל מקו ימין לקו אמצעי וז"ש קל שופרא נגיד בעומקי דדרני, ז"א שהוא קו אמצעי נקרא קול שופר, והוא נמשך ויוצא על מסך דחירק (כנ"ל ב"א דף קל"ב ד"ה ומכאן) שהוא דינים, וע"כ אומר נגיד בעומקי דדרני, דהיינו בעומק הדינים, והוא עיקר המשלים ומגלה את האדת ג' הקוין, וע"כ אומר, אסחר גלגלא סחרנהא, שהוא עיקר

תוספתא

תקז) קל נרנלא מתגלגלא זכו': קול גלגל המתגלגל ממטה למעלה, מרכבות סתומות הולכות ומתגלגלות. קול נעימות עולה, ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר נמשך בעמקי המדרגות, ומסבב הגלגל סביב. פירוש. כמו בתחילת יציאת המוחין, הם יוצאים בג' מקומות בזה אחר זה, המכונים ג' נקודות חולם שורק חירק, שה"ס ג' קוין ימין ושמאל אמצעי, (כנ"ל ב"א דף נ"ב ד"ה דהא, ע"ש) כן בשעה שהמוחין מאירים, אינם מאירים אלא על ידי גלגול בג' מקומות הללו שהולכים ומתגלגלים בהם בזה אחר זה. ולפיכך מכונה דרך הארתם בשם גלגול. (כנ"ל חיי שרה דף ה' ד"ה ודירי, ע"ש) ונודע שג' נקודות הללו כלולות זו מזו, וע"כ יש ג' נקודות בנקודת החולם שה"ס קו ימין, ויש (רמזי דף רל"ג ע"ב י) דף רל"ד ע"א)

תקה) יתבין תרין ב) מגרופין, מימינא י ומשמאלא, בתרין גוונין משתאבין דא בדא, דא חוור ודא סומק, ותררוייהו י סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא חוורא סלקא, י ואסחר לשמאלא סומקא נחתא. * וגלגלא אסחר תדיר ולא י שכיך.

תקט) תרין צפרין סלקין, י דקא מצפצפן, חד לסטר דרום, וחד לסטר צפון. י פרחין באירא צפצופא, וקל נעימו י דגלגלא מתחברן כחדא, כדין י מזמור שיר ליום השבת. וכל ברכאן נגדין בלחישו בדא י נעימו, י מגו רחימו י דקול שופרא.

תקי) לקבלא אינון ברכאן, נחתין מלעילא לתתא, י ואתגניזו כחדא י בגו עומקא דבירא, נביעו דבירא דלא פסקא בלחישו, עד דאתמליא ההוא גלגלא סחרא.

דרך אמת

ב) נתנחל לעיל וכו' רמו לענין לטרוס סבו נשפט השפט לעולם.

מסורת הזהר

א) (ההלים צ"ב) ב"ב קצ"ו צ"א.

חלוסי גרסאות א מגרופין; ב מוסף דרגין מגרופין. ג ומשמאלא. ד סחרין. ה אסחר. ו ס שביק. ז ומצפצפין וז"ג דקא. ח פרחין; ט סחרין. י דגלגלייא. י ט רחימו. י סקול; י"ג מגו רחימו. י"ד מגו; י"ה דקל. י"ז דאתגניזו. י"ח מגו.

מאמר

הסולם

קל גלגלא מתגלגלא

שה"ס ז"א, מתחברים יחד, ואז מזמור שיר ליום השבת. כלומר, שאז בעת זיווג מאירים האורות המפורטים במזמור שיר ליום השבת וכו', וכל הברכות שה"ס החכמה, נמשכות בלחש ומתלבשות בנעימות הזה של הגלגל. שהוא קו ימין דז"א כנ"ל, שהוא חסדים. מתוך האהבה של קול שופר. שהוא קו האמצעי דז"א. פירוש. הקו אמצעי, שהוא קול שופר, מיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, והחכמה שבשמאל מתלבשת בחסדים שבימין. וכטרם שהחכמה מתלבשת בחסדים אינה מאירה, ונכחן שנמשכת בלחש, ואינה נשמעת. וז"ש וכל ברכאן נגדין בלחישו וכו', ואח"כ כשמתלבשות בנעימו רגלגלא הן נשמעות.

עיקר המסבב את הגלגל סביב. ומיוחד ב' הקוין זה בזה.

תקה) יתבין תרין מגרופין וכו': יושבים ב' מגרופין, שהם כחות הממונים להעניש ולהשכיר, כמ"ש להלן, הנמשכים מימין ומשמאל, בשני צבעים נכללים זה בזה, אחד הוא לבן ואחד הוא אדום, ושניהם מסבבים גלגל למעלה, כשמסבב לימין הלבן עולה, וכשמסבב לשמאל האדום יורד. והגלגל מתגלגל תמיד ואינו שוקט.

פירוש. הם מסבבים הגלגל, שהוא ב' הקוין כנ"ל, לפי מעשה התחתונים. ואם הם צדיקים, אז מסבב הכח שבימין את הגלגל, ואז הלבן עולה, שה"ס החסדים, להשכיר לצדיקים. ואם הם רשעים אז הכח שמשמאל מסבב את הגלגל, והאדום, שהיא כח הדין, יורד ומעניש את הרשעים. (כמ"ש לפנינו באות הקי"ב).

תקט) תרין צפרין סלקין וכו': שתי צפרים, שהם חו"צ דנוקבא, עולות כשמצפצפות, אחת לצד דרום, והיא חכמה, ואחת לצד צפון, שהיא בינה, ופורחות באויר, היינו שמאירים רק ב' דהו"ב, וז"ל מכונים אויר, הצפוף של הצפרים שה"ס הנוקבא, וקול נעימות של הגלגל, (דעווי דף ר"ג ע"ב ט) דף רל"ד ע"א)

תקי) לקבלא אינון ברכאן וכו': כדי לקבל אלו הברכות, רהיינו כדי שהחכמה תחלבש בחסדים, יורדות הברכות שה"ס החכמה ממעלה למטה, ונגנזו יחד בתוך עומק הבאר שהיא הנוקבא, כלומר שאינה יכולה להאיר בלי חסדים, מעין הבאר אינו פוסק מלהיות בלחש, רהיינו שאינו מאיר כנ"ל, עד שנתמלא אותו גלגל המסבב, שהוא קו אמצעי, שהיא עיקר המסבב את הגלגל כנ"ל, וכשקו האמצעי, שהוא גלגל המסבב, ממשיך ומחמלא בחסד או מתלבשת החכמה שבנביעו דבירא בחסדים דקו אמצעי ומאירה בשלמות, ואינה עוד בלחש.

אינון

תקיא) אינון תרין מגרופין סחרן, א חד דימינא, קרא בחיל ואמר, ז הירו דוהרין נ דסלקא ונחתא, ד תרי אלפי עלמין אזדהרו. עלמא דאמצעיתא בגווייהו, אזדהר ה בווהרא דמארך. כל אינון מארי ו דעיינין, ו אסתכלו ופקחו עיניכון, ו וחזכון להאי ו נהירו, להאי עדונא, אלן אינון ברכאן ו דנגדי מלעילא, ו מאן דזכי, ו גלגלא סלקא אסחר לימינא, ו אנגיד ו ואמשיך ו לההוא דזכי, ו ואתעדן ו מאלן ברכאן עלאין דוהרן, ו כאין אינון דוכאן בהו.

תקיב) ו וכד לא זכי, גלגלא אסחר, ו וההוא ו מגרופא כ דלסטר שמאלא, אסחר כ ונחת לתתא, ואמשיך דינא על כ הא דלא זכי, וקלא כ נפקת, ווי לאינון חייבין דלא זכו. מההוא סטרא, נפיק אשא דשלהובא דדליק, כ דשארי על רישיהון כ דחייביא. ו כאין אינון, כל אינון ו דאזלו באורח קשוט בהאי עלמא, למזכי לההוא נהורא עלאה, ברכאן דצחצחון, כמה דאת אמר ו והשביע בצחצחות נפשך (ע"כ תוספתא).

תקיג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו', רבי אבא פתח כי ואמר, ב פנה אל תפלת הערער ולא בזה את כ תפלתם, האי קרא

מסורת הזוהר

(א) (ישעיה נ"ח) וירא קט"ז צ"ה. (ב) (תהלים ק"ב) ח"ג כו. קמח :

חלופי גרסאות א וחד. ב נהירו דנהרין [דנהראן]. ג סלקא. ד תרין. ה ב ביהרא. ו עיינין. ז אסתכלי. ח ותהכון. ט ל"ג נהירו להאי (אה"ל). י דנגדין. יא למאן. יב ליג פן גלגלא ער ואנגיד. יג ואמשיך. יד למאן. טו ואתעד מההוא עדונא דאלין. טז מאינון. יז ועד לא זכאן. יח תהוא. יט מגרופין. כ דאסחר מן סטר שמאלא ואמשיך ואנחית לתתא ואמשיך דינא. כא ונחית. כב תהוא. כג מוסיף נפקת ואמרת. כד ושארי. כה דחייבי; דאינון חייבין. כו דאזלין. כז ליג ואמר. כח מוסיף תפלתם וגו'.

מאמר

תקיא) אינון תרין מגרופין וכי: אלו ב' מגרופין מגלגלים (כנ"ל אוה תק"ח) האחד שמימין, שגלגל ב' הקוין תחת שליטת ימין. קרא בכח ואמר, הארת האורות שעולים ויורדים, כי להיותו ימין, הארתו יורדת ממעלה לפטה כנ"ל. ב' אלפים עולמות שהם חו"ב המכונים אלפים הנמשכים מב' הקוין ימין ושמאל, האידרו עולם האמצעי שבתוכם, שהוא דעת הנמשך מקו העינים. דהיינו הראוים להשיג חכמה שנקראת עינים, הסתכלו ופתחו עיניכם ותזכו לאור הזה, לעדון הזה. אלו הן הברכות הנמשכות מלמעלה. מי שזכת, עולה הגלגל ומתגלגל לימין, דהיינו שמביא הארות ב' הקוין בשליטת הימין, ומוריד וממשיך לאותו שזכה, והוא מתעדן מאלו ברכות העליונות המאירים. אשריהם אלו שזכו בהן.

הכולם

קל גלגלא מתגלגלא

תקיב) וכד לא זכו וכי: וכשאינו זוכה, הגלגל מתגלגל, ומגרופא הוא שבצד שמאל, מגלגל אותו, דהיינו שמביא ארת הקוין בשליטת השמאל, ומוריד האור למטה, דהיינו שממשיך הארת השמאל ממעלה למטה, וממשיך כזה דין על אותו שלא זכה, וקול יוצא, אוי לרשעים שלא זכו. מצד התוא, משמאל, יוצא אש שלהבת שדולק ושורה על ראש הרשעים. אשרי הם כל אלו ההולכים בדרך אמת בעולם הזה, לזכות באותו אור העליון, הברכות של הצחצחות, כמש"א ותשביע בצחצחות נפשך. (ע"כ תוספתא).

מאמר האספו ואגידה לכם

תקיג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו': ר' אבא פתח ואמר,

פנת

(ושרי דף רל"ד ע"א)

ב אוקמוה, ואקשו ביה חברייא, ג פנה, הקשיב ג מבעי ליה, לאו שמע, מאי פנה.

תקיד) אלא כל ד צלותין דעלמא צלותין. וצלותא דיחיד, לא ס עאל קמי י מלכא קדישא, אלא בחילא תקיפא. ז דעד לא עאלת ההיא צלותא לאתעטרא ח בדוכתה, אשגח בה קביה, ואסתכי ס בה, ואסתכי בחובוי י ובזכותיה דההוא ב"ג, מה דלא עביד יא כן יב בצלותא דסגיאין, יג דצלותא דסגיאין יד כמה אינון צלותין טו דלא טז מן זכאין אינון, ועאלין כלהו קמי ח קביה, ולא יז אשגח בחובייהו.

תקטו) בגיכ, פנה אל תפלת הערער, יח מהפך ואסתכי בה, ואסתכי בה במה רעותא אתעביד, ומאן יט ההוא ב"ג דצלי צלותא דא, ומאן אינון עובדוי. כא בגיכ, ליבעי ליה כב לב"ג, כג דלצלי כד צלותא בצבורא. מאי טעמא. בגין דלא בזה את תפלתם, אעיג דלאו כלהו בכוונה ורעותא דלכא.

תקטז) דיא פנה אל תפלת הערער, דא יחידאי דאתכליל בסגיאין. כד ומאן כז הוא יחידאי דאתכליל בסגיאין, כח הוי אימא דא יעקב, דאיהו

דרך אמת

ב) [נח"ג] הס מניי מאלכיס מלוייכיס כלטוס וכן הענין במלכותיס מרוקמיס שיש לכם לזכין הכנה אף כן כלן יש לזה השסוק לזכין הכנה לפרשו מתמס כמה ספקות שנו כמנולר (פי' אחר מלכד קושימס).

חלוסי גרסאות א מוסיף הא אוקמוה. ב מוסיף אלא [גי'א ולא די'א] חו אית [כיה] א) סטר [סדר] קורדישא [קורמיטרא] פנה. ג או שמע מבעי ליה. ד צלותי דעלמא צלותא. ה עאלת. ו קביה. ז ועד; דכד עאלת ול"ג לא. ח בדוכתיה. ט ביה. י או בזכותיה, יא הכי. יב לצלותא. יג דהא צלותא; דכמה ול"ג דצלותא דסגיאין. יד אעיג דלאו אינון זכאין עאלין ול"ג מן כמה עד ועאלין. טו דלאו. טז מבני; מאן. יז מלכא. יח אהפך. יט ל"ג מהפך; ומהפך ביה ואסתכי ביה מה לביה ומה רעותיה ומאן; ואסתכי ביה ומהפך בזכותיה ואסתכי במה רעותא אתעביד ומאן; ומהפך ביה ואסתכי בכמה רעותא אתעביד ומאן; מהפך בזכותיה ואסתכי בה במה לבא [לבה] ובמה רעותיה [רעותא]. כ איהו; מוסיף הוא וההוא (אה"ל). כל בגי'ד. כז לאינישו. כח דיצלי. כד צלותיה. כט ל"ג מן ומאן עד דא. לו איהו. לו ל"ג הוי אימא.

האספו ואגידה לכם

הסולם

מאמר

ומסתכל בה מכל צד, ומסתכל באיזה רצון נעשה התפלה, ומי הוא האדם שהתפלל תפלה הזו, ומה הם מעשיו, לסיכך צריך האדם שיתפלל תפלתו בצבור. מהו הטעם, משום שלא בזה את תפלתם, אע"פ שאינם כולם בכוונה ורצון הלב, ושיעור הכתוב, פנה אל תפלת הערער, שרק לתפלה יחיד פונה להסתכל בה, אבל תפלת רבים, לא בזה את תפלתם, אע"פ שאינם רצויים.

פנה אל תפלת הערער וגו', מקרא זה בארוהו והקשו בו החכמים, פנה, היה צריך לומר דקשיב, או שמע, מהו פנה. תקיד) אלא כל צלותין וכו': ומשיב, אלא כל תפלות העולם, דהיינו תפלות רבים, הן תפלות, אבל תפלת יחיד, אינה נכנסת לפני המלך הקדוש, אלא בכח חזק, כי מטרים שהתפלה נכנסת להתעטר במקומה, משגיח בה הקב"ה, ומסתכל בה, ומסתכל בעונותיו ובזכותו של אותו אדם, מה שאינו עושה כן בתפלת רבים, שכמה הן התפלות שאינם מן צדיקים, ונכנסות כולן לפני הקב"ה, ואינו משגיח בעונותיהם.

תקטז) דיא, פנה אל תפלת הערער: הוא כפשוטו, שמקבל תפלתו, אלא שזה יחיד שנכלל ברבים, ע"כ תפלתו כתפלת רבים, ומי הוא יחיד שנכלל ברבים, הוי אומר שזה יעקב, שהוא כלול בבי' צדדים, ימין ושמאל,

תקטז) בגיכ, פנה אל תפלת הערער: פירושו, שמהפך התפלה (פירוי דף רליד ע"א)

כליד בתרין פטרין, וקרא לבנוי, וצלי ה צלותיה עליהו. מאן צלותא
 נ דיתקבלון בשלימו לעילא, צלותא דלא נ ישתצון בגלותא.
 חקיו) ד בהאי שעתא דיעקב קרא לון, ה אסתלק מניה שכינתא, והא
 אוקמוה. ות"ח, ו בשעתא דיעקב הוה קארי ל לבנוי, מ אודמנו אברהם
 ויצחק ה תמן, ו ושכינתא על גבייהו. יא ושכינתא י הוה י חדי ביה
 י ביעקב, ה דאתחברא באבהן, * לאתקשרא ה עם י נפשייהו כחד,
 למהוי רתיכא.

תקיה) בשעתא דפתח יעקב, ואמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא
 אתכם באחרית הימים, י באחרית: דא שכינתא, כביכול י ייב עציבו ביה,
 ה) ואסתלק. כ ולבתר אהדרו כל לה בנוי, כ ביחודי דמילייהו, ופתחו ואמרו
 * שמע ישראל וגו'. בההיא שעתא כ קאים כ לה יעקב, ואמר בשכמליו,
 כ ואתיישבת שכינתא כ בדוכתה.
 תקיט) ויקרא יעקב, מאי קריאה הכא. אלא קריאה, לקיימא דוכתייהו,
 לקיימא לון לעילא ותתא. ת"ח, בכל אתר קריאה בהאי גוונא, דכתיב
 י ויקרא משה להושע בן נון יהושע, לקיימא כ דוכתיה, באתר דאצטדיך,

מסורת הזוהר
 (א) (דברים ו') הקסה"ז קס"ה צ"א. (ב) (במדבר י"ג)
 ח"ג קנח:
 דרך אמת
 (ה) שילף הסכינה תמנו ע"י הסלכות.

חלופי גרסאות ה צלותא. כ מוסיף צלותא דיתקבלון (אח"ל). ג ישצון. ד בההוא. ה מוסיף מיד אסתלק.
 ו בההוא שעתא. ז מוסיף לבנוי בגין דבעא לגלאה קץ דמשיחא דכתיב ואגידה לכם וגו'.
 ה אברהם ויצחק אודמנו. ט ל"ג חמן. י ל"ג ושכינתא על גבייהו. יא ל"ג ושכינתא. יב והוה. יג חזת; ' שריש
 ביעקב לאתחברא (אח"ל). יד מוסיף ביעקב שכינתא ואבהין. טו מוסיף בגין לאתחברא. טז ל"ג עם. יז נפשתייהו.
 יח ל"ג פאתיה; מוסיף באחרית הימים (אח"ל). יט חות; יחיב. כ ולבסוף. כא ליה. כב ביחודא;
 כג מלייהו דאמרו ופתחו ביחודא כלוה ואמרו. כד קיים; סתח איתו ואמר כל ל"ג לה; ליה. כה ומיד אחיישב; אחיישב.
 כו באתריה. כז דוכתא דיליה.

מאמר
 הסולם
 האספו ואגידה לכם
 וגו' באחרית הימים, באחרית זו היא השכינה
 שהיא סוף הספירות, כביכול, בזה שאמר, אשר
 יקרא אתכם באחרית הימים, שהזכיר את הגלות,
 נתן עצבות בהשכינה, ונסתלקה. ואחר כך
 החזירו אותה בנוי ע"י היחוד שעשו בדבורם,
 שפתחו ואמרו, שמע ישראל וגו'. באותה שעה
 העמיד אותה יעקב, ואמר ברוך שם כבוד
 מלכותו לעולם ועד, ונתישבה השכינה במקומה.

חקיו) בהאי שעתא דיעקב וכו': באותה
 שעה שיעקב קרא אותם.
 נסתלקה ממנו השכינה. וכבר בארוה. ובוא
 וראה, בשעה שיעקב היה קורא לבניו, נודמנו
 שם אברהם ויצחק, והשכינה עליהם. והשכינה
 היתה שמחה ביעקב, להתחבר עם האבות.
 להתקשר עם נפשם יחד להיות מרכבה.
 תקיה) בשעתא דפתח יעקב וכו': בשעה
 שפתח יעקב ואמר, האספו
 (דמיון דף רל"ד ע"א * דף רל"ד ע"ב)

המלכות

ולקשרא ליה. וכן * ויקרא שמו יעקב. וכתוב * ויקרא לו אל אלהי ישראל, קביה קיים ליה * לאתר דא בשמא דא. קריאה לקיומא * קא אתיא. תקכ) אי תימא * ויקראו אל אלקים, * קראתי מצרה לי אל ה', הכי הוא ודאי, לקשרא ולקיימא קיומא * לעילא, ומאן איהו, סדורא דשבחא דמאריה, * וכל אינון מלין דבעאן קמי * מאריה, קיומא יהיב * ליה למאריה, * דאחזי דביה תליא כלא, ולא באתר אחרא, הא * כלא קיים קיומא. * כה"ג * ויקרא יעקב אל בניו, קיים לון בקיומא שלימ. כגוונא דא * ויקרא אל משה, אתקיים בקיומיה.

תקכא) אמר רבי יצחק, א' דויקרא, אמאי היא זעירא. י' א"ל, אתקיים משה בשלימו, ולא בכלא, דהא אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבחא, ואנון י' הכי תנינו, י' מאי דאסתלק לעילא, י' יתקשר לעילא ולתתא, וכדין, איהו שלימ. תו, אלף זעירא מאתר זעירא הוה, זעירא דאיהו רב באתחברותיה טו לעילא.

תקכב) ויאמר, מאי ויאמר. הא טו אוקמוה, * ואמרת בלבבך, אמירה בחשאי. * האספו, אספו מבעי ליה, כד"א * אספו לי חסידי. אלא י' קים לן

מסורת הזור

(א) (בראשית כ"ה) נח ו' צ"ה. (ב) (בראשית ל"ג) תולדות ט"ו צ"ה. (ג) (יונה ג') ח"ב קצנ. (ד) (שם ב') ח"ב פח. קצט: ח"ג קכב: רפו. ה) (ויקרא א') וירא מ"ה צ"ג. ו) (ישעיה מ"ט) לעיל ל' צ"ב. ז) (תהלים ג').

חלוסי גרסאות א' ליג לאתר דא. ב קאתא. ג רלעילא; מוסיף לעילא ותתא. ד אבל. ה מארו. ו ליג ליה. ז ראתחזי. ח קאים קיומיה ול"ג כלא. ט בה"ג; מוסיף ולא כה"ג. י מוסיף באתר אחרא ויקרא. יא מוסיף אל אחי כלהו לקיומא. יב הא. יג מאן. יד אתקשר. טו מוסיף לעילא (לעילא) ותתא וכדין שלום; לעלא תתאה. טז מוסיף אוקמוה כריא; כד"א ויאמר בלבב. יז מוסיף האספו וגו'. יח ליג קים לון.

מאמר

הסולם

האספו ואגידה לכם

בשלימות, מחמת הקריאה, ולא בכלול, כי פירש מחמת זה מאשתו, ומשום זה כחוב א' קטנה. בספרי הראשונים אמרו, שפירשתו מאשתו הוא שבח ולא גרעון, אבל אנחנו כך למדנו, מה שנסתלק מאשתו ונחדבק למעלה, והוא צריך שיתקשר למעלה ולמטה, והיינו גם כאשתו ואז הוא שלם. והפרישה מאשתו הוא גרעון לו. וע"ז רומזת א' זעירא כנ"ל. ועוד, א' קטנה רומזת ממקום קטן היא, כלומר שהקריאה היתה ממקום קטן, שהוא פלכותי, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה, בויא שה"ס משה. וע"כ ויקרא אל משה כדי שתהיה גדולה.

תקכב) ויאמר, מאי ויאמר וכו': שואל על

ויאמר האספו, שמשמע ששוד לא היו שם אצלו, א"כ מהו ויאמר, למי אמר. ומשיב כמש"א, ואמרת בלבבך, שאמר בלחש. כלומר, שאמר דבריו למעלה, כמ"ש להלן בביאור המלה האספו, ולא לבניו אמר.

האספו, אספו מבעי ליה וכו': שואל, אם אמר לשליחים

חמלכות, במקום שצריך, ולקשור אותו בה. וכן ויקרא שמו יעקב. וכתוב, ויקרא לו אל אלקי ישראל, שקיים מקום הוזה, בשם הזה שקרא לו, כי קריאה היא לקיום ולחיזוק.

תקכ) אי תימא, ויקראו אל אלקים וגו':

שלאורה איהו קיום יש כאן, ומשיב, כן הוא ודאי, שגם הקריאה שבכאן, הוא לקשר ולקיים קיום למעלה, ומה הוא, הוא כי סדוד השבח לאדונו וכל הדברים שמתפללים לפני אדונו, נותנים קיום ותוקף לאדונו, שמראה בזה שהכל תלוי בו ולא במקום אחר. הרי שגם הקריאה שבכאן קיים קיום. כעין זה ויקרא יעקב אל בניו, היינו שקיים אותם בקיום שלם. כעין זה ויקרא אל משה, שנתקיים ע"י זה בקיומו.

תקכא) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, א' שבמלה

ויקרא, למה היא קטנה. אם ויקרא ורה קיום וחיזוק. אמר לו, נתקיים משה (נרמזי דף רל"ד ע"ב)

האספו מאתר ה דלעילא כ הוא. י האספו בקשורא שלים ביחודא חד. ואגידה לכם, מאי ואגידה, רזא דחכמתא ד איהו.

חקכג) רבי יוסי שאיל לר"ש, א"ל, ה ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן כלהו, ו דתנינן דרזא דחכמתא איהי, אמאי במלה דא י איהו רזא דחכמתא. א"ל, בגין ה דאיהו מלה דאתיא ה בגימ"ל דלית בלא פרודא, י והאי איהו רזא דחכמתא. מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתוון, הכי י הוא, כד אינון י בחכמתא, י אבל דלית בלא גימ"ל, לאו י הוא שלימו, וכן גימ"ל בלא טו דל"ת. טו דהא דא בדא אתקשרו בלא פרודא, ומאן דאפריש לון, גרים לגרמיה מותא, ורזא דא חובא דאדם.

תקכד) בג"כ, הוא מלה דרזא דחכמתא, ואע"ג דאית י"ד לזמנין בין גימ"ל דלית, י לאו הוי פרודא, וכלא קשורא י חדא. וע"ד מלה דא הכי הוא ודאי, ואגידה לכם, י רזא דחכמתא, בעא לגלאה סופא דכל עובדיהון דישראל.

תקכה) ואי תימא, דלא גלי כ מאי דבעא לגלאה, כל א"ה אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא, ואתפגים לבתה, ולא אשתלים מלה. אלא ודאי אשתלים, כל מה כ דאצטריך לגלאה גלי

חלופי גרסאות ה דלעיל, כ ל"ג הוא .נ מוסיף כרין האספו. ד דא הוא. ה האי ויגד ויגידו. ו דחמינין ; ודחוינין. ז בכלתו ; מוסיף בכלתו איהו ; בכלתו מלה איהו. ח דהוא. ט מוסיף בגיד בגימ"ל. י והכא ול"ג והאי איהו. יא איהו. יב ברזא דחכמתא. יג ל"ג אבל. יד שלימו איהו. טו מוסיף דלית לאו איהו שלימו. טז דהא בעי דיתקשרון דא בדא. יז לא. יח מוסיף חדא איהו. יט מלה. כ מאן. כל מוסיף והא כתיב ואגידה ואי הכי. ככ מאי.

מאמר	הכולם	האספו ואגידה לכם
לשליחים שיאספו את בניו היה לו לומר אספו ולא האספו, כמש"א אספו לי חסידי וגו', ומשיב, אלא ברוד לנו, האספו, הוא ממקום שלמעלה. כלומר, שאמר האספו, אל שרשיהם העליונים שבמלכות, שיאספו בקשר שלם ביחוד אחד. ואגידה לכם, שואל, מהו ואגידה. ומשיב, הוא סוד החכמה, כלומר, ואגידה, יורה שימשיך להם סוד החכמה.	החכמה אבל ר' בלי ג' אין שלמות, וכן ג' בלי ר'. כי ג' ר' נתקשרו זה בזה בלי פירוד, ומי שמפריד אותם, גורם לעצמו מיתה, וזה סוד החטא של אדם, שהמשיך אור המלכות ממעלה למטה והפרידה מיסוד ז"א, והפריד הד' מן הג'. תקכד) בג"כ הוא מלה וכו': משום זה, הגדה, היא מלה של סוד החכמה, ואע"פ שיש פעם י' בין ג' לר', כגון ואגידה, אינו פרוד, והכל קשר אחד. כי י' דומה ג"כ ליסוד, וע"כ מלה זו כך הוא ודאי. אף כאן, ואגידה לכם, הוא סוד החכמה. רצה לגלות, את סוף כל מעשיהם של ישראל. דהיינו סוד הקץ.	תקכה) ואי תימא דלא גלי וכו': ואם תאמר, שלא גילה מה שרצה לגלות, אם כן למה כתוב בתורה הדבר של יעקב השלם, בעת שנתקלקל אחר כך ולא נשלם הדבר. אלא ודאי שנשלם, וכל מה שצריך לגלות גילה
תקכג) ר' יוסי שאיל וכו': ר"י שאל את ר"ש, אמר לו, ואגידה או ויגד או ויגידו וכן כל מקום שנאמר הגדה, למדנו שהוא סוד החכמה. למה יש במלה זו סוד החכמה.		
א"ל בנין וכו': אמר לו, משום שהיא מלה הבאה בגי' בלי פירוד ביניהן, שרומז על יחוד השלם, כי ג' ה"ס יסוד, ד' ה"ס מלכות, וזה הוא סוד החכמה, כי מלה הבאה בשלמות בסוד האותיות, ג' ר' כך הוא כשהן בסוד (דעווי דף רל"ז ע"כ)		

וסתים, אמר מלה וגלי לבר וסתים ה' לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגם לעדמין.

תקכו) וכלא ה' הוא סתים ה' ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא ד פגמו, ויעקב כל ה' מה דאצטריך ליה למימר אמר, אבל ה' גלי וסתים, ולא פגים מכל ה' מה דבעא אפילו אות אחת.

תקכו) רבי יהודה ור' יוסי, הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, ה' הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי, חמינן ה' ממה דכתיב, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. א"ל כלא ברכאן אינון ה' דבריק ה' להו, י כגון, ה' יהודה אתה יודוך אחיך. ה' דן ידין עמו. ה' מאשר שמנה לחמו. וכן כלהו.

תקכו) אבל מה י' דבעי דגלי לון לא ה' גלי, דבעא לגלאה להו את הקץ. והא אוקמוהו דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ה' ובעא לגלאה לון את הקץ, בגין ה' דאסתמרא * ולא תזכאה מערלה. ה' ומאן דגלי לון י' אתידע ואתגלי, עד דעאלו לארעא קדישא, אבל מלין אחרנין לאו אינון באתגלייא, ה' וסתמינן אינון באורייתא, ה' בהאי פרשתא דיעקב, ובאינון ברכאן.

תקכט) פתח ואמר, ה' ראובן בכרי ה' אתה כחי וראשית אוני, מאי קא

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ט) ח"א רלו: רלו. ח"ב קד. קעב. ח"ג קנד. שו. ת"ז חכ"א נו: ב) (בראשית מ"ט ח"א רמג: ג) (בראשית מ"ט) כ"ב קי"ט צ"א. ד) כ"א של"ט צ"ב.

חלוסי גרסאות ה' מוסיף לגו כיון ולא יהבו ליה רשותא ר"א בקדמיתא שויה רוחיה לגלאה ולבחר ידע ולא אסתבם עמיה שכינתא לגלאה דכתיב כי יום נקום בלבי מלכו לסומא לא גליא בגיכ סתים לנו וגלוי לבר. כ חוה. ג ליג ביה. ד פגימא. ה מאי. ו מוסיף איהו גלי. ז מאי. ח תאי. ט סמאי. י דקא בריך. יא לון. יב כמו. יג דגלי: דבעא לגלאי. יד הוה מאן דבעי: גלאי דאיהו בעא. טו בעא. טז לאסטמרא. יז ומה. יח מוסיף הוא אתידע. יט ואינון סתימין. כ כחתיא. כא מוסיף אתה וגו'.

מאמר

הכולם

האספו ואנידה לכם

גלה וסתם, אמר דבר וגלה לחוץ וסתם בפנים. ודבר שבחורה אינו מתקלקל לעולם.

תקכו) וכלא הוא סתים וכו': ותכל הוא סתום בתורה, משום שהחורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ושל פטה, ואין מלה או אות בתורה שהיה פגומה, ויעקב, כל מה שהיה צריך לומר אמר, אבל גילה וסתם, ולא פגם מכל מה שרצה לגלות אפילו אות אחת.

תקכו) אבל מה דבעי וכו': אבל מה שרצה לגלות לא גילה, כי רצה לגלות להם את הקץ, ובארוהו, שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והוא רצה לגלות להם את הקץ, הימין, כדי להשמר ולהטהר מערלה, שבקץ השמאל, ומה שגילה להם נודע ונגלה עד שבאו לארץ הקדושה, אבל דברים אחרים לא גילה באתגליא, והם סתומים בתורה בפרשה זו של יעקב ובאלו הברכות.

תקכו) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור"י היו יושבים יום אחד בפתחה של לוד. אמר ר' יוסי לר' יהודה, זה שאנו רואים שיעקב ברך את בניו, אנו רואים ממה שכתוב, ויברך אותם, אבל איפוא הן הברכות שלהם. א"ל תכל הן ברכות שברך אותם, כגון, יהודה

מאמר ראובן בכרי אתה

תקכט) ראובן בכרי אתה וכו': שואל מה ראה יעקב להתחיל הברכות בראובן,

א"ל תכל הן ברכות שברך אותם, כגון, יהודה (דמ"י דף ר"א ע"א *) דף ר"א ע"ב)

יתחיל

חמא יעקב ה' למפתח בראובן, ליפתח ביהודה, דאיהו ז' קדמאה לכך
ז' משריין, ואיהו מלכא, ז' וחמינן דלא ברכיה י' וסליק ברכאן מניה, עד
דאתא משה וצלי צלותא עליה, כד"א * יחי ראובן ואל ימות.

תקל) אבל ודאי ברכיה, ווסלקא ז' ההוא ח' ברכתא לאתריה. ט' לבר
נש דהוה ליה בר, כד מטא זמניה לאסתלקא מעלמא, אתא מלכא עליה, אמר,
הא כל ממונא דילי, ליהוי בידא דמלכא נטיר י' לבראי. כד י"ח חמי מלכא
י' דברי י' אתחזי, יהיב ליה. כך יעקב אמר, ראובן בכרי אתה, רחמא ז' דמעיי
אנת, אבל ברכאן דילך יסתלקון בידא דמלכא קדישא, עד טו דיחמי בך,
טו בגין דאזלת לקבל י"א אפך וגו', כתרגומו.

תקלא) ראובן בכורי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, ז' ויאמר אלי
הנבא אל הרוח וגו'. כמה אטימין י"ח אינון בני נשא, דלא ידעין ולא
י"ח משגיחין ביקרא דמלכא, דהא אורייתא ז' אכרין עלייהו בכל כ"ה יומא, ולית
מאן כ"ה דציית כ"ה אודניה ז' לקבליה. האי קרא קשיא, כיון דכתיב הנבא
אל הרוח, כ"ה אמאי זמנא אחרא הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח.

תקלב) אלא טו מכאן אוליפנא רזא דחכמתא, תרין כ"ה קיימין הכא, חד
כ"ה לאתערא מתתא לעילא, דאי לא מתערין כ"ה לתתא, לא מתערין לעילא,
ובאתערותא דלתתא ל' אתער לעילא. הנבא אל הרוח מתתא לעילא. הנבא
בן אדם ואמרת אל הרוח, מעילא לתתא.

מסורת הזהר

א) (דברים ל"ג) וישב מ"ג צ"א. ב) (יחזקאל ל"ז) חלודת כ"ס צ"ה.

חלומי גרסאות ח' דסתת. ז' מוסיף הוה קדמאה. ז' משריין. ד' חמי: ט' ל"ג וסליק ברכאן מניה. ו' וסליק
(אה"ל). ז' חמ"א. ח' ברכאן. ט' מוסיף מחל לבי. י' לברי; לבריה (אה"ל). י"א יחמי; חמא;
חזי (אה"ל). י"ב בכרי; לבריה (אה"ל). י"ג דאתחזי; מוסיף אתחזי לית (אה"ל). י"ד דמעאי. טו דיחזי.
טז מוסיף בנין דאתחזי לין. י"ז אבוך; אנסך. י"ח ל"ג אינון. י"ט משנתן. כ' אכריות. כ"א מוסיף יומא ולא שכיבת
מלאכרוז (אה"ל). כ"ב דארביין. כ"ג אודניה; ל"ג אודניה (אה"ל). כ"ד לקבלא; לקבלה (אה"ל). כ"ה מאי. כ"ו טחכא.
כ"ז קיימין. כ"ח לאתערא מעילא לתתא. כ"ט מתתא (אה"ל). ל' יתער.

ראובן בכורי אתה

הסולם

מאמר

תקלא) ראובן בכרי אתה וגו': ר' אלעזר
פתח ואמר, ויאמר אלי הנבא
אל הרוח וגומר. כמה אטומים הם בני אדם,
שאינם יודעים ואינם משגיחים בכבוד המלך,
והרי התורה מכריז עליהם בכל יום ואין מי
שיטה אזנו אליה. מקרא זה קשה, כיון שכתוב
הנבא אל הרוח למת כתוב פעם שנית הנבא בן
אדם ואמרת אל הרוח.

יתחיל ביהודה, שכנסית הדגלים הוא גוסס הראשון
לכל המחנות, כמ"ש ראשונה יסעו. והוא מלך, ועוד,
הלא ראינו שלא ברך את ראובן, ונסתלקו ממנו
הברכות עד שבא משה והתפלל תפלה עליו,
כמס"א, יחי ראובן ואל ימות. ולפי זה מוטב היה
שיתחיל ביהודה, והיה מתחיל בברכה.

תקל) אבל ודאי ברכיה וכו': ומשיב, אבל
וראי ברך את ראובן, ועלת הברכה
לפקומו. משל לאדם שהיה לו בן, כשהגיע זמנו
להסתלק מן העולם, בא אליו המלך, אמר, כל
כספי יהיה ביד המלך משומר לבני. כשראה
המלך שהבן ראוי לקבלו נתן לו. כך יעקב אמר
ראובן בכרי אתה, אהוב לבי ומעי אתה, אבל
הברכות שלך יהיו בידי המלך הקדוש, עד
שיראה אותך ראוי להן. וזהו משום שהלכת אחר
כעסך כמים וגו' כתרגומו על פחו כמים.

תקלב) אלא מכאן אוריפנא וכו': אלא מכאן
למדנו סוד החכמה שני צוויים
יש כאן, אחד להעיר ממטה למעלה, כי אם
אינם מתעוררים מקודם מלמטה אינם מתעוררים
למעלה, ובהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה.
וצווי השני הוא להעיר ממעלה למטה. הנבא אל
הרוח

(דמוי דף רליה ע"א)

תקלג) דהא אפילו לעילא, באתערותא דלתתא, נקיט ההוא עלאה
 6 מעלאה מניה. 7 כגון האי קרא, 8 כה אמר ה' 9 מארבע רוחות באי הרוח,
 מארבע רוחות, דא דרום 10 ומזרח 11 וצפון ומערב, 12 ורוח אתיא ממערב,
 באתחברותא דאלין אחרנין, כד"א 13 כ" כרוה נדיבי העם 14 וגו'.
 תקלד) ומהכא נפקין רוחין ונשמתין לבני עלמא לאצטיירא בהו. ופחי:
 כד"א, 15 ויפח באפיו נשמת חיים, תא חזי, נקיט מהאי גיסא, ויהיב בגיסא
 אחרא, ועד דא 16 כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, אמאי איננו
 מלא, בגין דנקיט ויהיב, 17 אעיל ואפיק.

דרך אמת

מסורת הזהר

18 חלוצת קל"ט ח' במדכס הטעם שמוח י"ג ב' (א) (שם) ב' (ב) (במברר כ"א ח"ב קצו: ויצא ב' צ"ב
 ג' (בראשית ב') כ"א ר"ו צ"א. ד) (קהלת א') ב"א צ"ד צ"ב.
 ט"ח ק"ל ב',

חלוסי גרסאות 19 לעי"א. כ בגין. נ צפון מרח מערב. ד דרום. ה ליג כרוה. ו ליג וגו'. ז עי"ל.

מאמר

הסולם

ראובן בכורי אהה

והוא יכולה להאיד, (כנ"ל ב"א דף רמ"ו ד"ה
 ימא דקאפו) ואחר כך כשמקבלת מקו אמצעי
 שהוא צד מזרח. מתיחד צד צפון עם צד דרום
 והאורות נפתחים, ומאירה לתחתונים. אבל אז
 היא מתמעטת מג"ר דג"ר מכת קו אמצעי,
 ונשארת בו"ק דג"ר. (כנ"ל דף קל"ח ד"ה וו"ש).
 וזה אמרו, תיח נקיט מהאי גיסא,
 כשמקבלת האור היא מקבלת מצד זה, דהיינו
 מצד צפון, שהוא צד שמאל, ואז יש לה ג"ר
 דג"ר, אבל נקפאת, ואינה מאירה אז לתחתונים,
 ויהיב בגיסא אחרא, וכשנותנת לתחתונים,
 היא נותנת מצד אחר, דהיינו מצד מזרח,
 שהוא קו אמצעי, המיחד צפון בדרום והחכמה
 מתלבשת בחסדים כנ"ל, ואז נותנת לתחתונים.
 אבל כבד נתמעטה מג"ר דג"ר מכת קו
 אמצעי. כנ"ל.

הרוח, הוא ממטה למעלה. הנבא בן אדם
 ואמרת אל הרוח. הוא ממעלה למטה.

תקלג) דהא אפילו לעילא וכו': כי אפילו
 למעלה, בהתעוררות של מטה,
 דהיינו בהעלאת מ"ן, מקבל העליון מעליון מספון.
 כלומר אפילו במדרגות העליונות, אין התחונה מקבלת
 מעליונה ממנה זולת ע"י אתערותא דלתתא. כגון
 מקדא הזה, כה אמר ה' מארבע רוחות באי
 הרוח. מארבע רוחות, זהו דרום מזרח צפון
 מערב. שהם חסד ת"ת גבורה ומלכות. והרוח בא
 ממערב שהיא המלכות, בהתחברות של אלן
 האחרים, דרום מזרח צפון, שהם חג"ת. כמש"א
 כרוה נדיבי עם. שהמלכות מעלה מין אליהם והם
 מתחברים בה. הרי שגם בעליונים גוהג אתערותא דלתתא.
 דהיינו העלאת מ"ן.

תקלד) ומהכא נפקין רוחין וכו': ומכאן, מן
 המלכות, יוצאים רוחות ונשמות
 לבני העולם להצטייר בהם. דהיינו לקבל מהם
 צורה, שהוא צורה ג"ר. ופחי כהרונים האלה, הוא
 כמו שאתה אומד, ויפח באפיו נשמת חיים, בוא
 וראה, המלכות מקבלת מצד זה, ונותנת בצד
 אחר, ועל כן כל הנחלים הולכים אל הים והים
 איננו מלא. למה איננו מלא, הוא משום שמקבל
 ונותן, מכניס ומוציא.

ביאור הדברים, כי אע"פ שהמלכות
 מקבלת מכל ג' צדדים של ז"א, מדרום צפון
 ומזרח כנ"ל, מכל מקום בתחילה היא מקבלת
 מקו שמאל בלבד, שהוא צד צפון, ואז יש לה
 ג"ר דחכמה, אמנם בלי חסדים, וע"כ נעשית
 אז ימא דקאפו, שנקפאים אורותיה בתוכה

(דטויי דף רל"ה ע"א)

וו"ש, ועל דא כל הנחלים הורכים אל
 הים והים איננו מלא, שכל הנחלים דז"א,
 מאידים והולכים אל הים, שהוא הנוקבא,
 והים איננו מלא, אלא חסר ג"ר דג"ר, כנ"ל.
 אמאי איננו מלא, בגין דנקיט ויהיב, משום
 שמקבלת מצד צפון ונותנת מצד אחר, מצד
 מזרח, ואז היא מתמעט מכתו מג"ר דג"ר.
 אעיל ואפיק, זה טובב על הנשמות, שמכנסת
 אותן מצד צפון, ואז הן נשרפות בתוכה,
 עד שהוא מתדבקת בקו אמצעי ואז היא
 מוציאה אותן בסוד חדשים לבקרים רבה
 אמנותך, כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א'
 דף צ"ג אוה צ"ה צ"ו בהסולמ, ע"ש).

תקלה) רבי אדעזר שאיל שאלתא ל לריש, אמר, הואיל וקב"ה גדי קמיה, דבני נשא ימותון, אמאי נחית נשמתין ל לעלמא, ואמאי אצטריך ליה. אי ל שאילתא דא ד קמיהו דרבנן י שאילו כמה י וכמה, ואוקמוה. אבל קב"ה יהיב נשמתין דנחתין להאי עלמא, לאשתמודעא יקריה, ונקיט לון לבתר, אי הכי אמאי נחתו.

תקלו) אלא, רזא דא, הכי הוא. פתח ואמר, * שתה מים מכורך ונוזלים מתוך בארך, י הא י אוקימנא, בור: אתר דלא נביע מגרמיה, ואימתי נביע הני מיא, בשעתא דאשתלים נשמתא בהאי עלמא, כד סלקא להווא אתר י דאתקשר ביה, כדין הוא שלים, י מכל סטרין מתתא ומעילא.

תקלו) וכד נשמתא סלקא, כדין י אתער תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, וכדין נביעין מיא מתתא לעילא, ובור, אתעביד באר, מין י נביעאן, וכדין אתחברותא י ויחודא י ותיאובתא ורעוא אשתכת, יו דהא בנשמתא דצדיקא אשתלים ההוא אתר, ואתער חביבותא י ורעותא לעילא, ואתחבר כחד.

תקלח) ראובן בכרי אתה, הכי הוא ודאי, טפה קדמאה דיעקב הוה, י ורעותיה באתר אחרא הוה כמה דאתמר. תא חזי, ראובן וכלהו שבטין תריסר, כלהו אתאחדן בשכינתא, וכד חמא יעקב י לשכינתא י על גביה, קרא י לבנוי תריסר לאתחברא בה.

מסורת הזוהר

(א) (משלי ה') נח ט' צ"א.

חלומי גרסאות א מוסיף לריש אכוי. כ לעמין. נ שאלתא. ד קמי. ס שאלו. ו מוסיף וכמה ומנין. ו ווא. ה אוקמוה. ט דאתקשרי. י מתתא ומעילא ומכל סטרין [סטרוין]. יא אתערת יכ דנבעין. יג ויסודא; ורעוא ויחודא אשתכת (אח"ל). יד ל"ג ותיאובתא ורעוא (י"א). טו דהא; לתא צדיקא ול"ג בנשמתא; ביה ויחודא דהא בנשמתא דצדיקיא; ביה ויחודא כהאי נשמתא דצדיקיא; דהא כהאי נשמתא דצדיקא (י"א) טז ורעוא. יז ורעותא; ל"ג מן ורעותיה ער כהא. יח ל"ג לשכינתא. יט עאל. כ דתריסר בנוי.

ראובן בכורי אתה

המכוס

מאמר

תקלו) וכד נשמתא סלקא וכוי: וכשהנשמו עולה למין אל המלכות, אז נחצורו השתוקקות הנוקבא אל הדכר, ואז נובעים מין בהמלכות ממטה למעלה, ומה שהייתה בור, נעשיו באר מים נובעים, ואז נמצא, התחברות יחו השתוקקות ורצון, כי בנשמות הצדיקים נשלו מקום תהוא, מלכות, ונתעורר חביבות ורצו למעלה, וי"א והמלכות נתחברו כאחד.

תקלה) ר' אדעזר שאיל וכוי: ר"א שאל שאלת לרי שמעון, אמר, כיון שגלוי לפני הקב"ה שכני אדם ימותו, למה הוריד נשמות בעולם, ולמה צריך להן, אמר לו, שאלה זו, שאלו כמה וכמה תלמידים לפני הרבנים, ובארות, אבל קשה, הקב"ה נותן נשמות, היורדות לעולם הזה להודיע כבודו, ולוקח אותן אחר כך, אם כן למה ירדו.

תקלח) ראובן בכרי אתה: כן הוא ודאי טפה ראשונה של יעקב היי כי לא ראה קרי מימיו, ורצונו במקום אחר היי דהיינו ברחל, כמו שלמדנו, בוא וראה, ראוב וכל י"ב השבטים, כולם נתאחדו בשכינו וכשראה יעקב את השכינה עליו, קרא ליי בניו שיתחברו בה.

תקלו) אלא רזא דא וכוי: ומשיב, אלא סוד זה כך הוא, פתח ואמר, שתה מים מכורך ונוזלים מתוך בארך. הנה בארנוה, בור הוא מקום שאינו נובע מעצמו, ובאר נובע מעצמו, ומתי נובעים מים מעצמם, הוא, בשעה שהנשמה נשלמה בעולם הזה, וכשהיא עולה למין למקום ההוא שנקשרה בו, שהיא המלכות, אז היא שלמה מכל הצדדים, מלמטה ומלמעלה.

(דמריי וף רליה ע"א)

ותא

תקלט) ותא חזי, ערסא שלימתא לא אשתכח, ה מן יומא דאתברי
 עלמא, כההיא שעתא דבעא * יעקב לאסתלקא י מעלמא, אברהם י מימיניה,
 יצחק י משמאליה, יעקב הוה שכיב בינייהו, שכינתא קמיה. כיון דחמא
 יעקב כך, קרא לבנוי, ה ואחיד לון י סחרניה דשכינתא, וסדר לון
 בסדורא שלימ.

תקמ) מנ"ל ו' דסדר לון סחרניה דשכינתא, דכתיב האספו, וכדין
 אשתכח חמן שלימו דכלא, וכמה רתיכין עלאין סחרנייהו. פתחי ואמרי,
 " דך ה' הגדולה והגבורה ה וגו', כדין אתכניש שמשא ה לגביה
 י דסיהרא, ואתקריב מזרח במערב, הה"ד י ויאסוף רגליו אל המטה,
 י ואתנהיר סיהרא, ואשתכח בשלימו, וכדין ודאי תנינן, יעקב אבינו לא
 י מית. כיון דחמא יעקב י סטרא י שלימ, מה דלא אשתכח הכי לבר נש
 י אחרא, חדי, ושבח ליה לקב"ה, ופתח וברוך לבנוי, כל חד וחד כדקא
 סו יאות ליה.

תקמא) ר' טו יוסי ורבי י ייסא הוּו אזלי בארחא, אמר ר' י ייסא
 הא ודאי י תנינן, כל בנוי דיעקב י אתקנו בסדורא שלימ, כל ואתברכו
 כל חד וחד כדקא כ יאות ליה, מאי כ קא נימא בהאי קרא, דכתיב
 (ה) י מאשר שמנה לחמו כ וגו'. א"ל לא ידענא, בגין דלא שמענא
 כ ביה מבוצינא קדישא, כו אלא כו אנת ואנא כו ניזיל כו לגבי בוצינא

דרך אמת

(ה) כרלשית מ"ז כ' ולקמן רמ"ו ח'.

מסורת הזוהר

(א) (ד"ה א' כ"ט) ב"א ער"ה צ"ב. (ב) ח"א רמח:
 רמט. ח"ב מח : ח"ג מב. קכ : רלד : ת"ז חק"י
 כו. ת"ע קכד : ג) לעיל דף קס"ו ציון ג'

חלופי גרסאות ה מיומא. ג מן עלמא. ג מימינא. ד משמאלא. ה שוין. ו סחרניה. ז סדר. זיג מן
 סדר ער דכתיב, ח מוסיף והתפארת והנצח וההוד וגו'. ט לגבי. י סיהרא. יא ואתנהיר.
 יב מת. יג סדורא; ערסא. יד שלימא. טו חזי. טז ייסא ורי יוסי. יז חייא (אה"ל). יח יוסי לרי ייסא;
 יוסי לרי חייא (אח"ל). יט רתנינן. כ אחתקנו. כא ואתבריכו. כב חזי. כג ליג קא. כד ליג וגו'. כה ליג בית.
 כו א"ל. כז אנא ואנת. כח נזיל. כט לגביה דבוצינא.

ראובן בכורי אתה

הסולם

מאמר

שהוא הנוקבא, ונתקרב המזרח, שהוא ז"א, למערב,
 שהוא הנוקבא, וז"ש ויאסוף את רגליו אל המטה,
 שיורה על הזוג, והאירה ממנו הלבנה, ונמצאה
 בשלמות. ואז למדנו, ודאי שיעקב לא מת,
 אלא נדווג עם השכינה, כיון שראה יעקב
 סדר שלם, מה שלא נמצא כך לאדם אחר,
 שמח ושיבח אל הקב"ה, ופתח וברך את בנו
 כל אחד ואחד כראוי לו.

תקלט) ותא חזי ערסא וכו': ובוא וראה,
 מטה שלמה, לא נמצאה מיום
 שנברא העולם, כבשעה ההיא שרצה יעקב
 להסתלק מן העולם, אברהם מימינו, יצחק
 משמאלו, יעקב היה שוכב ביניהם, השכינה
 לפניו. כיון שראה יעקב כך, קרא את בניו,
 והאחיו אותם סביב השכינה, וסדר אותם
 בסדר שלם.

מאמר מאשר שמנה לחמו

תקמא) ר' יוסי ור' ייסא וכו': ר"י ור"י
 היו הולכים בדרך. אמר ר' ייסא,
 הרי למדנו ודאי, כל בניו של יעקב נתקנו
 בסדר שלם שנעשו מרכבה לסדר ספירות. עליונות.
 (כנ"ל ויצא אות קמ"ג) ונתברכו כל אחד ואחד
 כראוי לו, מה נאמר במקרא הזה, שכתוב,
 מאשר שמנה לחמו וגו'. אמר לו איני יודע,

תקמ) מנ"ל דסדר לון וכו': מאין לנו שסידר
 אותם סביב השכינה, כי כתוב,
 האספו, שפירשו שיאספו למעלה מסביב השכינה,
 (כנ"ל באות תקכ"ב) ואז נמצא שם כל השלימות,
 וכמה מרכבות עליונות מסביב להם. פתחו
 ואמרו, לך ה' הגדולה והגבורה וגו', אז נאסף
 השמש דהיינו יעקב שהוא ז"א אל הלבנה.
 (רמ"י דף רל"ה ע"א י) דף רל"ה ע"ב)

קדישא. ^א אזלי כד מטו ^ב לגבי דרבי שמעון, אמרו מלה, ^ג ושאלו
שאלתא, אמר לון, ודאי רזא דחכמתא ^ד הוא.
תקמב) פתח ואמר, * אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון,
אמאי יתיב תמן. אלא מאן דיתבי ^ה בשפתא דימא, ^ו אשתמש
בתפנוקי עלמא, ^ז והכא אשר דא פתחא עלאה ^ח דצדיק כד אתברכא
לארקא ברכאן בעלמא. והאי פתחא ^ט אשתמודע תדיר ברכאן דעלמא,
ואקרי אשר, ודא הוא עמודא מאינון דקאים עלמא עלייהו.
תקמג) ^י וההוא אתר דאקרי לחם עוני, מההוא אתר ^{יא} אתקין,
^{יב} הה"ד מאשר שמנה לחמו, מה דהוה לחמא דמסכנא, אתהדר
ילחם ^{יג} פנג. בגין דאריק ^{יד} וארמי ביה ברכאן ותפנוקין, ^{יז} וסופא
דקרא אוכת, ^{יח} והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך. דא כנסת ישראל,
^{יט} דמנה אתון בתפנוקי עלמא, ^כ ודא יהיב דהאי מלך כל ברכאן,
כל כל חידו, וכל טיבו, הוא יהיב, ומנה נפקי. אמרו, אי לא אתינא
כז לעלמא, אלא ^{כב} למנדע דא ^{כד} טב לן.

מסורת הוהר

(א) (שופטים ה')

חלופי גרסאות א אולו. ב לנכיה. ג ושאלו שאלתא. ד איהו. ה לספרא; אשפחא. ו אשתמע (את"ל).
ז פן חפנוקי. ח ל"ג מן והכא עד והאי; והכא סמך להאי קרא מאשר לפתחא עלאה דמתמן
אחריו ברכאן [נכרין] דעלמא (וכו' עד לברכאן דעלמא [וההוא; פתאי] והוא אחר). ט דצדיק. י אשתמודעא תמיד
ואקרי ול"ג לברכאן דעלמא; ברכה חזיר אשתמודעא לברכאן דעלמא יא והוא. יב אתתקין. יג ההוא דאמר.
ד לאה שמנה עונג דארתי; לאה שמנה בגין דארתי (ד"א). טו עוני; שמנה. טז ל"ג וארמי. יז וסופא.
יח מוסיף רחביב וחוא. יט דאיהו אתון מנה. כ מוסיף ומכל טיבו דעלמא ודא. כל וכל חדו. כז להאי עלמא
כז למשמע כד די.

מאשר שמנה לחמו

הסולם

מאמר

כי לא שמעתי מכוזינא קדישא, הוא ר' שמעון.
אלא אתה ואני נלך לכוזינא קדישא. כשהגיעו
לפני ר' שמעון, אמרו דבר, ושאלו השאלה
הנ"ל. אמר להם ודאי הוא סוד החכמה.

תקמב) פתח ואמר אשר ישב לחוף ימים
ונזי: שואל, למה ישב שם. ומשיב,
אלא מי שיושב בשפת הים ביסוד המלכות שנקראת
יה, משתמש במעדני עולם. דהיינו המוחין הנמשכים
מדון. וכאן, אשר, הוא פתח העליון של צדיק,
שהוא יסוד, כשמתברך לתדיק ברכות בעולם.
ופתח הזה נודע תמיד לברכות העולם, ונקרא
אשר, וזהו עמוד מאלו שהעולם עומד עליהם.
פירוש, ד' בני השפחות הם בחינת ד'
אחורים שבד' ספירות חו"ג ונו"ה, (כמ"ש לעיל
ויצא ס"ד ד"ה כל ע"ש) ונמצא, אשר, שהוא
האחורים שבספירת הוד. אכן באחורים דהוד
נמצאים גם הדינים דמסך דחירק, שעליו יוצא
קו אמצעי המיוחד ב' הקוים זה בזה, ומחזיר
האחורים להיות פנימיות, כסו"ה וכל אחוריהם
ביתת. וז"ש אשר, דא פתחא עלאה דצדיק,

תקמג) וההוא אתר דאקרי וכו': ומקום ההוא
שנקרא לחם עוני, שהוא הנוקבא
בעה שמקבלת מקו שמאל לבד, ממקום ההוא נתקן
דהיינו מאשר. שממנו נעשה המסך לקו אמצעי המיוחד
קו שמאל בימין, כנ"ל. וזה שכתוב מאשר
שמנה לחמו, שמה שהיה מקודם לכן לחם עוני
חזר עתה, אחר שנתיחדו ב' הקוין זה בזה, להיות
לחם פנג. משום שהריק ונתן בו ברכות

ומעדנים

(דברי דף רליה ע"ב)

תקמד) ראובן בוכרא דיעקב הוה, אמר רבי חייא, ליה הוה אתחזי
 ב' כלא, ואתעבר ב' מינה ג' כלא, ד' ואתיהיב מלכו ליהודה, ה' בכירותא
 ליוסף, כהונתא לדוי, הה"ד * פחו כמים אל תותר: לא תשתאר בהו. ומה
 דאמר כחי וראשית אונז, הכא ברכיה ופקדיה לקביה.

תקמה) ו' לרחימא ז' דמלכא, יומא חד אעבר בריה בשוקא, אמר
 למלכא, דא ח' הוא ברי, ט' ודאי רחימא דנפשאי, שמע מלכא, וידע דהא
 י' שאיל על בריה. כך יעקב, אמר ראובן בכורי אתה כחי י"ב וגו', הכא
 פקדיה למלכא.

תקמו) פחו כמים אל תותר, הכא אמר מה (ב) י"ג דאערע ליה, דלא
 י"ג אשתאר י"ד בארעא, ט"ו ושדי ט"ז ליה לבר י"ח מארעא. לקבל דא, חד
 י"ח ממנא י"ט מסטרא דמשכנא לעילא, כ' די ממנא תחות ידא דמיכאל, ואמרי
 לה תחות ידא דגבריאל. ומיכאל הוא רישא בכל אתר מסטרא דחס"ד,
 וגבריאל מסטרא דשמאלא דגבוריה. ב' ויהודה עוד רד עם אל, סטר גבורה,

דרך אמת

(ה) טוסטע לנ.

מסורת הזוהר

(א) וישלח ס"ה ח"א רלו. רמג. (ב) (הושע י"ב) ויצא
ע"ר צ"ב.

חלופי גרסאות א' ליג כלא. ב מניה. ג ליג כלף. ד אחייהיב; מלכות ליהודה אחייהיב. ה כנורחא.
 ו מוסיף מחל לרחימא. ז מוסיף דמלכא דבעא [מן] מלכא למעבר ביה טיבו; רחוח ליה ברא
 והוי בעי דמלכא יעכיר ליה טיבו; ראת ליה ברא והוה בעי למחבע מלכא למעבר ליה טיבו. ח איהו. ט ליג
 ודאי. י מוסיף איהו שאיל. יא ליג וגו'. יב דיערע; ריערע. יג ישתאר. יד מוסיף ליה בארעא.
 טו וישרי; ושרי. טז ליג ליה יז ליג בארעא. יח מוסיף ממנא תחומא; תחומיה. יט וסטרא. כ דאחיו;
 דממנא וליג די.

מאמר

הסלים

פחו כמים אל תותר

בנו שיטיב עמו. כך יעקב, אמר, ראובן בכרי
 אתה כחי וגו', הזכירו כאן למלך, שיטיב עמו.

תקמו) פחו כמים אל תותר: כאן אמר מה
 שיקרה לו, שלא ישאר בארץ
 וישרה מחוץ לארץ, כלומר בעבר הירדן מזרחה.
 כנגד זה, ממונה אחד, מצד המשכן, שהיא הנוקבא,
 למעלה, שהוא ממונה תחת יד מיכאל, נדחה ג"כ
 לחוץ ממשכן, פירוש, שייב שבטים יש להם י"ב
 שורשים במשכן העליון שהיא הנוקבא (כנ"ל)
 ויצא דף ע' ד"ה ות"ח). וכיון שראובן נדחה
 מארץ ישראל לעבר הירדן, כן שורשו למעלה
 נדחה לחוץ ממשכן.

ואמרי לה תחות ידא וכו': ויש
 אומרים שממונה הנדחה ממשכן למעלה, היה תחת
 יד גבריאל, ואע"פ שראובן הוא חסד, ומיכאל הוא
 בכל מקום ראש המלאכים שמצד חסד, וגבריאל
 הוא ראש מצד השמאל שהוא גבורה, עם כל זה,
 יש כראובן גם בחינת גבורה, ומביא ראיה משכתוב,
 ויהודה עוד רד עם אל, שירידה זו יורה שהוא צד

תגבורת

ומעדנים, וסוף המקרא מוכיח, שכתוב, והוא יתן
 מעדני מלך. מי מלך. זה היא כנסת ישראל,
 דהיינו המלכות, שממנה, ממלכות ניוון העולם
 במעדני עולם, והוא, אשר, יתן למלך הזה,
 למלכות, כל הברכות, כל שמחה, וכל טוב, הוא
 נותן לה למלכות, וממנה יוצא לתחתונים, אמרו,
 אלו לא באנו לעולם אלא לשמוע זה, די לנו.

מאמר פחו כמים אל תותר

תקמד) ראובן בוכרא דיעקב וכו': ראובן היה
 בכר יעקב, אמר ר' חייא, לו
 היה ראוי הכל, מלכות בכרה וכהונה, ונעבר ממנו
 הכל, וניתן המלכות ליהודה, הבכרה ליוסף,
 הכהונה ללוי, זהו שכתוב, פחו כמים אל תותר.
 דהיינו לא תשאר בהם. ומה שאמר כחי וראשית
 אונז, כאן ברכו והזכירו לפני הקב"ה.

תקמה) לרחימא דמלכא וכו': דבר זה דומה
 לאהובו של המלך, שיום אחר
 עבר בנו בשוק, אמר אל המלך, זהו בני, אהוב
 נפשי ודאי. שמע המלך, והבין שהוא בקש על
 (ושרי דף רל"ה ע"ב)

כי דינא אקרי, וסמיך ליה ^א ראובן, אע"ג ^ב דמלכו ^ג הוה דיהודה, ראובן סמוך לקבליה הוה.
 תקמז) אר"ש, זמינין ^ד אינון בני ראובן, לאגחא תרין קרבין בגו ארעא. ת"ה, כתיב כחי, בגלותא דמצרים. וראשית אוני, ^ה דאינון ^ו הו קדמאין לגבי אחוהון לקרבא. יתר שאת, ^ז לגלותא דאשור, ^ח דמתמן גלו בני גד ובני ראובן קדמאי מכלהו, ^ט וסבלי כמה בישין, וכמה ענויין סבלו, ולא תבו עד כען.
 תקמח) ^י ויתר עז לזמנא דמלכא משיחא יתער בעלמא, אינון יפקון ויגחון קרבין בעלמא, וינצחון, ^{יא} ויתקפון על ^{יב} עממיא, ובני עלמא ידחלון מנייהו וירתתון קמייהו, ^{יג} ויחשיבו לאתגברא במלכותא, ולא ישתארו ביה, הה"ד פחו כמים אל תוחר, ^{יד} לא ישתארו ^{יז} ביה, ואפילו בסטרא חד ^{יח} דעלמא, בגין ^{יט} כי עלית משכבי אביך, דזמינין לאעלא ולאגחא ^כ קרבין בגו ארעא קדישא, ^{כא} משכבי אביך דייקא, ^{כב} וזו ירושלם.

תקמט) ת"ה, בארבע סטרי עלמא, אתבדרו בני ראובן בגלותא, לקבליהון דכד ישראל, דאתגלו בגלותא ארבע זמנין, בארבע סטרי עלמא, הה"ד, כחי חד, וראשית אוני תרי, יתר שאת תלת, ויתר עז ארבעה. כגוונא דא זמינין

מסורת הזהר דרך אמת
 א) וישלח ס"ה צ"ב. ב) לעיל קי"ז ח'.

חלוסי גרסאות ^א מוסיף ראובן בכרי אחת. ^ב דמלה. ^ג היא. ^ד ל"ג אינון. ^ה דהא אינון. ^ו בגלותא, ^ז דמתן. ^ח וסבלו. ^ט אתן עז למלכו. ^י ויתקפון. ^{יא} על עלמא. ^{יב} מוסיף ויחשיבו אינון. ^{יג} ל"ג ביה; במלכותא (את"ל). ^{יד} בעלמא. ^{טו} קרבא. ^{טז} אביך וז ירושלם דייקא. ^{יז} דא.

מאמר הסולם פחו כמים אל תוחר

הגבורה, ונקרא בית דין, וסמוך לנחלתו בארץ הוא ראובן, כי נחלת יהודה נמשך עד הירדן ממערב, ונחלת ראובן נמשך עד הירדן ממזרח, וסמיכות זו יורה, שיש גם בראובן כחינת גבורה. ואע"פ שהמלכות שה"ס גבורה תתאה, נלקח מראובן והיא של יתורה, מ"מ עז לא נקי לגמרי מגבורה, שהרי ראובן סמוך כנגדו היה נחלתו, ויורה שיש כוגבורה. תקמז) אר"ש זמינין וכו': אמר ר' שמעון, עתידים הם בני ראובן לערוך שתי מלחמות בארץ. בוא וראה, כתוב, כחי, היינו בגלות מצרים. וראשית אוני, היינו שהם היו הראשונים מאחיהם למלחמה. יתר שאת, היינו גלות אשור. שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים לכולם, וסבלו הרבה רעות, והרבה ענוים סבלו, ולא שבו משם עד עתה.

תקמח) ויתר עז: היינו בזמן שמלך המשיח יתער בעולם, הם יצאו ויערכו (ומרי דף רל"ה ע"ב *) דף רל"ו ע"א)

תקמט) ת"ח בארבע סטרי וכו': בוא וראה, בארבע רוחות העולם נתסדרו בני ראובן בגלות, כנגד כל ישראל, שהגלו ארבע פעמים בגלות בארבע רוחות העולם, זהו שכתוב, כחי גלות אחד. וראשית אוני, שתיים. יתר שאת, שלש. ויתר עז, ארבע. כעין זה עתידים הם לערוך מלחמה בארבע רוחות

אינן לאגחא קרבא בארבע סטרי עלמא, ולמשלט בקרבייהו א על כלא, וינצחון י עממין סגיאין, וישלטון עלייהו.

תקנ) פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך, הכא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהוה ליה ליעקב. י בהאי טפה קדמאה ברחל, דאלמלא י הרהורא דהיא טפה הוה באתרה, אשתאר ראובן בכלא, אבל פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי ו אביך, ז עלית. ח בהרהורא אחרא, אז חללת וגו'.

תקנא) דבר אחר, פחו כמים אל תותר, דהא כד ס יגחון קרבא בני ראובן י בעלמא, וינצחון עממין סגיאין, לא ישתארון במלכותא, מ"ט, כי עלית יא משכבי, דזמינן לאגחא קרבא בארעא קדישא י דייקא, דכתיב כי עלית משכבי אביך י דא ירושלים. יז משכבי, משכב מבעי ליה. אלא, טו אביך י דא ישראל סבא, משכבי י אביך ולא משכב, בגין דהא בתרי זמני אתבני ירושלם, ותליתאה לזמנא דמלכא משיחא. ועל דא משכבי אביך. יח והכא אתגלייא ברכה, יט ומאי דהוה בהווא זמנא, כ ומאי כל דהוה ככ דא עאלו ישראל יב לארעא, ומה דיהא בזמנא דמלכא משיחא בעובדא דראובן.

תקנב) שמעון ולוי כז אחים, אמר ר' יצחק, כה הכא אחיד לון, טו בסטרא כז שמאלא דשכינתא. דחמא כח עובדין כט דדינא קשיא, דלא יכיל

מסורת הזתר

(א ח"ג שג.

חלוסי גרסאות א ליג על כלא. ב עמין. ג בהתיא. ד תהיא טפה וליג הרהורא; הווא הרהורא אשתאר; דאלמלא תהיא טפה קדמאה הות באתרה הוה אשתאר. ס חוי. ז מוסיף אביך דא ירושלם משכבי אביך. ז ליג עלית. ח עם הרהורא. ט יגחון. י בכל עלמא. יא מוסיף משכבי אביך. יב דוקא (אח"ל). יג ליג דא ירושלם משכבי. יד מוסיף משכבי אביך. טו ליג אביך. טז מוסיף דא ירושלם דא. יז ליג אביך. יח הא חבא. יט ומאן; ומה. כ ומאן; ומה. כל דיתבי; דיהא; דיתבי. ככ כי. כג בארעא (אה"ל). כד מוסיף אחים וגו'. כה ליג חבא. כז בסטרא. כח דשמאלא. כח עובדין; עובדיה דינא (אה"ל); כט קשיא דדינא.

מאמר

הכולם

ראובן בכורי אהה

רוחות העולם, ולמשול במלחמתם על כולם. וינצחו עמים רבים וימשלו עליהם.

תקנ) פחו כמים אל תותר וגו': כאן נרמז על הרהורא הראשון, שהיה לו ליעקב בטפה הראשונה, ברחל. כי אלו היה הרהורא של טפה ההיא במקומה בלאה, היה נשאר ראובן בכל, במלוכה ובכהונה וכבודיה, אבל פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך, דהיינו שעלית בהרהורא אחר, אז חללת וגו'.

תקנא) דבר אחר, פחו כמים וגו': כי כשבני ראובן יערכו מלחמה בעולם, וינצחו עמים רבים, לא ישארו בני ראובן במלכות. וז"ש הכתוב, אל תוחר, מה הטעם, כי עלית משכבי, מפני שעתידיים לערוך מלחמה בארץ הקדושה, כי בדיוק כתוב כי עלית משכבי אביך, שזה ירושלים. שואל הכתוב (רש"י דף רל"ו ע"א)

אומר משכבי, משכב היה צריך לומר, ומשיב, אלא אביך הוא ישראל סבא, היינו ז"א, וע"כ אומר משכבי אביך, ולא משכב, משום שב' טעמים נחרב ירושלים, ובשלישית חבנה בזמן מלך המשיח, וע"כ אוה"כ, משכבי אביך, וכאן נתגלה ברכה, בהכחוכ בכרי אהה כחי וראשית אוני (כנ"ל אות תקמ"ד) ומה שהיה באותו זמן, דהיינו שנקלחה ממנו הכרחה והמלכות והכהונה, כמ"ש פחו כמים אל תותר, ומה שיהיה כשיבאו ישראל לארץ, דהיינו שלא יהיה לו חלק בארץ אלא בעבר הירדן, (כנ"ל אות תקמ"ו), ומה שהיה בזמן מלך המשיח במעשה ראובן, דהיינו שינעשה מלחמות בעמים רבים וגם בירושלים כנ"ל.

מאמר שמעון ולוי אחים

תקנב) שמעון ולוי אחים: אמר ר' יצחק, כאן האחיז אותם בצד שמאל של

תשכינת

גמא למסבל. אמר ר' יוסי, ברכתא דלהון אן היא. אמר רבי יצחק, שמעון
 לא אתחזי להאי, דחמא ליה כמה עובדין ב' בישין. ולוי דאתי ב' מסטרא
 ודינא קשיא, ב' וברכתא לא תליא ביה, ואפילו כד אתא משה, לא ד' תלי
 ברכתיה ביה, ו' דכתיב "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה, בקב"ה תלייא.
 תקנג) ת"ח כתיב ב' זה הים גדול ורחב ו' ידים שם רמש ואין מספר
 זיות קטנות עם גדולות. זה הים גדול, דא שכינתא, דקיימא עליה דיעקב, כד
 עא לאסתלקא מעלמא. ורחב ה' ידים, דהא כל עלמא אמלי ה' ואשתלים
 ואתצמצם תמן. שם רמש ואין מספר, דכמה מלאכי עלאי ה' וקדישאי
 אשתכחו תמן. היות קטנות י' עם גדולות, אלין אינון י"ב שבטין, י' בנוי
 ייעקב, דאשתכחו י' בהון בשלימו, חד טו אילה, וחד זאב, טו וחד י' ארי,
 וחד טלה. אמר רבי יצחק, אריה חד, וטלה חד, י' חד זאב, וחד גדי, וכן
 דהו, דאשתכחא היות קטנות עם גדולות.

תקנד) רבי יהודה אמר, י' כלהו שפיר, אבל יהודה אריה, שמעון שור,
 והא אוקמוה חברייא דהוו משגיחין דא לקבל דא, דא מימינא, ודא
 משמאלא. כ' לתורא דעובדוי בישין, אמרו נצייר (ב) אקונין דאריה
 ב' בקופטיה, ויסתכל כ' בדא וידחל מניה, כך שמעון שור, יהודה אריה.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ערכא אריה כחדל סמנו הסור בו (בכנס סלו. א) (דברים ל"ג) ח"ג יח : לט. ב) (תהלים ק"ד)
 כ"א ס"ה צ"ר. (כ"ש"נ).

לופי גרסאות א' מוסיף בישין ודינא קשיא. ב' מסטר. ג' וברכיה; וברכיה. ד' תלייא. ה' ביה ברכתיה.
 ו' מוסיף דבקב"ה תלייא דכתיב. ז' ידים וגוי היות. ח' מוסיף ידים דא ירושלם. ט' ואשלים.
 ותמן אתצמצם. יא' וקדישי; וקדישין. יב' עם גדולות; וגוי. יג' בנוי דיעקב. יד' ביה; כח (אה"ל).
 ו' איל; אריה חד איל וחד זאב וחד טלה (אה"ל). טו' חד. יז' אריה. יח' וחד. יט' טלה. כ' דא. כל מוסיף
 מחל לתורא. כז' בקופטיה. כח' ביה.

שמעון ולוי אחים

המולם

מאמר

שנמצאים שם בשלמות, אחד הוא אילה, היינו
 נפתלי. ואחד זאב, היינו בנימין. ואחד ארי, היינו
 יהודה. ואחד טלה, דהיינו יוסף שנאמר נהג כצאן
 יוסף (תהלים ט'). אמר ר' יצחק, אריה אחד וטלה
 אחד. זאב אחד עם גדי אחד, דהיינו גר. וכן
 כלם, להמצא היות קטנות עם גדולות.

שכינה. כי ראה בהם מעשים של דין הקשה.
 ואין העולם יכול לסבול. אמר ר' יוסי, הברכה
 ולהם איפה היא. אמר ר' יצחק, שמעון לא
 יה ראוי לזה. כי ראה בו כמה מעשים רעים.
 לוי, בא מצד דין הקשה, שהברכה אינה תלויה
 בו, ואפילו כשבא משה, לא תלה ברכתו בו,
 וכתוב, ברך ה' חילו וגו'. שבהקב"ה תלויה
 ברכתו:

תקנד) ר' יהודה אמר וכו': רי"א, כולם ככל
 השבטים יפה היא כמו שאמרת שהיו
 נמצאים היות קטנות עם גדולות. אבל יהודה אריה.
 שמעון שור, כי שמעון היה גבורה וגבורה היא פני
 שור. ובארורה החברים שהיו מסתכלים זה מול
 זה, זה יהודה, מימין, וזה, שמעון, משמאל.
 בדומה, לשור, שמעשין רעים, אמרו נצייר
 צורת אריה ברפת שלו, ויסתכל בזה ויפחד
 ממנו. כך שמעון שור, יהודה אריה, שמעון
 שהוא שור דהיינו גבורה, נכנע מכח הסתכלותו ביהודה
 שהוא אריה, שהוא חסר.

קנג) ת"ח כתיב, זה הים גדול ורחב ידים
 וגו': זה הים גדול, הוא השכינה
 ועמדה על יעקב כשרצה להסתלק מן העולם.
 יחב ידים, כי כל העולם נמלא, ונשלם,
 וצטמצם שמה, בשכינה. שנמלאה ונשלמה, מכח הדרום,
 וצטמצמת מכח הצפון. כנ"ל, (ב"א רמ"ז ר"ה האיקרח
 ט'). שם רמש ואין מספר, כי הרבה מלאכים
 ליונים וקדושים נמצאים שם. היות קטנות
 עם גדולות, אלהם י"ב שבטים, בניו של יעקב,

שמעון

(דברים ו' ו' רל"ז ע"א)

תקנה) שמעון לא זכה לברכאן, אלא טפל ליה משה ביהודה, ה' כתיב הכא "שמע ה' קול יהודה, ו' וכתוב התם "כי שמע ה' כי שנואה אנכי א"ר יהודה, שמעון ולוי, אבוהון סליק לון למשה. א"ל: ר' יוסי, דמ"נ ה' אבוהון סליק לון למשה. ו' א"ל, ו' אף אנן ה' נסליק ט' ליה לבוצינג קדישא י' עלאה.

תקנו) י"ב אתו י' שאלו ליה לר"ש, אמר כמה י' חביבין מלין ה' אטפח בידוי, ובכה אמר, מאן יגלי לך י' מהימנא טו קדישא, אסתלקת בחייך טו על י' בני נשא, אסתלקת במותך, ואסתים דיוקנך. מפתחן דמארך אתמסרו בידך תדיר.

תקנו) ת"ח, יעקב הוה ליה י"ב ארבע נשין, ואוליד בנין מכלהו. * י' ואשתלים כ' בנשוי. כד בעא יעקב כ"א לאסתלקא, שכינתא י"ב קיימי עלוי. בעא כ' לברוכי כ' לאלין, ולא יכיל, מקמי שכינתא דדחיל, אמר, היך אעביד, דהא תרווייהו מסטרא דדינא קשיא קא אתיין, אי אתקיף בשכינתא לא יכילנא, דהא ארבע נשין הוו לי, כ' ואשתלימנא כ' בהון, אלא כ' אסלק לון לון כ' למארי דביתא, כ' דהא ל' ביתא ל' ברעותיה קיימא, ל' ומה דבעי יעביד.

דרך אמת

ה) ככה עלמו בידוי.

מסורת הזהר

א) (דברים ל"ג) ח"א רמנ. ח"ב קנח: ת"ז בהקדמה יב. ב) (בראשית כ"ט).

חלוסי גרסאות ה' דכתיב וליג הכא. כ' מוסיף כתיב הכא שמע ה' וכתוב. ג' ליג ר' יוסי. ד' פח (ד"א); ומה (אה"ל). ה' ליג אבוהון (אה"ל). ו' ליג א"ל. ז' אוף. ח' נסלק (אה"ל). ט' לון. י' ליג עלאה. י"א ליג אתו. י"ב שאלו. י"ג ליג חביבין. י"ד לבוצינג. טו ליג קדישא. טו מוסיף על כ"ל. יז עלמא. יח נשין ארבע. יט ואשתליק. כ' בנשוי (אה"ל). כ"א מוסיף לאסתלקא מהאי עלמא. כ"ב הוות קיימא. כ"ג לברכא. כ"ד באלין. כ"ה ואשתליקנא. כ"ו ליג בהון; בהו. כ"ז אסליק. כ"ח למאריה. כ"ט דהאי. ל' ביה. ל"א ליג ברעותיה קיימא. ל"ב וואי.

פאמר

הסולם

שמעון ולוי אחים

תקנה) שמעון לא זכה וכו': שמעון לא זכה לברכות. מיעקב, אלא משה חיבר אותו ביהודה, כי כאן כתוב שמע ה' קול יהודה, ושם כתוב, כי שמע ה' כי שנואה אנכי, ש"כ קראה אותו שמעון, ויליף גזירה שוה, מה שמע דשם הוא בשמעון אף שמע שביהודה כולל את שמעון. אמר ר' יהודה, שמעון ולוי, שאביהם לא כרך אותם, הוא משום שאביהם העלה אותם למשה, שהוא יכרך אותם. אמר לו ר' יוסי, מהו הטעם שאביהם לא כרך אותם, אלא העלה אותם למשה. אמר לו ר' יהודה, אף אנו נעלה השאלה הזאת למאור הקדוש העליון, דהיינו לר' שמעון.

תקנו) אתו שאלו ליה וכו': באו ושאלו את ר' שמעון. אמר, כמה חביבים הדברים. הכה בידיו זו אל זו, ובכה. אמר, מי יגלה אותך, הנאמן הקדוש, דהיינו משה, בחייך התעלית על (רע"י דף רל"ו ע"א י') דף רל"ו ע"ב)

תקנח) כך יעקב אמר, ח חולקין דנשין ובנין הא י נסבית בהאי עלמא, י ואשתלמנא, היך אתקיף במטרוניתא יתיר, אלא ס אסלק מלין למארי מטרוניתא, והוא יעבד י מה דבעי, י ולא ס ידחל.

תקנט) ת"ח מה כתיב, * וזאת הברכה אשר ברך משה איש ס האלקים, מאריה דביתא, מאריה דמטרוניתא. כמה דכתיב י אישה יקימנו ואישה יפרנו. דהא י כלת משה כתיב. ועל דא, משה בריך מאן דבעא ולא דחיל, כדאוקימנא. יא ובגין כך אמר יעקב, הא י חמינן דבני אלין בסטרא דדינא קשיא, יג ייתי מאריה דביתא י ויברך לון.

תקס) טו משה ודאי איש האלקים ט היה, י ורעותיה עביד י בביתה, ט כד"א אישה יקימנו. הה"ד י ויאמר משה קומה ה'. ואישה יפרנו, הה"ד י ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי רעותיה עבד י מאריה כ דביתא כ ולית דימחי בידיה. כבר נש דגזר על אנתתיה, כ ועבדא רעותיה. ועל דא יעקב אע"ג דהוה אחיד באילנא דחיי, לא הוה מארי דביתא, אלא לתתא, משה כ הוה לעילא, בג"כ סליק לון למאריה דביתא.

מסורת תזוהר

(א) (דברים ל"ג) וישב ס"ב צו. (ב) (במדבר ל') ח"ג רלב. (ג) (שם ז') ח"ב ה: קמ: ח"ג ד: קמח. (ד) (שם י') ויצא כ"א צד. (ה) (שם ח"ב רכב. ח"ג קנה. רכו: רנד.

חלופי גרסאות א ל"ג אמר. כ חולק; חולקא; חולקי (אה"ל). ג נסבות (אה"ל). ד ואנא אשתלמנא; ואשתלמנא בחון; ס אסליק. ו מאי. י ל"ג ולא ידחל. ה דחיל (אה"ל). ס מוסיף האלקים את בני ישראל. י ל"ג כדאוקימנא. יא בנין. יב חמינא. יג ליתיה; ליתיה; וייתי (אה"ל). יד ולבריך. טו ל"ג משה. טז הוא. יז ורעותא. יח בביתא; יט מוסיף כמה דאיקימנא. יט כמה דכתיב. כ ל"ג מאריה. כא בביתא; כב מוסיף כמה דאוקימנא. כג מוסיף ולית מאן. כג ועבד; ועביד. כד ל"ג הוא.

מאמר

המולם

שמעון ולוי אחים

תקנח) כך יעקב אמר וכו': וכך אמר יעקב. חלקי בנשים ובנים הרי קבלתי בעולם הזה. מן השכינה. ונשלמתי ואיך אתקיף עוד במטרוניתא. שהיא השכינה. אלא אמסור הדברים לאדון המטרוניתא. דהיינו משה. והוא יעשה מה שירצה. ולא יירא.

תקנט) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב. וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים. פירושו, אדון הבית, אדון המטרוניתא. כי איש פירושו אדון. כמו שכתוב. אישה יקימנו ואישה יפרנו. כי כלת משה כתוב. שהשכינה נקראת כלת משה. פירושו. שמה היה מרכבה למעלה מחזה דו"א. ונחנן משום זה שהיה בעלה דמטרוניתא כמו ז"א, והיה המשפיע אל השכינה. שהמשפיע הוא אדון למקבל. וע"כ נקרא איש האלקים. וע"כ ברך משה את מי שרצה. ולא ירא מסני פגם השכינה. כי היה יכול לחקן אוהה כפי שרצה. כמבואר. ומשום זה אמר יעקב, אני רואה שבני אלו הם בצד דין הקשה יבא אדון הבית ויברך אותם.

תקס) משה ודאי וכי: משה היה ודאי איש האלקים, וכרצונו עשה בביתו. כמו שאתה אומר. אישה יקימנו, שישפיע לה מוחין דחכמה המכונים קימה, וזהו שכתוב, ויאמר משה קומה ה' ויסוצו אויביך וגו', כי בדרך, יש אחיזה לקליפות ומוחין דחכמה מברייחם הקליפות. ואישה יפרנו, וז"ש ובנחה יאמר שובה ה', כי בהיות השכינה כמקום מנוחה אין אחיזה בה לקליפות ואין פחד, וע"כ אישה יפרנה, שבכה קו האמצעי הוא מפיר הגיר דחכמה כדי להלכישו בחסדים, שזסו"ה ובנחה יאמר, שובה ה' וגו'. ודאי שאדון הבית עושה כרצונו ואין מי שימחה בידו. כאדם הגוזר על אשתו ועושה רצונו. וע"כ יעקב אע"פ שהיה אחוז בעץ החיים, שהוא ז"א, לא היה אדון הבית כמו משה. כי הוא היה אחוז למטה. דהיינו למטה מחזה דו"א, ששם כבר שייך לבחינת נוקבא דו"א, אבל משה הוא למעלה, שהיה אחוז למעלה מחזה דו"א, ששם עלמא דדוכרא ממש. וע"כ היה אדון הבית כמו ז"א. וע"כ מסר אותם יעקב לאדון הבית שיברכם.

תקסא) בסודם אל תבא נפשי וגו', ר' אבא פתח ה' ואמר * סוד יי ליראיו כ' וגו'. סוד יי ליראיו, רזא עלאה דאורייתא, לא י' יהיב קביו אלא ד' לאינן דחלי חטאה. ה' ומאן ו' דאינן דחלי חטאה ה' אתגלי לו רזא עלאה דאורייתא, ומאן איהו, רזא ה' עלאה דאורייתא, י' הוי אימא דא את קיימא קדישא, דאקרי סוד ה' ברית קודש.

תקסב) שמעון ולוי, י' אטרחו גרמייהו על האי סוד, באנשי שכם דיגזרון גרמייהו ויקבלוי י' עלון האי סוד. וקרא י' אסהיד במרמה. ת בעובדא דזמרי בן סלוא, דפסל האי י' סוד. ה' ויעקב אמר בסודם אל תבא נפשי. ה' מאי נפשי. דא י' נפשא דעאלת ואתאחדת בברית י' עלאה לעילא ואקרי נפש צרורא דחיי.

תקסג) בקהלם אל תחד כבודי. הא אוקמוה, כד"א י' ויקהל עליהם קרח אל תחד כבודי, דא כבוד ישראל סתם. וע"ד י' לא בריך לון אבוהון, בגי דסליק לון למשה. כ' ר' חייא אמר מהני קראי כ' משמע דלא אתאחיד דא בדא, ואצטריך הכי. וע"ד אית ביה כלא ולית לך דרא בעלמא, דלא נחתא דינא כ' דלהון לקטרגא בעלמא כ' ואסגיאו מהדרי על פתחייהו דבני נשא כ' הא כ' לך כלא.

מסורת הנהר

(א) (תהלים כ"ה) ב"א קמ"ג צ"ג. (ב) (במדבר ט"ז).

חלוסי גרסאות ה' ליג ואמר. ה' מוסיף ובריהו להודיעם. ג' יהבי; י' יחביה; י' יהבה (אה"ל). ד' מוסיף לאינו מארי דחלי פקודי. ה' ליג מן ומאן עד ומאן (אה"ל). ו' אינון. ז' ליג חטאה אתגלי לון ת אלין אינון דאתחזון לאתגלאה לון רזא עלאה קיימא קדישא דאורייתא. ט' ליג עלאה. י' ליג הוי אימא י' מוסיף אינון אטרחו. יב' עלייהו. יג' מוסיף אסהיד עליהון. יד' מוסיף סוד ה'. טו' ויעקב. טז' ליג מאי נפשי, יז' נפש. יח' ליג עלאה. יט' ליג לא. כ' חסר כאן ר' חייא (אה"ל). כא' ליג משמע; ובג"כ; בדמויי כתבו חסר. כב' עליהון. כג' דאסגיאו; ואסחירו. כד' הא [לקבלא אה"ל] לקבל [הא]. כה' ליג לך.

הסולם

מאמר

שמעון ולוי אחים

דהיינו מלכות המתיחדת עם ברית העליון שהוא יסוד דו"א, ונקראת נפש צרור החיים.

תקסג) בקהלם אל תחד כבודי: הרי בארוהו כמו שאתה אומר, ויקהל עליהם קרח. שלא נזכר שם, אלא קרח בן יצהר בן לוי, ולא בן יעקב. אל תחד כבודי, היינו כבוד ישראל, סתם. ועל כן, משום מעשים הללו, לא ברך אותם אביהם, אלא שפסר אותם למשה.

רבי חייא אמר וכו': רח"א, ממקראות אלו משמע, שלא נתאחדו זה בזה, אלא שהם מפורדים, כמ"ש אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל, וכן צריך להיות, משום שהם דין קשה צריכים פיזור. וע"כ יש בו הכל, שכל ישראל ישנם בדין קשה שלהם. כי עם פורם בישראל קלטו ישראל מדין קשה שבהם. ואין לך דור בעולם שלא ירד הדין שלהם לקטרג בעולם, ומתרבים

תקסא) בסודם אל תבא נפשי וגו': ר' אבא פתח ואמר, סוד ה' ליראיו וגו'. סוד ה' ליראיו הוא סוד עליון שבתורה, שאין הקב"ח נותן אותו אלא ליראי חטא. ומי שהוא ירא חטא נגלה לו סוד העליון שבתורה, ומה הוא, סוד העליון שבתורה, הוי אומר, זהו אות ברית קודש, שנקרא סוד ה'.

תקסב) שמעון ולוי אטרחו וכו': שמעון ולוי הטריחו את עצמם על סוד הזה, של אות ברית קודש, באנשי שכם, שימולו את עצמם ויקבלו על עצמם סוד הזה, דהיינו לשמור אות ברית קודש, אבל הכתוב מעיד, שהיה במרמה, וכן זמרי בן סלוא, שהיה נשיא בית אב לשבט שמעון, פסל את סוד הזה, בדבר כובי בת צור, על זה אמר יעקב בסודם אל תבא נפשי, מהו נפשי, זו היא הנפש העולה ומתיחדת בברית העליון למעלה.

(דטו"י דף רל"ו ע"ב)

תקסד) * יהודה אתה יודוך ^א אחיך ירך בערף אויביך וגו'. ר' ^ב יוסי פתח ^ב עשה ירח למועדים ^ג וגו'. ^ד עשה ירח בגין לקדשא ביה ריש ירחין, וריש שתין. ^ה ולעלמין ^ו סיהרא לא ^ז נהיר אלא משמשא, וכד שמשא ^ח שליט, ^ט סיהרא לא שלטא, כד אתכניש שמשא, כדין סיהרא ^י שלטא, ולית חושבן לסיהרא אלא כד אתכניש שמשא.

תקסה) ותרווייהו עבד קב"ה לאנהרא, הה"ד ^א ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ ^ב וגו'. ^ג והיו לאותות, אלין שבתות, דכתיב ^ד כי אות היא. ולמועדים, ^ה כי אינון י"ט. ולימים, אלין רישי ירחין. ולשנים, אלין רישי שנין. ^ו דלהוון אומות העולם עבדין חשבן לשמשא, וישראל לסיהרא.

תקסו) ואולא הא, כי הא דאמר ר' אלעזר, כתיב ^א הרבית הגוי לן הגדלת השמחה. הרבית הגוי, אלין ישראל, דכתיב בהו' ^ב כי מי גוי גדול. וכתיב ^ג גוי אחד בארץ. לו: ^ד בגיניה. הגדלת ^ה השמחה, דא סיהרא, דאתרביאת בנהורא בגיניהון דישראל. אומות העולם לשמשא, וישראל לסיהרא, הי מנייהו עדיף. ודאי סיהרא * ^א לעילא, ושמשא ^ב דאומות העולם, תחות האי סיהרא הוא, ^ג והוא שמשא ^ד מהאי ^ה סיהרא נהיר.

מסורת הוהר

(א) לעיל דף קס"ו זיון א'. (ב) (תהלים ק"ד). (ג) (בראשית א') ב"א ק"ט צ"ד. קי"ז צ"א. (ד) (שם) ב"א ש"ח צ"א. ח"א רלט. ח"ג ש. (ה) (שמות ל"א). (ו) (ישעיה ס') וירא קכ"ט צ"א. (ז) (דברים ד') וישלח נ"א צ"ב. (ח) (ד"ה א' י"ז) ויצא קמ"א צ"ב.

חלופי גרסאות ^א אחיך וגו'. ^ב כ ייסא. ^ג שמש יודע מכווא; ^ד ג' וגו' עשה ירח (אה"ל). ^ה ד לייג עשה ירח. ^ו לעלמין. ^ז מוסיף וכדין בגין דא סיהרא. ^ח נהירת. ^ט שלטא. ^י כ בטיהרא. ^{יא} מוסיף לא שלטא. ^{יב} לייג וגו'. ^{יג} אלין. ^{יד} דלהו עבדין אומות העולם חושבן. ^{טו} הגדלת השמחה בגיניה; תגדלת השמחה בגיניה ממש תגדלת השמחה דא. ^{טז} מוסיף השמחה ממש. ^{יז} מוסיף לעילא ושמשא לחתא. ^{יח} דאומות. ^{יט} מוסיף והוא שמשא תחות הוא והוא. ^כ סטרא.

מאמר המולם האומות - לשמשא, וישראל לסיהרא

ומתרבים מחמת זה מחזירים על הפתחים של בני אדם. הנה לך הכל. כלומר, שכל ישראל נפגעו מן הדין שלהם.

תקסד) יהודה אתה יודוך וגו': ר' יוסי פתח. עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח, בשביל לקדש בו ראשי חדשים וראשי שנים. ולעולם אין הלבנה מאירה אלא משמש, וכשהשמש שולט, הלבנה אינה שולטת, כשנאסף תשמש אז שולטת הלבנה, ואין חשבון ללבנה אלא כשנאסף השמש.

תקסה) ותרווייהו עבד קב"ה וכו': ושניהם עשה הקב"ה להאיר, זהו שכתוב, ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו', והיו לאותות, אלו הם השבתות שנקראים אות, שכתוב, כי אות (רש"י דף רל"ו ע"ב * דף רל"ו ע"א)

חמי מה בין ישראל, להו. ישראל א אחידו בסיהרא, ואשתלשלו בשמשא
 ב עלאה, ג ואתאחדו ד באתר ה דנהירא משמשא עלאה, ו ומתדבקן ביה
 דכתיב * ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום.
 תקסז) יהודה אתה י וגו'. ר' שמעון אמר, מלכו ליהודה אתקיים, והיינו
 דאמרינן, מאי דכתיב, ב הפעם אודה את ה, ח בגין דאיהו רביעאה, אודה
 את ה, בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסיא. יהו, דא רשימא דשמא עלאה,

מסורת הזהר

(א) (דברים ד') כ"ב ק"ו צ"א. (ב) (בראשית כ"ט) ויצא ע' צ"א.

חלופי גרסאות א אחירן; אחירו. ג עליה. ג ואתאחירו. ד ביה; בה (ד"א). ס ונהיר לשמשא;
 בה ונהירא משמשא תתאה ואתאחירן לעילא דכלא. ו ומתדבקין. ז ל"ג וגו'; אחירן.
 ח בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסיא (יהו) דא איהו רשימו דשמא עלאה ובמאי אשתלם ביה והיינו דכתיב היא בתראה
 בשמא קרישא באחוי; בגין דאיהו רביעאה אודה אחייא רגלא רביעאה לכרסיא יהו.

מאמר הסוכם האומות - לשמשא, וישראל לסיהרא

תחת פירושו אחורים. והיינו בזמן שמקבלת
 משמאל דאמא, שאז היא בבחינת שמש כנ"ל.
 וז"ש והירא משמשא מהאי סיהרא נהיר,
 כי בזמן שהיא באחורים אינה מאירה, וא"כ
 איך הם יכולים להתקיים, אלא על ידי חסאים
 של ישראל הם מתאחזים ויונקים חלק ישראל
 מן הלבנה, כמ"ש לא נבנה צור אלא מחורבנה
 של ירוש"ם, ונמצא שאותו השמש שאומות
 העולם יונקים ממנה מקבלת אור מלבנה כדי
 לקיים האומות. וז"ש לעיל (את תי"ב) ארמלי
 יסו ון ישראל עובדין רכשרן קמי קביה, לא
 קיין עמין עכו"ם וכו' בעלמא, כי השמש
 שלהם שורפת ואין לו אור אלא ממה שמקבל
 מלבנה, מחלקם של ישראל. וז"ש ישראל
 אחידו בסיהרא, דהיינו בנוקבא בעת שהיא
 למטה מחזה דז"א ומקבלת ממנו, כנ"ל,
 ואשתלשלו בשמשא עלאה, דהיינו
 שגשתלשלו וידדו למטה מחזה דז"א שהוא
 שמש העליון, ששם בחינת הלבנה, ואתאחדו
 באתר דנהירא משמשא עלאה, לא כאומות
 העולם שנתאחדו בנוקבא בעת שמאירה מצד
 שמאל דאמא, כנ"ל, אלא ישראל מתדבקים
 בה בעת שמאירה משמש העליון שהוא ז"א.
 כנ"ל. וע"ז כתוב ואתם הדבקים וגו'.

הזו, ואותו השמש מקבל אור מלבנה זו
 ומאיר. ראה מה בין ישראל להם, לאומות
 העולם, ישראל אחוזים בלבנה ונשתלשלו
 בשמש העליון, ונתאחדו במקום המאיר משמש
 העליון, ונתדבקו בו, שכתוב, ואתם הדבקים
 בה אלקיכם וגו'.

פירושו, השמש רומז לז"א, והלבנה
 לנוקבא שלו. ויש זמן שהנוקבא היא במדרגת
 השמש, אלא בבחינת שמאל ואחורים, שאז
 ז"א מלביש ומקבל אורו מצד ימין דאמא,
 והנוקבא מלבשת ומקבלת אורה מצד שמאל
 דאמא, ולפיכך גם הנוקבא היא אז בבחינת
 שמש כמו ז"א, להיותה מקבלת מאותו
 המקום שמקבל ז"א, ואז היא בבחינת מוחין
 דאחורים, שאינם מאירים (כנ"ל ב"א דף ק"ד
 ד"ה ויעש). ואחר זה יורדת משם למטה
 מחזה דז"א ונעשית מקבלת מז"א, ואז
 נקראת לבנה, דהיינו כמו לבנה המקבלת
 משמש, ובזה הוא משגת מוחין דג"ר ממש
 (כנ"ל ב"א דף ק"ח ד"ה וכבר ע"ס) והנה בין
 אומות העולם, ובין ישראל מקבלים מנוקבא
 דז"א, אלא אומות העולם שהם בחינת שמאל,
 מונים לשמש של הנוקבא, דהיינו לבחינת
 מוחין דאחורים שלה, שאז הנוקבא כולה
 בחינת שמאל כראוי להם, וישראל מונים
 ללבנה, דהיינו בעת שירדת למחזה ולמטה
 דז"א, והיא מקבלת מן השמש שהוא ז"א,
 שאז נקראת לבנה.

וז"ש ודאי סיהרא לעילא שהיא
 הנוקבא דז"א, ושמשא דאומות העולם תחות
 האי סיהרא היא, והשמש של אומות העולם
 הוא תחת הלבנה, כלומר באחורים של הלבנה
 הזו שהיא הנוקבא, כי כל מקום שנאמר
 (רמב"ם דף רמ"ז ע"א)

מאמר יהודה אתה יודוך אחירן

תקסז) יהודה אתה וגו': ר"ש אמר,
 המלכות נתקיימה ליהודה,
 ואיינו שאמרנו, מה שכתוב, הפעם אודה את
 ה, הוא משום שהוא הרביעי, ע"כ, אודה את
 ה, כי הוא רגל רביעי אל הכסא, פירושו,
 חג"ת הם ג' רגלי הכסא, ויהודה הם המלכות שהיא
 רגל רביעי, (כנ"ל וירא דף ה' ד"ה פירושו ע"ה)

במה אשתלים, ה' בה"א, והיינו ה"א בתראה דשמא קדישא, שמא קדישא שלים באתווי, כ וקשר דאחיד לון, ג על דא יודוך אחיך, דמלכו ד לך : אתחזיא לאתקיימא ו' ודאי. " ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן, מאן קדושים, אלין ח' קדושים עליונין, דכלהו אודן לגביה, ט' ושוויה נאמן, ג"כ י' הוא קדמאה י"א בכולא, הוא מלכא על כלא.

תקסט) ר"ש פתח ואמר, כ' כל כבודה בת מלך פנימה. י"ב כל י' כבודה, דא כנ"י, י"ד כבודה: בגין ט' דאיהו כבוד, דא על דא, דא דכר, ודא נוקבא, ט"ו ואתקרי כבודה. בת י' מלך, היינו בת שבע, בת קול י"ב דאיהו קול גדול, והאי מלך עלאה הוא. פנימה: בגין דאית מלך דלאו איהו לגו י"ב כוותיה, כ' והאי כבודה בת מלך.

תקסט) כ"ה ממשכצות זהב לבושה, בגין דאתלבשת ואתאחדת כ"ג בגבורתא עלאה, והאי, אוף כ"ג נמי מלך אקרי, כ"ד ובגינה קיימא כ"ה ארעא, אימתי, כ"ו בשעתא דאתאחדת במשפט, כ"ז כד"א ג' מלך במשפט יעמיד ארץ. ודא קרינן כ"ח מלכו דשמיא, כ"ט ויהודה אתאחיד ל' בה, וירית מלכותא ל"א דבארעא.

מסורת הזהר

א) (הושע י"ב) לעיל דף קע"ב ציון ב'. ב) (תהלים מ"ה) ח"א רסה. ח"ג כז: קעא. רמח: ת"ז בהקדמה ג: יב: חכ"ד סס: ג) (משלי כ"ט) מקץ ד' צ"א.

חלופי גרסאות א' בדל"ת. ב וקשר. ג ועל. ד דילך; דליך. ה אתחוי (אה"ל). ו ודא חיא. ז ל"ג מאן. ח מוסיף אלין קדושים; אלין קדישין. ט ושווי; ושווין. י איהו. י"א ל"ג ככלא הוא מלכא. י"ב וגוי ול"ג כל כבודה. י"ג כבודה. י"ד ל"ג כבודה. טו דאית (אה"ל). טז מוסיף דא נוקבא ואתקרי. יז מוסיף מלך דאיהו עלאה (אה"ל). יח ל"ג דאיהו קול גדול. יט ביתיה. כ מוסיף ודאי דאיהו קול גדול. כ"א משבצות. כ"ב בגבורה. כ"ג מוסיף הכי נמי. כ"ד ובג"כ; ובגיניה. כ"ה עלמא. כ"ו בזמנא. כ"ז הח"ד. כ"ח מוסיף מלכו קדישא. כ"ט יהודה. ל' ביה. ל"א דארעא.

יהודה אתה יודוך אחיך

הסולם

מאמר ב'

זה על זה, ששניהם הם אחד, אלא זה, ז"א שהוא זכר נקרא כבוד, וזה, דהיינו המלכות שהיא נקבה, נקראת כבודה. בחוספות ה' כראוי לנקבת. בת מלך, היינו בת שבע, שהיא הנוקבא, והיא בת קול, כי הוא נקרא קול גדול, וזהו מלך העליון, דהיינו ז"א, והנוקבא נקראת בת קול. פנימה, כי יש מלך, דהיינו מלכות, שאינו בפנימיות כמוהו, כי לפעמים המלכות מתלבשת כבריאה, וזו היא כבודה בת מלך. פנימה, באצילות.

תקסט) ממשכצות זהב לבושה: משום שהיא מתלבשת ומתיחדת בגבורה

עליונה, דהיינו בצד שמאל דאמא, ואמא מכונה זהב, כט"ה מצטון זהב יאתה וגו'. וזו, דהיינו אמא, נקראת גם כן מלך, ובשבילה מתקיימת הארץ, שהיא המלכות, ומתי המלכות מתקיימת, הוא בשעה שמתיחדת במשפט שהוא ז"א, סירוש. כי בשעה שמקבלת משמאל דאמא, היא מקבלת

חכמה

וע"כ ניתנה לו המלכות על ישראל. יר"ן דהויה שהם חג"ה. הוא הרשימה של שם העליון, שהוא ז"א, ובמה נשלם, בה', שהיא המלכות, והיינו ה' אחרונה של השם הקדוש, שעמה, השם הקדוש שלם באותיותיו, והיא, הקשר המיוחד אותן. את האותיות של השם הקדוש, על כן יודוך אחיך, כי לך המלכות ראויה להתקיים ודאי. בהיותך מרכבה למדה המלכות. כתוב, ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. שואל, מי המה קדושים הללו. ומשיב, הם קדושים עליונים שהם הספירות הקדושות חג"ה, שכולם מודים לו, ועשו אותו לנאמן. כלומר שמשפיעים לו כל מה שבהם. ומשום זה הוא הראשון לכל, והוא מלך על כל.

תקסט) ר"ש פתח וכו': ר' שמעון פתח ואמר, כל כבודה בת מלך פנימה. כל כבודה, זו היא כנסת ישראל. דהיינו הנוקבא, ונקראת כבודה משום שהוא, ז"א נקרא כבוד, (יפריי דף רל"ו ע"א)

תקע) ר' ה יהודה ור' יצחק הוּו י קאזלי בארשא. אמר ר' ג יצחק נפתח במלי דאורייתא וניזיל. פתח ר' יצחק ואמר, "ויגרש את האדם וישכן מקדם לג"ע וגו'. האי קרא אוקמוה חברייא. אבל ויגרש, כב"ג דגריש ס לאנתתיה, את האדם דייקא.

תקעא) ת"ח, רזא דמלה, אדם במה ו דחטא אתפס, וגרים מותא ליה ולכל עלמא, וגרים לההוא אילנא דחטא ביה, תירוכין, ו לאתרכא ביה, ולאנתרכא ב בבנוי לעלמין. הה"ד ויגרש את האדם, ס את דייקא, י כמה דכתיב ו אראה את ה', אוף הכי את האדם.

תקעב) וישכן מקדם לג"ע וגו', האי לתתא. יאוכמה דכרובים לעילא, איח כרובים לתתא, י והאי אילנא אשרי עלייהו. ואת להט החרב המתהפכת, אינון טפסי י דשלהובי דאשא, י מההוא חרבא דמתלהטא. ס המתהפכת, דא סו האי חרבא, דינקא בתרין סטרין, ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אחרא. ד"א המתהפכת, י דא להט אינון י טפסי י דשלהובא י דקאמרן, כ דמתהפכן, לזמנין כ גוברין כ ולזמנין נשין כ ומתהפכן מדוכתייהו לכלא, כ וכל דא, לשמור את דרך עץ החיים. מאן דרך. כד"א י הנותן בים כ דרך.

מסורת הזהר

א) (בראשית ג') כ"ב קפ"ג צ"א. ב) (ישעיה ו') נח ז' צ"א. ג) (ישעיה מ"ג) כ"א רנ"ב צ"ג.

חלופי גרסאות א אבא. ב אזלי; קאזלי (אה"ל). ג יהודה. ד מוסיף וגו' אפילו הכי וישכן. ס לאתתיה. ו חטא. ז לאתתרכא. ח בנוי. ט דייקא את. י כמה דאתמר אוף וליג מן דכתיב עד אוף; כד"א ו אראה את ה' את הכרובים האי לתתא. יא ליג מן וכמה עד והאי, יכ האי. יג ושלהובי, יד דהתא. טו דאתהפכת. טז הוא. יז ליג דא להט. יח טפסי; טטססי. יט דמלכותא. כ ליג דקאמרן; דקאמר. כא מתהפכן. כב לגוברין. כג לזמנין. כד ליג ומתהפכן מדוכתייהו לכלא. כס ועל דא; ודא הוא. כט מוסיף דרך. המתהפכת דמתהפכין לחייבי גיתנוס מעונשא המתהפכת מעונשא דנורא לעונשא דחלגא דכתיב חשג בצלמון נורא וחלגא.

יהודה אתה יודוך אחיך

הסולם

מאמר

כנ"ל, להגרש בסבתו, ולהגרש מחמת חסאי בניו תמיד. זהו שכתוב ויגרש את האדם, את הוא מדויק, כמו שכתוב, ו אראה את ה', שפירושו הנוקבא, אף כאן את האדם, פירושו הנוקבא.

תקעב) וישכן מקדם לג"ע וגו': זהו למטה.

דהיינו למטה מאצילות, וכמו שיש כרובים למעלה, באצילות, שהם ז"ן, כן יש כרובים למטה מאצילות, שהם המלאכים מסטרין וסנילסין, ואילן הנה, שהוא הנוקבא הנקראת עץ הדעת, (כנ"ל בהקשה"ז אות קכ"ג) שורה עליהם, ואת להט החרב המתהפכת, הם צורות של שלהבת אש הנמשכות מאותו להט החרב, והן שומרות דרך עץ החיים, (כנ"ל כ"ב אות קי"ט) ואין הכונה על להט החרב עצמו, המתהפכת, זו היא חרב הוּו שיונקת בשני צדדים, מימין ומשמאל, ומתהפכת מצד זה לצד האחר. המתהפכת, זה הוא, להט של אלו צורות של שלהבת אש,

שאמרנו

הכונה בלי חסדים וע"כ עוד אין לה קיום, רק בשעה שמחיהדת במשפט שהוא ז"א ומקבלת ממנו חסדים או יש לה קיום. כמש"א, מלך במשפט יעמיד ארץ, שהיא המלכות. ולזו, אנו קוראים מלכות שמים, ויהודה נתיחד בה, וע"כ ירש המלכות שבארץ.

תקע) ר' יהודה ור' יצחק וכו': ר"י ור"י

היו הולכים בדרך. א"ר יצחק, נפתח בדברי תורה ונלך. פתח ר' יצחק ואמר, ויגרש את האדם וגו', מקרא זה בארוהו החברים. אבל ויגרש, פירושו כאדם המגרש את אשתו, דהיינו שהקב"ה גרש את הנוקבא, את האדם הוא מדויק. כי הנוקבא נקראת את.

תקעא) ת"ח רזא דמלה וכו': בוא וראה, סוד הדבר, אדם נתפש במה שחטא, וסבב מות לעצמו ולכל העולם, וסבב גירושין לאותו האילן שחטא בו, דהיינו לנוקבא (דמ"י דף רל"ז ע"א)

תקעג) אמר ר' יהודה, שפיר, והכי הוא א' ודאי, דגרים אדם להווא אילנא דחטא ביה ז לאתרכא, ואפילו שאר בני עלמא זנמי, כד"א * ובפשעיקם שלחה אמכם, אבל שפיר קאמרת, דהא מדוכתיה משמע, דכתיב ויגרש את האדם, בגין ז דדא שלימו דאדם הוא.

תקעד) ומההוא יומא אתפגים סיהרא, עד דאתא נח ועאל ס בתיבותא. אתו חייביא י' ואתפגים. עד דאתא אברהם, ז' וקיימא בשלימו דיעקב ובנוי. ואתא יהודה ואחיד מ' ביה, ס' ואתקף במלכותא, ואחסין י' ליה י"א אחסנת עלמין, הוא וכל בניו בתרוי, הה"ד יהודה אתה יודוך אחך. י"ב ודאי בשעתא דקיימו ישראל על ימא, י"ג דכלהו אודו ליה, ונחתו אבתריה י"ד בימא. תקעה) ירך בערף אויבך, כד"א ז יהודה טו יעלה. ישתחוו לך בני אביך, כדלא דכל אינון שאר שבטין, טו בגין דא בני אביך, ולא בני אמך, בני אביך, הא כלהו שאר י' שבטין, דאף על גב י"א דאתפליג לתרין מלכוון, כד הוו סלקין לירושלם, הוו י"ב סגדין וכרען למלכא דבירושלם, בגין דמלכותא ז דירושלם, * ממלכותא כ"א קדישא מניה הוה.

מסורת הומר

(א) (ישעיה ז) ב"א קמ"ח צ"א. (ב) [כח"ג] (ד"ה א' ה'). (ג) (שופטים א').

חלופי גרסאות א' והאי. ז לאתרכא; לאתרכא; לאתרכא (אה"ל). ז ל"ג נמי. ד והאי. ס בתיבותא; מוסיף כל בתיבותא (אה"ל). ו הורר [ואהורר אה"ל] אתפגים. ז ואתקיימו. מ בת. ס ואתחקף. י ל"ג ליה. יא ירות. יב מוסיף ודאי איהו הוה; ודא איהו הוה; מוסיף [בגין דריליה (ריליה) מלכותא עלייהו] כריא (ב) כי יהודה גבר באחייו יודוך אחיך ודאי. יג כלהו; וכלהו. יד לימא. טז מוסיף יעלה בתחלה. טז ל"ג בגין דא; מוסיף בגין אמר. יז מוסיף שבטין דאינון בני אביך. יח דאינון אתפליגו. יט כרען וסגדין. כ ל"ג דירושלם. כ"א מוסיף קדישא שלטא.

יהודה אתה יודוך אחיך

הכולם

מאמר

שהיא הנוקבא, עד שבא נח ונכנס בתיבה. באו הרשעים, ושוב נפגמה, עד שבא אברהם ותקן אותה, ועמדה בשלימות על ידי יעקב ובניו, ובא יהודה ונאחז בה והתחזק במלכות, וירש אותה ירושת עולמים, הוא וכל בניו אחריו. כמש"א. יהודה אתה יודוך אחיך, ודאי, בשעה שעמדו ישראל על הים, ששכט יהודה ירדו תחילה אל הים, שכולם הודו לו, וירדו אחריו לתוך הים.

שארנו, והן מתהפכות מצורה לצורה, פעמים לגברים ופעמים לנשים (כנ"ל בראשית ב' אות קי"ט ע"ש כהטולם) ומתהפכות ממקום לכל הצורות. וכל זה הוא לשמור את דרך עץ החיים. מה הוא דרך. הוא כמו שאתה אומר הנותן בים דרך. שפירושו יסוד דנוקבא, אף דרך שכאן פירושו יסוד דנוקבא.

תקעג) אמר ר' יהודה וכי: אר"י, יפה הוא, וכן הוא ודאי, שאדם גרם לאותו אילן, שחטא בו, שהוא הנוקבא, להתגרש. ואפילו שאר בני עולם כן. שאם חוטאים גורמים לה גירושין, כמו שאתה אומר, ובפשעכם שלחה אמכם, אבל יפה תאמר, כי ממקומו משמע זה, שכתוב, ויגרש את האדם, אשר את הוא הנוקבא כנ"ל, שזו היא שלימותו של אדם. ועם גירושיה הפסיד כל שלמותו.

תקעת) ירך בערף אויבך: כמו שאתה אומר, יהודה יעלה למלחמה. ישתחוו לך בני אביך, שהוא כולל לכל השבטים, וע"כ אמר בני אביך, ולא בני אמך, כי בני אביך הם כל שאר השבטים, ואע"פ שנחלקו ישראל לב' מלוכות, מכל מקום, כשעלו לירושלים היו כורעים ומשתחיים אל המלך שבירושלים, משום שהמלכות שבירושלים שהיתה נמשכת ממלכות הקדושה, שהיא הנוקבא, היתה מפגו מיהודה.

תקעד) ומההוא יומא אתפגים וכי: ומיום ההוא שנגרשה נפגמה הלבנה,

(דפני דף רל"ז ע"א *) דף רל"ז ע"ב

ישתחו

תקעו) ישתחוו לך, ולא כתיב וישתחוו, דאי כתיב וישתחוו, לאוספא
 ב לשאר עמין, וישתחוו לא כתיב, אלא בזמנא ב דייתי ב מלכא משיחא,
 ד דכתיב א שרים וישתחוו, השתא דאמר ישתחוו, לאחזאה דישראל כלהו
 בלחודייהו, י כלהו יפלחון ו לרישא דגולה, י לראש דבבל, מ ולא
 ס שאר עמין.

תקעו) ב גור אריה יהודה, בקדמיתא גור, ולבתר אריה, ורזא דמלה
 בקדמיתא י נער, ולבתר איש, ג יי איש מלחמה. מטרף בני עלית, מאי
 מטרף. לאכללא מלאך המות, דאיהו קיימא על טרף, לשיצאה בני יא עלמא,
 ולא משזיב, כד"א י וטרף ואין מציל. י ומהווא טרף י אסתלקת
 שכינתא.

תקעה) כרע: בגלותא דבבל. רבץ: בגלותא י דאדום. כאריה:
 דאיהו תקיפא. טו וכלביא: טו דאיהו תקיפא יתיר, כך ישראל תקיפין אינון
 י דבני עלמא י עעכויס, יט מפתין ודחקין לון, ואינון כ קיימי בדתיהון
 ובנימוסיהון כא כאריה וכלביא.

תקעט) כך שכינתא, דאע"ג דכתיב, ה נפלה ולא תוסיף קום בתולת
 ישראל, ככ היא תקיפא כאריה וכלביא כ בהאי נפילה. מה אריה ולביא לא

מסורת הזהר

(א) (ישעיה מ"ט). (ב) ח"א רמד: ח"ב קיט: קכ: ח"ג שו. ת"ז ת"ע קלב. ג) (שמות ט"ו) נח ז' צ"ד.
 (ד) (מיכה ה') לפיל דף צ' צ"א. (ה) (עמוס ה') ח"ב קיד: רלט: ח"ג ו: כח: מ. פט. קיט: קנה. קס:
 רנו. רעו. רעט. ת"ז חס"ג צ"ה. תס"ד צה: ת"ו בהשמטות קמנ:

חלופי גרסאות א שאר. ב דאתי. ג ליג מלכא משיחא. ד דאו כתיב וישתחוו לו כל המלכים. ט ליג
 כלהו. ו לראש גולה. ז ליג לראש. ח ולא. ט לשאר. י גור. יא גשא. יב ומהו
 וטרף; טרף. יג אסתלק. יד ליג דארום. טו ליג מן וכלביא עד יתיר. טז דאיהו, יז רכל בני. יח ליג
 עעכויס; עעיו. יט מפתן לון; להו. כ קייפין. כא מוסיף תקיפין כאריה. כב איהו. כג בהחיא.

הסולם

מאמר

תקעו) ישתחוו לך: ולא כתוב, וישתחוו.
 שאם היה כתוב וישתחוו
 היה בא לרבות שאר העמים, שכל אומות העולם
 ישתחוו לו. אבל וישתחוו לא כתוב. אלא בזמן
 שיבא מלך המשיח, שאז כתוב, שרים וישתחוו,
 עתה שאמר רק ישתחוו, הוא להראות, שכל
 ישראל בלבדם ישתעבדו לראש הגולה שבבבל.
 ולא עמים אחרים.

תקעה) כרע, בנרותא דבבל וכו': כרע,
 נאמר על גלות בבל. רבץ,
 בגלות אדום, כאריה, שהוא גבור. וכלביא
 שהוא יתור חזק מאריה, כך ישראל גבורים
 הם, שבני העולם, עובדי עבודת כוכבים
 ומזלות, מפתים ולוחצים אותם, והם עומדים
 בדתם ובמנהגייהם כאריה וכלביא.

תקעט) כך שכינתא וכו': אף השכינה כך,
 אע"פ שכתוב, נפלה ולא תוסיף
 קום בתולת ישראל, היא חזקה כאריה וכלביא
 בנפילה

תקעו) גור אריה יהודה: מתחילה היה גור,
 ואח"כ אריה. וע"כ כפל ואמר,
 גור, ואריה. וסוד הדבר מתחילה, כשז"א במוחין
 דקטנות, נקרא נער, ואח"כ, כשהוא במוחין
 רגילות, נקרא איש, שכתוב, ה' איש מלחמה.
 ואף יהודה כן, במוחין דקטנות נקרא גור, ובמוחין
 רגילות נקרא אריה. מטרף בני עליה, שואל
 מהו מטרף, ומשיב, הוא כולל את מלאך המות,
 (דמ"י דף רל"ז ע"ב)

פלין, אלא בגין למטרף טרפא, א ולשלטאה, ב דהא מרחיק, ג ארח טרפיה, ימשעתא ד דארח ה נפל, ו ולא קם עד דדליג על, ז טרפיה ואכיל ה לה, כך שכינתא לא נפלה אלא כאריה וכלביא, בגין לנקמא ה מעמין עעכוים, ולדלגא עלייהו, כד"א * צועה ברוב כחו.

תקפ) מי יקימנו, הוא לא יקום לנקמא מנייהו נוקמא זעירא, אלא מי יקימנו. י"א מי כד"א, ב מי ירפא לך, י"ב והוא איהו עלמא עלאה, דביה שלטנותא דאתקפא לכלא. וכתבי, ג מבטן מי יצא הקרח י"ב ואוקמוה.

תקפא) לא י יסור שבט מיהודה וגוי, י"ג אוקמוה חבריא, אבל עד כי יבא שיל"ה בה"א, בגין דשאר בו, י"ד לאחזאה הכא רזא י"ה דשמא קדישא י"ה, באתר אחרא י"ו שילו י"ז בלא ה, באתר אחרא שלה בלא י"ח, והכא שיל"ה ביו"ד ה"א, י"ט רזא דשמא קדישא עלאה, דשכינתא כ"א תקום בשמא כ"ב די"ה ואיהו רזא כ"ג מ"י, כ"ד כדקאמרינן. כ"ה

תקפב) אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו וגוי. רבי חייא פתח, י ה' ישמרך מכל רע כו ישמור את נפשך, כיון דאמר ה' ישמרך מכל רע, כז אמאי ישמור את נפשך. אלא ה' ישמרך מכל רע, בהאי עלמא. ישמור את נפשך בההוא עלמא.

מסורת תוהר

(א) (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ז צ"י. (ב) (איכה ב') הקסה"ז י"ב צ"ב. (ג) (איוב ל"ח) ב"א רמ"ז צ"ב. (ד) ב"א ר"ג צ"א (ה) ח"א רלח. רלט: רנג: ח"ג רז. (ו) (תהלים קכ"א) וישלח ס"ב צ"א.

חלוסי גרסאות א ולשטא. ב דמרחיק ולג דהא. ג מוסיף ארח אריה. ד דאריה. ה נפיל. ו לא. ז טרפיה. ח ליה. ט משאר עמין. י יכיל. י"א מוסיף מאי מי. י"ב ותאי. י"ג ותא אוקמוה. י"ד ואוקמוה. טו לאחזאה הכא רזא חכא דשמא; לאחזאה רמו הכא שמא; לאחזאה רזא חכא שמא. טז שמא (אח"ל). יז שיל"ו. יח ל"ג בלא ח. יט ו; י"א י"ב; י"ג רמו דשמא. כ"א ל"ג תקום. כ"ב דא; כ"ג דחא; כ"ד י"י; כ"ה כ"י; כ"ז דא. כ"ח כדקאמר. כ"ט ברמזי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן כ"א; וכאח"ל מביא את החשמה בחלוסי גרסאות. כ"ז ל"ג מן ישמור עד אמאי. כ"ח מהו (אח"ל).

יהודה אתה יודוך אחיך

הסולם

מאמר

בנפילה זו. מה אריה ולביא אינם נופלים אלא בשביל לטרוף טרף, ולמשול, כי מדחוק מריח טרפו, ומשעה שמריח נפל, דהיינו שרובץ לארץ כדי לדלג בכח על טרפו, ואינו קם עד שמדלג על טרפו ואוכלו, כך השכינה אינה נופלת אלא כאריה וכלביא, כדי לנקום מעמים עכו"ם, ולדלג עליהם, כמו שאחת אומר, צועה ברוב כחו.

תקפ) מי יקימנו: הוא לא יקום לנקום מהם נקמה קטנה אלא מי יקימנו. מי פירושו כמש"א, מי ירפא לך, שהוא עולם העליון, דהיינו בינה, הנקראת מ"י, שבו הממשלה להתקיף את הכל. וכחוב מבטן מי יצא הקרח, ובארוהו. דהיינו שעל ידי דין הזה שנקרא קרח, הוא מכניע לכל הקליפות.

תקפא) לא יסור שבט מיהודה וגוי: בארוה החברים, אבל, עד כי יבא שילה

(רמזי דף רל"ז ע"ב)

מאמר אסרי לגפן עירה
תקפב) אסרי לגפן עירה וגי: רבי חייא פתח, ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך, שואל, כיון דאמר ה' ישמרך מכל רע, למה נאמר עוד, ישמור את נפשך. ומשיב, אלא, ה' ישמרך מכל רע, הוא בעולם הזה, ישמור את נפשך, הוא בעולם האמת.

שמירה

תקפג) שמירה ה דהאי עלמא הוא, למהוי נטיר ב"נ, מכמה זינין בישי
 מקטרגין, ז דאזלין לקטרגא בני נשא בעלמא, ז ולא תדבקא בהו. ז בההו
 עלמא מאי הוא, כמה דאמרן, כד נפיק ב"נ מהאי עלמא, אי איהו זכי
 כ נשמתא דיליה ו סלקא ואתעררת ז באתריה. ואי לא, כמה חבילין טריקי
 אודמנן, כ לאנגדא ליה לגיהגם, ולא מסרא ליה בידא דדומה, כ דאתמסרז
 י לממנא על גיהגם, ותליסר אלף רבוא ממנן עמיה, וכלהו אודמנן על נפשייה
 דחייביא.

תקפד) תא יא חזי, שבעה מדורין אית יי ביה בגיהגם, ושבעה פתחין
 יי ונשמתא דחייביא יי עאלת, וכמה כו טריקין, טהירין, נטורי כו תרעי
 ועלייהו חד ממנא יי בכל תרעא ותרעא, ונשמתהון דחייביא יי אתמסרון
 לאינון ממנן, על ידא דדומה, כיון דאתמסרון בידיהו, יי סתמין תרעין דאשא
 כ דמלהטא.

תקפה) דהא תרעין בתר תרעין הוו, תרעין כללו כה פתיחין וסתימין,
 ככ אינון דלבר ככ פתיחין, דלגו סתימין. ובכל שבת ושבת כללו פתיחין, ונפקין
 כז חייביא עד אינון פתחין דלבר, ופגעין נשמתין אחרנין, ככ דמתעכבין בפתחין
 דלבר. כד נפק שבתא, כרוזא כו קאי בכל פתחא ופתחא, ואמר כ ישובו
 רשעים לשאולה וגו'. כו ת"ח, ככ נשמתין דצדיקייא, קביה נטיר ככ לון, ל דלא

מסורת הזהר

(א) (תהלים ט') נח כ"ד ז"ה.

חלוסי גרסאות ה בחאי, ז דאזלין בעלמא לקטרגא בני נשא. ז לא תדבקא. ז מוסיף אבל בהוא.
 ס נשמתיה. ו מתעררת וסליקת באתרה. ז באתרה (אה"ל). ז לאנגדא (אה"ל) ט ומתמסרא;
 דתמסר; ואתמנא; דאתמנא (אה"ל). י סמנא. יא שמע. יב ליה לגיהגם. יג ונשמתהון. יד עאלי;
 מוסיף עאלת בכלהו. טו מוסיף חבילי טריקין; חבילי תריסין. טו תרעין. יז לכל. יח אתמסרון. יט סתימין.
 כ דפתלהטא. כה סתיחין. ככ לאינון. כג סתיחין. כד מוסיף אינון חייביא. כה דאינון מתערבי; דאינון
 מתעכבי. כו קארי. כז ליג ת"ח. כח נשמתא. כט לה. ל מוסיף תיז דלא.

אטרי לגנן עירה

הסולם

מאמר

ממונה אחד בכל שער ושער, ונשמות הרשעים
 נמסרים לאלו הממונים, על ידי דומה, כיון
 שנמסרו בידיהם, הם סוגדים השערים של
 האש הלוהט. טריקין, פירושו מכים וחובלים, מלשון
 טרק ליה באסקוטלא (תענית כ"ה). טהירין, פירושו
 רוחות.

תקפג) שמירה דהאי עלמא הוא וכו':
 השמירה שבעולם הזה הוא, שהאדם יהיה נשמר מכמה מינים רעים
 מקטריגים, ההולכים לקטרג בני אדם בעולם
 ולהדבק בהם, השמירה בעולם האמת מהו,
 הוא כמו שאמרנו, כשהאדם נמסר מעולם
 הזה, אם זוכה, עולה הנשמה שלו ומתעררת
 במקומה, ואם לא שאינו זוכה, כמה מהנות
 מחבלים מזדמנים לו למשכו לגיהגם, ולמסור
 אותו ביד דומה, ונמסר על ירו לממונה על
 הגיהגם, ושלושה עשר אלף רבוא ממונים עמו.
 וכולם מזדמנים על נפשות הרשעים.

תקפה) דהא תרעין בתר וכו': כי הם
 שערים אחר שערים, שהם
 כמולים, והשערים פתוחים וסגורים כולם, אותם
 שמבחוץ פתוחים ושמכפנים סגורים, ובכל
 שבת ושבת כולם פתוחים, ויוצאים הרשעים
 עד הפתחים שמבחוץ, ופוגשים שם נשמות
 אחרות, שמתעככות בפתחים שמבחוץ, ואינן
 נכנסות אל הגיהגם, ונצאת השבת, הכרוז
 יוצא בכל פתח ופתח, ואמר, ישובו רשעים
 לשאולה וגו'. בוא וראה נשמות הצדיקים,
 הקביה

תקפד) תא חזי, שבעה חזי: בוא וראה,
 ז חדרים יש בגיהגם, וז' פתחים,
 ותנשמה של הרשעים נכנסת שמה, וכמה מלאכי
 חבלת, רוחות, שומרים השערים, ועליהם
 (טריי דף רל"ז ע"ב)

יתמסרון בידא דדומה, י דהוא יממנא, י הה"ד, י ישמר צאתך ובאך
כתיב ישמור את נפשך.

תקפו) * אסרי לגפן עירה. י מאי גפן. דא כנסת ישראל, כד"א * גפן
זמצרים תסיע. וכתיב * אשתך כגפן פוריה, י אשתך, כהאי גפן קדישא.
צ"ר יוסי, י האי גפן, דמברכינן ביה בורא פרי הגפן. בורא, היינו דכתיב,
יעץ עושה פרי. פרי הגפן, דא עץ פרי. עושה פרי, דכר. עץ פרי דא נוקבא.
בגיני כך, בורא פרי הגפן דא דכר ונוקבא י כחדא.

תקפו) אסרי לגפן עירה, דא מלכא משיחא, דזמין לשלטאה על כל
י חילי עממיא, חילין די ממנן י על י עמין עכו"ם, ואינון תוקפא דלהון
לאחתקפא, וזמין מלכא משיחא י לאתגברא עלייהו.

תקפח) בגין דהאי גפן, שליט על כל אלין כתרין תתאין, דשלטי בהו
עממיא י עכו"ם, האי נצח לעילא. ישראל, דאינון שרקה, ישיצון וינצחון
חילין אחרנין לתתא, ועל כלהו יתגבר מלכא משיחא. הה"ד י עני ורוכב על
חמור ועל עיר. עיר וחמור תרין כתרין אינון, י דשלטי בהו עממיא
י עכו"ם, ואינון מסטר שמאלא סטרא י דחול.
תקפט) ומה דאמר עני, וכי מלכא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר

מסורת הזוהר

א) (שם קכ"ח) לך ס"ז צ"ה. ב) (זכריה ט') ח"א רלט: ח"ב גז: ח"ג ו: סט. דו. רלח. רעג: רעה: רעט.
ת"ז ת"ס צ:

חלופי גרסאות א) תחמסר. ב) ל"ג דהוא ממנא. ג) מוסיף ממנא על גיחנס. ד) כד"א. ה) ל"ג מן ישמר ער ישמור.
ו) מאן. ז) ל"ג אשתך. ח) האי דמברכינן אשתית חמרא בורא. ט) עץ פרי עושה פרי
י מוסיף כחדא נשמחתון דצדיקיא אינון פרי תגפן כדאמרן [כדקאמרן] בורא פרי הגפן. יא) ל"ג חילי.
יב) בהו. יג) שאר עמין (עציו). יד) לגברא. טו) ל"ג עכו"ם. טז) דשלטינן; דשלטי. יז) ל"ג עכו"ם; עציו
יח) דמסאבא.

מאמר
הקב"ה שומר אותך, שלא יהיו נמסרות ביד
דומה הממונה, זהו שכתוב, ישמר צאתך
ובואך. וכתוב ישמור את נפשך.

תקפח) בגין דהאי גפן נפן וכו': משום שגפן הזה,
שהוא הנוקבא, שולט על כל אלן
כתרים התחתונים, ששולטים על ידם כל
העמים עכו"ם, והוא נצח למעלה. ישראל,
שהם נקראים שורקה, ישמידו וינצחו צבאות
אחרים למטה. ועל כולם יתגבר מלך המשיח.
הה"ד עני ורוכב על החמור ועל עיר, עיר
וחמור, הם שני כו"רים, שהעמים עכו"ם
שולטים בהם. והם מצד שמאל, בחינת חול.
ומלך המשיח מתנבר עליהם.

תקפט) ומה דאמר עני וכו': שואל, ומה שאמר
הכתוב על המשיח שהוא עני, וכי
מלך המשיח יקרא עני, ומשיב אלא הכי אמר
י

תקפו) אסרי לגפן עירה: שואל, מהו גפן.
ואומר, זהו כנסת ישראל,
שהיא הנוקבא, כמש"א, גפן ממצרים תסיע.
וכתוב אשתך כגפן פוריה. אשתך, כגפן הזה
הקדוש, שהיא הנוקבא העליונה. א"ר יוסי גפן
הזה שאנו מברכין עליו בורא פרי הגפן.
בורא, היינו שכתוב, עץ עושה פרי. הגפן,
זהו עץ פרי. עושה פרי הוא זכר. היינו ז"א,
עץ פרי זהו נוקבא, דהיינו נוקבא דז"א,
משום זה בורא פרי הגפן הוא זכר ונקבה
ביחד, דהיינו ז"ן.

תקפו) אסרי לגפן עירה: זהו מלך המשיח,
שעתיד למשול על כל צבאות
(והיי דף רל"ז ע"ב ט) דף רל"ח ע"א

ר"ש, בגין דלית ליה מדיליה, וקרינן א ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא.

תקצ) ז מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, ג יתייחד בדוכתיה, וכדין * הנה מלכך יבא לך סתם. אי לתתא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, ז אספקלריא דלא נהרא. לחם עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, ס תוקפא ו דעמין עעכורים, י לאכפייא תחותיה, ו ויתחקף קב"ה בדוכתיה.

תקצא) כבס ביין לבושו, כד"א ז מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב ז פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ס ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממיא י עעכורים, ובדם ענבים סותה, דא אילנא לתתא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא יא אתמסר יכ בדם ענבים, בגין

מסורת הזהר

(א) (שם) (ב) (ישעיה ס"ג) תולדות ל'ו צ"י. (ג) (שם) ויגש כ"ב צ"ג.

חלופי גרסאות א ל'ג לית. ב המלך המשיח. ג ויתיהוד. ד אספקלריאת. ה תקפא. ו דכל שאר עמין. ז לאחכטייא. ח ויתקף; ט מוסיף ויתחקף בזה (אחי"ל). ט מוסיף ביין לבושו. י ל'ג עעכורים. יא אסתמרי. יכ כר"א (אחי"ל).

אסרי לגמן עירה

הסולם

פאמר

להתלבש בשניהם, בדין הקשה רז"א וכדין דנוקבא, לשבור תחתיו כל שאר העמים עעכורים והמלכים שבעולם.

פירושו. הארת השמאל מכונה יין. ואם ממשיך בשיעור הקדושה דהיינו רק מטה למעלה. אז הוא יין המשמח אלקים ואנשים. ואם ממשיך יותר מכשיעור, דהיינו גם ממעלה למטה, אז נעשה ליין המשכר ונתגלה בו דין קשה המכלה ומשמיד את הממשיכים אותו. (כנ"ל פרשת נח דף ק"ט ר"ה ח"ט) ויש בו ב' בחינות, אם מצד שמאל דו"א היא דין קשה ואם מצד שמאל דנוקבא היא דין רפיא, (כנ"ל תולדות י"א ד"ה אי לאו ע"ט) וכשהצדיקים רואים את הדין הקשה מצד ז"א, ומצד דנוקבא, הנעשה ברשעים הממשיכים אותו בבחינת יין המשכר, אז מתחזקים בעבודתם. ונבחן זה כמו שמכבסים את לבושיהם ומנקים אותם מכל שמץ חטא. וז"ש, כבס ביין, דא סטר גבורה דינא קשיא למדוי ער עממיא עעכורים. שמכבס לבושו על ידי דין הקשה הנעשה בעמיס עכורים כנ"ל. ויין זה הי"ס צד גבורה דו"א שהוא דין קשה להיותו דבר, ובדם ענבים ריחה דא אילנא דלתתא וכו', דהיינו הצד שמאל דנוקבא שהיא דינא רפיא. אמנם ויינא אתמסר בדם ענבים בגין לאתלבשא בתרווייהו וכו', היין דו"א ניתן בדם ענבים דנוקבא, כדי שיתחברו ב' מיני דינים שלהם, ואז נשברים

ר' שמעון, משום שאין לו מעצמו כלום. כי היא הנוקבא דו"א, וקוראים לה מלך המשיח. אבל זו היא הלבנה הקדושה למעלה, שהיא הנוקבא דו"א. שאין לה אור מעצמה, אלא מה שמקבלה מן השמש, שהוא ז"א. וע"כ נקראת עני.

תקצ) מלכא משיחא וכו': מלך המשיח זה, שהיא הנוקבא, ישלוט בשליטתו, יתייחד במקומו למעלה, ואז, הנה מלכך יבא לך סתם, להיותו כולל את הנוקבא למעלה ומלך המשיח למטה, אם למטה, עני הוא, כי בבחינת הלבנה היא, שהיא הנוקבא העליונה, כי מלך המשיח למטה נמשך סן הנוקבא, וע"כ נקרא עני כמות, ואם למעלה, שהיא הנוקבא עצמה, היא עני, כי היא מראה שאינה מאירה מעצמה, אלא מו"א, ונקראת משום זה, לחם עני. ועם כל זה, המשיח רוכב על חמור ועל עיר, שהם מעוזם של עמים עכורים, להכניעם תחתיו. ויתחזק הקב"ה, שהוא הנוקבא, במקומו למעלה, כי הכתוב, הנה מלכך יבא לך, כולל את שניהם כנ"ל.

תקצא) כבס ביין לבושו: הוא כמש"א, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ביין, זה צד גבורה רז"א, דין הקשה, להיות על העמים עובדי עכורים, ובדם ענבים סותה, זהו אילן התחתון, שהוא הנוקבא. בית דין הנקרא ענבים. היין נמסר בדם ענבים, כדי (מדוי דף רל"ה ע"א)

לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תחותיה א כל שאר עמין י עעכרם י ומלכין דעלמא.

תקצב) ר' יוסי פתח ז ואמר אסרי לגפן עירה. ה וכתבי * ונגפן שלשה שריגים והיא כפורחת עלתה נצה. ת"ח, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, ולא מסתכלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארחייהו כמה י יתפסון, דכתיב, י דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה ישלדו. תקצג) בזמנא קדמאה הות נבואה שריא עלייהו דבני נשא, והוון ידעין י ומסתכלי למנדע ביקרא עלאה. כיון דפסקא נבואה ה מנייהו, הוון משתמשי בבת קול. השתא פסקא נבואה ה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלמא.

תקצד) וחלמא י דרגא תתאה יא הוא לבר, דהא תנינן חלמא י אחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייהא מדרגא שתיתאה י לתתא, י והא אתמר. ת"ח, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר טו שמאלא אתייהא, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחייביא. ואפילו טו לעכורם. תקצה) בגין דזמנין, נקטין חלמא ושמעין הני זיני בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו י דחייכין יב בבני נשא, י ומודיעין לון מלין כדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחייביא, ומודעין לון מלין עלאין.

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ') וישב ע"ז צ"ב. (ב) (משלי ד') ב"ב רכ"ז צ"ב. חלוסי גרסאות א ליג כל שאר עמין. ב ע"ז. ג וכל מלכין. ד ליג ואמר. ה כתיב. ו יתפסון. ז ומסתכלין. ח ליג מנייהו. ט ופסקא. י תתאה דרגא. יא דהוא. יב חד משחין בנבואה. יג ליג לתתא. יד ליג והא אתמר. טו דשמאלא. טז לאומות העולם. יז דחייכאן; יח דחייכין; מטו דחייכין בהו. דחייכין בהו. יח בני. יט ומודעין.

אסרי לגפן עירה

הסולם

מאמר

כל העמים עכו"ם ומלכי עולם, הממשיכים את יין המשכר הזה.

תקצב) ר' יוסי פתח וכו': רי"ם ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב ובגפן שלשה שריגים וגו'. בוא וראה, כמה אטומים הם בני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בכבוד רבונם, ואינם מסתכלים בדברי חורה. ואינם יודעים דרכיהם כמה שהם נתפשים. שכתוב, דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה ישלדו.

תקצד) וחלמא דרגא תתאה וכו': והחלום מדרגה תחתונה היא מבחוץ. כי למדנו החלום הוא אחד מששים לנבואה. מהו הטעם, משום שבאה ממדרגה הששית למטה וכבר נתבאר, כי בא מהור דנוקבא שהיא מדרגה ששית לנו"ה דו"א שממש הנבואה (כנ"ל ויצא אות מ"ה) בוא וראה, החלום נראה לכל, משום שהחלום סצר שמאל הוא, מהור דנוקבא, ויורד הרבה מדרגות עד המלאך גבריאל שממנו מקבלים החלום (כנ"ל ויצא כ"ו ד"ה ואמר) ונראה החלום אפילו לרשעים ואפילו לעכו"ם.

תקצה) בגין דזמנין נקמין וכו': משום שלפעמים, אלו מיני מלאכים הרעים מקבלים החלום ושומעים ומודיעים לבני אדם, ומהם יש שמצחקים בבני אדם. ומודיעים להם דברי שקר. ולפעמים דברי אמת ששומעים. ולפעמים שהם שלוחים לרשעים ומודיעים להם דברים עליונים.

האי

אלא בחלום.

(רפויי דף רל"ח ע"א)

תקצו) ה' האי רשע מאי כתיב ביה, חמא חלמא י דקשוט, דכתיב
 ובגפן שלשה שריגים. י מאי גפן. דא כנסת ישראל, דכתיב " הבט משמים
 וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כד"א י השליך
 משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, י גפן דהיא זאת, י ודאי.

תקצו) שלשה שריגים, כד"א י שלשה עדרי צאן רובצים עליה. והיא
 כפורחת, דכתיב, י ותרב חכמת שלמה, דאתנהיר סיהרא. י עלתה נצה,
 דא ירושלם י דלתתא. ד"א עלתה נצה, לעילא, ההוא דרגא דקיימא עלה
 ויניק לה, כד"א *) " אשר זרעו בו על הארץ. הבשילו אשכולותיה ענבים,
 לנטרא בהו יין דמנטרא.

תקצו) חמי כמה חמא ההוא רשע, מה כתיב, י וכוס פרעה בידי
 ואקח את הענבים ואשחט אותם. הכא חמא ההוא כוס תרעלה, י יניקא דבי
 דינא, דנפיק מאינון ענבים דאתייהב לפרעה ושתי ליה, כמה דהוה
 בגיניהון דישראל. כיון דשמע יוסף דא, חדי, וידע מלה דקשוט בהאי
 חלמא. בגיני כך פשר ליה חלמא לטב, על דבשר ליוסף בהאי.
 תקצט) ת"ח, אסרי לגפן עירה, דאתכפיין תחות האי גפן כל אינון
 חילין תקיפין י דעמין עע"ז, י"א כדארן, בגין י האי גפן, אתקשר
 ואתכפייא ההוא חילא דלהון. ואתמר.

מסורת הזוהר

(א) (תהלים פ'). (ב) (איכה ב') ב"א ר"י צ"ג. (ג) (בראשית כ"ט) ויצא מ"ד צ"ב ח"א קנא: קנב: רסב:
 ח"ג טב. שב. (ד) (מלכים א' ה') לעיל פ"ה צ"ב. (ה) (בראשית א') הקסה"ו ג' צ"ג. (ו) (בראשית מ').
 חלופי גרסאות ל מוסיף ת"ח האי. קשוט. נ מאן. ד לייב גפן דהיא זאת. ס ורה. י עלתה נצה דא
 ירושלם דלתתא ארליג (אחיל). י לתתא. ח המי. ס ינקא. י דשאר עמין. י"א כדקא
 אמרן ; כדקאמרן. ינ דהאי ; מוסיף רתוחת האי.

המולכים

אסרי לגפן עירה

מאמר

העומדת על הנוקבא ומניק אותה דהיינו יסוד,
 כמשי"א אשר זרעו בו על הארץ. שהכונה על
 היסוד, המשפיע לנוקבא הנקראת ארץ.
 הבשילו אשכולותיה ענבים, לשמור בהם יין
 חמומר. שלא יהיה בו אחיזה לשום קליפה
 שבולט.

תקצו) חמי כמה חמא וכי' : ראה, כמה ראה
 רשע הזה מה כתוב, וכוס פרעה
 בידי ואקח את הענבים ואשחט אותם. כאן
 ראה את כוס התרעלה, יניקת הבית דין שיוצא
 מענבים האלו, שניתן לפרעה ושחה אותו,
 כמו שהיתה ביציאת מצרים בשביל ישראל. כיון
 ששמע יוסף זה שמח וידע דבר האמת
 שבחלום הזה, ומשום זה פתר לו החלום לטוב,
 בשביל שבשר את יוסף בזה.

תקצט) ת"ח אסרי לגפן עירה: כי נכנעו תחת
 גפן הזה כל כחות החוקים של
 עמים עובדי עבודה זרה, כמו שאמרנו, שמכח

תקצו) האי רשע וכי' : רשע הזה מה כתוב
 בו, שראה חלום אמת, שכתוב,
 ובגפן שלשה שריגים. מהו גפן. זהו כנסת
 ישראל, שהיא הנוקבא, שכתוב הבט משמים
 וראה ופקוד גפן זאת. משמים, שאומר הבט
 משמים, הוא כי ממקום זה נשלכה, כמו שאתה
 אומר, השליך משמים ארץ. ופקוד גפן זאת,
 היינו גפן, שהיא זאת ודאי. סירוט, הנוקבא נקראת
 זאת, ואור"כ גפן זאת, להשמיענו שהמדובר היא
 בנוקבא, וע"כ אומר גפן הוא שם הנוקבא כמו
 זאת.

תקצו) שלשה שריגים וכו' : כמשי"א, שלשה
 עדרי צאן רובצים עליה, שה"ס
 ג' קיין, (כנ"ל ויצא אות צ"ב) והיא כפורחת,
 שכתוב, ותרב חכמת שלמה, שפירושו שהאירה
 הלבנה. שהיא הנוקבא המכונה חכמת שלמה. עלתה
 נצה, זהו ירושלים שלמטה, שהוא הנוקבא. דבר
 אחר עלתה נצה, היינו למעלה אותו המדרגה
 (דמיון דף רלייה ע"א ס) דף רלייה ע"ב

תר) ר' שמעון אמר, אית גפן, ואית גפן. ה אית גפן קדישא עלאה, ו אית גפן דאקרי, * גפן י סדום, ואית י גפן נכריה בת אל נכר. בגין כך כתיב גפן זאת, ההיא דאקרי כלה זרע אמת. שורק אלו ישראל, דנפקי מהאי גפן. כד תבו ישראל, ושבקו להאי גפן, מה כתיב, כי מגפן סדום גפנם וגו', ובגין כך אית גפן ואית גפן.

תרא) ר' יהודה ור' יצחק הוו אזלי בארחא. א"ר יהודה לר' יצחק, ניזיל בהאי חקל, י דהוא ארח מישר יתיר. אזלו. עד דהוו אזלי, ה אמר רבי יהודה, כתיב י לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. האי קרא, רבי חזקיה חברנא אוקים ו ביה, דאמר, דינא י דחייבי דגיהנם תריסר ירחין, פלגא מנייהו בחמה ופלגא מנייהו בתלגא.

תרב) בשעתא דעאלין לנורא, אינון ה אמרי דא הוא ודאי גיהנם, עאלין לתלגא, אמרי דא ה) חריפא ה דסיתוא דקב"ה. שראן ואמרין וה, ולבתר י אמרין ווי. יא ודוד אמר י ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם וגו'. מאתר דאמרי וה, ולבתר ווי.

תרג) והיכן משתלמי י נפשיהו, בשלג, כד"א, ה בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן, ת"ל לא תירא לביתה משלג. מ"ט.

מסורת הוהר

דרך אמת

א) (רכבים ל"ב) וישב ע"ח צ"ב (ב) (ירמיה ב')
 ב) (משלי ל"א) ח"ב קלט. ח"ג
 ג) (תהלים מ') וישב מ' צ"א. ה) (תהלים
 ס"ח) ח"ב רסח.

ה) חריטום וקרינום החורף וניכח סכנוס סיל חריטום
 דספוח

חלוסי גרסאות ה ל"ג אית גפן. ו ל"ג ואית. ג ל"ג סדום ואית גפן. ד דאיהו. ה פתח ר' יהודה
 ואמר (אה"ל). ו ביה (אה"ל). ז דחייבא בניהגם. ח אמרו. ט דסיטא. י ל"ג אמרין.
 יא ל"ג מן דודו עד והיכן. יב בנפשיהו.

אסרי לגפן עירה

המלכ

מאמר

לבוש שנים. מקרא זה, רבי חזקיה חברנו ביאר אותו. שאמר, דין הרשעים בגיהנם י"ב חרשים, מחצית מהם כחום של אש שורף, ומחצית מהם בשלג.

גפן הזה, שהוא הנוקבא נקשר ונכנע הכח שלהם. ונתבאר.

תרב) בשעתא דעאלין לנורא וכו': בשעה שנכנסים באש, הם אומרים זהו ודאי גיהנם, וכשנכנסים לשלג, אומרים זה קרירות חזק של החורף של הקב"ה, ומתחילים ואומרים האה, כי שמחים על שנמטרו מן הגיהנם. ואחר כך, כשמכירים שהוא גיהנם של שלג, אומרים אוי, ודוד אמר, ויעלני מבור שאון ויקם וגו', היינו ממקום שאומרים תחילה האה, ואחר כך אוי, כי היון, הוא אותיות וה וי: וה שפירושם האה, וי שפירושם אוי.

תר) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, יש גפן ויש גפן, יש גפן עליון הקדוש שהוא הנוקבא ויש גפן שנקרא גפן סדום, שהוא קליפה רעה. וכן יש גפן נכריה בת אל נכר, משום זה כתוב גפן זאת, לרמו שהיא הנוקבא הנקראת זאת, אותה שנקראת כלה זרע אמת. שורק, שנאמר שם אנכי נטעתך שורק, אלו הם ישראל שיוצאים מגפן הזה, כשחטאו ישראל ועזבו את גפן הזה, מה כתוב, כי מגפן סדום גפנם וגו'.

תרא) ר' יהודה ור' יצחק וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יהודה לר' יצחק, נלך בשדה הזה, שהוא דרך ישר יותר, הלכו. בעוד שהיו הולכים אמר ר' יהודה: כתוב, לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה

(דפוסי דף רליח ע"ב)

תרג) והיכן משתלמי וכו': ואיפה נשלמים נפשיהם, הוא בגיהנם של שלג, כמשיא בפרש שדי מלכים בה תשרנ בצלמון, יכולים

בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל חקרי שנים אלא שנים : כגון מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה כו'.

תרד) ת"ח, לא תירא לביתה משלג, דא כנסת ישראל, דאיהי ב כל ביתה לבוש שנים, כמה דאמרן, דכתיב חמוץ בגדים וגו', לבושא דדינא קשיא, לאתפרעא ב מעמין ע"ז, וזמין קב"ה למלכש לבושא סומקא, וחרבא סומקא, ולא תפרעא מן סומקא. לבושא סומקא, דכתיב, " חמוץ בגדים, וכתיב ב מדוע אדום ללבושך. סייפא סומקא, דכתיב ב חרב לה' מלאה דם. ולא תפרעא מן סומקא, דכתיב י כי זבח לה' בבצרה ב וגו'. תו, כי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא דדינא קשיא קא אטייא.

תרה) א"ר יצחק, ודאי הכי הוא, אלא כל ביתה לבוש שנים, י מאי שנים, אלין שנים קדמוניות, בגין דאיהי אתכלילת מכלהו, וינקא מכל סטרין, כדכתיב, " כל הנחלים הולכים אל הים.

תרו) עד דהוו אזלי, פגעו ביה בההוא ינוקא, דהוה אזיל ה לקפוטיקא (ב) בקסטירא דחמרא, וחד סבא רכיב. אמר ההוא סבא לההוא ינוקא, ברי, אימא לי קראיך. אמר ליה, ו קראי לאו חד הוא, אלא חות לתתא, או ארכב לקמך, ואימא לך. אמר ה ליה, לא בעינא, אנא סבא ואנת רביא, (ג) דאתקל גרמי בהדך. אמר ליה, אי הכי אמאי שאלת קראי. אמר

דרך אמת

א) כממשלת החמור ר"ל שהגיג החמור וכו' ממעלתו להסותו אל הדרך כדלעו חקן א' היה רוכב, ב) שאסקול אס עמי עמך לילך בדרך כמך שאני זקן ואסח נער.

מסורת הזהר

א) (ישעיה ס"ג) חולדות ל"ו צ"י. ב) (שם) שם צ"ט. ג) (שם ל"ד) ב"ב קס"ה צ"ב. ד) (שם) ה) (קהלת א') לעיל י"ט צ"ג.

חלוסי גרסאות א) מוסיף כי כל. ב) משאר עמין. ג) ל"ג וגו'. ד) מוסיף מאי טעמא (אה"ל). ה) ל"ג לקפוטיקא. ו) קרא. ז) ארכיב. ח) ל"ג ליה. ט) דאתקל. י) קרא.

מאמר

הסולם

אסרי לגמן עירה

יכולים לחשוב שגם ישראל כן, שנדונים בשלג, לזה נאמר, לא תירא לביתה משלג. מהו הטעם, משום שכל ביתה לבוש שנים. אל תקרא שנים, בשין קמוצה, אלא שנים, בשין שואית ובנן פחותה, וביוד חרוקה. דהיינו מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה. וכו' ע"ז. כלומר שזרזים במצות ויש להם מצות כפולות, כי במילה יש להם מילה ופריעה, ובחטלה, יש להם ציצית ותפילין, ובדלתי כיהם, יש להם מצות מזוזה ונר חנוכה. ומשום זה אינם יראים מגיהנם של שלג, הבא על עצלות ורפיון מן המצות.

מדוע ארום ללבושך. חרב אדום, שכחוב, חרב לה' מלאה דם. ולהפדע מן האדום, שכחוב כי זבח לה' בבצרה וגו'. ועוד יש לפרש, כי כל ביתה לבוש שנים, משום שהנוקבא באה מדין קשה, וע"כ לא תירא משלג. פירוש כי שלג ה"ס ריגין דדכורא, ודיגין דנוקבא הם הסוכים לדיגין דדכורא ומכסלים אותה. (כמו שנתבאר לעיל וירא דף י"ט ר"ה כחום היום ע"ש).

תרה) א"ר יצחק וכו': אריי, ודאי כן הוא אלא שיש לפרש כל ביתה לבוש שנים, מה הם שנים, אלו הן שנים קדמוניות שה"ס ז' הספירות חג"ת נהי"מ, כי היא נכללת מכולן ויונקת מכל הצדדים, כמ"ש, כל הנחלים הולכים אל הים. וע"כ לא תירא מפני הדיגים שהם שלג.

תרו) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים פגעו בילד, שהיה הולך לקפוטיקא באחורי חמור, וזקן אחד היה רוכב עליו. אמר

(ופריי דף ר"ה ע"ב)

6 ליה, בגין דניזיל נ באורחא. אמר תיפח רוחיה דההוא סבא, נ דהוא רכיב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל 7 בהדי, אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורחא.

תרז) כד מטו ר' יהודה ור' יצחק, קריב לגבייהו 8 שאילו ליה, וסח לון עובדא, אמר ו ליה ר' יהודה, שפיר קא עבדת, זיל בהדן, וניתיב הכא, ונשמע מלה מפומך. אמר לון, ו לאי אנא, דלא * אכילנא 9 יומא דין. אפיקו נהמא, ויהיבו ליה. אתרחיש לון ניסא, ואשכחו חד נביעא 10 דמיא דקיק תחות י אילנא, שתי מנייהו, ואינון שתו ויתיבו.

תרח) פתח ההוא ינוקא ואמר, * לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אי שירתא לא קאמר, אי תפלה לא קאמר. אלא בכל אתר לדוד סתם, רוח הקדש אמרו.

תרט) אל תתחר במרעים. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחר מבעי ליה. אלא אל תעביד 11 תחרות במרעים. בגין דלא ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה, דילמא איהו אילנא דלא אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

תרי) ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשגח 12 בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עלייהו, 13 דכל מאן דחמי עובדיהון, ולא קני לקב"ה, אעבר על תלת לאוין, דכתיב 14 לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. 15 לא תעשה

מסורת הזהר

(א) (תהלים ל"ז) ח"ב מה: ח"ג מז: ב) (שמות כ') ח"ב יב: פד: פו: פז: צ. צא. רעו. ח"ג יב. פד: שח: ת"ז חכ"א נו. ת"ל עה. ת"ל"ב עו. ת"ל"ז עח. ת"ע קל. ג) (שם) ח"ב פז: צא. ח"ג פד: ת"ז חס"ו צו: חלוסי גרסאות 16 ל' ל'ג ליה. כ ארחא. נ תוא. ד מוסיף רמיה בהדיה. 17 שאילו. ו ל'ג ליה. 18 מוסיף לאי רבא. 19 מוסיף מידי יומא, ולא שתיבא (אה"ל). 20 ל'ג דמיא. 21 מוסיף אילנא ממיא. 22 יל מסדות. 23 בעבורון. 24 פל. 25 יד לא תעשה לך כל ססל ופל תמונה אר"ל"ג (אה"ל).

הסולם

מאמר

במרעים וגו'. שואל לרוד, אם שירה הוא אינו אומר לדוד מזמור שיר, ואם תפלה, אינו אומר תפלה לדוד. ומשיב, אלא בכל מקום שנאמר דוד סתם, רוח הקודש אמרו.

לו. מקראות הרבה לי, ולא אחד, אלא רד למטה, או ארכב עמך לפניך ואומר לך, אמר לו הוקן, אני זקן ואתה ילד, איני רוצה להשוות עצמי עמך. אמר לו הילר, אם כן, למה שאלת ממני מקראות. אמר לו, כדי שנלך יחד בדרך. אמר הילד תסח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ואינו יודע דבר, ואומר, שאינו רוצה להשתוות עמי. נסרד מאותו זקן והלך לו בדרך.

מאמר אל תתחר במרעים
תרט) אל תתחר במרעים: שואל מהו אל תתחר במרעים, היה צריך לומר אל תתחר במרעים, ומשיב, אלא, אל תעשה מדנים במרעים, משום שאינך יודע היסוד של עצמך, דהיינו בחינת גלגול נשמך, ויכול להיות שלא תוכל לו, אם הוא אילן שאינו בעקר לעולם, דהיינו נשמה בלתי מגולגלת לעולם, שהיא חוקה מאד, ואז תדחה לפניו.

תרז) כד מטו ר' יהודה וכו': כשהגיעו ר' יהודה ור' יצחק, קרב הילד אליהם. שאילו לו, וסיפר להם המעשה. אמר לו ר' יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב פה, ונשמע דבר ממך. אמר להם עיף אנכי שלא אכלתי היום, הוציאו לחם ונתנו לו. קרה להם נס, ומצאו מעיין אחד קטן תחת אילן. שמה מהם, והם שתו, וישבו.

תרי) ואל תקנא בעושי עולה: היינו שלא תסתכל במעשיהם, ולא תבוא לקנא אותם. כי כל מי שרואה מעשיהם ואינו מקנא לכבוד הקב"ה, עובר על שלשה לאוין, שכתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה

תרח) פתח ההוא ינוקא וכו': פתח אותו ילד ואמר, לדוד אל תתחר

(רש"י דף ר"ח ע"ב *) דף ר"ט ע"א

לך פסל וכל תמונה. * לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

תריא) בג"כ, בעי ליה לבינ לאתפרשא מנייהו, ולמסטי אורחיה מנייהו, א על דא אתפרשנא וסטינא ארחאי. מכאן ולהלאה דאשכחנא לכו, ג אימא הני קראי קמיכון. פתח ואמר, ב ויקרא אל משה, ד הכא אליף זעירא אמאי. בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו. מאי טעמא דהא לא הוה אלא במשכנא, ובארעא אחרא, בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא.

תריב) תו, הכא שכינתא, ו התם שלימו דדכר ונוקבא: אדם שת אנוש. אדם: שלימו ו דכר ונוקבא, ס הכא, נוקבא. תו סיפא דקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, בגין כך אליף זעירא.

תריג) ס תו אליף זעירא, י מתל למלכא, דהוה יתיב יא בכרסיה, וכתרא דמלכותא עליה, יב אקרי מלך עלאה, כד נחית ואזל לבי עבדיה, מלך זוטא אקרי, כך קב"ה, כל זמנא דאיהו לעילא על כלא, מלך עלאה אקרי, כיון דנחית מדוריה לתתא, מלך איהו, אבל לאו עלאה י כקדמיתא, בגין כך אליף זעירא.

תריד) ויקרא: הכי תנינן, זמין ליה י להיכליה. מאהל מועד. טו מאן

מסורת הזהר

א) (שם) ח"ב ג: פז: ז. צא: קיג. ב) (ויקרא א') לעיל דף קס"ד ציון ה'. ג) (ד"ה א' א') ח"ג ג: ש.

חלומי גרסאות א ע"כ. כ אתפרישנא. ג האי קרא אימא קמיכון. ד מוסיף כתיב תבא. כ דלא וליג דתא. ו נוקבא וליג התם; שפינתא נוקבא התם (אח"ל). ז דרכר. ח ל"ג הכא נוקבא. ט ותו. י ליג מתל. יא בכרסייא. יב ואקרי. יג כקדמיתא. יד להיכלא. טו מוסיף מאן תוא.

א' זעירא

הסולם

מאמר

וכאן שכתוב א' קטנה, רומח על הנוקבא לבדה, דהיינו השכינה. עוד ראייה מסוף המקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור, ואהל מועד הוא הנוקבא, הרי שהזכור היה כאן מנוקבא לבדה, ועל כן כתוב א' קטנה. כי אותיות קטנות רומחות על הנוקבא, ורגילות על ז"א, ובדולות על אמא, או על שלימות דכר ונוקבא ביחד, שהוא רק על ידי אמא.

תריג) תו אלף זעירא: עוד, יש לפרש מה שכתוב, א' קטנה, משל למלך שהיה יושב בכסאו, וכתר מלכות עליו, הוא נקרא מלך עליון, וכשיריד והולך לבית עבדו, מלך קטן נקרא. כך הקב"ה, כל זמן שהוא למעלה על כל, מלך עליון נקרא, כיון שהוריד בית דירתו למטה, למשכן, הוא מלך, אבל אינו עוד עליון ככתחילה, משום זה כתוב א' קטנה.

תריד) ויקרא, הכי תנינן וכו': ויקרא, כך למדנו שפירוש, שקרא והזמינו לחיפלו

לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא. תריא) בניב בעי ליה וכו': משום זה, צריך האדם להפרד מהם, ולהטות דרכו מהם, על כן נפרדתי והטיתי דרכי ממנו. מכאן ולהלאה שמצאתי אתכם, אומר מקראות אלו לפניכם.

פתח ואמר, ויקרא אל משה: כאן, במלה ויקרא, א' קטנה, שואל למה, ומשיב, הוא להורות, שקריאה זו לא היתה בשלמות. מהו הטעם, הוא, משום שלא היתה אלא במשכן, שאינו מקום קבוע, ובארץ אחרת, כי לא נמצא שלמות אלא בארץ ישראל.

תריב) תו הכא שכינתא וכו': עוד יש לפרש, מה שכתוב א' קטנה, כי כאן בקריאה אל משה, היא השכינה, ושם השלימות של דכר ונוקבא ביחד, דהיינו בכתוב, אדם שת אנוש. שכתוב שם אדם עם א' גדולה, אדם עם א' גדולה רומח על השלימות של דכר ונוקבא יחד, (רמזי דף רל"ט ע"א)

אהל מועד. אהל דביה תליין א מועד וחגא ושבתא לממני, כד"א * והיו לאותות ולמועדים, י ביה שריא חושבנא לממני. ומאן י איהו. סיהרא, כד"א י אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח.

תרטו) לאמר, מאי לאמר. בגין ד לגלאה, מה דהוה סתים לגו. ובכל אתר לאמר, כד"א וידבר ה' אל משה לאמר, ס דאתייהיב רשו לגלאה. ו אבל כלא חד הוא, ושפיר הוא, י בגין ד דהא אתמני לסיהרא ס ההיא מלה, מאתר דמשה קיימא.

תרטז) וידבר ה', לעילא. אל משה, באמצעיתא. לאמר, י בתרייתא, אתר, דאית רשו לגלאה. תו, ויקרא אל משה מה כתיב לעילא, י ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל י משה. הכי אמרו, בגין דמשה חמא ליה בטורא, וקב"ה אחמי ליה בחיזו דעינא, כד"א י כאשר הראה אותך בהר, י וכתיב " כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתיב י וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, השתא י אייתאו ליה, בגין דיחמי, י אי איהו טו כההוא משכנא דתמא.

תריז) אבל אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא, למלכא דבעא

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') לעיל דף קע"ט ציון ר'. (ב) (ישעיה ל"ג) ב"ב קע"ה צ"א. (ג) (שמות ל"ט). ח"ג ש. (ד) (שם כז) ח"ג ש. (ה) (במדבר ח') ח"ג ש. ת"ז ת"ע קיט: (ו) (שמות כ"ה) ח"ב קנט. רכא. רמא. ח"ג עא. ש. ת"ז ת"ע קיט:

חלומי גרסאות א מועדי וחגי ושבתי (אה"ל). ב ובית. ג מוסיף דא איתו. ד מוסיף לגלאה אבל כלא חד ושפיר הוא בגין דשלימו [ושפירו] הוא אתר לגלאה. ס מוסיף וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר דאתייהיב. ו ל"ג מן אבל עד דהא. ז מוסיף בגין דשלימו [ושפירו] הוא אתר לגלאה. ח דתאי (את"ל). ט ההוא. י ברייתא; י בתרייתא. יא מוסיף משה ולא אל אתרן. יב ל"ג וכתיב. יג דאייתאו. יד ל"ג אי. טו חתוא.

הסולם

מאמר

להיכלו, מאהל מועד, מהו אהל מועד. הוא אהל שבו תלוים למנות מועד וחג ושבת כש"א, והיו לאותות ולמועדים, בה שורה החשבון למנות. ומי היא. היא הלבנה דהיינו הנוקבא, שכל השינוים מחול מועד וחג ושבת, באים משנוים בשיעור קומה של מוחותיה, כמש"א. אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח. האמור על הנוקבא הנקראת אהל.

תרטו) לאמר: שואל, מהו אהל מועד, ומשיב, שפירשו, לגלות מה שהיה סתום בפנים. ובכל מקום, שכתוב לאמר, דהיינו, וידבר ה' אל משה לאמר, פירושו שניתן רשות לגלות. אבל הכל אחד הוא, ויפה הוא, משום, שדבר זה, שהוא הגילוי נמסרת ללבנה, שהיא הנוקבא, ממקום שמשה עומד, דהיינו מז"א. וכך הוא הסדר.

תרטז) וידבר ה': הוא למעלה, שהוא בינה. אל משה, הוא באמצע, שהוא

(דפני דף רל"ט ע"א)

תריז) אבל אמאי ויביאו וכו': אבל למי זה עור קשה, אמאי ויביאו את המשכן אל

למבני פלטרין למטרוניתא, פקיד לאומנין היכלא דא בדוך פלן, והיכלא דא בדוך פלן, הכא אתר ה לערסא, והכא אתר לנייחא. כיון דעיבדו לון אומנין, אחמיו למלכא. כך ויביאו את המשכן אל משה, מארי דביתא, איש האלקים, כיון דאשתכלל היכלא, מטרוניתא זמינת למלכא ו להיכלא, זמינת לבעלה עמה, בג"כ ויקרא אל משה.

תריח) ובגין דמשה מארי דביתא איהו, מה כתיב, ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה, משה דאיהו מארי דביתא, עביד הכי, מה דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי.

תריט) וידבר ה' אליו, דרגא אחרא עלאה, וכדין בשעתא דאזדמן משת למיעל, כדין פתח ואמר, אדם כי יקריב מכם. מאי אדם הכא. אלא כד יא אתחברו שמשא וסיהרא כחדא, פתח ואמר י אדם. כדכתיב, שמש ירח עמד זבולה, עמד, ולא עמדו.

תרכ) כי יקריב מכם, הכא אתרמיו, מאן דיעביד פולחנא דקרנא שליט, דישתכח דכר ונוקבא. משמע י דכתיב מכם, דישתכח י בחיזו דלכוון. קרבן לה' יו דאקריב כלא, לאתאחדא כחדא, י לעילא ותתא.

מסורת הזוהר

(א) (שמח ל"ג) ב"כ קע"ד צ"ד. (ב) (ויקרא א') לך ק"א צ"ב. (ג) (חבקוק ג') וירא ק"כ צ"א.

חלוסי גרסאות ה לערטיה; מוסיף הכא אתר לשמושא. כ הכא. ג מוסיף אחמיו ליה. ד מארית. ה למטרוניתא. ו למיכלא. ז מארית. ח מארית. ט ל"ג פת. י למיעלא. יא אתחברו. יב מוסיף אדם וגו' (אה"פ). יג ל"ג דכתיב. יד בחיזו. טו דיקריב. טז עילא.

מאמר

הסלים

א' זעירא

תריט) וידבר ה' אליו: זהו מדרגה אחרת עליונה, שהיא בינה, כי ויקרא. היא הנוקבא אל משה, הוא ח"ה, וידבר ה' הוא בינה. ואז בשעה שנזדמן משה להכנס אל הנוקבא, אז פתח הבינה ואמר, אדם כי יקריב מכם. כי בינה היא המדבר כנ"ל, ושואל. מהו אדם כאן. היה די שיאמר, כי יקריב מכם קרבן. או איש כי יקריב. ומשיב, אלא כשנתחברו השמש והלבנה, שהם ח"ה ומלכות, יחדיו, פתח הבינה, ואמר להם אדם. ונקראו אז שניהם אדם בלשון יחיד, כמו שכתוב, שמש ירח עמד זבולה, ואינו אופר עמדו, לשון רבים, מפני שהכתוב מדבר בשעה שהם בזוג.

אל משה, ולמה לא הלך משה אל המשכן. אלא בזומה למלך שרצה לבנות ארמון למטרוניתא, צוה אל האומנים, היכל זה במקום סלוני, והיכל זה במקום סלוני. מה מקום אל המטח ומה מקום למנוחה. כיון שעשו האומנים אותו, הראו אותו אל המלך, כך, ויביאו את המשכן אל משה, שהוא אדון הבית איש האלקים (כנ"ל את תקנ"ז) וע"כ לא הלך משה אל המשכן, אלא הביאו את המשכן אליו, כיון שנגמר ההיכל הזמינה המטרוניתא את המלך אל ההיכל, שהזמינה את בעלה המלך להיות עמה, ומשום זה, ויקרא אל משה, עם א' קטנה, אשר א' זעירא, שהיא הנוקבא קראה אל משה, שהוא ז"א בעלה, להיות עמה.

תרכ) כי יקריב מכם: כאן נרמז, שכל מי שיצעה עבודה להקריב קרבן תמים, יהיה נמצא דכר ונוקבא, כלומר, שיהיה נשוי אשה. זה משמע משכתוב, מכם. שורה שיהיה נמצא במראה שלכם. כלומר בינה אמרה לח"ה ומלכות, שה"ס משה שנקרא אדם, כי יקריב מי קרבן יהיה מכם דהיינו דכר ונוקבא כמותבם. קרבן לה' שיקריב הכל להתיחד כאחד למעלה

תריח) ובגין דמשה מארי וכו': ומשום שמשוה הוא אדון הבית, דהיינו ז"א שהוא בעלה דמטרוניהא, מה כתוב, ומשה יקח את האהל, שהיא הנוקבא הנקראת אהל, ונטה לו מחוץ למחנה, משה שהוא אדון הבית צושה כן, מה שאין רשות לאדם אחר לעשות כן.

(גרמיו דף רל"ט ע"א * דף רל"ט ע"ב)

תרכא) מן הבהמה, לאחזאה אדם ובהמה, ה כלא כחודא. מן הבקר ומן הצאן, אדין י רתליבין דאינון דכין, ג דכיון דאמר מן הבהמה, יכול מכלא, בין דכין, בין מסאבן, הדר ואמר מן הבקר ומן הצאן.
 תרכב) תקריבו את קרבנכם. קרבני מבעי ליה, מאי קרבנכם. אלא בקדמיתא קרבן לה, ד והשתא קרבנכם. קרבן לה אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן: לאחזאה יחודא י מתתא לעילא, ומעילא לתתא. מתתא לעילא, היינו קרבן לה. מעילא לתתא, היינו קרבנכם.
 תרכג) למלכא, דאיהו יתיב בטורסקא (ה) עלאה, לעילא לעילא, וכרסיא אתתקן על ההוא טורסקא, ומלכא עלאה על כלא. בר נש דקריב מ דורונא למלכא, בעא לסלקא מדרגא לדרגא, עד דסליק מתתא לעילא לאתר דמלכא יתיב, עלאה על כלא, וכדין ידעין דהא סלקין דורונא למלכא, וההוא דורונא מ דמלכא איהו. נחית דורונא מעילא לתתא, הא ידעין דההוא דורונא דמלכא י נחית מעילא, לרחימא דמלכא, דאיהו לתתא.
 תרכד) כך בקדמיתא, אדם סליק בדרגוי מתתא לעילא, וכדין קרבן לה. מן הבהמה מן הבקר, נחית בדרגוי מעילא לתתא, וכדין קרבנכם. בגיני

דרך אמת

(ה) נג גטו מלד כמו מגדל כארזל הראשונים היו מכניסים סיכותיהם דרך סרקסי והסמך והקוף ממחלטים לפעמים זה אחר זה.

חלוסי גרסאות א וכלא. ג ליג רתיבין. ג כין. ד השתא. ה ליג מן הבהמה. ו מעילא לתתא וליג מתתא לעילא. ז מוסיף סתל למלכא. ח קרבנא. ט מן מלכא. י ליג דמלכא. יא נחית.

א' ועירא

הסולם

מאמר

מן הבקר ומן הצאן, הוא להמשיך הארץ הזוג שמחזה ולמעלה. אל התחתונים שמחזה ולמטה. כדי להראות היחוד ממטה למעלה, וממעלה למטה. ממטה למעלה היינו קרבן לה, וממעלה למטה היינו קרבנכם.

למעלה ולמטה. וע"כ אומר תחילה, קרבן לה. לתהיחוד ממטה למעלה, ואח"כ אומר, את קרבנכם, להתהיחוד ממעלה למטה. כמ"ש לפנינו.

תרכג) למלכא דאיהו יתיב וכו': בזומה למלך שיושב בהר גבוה עליון למעלה למעלה, והכסא נתקן על אותו ההר, והמלך היושב על הכסא, הוא עליון על כל אדם המקריב מתנה אל המלך הוא צריך להעלותה ממדרגה למדרגה עד שמעלה אותה ממטה למעלה. אל המקום שהמלך יושב למעלה על כל, ואז יודעים שמעלים מתנה אל המלך, ואותה מתנה היא של המלך. וכאשר יורדת מתנה ממעלה למטה, הרי יודעים שאותה מתנה של המלך יורדת מלמעלה לאוהבו של המלך שהוא למטה.

תרכא) מן הבהמה: לתראות היחוד של אדם ובתתא, הכל כאחד. דהיינו כמ"ש לפנינו. קרבן לה, הוא אדם, שהוא היחוד ממטה למעלה, וממנו נמשך למטה, שה"ס קרבנכם מן הבהמה, וב' יחודים אלו מאירים ביחד. מן הבקר ומן הצאן, אלו הן מרכבות שהן טהורות, כי מכיון שאומר, מן הבהמה, יכולים לחשוב שהוא מכל הבהמות, בין טהורות ובין טמאות, ע"כ חזר ואמר מן הבקר ומן הצאן. ו

תרכד) כך בכדמיתא וכו': כך בתחילה, אדם, עולה במדרגותיו ממטה למעלה ואז נקרא, קרבן לה. מן התחתון מן הבקר, הוא יורד במדרגותיו ממעלה למטה, ואז נקרא קרבנכם

תרכב) תקריבו את קרבנכם: שואל, את קרבנו היה צריך לומר, כמ"ש בתחילה, קרבן לה. למה אומר קרבנכם, ומשיב, אלא בתחילה צריך להיות קרבן לה, ועתה קרבנכם. ומפרש, קרבן לה, הוא היחוד שנקרא אדם, דהיינו שצריכים להעלות הנוקבא לזווג שמחזה דוא ולמעלה, הנקרא אדם. קרבנכם מן הבהמה (ועיי' דף רל"ט ע"ב)

כך ה' כתיב, * אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, היינו אדם וקרנן לה'. אכלו רעים, היינו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, וכדין תקריבו את קרבנכם.

תרכו) אתו ר' יצחק ורבי יהודה, ונשקוה על רישיה, אמרו, בריך רחמנא דזכינא למשמע דא, וברוך רחמנא, דלא י' אתאבידו מלין אלין בההוא סבא. כמו ואזלו, עד דהוו אזלי, כמו חד גפן ה' נטיע בחד גנא. תרכו) פתח ההוא ינוקא ואמר, י' אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו האי קרא רזא עלאה י' הוא. אסרי, אסר מבעי ליה. עירה, עיר מבעי ליה. אלא רזא הוא, ה' לדרדקי דאינון בני רב, לאסתמרא מההוא גירא דעיר, ושמא קדישא אתכליל תמן י'יה.

תרכו) וכמה דהכא אתרמיז שמא קדישא, הכי נמי ולשרקה, שורק מבעי ליה. י' בני בן מבעי ליה. שורק, כדכתיב י' ואנכי נטעתוך שורק. בן, כד"א י' בן מ' אתונות. אמאי שורקה, ואמאי בני.

תרכו) אלא, כמה דאית שמא קדישא לאכפיא לעיר, הכי נמי, מ' אית שמא קדישא, לאכפיא חילא אחרא, דאיהי חמרא, דאלמלא דשמא קדישא אתרמיז הכא, י' הוו י' מטרטשי עלמא, י'יה בחילא דא, י' וייה בחילא דא, לאסתמרא י' עלמא מנייהו, ולאסתמרא בר נש, דלא ישלטון ביה בעלמא.

דרך אמת

ה) לנערים הלומדים חלל הכב.

מסורת הזוהר

א) (שה"ש ה') ויצא קמ"ד צ"א. ב) לעיל דף קפ"ה ציון ה'. ג) (ירמיה ב') לך קנא צ"ב. ד) (זכריה ט') לעיל דף קפ"ז ציון ב'.

חלופי גרסאות א' לייג כתיב. ב' לייג מן הבהמה. ג' מוסיף אתכליל תמן וייה בני. ד' אחותי. ה' לייג אית. ו' לייג חור. ז' מששטי. ח' וייה. ט' לייג עלמא.

הסולם

מאמר ב'

קרבנכם. וכשביל זה כתוב, אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, היינו אדם וקרנן לה'. כי הקב"ה אומר אכלתי יערי וכו'. אכלו רעים, היינו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן. ואז תקריבו את קרבנכם. כנ"ל. תרכו) אתו ר' יצחק וכו': באו ר"י ור' יהודה ונשקו אותו על ראשו. אמרו ברוך הרחמן שזכינו לשמוע זה, וברוך הרחמן שלא גאבדו דברים אלו באותו זמן. כי לא היה מבינם ונמצאים הדברים נאכרים. כמו והלכו. בעוד שהיו הולכים. ראו גפן אחד נטוע בגן אחד. תרכו) פתח ההוא ינוקא וכו': פתח אותו ילד ואמר, אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו. מקרא זה סוד עליון הוא. ושאל, אסרי, אסר היה צריך לומר, כי עד עתה (דמיי דף רל"ט ע"ב)

מדבר בלשון יחיד. עירה, עיר היה צריך לומר. ומשיב אלא סוד הוא, שיש לחנוקות של בית רבן להשמר מן החץ של הקליפה עיר, והשם הקדוש י"ה נכלל שם, כדי להכניעו, דהיינו ה"י של אסרי והה"י של עירה. תרכו) וכמה דהכא אתרמיז וכו': וכמו שפה גרמו השם הקדוש, גרמו גם כן בהכחוב, ולשרקה בני אתונו, כי אומר, ולשרקה, שורק היה צריך לומר, אומר בני, בן היה צריך לומר, כמו שכתוב, ואנכי נטעתוך שורק, בלי ה', בן, כמש"א בן אתונות, בלי י', למה אומר כאן שורקה ולמה בני. תרכו) אלא כמה דאית וכו': אלא כמו שיש שם הקדוש להכניע להקליפה עיר כנ"ל, יש גם כן שם הקדוש להכניע כח קליפה אחרת, שהיא חמור, דהיינו אחון, שהוא ה"י של בני

תרכט) אסרי לגפן, מאי גפן. דא כנסת ישראל, אמאי ב' אתקריאת גפן. אלא מה גפן, דא מקבלא י' עלה נטיעא אחרא, הכי נמי כנסת ישראל, דא מקבלא עלה אלא לקב"ה, ובגין כנסת ישראל, אתכסיין י' קמה כל חילין י' אחרנין, ולא יכלין לאכאשא, ולשלטאה בעלמא, וע"ד ב' אטייל קרא שמא קדישא בינייהו, בהאי גיסא ובהאי גיסא. בני אתונו, ו' דאתעקר בגין ההוא שורק, כמה דאת אמר, ואנכי נטעתך שורק י' וגו'.

תרל) כבס ביין לבושו וגו', כבס, כובס מבעי ליה. אלא כבס, מיומא דאתברי עלמא, ומאן איהו דא מלכא מ' משיחא. מ' ביין: סטר שמאלא. ובדם ענבים: סטר שמאלא. לחתא. זמין מלכא משיחא (*). לשלטאה דעילא על כל חילין אחרנין י' דעמין עעכו"ם, ולתברא תוקפיהון מעילא ומתתא.

תרלא) ד"א כבס ביין לבושו, י' כגוונא י' דהאי חמרא, אחזי חידו, י' וכוליה י' דינא, מ' הכי נמי מלכא משיחא, מ' יחזי חדו לישראל, וכוליה דינא י' דעמין עעכו"ם. כתיב * ורוח אלקים מרחפת על פני המים, דא

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') כ"א ל צ"ב.

חלופי גרסאות ה' אקרי; אקרייא; אתקרייא. כ עלית. ג ליג קמה. ד אחרנין (אח"ל). ה אעיל (אח"ל). ו דאתעקר (אח"ל). ז ליג וגו', ח מוסיף משיחא לחתא; לחתאי (אח"ל). ט בין; פ"ב מן ביין עד זמין (אח"ל). י דשאר עמין עעיו. י"א ליג כגוונא. י"ב דהא. י"ג ובלתו. י"ד מוסיף דינא דעמין עעכו"ם. טו ליג מן הכי עד כתיב. טז חזי. י"ז דשאר עמין עעיו.

הסולם

מאמר ב'

אסרי לגפן עירה
כנסת ישראל אתכסיין וכו', אבל כאן נעקרה תקליטה לגמרי.

תרל) כבס ביין לבושו וגו': שואל, כבס, כובס היה צריך לומר, כי כבס הוא לשון עבר, ומשיב, אלא כבס, מיום שנברא העולם, ומי הוא, זחו מלך המשיח. שהוא הנוסכא, (כנ"ל) אות תקס"ט) שע"י הדין הנעשה ברשעים הממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה היחה מכבסת את הלבוש שלה, שהם הצדיקים המלבישים את הנוקבא, שרואים הדינים ומטיבים מעשיהם (כנ"ל דף קפ"ח ד"ה פירוש) וזהו מיום שנברא העולם, ע"כ אומר כבס, לשון עבר. ביין הוא צד שמאל, דהיינו גבורה דו"א וברם ענבים, הוא צד שמאל למטה. דהיינו השמאל דנוקבא, שע"י ב' גבורות הללו, של ז"א ושל הנוקבא עצמה, היא מכבסת לבושה כנ"ל (דף קפ"ח ד"ה כבס ע"ש) ועתיד מלך המשיח שותא הנוקבא, לשלוט למעלה על כל כחות אחרים של העמים עובדי ע"ז, ולשבור מעוזם מלמעלה ומלמטה.

תרלא) ד"א, כבס ביין לבושו: כמו יין הזה, שמורה שפחה כמ"ש יין המשמה אלקים ואנשים, והוא כולו דין. כן הוא מלך המשיח

בני והה' של ולשרקה, כנ"ל, כי לולא השם הקדוש שנרמז כאן היו ב' הקליפות האלו מחריבים העולם. וע"כ ניתן י"ה בכח זה וי"ה בכח זה, לשמור את העולם מהם, ולשמור את האדם שלא ישלטו עליו בעולם.

תרכט) אסרי לגפן: מהו גפן. זה כנסת ישראל. ולמה נקראת גפן, אלא מה גפן אינה מקבלת עליה נטיעה אחרת, כן כנסת ישראל אינה מקבלת עליה אלא את הקב"ה, ובשביל כנסת ישראל נכנעים לפניה כל כחות אחרים, שהם עיר וחמור, ואינם יכולים להרע ולשלוט בעולם, וע"כ הטיל הכתוב, את השם הקדוש י"ה ביניהם, בצד זה, בעיר, ובצד זה בחמור. שבעיר נאמר י"ה אסרי לגפן עירה, ובחמור נאמר י"ה ולשרקה כנ"ל אתונו. כנ"ל בני ארתונו, שנעקר בשביל שורק הזה, שהיא כנסת ישראל (כנ"ל אות תרכ"ז). כמש"א ואנכי נטעתך שורק.

פירוש, כי אינו אומר כאן ולשרקה אסרי בני אתונו, כמו שנאמר אסרי לגפן עירה, וז"ש שבני אתונו נעקר לגמרי מכח שורקה שהוא שורק, ולא רק נאסר כמו גפן, כי נאסר היא רק להכנעה כנ"ל שאומר, ובגין (דמו"י דף רל"ט ע"ב י' דף ר"מ ע"א)

רוחא דמלכא משיחא, ומן יומא דאתברי עלמא, אסחי ^א לכרשיה כחמרא ^ב עלאה.

תרלב) ^ג חמי מה כתיב בתריה, ^ד חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב, ^ה דא חמרא ^ו עלאה, ^ז דאורייתא דמרוי, ^ח מניה שתי. ולבן שנים מחלב, ^ט דהא אורייתא יין וחלב, תורה שבכתב, ותורה שבעל פה.

תרלג) כתיב ^א ויין ישמח לבב ^ב אנוש להצהיל פנים משמן, ודאי מאתר דאתקרי שמן. ת"ח, ^ה שירתא דחמרא חדוה, הוא אתר דכל חידו מניה נפקא. וסופיה דינא, מ"ט. בגין דסופא דיליה, ^ו אתר ^ז כנישו דכלא, דינא הוא, וביה אתדן עלמא, ועל דא ^ח שירותא חדוה, ^ט וסופא דינא, בגיני כך, להצהיל פנים משמן. מאתר דכל חדוה מניה נפקא.

תרלד) ולחם לבב אנוש יסעד, מאן לחם. אלא, לחם עלמא ^א סעיד, ואי תימא, דביה תליא סעידו דעלמא בלחודוי, לאו הכי, דהא ליליא בלא יומא,

מסורת הזהר

(א) (תהלים ק"ד) ח"ב ככד: רמז: ח"ג יב: לט. רטו: ריו: ת"ז הכ"ח עב:

חלוסי גרסאות ^א לכרשיה. ^ב עלאה דאורייתא מניה שתי וליג מן חמי עד ולבן שנים מחלב דהא אורייתא. ^ג ליג מן חמי עד ולבן שנים מחלב דהא אורייתא. ^ד דמרוי עלאה דאורייתא. ^ה ס דמרוי דאורייתא ^ו ו דא. ^ז מטיף אנוש אמאי בגין דמאתר דחדוה קאתי ומאן הוא סופיה דקרא [אוכח דתיב]. ^ח ת שירותא; ^ט שרותא; ^י דתפרא איהו מ"ט בגין דשרותא דיליה חדוה הוא אתר דכל חידו מניה נפקא וסופיה דינא מ"ט בגין דסופא דיליה אהנישו דכלא; ^{יא} שירותא דחמרא חדוה וסופיה דינא מ"ט בגין דשירותא חדוה הוא אתר דכל חידו (אה"ל). ^{יב} ס ליג אתר. ^{יג} אהנישו. ^{יד} שרותא. ^{טו} סופא. ^{טז} סמך; ^{יז} סעיד וסמך (אה"ל).

אסרי לגמן עירה

הכולם

מאמר ב'

שנקרא שמן, שהוא אכא. ומטרש דבריו. בוא וראה, ההתחלה של היין. הוא שמחה, הוא מקום שכל השמחות יוצאות משם. דהיינו הבינה, וסופו, כשהוא מתפשט אל הנוקבא, הוא דין, מהו הטעם, משום שהסוף שלו, הוא מקום הקיבוץ של כל הספירות, דהיינו הנוקבא, שמשום זה, היא נקראת כנסת ישראל, דהיינו מקום כנוס ד"א, והוא דין, ובו גידון העולם, פירושו, כי הדין שבנוקבא הוא סבה שיחקצו בה כל הספירות ד"א, כי מתוך כך היא צמאה לחסדים, ועל כן, כיון שההתחלה של היין הוא שמחה, וסופו דין, משום זה, להצהיל פנים משמן ממקום שכל השמחות יוצאות משם. כי כיו להמשיך השמחה ביין, כמו שהיה בבינה, היא ממשכת חסדים מאבא הנקרא שמן. ועל ידי זה מתבטלים כל הדינים שבה, ומשנת הג"ר, הנקראות פנים, שז"ס להצהיל פנים משמן.

המראה שמחה לישראל שפמשיכים אותו בשיעור הקדושה, וכולו הוא דין לעמים עכו"ם הממשיכים אותו יוהר מכשיעור. (כנ"ל דף קפ"ח ד"ה פירוש ע"ש) כתוב, ורוח אלקים מרחפת על פני המים, זהו רוחו של מלך המשיח, שמרחפת בהגה והגה לדין ולרחמים כנ"ל. ומיום שנכרא העולם מכבס לבושו ביין העליון, כמ"ש לעיל.

תרלב) חמי מה כתיב בתריה וכו': דאה מה פתיב אחר זה, חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב. חכלילי עינים מיין, זהו יין העליון, דהיינו הארת השמאל מבינה, אשר התורה, שהוא הנוקבא, כשהיא משכרת, דהיינו שמשפעה דינים לאותם הממשיכים אותו ממעלה למטה, היא שותת ממנו, שמשמע זה, נבחנת הבינה, שדיינין מתערין מינה. ולבן שנים מחלב, הוא החורה שבכתב שהוא ז"א, שמקבל חסדים המכונים חלב, כי התורה נקרא יין וחלב, שהם תורה שבכתב שהוא ז"א, והוא נקרא חלב, ותורה שבעל פה, שהוא הנוקבא, שהיא נקראת יין, ויין מקובל מבינה, וחלב מקובל מאבא.

תרלג) כתיב, ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן: ודאי ממקום

(רש"י דף רי"ט ע"א)

שבטין לדרועא ^ה דימינא, ותלת שבטין לדרועא ^ב דשמאלא, ותלת שבטין, לירכא ימינא, ותלת שבטין לירכא שמאלא, וגופא דשכינתא עליהו, הה"ד והים עליהם. (תרנד) מאי טעמא תלת שבטין לדרועא, ותלת שבטין לירכא, וכן לכלא. אלא רזא דמלה, תלת קשרין אינון בדרועא ימינא, ^ד ותלת בשמאלא, ^ה ותלת בירכא ימינא, ותלת קשרין בירכא שמאלא. אשתכחו תריסר קשרין לארבע סטרין, וגופא עליהו. אשתכחו ^ו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא. מניל, דכתיב ^א כל אלה שבטי ישראל שנים עשר, וזאת, בגין דבה אשתלים חושבנא, כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה.

תרנה) ^ב שבעה עיני ה' אינון ^ז שבעה עיני העדה. שבעין סנהדרין. שעהא: כמה דכתיב, ^י כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלף וגו'. כל הפקודים למחנה ^ח ראובן, וכן לכלהו.

תרנו) ^ט ואי תימא, במצרים בסליקו דיעקב מעלמא, דאשתכח שלימו ^י בההיא שעתא, ^{יא} כולי האי ^{יב} אן הוא. ^{יג} ודאי שבעין נפשין הוו, וכל אינון דאולידו בשבע עשרה שנין, דלית לון חושבנא, כמה דכתיב ^{יד} ובני ישראל

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ"ט) ח"א רמח. ח"ב קה. קנח: ח"ג סב. ת"ז בהקדמה יא: ת"ז כא: ב) (זכריה ד') ח"ב לה: קז. רנב. ח"ג קכט: קל. קלו. קמר: רעה. רצג: ת"ז ח"ע קכו: ג) (במדבר ב') ח"א רמו. ד) (שמות א') ח"ב ד. יד: טז

חלופי גרסאות ^ה דימינא. ^ב שמאלא. ^ג מוסיף עליהם מלמעלה. ^ד מוסיף ותלת קשרין. ^ה מוסיף ותלת קשרין. ^ו ל"ג תריסר; תליסר (אה"ל). ^ז ל"ג שבעה. ^ח מוסיף ראובן וגו'. ^ט אי. ^י בחווא (אה"ל). ^{יא} כלי. ^{יב} ארץ. ^{יג} ודא.

מתקנא ב"ב בתרין עלמין

המולם

תאמר

שהוא הנוקבא הנקראת ים. הרי שייב השבטים מחוכרים עם גוף הנוקבא אשר עליהם. תרנה) שבעה עיני ה': הם שבעה עיני העדה. רהיינו חג"ת נהי"מ דראש הנוקבא הנקראת ערה, ולהיותם מוחין רחמיה מכונים עינים, והם שבעים סנהדרין. שכל אחד מחג"ת נהי"מ האלו כלול מע"ס, והם ע'. בסוד כי המשפט לאלקים הוא. השערות הנמשכות מן הראש הזה, הם כמ"ש, כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלף וגו' כל הפקודים למחנה ראובן וגו' וכן לכלם. כלומר, שכל המספרים המרוכים האלו הם בחינות שערות של הנוקבא.

וג' שבטים לירך הימנית, שהוא נצה, וג' שבטים לירך השמאלית, שהוא הוד, וגוף השכינה, שהוא ח"ת שלה המכונה גוף, הוא עליהם, זהו שכתוב, והים עליהם, כי הים הוא השכינה.

תרנו) ואי תימא במצרים וכו': ואם תאמר, במצרים, בשעת הסתלקותו של יעקב מן העולם, שתשלימות היתה נמצאת באותה שעה, כל אלו איסיה היו, רהיינו כל הפקודים של המחנות שהם בחינות שערותיה של הנוקבא. ואם לא היו שם, הרי הנוקבא היתה מחוסרת או משלימותה, שהם השערות. ומשיב, ודאי ע' גסש היו, כביאתם למצרים שהם כנגד המוחין דע' סנהדרין, וכל אלו שהולידו ב"ז שנים, שיעקב הי בארץ מצרים, לא היה להם חשבון מחמת ריהווייה, כמ"ש ובני ישראל פרו

תרנד) מאי טעמא תלת וכו': שואל, מהו הטעם, שיש ג' שבטים לזרוע וג' שבטים לירך, וכן לכולם, ומשיב, אלא סוד הדבר, ג' קשרים הם בזרוע הימנית שבגוף תחתון, וכן ג' הם בשמאלית, וג' בירך הימנית, וג' קשרים בירך השמאלית, ונמצאים שהם י"ב ומחוכרים עם הגוף, כעין שלמעלה. שאמרנו שהם י"ב שבטים שהם חו"ג נו"ה של הנוקבא שכל אחת ג' קשרים, והם י"ב וגוף הנוקבא, שהוא ח"ת שלה, מחוכר עמהם מלמעלה. וביאור ג' הקשרים הללו שכל אבר תמצא לעיל (ויצא ס"ד ד"ה ביאור, ע"ש) מאין לנו זה, כי כתוב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר, וזאת רהיינו שטמך לו וזאת אשר דבר להם אביהם שהוא הנוקבא הנקראת זאת, משום שבה נשלם החשבון, כמו שנאמר, והים עליהם מלמעלה.

(רש"י דף רמ"א ע"א)

פרו וישרצו וירבו ויעצמו ^ה במאד מאד, וכתוב "עצמו משערות ראשי. זכאה חולקיה דיעקב שלימא, דהוא ^ז אשתלים לעילא ותתא.

תרנו) אמר ר' אלעזר, ודאי הכי הוא, אבל בתקונא עלאה דיובלא, היך אשתכח ^י כולי האי. א"ל. אריא, כיון ^ז דסדר רגלוי ^ה למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

תרנח) פתח רבי אלעזר ואמר, ^ז והוא באחד ומי ישיבנו ונפשו אותה ויעש. האי ^ו תקונא עלאה, ^ז הוא כלל חד, לא הוי ביה פרודא, כהאי תתאה, דהא כתיב ^ז ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואע"ג דאית ביה פרודא, כד יסתכלון מלי, כלל סלקא לחד.

תרנט) אבל האי תקונא עלאה דיובלא, קיימא על תריסר, כהאי תתאה, ואע"ג דאיהו חד, האי חד אשלים לכל סטר, בהאי סטר, ונהאי סטר. אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו. דכל חד ^ה אוזיף לחבריה, ואתכליל מניה, ואשתכחו תריסר, וגופא, וכלא קיימא על תריסר. מאן גופא, דא יעקב, והא אתמר, אלא רישא ^ה וגופא בחד קיימי.

מסורת זוהר

(א) (תהלים מ') לקמן רש"י רמא: (ב) (איוב כ"ג) ח"א רמו: ח"ב קעז: ח"ג פא. (ג) (בראשית ב') ב"א ר"ב צ"ה.

חלופי גרסאות ^ה לינ במאד מאד, ^ז אשלים, ^ז כלי, ^ד דסגר; דשיר (אה"ל). ^ס למעאל, ^ו בתקונא, ^ז כלל חד הוא, ^ח אויף, ^ט דגופא.

מתקנא בי"ב בהרין עלמין

הסולם

מאמר

כי גם הסירוד שכה חוזר ומתקן ע"י התקון של י"ב, ואז גם היא כולה אחד. משא"כ הבינה, שלא היה בה פרוד מעולם, אינה צריכה לתקן י"ב שיתקן אותה.

תרנט) אבל האי תקונא וכו': אבל תקון זה של העליון של יובל, שהוא

בינה, עומד גם כן על י"ב, כמו זה התחתון, שהוא הנוקבא, ואע"פ שהוא אחד, שלא היה בו פרוד מעולם, הנה אחד הוה משלים לכל צד, בצד זה ובצד זה, דהיינו שהאחד שבספירות של צד ימין משלים לצד שמאל, והאחד שבספירות שבצד שמאל משלים לצד ימין, ונמצא, שאלו שש קצוות עליונות, דהיינו חג"ת נה"י שבבינה, הם י"ב. כי כל אחד, מחניה נה"י, מלות לחבירו מאורותיו ונכלל מאורות חבירו, ונמצאו שהם י"ב, וגוף, של הבינה עליהם, וענין הלואה, פירושו, כי אחר שהימין, שהוא חסדים, נשלם מהתכללות החכמה שבשמאל, הוא מחזיר לו הארחה, והוא נשאר באור חסדים בלבד, וכן השמאל מחזיר החסדים לימין אחר שנשלם על ידיהם, והוא נשאר בחכמה בלבד. ונמצא מה שנתנו זה לזה אינו אלא הלואה על מנת להחזיר, וע"כ כל עומד על י"ב, ואמילו הבינה, שהוא פסעם הנבואר,

וישרצו ויעצמו במאד מאד, והם היו בחינות שערות של הנוקבא, כמ"ש עצמו משערות ראשי. אף ויעצמו שבכאן הם שערות, והם היו בשעת הסתלקות יעקב מן העולם, וע"כ לא היה חסר כלום מן השלימות אשרי חלקו של יעקב השלם, שהוא נשלם למעלה ולמטה, וההפך בין מוחין דחשבון, לבין מוחין רלית לון חושבנא. נחבאר היטב לעיל (בהקטה"ו) דף כ"ב ר"ה במספר) עש"ה.

תרנו) אמר ר' אלעזר וכו': אריא לר' אבא ודאי כך הוא, כמו שאמרת, אבל בתקון העליון של יובל, שהוא בינה, איך היה נמצא שם כל כך, דהיינו י"ב בחינות, כיון שאתה אומר דדא ים מתקנא בי"ב לעילא, בכינה וכו', וכי"ב לתתא, בנוקבא, אמר לו ר' אבא, האריה, אחר שסדר רגליו להכנס בכרם מי הוא שילך עמו, כלומר, שיתרץ בעצמו.

תרנח) פתח ר' אלעזר וכו': פריא ואמר, והוא באחד ומי ישיבנו וגו',

תקון זה העליון, שבבינה, הוא כולו אחד, לא היה בו פרוד, כמו בתקון התחתון, שבנוקבא, כי כתוב, בנוקבא ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, כי בנוקבא יש פרוד, ואע"פ שיש בה פרוד, נשמטכלים בדברים, הכל עולה לאחד (ורמ"ז דף רפ"א ע"א)

תרס) תו תריסר, תלת קשרין דדרועא ימינא ב) חסיד חסדים. תלת קשרין דדרועא שמאלא גבוריה גבורות. תלת קשרין בירכא ימינא, נצ"ח נצחים. תלת קשרין בירכא שמאלא, הויד א והודות. הא תריסר. וגופא קיימא עדיהו י הא תליסר י מכינן ד אורייתא אתפרש, וכלא חד, מעילא לתתא ביחודא, י עד ההוא אתר דקיימא על פרודא.

תרסא) שבעה עינין עלאין, אלין דכתיב, * עיני ה' המה משוטטים (ז דכורין, דהא אתר דדכורא ו איהו. ו הכא י עיני ה' משוטטות, בתקוני שכינתא לתתא, אתר ח דנוקבא. שבעה עינין עלאין, ס לקביל הא דכתיב, י דך ה' * הגדולה והגבורה וגו'. האי י אתר, אשלים לכל סטר.

תרסב) תו יא שערא, י כמה דכתיב, י מי ימלל גבורות ה'. ההיד, י עצמו משערות ראשי. וכתיב י חסדי ה' כי לא תמנו וגו'. ותקונין אלין אסתלקו י לאתר אחרא. ואע"ג דהכא אתמר טפי, ואסתליק במתקלא י עלאה

מטורת הזוהר

דרך אמת

ה) כלונו רנ"ג א' תנא קל"ו כ'. (ג) שמוס ק"ז. (א) (זכריה ד') לעיל דף ר"ז ציון ב'. (ב) (דה"ב ט"ז) כ"ב ס"ו צ"א. (ג) (דה"א כ"ט) לעיל דף ק"ע ציון א'. (ד) (תהלים ק"ו) כ"א מ' צ"א. (ה) (שם מ') לעיל דף ר"ח ציון א'. (ו) (איכה ג') ח"ג שה. חלופי גרסאות א חרות. ב ל"ג הא תליסר. ג מכינן (אה"ל). ד דאורייתא. ה עס. ו ל"ג איהו. ז ל"ג חכא. ח נוקבא; מוסיף דנוקבא קיימא; דקיימא דנוקבא; נוקבא דקיימא. ט ל"ג לקביל תא; י חד (אה"ל). יא מוסיף חד שערא (אה"ל). יב ל"ג כמת. יג מוסיף מאתר לאתר. יד עילא ותתא (אה"ל).

מתקנא ב"ב בתרין עלמין

הסולם

מאמר

תרסא) שבעה עינין עלאין וכו': ד עינים עליונות הם שהם ז"ס תב"ת נהי"ם דמוחין רחמיה המכונים עינים. אלו שכתוב עיני ה' הפה משוטטים, הם זכרים, דהיינו ד"א. כי מקום הזכר הוא. וכאן שכתוב, עיני ה' משוטטות, הם בתקוני השכינה למטה, שהוא מקום הנוקבא. שבע העינים העליונות, בין של הזכר ובין של הנוקבא, הן כנגד זה, שכתוב, לך ה' הגדולה הוא חסד, והגבורה, והתפארת, והנצח, והתוד, כי כל בשמים וארץ הוא יסוד, לך ה' הממלכה, היא מלכות. מקום זה, דהיינו מלכות, משלים לכל קצה משש הקצוות חג"ת נה"י.

שש הספירות חג"ת נה"י שבה נכללים זה מזה, ויש חג"ת נה"י בצד ימין, וחג"ת נה"י מצד שמאל. ולא משום תקון הפרוד כמו בנוקבא. ושואל, מי הוא גוף. הוא יעקב, וכך למדנו, דהיינו ת"ת, ולא ל"נה שהוא ראש ולא גוף, ואיך תאמר שהינה שהוא על י"ב הוא גוף, ומשיב, אלא ראש וגוף עומדים ביחד. כלומר שנכללים זה מזה, וע"כ יש בחינת ת"ת גם בראש בנינה.

תרס) תו תריסר וכו': עוד יש לפרש סוד י"ב, כי יש ג' קשרים שבזרוע הימנית, שהם חסד חסדים. כלומר, שכל הג' הם חסד. וג' קשרים שבזרוע השמאלית, שהם גבורה גבורות. דהיינו ג' גבורות. ג' קשרים בדרך הימנית שהם נצה נצחים, דהיינו ג' נצחים. ג' קשרים בדרך השמאלית שהם חוד הודות. חרי ביחד י"ב, והגוף, שהוא ת"ת, עומד עליהם חרי י"ג. וסוד ג' קשרים אלו שכלל אחר מחו"ג ג"ה נחבאר היטב לעיל (ויצא דף ס"ד ד"ה ביאר עשה) ועוד, כי ב"ג מדות מתבאר התורה, דהיינו י"ג מדות של רחמים הנמשכים מ"ג תקוני דיקנא דא"א, והכל אחד, שאין שם סוד ח"ו, ונמשכים ממעלה למטה ביחוד, דהיינו מ"ג ת"ד דא"א, ומשם ל"ג דבינה, ומשם ל"ג דא"א, עד אותו מקום העומד על פרוד, שהוא הנוקבא.

תרסב) תו שערא וכו': עוד יש להבחין, השערות שכוין, כמו שכתוב, מי ימלל גבורות ה'. כי השערות הן כחי' גבורות. וכן, עצמו משערות ראשי, וכן כתוב, חסדי ה' כי לא תמנו וגו'. כי אע"פ שהשערות הן גבורות מכל מקום נמשכים על ידיהם החסדים שאין להם מספר (כנ"ל את חנ"ו) שעליהם נאמר חסדי ה' כי לא תמנו וגו'. ותקונין אלו עולים למקום אחר, דהיינו לבחי' מוחין דלית לון חושבנא. ואע"פ שכאן, כמוחין דחשבון, שה"ם שבעה עיני ה' הנ"ל, נאמר בו יותר, ועלת במשקל, דהיינו כקו אמצעי

(רמ"י דף רמ"א ע"ב) (דף רמ"א ע"ב)

ותתאה, ושלמה מלכא אמרן, ואצטריכנא לפרשא לון. זכאה חולקהון דצדיקי תיר, דידיעין א ארחא דקב"ה, כ והכא כלא אתגלייא לידיעי מדין. תרסג) איר יהודה, זבולון ויששכר תנאי עבדו, חד יתיב ולעי באורייתו וחד נפיק ועביד פרקמטיא, ותמיך ליששכר, כ דכתיב * ותומכיה מאושו והוה פריש ⁷ בימי למעבד פרקמטיא, וחולקיה הכי הוה, דהא ⁸ ימא הו אחסנתיה.

תרסד) ובגיני כך קרי ליה ירך. ¹ דרכיה דירך לנפקא ולמיעל, הה"ד ² שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים ישכון, באינון פריש ³ ימים, למעבד פרקמטיא. לחוף ימים, אעיג ⁴ דחד ימא הוה ליו ⁵ באחסנתיה, בתרין ימין שרייא.

תרסה) ר' יוסי אמר, ⁶ כל שאר י ימין, הוה מהדרן קרפולין בימא דיליה. והוא לחוף אניות, אתר דכל ⁷ ארבין יא משתכחין למעבד סחורתא וירכתו, אמר ר' יי חזקיה, ⁸ ירכתיה דיליה מטי יי על ג ⁹ ספר ¹⁰ צידון ותחומא פריש להווא אתר, ופרקמטיא ¹¹ דכל מארי סחורתא, סחרי ¹² ותייבין ¹³ בסחורתיהו להווא אתר.

דרך אמת

מסורת הזוהר

א) כל הסוחרים אשר הם מצוטטים לסחור בשאל ימים היו מחזרים אחר סחוכה גיס שלו. ב) ספיטה. ג) גבול.

חלופי גרסאות א) אורחין. ב) והא. ג) מוסיף לקיימא דכתיב (אה"ל). ד) בימין. ה) יתא. ו) ליג דרכיו דירך; דרכו של ירך; דורכא (אה"ל). ז) ימין. ח) דימא חד. ט) לאחסנתיה. י) וישין יא משתכין. יב) יצחק. יג) ירכא (אה"ל). יד) ער. טו) צמר; מוסיף ספר ימא. טז) רציון. יז) לכל (אה"ל). יח) ותאבין (אה"ל). יט) בסחורתיהו.

מאמר

הכולם

זבולון לחוף ימים ישכון

שמח זבולון בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים ישכון, היינו באלו יורדי הים, לעשות מסחר. לחוף ימים, אע"פ, שרק ים אחד היה לו בנחלתו, שהוא ים הגדול, מכל מקום אה"כ, ימים, משום שבין שני ימים היה שורה. והיינו בין ים הגדול לים כנרת. אלא שנחלתו לא היתה מתפשטת עד כנרת.

המכריע בין ב' כפות המאזנים ימנית ושמאלית, בהעליונות שהוא בינה, ובתחתונה, שהיא הנוקבא, ושלמת המלך ביאר אותן ב' הנוקבות בשיר השירים, וצריכים לפרש אותן, מה שאין כן במוחין רשעות הנ"ל, שאין צריכים לפרש אותן, בט"ה כי חזל לספור כי אין מספר, עכ"ז שניהם צריכים, שעל ידי ב' מיני מוחין האלו באה השלמות ולא וולת כנ"ל (בהקדמת ספר הזוהר דף כ"ג ר"ה וזה אמרו ע"ש) אשרי חלקם של הצדיקים יותר, שיודעים דרכי הקב"ה, וכאן, במוחין רמספר, נתגלה הכל ליודעי דין ומשפט.

תרסה) ר' יוסי אמר וכו': רי"א, כל סחרי שאר הימים היו מחזרים אחר סחורות בים שלו. ע"כ אומר לחוף ימים לשון רבים, קרפולין, פירושו סחורות לפי הענין, ודוא לחוף אניות, היינו, מקום שכל הספינות נמצאות שם לעשות מסחר, וירכתו, הוקשה לו, הלא גבול צדו היה רחוק מגבול זבולון, אמר ר' חזקיה, הירך שלו מגיע על גבול צידון, כלומר רצועה צרה של קרקע, כעין ירך, היה נמשך מחלקו של זבולון ומגיע עד הגבול של צדו, וכדרך זה הגבול של זבולון נמשך למקום תהוא, והיינו לגבול צדו, ומקום מסחר היה שם, כי כל

תרסג) איר יהודה וכו': אר"י, זבולון ויששכר עשו ביניהם תנאי, שאחד ישב ויהנה בתורה, שהוא יששכר, ואחד יצא ויעסוק במסחר, שהוא זבולון, ויתמוך ביששכר, שכתוב, ותומכיה מאושר, והיה יורד בימים לעשות מסחר, וחלקו היה כן, כי הים היה נחלתו.

תרסד) ובגיני כך קרי וכו': ומשום זה קורא אותו ירך, שנאמר וירכתו על ציון, כי דרכו של ירך הוא לצאת ולבא, ז"ש,

(דא"י דף רי"א ע"ב)

תרסו) רבי אחא אמר, כתיב " ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך עד כל קרבנך תקריב מלח, וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומכשם מרירא לאטעמא, ואי לאו הוי ה' מלחא, לא יכיד עלמא למסבד מרירא. ההי"ד י כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתביב י צדק ומשפט מכון כסאך.

תרסז) ומלח איהו ברית, דעלמא קיימא ביה, דכתיב י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. בגין כך, אקרי ברית אלהיך, ואקרי ים המלח, וימא אקרי על שמה.

תרסח) ר' חייא אמר, כתיב " כי צדיק ה' צדקות אהב, דא מלחא י בימא. ומאן דפריש לון, גרים לגרמיה מיתה, בג"כ כתיב, לא תשבית מלח, דהא דא בלא דא לא אזלא.

תרסט) אמר ר' י אחא, ים חד הוא, י ואקרי ימים. אלא אתר אית בימא י דאיהו מיין צלילן, ואתר דאית ביה מיין מתיקן, ואתר דאית ביה מיין מרירן, בג"כ ימים קרינן, וע"ד לחוף ימים. אמר ר' אבא, כל שבטא ושבטא, ו וכל חד וחד, קשרא חד, מאינון קשרין דמתחברן בגופא.

מסורת הזוהר

(א) (ויקרא ב') ת"ז חס"ט קי. (ב) (ישעיה כ"ו) ח"ג קצח: (ג) (תהלים פ"ט) נח ו' צ"ה. (ד) (ירמיה ל"ג) ב"א קצ"ג צ"ג. (ה) (תהלים י"א) הקסה"ז כ"ט צ"ט.

חלושי גרסאות ה' מוסיף בנין מלחא. ז במי"א. י חייא (אח"ל). י ל"ג ואקרי ימים. י דאקרי י דאית (אח"ל). ו כל.

זבולן לחוף ימים ישכון

הסולם

מאמר

הוא ברית, שהוא יסוד, דהיינו קו אמצעי שמחזה ולמטה, שהעולם, שהוא הנוקבא, מתקיים עליו, שכתוב, אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. ומשום זה, משום שעליו יוצא קו האמצעי שהוא יסוד, נקרא המלח ברית אלקין, כי היסוד נקרא ברית וקוראים אנו ים המלח, שתיים, שהוא הנוקבא, נקראת על שמו, על שם המלח הממתק אותו.

תרסח) ר' חייא אמר וכו': רח"א, כתוב, כי צדיק ה' צדקות אהב, זה הוא מלח שהוא יסוד, בים, שהוא מלכות. כי צדיק הוא יסוד, צדקות הוא מלכות, ומי שמפריד אותם גורם לעצמו מיתה, וע"כ כתוב, לא תשבית מלח וגו' מעל מנחתך, שלא תפריד את היסוד שהוא מלח, מעל המנחה, שהוא הנוקבא, וזה בלא זה אינם הולכים.

הסותרים הולכים ושבים עם סחורותיהם למקום ההוא.

תרסו) רבי אחא אמר וכו': רא"א, כתוב, ולא תשבית מלח ברית אלהיך וגו'. שואל, ולמה מלח חשוב כל כך, ומשיב, משום שהוא ממרק ומכשם את המר להטעים אותו, פירוש, כי מלח ה"ס הרינים אשר במסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי המיוחד ימין ושמאל, והוא ממרק ומכשם וממתק הרינים דששאל שהם מרים, עם החסדים שבקו ימין, ואם לא היה מלח, לא היה נמשך קו אמצעי, ולא היה יכול העולם לסבול את המרירות. זהו שכתוב כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל, משפט הוא ת"ת, דהיינו קו אמצעי שמחזה ולמעלה, שהדינים שבמסך שבו נקראים מלח, צדק, היא דינים המרים שבמלכות, ואמר הכתוב, כשהמשפט שה"ס מלח הוא לארץ, שהיא הנוקבא, אז צדק למדו וגו'. שיוכלו לקבל המרירות שבצדק, וכן כתוב, צדק ומשפט מכון כסאך, שהצדק נשלם ע"י המשפט, שה"ס מלח.

תרסט) אמר ר' אחא וכו': אר"א, הים אחד הוא, ונקרא ימים, בכתוב זבולן לחוף ימים ישכון, משום שמקום יש בים שהוא מים זכים, ומקום שיש בו מים מתוקים, ומקום שיש בו מים מרים, ומשום זה, שיש בו מקומות משונים נקרא ימים. וע"כ אומר הכתוב, לחוף ימים

תרסז) ומלח איהו ברית וכו': ומלח

(ירמיה דף רמ"א ע"ב)

תרע) ר' אבא הוה יתיב ליליא חד, וקם למלעי באורייתא, עד דהור יתיב, אחא רבי יוסי, (ב) ובטש אפתחא, אמר (ג) ה סיפטא כ בטופסרא ג קפטלאי ד שכיחי.

תרעא). יתבו ולעו באורייתא. אדהכי קם בריה דאושפיזא, ס ויתיב קמיהו, אמר לון מאי דכתיב " והחיתם את אבי ואת אמי וגו'. וכתיב י ונתתם לי אות אמת. מאי קא י בעאת מנייהו. א"ר אבא יאות י שאלת, אבל אי שמעת מידי אימא ברי. אמר תו שאלתא, דהא אינון יהבו לה מה דלא בעאת מנייהו, דכתיב, י את תקות חוט השני הזה תקשרי בחלון וגו'.

תרעב) אלא הכי אוליפנא, היא בעאת סימנא ס דחיי, דכתיב והחיתם את אבי וגו', ואמרה, סימנא דחיי לא שרייא, אלא באות אמת, ומאי איהו אות אמת, דא את ו', בגין דביה שריין חיין. ס הכי אוליפנא, סימנא דמשה קא י בעאת, ואינון אמאי יהבו לה תקות חוט השני.

תרעג) אלא אינון י אמרי, משה הא אסתלק מעלמא, דהא אתכניש שמשא, והא מטא זמנא דסיהרא למשלט, סימנא י דסיהרא אית

דרך אמת

ססורת הזהר

(א) (יהושע ב'), (ב) (שם) ח"ג ב. ג) (שם).

(ה) והכס על הפתח. (ז) לשון המשקל אינו תלוי כי אם בטופסרא קפטלאי שהם ערים ורשעים תשובים והם אינם טעים לא לימין ולא לשמאל.

חלוסי גרסאות ה סיעתא. ז בטופרא (אה"ל). ג קפילטאי; בקפטילא (אה"ל). ד שבתי. ס ל"ג ותיב. קמיהו. ו בעת; בעא. ז שאלת. ח מוסיף דאילנא דחיי (אה"ל). ט וחי. י בעת. יא אמרו. יב ל"ג דסיהרא.

מאמר

הסולם

זבולון לחוף ימי ישכון

אכת, מה רצתה מהם. א"ר אבא יפה שאלת, אבל אם שמעת משהו אמור בני. אמר יש לי עוד שאלה. כי הם נתנו מה שלא בקשה מהם שכתוב את תקות חוט השני הזה וגו', שרומו על המלכות בסו"ה כחוט השני שפחותין וגו' והיא בקשה מהם אות אמת שרומו על תפארת כמ"ש לפנינו.

תרעב) אלא הכי אוליפנא וכו': ומשיב, אלא כך למדתי היא רצתה סימן החיים, שכתוב, והחיתם את אבי וגו', ואמרה, שסימן החיים אינו שורה אלא באות אמת, ומהו אות אמת, זהו אות ו' של שם הויה, שהוא תפארת, משום שבו שורים חיים. כי ה"ס עץ החיים, וכך למדתי, שסימן של משה רצתה, שה"ס תפארת, ולמה נתנו לה תקות חוט השני, שהוא סימן של יהושע שה"ס מלכות.

תרעג) אלא אינון אמרי וכו': אלא הם אמרו, משה הרי נפטד מן העולם, כי נאסף השמש, שהוא ת"ת ונחנת משה. והרי הגיע זמנה של הלבנה למשול, וע"כ סימן הלבנה,

שהיא

ימים. אמר ר' אבא, כל שבט ושבט, הנה כל אחד ואחד הוא קשר אחד מאלו הקשרים שמתחברים בגוף הנוקבא, (כנ"ל באות חרנ"ד) ומשום זה יש מקומות משונים בנוקבא שנקראת ים, דהיינו לפי השבט המיוחד שמה. וע"כ נקראת הנוקבא ימים לשון רבים.

תרע) ר' אבא הוה וכו': ר"א תיה יושב לילה אחד, וקם לעסוק בתורה. בעוד שהיה יושב, בא ר' יוסי ודפק על הדלת, אמר, בתיבת השרים חכשיטים נמצאים. כלומר שרצה לשמוע ממנו פניני התורה שנמצאים עמו. סיפטא, סירושו תיבה, לשמור בו דברים יקרים, מלשון בספטא דמלכא מנח (ב"מ עג:). טופסרא, סירושו שר חשוב, מלשון בידא דטפסרא. (ת"י דברים כ"ח י"ב). קפטלאי סירושו לפי הענין תכשיטים יקרים.

תרעא) יתבו ולעי באורייתא וכו': ישבו ועסקו בתורה. בהוך כך קם בנו של בעל המלון, וישב לפניו, אמר להם מהו שכתוב, והחיתם וגו' וכתוב ונתתם לי אות (יטו"י דף רמ"א ע"ב)

י' למיהב לך, ומאי איהו. תקות חוט השני ה' הזה, כד"א * כחוט השני שפתותיך, סימנא דיהושע יהא גבך, בגין דשולטנותא דסיהרא השתא. קמו ר' אבא ור' יוסי *) ונשקוהו. ד אמרו. ודאי זמין אנת למהוי ריש גתיבתא, או גברא רבא בישראל, ו מנו. רבי בון.

תרעד) תו שאיל ואמר, בנוי דיעקב כלהו תריסר שבטין, ו אתסדרו יתתא כגוונא דלעילא, אמאי אקדים בברכאן, זבולון ליששכר תדיר, והא יששכר אשתדלותיה באורייתא, ואורייתא אקדים בכל אתר, אמאי אקדים ליה זבולון בברכאן, אבוי אקדים ליה, משה אקדים ליה.

תרעה) אלא זבולון זכה, על דאפיק פתא מפומיה, ויהב לפומיה דיששכר, בגיני כך אקדים ליה בברכאן. מהכא אוליפנא, מאן דסעיד למריה דאורייתא, נטיל ברכאן מעילא וחתא. ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי, מה דלא זכי ב"ג אחרא, זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא, וזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי. הה"ד זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות. כיון דכתיב לחוף ימים, אמאי והוא לחוף י' אניות. אלא, לחוף ימים, בעלמא דין. לחוף אניות, בעלמא דאתי, כד"א שם אניות יהלכון וגו'. דתמן הוא נגידו דעלמא דאתי.

תרעו) פתח ואמר, השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וכי מאן קריב למלכא ככנסת ישראל,

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ד') ב"ב ס"א צ"ד. (ב) (שה"ש ג') ת"ז תכ"ב טח. תכ"ה ע; תכ"ז עא :

חלוסי גרסאות א' ל"ג חוה. ב מוסיף שפתותיך ומלכותם ישראלונך. ג ונשקוהו. ד ואמרו (אה"ל). ה ל"ג ומנו רבי בון (אה"ל). ו ל"ג אתסדרו לתתא כגוונא דלעילא. ז ל"ג ואורייתא. ח ל"ג ליה ט לתתא (אה"ל). י ל"ג אניות.

<p>מאמר</p> <p>שהיא מלכות, יש לנו לתת לך, ומה הוא. הוא תקות חוט השני הזה, כמש"א, כחוט השני שפתותיך, סימן של יהושע, שה"ס מלכות, יהיה אצלך, משום שממלת הלבנה עתה, קמו ר' אבא ור' יוסי ונשקוהו. אמרו, ודאי עתיד אתה להיות ראש ישיבה, או אדם גדול בישראל. ומי הוא. הוא ר' בון.</p>	<p>הסולם</p> <p>משום שהוציא לחם מפיו ונחן לפיו של יששכר, משום זה, הקדים אותו לפני יששכר בברכות. מכאן למדנו מי שמסרנס לבעל תורה מקבל ברכות ממעלה ומלמטה. ולא עוד אלא שזוכה לשני שלחנות, מה שאינו זוכה אדם אחד, הוא זוכה לעושר שיתברך בעולם הזה, וזוכה שיהיה לו חלק בעולם הבא. ז"ש זבולון לחוף ימים ישכון וגו'. ושואל, כיון שכתוב לחוף ימים, למה כתוב עוד לחוף אניות. ומשיב, אלא לחוף ימים, הוא בעולם הזה. לחוף אניות הוא בעולם הבא. כש"א שם אניות יהלכון, שנאמר על ים גדול ורחב יריים, שהוא הבינה. שה"ס עולם הבא, כי שם חשטע של עולם הבא.</p>	<p>מאמר</p> <p>תרעד) הו שאיל וכו': עוד שאל ואמר, כל בנוי של יעקב י"ב שבטים היו, ונסתדרו למטה כעין של מעלה, כ"ב קשרים שכו"ג נו"ה דנוקבא (כנ"ל אות תרניד) ולמה הקדים תמיד בברכות את זבולון לפני יששכר, והרי יששכר עסק בתורה, והתורה סקדימים בכל מקום, לכל דבר, ולמה בברכות הקדים את זבולון אביו הקדים אותו, ומשה הקדים אותו.</p>
---	---	---

מאמר השבעתי אתכם בנות ירושלים
 חרעו) פתח ואמר השבעתי וכו': פתח ואמר השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי וגו'. שואל, מי הוא קרוב יותר אל המלך מכנסת ישראל, שהיא הנוקבא שתיא

תרעה) אלא זבולון זכה וכו': ומשיב אלא זבולון זכה, שיקדימוהו ליששכר (דמוי קו רמ"א ע"ב י) דף רמ"ב ע"א)

דאיהי אמרת אם תמצאו את דודי מה תגידו לו. אלא בנות ירושלים, אלן אינון נשמתהון דצדיקיא דאינון קריבין למלכא תדיר, ומודעין למלכא בכל יומא ב' עסקי דמטרוניתא.

תרעז) דהכי אוליפנא, בשעתא דנשמחא נחתת לעלמא, כנסת ישראל, עאלת י עלה י בקיומא דאומאה, דיחוי למלכא, ויודע ליה רחימותא ד דילה לגביה, בגין לאתפייסא ב בהדיה.

תרעח) ובמה, בגין דחיובא על בינ ליחדא שמא קדישא בפומא, י בלבא י בנפשא, ב ולאקשרא כלא, ב) כשהיובא דאתקשרא בטיפסא, ובהווא יחודא דעביד, גרים לאתפייסא מלכא במטרוניתא, ואודע ליה למלכא רחימותא דילה לגביה.

תרעט) ד"א בנות ירושלים, אלן תריסר שבטין. דתנינן ירושלם על תריסר טורין קיימא. ומאן דאמר על שבעה, לא קאמר לאשלמא שלימו, ואעיג דכלא חד, דאית שבעה, ס ואית ד', ואית תריסר, וכלא חד. תרפ) ודאי על תריסר טורין קיימא, תלת י טורין לסטרא דא, ותלת

דרך אמת

ה) כלהכח הקשורה נחלת.

חלופי גרסאות ח עסקא (אח"ל). ב עלית; ג (אח"ל). ג מוסיף בקיומא אחרא (אח"ל). ד דלויית וליג דילה. ס בחדה. ז ולכא. ז ונפשא. ח ולקשרא. ט אית. י ליג טורין. י

השבעתי אתכם בנות ירושלים

המלך

מאמר

תרעה) ובמה, בגין דחיובא וכו': ובמה מודיעות הנשמות אהבת הנוקבא אל המלך, הוא, כי חיוב הוא, על האדם ליחד את השם ה'ודש. שהוא הנוקבא ב"א, בפה בלב ובנפש, ולהתקשר כולו בורן, דהיינו שיעלה למ"ן אליהם, כשלהבת הקשורה בגחלת, ובאותו הייחוד שעושה גורם שיתרצה המלך עם המלכה, ומודיע אל המלך את אהבתה אותו. דהיינו כמ"ש בדבור הסמוך, שעם עלית הנשמה למ"ן לז"א, נעשית קו אמצעי י ביניהם, ועושיית שלום ומיוחדת אותם זה עם זה.

והיא אמרת להם, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו, ומשיב, אלא בנות ירושלים, הן נשמות הצדיקים, שהן קרובות אל המלך תמיד, ומודיעות אל המלך בכל יום שלומה של המטרוניתא, דהיינו הנוקבא.

תרעז) דהכי אוליפנא וכו': כי כך למדנו בשעה שהנשמה יורדת לעולם, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, באה עליה בשבועה, שתגיד למלך ותודיע לו את אהבתה אליו בשביל להתרצות עמו.

פירוש, כי ז"א ה"ס קו ימין, והנוקבא קו שמאל, ונודע שב' הקוין ימין ושמאל הם במחלוקת זה עם זה כמ"ש לעיל (ב"א דף ג"ח ד"ה עמודא ע"ש) וכמו שזו"ן עולים למ"ן לב' קוי הכינה, שהם י"ס ותבונה, ועושים שלום ביניהם בכחינת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק, כן נשמות הצדיקים עולים למ"ן לז"א ונוקבא, ונעשות להם קו אמצעי ועושות שלום ביניהם. וז"ש, שהנוקבא משבעת את הנשמות להגיד ולהודיע למלך, שהוא ז"א, את אהבתה, בשביל להתרצות עמו, דהיינו שיעלו למ"ן ויהיו לבחינת קו אמצעי, העושה שלום בין ב' קוין ימין ושמאל, שהם ז"א ונוקבא. כמו שפמשיך חוהר לבאר לפנינו.

תרפ) ודאי על תריסר וכו': ודאי, שעומדת על י"ב הרים, ג' לצד זה, וג'

ה טורין לסטרא דא, וכן לארבע, י זווין, וכדין אתקרי חיה. כד"א * היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלין אקרין בנות ירושלים, בגין דקיימא עליהו. ואינון סהדי סהדותא למלכא על כנסת ישראל, הה"ד, י שבטי יה עדות לישראל להודות לשם יי. אמר רבי יהודה, זכאה חולקהון דישראל, י דידיעי אורחוי דקב"ה, עליהו כתיב, י כי עם קדוש אתה ליי אלהיך ובך בחר יי וגו'.

תרפא) י יששכר חמור גרם רובץ בין המשפחים. אמר רבי אלעזר, וכי יששכר חמור אקרי. אי בגין י דאשתדל באורייתא, י נקרייה ליה סוס או אריה, או נמר, אמאי חמור. אלא י אמרו, בגין דחמור (ה) נטיל מטולא, ולא בעיט במאריה כשאר בעירי, ולא אית ביה גסות הרוח, ולא י חייש למשכב באתר מתתקן. אוף הכי יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, נטיל מטולא דאורייתא, ולא בעיט ביה בקב"ה, ולא אית ביה גסות הרוח, ח כחמור, ס דלא הייש ליקרא דיליה, אלא ליקרא י דמריה. רובץ בין המשפחים, כדאמרינן ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, י ובתורה אתה עמל.

תרפב) ד"א יששכר חמור גרם רובץ וגו'. י פתח ואמר, ה לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא יי מעוז ממי אפחד, כמה חביבין אינון י מלין דאורייתא, כמה חביבין אינון דמשתדלי באורייתא, קמי קב"ה, דכל מאן

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) נטיל מטולא וליטו בוטס נאלוטו כשאר כהמות. (א) (יחזקאל י') ח"ב קכו. רמב. רנב. ב) (תהלים קכ"ב) ויצא צ' צ"ה. ג) (דברים יד) ויצא קליט צ"ב. תקי"ח ק' טיב שמ"ד. קכ"א ס"א של"ב. ד) ויצא צ"ד צ"ד. ה) (תהלים כ"ז) ח"א רנב: ח"ג יב. קים. חלומי גרסאות ה' ליג טורין. ג זינין; ז ויין. ג וירעין. ד דיסתרי. ה קרינן; ו ליקרי. ו אמרי. ז מוסיף חייש טוריות. ח מוסיף אלא כחמור. ט ולא. י דרביה, יל ליג ובתורה אתה עמל. יב מוסיף ר' אלעזר פתח. יג מלי.

יששכר חמור גרם

הסולם

מאמר

אלעזר וכי יששכר חמור נקרא. ואם נקרא כן מסני שעסק בתורה, יקרא לו סוס, או אריה, או נמר, למה חמור. ומשיב, אלא אמרו משום שהחמור מקבל עליו משא ואינו בוטס באדונו כשאר בהמות, ואין בו גבהות הרוח, ואינו דואג לשכב במקום מתוקן. אף כאן יששכר, שעסקו בתורה, מקבל עליו המשא של התורה ואינו בוטס בהקב"ה, ואין בו גבהות הרוח, כחמור שאינו דואג לכבודו, אלא לכבוד אדונו. רובץ בין המשפחים, כמו שאמרנו, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל.

לצד זה, וכן לארבע זוויות, רהיינו ג' קשרים בחסד וג' קשרים בכנורה וג' קשרים כנצה וג' קשרים בהור. וגוף הנוקבא עליהם, (כנ"ל אות תר"ס) ואז נקראים חיה, כמש"א, היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל. והם שנקראים בנות ירושלים, משום שירושלים שהיא הנוקבא עומדת עליהם. והם מעידים עדות למלך על אהבתה של כנסת ישראל. כי אומרת להם, אם המצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וזהו שכתוב, שבטי יה עדות לישראל וגו' שאומרים עדות לישראל שהוא ז"א, על אהבתה של הנוקבא. אמר רבי יהודה, אשרי חלקם של ישראל, שידועים דרכיו של הקב"ה, עליהם כתוב, כי עם קדוש אתה וגו'.

תרפב) ד"א, יששכר חמור גרם וגו': פתח ואמר, לדוד ה' אורי וישעי ממי אירא וגו'. כמה חביבים הם דברי תורה, כמה חביבים הם אוהם שעוסקים בתורה, לפני הקב"ה

תרפא) יששכר חמור גרם וגו': אמר רבי (דברי רמב דף ע"א)

א דאשתדל באורייתא, לא דחיל מפגעי עלמא, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא. ולא עוד, אלא *) י דכפית לכל י פגיעי דעלמא, י ואחית לון לעומקי דתהומא רבא.

תרפג) ת"ח, בשעתא ה דעאל ליליא, פתחין סתימין. וכלבי וחמרי שריין ו ושטאן בעלמא, ו ואחיהיבת רשו ה לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסייהו, ונשמתהון דצדיקיא סלקין פ לאתענגא לעילא. כד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

תרפד) זכאה חולקיה דהוא בינ, דאיהו קאים בהיא שעתא, ואשתדל באורייתא, י כיון דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין אעיל לון בנוקבי דתהומא י רבה, וכפית ליה לחמור, י נחית י ליה בטפסרי ה) דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

תרפה) בניני כך, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. י מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנוקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתים, כ) בין זוהמי יו דטפסרי דעפרא. תרפו) ת"ח, מה כתיב, וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה

דרך אמת

א) שהכניע החמור שהוא מדרגה ממדלגות חוקף לין החילונים אשר הוא תחת העפר כמאוס רכב ששם זההס קסרא ר"ל מושל והוא הכניעו. ב) הקליפות שהם זוחים מושלים בעולם התחתון בחוקף דינם להעריש בני עולם הראים לכך וסס טפסרי עליהם ר"ל אלוים ופרי.

חלופי גרסאות א דישתדל. ב דכפית. ג סנעי. ד נחית. ה דאתער. ו וסאן. ז ואחיהיב. ח למחבלא. ט לאתערא (אחיל). י ליג ואתמר בכמה דוכתי. יא דכין. יב רבא. יג ליג ונחית ליה בטפסרי. יד ליג ליה. טו מה הוא. טז טפסרי.

יששכר חמור גרם

אותו בבקיעים שמתחת העפר, בזוהם הפסולת והזבל המקובץ שם. טפסרי פירושו לפי הענין בקיעות שבאדמה, קסרא הוא כמו קצרא. משון, דבשיש בו קצרים (שה"ר, כי טובים) שפירושו פסולת וסנופת.

תרפה) בניני כך, יששכר וכו': משום זה, יששכר, שהיה עסקו בתורה, הכניע את קליפת החמור, והורידו. ומה שהיה החמור, גרם המעלות, דהיינו שכתוב, חמור גרם, שהיה עולה להזיק העולם, הנה שחה, השיים מדורה בין המשפתים שפירושו, בין האשפות, דהיינו בין הזוהמות של בקיעי העפר. כנ"ל בדבור הסמוך, ושיעור הכתוב, יששכר, ע"י עסק חזרתו, השפיל קליפת חמור גרם, ועשהו, רובץ כן המשפתים. שהורידו לבקיעים שבאדמה, בין האשפות אשר שם.

תרפו) ת"ח מה כתיב, וירא מנוחה וכו': וירא מנוחה כי טוב, זו היא תורת שבכתב

הסולם

מאמר

הקב"ה, כי כל מי שעוסק בתורה, אינו מפחד ממזיקי העולם, נשמר הוא למעלה נשמר הוא למטה, ולא עוד אלא שפכניע כל המזיקים שבעולם ופורידם לעמקי תהום רבה.

תרפג) ת"ח בשערה וכו': בוא וראה בשעה שבא הלילה, הפתחים של מעלה נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, וניתן רשות למזיקים להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות ומתענגות למעלה. כשנתעורר רוח צפון, ונחלק הלילה, התעוררות קדושה מתעוררת בעולם, ונתבאר בכמה מקומות.

תרפד) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של אותו אדם שקם ממטתו באותה שעה, ועוסק בתורה, כיון שהוא פותח בתורה, כל אלו מיני מזיקים הרעים, מכניס אותם בנוקבי תהום הגדול, ומכניע קליפת החמור ופוריד (ושו"י דף רפ"ב ע"א ב) דף רפ"ב ע"ב

ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד. וירא מנוחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, דא תורה שב'ע'פ. ויט שכמו לסבול, למסבל עולא דאורייתא, ו' ולדבקא ב' בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלח לקביה, ו' ולאתדבקא ביה, ו' ולאתשא גרמיה ו' בה.

תרפז) ר"ש ור' יוסי ור' חייא, הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אר"ש, ניהך ונשתדל באורייתא, דכל מאן דידע לאשתדלא באורייתא, ולא אשתדל, אתחייב בנפשיה. ולא עוד אלא דיהבין ליה עולא מ' דארעא, ושעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבול, מהו ויט, סטא. כד"א ויטו אחרי הבצע. מאן דסטא ארחיה וגרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עובד.

תרפח) פתח ר"ש ואמר, ב' להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא. ו' אינון דמשתדלי באורייתא, ו' דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ואחסין בכל יומא, ירותא דעלמא דאתי, הה"ד, להנחיל אוהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק י' מימיו לעלמין, ו' ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי י' ביה ב"נ אחרא, ומאי איהו. י"ש. ובגיני כך, רמיז לן שמא י' דיששכר ו' דאשתדל באורייתא, מ' יש שכר. דא הוא אגרא דאינון ו' דמשתדלי באורייתא, י"ש.

תרפט) כתיב ב' חזה הוית עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב

מסורת הזהר

(א) (ש"א ה'), (ב) (משלי ה') הקט"ו נ"ח צ"א. (ג) (דניאל ז') ב"א קפ"ד צ"א.

חלופי גרסאות ו' ולדבקה; ולאתדבקה (אח"ל). נ ביה. נ יממא. ד ל"ג ולאתדבקה ביה: ו' ולאתשא (אח"ל). ו בית. ו עליה (אח"ל). ח דאורייתא. ט ל"ג אינון. י ל"ג דכל מאן דאשתדל באורייתא. יא ל"ג מימיו. יב ונטיר (אח"ל). יג בה. יד ל"ג דיששכר. טו רישתדל. טז יששכר. יז דמשתדלין.

יששכר המור גרם

העולם

מאמר

טוב לקבל עליו עול תורה. ולא עוד, אלא גם ויט שכמו לסבול, שמה עצמו שלא לסבול, מיד, ויהי למס עובד, שהטילו עליו עול דרך ארץ ושעבוד מלכות.

תרפח) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש ואמר להנחיל אוהבי יש וגו'. אשרי הם

בני העולם העוסקים בתורה. כי כל מי שעוסק בתורה, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה. ונחל בכל יום נחלת עולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אוהבי יש. מהו יש, זה הוא עולם הבא שהיא בינה שמימיה דהיינו השפע שלו, אינו נפסק לעולם. כי העוסק בתורה מקבל שכר טוב עליון, שאדם אחר לא זכה בו, ומה הוא, הוא יש. שהוא בינה כנ"ל, ומשום זה מרמז לנו השם יששכר, שעסק בתורה, כי הוא נפריקין יש שכר, שזה הוא השכר של אותם העוסקים בתורה. דהיינו יש כנ"ל.

תרפט) כתיב, חזה הוית עד וגו': כתוב חזה הוית

שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, זו היא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבול, היינו לסבול עול תורה. ולהדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עובד, היינו להיות עובד אל הקביה. ולהדבק בו, ולהחליש את עצמו בה דהיינו מרוב עסק בתורה.

תרפז) ר"ש ור' יוסי וכו': ר' שמעון ור' ור' חייא היו הולכים מגליל העליון

לטבריה. א"ר שמעון, נלך ונעסוק בתורה, כי כל מי שיודע לעסוק בתורה ואינו עוסק מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא שנוחגים עליו עול דרך ארץ, ושעבוד רע, דהיינו שעבוד מלכות, שכתוב ביששכר, ויט שכמו לסבול, מהו ויט. נטה. כש"א ויטו אחרי הבצע, דהיינו סטר מדרך הישר, כי מי שמה עצמו ודרכו שלא לסבול עול תורה, מיד ויהי למס עובד. שפירושו שנטל תחת עול דרך ארץ ושעבוד מלכות, כנ"ל. ושיעור הכתוב, וירא מנוחה כי טוב וגו' היינו שראה כי (דומי דף רמ"ב ע"ב)

וגו'. חוזה הוית עד די כרסוון רמיו, כד אתחרב בי מקדשא, תרי כרסוון
 6 נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. י תרי לעילא, בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה,
 כרסייא דיעקב י אתרחיקת מכרסייא דדוד. וכרסייא דדוד נפלת, ההי'ד
 * השליך משמים ארץ. תרי כרסוון לתתא: ירושלם, ואינון מארי דאורייתא.
 7 וכרסוון דלתתא כגוונא י דכרסוון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו
 כרסייא דיעקב. ירושלם היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די י כרסוון,
 ולא י כרסיא. כרסוון סגיאיין 8 נפלו, וכלהו לא נפלו, אלא 9 מעלבונה
 דאורייתא.

תרצ) ת"ח, כד אינון זכאי קשוט משתדלי באורייתא, כל אינון י תוקפין
 יא דשאר עמין, י' דשאר חילין, וכד י' חילין דלהון, אתכפיין, י' ולא שלטי
 בעלמא, 10 וישראל אזדמן עלייהו לסלקא לון על כלא, ואי 11 לא, חמור גרמא
 לון לישראל למיהך בגלותא, ולמנפל בניי עממיא, ולמשלט עלייהו. וכד דא
 אמאי, בגין וירא מנוחה כי טוב, ומתקנא קמיה, ויכיל למרווח בגינה כמה
 טבין וכמה כסופין, וסטא אורחיה דלא למסבל עולא דאורייתא, בגי'כ ויהי
 למס עובד.

תרצא) כתיב י הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם

מסורת הזהר

א) (איכה ב') לעיל דף ק"צ ציון ב'. ב) (שה"ש ז') תולדות י"ז צ"ב.

חלוסי גרסאות 12 נפלי. 13 ל"ג תרי לעילא. 14 אתרחקת. 15 וכרסייא. 16 דכרסייא. 17 מוסיף כרסוון רשיו.
 18 כרסיין. 19 ל"ג נפלו. 20 בעלבונה. 21 תוקפית. 22 יא דעמין; דעמין עמין; דשאר
 עמין עמין. 23 ל"ג דשאר חילין. 24 יג חילא. 25 יד דלא. 26 טו וייש. 27 קז לאו.

מאמר

הסולם

יששכר חמור גרם

ב' כסאות שנפלו הם הנוקבא שלמעלה מחוזה
 והנוקבא שלמטה מחוזה.

תרצ) ת"ח כד אינון זכוי: בוא וראה, כאשר
 צדיקי אמת עוסקים בתורה, כל
 אלו הכחות של שאר העמים, ושאר הצבאות.
 וכל הכחות והצבאות שלהם, נכנעים ואינם
 שולטים בעולם. וישראל נועדים להם, לעמי
 העולם, כלומר, שעמי העולם מומינים את ישראל,
 להעלות אותם לראש על כל העמים. שזוה"כ,
 יששכר. דהיינו יש-שכר. כמבואר. ואם לאו,
 קליפת חמור גרם לישראל ללכת בגלות וליסול
 בין העמים שישלטו עליהם. וכל זה למה,
 משום, וירא מנוחה כי טוב, שראה התורה שהיא
 טובה ומתוקנת לפניו, ויכול להשתכר על ידה
 כמה טובות וכמה חמודות, והוא חטה דרכו
 שלא לסבול עול תורה, בשביל זה, ויהי למס
 עובד בגלות.

עד די כרסוון רמיו, היינו כשנחרב בית
 המקדש נפלו ב' כסאות, 18 כי ב' כסאות הם
 למעלה וב' כסאות הם למטה, ומפרש, ב'
 כסאות הם למעלה, שהם כסא דיעקב שהוא ז"א,
 וכסא דדוד שהוא מלכות, וכיון שנתרחק כסא
 התחתון מכם העליון, שכסא יעקב נתרחק
 מכסא דוד, נפלה כסא דוד. זהו שכתוב, השליך
 משמים ארץ. וב' כסאות הם למטה, והם:
 ירושלים, ובעלי תורה. והכסאות שלמטה הם
 כעין הכסאות של מעלה, כי בערי התורה
 היינו כסא של יעקב, שהוא ז"א, ירושלים,
 היינו כסא של דוד, שהוא מלכות, ונמצא שנפל ב'
 כסאות כסא דוד של מעלה, שהוא הנוקבא, וכסא
 ירושלים של מטה, ועל כן כתוב עד די כרסוון
 לשון רבים, ולא כחוב כרסיא, לשון יחיד, כי
 כסאות רבים נפלו, וכולם לא נפלו, אלא
 מעלבונה של תורה.

סירוש. ז'ן נחלקים על החוזה ויש ז'ן
 למעלה מחוזה, והם ב' כסאות שלמעלה, ויש
 ז'ן למטה מחוזה, והם ב' כסאות שלמטה. ואלו
 28 (ספרי דף רמ"ב ע"ג)

תרצא) כתיב הדודאים נתנו ריח וט':
 הדודאים נתנו, אלו הם
 שמצא

ישנים וגוי. הודואים נתנו ל ריח, י אלין אינון דאשכח ראובן. כד"א, *וימצא * דודאים בשדה, י ולא י אתחדשן י מלי דאורייתא, אלא על ידוי בישראל, כד"א י ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגוי.

תרצב) ועל פתחינו כל מגדים, אינון גרמו למהוי על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים. חדשים גם ישנים, כמה י מלי יחדתאן ועתיקין י דאורייתא, י דאתגליין על ידיהו, לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא, הה"ד י לדעת מה יעשה ישראל.

תרצג) י דודי צפנתי לך, מהכא אוליפנא כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, וידע י למחדי מלין, י ולחדתותי מלין כדקא יאות, אינון מלין סלקין עד כרסיא דמלכא, וכנסת ישראל י פתח לון תרעין, וגניז לון.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל') ויצא מא. פה. כ) (רה"א י"ב) ח"ב קד: ג) (שם). ד) (שה"ש ז') לעיל דף ר"ה ציון ב'. חלופי גרסאות א ל"ג ריח. ב מוסיף הודואים אלין. ג נ ולא. ד יתחדשן. ה מלין. ו ל"ג מלי. ז חתין. ח דאורתא; באורייתא. ט דאתגלייא. י למחוי (אה"ל). יא לחדתותי; ל"ג ולחדתותי מלין כדקא יאות. יב סתא.

יששכר המור גרם

המלך

מאמר

וזה אמרו. הודואים נתנו, ארין אינון ראשכח ראובן, שה"ס הארת החכמה שבקו שמאל, כמ"ש לעיל (ויצא זף פ"ז ד"ה מירוש ע"ש) שהוא בחינת יששכר, דהיינו קשר ב' שזורע הימנית כנ"ל. ורא אתחדשן מלי דאורייתא אלא ער ידוי. בישראל. כי חידושי תורה שה"ס הארת חכמה, אינם אלא בקו שמאל, שהיא בחינת יששכר. כד"א ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגוי. ומה שאינו אומר יודעי חכמה לעתים וגוי. הוא, כי חכמה זו שבקו שמאל אינה חכמה ממש, אלא בינה שחזרה להיות חכמה. כי חכמה ממש אינה אלא בקו ימין, אבל חכמה זו נסתמה ורק החכמה שבקו שמאל היא שמאירה, שממקורה היא רק בינה.

שמצא ראובן. כש"א וילך ראובן וימצא דודאים בשדה. ודברי תורה אינם מתחדשים בישראל, אלא על ידיו. כש"א, ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגוי.

פירוש. כבר ידעת סוד י"ב השבטים, שה"ס י"ב קשרים שבב' זרועות חסד וגבורה, וב' ירכין, נצח והוד. שה"ס הארת ג' קוין בכל אחת מד' בחינות ח"ב תו"מ, שהם בנוקבא חסד וגבורה, ונצח והוד. וע"כ נבחן שיש ג' קשרים בכל אחד מחו"ג נו"ה הללו. והם י"ב. וביאורם באורך תמצא לעיל (ויצא ס"ד ד"ה כיאור. ע"ה) ומבחינת ד' הדגלים, נבחן שיהודה וראובן ה"ס ב' זרועות חסד וגבורה ואפרים ודן ה"ס ב' ירכין נצח והוד. וג' קשרים שזרוע שמאל, שה"ס יהודה (כמ"ש לה"ן אות חר"ט) הם יהודה יששכר וזבולון, דהיינו הארת ג' קוין שזרוע שמאל, אשר יהודה הוא קשר א'. מקו ימין. ויששכר קשר ב' מקו שמאל. וזבולון קשר ג' מקו האמצעי. ובזה תבין מ"ש לעיל (אות תרס"ג) וזבולון ויששכר תנאי עבדי. חד יתיב ולעי באורייתא, שהוא יששכר. שהוא מבחינת קו שמאל, שבו הארת חכמה. וכיון שהחכמה אינה מאירה בלי חסדים נבחן שאין לו מזונות להתקיים. וחד נפיק, ועבד פרקמ"א שהוא זבולון. שהוא מבחינת קו אמצעי היוצא על מסך דחירק, וממשיך חסדים ומלביש את החכמה דקו שמאל, שזהו נבחן. כמו שיוצא מפרחק לסחור, כדי להמשיך מזונות שיששכר יוכל להתקיים.

תרצב) ועל פתחינו כל מגדים: הם, בני יששכר, גרמו שיהיה ער פתחינו, דהיינו, פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות. כל מגדים. חדשים גם ישנים, דהיינו כמה דברי תורה חדשים וישנים שמתגלים על ידיהם של בני יששכר לקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. וז"ש, לדעת מה יעשה ישראל.

תרצג) דודי צפנתי לך: מכאן למדנו, שכל מי שעוסק בתורה כראוי, ויודע לשמח הדברים ולחדש הדברים כראוי, אלו הדברים צולים עד הכסא של המלך, שהוא הנוקבא שתא כסא לז"א. וכנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, פותח להם שערים וגונות אותם ובשעה

(דודי דף רמ"ב ע"ב ט) דף רמ"ג ע"א

ובשעתא דעאל קביה לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקביה ה' מסתכל בהו ותדי, כדין קביה מתעטר בעטרין עלאין, וחדי במטרוניתא, הה"ד, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומהיא שעתא, מלוי כתיבין בספרא, הה"ד, * ויכתב ספר זכרון לפניו.

תרצד) זכאה חולקיה, מאן י דאשתדל באורייתא כדקא יאות, זכאה הוא בהאי עלמא, וזכאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא שולטנותא דיהודה, דרועא י דאתכליל בכלא, ז בחילא דכל סטרין, תלת קשרין דדרועא, לאתגברא על כלא.

תרצה) דן י ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, האי קרא הכי אית ה' ליה למימר, י דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו דן ידין עמו. ולבתר כאחד שבטי ישראל.

תרצו) אלא דן, הוא דכתיב ביה, י מאסף לכל המחנות, י דהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא. תא חזי כיון דיהודה וראובן נטלין, ליואי וארונא פרשין ה' דגלין, ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל, ה' בקפסירי קסטא. ואי תימא, זבולן דאיהו עאל, ה' ונפיק, דכתיב ביה, י שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו י וגו'. אלא ודאי, יהודה אתכליל מכלא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' ירך הימין טסע מבעלי מדות כי סיי קספירי הוא מלשון קספירי דעלמא וקספירי מדות כעלע, א' (מלאכי ג') מקץ מ"ה צ"ג. ב' לעיל דף קס"ז ציון ב'. ג' (במדבר י') ח"ג סד: קצו. ד' (דברים ל"ג) לעיל דף ר"י ציון ג'.

חלופי גרסאות ה' משתל. ז רישתל. ז דאכליל (אח"כ). ז והוא. ח דגלא. ט ונסק. י ל"ג וגי.

מאמר

הסולם

דן ידין עמו

תרצה) דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל: ר' חייא אמר, מקרא זה היה לו לומר כך, דן ידין שבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו שאומר, דן ידין עמו, ואח"כ, כאחד שבטי ישראל.

ובשעה שהקביה נכנס לגיע להשתעשע עם הצדיקים, והיינו בחצות לילה, מוציאה אותם החידושי תורה לפניו, והקביה מסתכל בהם ושמה, אז הקביה מתעטר בעטרות העליונות, ושמה במטרוניתא, שהיא הנוקבא, זהו שכתוב, חדשים וגם ישנים דודי צפנתי לך. שאומרת זאת בחצות לילה, בשעה שמוציאה החידושי תורה לפני הקב"ה, ומאותה שעה והלאה, דבריו של המחנך והמשמח דברי תורה, כתובים בספר העליון, זהו שכתוב, ויכתב ספר זכרון לפניו.

תרצו) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של העוסק בתורה כראוי, אשרי הוא בעולם הזה ואשרי הוא בעולם הבא. עד כאן ממשלת יהודה, שהוא זרוע שנכלל בכל ג' הקוין, בכח של כל הצרדים דרום צפון מזרח שהם ג' קשרים שבזרוע, והיינו יהודה יששכר זבולון המובאים כאן כפרשה ביחד, כמו בדגלים, שיהודה הארת קו ימין, ויששכר קו שמאל, וזבולון קו אמצעי כנ"ל, כדי שיהודה יתגבר על כל הס"א.

(דפוסי דף רמ"ג ע"א)

תרצז) תא חזי, מלכו דלעילא אתכליל מכלא, ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה דמלכו עלאה אתכליל מכלא, הכי נמי מלכו תתאה, אתכליל מכלא, מגופא מירכא, בגין לאתגברא בתוקפיה.

תרצח) כתיב ה) " מימינ'ו א"ש ד"ת למו, אורייתא מסטרא דגבורה ה אחייהיב, וגבורה אתכליל בימינא, ובגופא, י וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטר גבורה, ואתכליל בימינא, בגופא, ובירכא, בכלא אתכליל. כמה דמלכו דלעילא, אתכליל מכלא.

תרצט) סדרא תניינא ראובן, דאיהו ל'סטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל חילא ז דימינא, ה יהודה נטיל ליה, בגין דראובן י אתעביר מניה מלכו, כד"א י פחו כמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא דימינא, דהוה מראובן, וכן כתיב בדוד, י נאם יי' לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתכליל בימינא, ואחתקף בזיליה, הה"ד, י ימין יי' עושה חיל וגו'. יהודה וראובן י תרין דרועין הוו.

תש) סדרא תליתאה, אפרים, ה דאיהו ירכא ימינא, ונטלא קמי שמאלא תדיר, ודן י דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא י המאסף לכל הפחנות לצבאותם, ואזיל לבתרייתא.

מסורת הוהר

דרך אמת

א) (דברים ל"ג) "ויצא ג' צ"ה. ב) לעיל דף קע"ב ציון א'. ג) (תהלים ק"י) ב"ב קמ"ח צ"ה. ד) (תהלים קי"ח) לעיל ס"א צ"ד.

ה) כ"ח ופ"ח חר"ס ת"ס.

חלופי גרסאות ה אחייהיבה. ז ל'ג וירכא; ובירכא. ג דלעיל ו'ג וכל חילא. ד בימינא. ה ל'ג יתורה נטיל ליה. ו אתאביר. ז תרי. ח איהו. ט דא איהו. י מאסף.

דן ידין עמו

הכולם

פאמר

הגבורה, אבל נכללה בימין בגוף ובירך, ובכל הספירות נכללה, כמו שהמלכות של מעלה, דהיינו הנוקבא דו"א, נכללה מכל הספירות.

לו מדה לפני עצמו, אלא שנכלל ביהודה, שהוא ראש הדגל, ורק אפרים, שהוא ראש הדגל, יש לו מדה בפני עצמו שהוא ירך היפנית, דהיינו נצח. בקספירי קסטא, פירושו לפי הענין, על פי הסדר.

תרצט) סדרא תניינא: סדר השני של הדגלים, הוא ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין, דהיינו חסר, אבל כל כח הימין של ראובן, לקח יהודה, משום שראובן, נעבר ממנו המלכות, כש"א, פחו כמים אל תותר, ולקחה יהודה, ונתגבר בעצמת הימין, שהיה מראובן וכן כתוב בדוד, שהוא מיהודה, נאם ה' לאדני שב לימיני. משום שהשמאל נכלל בימין ונתעצם בכחו, וז'ש ימין ה' עושה חיל. ומשום זה שיהודה לקח כל כח הימין של ראובן על כן נסע ראשונה, יהודה וראובן שתי זרועות היו, ראובן זרוע ימין ויהודה זרוע שמאל.

תרצז) תא חזי מלכו וכו': ומפרש סדר כל ד' הדגלים, ואומר, בוא וראה, המלכות של מעלה, הנוקבא דו"א, נכללת מהכל, מכל י"ב הקשרים, ויהודה הוא מלכות התחתונה, וכמו שמלכות העליונה נכללת מהכל, כן מלכות התחתונה, שהיא יהודה, נכללת מהכל מגוף מירך, דהיינו מח"ה ומי"ב הקשרים שבזרועות וירכין כדי שיתגבר בכחו.

תש) סדרא תליתאה: סדר השלישי לדגלים, הוא אפרים, שהוא ירך הימין, שהוא נצח, ונוסע תמיד לפני ירך השמאל, ודן, שהוא ירך השמאל שהוא הדי, נוסע לאחורונה

תרצח) כתיב, מימיט אש דת למו: היינו שהתורה ניתנה מצד הגבורה, שהוא אש, אבל הגבורה נכללה בימין, שהוא חסר, בגופא, שהוא ח"ה, ובירכא, שהוא נז"ה, ובכל הספירות, כן סדר הראשון של נטיעת הדגלים, הוא יהודה, שהוא מלכות הבאה מצד (דעווי דף ל'ג ע"א)

תשא) יהודה נטיל חילא ה בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, נ אתאביד מניה בכירותא כהונחא ומלכותא, ועל דא כתיב ביהודה, " ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תשב) תא חזי, כתיב י ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. כרטייא דשלמה, עבד ליה כגוונא דלעילא, וכל דיוקנין י דלעילא עבד הכא. ועל דא כתיב, י וישב שלמה על כסא ה' למלך, י מלך ה מלה סתימא הוא. וכן י ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

תשג) דן ידין עמו בקדמיתא, ולבתר י שבטי ישראל כאחד: י כיחודו של עולם (* כמה דהוה בשמשון, דאיהו יחידאי עביד דינא בעלמא, ודאין וקטיע ה כחדא, ולא אצטריך סמך.

תשד) דן ידין עמו. ר' ס יצחק אמר, דן, היינו י חויא, כמין על אורחין ושבילין. י ואי תימא דעל שמשון בלחודוי הוא. אוף הכי נמי י דלעילא, דא הוא י נחש י ווטא מאסף לכל המחנות, וכמין לאורחין ושבילין. לבתר, חילין ומשיריין מהכא נפקי, אינון ה) דכמאן לבני נשא,

דרך אמת

ה) שאורכים לבני אדם על הענינות שמליכים בני אדם לחורי כמטיהם ואינם משגיחים להרפרר חסונה עליהם. א) (דברים ל"ג) לעיל דף קע"ו ציון א'. ב) (מ"א י'). ג) (דה"א כ"ט) ח"ב לח: סה. ח"ג סז: קל: ד) (מ"א כ') נח ק"א צ"א.

חלופי גרסאות א דתריין. ג אחעביר. ג דהכא. ד ל"ג מלך (אח"ל). ס סתמא וליג מלח סתימא הוא. ו סוסיף כאחד שבטי. ו ביחורו. ה כהרא; וכלא כאחר (אח"ל). ט חוקיה (אח"ל). י חויא. יא אי: וחיא. יב דלעילא. יג נסח אחרא; נפשי; נחש אחרא (אח"ל). יד ליג ווטא.

דן ידין עמו

הסולם

מאמר

ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד. הנה המלה מלכותו טובב גם כן על מלכות העליונה, שפירושו, שהלבנה, שהוא מלכות העליונה, עמדה במילואה. אף כאן, למלך, טובב על מלכות העליונה.

תשג) דן ידין עמו: מתחילה ידין עמו, ואחר כך שבטי ישראל. והמלה כאחר, מירושו, כיחודו של עולם, כלומר, שדן ביחידות כמו יחודו של עולם. כמו שהיה בשמשון, שהוא ביחידות עשה דין בעולם, ודן והרג ביחד, ולא הוצרך לעזרה.

תשד) דן ידין עמו: ר' יצחק אמר דן, היינו נחש האורב על אורחות ושבילים, ואם תאמר שעל שמשון בלבדו נאמר זה, לא כן, אלא אף למעלה הוא כן, זהו נחש חקטן המאסף לכל המחנות, דהיינו שהוא כסיום כל המדרגות דקדושה, ואורב על אורחות ושבילים, ואחר כך, צבאות ומחנות מחבלים יוצאים מכאן, הם האורבים לבני אדם, להענישם על תעבירות, שפשיליכים

לאחרונה. ועל כן, הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, והולך לאחרונה.

תשא) יחזרה נטיל חילא וכו': יהודה לקח חלק בבי' הזרועות שהם חסד וגבורה, משום שראובן שהוא זרוע ימין גאבד ממנו בכרה כהנה ומלכות, ועל כן כתוב ביהודה, ידיו רב לו וגו', דהיינו ב' הירם חסד וגבורה.

תשב) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. כסא שלמה, עשה אותו כעין של מעלה, וכל הצורות של מעלה, דהיינו אריה שור וכו', עשה כאן. הרי שהמלכות שלמטה, שהוא שלמה הכא מיהורה, כלול מכל הספירות כמו המלכות העליונה. ועל זה כתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך. מלך, מלה סתומה היא, שאין הכרח שטובב על שלמה, אלא שטובב על מלכות העליונה. ושיעור הכתוב וישב שלמה על כסא ה', כדומה למלך, שהוא מלכות העליונה, שנכלל מכל הספירות כמות. וכן ושלמה (פריי דף רמ"ג ע"א י') דף רמ"ג ע"ג)

על חובין, דראמין דהו א לאחורא, בחר כתפייהו. אמר רבי חייא, נחש הקדמוני לעילא, עד דלא יתבסם בחמרא דחידו.
 תשה) נחש עלי דרך. ת"ח, כמה דאית דרך לעילא, הכי נמי אית דרך לתתא, ומתפרשא ימא, לכמה אורחין בכל סטר. ואית אורחא חד, דאתי ואסגי ימא, ורבי נונין בישין לזנייהו, כמה דאפיקו מיין לתתא, נונין טבין, נונין בישין, (6) כי נוני ג עורדעניא, כגוונא דא, נונין בישין לזנייהו.
 תשו) וכד ד משתמשי מארחא דימא, אתחזון רכבין על סוטייהו. ואלמלא ה דהאי ו חויא, דאיהו כניש לכל ז משיריין, כמין לסוף ארחין, ובדר לון ה לאחורא, הוו (3) ס מטשטשי עלמא. מסטרא דהני נפקין חרשין

דרך אמת

(6) סטרטיס, (3) מתריכות טולס.

חלוסי גרסאות א לאחרא; ב לאחורא. ג על. ד עורדעניא; ד עורדעניא; ע רבוביא; פ רבוביא (אה"ל). ק משתמשי. ס הא. ז חויא; ימא (אה"ל). י משיריין. ח לאורחא (אה"ל). ט מטרטשי; ישתמט.

הן ידן עמו

הטולם

מאמר

אלא מפרש. שיש נחש הקדמוני לעילא, בבינה, עד דלא יתבסם בחמרא דחידו מטרס שהבינה נמתקה בין המשמח. דהיינו מזמן קטנות הבינה, שקבלה מכה עלית המלכות אליה. אבל אח"כ שקבלה הגדלות, שה"ס יין המשמח, הורידה ממנה אלו הדינים, ואין בה עוד נחש זוטא.

שמשליכים אותם לאחור אחר כתפיהם. כלומר, שאינם מרגישים בהם, ואומרים שלא חטאו. אמר ר' חייא, הוא נחש הקדמוני למעלה, מטרס שנמתק בין המשמח.

פירוש. נודע שיש ב' מיני דינים מסוד ב' הנקודות המכונים, מנעולא ומפתחא. ששורש הדינים שבבינה מכונים מפתחא ושורש הדינים שבמלכות מכונה מנעולא. כמ"ש זה באורך לעיל (בהקס"ו דף מ"ז אות מ"ד ע"ה בכל ההמשך) ונמשכים מהם ב' נחשים, שהנמשך ממפתחא, מכונה נחש הגדול, והנמשך ממנעולא, מכונה נחש הקטן. וזן, שהוא חלק מהמלכות מסוד י"ב קשרים שבה כנ"ל, והיה בסיומה, דהיינו בירך השמאלית שהוא הוד, ניתן בו כח נחש זוטא, כדי להכניע את הס"א כמ"ש הנשך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. גם ידעת, שיש אורחות ושבילים, אשר הנמשכים ממפתחא מכונים אורחות. והנמשכים ממנעולא מכונים שבילים. (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחיה ע"ה).

תשה) נחש עלי דרך: בוא וראה, כמו שיש דרך למעלה בבינה, שה"ס מפתחא כנ"ל, כן יש דרך למטה במלכות, שה"ס מנעולא, ומתחלק הים, מכה ב' ריכים הנ"ל, לכמה דרכים בכל צד, שכל דרך כלול משניהם. ויש אורח אחד, שהוא ממפתחא לבר, ואין בו חלק ממנעולא, הבא ומגדיל דהיינו במחין דג"ר, את הים, שהוא המלכות. כי המחין דג"ר נמשכים רק ע"י המפתחא, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחיה ע"ש כל ההמשך) ומגדיל דגים רעים למיניהם, כי הקליפות מתקרבות לינק משם השפע ונגדלות מזה. כמו הים שלמטה מוציאים דגים טובים דגים רעים דגים מפין צמרדעים, כעין זה, יוצאים בים העליון, דגים רעים למיניהם.

ווי"ש דן היינו דו"א כמין על אורחין ושבילין, כי בהיותו מכהינת נחש זוטא, יש לו כח הן באורחין שהם ממפתחא והן בשבילים שהם ממנעולא. וז"ש ארף הכי נמי לעילא, שגם למעלה בבינה, יש כהינת נחש זוטא שגם הוא כמין לאורחין ושבילין, והוא משום שהמלכות עלתה לבינה, כנודע, והעלתה כח תדינים שבה אל הבינה. וע"כ יש גם שם נחש הקטן הנמשך ממנעולא. ור' חייא אינו חולק, (נרטי דף רמ"ג ע"ב)

תשו) וכד משתמשי מארחא וכו': וכאשר הקליפות משתמשים מן האורח הזה שבים, דהיינו שיונקים משם שפע, הם נראים רוכבים על סוטייהם. ולולא נחש הזה שהוא מאסף לכל המחנות, דהיינו דן, נחש הקטן, אורב בסוף האורחות, ומסדר אותם לאחור, היו מחריבים את העולם. ועליהם נאמר, הנשך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. דהיינו המזיקים הרוכבים על סוטים כנ"ל. מצד אלו הקליפות, יוצאים מכשפים לעולם

לעלמא. תא חזי, בכלעם כתיב, * ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. בגין דאינון קיימין ללחשא בחרשי עלמא.

תשז) חמי מה כתיב, * יהי דן נחש עלי דרך. * מאי עלי דרך. אלא נחש, מאן דאשתדל אבתריה, אכחיש פמליא דלעילא, ומאי איהו, ההוא דרך עלאה * דנפיק מלעילא, כד"א * הנותן בים דרך וגו'. נחש, מאן דאשתדל אבתריה, כאילו אזיל על ההוא דרך עלאה לאכחשא ליה, בגין דמההוא דרך, אתונו * עלמין * עלאי.

תשח) ואי תימא, דן, אמאי איהו בדרגא דא, אלא כדכתיב, * ואת להט החרב * המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, הכי נמי הנושך עקבי סוס וגו', בגין לנטרא * ליה לכל משיריין. אמר רבי אלעזר, תקונא * דכורסייא איהו. תא חזי, כרסייא דשלמא מלכא, * חד * חזיא מרפרף, בקטורי שרביטא לעילא * מאריותא.

תשט) כתיב * ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן וגו'. תא חזי, שמשון נזיר * עולם הוה, ופריש עלמא איהו, ואתגבר ביה חילא תקימא, והוא הוה * חזיא בהאי עלמא, לקבל * עמין * עכורים, דהא אחסנת חולקא דברכתא דדן * אבוהי ירית, דכתיב יהי דן נחש עלי דרך וגו'.

דרך אמת

מסורת הזחר

- (א) (במדבר כ"ד) חזי שרה כ"ה א"א. (ב) ח"א רמז.
- (ג) (ישעיה ס"ג) ב"א רנ"ב צ"ג. ח"ג קצוד: רלח. (ד) (בראשית ג') ב"ב ע"ו צ"א. (ה) (שופטים י"ג) ח"ד (בראשית ג') ב"ב ע"ו צ"א. (ה) (שופטים י"ג) ח"ד (בראשית ג') ב"ב ע"ו צ"א.
- (ו) ח"ה צ"ר. ח"ה צ"ר.

חלופי גרסאות א * לין מאי עלי דרך. * דנפיק. * ג * לין עלמין. * ד * לין עלמין. * ה המתהפכת וגו'. * ו * לין ליה (אחיל). * לין דכורסייא. * ח חזיא. * ט מאריותא. * י * לין עולם. * יא חזיא. * יב שאר עמין. * יג עע"ז. * יד אביו.

מאמר

הסולם

דן ירין עמו

לעולם. בוא וראה, בכלעם כתוב, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. דהיינו הנחשים הנ"ל משום שהם עומדים ללחש בכשפי העולם. תשז) חמי מה כתיב וכו': ראה מה כתוב, יהי דן נחש עלי דרך. שואל, מהו עלי דרך. ומשיב, אלא הנחש, מי שנמשך אחריו, מכחיש פמליא של מעלה, דהיינו שגורם רזון בצבאות הקדושה שבשלמות העליונים, ולמה הוא, כי אוחז הדרך העליון היוצא מלמעלה, שהוא ממחאה היוצא מכינה, כמש"א, הנותן בים דרך וגו', הנה הנחש, מי שנמשך אחריו הוא כאלו הולך על אוחז דרך העליון להרזות אותו, דהיינו למעט השפע, כי מדרך ההוא ניוונים עולמות עליונים. והוא מקלקל את המונות שלהם, ונמצא שגורם רזון בהם. פירוש, כי הנמשך אחר הנחש, דהיינו שממשך שפע השמאל ממעלה למטה, גורם להפסיק את זווג העליון. שמשם ניוונים העולמות.

תשח) ואי תימא דן וכו': ואם תאמר, דן, למה הוא במדרגה זו, כיון שהוא בחינת קליפה רעה כנ"ל. ומשיב, אלא כמו שכתוב, ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים כן כאן, נאמר הנושך עקבי סוס וגו', כדי לשמור את כל המתנות. אמר ר' אלעזר תקון של הכסא הוא. כלומר, מה שדן אחז במדרגת הקליפה, הוא תקון של הנוקבא. לשמרה מניקת המייקים הרוכבים על סוסים כנ"ל. בוא וראה, הכסא של שלמה המלך היה נחש אחד מתנדנד בקשרי השרביט שלמעלה מן האריות שכסא. הרי שיש נחש בחקון הכסא.

תשט) כתיב ותחל רוח ה' לפעמו וכו': בוא וראה, שמשון, נזיר עולם היה, ופרוש מן העולם היה, ונתגבר בו כח חזק, והוא היה נחש בעולם הזה, כנגד העמים עכורים. כי נחלת חלק הברכות של דן אביו, ירש שכתוב, יהי דן נחש עלי דרך.

ותוא

(גרמיי דף רמ"ג ע"ב)

תשי) אמר ר' חייא, נחש ידיעא, שפיפון מאי ניהו. איל, רזא דתקונא דחרשין, א דנחש איהו שפיפון, הכי נמי י ההוא רשע דבלעם, בכלא הוה ידע. ת"ח, כתיב י וילך שפי, לזמנין בהאי, ולזמנין בהאי.

תשיא) ואי תימא דן, י לאו דרגיה בהאי. הכי הוא ודאי, אלא אתמנא על דרגא ד דא, י למהוי י סטרא בתרייתא, ושבחא איהו דיליה, י ממנן דמלכא בהאי, וממנא על האי, ויקרא איהו לכל י אינון י ממנין. וכרסייא דמלכא, בכל אינון ממנן אתתקן, י בכל הני ממנן תחותייהו י מתפרשן אורחין י ודרגין, הן לטב, הן לביש, וכלהו אתאחדן כהני תקוני דכרסייא, ובגיני כך דן לסטר צפון, בנוקבא דתהומא רבא, דסטר צפון כמה חבילי טריקין אודמנן תמן, וכלהו י טפסירא י דקסטרא א) לאכאשא עלמא.

תשיב) טו בגיני כך צדי יעקב ואמר, י לישועתך קייתי ה'. בכל טו שבטים לא קאמר לישועתך אלא בהאי. בגין דחמא ליה תוקפא תקיפא י דחויא, מרחשא י דינא לאתגברא.

תשיג) ר' יוסי ור' חזקיה, הוו אזלי למחמי דר"ש בקפוטקיא, אמר רבי חזקיה, האי דאמרינן לעולם יסדר בר נש שבחא דמריה, ולבתר יצלי צלותיה, האי מאן דלביה טריד, ובעי לצדאה צלותיה, י ואיהו י בעקו, ולא יכיל לסדרא שבחא דמריה כדקא יאות, מאי הוא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) (במדרש כ"ג) וישלח כ"ה. (ב) ח"א רמד: ח"ג קעד: (ה) שרים הטובלים להרע בעולם.

חלוסי גרסאות א נחש. ב והוא (אחיל). ג מוסיף לאו הוא. ד חדא. ה להחוא. ו סטר. ז וממנן. ח ליג אינון. ט ממנן. י באלין וליג כל הני. יא מפרשין. יב ודרגין. יג טוססירא. יד דקסטרא; דקיסרא (אחיל). טו בגין. טז שבטין. יז דחויא; חוייא. יח דדינא. יט ואיתו. כ בעאק; בעאקי.

דן ידין עמו

המלם

מאמר

ומדרגות הן לטוב והן לרע. וכולם ביחד מתאחדים בתקוני הכסא, שהוא הנוקבא, ומשום זה דן לצד צפון הוא, דהיינו בירך שמאל הנוקבא שהיא הוד. ובנקב של תהום הגדול, הנמצא בסיום ירך שמאל, שהוא בינה דקליפה, כמה גדודי מלאכי חבלה נמצאים שם, שכולם שרים ממונים להרע לעולם.

תשי) אמר ר' חייא וכו': אריה, נחש ידוע מה הוא אבל שפיפון מהו. אמר לו, הסוד של תקון הכשפים הוא, שהנחש הוא שפיפון, כלומר שאע"פ שהם ב' מינים, עושים אוחם בלהטיהם כמו שהיו מין אחד. כן אותו רשע בלעם היה יודע הכל, בוא וראה. כתוב וילך שפי, וזה רומז על שפיפון, ומקודם לכן כתוב ולא הלך כמעט בפעם לקראת נחשים, הרי שפעם נשתמש בזה ופעם בזה. דהיינו פעם נחש פעם כשטיפתו. כי ידע לשמש בשניהם.

תשיב) בניני כך צלי וכו': משום זה התפלל יעקב ואמר, לישועתך קייתי ה'. שואל, בכל השבטים אינו אומר לישועתך, אלא בזה, ומסיב, משום שראה לו, תוקף עצמת הנחש בהתעוררות הדין, להתגבר, על הקדושה, לכן התפלל, לישועתך וכו'.

תשיא) ואי תימא דן וכו': שואל, ואם תאמר, הלא דן, אין מדרגתו לשמש בנחש ושיפון, ומסיב, כן הוא ודאי אלא שנתמנה על מדרגת זה לשלוט עליה לצרכי הקדושה. להיותו בחינה אחרונה, והוא לשבח. כי יש ממוני המלך על זה ויש ממונים על זה. וכבוד הוא לכל הממונים להיות ממוני המלך. מבלי להתחשב על מה הוא ממונה, שכסא המלך מתתקן בכל הממונים יחד, ותחת כל אלו הממונים מתחלקים דרכים שרתי דף רמיג עיב)

תשיג) ר' יוסי ור' חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים לראות את ר"ש בקפוטקיא. אמר ר' חזקיה, זה שאנו אומרים, לעולם יסדר אדם שבחו של אדונו ואחר כך יתפלל תפלתו, יש לשאול, מי שלבו טרוד ורוצה לתתפלל

תשיר) א"ל, אע"ג דלא יכיל לכוונא לבא ורעותא, סדורא ב' ושכחא דמריה אמאי גרע, אלא יסדר י' שבחיה דמאריה, אע"ג * דלא יכיל י' לכוונא, ויצלי צלותיה. הה"ד * תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי, שמעה ה' צדק בקרמיתא, בגין דאיהו סדורא דשבחא דמריה. ולבתר הקשיבה רנתי האזינה תפלתי. מאן דיכיל לסדרא שבחא דמריה, ולא עביד, ד עליה כתיב, ב' גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם וגו'.

תשטו) כתיב את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. תפלות כנגד תמידין תקנום. ת"ת, ב' באתערותא דלתתא, אתער הכי נמי לעילא, ובאתערותא דלעילא, הכי נמי ו' לעילא מניה, עד דמטי אתערותא לאתר דבעיא ו' בוצינא לאדלקא ואדליק, ב' ובאתערותא דתננא דלתתא, אדליק ב' בוצינא לעילא, וכד האי ב' אדליק, כלהו בוצינין אחרנין י' דלקין, י' ומתברכאן י' מניה י' כלהו עלמין. אשתכח, דאתערותא דקרנא תקונא י' דעלמא, וברכאן דעלמין כלהו.

דרך אמת

מסורת הזהר

ב) נכתעוררות העשן למסה מהקרבנות גורס שמתחילין להאיר הנרות עליונות שהם האלילות כששעס.
 א) (תהלים י"ז) חיי שרה ע"ג צ"ג. ב) (ישעיה א') וישב ג"ו צ"ב. ג) (שמות כ"ט) ח"ב כא: חיי שרה ע"ג צ"ב.

חלוסי גרסאות א' רשבחא. ב' שבה; שבהא. ג' מוסיף לכוונא דעתיה; לבית (אה"ל). ד' ליה (אה"ל). ה' דאתערותא. ו' מוסיף אתער לעילא. ז' בוטינא. ח' בוטינא. ט' מוסיף אדליק בוצינין. י' סלקין. י"א ומברכין לכלהו עלמין. י"ב ל"ג מניה (אה"ל). י"ג לכלהו. י"ד ל"ג דעלמא וברכאן.

מאמר

הסולם

דן ידין עמו

להתפלל תפלתו, או שהוא בצרה, ואינו יכול לסדר שבחו של אדונו, מה הוא.

הנר למעלה, שהוא הנוקבא, וכשנר הזה גדלק כל נרות האחרים גדלקים, וכל העולמות מתברכים ממנו. נמצא, שהתעוררות הקרבן הוא תקון העולם, וברכות העולמות כולם. פירוש, כי התחחונים, שבעולם עשיה, אינם יכולים להעלות מ"ן ישר לזוין דאצילות, אלא רק למדרגה עליונה הסמוכה לה, ואותה מדרגה מעלה גם כן לעליונה הסמוכה לה. וכן עולה המ"ן ממדרגה למדרגה עד שהמ"ן מגיעים לזוין דאצילות. וז"ש, באתערותא דלתתא, ע"י הקרבן שהתחחונים מקריבים בעולם עשיה, אתער הכי נמי לעילא מתעוררים המדרגות שבעולם היצירה, להעלות המ"ן שקבלו מעשיה אל עולם הבריאה, ובאתערותא דלעילא של המדרגות דבריאה, הכי נמי לעילא מניה, דתינו לעולם אצילות, עד דמטי וכו' בוצינא לאדלקא, עד שמגיע המ"ן אל הנוקבא, ומעליה המ"ן לז"א, והיא מאירה ממנו, כמו שהזהר הולך ומבאר לסנינו. להדליק את הנר, פירושו ליחד הנוקבא שנקראת נר, בז"א, כדי שתקבל מפנו אור, שנבחן שנדלקת ממנו.

תשיר) א"ל אע"ג דלא וכו': אמר לו ר' יוסי אע"פ שאינו יכול לכוון את הלב והרצון, למה יגרע סדר שבחו של רבונו. אלא יסדר שבחו של רבונו, אע"פ שאינו יכול לכוין, ואח"כ יתפלל תפלתו. ז"ש תפלה לדוד שמעה וגו'. שמעה ה' צדק מתחילה, משום שהוא סדר שבח של רבונו, ואחר כך הקשיבה רנתי האזינה תפלתי, מי שיכול לסדר שבח של אדונו ואינו עושה, עליו כתוב, גם כי תרבו תפלה וגו'.

תשטו) כתיב, את הכבש האחד תעשה ונו': תפלות נגד התמידים תקנו. תפלת שחרית נגד תמיד של שחר, ומנחה נגד תמיד של בין הערבים, בוא וראה, בהתעוררות של מטה על ידי הקרבת הקרבן, נתעורר גם כן למעלה, וכן גם בהתעוררות של מעלה אל העליון ממנו, נתעורר העליון ממנו. עד שהתעוררות מגיע למקום שצריכים שם להדליק את הנר, והוא גדלק, ונמצא שבהתעוררות העשן העולה מקרבן שלמטה, גדלק (רמ"י דף רמ"ג ע"ב י" דף רמ"ד ע"א)

תשטז) הא כיצד, שארי א תנא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין וממנן על עלמא י אתתקנן לאתערא, י ומתערין ז לדרגין בכסופא דלעילא, כד"א * הכפידים שואגים לטרף וגו'. י אלין אתערין ו לדרגין עלאין דעלייהו, עד דמטי אתערותא, ז עד ד דבעי מלכא לאתחברא במטרוניתא.

תשיז) ובכסופא דלתתא, נבעין מיין תתאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא נבעין י מיין עלאין, אלא באתערותא דכסופא דלתתא, וכדין תיאובתא אתדבק, ונבעין מיין י תתאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, יא ובוצינין כלהו דליקן, ועלאין ותתאין י משתכחי בברכאן.

תשיח) ת"ח, כהני וליואי, מתערי לאתחברא שמאלא בימינא. אמר ר' חזקיה, כלא י הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, כהני וליואי, דא אתער יי שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין יו דאתחברותא יו דדכורא לגבי נוקבא,

מסורת הזהר

(אהלים ק"ד) ב"כ כ"ז צ"ג.

חלוסי גרסאות א לתתא. ב אתהנון; אתהנון. ג מתערין. ד ליג לדרגין. ה ואלין. ו ליג לדרגין עלאין. ז ליג על. ח דבעיא. ט מיא וליג עלאין. י תתאין. יא ובוצינין. יב מוסיף כלהו משתכחי. יג הוא הכי. יד ימינא ודא אתער שמאלא (אחיל). טו דאתערותא. טז דכר.

דן ידיו עמו

הסולם

מאמר

התחתונה ממנה, כגון יצירה נחשב כזכר לעולם עשיה, וכן בריאה נחשבת לזכר לעולם היצירה, וכו', כי זה הכלל המשפיע הוא זכר, והמקבל הוא נקבה. וכיון שאין מדרגה יכולה לקבל משהו ממדרגה גבוהה ממנה יותר ממדרגה אחת, ומקבלת רק מן המדרגה העליונה הסמוכה לה, נמצא שכל מדרגה העליונה המשפעת היא נקבה, וכל תחתונה המקבלת ממנה היא נקבה. ועל ידי ההשתוקקות, שכל תחתונה משתוקקת לקבל שפע מעליונה ממנה, היא מעלית אליה מיין נוקבין, באופן, שכל תחתונה מעלית מיין נוקבין לעליונה ממנה הסמוכה לה עד שמגיע לאין סוף ב"ה, ואז א"ס ב"ה מוריד שפע, שה"ס מיין דוכרין, וכל מדרגה עליונה משפעת השפע, שקבלה, למדרגה תחתונה הסמוכה לה, שכן משתלשלת המיין דוכרין ממדרגה למדרגה, עד התחתונים שבעולם העשיה.

תשטז) הא כיצד, שארי וכו': ומפרש דבריו. ושאל איך נעשה זה. ואומר, התחיל עשן הקרבן לעלות, אלו צורות הקדושות הממונים על עולם העשיה, מתתקנות להתעורר להעלות מ"ן, ומתעוררות למדרגות שמעליהן בעולם היצירה, בתשוקה עליונה, כש"א, הכפידים שואגים לטרף, ואלו שבעולם היצירה, מתעוררות למדרגות עליונות שעליהן בעולם הבריאה, עד שמגיע ההתעוררות למקום סצריכים להרליק את הנר, דהיינו עד שרוצה המלך, שהוא ז"א, להתחבר במטרוניתא שהיא הנוקבא.

תשיז) ובכסופא דלתתא וכו': ומפרש, מה הם מ"ן, ואומר, שבהשתוקקות שלמטה, עולים מים תחתונים דהיינו מ"ן, לקבל מים עליונים מן המדרגה שעליהם, כי מים תחתונים, דהיינו מ"ן, אינם נובעים זולת על ידי התעוררות השתוקקות של התחתונה, ואז ההשתוקקות של התחתונה והעליונה מתדבקות, ונובעים מים תחתונים נגד מים עליונים היורדים, ונגמר הזוג, והעולמות מתברכים וכל הנרות דולקים והעליונים ותחתונים נמצאים בברכות.

תשיח) ת"ח כהני וליואי וכו': בוא וראה, הכהנים שהם מקו ימין, ותלויים שהם מקו שמאל, מתעוררים, בהקרבת הקרבן, כדי לתתחבר הימין עם השמאל. אמר ר' חזקיה, הכל כך הוא, אבל נד שמעתי את פירוש הדברים, הכהנים והלויים, כע"ז הקרבת הקרבן, זה מעורר השמאל, דהיינו תלויים, וזה מעורר הימין, דהיינו הכהנים. משום שהחיבור של הדכר אל

פירוש, כל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי מדרגה העליונה ממנה, כגון עשיה נחשבת לנקבה כלפי עולם היצירה, והיצירה נחשב לנקבה כלפי עולם הבריאה וכו', וכן מדרגה העליונה נחשבת לזכר כלפי

(דפרי דף רמ"ד ע"א)

הנוקבא

לאו איהו אלא בשמאלא וימינא, כד"א * שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקי, וכדין אתחבר ה' דכר בנוקבא, ותיאובתא אשתכח, ועלמין מתברכין, ועלאי ותתאי בחידו.

תשיט) ועל דא, כהני וליואי, י מתערי מלה לתתא, לאתערא י כסופא וחביבותא לעילא, דכלא ז תליא בימינא ושמאלא, אשתכח דקרנא יסודא דעלמא, ה תקונא דעלמא, חידו דעלאין ותתאין. אמר ר' יוסי ודאי שפיר קא אמרת, והכי ' הוא, והכי שמענא מלה, ח ואנשינא לה, ואנא שמענא הא, וכלא ס בחד סלקא.

תשכ) השתא צלותא באתר דקרנא, ובעי ב"נ לסודרא שבחא דמריה כדקא יאות, ואי לא י יסדר, יא לאו צלותיה צלותא. ת"ח סדורא שלים דשבחא דקב"ה, מאן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, דבהאי מתערין עלאין ותתאין. י ונגדי ברכאן לכלהו עלמין.

מסורת הוהר

(א) (שה"ש ב') ב"א רל"ה צ"ה.

חלוסי גרסאות ה' ל"ג דכר. ז מתערין. ג חביבותא וכסופא. ד תליין. ס תקונין; ל"ג תקונא דעלמא. ו ל"ג וראי ו מוסיף הוא וראי (אה"ל). ח ואנשינא. ט כחד. י מוסיף יסדר צלוחיה. יא צלוחיה לא צלוחא אקרי (אה"ל). יב ונגדי.

מאמר

הסולם

דן ידין עמו

הנוקבא אינו אלא בשמאל וימין, כמש"א, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנקי, ואז, אחר החובק של ימין ושמאל, מתחבר הדכר עם הנוקבא, והתשווקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ותעליונים ותחתונים חם בשמחה.

שירוש. הנוקבא לית לה מגרמא ולא מידי, והכל נותן לה ז"א, ומתחילה משפיע לה מן השמאל, שה"ס הארת חכמה, ואח"כ משפיע לה מן ימין שה"ס אור החסדים, וזה אינו נכחן לזווג, אלא מכונה חיבוק, שמחבקה בשמאלו וימינה, כי אע"פ שיש ענה ימין ושמאל לנוקבא כמו שיש לז"א, עם זה אינם שוים, כי הימין ושמאל שבז"א עומדים בשליטת הימין, והשמאל אינו מאיר בו, והימין ושמאל דנוקבא עומדים בשליטת השמאל, והימין אינו מאיר בה, וכבר ידעת שזווג הוא השואת הצורה, ע"כ אינו נכחן לזווג אלא לחבוק, ואחר שהנוקבא נשלמה בימין ושמאל, הוא מתחבר עמה, ע"י קו אמצעי, הכולל לימין ולשמאל במדה שוה, ואז נמצאים זרין שוים זה לזה, במדתו של קו האמצעי המאיר בשניהם יחד, ואז נכחן לזווג שנמצאים בהשואת הצורה, באופן, שעיקר השפע הוא ההארות שבימין ובשמאל, ולא יותר, אלא שאינם מקובלים אל הנוקבא זולת דרך קו אמצעי, שה"ס הזווג, בסוד השואת הצורה, ואז מקבלת השפע, מו"א לעולמות.

תשיט) ועל דא כהני וכו': ועל כן הכהנים והלויים מעוררים דבר למטה, דהיינו אח הקרבן, לעורר השתוקקות ואהבה למעלה, השתוקקות ה"ס שמאל ואהבה ה"ס ימין, כי הכל תלוי בימין ושמאל, כי קו האמצעי אינו אלא המיוחד אותם, נמצא, שהקרבן הוא יסוד העולם חסון העולם, חרות העליונים והתחתונים, אמר ר' יוסי, וראי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי גם אני הדבר, ושכחתינו, ועתה אני שומע זה מן, והכל עולה באחד, דהיינו בקו אמצעי, שהוא המיוחד את הימין ושמאל ומשלימם.

תשכ) השתא, צלותא וכו': עתה, ההפלה הוא במקום קרבן, וצריך האדם לסדר תחילה שבחו של הקב"ה כראוי, ואם אינו מסדר שבחו, תפלתו אינה תפלת, בוא וראה, סדר השלם של שבח הקב"ה הוא, מי שיודע ליחד את השם הקדוש כראוי, דהיינו להעלות מ"ן ליחוד ז"ן, שבחו מתעוררים העליונים והתחתונים ומושכים ברכות לכל העולמות.

פירוש. שבהיות התפלה במקום קרבן, וז"ש ת"ח, כהני וליואי, דא אתער

תשכא) א"ר חזקיה, לא אשרי קב"ה לישראל בגלותא בני עממיא, אלא בגין דיתברכון שאר עמין בגיניהון. דהא אינון נגדין ברכאן ה' מדעילא לתתא נ כל יומא.

תשכב) אזלו, עד דהוו אזלי, חמו (ה) חד ג חויא ד דהוה קמסחר בארחא. (ג) סטו מארחא. אתא ב"נ אחרא ה' לגבייהו, קטיט ליה ו חויא. (ז) אהדרו רישייהו, וחמו ליה, ז' להווא ב"נ דמית. אמרו, ודאי הווא נחש, שליחותא דמריה קא עביד. בריך רחמנא דשזביננא.

תשכג) פתח רבי יוסי ואמר, " יהי דן נחש עלי דרך. אימתי הוה ה' דן נחש, ביומי דירבעם, דכתיב ז' ואת האחד נתן בדתן אמאי אתייהיב תמן עלי דרך. על הווא ארח, דיתמנע י' דלא יסלקון לירושלם. ודא י"ה דן, הוה לון נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כד"א ז' ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארח. דעקיץ לון לישראל. וכדא לא הוה אלא עלי דרך, י' ועלי אורחא, י' לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם, י' למיחג חגייהו, ולקרבא קרבנין ועלוון, טו למפלח תמן.

תשכד) * ת"ח בשעתא דמטו ברכאן לידא דמשה, לברכא לכלהו

מסורת הוור

(א) לעיל דף רכ"ד ציון כ'. (ב) (מ"א י"ב). (ג) (שם) ח"ב קצג. תק"ח כ' טא שמח.

דרך אמת

(א) נחש אחד היה מקיף (ומכה) כלמנע הדך. (ב) כיו טסים עלמס מן הדך כשנל כהיה. (ג) החזירו ללמס ללחוריהם.

חלומי גרסאות ה' מעילא. ז' בכל. ג' חויא. ד' אסטר; אסחר וליג דהוה קמסחר; מוסיף דהוה קמסחר וסטור. ס' לגביה (אה"ל). ז' חויא. ח' לכ"ג וליג להווא. ט' נחש דן. ט' על מח אתייהיב. י' הווא דרך דסלקין לירושלם ולא יסלקין תמן; הווא דרך דילתון לאינון דסלקין לירושלם ולא יסלקין תמן (אה"ל). י"א ליג דן. י"ב ועליה, י"ג לאתמנע. י"ד למיחג. טו ולמפלח (אה"ל).

דן ידין עמו

המולם

מאמר

שליחותו של אדוננו, דהיינו שהקב"ה צוה אותו להרוג את הארם. ברוך הרחמן שהצילנו.

תשכג) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, יהי דן נחש עלי דרך. מתי היה דן נחש, בימיו של ירבעם. שכתוב, ואת האחד נתן בדתן. כי נחש הוא ע"ז, ולמה ניתן שם, עלי דרך. היינו עלי דרך הווא, שימנעו מלפלות עלי לירושלים. ודן זה היה נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כש"א ויועץ המלך ויעש שני ענלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים, נמצא שעשה הנחש על הדרך של ירושלים למנוע עליית הרגל. שפיפון עלי ארח, שנשך לישראל. וכל זה לא היה אלא עלי דרך, ועלי ארח, למנוע את ישראל שלא יעלו לירושלים לחוג חגייהם ולהקריב קרבנות ועולות ולעבוד שם.

תשכד) ת"ח בשעתא וכו': כווא וראה, בשעה שותגישו

ע"כ צריכים לסדר שבחו של הקב"ה תחילה, דהיינו להמשיך ב' התארות מימין ושמאל מקודם כמו בקרבן, שה"ס החיבוך, כנ"ל. ואח"כ יתפלל התפלה, שבה הזווג בסוד קו האמצעי המיחד את שניהם כנ"ל. ואם אינו ממשיך מקודם הימין ושמאל אין תפלתו תפלה, כי הזווג אינו אלא היחוד של ימין ושמאל, וכיון שעוד לא המשיך אותם אל הנוקבא לא יתכן שום זווג. שאין שם מה ליחד.

תשכא) א"ר חזקיה וכו': לא השרה הקב"ה את ישראל בגלות בין העמים, אלא כדי שיתברכו שאר העמים בשביל ישראל. כי הם מושכים ברכות ממעלה למטה בכל יום. תשכב) אזלו עד דהוה וכו': הלכו בעוד שהיו הולכים ראו נחש אחד שהיה מסתובב בדרך. נטו מן הדרך. בא אדם אחר אליהם, הרג הנחש אותו. החזירו ראשיהם. ראו את האדם שמת. אמרו, ודאי אותו הנחש עשה (דמוי דף רמ"ד ע"א * דף רמ"ד ע"ב)

6 שבטים, חמא לדן 6) דתוה קטיר 3 בחויא, 3) אהדר קטר ליה באריא, הדא הוא דכתיב * ולדן אמר דן גור אריה יונק מן הבשן. מיט, בגין 3 דיהא שירותא וסופא דד' דגלין קטיר ביהודה דאיהו מלכא, כד"א, 3 גור אריה יהודה, והוא שירותא דדגלין, 7 וסופא דדגלין דן, 8 דכתיב דן גור אריה וגו', למהוי שירותא וסופא קטיר בחז אחר.

תשכה) לישועתך קויתי ה', 1 רבי חייא אמר, 2 כד"א 3 והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים. אמר ר' אחא, 4 וכי אמאי קויתי 5 והא סליק הוה יעקב מעלמא בהווא זמנא מכמה שנין, אמאי אמר דאיהו מחכה 6 להווא ישועה. 7 אלא ודאי רזא דמלה, כדכתיב, 8 והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ישראל סתם. אוף הכא והוא יחל להושיע את ישראל, 9 ישראל סתם. בגיני כך אמר, לישועתך קויתי ה'. אמר ר' 10 חייא. 11 ודאי הכי הוא, ושפיר. זכאה חולקהון דצדיקייא, דידיעי לאשתדלא באורייתא, למזכי בה לחיין דלעילא. כד"א 12 כי היא חיך ואורך ימך לשבת על האדמה וגו'. תשכו) 13 גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. רבי ייסא אמר, מגד אשתמע, 14 דהא חילין יפקון לאגחא קרבא, משמע דכתיב גד, בכל אחר גימיל

דרך אמת

א) עהיה קטור בנחש כפ"ש יהי דן נחש וגו'. ב) דברים ל"ב. ג) לעיל דף קפ"ד ציין ב'. ד) החזיר וקטר אותו בלכיה כפ"ש ולן למר דן נור אריה וגו'. ז) שופטים י"ג ח"ג קכו. ח) (שמות י"ז) ח"ב גז. טו. רעה. ת"ז ח"ב סח. תק"ח ט"ו סד שכו. ה) דברים ל' לך ק"כ צ"ב. ו) ח"ב כז. ח"ג קנה:

חלופי גרסאות א שבטין. 3 בחויא. 4 דאיהו. 5 וסופא דדגלין. 6 כתיב. 7 אמר ר' חייא. 8 כדכתיב. 9 ר' חייא. 10 וכי. 11 ולהיא. 12 ואמר [ליה] ודאי. 13 יב ל"ג ישראל. 14 יב אחא. 15 ודאי שפיר נחש והכי הוא. 16 עו דהא חיילין יפקון לאגחא קרבא גימיל ודלת (חילין) ומשריין נפקין (נפקין) מנייהו דא (דחא) גימיל יהיב.

מאמר

הסוכים

דן ידין עמו

לאותה ישועה. אלא ודאי סוד הדבר, כפ"ש והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל, ישראל סתם, שהוא ז"א. אף כאן והוא יחל להושיע את ישראל, ישראל סתם, שהוא ז"א, דהיינו מדתו של יעקב, ונמצא שישועה זו של שמשון נבע ליעקב. אע"פ שכבר היה נפטר מן העולם. משום זה אמר לישועתך קויתי ה'. אמר ר' חייא, ודאי כך הוא ויפה הוא. אשרי חלקם של הצדיקים היודעים לעסוק בתורה לזכות בה לחיים העליונים. כש"א כי היא חיך ואורך ימך וגו'

שחגיעו הברכות ליד משה לברך את כל השבטים, ראה את דן שהיה קטור בנחש כנ"ל חזר וקטר אותו באריה, שהוא חסד. זה הוא שכתוב ולדן אמר דן גור אריה יונק מן הבשן. מהו הטעם. הוא כדי שיהיה ההתחלה והסוף של ד' הדגלים קטורים: ביהודה שהוא מלך, כש"א גור אריה יהודה, והוא התחלה של הדגלים, ובסוף הדגלים שהוא דן, שכתוב, דן גור אריה וגו', כדי שיהיה ההתחלה והסוף קטורים, במקום אחד, באריה, שהוא חסד.

תשכה) לישועתך קויתי ה': ר' חייא אמר, כש"א, והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים, ולישועה זו אמר יעקב, לישועתך וגו'. אמר רב אחא, למה נאמר קויתי, הרי כבר היה יעקב נפטר מן העולם באותו זמן מכמה שנים, ולמה אמר שהוא מחכה (ושרי דף רמ"ד ע"ב)

מאמר גד גדוד יגודנו

תשכו) גד גדוד יגודנו וגו': ר' ייסא אמר, מן השם נד, נשמע, שצבאות יצאו ממנו לערוך מלחמה. זהו משמע משכתוב בכל מקום נד, ב"ג ד', שהם יסוד ומלכות, שצבאות ומחנות יוצאות

א דלית, חילין ומשריין נפקי מנייהו. דהא גימיל יהיב, ודלית לקיט. י ומהכא כמה חילין, וכמה משיריין, תליין בהו.

תשכו) ה) ת"ח, ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימוי לעלמין, והוא אשלים למסכני, ועל דא, קיימי כמה חילין, וכמה משיריין, ואתזנו מהכא. ועל דא גד, דא אפיק ויהיב, ודא לקיט ונקיט, ואתזן ביתא, וכל אנשי ביתא.

תשכח) א"ר יצחק, אלמלא י דהוי י גד מבני ה שפחות, שעתא קיימא ליה לאשלמא יתיר מכלא, הה"ד * בא גד קרי, וכתיב בגד חסר אל"ף, דהא שעתא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה, הה"ד. י אחי בגדו כמו נחל, בגין דההוא נהר דנגיד, אסתלק ו בההיא שעתא, וכתיב בגד חסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מינה.

תשכט) ר' יהודה אמר, מנין לראובן י דהות כהאי גוונא, כדכתיב פחו כמים אל תותר דאסתלקו ה מיין, ולא נגידו, והא אתמר במה אפגים. ותרנוייהו לא זכו בארעא ה קדישא, וחילין ומשריין אפיקו לאחסנא להו לישראל י ארעא. ת"ח, מה דאתפגים בגד, אשתלים באשר, הה"ד י מאשר שמנה יא לחמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימיל יכ לדלית.

מסורת הזתר

דרך אמת

ה) ס"י זה המלמד תבניתו מסוד בני גד ובני ראובן (א) (בראשית ל'). (ב) (איוב ו). (ג) לעיל דף קס"ו למה נשאלו ח"ל כמיט בטי מסות.

חלוסי נרסאות א ל"ג מן דלית עד גימיל. ז ומשכא. ג דהות. ד מבני שפחות גד. ה השפחות (אח"ל). ו בחאי. ז ל"ג דהות. ח מ"א. ט ל"ג קדישא. י לארעא. יא לחמו וגו'. יכ דלית.

בד גרוד יגורנו

הסולם

מאמר

שכתוב, בא גד, קרי, ותכתיב, בגד חסר א'. משום שחשעה עמדה לו תחילה בשלמות, ואח"כ נסתלקה השלמות ממנו. זהו שכתוב, אחי בגדו כמו נחל, משום שאותו נהר הנמשך, שהוא בינה הנקראת נחל, נסתלק באותה שעה, כי גד היה מבחינת אחרים, כנ"ל והנחל, שהוא בינה אינו משפיע באחרים, ולא היה ל'י מה להשפיע אל ה' וע"כ הכתיב, כגד, חסר א', הרומז על חסרון שפע הבינה, ועל כן לא זכה בארץ הקדושה אלא בעבר הידרן היתה נחלתו.

יוצאות מזווגם. כי גימל נותנת שהוא יסוד, ודלת לוקטת, שהיא מלכות, וע"כ מכאן נשמע שכמה צבאות ומחנות תלויים בהם, וע"כ אומה"כ גד גרוד יגורנו וגו'.

תשכו) ת"ח ההוא נהר וכו': בוא וראה, נהר ההוא הנמשך ויוצא מגן עדן, שהוא בינה, אין מימיו נפסקים לעולם, והוא משלים את העניים, כי משפיע אור החסדים ע"י ג' שהוא יסוד, אל המלכות שהוא ד' דהיינו שהיא דלה ועניה, וע"כ עומדים כמה צבאות וכמה מחנות שנוונים מכאן, מן הבינה, שה"ס נהר הנ"ל, ועל כן נקרא זוג הזה בשם גד, זה מוציא מן הבינה ונותן, דהיינו ה'ג', וזה לוקט ומקבל ממנו, דהיינו ה'ד', וניזון הבית שהוא הנוקבא, וכל אנשי הבית, שהם צבאות ומחנות המלאכים המתפשטים ממנה.

תשכט) ר' יהודה אמר וכו': מאין לנו שראובן היה ג"כ כעין זה, כמו גדי שתחילה היה במדרגה גדולה ואח"כ נסתלקה ממנו, כי כתוב, פחו כמים אל תותר, שפירושו שנסתלקו המים, שהם אורות הבינה, ולא נמשכו. וכבר נתבאר במה נסגם, שהוא משום שיעקב חשב ברחל, (כנ"ל אות דס"ב) וע"כ נלקחה ממנו הבכורה וניחנה ליוסף, ושניהם, ראובן וגד, לא זכו בארץ הקדושה, אלא בעבר הירדן, והוציאו מהם חילות ומחנות שילכו חלוצים לפני בני ישראל להנחיל לישראל את הארץ, בוא וראה, מה שנפגם בגד

תשכח) א"ר יצחק וכו': אר"י, לולא שהיה גד מבני השפחות שהם מבחינת אחרים כמ"ש לעיל (ויצא אות קמ"ג) היתה השעה עומדת לו להשתלם יותר מכל השכטים, משום המקור הגבוה והשלם שהשם נ"ד רומז עליו, כנ"ל. זהו (ישו"י דף רשי"ר ע"ב)

(תשל) ר' אלעזר ורבי אבא, אשתמיטו במערתא דלוד, א דעאלו נ קמ
 (ב) תוקפא דשמשא, דהוּ אוזי בארחא. אמר רבי אבא ד נסחר ס הא
 מערתא במלי דאורייתא. פתח ר' אלעזר ואמר, * שימני כחותם על לבן
 כחותם על זרועך וגו', ו רשפיה רשפי אש שלהבת יה, האי קרא אתערנא
 ביה, אבל ז ליליא חד ס הוה, כד הוינא קאים קמי אבא, ושמענא מניה מלה
 ס דלית שלימו ורעוּחא וכסופא דכנסת ישראל בקביה, אלא בנשמתהון
 דצדיקייא, דאינון מתערי נביעו דמיא תתאי, לקבלי עלאי, ובההיא שעתא
 שלימו דרעותא י וכסופא יא בדביקו חדא, למעבד פירין.

(תשלא) ת"ח, בתר דאתדבקו דא בדא, והיא קבילת רעותא, היא
 י אמרת שימני כחותם על לבך, אמאי י כחותם. אלא ארחה דחותם, כיון
 דאתדבק באתר חד, אע"ג דאתעדי מיניה, י הא אשתאר סו רשימו בההוא
 אתר, ולא אעדי מניה, דכל רשימה וכל דיוקנא ס דיליה, ביה אשתאר. כך
 אמרה כנסת ישראל, הא אתדבקנא בך, אע"ג דאתעדי מינך י ואזיל
 * בגלותא, שימני כחותם י על לבך, בגין דישתאר כל דיוקני יס בך, כהאי
 חותם י דישתאר כל דיוקניה, בההוא אתר דאתדבק ביה.

דרך אמת

מסורת הוהר

(א) (שה"ש ח') ח"א רמה. ח"ב יא. קיר. ח"ג נר;
 ככ: ת"ז ת"א יח. תכ"ב סה: תס"ט קה. תק"ח ל"ט
 טג שכ.

חלופי גרסאות א ופאלו. ב קפיה; מקמי (אה"ל). ג וחוה. ד נסתא; נסק. ה בהאי. ו ל"ג מן
 רשפיה עד האי. ז לילה. ח ל"ג חוי כד. ט לית. י ל"ג וכסופא. יא ובסופו. יב אמרי.
 ג. מוסיף כחותם על לבך. יד היא. טו ל"ג רשימו. טז ל"ג דיליה. יז אוזי; אזליה. יח ל"ג על לבך.
 יט ל"ג מן בך עד בחווא. כ דאשתאר.

מאמר

הכולם

שימני כחותם על לבך

בגד, נשלם באשר. ז"ש מאשר שמנה לחמו
 והוא יתן מעדני מלך. עתה משלים הנ' את
 הד'. פירוש. כי אשר ה"ס האחורים דהוד,
 ששם נמצאים הדינים דמסך דחירק; שעליו
 יוצא קו האמצעי, המיוחד ימין ושמאל זה בזה,
 ומחזיר האחורים להיות פנימיות, (כמ"ש לעיל
 דף קע"א ד"ה פירוש ע"ש) וכיון שחזרו האחורים
 לפנימיות, שוב מאיר להם הבינה והנ' משפיע
 חסדי הבינה אל הד' והיא נשלמת ונמצא מה
 שחסר בכך, שהוא אור הבינה כנ"ל, נשלם
 באשר.

(תשלא) ת"ח בחר וכו': בוא וראת אחר
 שנתדבקו זוין זה בזה, והיא
 קבלת תשוקה לז"א, היא אומרת. שימני כחותם
 על לבך. למה כחותם. אלא דרכו של חותם
 הוא, כיון שנתדבק במקום אחד, אע"פ שהוסר
 משם, הרי נשאר רשימתו באותו מקום, ואינה
 סרה ממנו, וכל הרשימת וכל הצורה שלו
 נשאר שם. כך אמרה כנסת ישראל, שהיא
 הנוקבא, הגה נתדבקתי בך, אע"פ שאסור מסך
 ואלך

מאמר שימני כחותם על לבך

(תשל) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א ור"א
 נמלטו לחוץ המערה שבלוד, שבאו
 שם מחמת תוקפו של אור השמש, שהיו
 הולכים בדרך, ולא יכלו לסבול. אמר ר' אבא,
 נסבב את מערה הזו בדברי תורה.
 פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, שימני
 כחותם על לבך וגו', רשפיה רשפי אש
 (ושו"י דף רמ"ד ע"ב י') דף רמ"ה ע"א)

תשלב) כי עזה כמות אהבה, תקיפא ^א היא, כפרישו דרוחא מן ^ב גופא. ותנינן, בשעתא דבינ מטי לאסתלקא מן עלמא וחמי מה דחמי, רוחא אזלא נכל שיפוי ^ג דגופא וסליק גלגלוי, ^ד כמאן דאזיל בימא בלא שיטיין, סליק ינחית ולא מהנייא ליה, אתא ^ה וואישתאיל מכל שיפוי גופא, וולית תקיפו ^ו כיומא ^ז דפריש רוחא מן גופא. ^ח כך תקיפו דרחימו דכניי לגבי קביה, ^ט כחקיפו דמותא, בשעתא ^י דבעי ^{יא} רוחא ^{יב} לאתפרשא מן גופא.

תשלג) קשה כשאר קנאה, ^א כל מאן דרחים, ולא קשיר עמיה קנאה, לאו רחימותיה רחימותא, כיון דקני, ^ב הא רחימותא אשתלים. מכאן אוליפנא דבעי ^ג ב"נ לקנאה ^ד לאנתתיה, בגין דיתקשר ^ה עמה רחימותא שלים, דהא מגו כך לא יהיב עינוי באינתו אחרא. מהו קשה ^ו כשאר. אלא, מה שאול קשיא בעינייהו דחייבין למיחת ביה, כך קנאה קשיא בעינייהו דמאן דרחים וקני, לאתפרשא מרחימותא.

תשלד) ד"א קשה כשאר קנאה, מה שאול, בשעתא דנחתין ^א לון דחייביא ביה, מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה, ^ב כל וקשיא ^ג כ להו. כך, מאן דקני, הוא תבע על חוביה, ^ד וחשיב כמה עובדין, וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה.

תשלה) רשפיה רשפי אש שלהבת יה, מאן שלהבת יה, דא שלהובא דאתוקדא ^א ונפקא מגו שופר, דאיהו אתער ^ב וואוקיד, ומאן איהו, שמאלא.

חלוסי גרסאות ^א הווא. ^ב מוסיף גופא אהבה. ^ג גופא. ^ד כימא דאוליין; כמה דאולא כימא; ^ה ל"ג כמאן. ^ו ואשתארו כל; ואשתאיל; ואסתכל בכל (אח"ל). ^ז מוסיף ולית להון; ולית לך. ^ח תקיננו. ^ט כימא. ^י דפרישו דרוחא. ^{יא} ל"ג כך. ^{יב} ול לחימו. ^{יג} דבעיין; דנפשא בעיא. ^{יד} ל"ג רוחא לאתפרשא. ^{טו} לאסתלקא. ^{טז} אבלי. ^{יז} הא. ^{יח} לאתחיה. ^{יט} עמיה. ^כ מוסיף כשאר קנאה. ^{כא} ל"ג לון. ^{כב} כל ל"ג וקשיא להו. ^{כג} ליה. ^{כד} וחשיר. ^{כה} ונפק. ^{כו} מוסיף וואוקיד שלהובא דרחימותא.

מאמר

הסולם

שימני כחותם על לבך

ואלך בגלות. שימני כחותם על לבך, כדי שישאר כל צורתי בך, כאותו חותם המשאיר כל צורתו באותו מקום שנתדבק בו. תשלב) כי עזה כמות אהבה: עזה היא כהפרד הרוח מן הגוף. כי למדנו כשהגיעה שעתו של אדם להסתלק מן העולם, וראה מה שראת, (כ"ל דף ק"ז אות ש"ג) הרוח הולך בכל אברי הגוף, ומעלה גליו כמו שנוסע בספינה בימי בלי משוטטים, עולה ויורד ואינו מועיל לו, בא ושואל להפרד מכל איברי הגוף. ואין דבר קשה ביותר כהיום שהרוח נפרד מן הגוף, כך תוקף אהבת כנסת ישראל אל הקב"ה, כתוקף המות, בשעה שהרוח רוצה להפרד מן הגוף. תשלג) קשה כשאר קנאה: כל האוהב, ואין הקנאה קשורה עמו, אהבתו אינה אהבה, כיון שקנא, גשלמה האהבה. מכאן (דפריי דף רס"ה ע"א)

למדנו שצריך האדם לקנא את אשתו, כדי שיתקשר עמה באהבה שלמה, כי מתוך כך אינו נותן עינוי באשה אחרת. מהו קשה כשאר. הוא, מה שאול, קשה בעיניהם של רשעים לרדת בו, כך קנאה קשה בעיניו של האוהב המקנא, להפרד מן האהבה. תשלד) ד"א, קשה כשאר קנאה: מה שאול, בשעה שמורידים את הרשעים בו, מודיעים להם חטאיהם על מה מורידים אותם, וקשה להם, כך מי שמקנא, הוא חובע על חטאים, וחושב כמה מעשים חסודים שעשה, ואז מתקשר בו קשר האהבה. תשלה) רשפיה רשפי אש שלהבת יה: שואל, מה היא שלהבת יה, ומשיב, זהו שלהבת השורף ויוצא מתוך השופר, שהוא יסוד אמא, הנקראת י"ה, שהתעורר ושורף, ומי הוא, הוא שמאל, שהוא קו שמאל דאמא, זהו שכתוב

הה"ד שמאלו תחת לראשי. ה דא אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל, נ לגבי קב"ה.

תשלז) ובגיני כך, * מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד אתי ימינא דאיהו מים, אוסיף יקידו דרחימותא, ולא כבי שלהובא דשמאלא, כד"א וימינו תחבקני, ג האי ד איהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן כלא כהאי גוונא.

תשלז) עד ה דהוה יתבי, שמעו קליה ו דרבי שמעון, דהוה אתי באורחא, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. קריב למערתא, נפקו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מכותלי דמערתא, חמינא, דשכינתא הכא. יתבו. אמר ר' שמעון במאי עסקיתו. אמר ר' אבא, ברחימותא דכנסת ישראל ה לגבי קב"ה, ור"א פריש האי קרא ה בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. א"ל, אלעזר י ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתכלת.

תשלח) אשתיק רבי שמעון שעתא, אמר בכל אתר בעייא שתיקו, בר שתיקו דאורייתא. ה גינזא חדא אית לי גניזא, ולא בעינא י דיתאביד מנייכו, והיא מלה עלאה, ואשכחנא י לה בספרא דרב המנונא סבא.

תשלט) י תא חזי, בכל אתר דכורא רדיף בתר נוקבא, ואתער לגבה רחימותא, ה והכא אשכחנא, דהיא אתערת רחימותא ורדפה אכתריה,

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ח') ח"ב קמו: רננ: ח"ג נד: רנו. רנט. רסו:

חלוסי גרסאות ה ד"א. נ ליג לגבי קב"ה. ג תא ד ליג איתו. ה דחוא. ו מוסיף דרשב"י. ו חוינא. ה לקב"ה ולי"ג לגבי. ה ליג בכנסת ישראל. י ברחימותא. יא גנזא. יב דאתאביד. יג ליג ליה. יד ליג ת"ת. טו והשחא.

<p>מאמר</p> <p>שכתוב, שמאלו תחת לראשי. זהו שורף שלהבת האהבה של כנסת ישראל, שהיא השכינה, אל הקב"ה.</p> <p>תשלז) ובגיני כך וכו': ומשום זה, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. כי כשבא הימין, שהוא מים, דהיינו חסד, עוד מוסיף שריפת האהבה, ואינו מכבה שלהבת השמאל. כש"א, וימינו תחבקני. זה הוא, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. וכן כל הכתובים להלאה מתבארים כאופן הזה.</p> <p>פירוש. כי בעת הארת החכמה שבקו שמאל דאמא, אל הנוקבא, הוא אש שורף, להיותו בלי חסדים, (כנ"ל דף קס"א ד"ה וכו') וכשבא קו הימין, בחסדים שלו המכונים מים, להשקיט את השריפה, אינו מכבה בזה את הארת החכמה אלא אדרבה הוא מוסיף ומשלים את הארתה, כי מלביש החכמה בחסדים, והחכמה מאירה בכל השלמות.</p> <p>תשלז) עד דהוה יתבי וכו': בעוד שהיו (דפו"י דף רמ"ה ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>יושבים שמעו קולו של ר' שמעון, שהיה בא בדרך, הוא ור' יהודה ור' יצחק. קרב ר"ש אל המערה, יצאו ר' אלעזר ור' אבא. אמר ר' שמעון, מכותלי המערה אני רואה, שהשכינה כאן, ישבו אר"ש במה אתם עוסקים. אמר ר' אבא, באהבה של כנסת ישראל להקב"ה, ור' אלעזר ביאר מקרא הזה, שימני כחותם על לבך וגו' בכנסת ישראל, אמר לו ר"ש, אלעזר, באהבה העליונה וקשר החביבות הסתכלת.</p> <p>תשלח) אשתיק רבי שמעון וכו': שחק ר"ש שעה אחת, אמר, בכל מקום השתיקה יפה חוץ משתיקה בתורה. סוד כמוס אחד יש לי כמוס עמדי, ואיני רוצה שיאבד ממך. והוא דבר עליון, ומצאתי אותו בספר רב המנונא סבא.</p> <p>תשלט) תא חזי בכל וכו': בוא וראה, בכל מקום הרכר רודף אחר הנוקבא, ומעורר אליה האהבה, וכאן אני מוצא, שהיא מעוררת תאהבה, ורודפת אחריו. דהיינו כמ"ש במקראות</p>
--	---

יאורחיה דעלמא, דלית שבחא דנוקבא, למרדף בתריה דדכורא. אלא, מלה סתימא היא, ומלה עלאה דבי גנוזייתא דמלכא.

תשמ) תא חזי, תלת נשמתין אינון, ואינון סלקין בדרגין עלאין ידיען, ועל דאינון א תלתא ב ארבע אינון. חד נשמתא עלאה דלא אתפס, ולא אתער ביה (א) ג גזברא ד דקרטיטאה עלאה, כל שכן תתאה. והאי נשמתא לכל נשמתין, והוא סתים, ולא אתגליא לעלמין, ולא אתיידע, וכלהו ביה תליין.

תשמא) והאי אתעטף בעטופא דזהרא י דכרמלא, כגו י זהירותא ונטיף טפין טפין מרגלאן. ואתקשרו כלהו כחד, י כקשרין י דשייפי ס דגופא י חד. י והוא אעיל בגווייהו, ואחזי בהו עבידתיה. הוא ואינון חד הוא, ולית י בהו פרישו. האי י נשמתא עלאה טמירו דכלא.

דרך אמת

א) הגזבר וגנאי של בית העליון והוא החכמה הנקרא נשמתא לנשמתא א"ל להסיג מעלות הכתר מכ"ט מדרגות החמנוטס שהם גזברי דקרטוטא תתאה של"א להם להסיג מעלות הכתיר וחמר עליו והאי אטעטף וכו' שהכת"ר היה מטעטף כחור החכמה שהיא עיטוף זיהרס הכרמיל ר"ל כ"ר מ"ל"א שאלו כזו ולחור כחור זיהרס העליון והיה נוסף טיפין מרגליות שהוא יעלמות אור עליון מסוד אור י שהוא כליור פסה ומרגליות ונעשה כהם ימוד אחד בלי סירוד.

חלושי גרסאות א תלת. ב ארבעה. ג גזעא. ד דקרטיטא; דקרטיטא. ה דברולתא. ו זהוריתא (אה"ל). ז ל"ג כקשרין. ח דשייפו (אה"ל). ט גוסא. י מוסיף חד חר (אה"ל). יא וחדו הוא; וכרי הוא. יב בת. יג נשמתיה.

תלת נשמתין

הסולם

מאמר

הנשמות הוא אור ספירת הבינה דאריך אנפין וע"כ היא נקראת נשמתא עלאה. והנת מחמת עלית המלכות לראש דא"א יצאה בינה זו דא"א מראש דא"א, ונעשתה לוי"ק בלי ראש, שפירושו אור חסדים בלי חכמה, ונשאר הראש דא"א בב' ספירות כתר וחכמה, כי המלכות שעלה נעשה בה מקום הזווג, המכונה יסוד, לראש דא"א, ונסתיימה בה ספירת הראש. כמ"ש זה כאורך לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף י"ד ד"ה זהו שמבאר) ע"ש כל ההמשך.

במקראות, שימני כחותם על לבך וגו'. ודרך העולם, שאין זה שבח אל הנוקבא לרדוף אחר הדבר. אלא בהכרח דבר סתום הוא, ודבר עליון צטון באוצרות המלך.

מאמר תלת נשמתין

תשמ) תא חזי תלת וכו': בוא וראה, שלש נשמות הן, והן עולות במדרגות עליונות ידועות. ועל שהן שלש, הן ארבע. א', היא נשמת העליונה שאינה נתפסת, ולא העיר בה גזבר העליון ומכל שכן התחתון. וזו היא נשמת לכל הנשמות, והיא סתומה ואינה נגלית לעולם, ואינה נודעת. וכולם תלויים בה.

תשמא) והאי אתעטף בעטופא וכו': וזו נתעטפה במלבוש מזהר הכרמל בתוך הזהר הנוסף טפות טפות מרגליות, ונקשרות כולן כאחת, כקשרי אברים מגוף אחד. והיא, הנשמה העליונה, נכנסת בהן, ומגלה על ידיהן את מעשיה, כמו גוף המגלה מעשי הנשמה. היא והן, הן אחת, ואין ביניהם פרוד. זו היא נשמת העליונה הנסתרת מכל.

ביאור הדברים. נשמה, פירושה, אור הבינה, ונודע שש' ספירות דא"א הן שרשים לכל הספירות שבעולמות. ונמצא ששורש כל

תשמב) נשמתא אחרא, נוקבא דמטמרא בגו ח חילהא, ו והיא נשמתא י להו, ומנייהו אחידא * גופא, לאחזאה בהו עבידתא לכנ עלמא, כגופא דאיהו מאנא לנשמתא, למעבד ביה ד עבידתא, ואלין כגוונא דאינון קשירין טמירין דלעילא.

חלופי גרסאות ח חילא, כ ותא, ג איהו; לחוא, ד מוטיף עכירחא לכל עלמא (אחיל).

מאמר הסולם חלת נשמתין

לעלמין, שהחכמה דא"א המאירה בה היא סתומה ונעלמת בה, ואינה מתגלה לעולב כנ"ל. ולא אתדע, שהי' אינה יוצאת מאויר שלה. (כנ"ל בהקס"ז דף ח' ד"ה רהאי ע"ש) וכלרו ביה תליין, שכל הנשמות תלויים בה, להיזתה שורש כל הנשמות.

וזה אמרו, והאי אתעטף בעטופא דוהרא דכרמלא שג"ר דבינה שהם א"א מתלבשים במלבוש של זהר הכרמל, שהוא ז"ת דבינה, שהן ישו"ת, ומכונים זהר הכרמל, בסו"ה ראשך עליך ככרמל וגו'. כי ישו"ת הם הראש של הנוקבא ומכונה כרמל, מלשון כר מלא מכל טוב. כגו זהירותא ונטיף טפין טפין מרגלאן, דהיינו בגדלות ישו"ת שהמוחין שלהם בסוד ג' ספות חולם שורק חירק, כמ"ש לעיל, ובתוך זוהר הזה של ג' טפין מתלבשים א"א עלאין, ואתקשרו כלהו כחד כקשרין דשייפי דנופא, שג' ספות מתקשרים זב"ו, שכל אחת אינה יכולה להאיר בלי חברתה, והוא א"א עלאין אעיל בנווידה, מתלבש בישו"ת, ואחזי בהו עכירתיה שאו"א פועלים ע"י ישו"ת המלבישים, הוא ואינון חד א"א וישו"ת הם אחד ולית בהו פרישו ואין בהם פרוד. כלומר אע"פ שאו"א הם באור חסדים, וישו"ת באור חכמה, מ"מ הם אחד ואין בהם פרוד, כי אפילו ישו"ת אינם מקבלים החכמה לצרכם עצמם, רק להשפיע אל הנוקבא דו"א, והם עצמם מאירים בחסדים מכוסים כמו א"א עלאין. וע"כ האי נשמתא עלאה טמירו דכלא דהיינו הן הג"ר דבינה שהם א"א, והן הז"ת דבינה שהם ישו"ת שניהם הם נסתרים מכל, כי אפילו ישו"ת אינם מאירים לצורך עצמם רק בחסדים מכוסים.

תשמב) נשמתא אחרא, נוקבא וכו': נשמה האחרת היא הנוקבא, המסתתרת תוך צבאותיה, והיא נשמה אליהם, ופהם מקבלת גוף, כלומר שמתלכשת בהם כמו נשמה בגוף, לגלות מעשיה על ידיהם לכל העולם, כמו גוף שהוא כלי לנשמה שעושה על ידו כל פעולותיה

והם

א"א עלאין, שהם בזווג דלא פסיק לעלמין, כי הם תמיד ג"ר, ואין בהם מיעוט לעולם. אבל ז"ת דבינה זו, שה"ס התכללות זו"ן דבינה, ע"כ הם צריכים לחכמה, וכיון שאחר יציאת הבינה מראש נשארו חסדים בלי חכמה, נבחן שנפגמו מחמת עלית המלכות לראש א"א ונשארו חסרי ראש, והנה לעת גדלות חזרת המלכות ויורדת מראש דא"א למקומה והבינה דא"א חוזרת לראש, ומשנה שוב הג"ר שלה מחכמה לראש א"א, (כמ"ש בהקומת ספר הזהר דף ט"ז ד"ה ואגליף ע"ש) וסדר יציאת הג"ר היא בסוד ג' נקידין חולם שורק חירק (כמ"ש בהקס"ז דף ט"ז ד"ה היא נקודה ע"ש) וז"ת דבינה הללו נתקנו לפרצוף ישו"ת.

וזה אמרו, חד נשמתא עלאה דלא אתפס, שהוא ג"ר דבינה דא"א שה"ס א"א עלאין, אשר החכמה דא"א מאירה בהם בהעלה גדול, משום שאינם מקבלים חכמה, כנ"ל, וע"כ לא אתפס ולא אהער ביה נוקבא עלאה, היסוד מכונה נוקב, להיותו מקום הזווג, שכל האורות מתקבצים שם, וסוד המלכות שעלתה לראש דא"א, ונעשתה למקום זווג בראש, היא מכונה נוכר העליון, שמטעם זה נעשתה לסיוס ראש דא"א והבינה יצאה לחוץ (כנ"ל בוד"ה ביאור הברבים) ואומר ר"ש, שגובר העליון לא העיר כלום בנשמה זו, כלומר שלא טגס אותה במשהו מחמת הוצאת הבינה לחוץ מטעם שאפילו בהיותה בראש אינה מקבלת חכמה כמ"ש לעיל, וכל שכן תתאה, הוא בעת גדלות שיוצא קו אמצעי על מסך דחירק, שהוא שוב ממעט הקומה מב"ר דג"ר לויק דג"ר, (כנ"ל דף מ"א ד"ה ביאור) ואומר שגם נוכר זה התחחון אינו נוגע במשהו לג"ר דבינה אלו שה"ס א"א, שהוא מטעם שאינה מקבלת חכמה לעולם, וע"כ אינה נגדלת מהארתה ואינה מתפעטת מצמצומה, כנ"ל.

וזה והאי נשמתא לכר נשמתין, כי בינה דא"א, היא שורש לכל הבינות שבעולמות, וע"כ האור שבה הוא שורש לכל הנשמות כנ"ל, והוא סתים ולא אתגליא

(דטריי דף רמ"ה ע"א י' דף רמ"ה ע"ב)

תשמג) נשמתא אחרא, היא, נשמתהון דצדיקיא ב' לתתא. נשמתהון צדיקיא אתיין מאינון נשמתין עלאין, מנשמתא דנוקבא, ומנשמתא דכורא. וכך, נשמתין דצדיקיא ב' עלאין, על כל אינון חילין משריין דלעילא.

תשמד) ואי תימא, הא עלאין אינון מתרין סטריין, ג' אמאי נחתין דהאי עלמא, ואמאי ד' אסתלקו מניה. למלכא דאתיליד ליה בר, שדר ליה : לחד כפר, (ה) ו' למרבה ו' ליה, ולגדלא ליה, עד מ' דיתרבי, ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלכא. שמע מלכא, דהא בריה רב ואתרבי. מה עבד ברחימו דבריה, פ' משדר י' לה למטרוניתא אמיה בגיניה, י" ו' ואעיל להיכליה, וחדי עמיה כל יומא.

תשמה) כך קב"ה, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר דהאי עלמא, דיתרבי י" ביה, י" ויולפון י" ליה אורחי דהיכלא דמלכא, כיון דידע מלכא דהא בריה אתרבי בהאי כפר, ועידן טו' הוא טו' למייתי י" ליה להיכליה. מה עבד ברחימו י" דבריה, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. י" נשמתא לא סלקא מהאי עלמא,

דרך אמת

(6) לגלו.

חלוסי גרסאות א' ליג לתתא נשמתהון דצדיקיא. ב' ליג עלאין; עלאה (אח"ל). ג' ואמאי. ד' אסתלקו מפנייהו. ה' לכפר וליג לחד. ו' למרבי; דיתרבי. ז' ליג ליה. ח' מוסיף דיתרבי ליה. ט' שדר (אח"ל). י' ליה. י" ו' מוסיף ואעיל ליה. י"ב ליה; ליג ביה. י"ג ויולפון. י"ד לה. טו' ליג הוא. טז' למייתי. יז' ליג ליה. י"ח וי' דיליה ביה. י"ט דנשמתא.

תלה נשמתין

הכולם

מאמר

ע"כ נחשבים לנשמה אחת. ומה שאינו הושב נשמות ז"א, הוא להיותו חסדים מכוסים כמו אור"א עלאין וע"כ אין בו משום חידוש.

וחם קשורים ומיוחדים זה בזה, כמו שקשורים הנסתרים של מעלה, שהם אור"א וישסו"ת כמבואר לעיל.

תשמד) ואי תימא הא וכו': שואל, ואם תאמר הרי עליונות הן הנשמות מבי צדדים, מצד ז"א ומצד הנוקבא, ובאים מפנימיותם כנ"ל, וא"כ, למה יורדות לעולם הזה, ולמה מסתלקות ממנו, ומשיב זה דומה, למלך שנולד לו בן, ושלחו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל, וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שבנו נגדל והוא גדול, מה עשה, הגה מתוך אהבתו אל בנו, שלח את המטרוניתא אמו בשבילו, והביאה אותו להיכלו ושמה עמו, עם בנו כל יום.

תשמג) נשמתא אחרא וכו': נשמה האחרת, היא נשמותיהם של הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאלו נשמות העליונות, מנשמת הנוקבא, ומנשמת הדכר שהוא ז"א, ומשום זה נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אלו צבאות ומחנות המלאכים של מעלה, כי המלאכים באים מחיצוניות הנוקבא, אבל הנשמות באות מפנימיות הנוקבא ומפנימיות ז"א, דהיינו מנשמות שלהם.

תשפה) כך קב"ה וכו': כך הקב"ה הוליד בן עם המטרוניתא, ומי הוא, היא הנשמה העליונה הקדושה, שהן תולדות זר"ן כנ"ל, שלחו לכפר, דהיינו לעולם הזה, שיתגדל בו וילמדוהו דרכי היכל המלך. כיון שהמלך ידע שבנו נגדל בכפר הזה, והגיע העת לתביאו להיכלו, מה עשה, מתוך אהבתו של בנו, שולח המטרוניתא

והנה נחכארו שלש הנשמות, שהם: א) בינה דא"א, דהיינו אור"א וישסו"ת. ב) נוקבא דר"א, ג) נשמות הצדיקים, אמנם הן ארבע נשמות, כי בינה דא"א נחלקת על ב' נשמות שיש ביניהם הפרש, כי אור"א הוא מקור החסדים, וישסו"ת מקור החכמה, וא"כ הן ארבע: אור"א, ישסו"ת, נוקבא, נשמות הצדיקים. אלא משום שגם ישסו"ת לצורך עצמם הם בחסדים מכוסים כמו אור"א, כנ"ל, (רשרי דף רמ"ה ע"ב)

עד ה' דאתח מטרוניתא י בגינה, י ואעילת ז לה ה בהיכלא דמלכא ו ויתיבת תמן לעלמין.

תשמו) ועם כל דא, י אורחא דעלמא, ה דאינון בני כפר, בכאן על פרישו דבריה דמלכא מנייהו. חד פקח הוה תמו, אמר לון על מה אתון בכאן, וכי לאו בריה דמלכא ה' איהו, י ולא אתחזי למידר יתיר ביניכו, אלא בהיכלא דאבוי. כך משה, דהוה פקח, חמא בני כפר י' דהוה בכאן. על דא אמר, א בנים אתם ליי' אלהיכם לא תתגודדו.

תשמו) ת"ח, אילו הוה ידעין כלהו צדיקייא האי, הוה חדאן י' ההוא יומא י' דמטי לון לאסתלקא מהאי עלמא, י' וכי לאו יקרא עלאה הוא, דמטרוניתא ה' אתת בגינייהו, ולאובלא לון להיכלא למלכא, למחדי בהו ה' מלכא כל יומא, דהא קב"ה לא אשתעשע אלא בנשמחהו דצדיקיא.

תשמח) ת"ח, י' אתערותא דרחימו דכנ"י, לגבי קב"ה, נשמחהו דצדיקיא לתתא, מתערין לה, בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא, מסטרא דדכורא, ואתערותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא, ואתער רחימותא. אשתכת, דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא, וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא, י' לגבי דכורא.

תשמט) כהאי גווגא, תיאובתא דנוקבא, י' למשדי מין כ תתאין

מסורת הנהר

(א) (רכרים י"ד) לך ג"ג צ"ב.

חלוסי גרסאות ה' דאתח. ז בגיניה. ג ואובילת. ד ליה. ה להיכלא (אה"ל). ו ויתב. ז אורח. ח אינון. ט הוא. י לא. יא דהוה; דבכאן וליג דהוה. יב ל"ג החוה. יג דשאטי. יד מוסיף הוה חדאן וכי. טו אתת; מוסיף איהי אתתא. סז ל"ג מלכא. יח מוסיף אתערותא דלעילא (אה"ל). יט דגביה וליג דכורא. יט למשדי. כ ל"ג מן תתאין עד עלאין.

מאמר

הסולם

חלת נשמחין

בהם המלך בכל יום, כי הקב"ה אינו משתעשע אלא בנשמות הצדיקים.

תשמח) ת"ח אתערותא דרחימו וכי: בוא וראה, התעוררות האהבה של

כנסת ישראל שהיא הנוקבא. אל הקב"ה, דהיינו ז"א, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, שהוא ז"א, מצד הדכר, הרי התעוררות זו מגיע לנוקבא מצד הדכר, ונתעוררה האהבה. נמצא שהזכר מעורר החביבות והאהבה לנוקבא, ואז הנוקבא מתקשרת באהבה אל הדכר, ומיושב הקושיא ששאל לעיל (אות חשל"ט) דלית שבחא לנוקבא למרדף בחד דכורא וכי'. ועתה מכואר, שנשמות הצדיקים שהם דכורין, מעוררים בה אהבה הזאת לז"א.

תשמט) כהאי נווגא, תיאובתא וכי: כעין זה תשוקת הנוקבא לירות מים תחתונים נגד מים עליונים, אינה אלא

בנשמות

המטרוניתא בשבילו, ומביאה אותו להיכלו. הנשמה אינה מסתלקת מעולם הזה עד שבאה המטרוניתא בשבילה ומביאה אותו בהיכל המלך, ויושבת שם לעולם.

תשמו) ועם כל דא וכי: ועם כל זה, דרך העולם הוא, שבני הכפר בוכים על סרידת בן המלך מהם. חכם אחד היה שם, אמר להם על מה אתם בוכים, וכי אינו בן המלך, שאינו ראוי שידור ביניכם יותר, אלא בהיכל אבוי. כך משה שהיה חכם, ראה בני הכפר שהם בוכים, על כן אמר, בנים אתם לה' אלוקיכם לא תתגודדו וגו'.

תשמו) ת"ח אילו הוה וכי: בוא וראה, אלו היו יודעים זה כל הצדיקים,

היו שמחים בהגיע להם היום להסתלק מעולם הזה, וכי אין זה כבוד עליון, שהמטרוניתא באה בשבילם להוליכם להיכל המלך, שישמח (דפו"י דף רצ"ה ע"ב)

ל לקבל מין עלאין, לאו איהו, אלא בנשמתהון דצדיקיא. זכאין אינון צדיקיא בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דעלייהו קיימין עלאין ו ותתאין. ועל דא * וצדיק יסוד עולם י כתיב סתם.

תשנ) ורזא י דכלא, צדיק, איהו יסודא דלעילא, ואיהו יסודא לתתא, וכנסת ישראל אתכלילת מצדיק, ס מלעילא ומתתא, צדיק מהאי סטרא, ו צדיק מהאי סטרא, ירתין י לה, הה"ד י צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי. ת"ח, צדיק אחסין ח לה להאי ארץ, ואריק עלה ברכאן בכל יומא, ויהיב לה תפנוקין ועדונין, בנגידו עלאה דנגיד עלה, והא אוקימנא מלה.

תשנא) ורזא ס דכתיב י מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל דא, מלה אחרא, כמה דכתיב, י ראוה בנות ויאשרוה, ועל דא אמרה לאה, י באשרי כי אשרוני בנות וכלא שפיר. ותא חזי מעלמא דאתי, אתמשיך ונגיד להאי י צדיק, למיהב תפנוקין ועדונין להאי ארץ, דאיהו לחם י עוני, י ואתעביד לחם פנג, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך ודאי, והא אוקימנא. תשנב) * ת"ח, מאשר שמנה לחמו. דא הוא אתר דכלא מאשרין

מסורת הזהר

(א) (משלי י') ב"א רס"ז צ"ג. (ב) (תהלים ל"ז) לך קפ"ז צ"ה. (ג) לעיל דף קס"ו ציון ג'. (ד) (שה"ש ו') חיי שרה מ"ג צ"ב. (ה) (בראשית ל') ב"ב קל"ג צ"ג.

חלופי גרסאות ה לקביל; ו לקבלא (אח"ל). ז ל"ג ותתאין. נ ל"ג כתיב סתם (אח"ל). ד מוסיף וכלא הוא. ס מעילא. ו ל"ג וצדיק מהאי סטרא. ז ליה. ח ליה. ט דכתב. י צדק. יא עני. יג ועביר; מוסיף ועביר ליה (אח"ל).

מאשר שמנה לחמו

הסולם

מאמר

תשנא) ורזא דכתיב וכו': והסוד, שכתוב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. שמשמע, שאשר הוא צדיק הנ"ל, יסוד דו"א, המסמיע מעדנים לנוקבא, עם כל זה, הוא דבר אחר, שאינו יסוד דו"א, כמ"ש ראוה בנות ויאשרוה, שהוא בחינת הנוקבא, ולא יסוד דו"א, וע"כ אמרה לאה, באשרי כי אשרוני בנות, והכל יפה. ובוא וראה, מעולם הבא, ש-וא בינה, נמשך ויוצא לצדיק הזה, שהוא יסוד דו"א, לתת תענוגים ומעדנים לארץ הזו. שהיתה לחם עוני ונעשית לחם פנג. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך, ודאי. וכבר בארנו. אשר, הוא בינה. (כנ"ל ב"ב אות ו') והוא נותנת מעדני מלך אל היסוד, והיסוד לנוקבא.

בנשמות הצדיקים. (במ"ש זה באורך לעיל בראשית ב' קניב ד"ה ביאור, ע"ש) אשרי הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם עומדים עליונים ותחתונים. ועל כן, צדיק יסוד עולם, כתוב סתם. שאמנם לפרשו על צדיק העליון, שהוא יסוד דו"א, ואמנם לפרשו על נשמות הצדיקים, ושניהם אמח.

תשנ) ורזא דכלא צדיק: והסוד של כל זה, הוא, צדיק, הוא יסוד שלמעלה, יסוד דו"א, והוא יסוד למטה, בנוקבא ונשמות הצדיקים. וכנסת ישראל, שהוא הנוקבא, נכללת מן הצדיק של מעלה ומלמטה. צדיק מצד זה שהוא יסוד דו"א, וצדיק מצד זה, שהוא נשמת הצדיק שלמטה, יורשים אותה, את הנוקבא. זהו שכתוב, צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי, שהיא הנוקבא הנקראת ארץ. בוא וראה, הצדיק שהוא יסוד דו"א, יורש ארץ הזו, שהיא הנוקבא, ומשפיע לה בכוח בכל יום, ונותן לה תענוגים ומעדנים בהמשכה עליונה מבינה, שמושך אליה. וכבר בארנוהדבר. (רשו"י דף רמ"ה ע"ב ס) דף רצ"ז ע"א)

תשנב) ת"ח מאשר שמנה לחמו: זה הוא מקום שהכל מאשרים אותו, ומה הוא, הוא עולם הבא, שהוא בינה, שעליונים ותחתונים

ליה, ומאי איהו. עלמא דאתי, דעלאי ותתאי מאשרין ליה, ומכספין ליה. שמנה לחמו, ה מאן. עד כאן לא פריש מאן י הוא אתר. אלא, אית לחם, ואית לחם, כמה דאית אילנא, ואית אילנא, אית אילנא דחיי, ואית אילנא דתלייא ביה מותא. אית לחם דאקרי לחם עוני, ואית לחם דאקרי לחם פנג. ומאן איהו. י דא וי, ודא הוא לחמיו: ד לחם וי, ועל דא כתיב * הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ודאי.

תשנג) ועל דא, מאשר שמנה ה לחמו, לחם וי, דהא מיניה אתון האי אילנא, והוא מעטרא ליה, כדכתיב י בעטרה שעטרה לו אמו. וכד איהו נקיט, ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומאן מלך. דא כנסת ישראל, דהא מניה אתונת, והוא יהיב לה על ידא דצדיק, דרגא קדישא אח קיימא. ומהכא לשאר דרגין דלחתא, וכלהו כגוונא דלעילא.

תשנד) בספרא דרב המנונא סבא, ה אמר הכי, מאשר שמנה לחמו, דא לחם פ שבת, דאיהו פנג, על חד תרין, כדכתיב י לקטו לחם משנה. מאי לחם משנה. אלא, תרי לחם: לחם מן השמים, ולחם מן הארץ, דא הוא לחם פנג, ודא י הוא לחם יא דמסכנא, ובשבת אתכליל לחם תתאה, בלחם עלאה, ואתברך האי, בגיני האי, ואיהו לחם משנה.

מסורת הוהר

(א) (שמות ט"ו) ויצא צ"ד צ"א. (ב) (שה"ש ב') ב"א ר"ג צ"א. (ג) (שמות ט"ו) ח"ג צח. ז"ח י"ז ט"ב ש"ב. חלופי גרסאות ה ממאן. ז לחם; ל"ג הוא. ג מוסיף לחם דא; דא לחם. ד ל"ג לחם וי. ה ל"ג לחמו. ו ל"ג וי. ז כד"א. ח מוסיף הוה אמר. ט דשבת. י ל"ג הוא. יא מסכנא.

מאשר שמנה לחמו

הכולם

מאמר ב'

דו"א. ומכאן, מן הנוקבא, לשאר המדרגות שלמטה, בכי"ע, וכולם כעין של מעלה. כלומר, שהתקונים שבכי"ע הם כתקונים שבאצילות. תשנד) בספרא דרב המנונא וכו': בספרו של רב המנונא סבא, אמר כך. מאשר שמנה לחמו, זהו לחם של שבת המעונג על אחת שתיים, כמו שכתוב, לקטו לחם משנה. מהו לחם משנה. הוא שני לחם: לחם מן השמים, מו"א, ולחם מן הארץ מנוקבא. זה הוא שנקרא לחם פנג. אבל לחם מן הארץ בלי החיבור עם לחם מן השמים, זה הוא לחם עוני. ובשבת נכלל לחם התחתון, דנוקבא, בלחם העליון, דו"א, ונתברך זה התחתון בשביל העליון. והוא לחם משנה. פירוש. שפע הנוקבא בהיותה בבחינת שמאל בלי ימין. דהיינו חכמה בלי חסדים נבחן בבחינת לחם עוני, כי החכמה אינה מאירה בלי חסדים. ושפע ז"א, שהוא חסדים הנמשכים מבינה עלאה, הוא לחם פנג שמאירים תמיד, ובשבת מתיחדים ב' השפעות, דו"א ודנוקבא, זו בזה, ומתלבשת החכמה

ותחתונים מאשרים אותו ומשתוקקים לו. שמנה לחמו, שואל, לחם של מי, עד כאן עוד לא פרש, מי הוא המקום של הלחם. ומשיב, אלא יש לחם ויש לחם, כמו שיש אילן ויש אילן, שיש אילן החיים שהוא ז"א, ויש אילן שהמות תלוי בו, שהוא הנוקבא. בן יש לחם שנקרא לחם עוני, שהוא הנוקבא, ויש לחם שנקרא לחם פנג. ומי הוא, לחם פנג. זה הוא וי של השם הויה, שהוא ז"א, וזה הוא לחמו: לחם וי, דהיינו לחם ז"א, וע"כ כתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ודאי, שהוא ז"א הנקרא שמים. תשנג) ועל דא, מאשר שמנה לחמו: שהוא גוסדיקון, לחם וי, דהיינו לחם ז"א. המכונה וי, כי ממנו, מבינה הנקרא אשר, גיוון אילן הוה, שהוא ז"א, והוא, כינה, מעטרת אוחו, בביר, כמ"ש, בעטרה שעטרה לו אמו. דהיינו בינה הנקראת, אם, וכשהוא מקבל דהיינו ז"א, ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומי הוא מלך. זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, כי ממנו, מו"א, היא נזונית, והוא נותן לה על ידי הצדיק, שהוא מדרגה הקדושה אות ברית, דהיינו יסוד (יטו"י דף דמ"ו ע"א)

תשנה) ותו הוה אמר, לחם משנה דשבת, נקיט משבת עלאה, דאיהו נגיד אנהיר לכלא, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה. ובכל אתר, רזא דלחם, וקבא י היא, בגין כך שמנה כתיב ולא שמן. וכתיב כי אם הלחם אשר זוא אוכל, דא י אנתתיה.

תשנו) ואי תימא י והלחם אזל מכלינו, ולא כתיב אזלת. שאר מזונא לחם קרינן ליה, י ואשתמודען ו מלין, מאן הוא שאר מזונא, ומאן הוא לחם ממש. לחם דלעילא, בכל אתר דכר, לחם תתאה, י בכל אתר נוקבא. ז ואנן י אשכחינא דזמנין כתיב דכר, ולזמנין נוקבא, י וכלא חד מלה, האי כהאי ושפיר כלא.

תשנו) תא חזי, יא אשר, רשים לעילא. ורשים לתתא, בתקוני י כלה, וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עליהו, ואתתקן בהו, י ההי"ד י והים עליהם מלמעלה. ורזא דמלה, אתתקן לעילא, ואתתקן י לתתא י בארעא. אתתקן לעילא י בתקונין ידיען, כגוונא דעלמא עלאה. ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין, כגוונא דלעילא. ועי"ד שכינתא לעילא, ושכינתא לתתא, י בגינייהו דישראל, י ובתריסר י שבטין אתכלילת ואתתקנת. כ אשר בתקונהא קיימא, כשאר שבטין.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ט) ח"ב רעז. ז"ח לה ט"ג ש"ג. ב) (ש"א ט') ג) (מ"א ז') ח"א רמא. רמז. רנח : ח"ב קסד: ריד. ח"ג רעז: ת"ו בהקדמה יג.

חלופי גרסאות א לחם ולחם רזא דלחם. ב לייג היא, ג אתתתיה. ד לייג לחם. ו ואשתמודען. ו מלי. ז לייג בכל אתר. ח ואנא י אשכחנא. י לייג מן וכלא עד ת"ח (אה"ל). יא מלה דא (אה"ל). יב כלא (אה"ל). יג לייג ההי"ד. יד לייג לתתא. טו לייג בארעא. טז בתקוני. יז בגווייתו. יח ובתרין סטרין; ובתרי (אה"ל). יט סטרין. כ באשר; כאשר (אה"ל).

מאשר שמנה לחמו

הסדרים

מאמר

נקבה. הוא משום ששאר מזון חוץ מלחם, אנו קוראים גם כן לחם. וניכרים הדברים איו לחם הוא שאר מזונות ואיו לחם ממש, כי לחם של מעלה, של ז"א, הוא בכל מקום זכר, והוא שאר מזון. לחם של מטה ונוקבא, הוא בכל מקום נקבה. והוא לחם ממש. ואנו מוצאים שפעם כתוב בלשון זכר ופעם בלשון נקבה, והכל דבר אחד, זה כזה, אלא זה ב"א וזה בנוקבא, והכל יפה.

דנוקבא כהסדים דלחם דז"א, ונעשה גם לחמה כחינת לחם פנג, כמו לחם דז"א. שזהו סוד לחם משנה.

תשנה) ותו הוה אמר וכו': ועוד היה אמר רב המנונא סבא, לחם משנה של שבת היא שלחם הנוקבא, מקבל משבת העליון, שהוא בינה, שהוא נמשך ומאיר לכל ומתחבר לחם דנוקבא בלחם דבינה, ותוא משנה. ומפרש, למה אינו אומר לחם דנוקבא בלחם דז"א כנ"ל, אלא בלחם דבינה, שהוא משום שבכל מקום הסוד של לחם הוא נוקבא, או נוקבא דז"א, או בינה, שהיא ג"כ נוקבא, אבל שפע ז"א אינו נקרא לחם, שהוא דכר. משום זה כתוב שמנה, דהיינו שמנה לחמה, שהוא לשון נקבה, ולא שמן שהוא לשון זכר. וכתוב, כי אם הלחם אשר הוא אוכל, שפרשו אשתו שנקראת לחם. הרי שלחם היא בחינת נוקבא.

תשנו) תא חזי אשר וכו': בוא וראה, אשר מצוין למעלה, בבינה, כנ"ל (ב"א אות ו') ומצוין למטה בתקוני כלה, שהוא הנוקבא, כי כל י"ב השבטים, ה"ס י"ב בקר, שהים שהוא הנוקבא עומד עליהם ונתקן בהם, וז"ש, והים עליהם מלמעלה. הרי שאשר הוא בתקוני הנוקבא. וסוד הדבר הוא, שנתתקן למעלה בבינה, ונתקן למטה בארץ, שהיא הנוקבא, נתתקן למעלה בתקונים ידועים, כעין עולם העליון, שהיא בינה. ונתתקן למטה ביי"ב השבטים, שהם תקוני הנוקבא. כעין של מעלה;

תשנו) ואי תימא, הלחם אול מכלינו: שכתוב אול לשון זכר ולא כתוב אזלה לשון (פרמי דף רמיו ע"א)

תשנח) ואי לאו דגלי משה, לא אחיידע, דכתיב * וטובל בשמן רגל לאחזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה, דאיהו נגיד ההוא ה' משח רבו מלעילא, בגיני כך כתיב, * ברוך מבנים אשר וגו'.

תשנט) ר"ש פתח ואמר, ב' נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. י ה אתמר, דעלמא עלאה י' עלמא דדכורא איהו, כיון דסלקא מלה מכנס ישראל ולעילא, י' כלא הוא דכר. מנלן, מעולה, אמאי אתקרי ס' עולו בגין דסלקא לעילא מן נוקבא. ובגיני כך, י' עולה זכר תמים יקריבנו וגו'.

תשס) אמאי תמים, וכי ו' פיסקי פיסקי ו' בעינן ליה, דאמר תמינ מהו תמים. אלא, כדכתיב י' התהלך לפני והיה תמים. ה' אימתי תמינ ס' בשעתא דאתגור, דהא דכורא לא הוי, ולא אשתמודע, אלא בההוא אתו דאקרי תמים, ומאן איהו, דא את קיימא, דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא כדכתיב ה' איש צדיק תמים היה. בגיני כך זכר תמים, דאשתמודע ביה הא שייפא, ולא יסרסון ליה.

תשסא) ואי תימא, הא כתיב, י' נקבה תמימה. הכי י' הוא ודאי, כמו דאקרי צדיק תמים, כך י' אקרי צדק תמימה. בגין דכלא, נטלא מניה

מסורת הזהר

א) (רברים ליג) ח"ב קד: ב) ח"ב קר: קכ: ג) (ויקרא א') ח"ג ה: ו. ח: ד) (בראשית י"ז) הקשה: קנ"ג צ"ד. ה) (שם ו') נח א' צ"א. ו) (ויקרא ד')

חלוסי גרסאות ה' רבות משתא. כ מוסיף אמר ר"ש הא. ג ליג עלמא. ד ליג כלא. ס מוסיף עולה דכר (אה"ל). ו ססקי. ז בעי. ח ליג אימתי תמים. ט באחר. י ליג הוא. יא אתקרי.

נפתלי אילה שלוחה

הכולם

מאמר

נקרא עולה, משום שעולה למעלה מן הנוקבא. ומשום זה עולה זכר תמים יקריבנו. הרי שלמעלה מנוקבא הוא זכר. ולפיכך נבחן עולם העליון שהיא בינה לעולם הזכר.

מעלה, כבינה המחוקקת על י"ב תקונים דו"א. וע"כ יש שכינה למעלה שהיא בינה, השוכנת על י"ב תקונים דו"א. דהיינו ג' קוין, שבכל אחד ארבע מנים. ויש שכינה למטה שהיא הנוקבא, בשביל ישראל, שבי"ב השבטים נכללה ונתקנה, שאשר עומד בתקונים שלה, כשאר השבטים.

תשס) אמאי תמים וכי: שואל למה אומר הכתוב זכר תמים, האם נתחיים

נתחיים רוצים להביאו, שאומר תמים, ומשיב, מהו תמים. הוא כמו שכתוב, התהלך לפני והיה תמים. מתי היה תמים. היינו בשעה שנמול, כי זכר לא יהיה ולא ניכר אלא באותו מקום שנקרא תמים, ומי הוא, זהו אות הברית, שבו ניכר הזכר מן הנקבה. כמ"ש איש צדיק תמים היה. שצדיק הוא יסוד, שבו נופל לשון תמים. משום זה אומר הכתוב זכר תמים, שניכר בו אותו אבר הזכרות, שלא יסרסו אותו.

תשנח) ואי לאו דגלי וכו': ואם לא גלה משה, שאשר הוא כבינה, לא היה נודע, שכתוב וטובל בשמן רגלו, להורות איפה הוא הקשר שלו במקומו, שהוא משפיע שמן המשחה ההוא ממקומו למעלה, מבינה. משום זה כתוב, ברוך מבנים אשר.

מאמר נפתלי אילה שלוחה.

תשנט) נפתלי אילה שלוחה הנותן וגו': הוקשה לו, כיון שאומר אילה שלוחה, היה לו

לטיים, הנותנת אמרי שפר, ולא הנותן, שהוא לשון זכר. ואומר, הנה למדנו שעולם העליון, שהוא בינה עולם הזכר הוא, כיון שהדבר עלה מכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ולמעלה, כבר תכל הוא זכר. מאין לנו זה, מקרבן עולה, למה

(שפירי דף רמ"ו ע"א)

1 בגיני כך, עולה דסלקא מן נוקבא דכורא, ומהאי אתר ולעילא, כלא הוא
 וכורא. ומן נוקבא * ולתתא, כלא הוא נוקבא, והא אוקימנא.
 תשסב) ואי תימא, הכי נמי נוקבא י דלעילא. אלא, סיומא דגופא,
 אחזי על כל גופא דאיהו דכר, רישא דגופא נוקבא, עד דנחית י לסיומא,
 וכד סיומא אתחזי, ד הא עביד כלא דכר. אבל הכא, רישא וסופא נוקבא, דהא
 כל י תקון גופא נוקבא.

תשסג) תא חזי, חד רזא עלאה אית במלה דא, דהא חמינן דיעקב בריך
 ליוסף בגוי אחוהי, כיון דמני קב"ה ארבע י דגלים בשכינתא, בתריסר שבטין
 דאתתקנא י בהו, י גרע מנייהו ליוסף, ושווי לאפרים באתריה. מ"ט אסתלק
 יוסף מנייהו, אי תימא בגין חובוי, לאו הכי, דהא זכאה י איהו.
 תשסד) אלא, רזא דמלה, יוסף רשימא דדכורא הוה, דכתיב * בן פורת
 יוסף בן פורת עלי י עין. וכתיב י משם רועה אבן ישראל, מחמן אתזן,
 האי י אבן ישראל. אבן : דא כנסת ישראל, ועלה אמר דוד י אבן מאסו
 הבונים היתה לראש פנה. ובגין דיוסף איהו רשימו דדכורא, אקרי יוסף
 הצדיק, דהא איהו צדיק י ודאי, משם רועה אבן ישראל.
 תשסה) ובגין דכל תקוני שכינתא אינון י נוקבן, אסתלק יוסף מתמן,

מסורת הנהר

א) ויצא נ"ח צ"ה. ב) כ"א קפ"ב צ"א. ג) (תהלים קי"ח) כ"א קי"ב צ"א.

חלוסי גרסאות ח ובג"כ. ז לעילא. ג כל סיומא. ד הוא. ט תקונא דגופא. ו דגלין. ז בה. ח וגרע.
 ט הוא. י מוסיף עין וגוי. יא ליג אבן ישראל. יב ווראי. יג נוקבין.

נפתלי אילה שלוחה

המולם

מאמר

ושם את אפרים תחתיו. מהו הטעם שיוסף חסר
 מהם. אם תאמר בשביל חטאיה אינו כן, כי
 צדיק היה.

תשסד) אלא רזא דמלה וכו': ומשיב, אלא
 סוד הדבר, יוסף רישם הזכר
 היה, שכתוב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין.
 שהוא בחינת יסוד המכונה בן פורת, וכתוב משם
 רועה אבן ישראל. אבן, זהו כנסת ישראל,
 דהיינו הנוקבא, ועליה אמר דוד אבן מאסו
 הבונים וגו', ומשום שיוסף הוא רישם הזכר
 נקרא יוסף הצדיק, כי הוא צדיק ודאי.
 דהיינו יסוד, וע"כ משם רועה אבן ישראל.
 שמשמע אל הנוקבא. ובה מיושב המקרא שפתחיל
 בנקבה, אילה שלוחה, ומסיים הנותן אמרי שפר, בלשון
 זכר. (כנ"ל אות השנ"ט) כי אילה שלוחה ה"ס הנוקבא,
 וכשמדבר מן הנותן, שהוא יסוד צדיק, הנה הוא זכר
 וע"כ אומר הנותן אמרי שפר, לשון זכר.

השם תמים הוא בזכר. משום זה, קרבן עולה,
 העולה מן הנוקבא לדכר, הוא זכר, שממקום זה
 דהיינו מנוקבא, ולמעלה, הכל הוא זכר. ומן
 הנוקבא ולמטה, הכל הוא נקבה. וכבר נתבאר.

תשסב) ואי תימא הכי וכו': ושואל, ואם תאמר,
 הרי יש גם כן נוקבא למעלה, שהיא
 בינה ומשיב, אלא סיום הגוף מראה על כל
 הגוף שהוא זכר, הראש וגוף של הבינה שהם
 חב"ד חג"ת, היא נקבה, עד שיורדת לסיום, שהיא
 נה"י, המתלבשים בראש ז"א, ונעשו לבחינת זכר
 כמותו, וכאשר הסיום נראה בבחינת זכר נעשה
 הכל זכר ואפילו חב"ד חג"ת שלה שאינם מלובשים
 בז"א נחשבים אז ג"כ לזכר. אבל כאן בנוקבא דז"א,
 הראש והסוף הם בחינת נקבה, כי כל תקון
 גופה הוא בבחינת נקבה. שאין בה בחינת זכרות
 בנה"י שלה.

תשסג) תא חזי, חד וכו': בוא וראה, סוד אחד
 עליון יש בדבר זה, כי אנו רואים,
 שיעקב ברך את יוסף בין אחיו, כיון שצוה
 הקב"ה ד' דגלים בשכינה, ב"ב שבטים,
 שהשכינה תחתן בהם, החסיר מהם את יוסף
 (דברי ר' רמיו ע"א * רף רמיו ע"ב)

תשסה) ובנין דכל תקוני וכו': ומשום שכל
 תקוני השכינה הם נקבות, כי
 מהנוקבא ולמטה הכל הוא בחינת נקבה כנ"ל נסתלק
 יוסף

ואתמני תחותיה אפרים, ואיהו נוקבא לתקונהא. ובגין דאיהו הכי, אתמני לסטר מערב, אתר דנוקבא שריא, וההוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלי ב מתקונהא, בגין דאיהו עלמא דנוקבא, ולא עלמא דכורא, וכל תקונהא בעיין נוקבי.

תשסו) ובגין כך, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקונהא, ואתמני אפרין תחותיה. וע"ד, כלוהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעיי כגוונא דלעילא, ב בר דרגא דצדיק, דאיהו עביד כל שיפין י דכר, ולא בע לאכחשא י ליה.

תשסז) נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, ה היינו דכתיב * ומדברך נאוה, בגין דקול י מדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור, וההוא קול אשתלח מאתר י עמיקא ה דלעילא, ושליח מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור בלא קול, י ודא כלל דצריך לפרט, ופרט דצריך לכלל, ודא קול נפקא מדרום, ומדבר למערב, ירית לתרין סטרין, ודא הוא דכתיב, ב ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה, לעילא דכר, לתתא נוקבא, בגין כך נפתלי אילה שלוחה נוקבא לתתא. כגוונא יא דא דכר לעילא, דכתיב הנותן אמרי שפר, הנותן י כתיב, ולא הנותנת.

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ד') הקסה"ז קל"ו צ"ד. (ב) (דברים ל"ג) לעיל קנ"ח צ"ב.

חלופי גרסאות א ל"ג מתקונהא. ב כבי. ג דכר. ד לה. ה והיינו; כד"א (אח"ל). ו מוכר. ז עמיק; עתיקא (אח"ל). ח ל"ג דלעילא. ט ולית. י ודאי. יא דיליה יב ל"ג כתיב.

מאמר

הסוכים

נפתלי אילה שלוחה

הנוקבא, ואין קול בלי דבור, וקול הזה נשלח ממקום עמוק שלמעלה. דהיינו מבינה, שנשלח מלפניו להנהיג את הדבור. כי אין קול בלי דבור, ואין דבור בלי קול. שאין פעולה ל"א בלי הנוקבא ואין פעולה לנוקבא בלי ז"א. כי הדבור ה"ס הנוקבא מבחינת קו שמאל, שהיא חכמה בלי חסדים שאינה יכולה להאיר בלי חסדים. וע"כ צריכה לקול, שהוא אור החכד, ואז יכולה להאיר. והקול שהוא ז"א הוא ו"ק בלי הדבור. והדבור משלימו לג"ד. וע"כ צריך לה. וזהו כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. כלל הוא ז"א, ופרט הוא הנוקבא. וצריכים זה לזה שאינם יכולים להאיר אלא ביחד כנ"ל. וקול זה שהוא ז"א, יוצא מדרום, שהוא קו ימין אור חסדים, ומנהיג את המערב, שהוא הנוקבא, והיא ירשת ב' הצדדים, אור החסדים מדרום ואור החכמה ממערב. וזהו שכתוב ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה. ומשום זה אומר הכתוב, נפתלי אירה שלוחה, דהיינו הנוקבא למטה, וכעין זה מאיר עמה יחד הדכר של מעלה, שאינם מאירים זה בלי זה, וע"כ כתוב הנותן אמרי שפר, הנותן כתוב לשון זכר, שהוא ז"א, ולא הנותנת.

יוסף משם שהוא זכר, ונתמנה תחתיו אפרים, אל י"ב התקונים, שהוא בחינת נוקבא. ומשום שהוא כך, נתמנה לצד מערב, שהוא המקום שהנוקבא שורת בו, כי השכינה היא במערב, ואותו רושם שהוא זכר, דהיינו יוסף, נסתלק מן התקונים, משום שהם מעולם הנקבה, ולא מעולם הזכר, וכל התקונים צריכים להיות בחינת נקבות.

תשסו) ובגין כך יוסף וכו': ומשום זה, יוסף שהוא צדיק, דהיינו יסוד, שהוא זכר, נסתלק מן התקונים ונתמנה אפרים תחתיו ועל כן, כל י"ב השבטים, שהם בחינת נקבה, הם תקוני השכינה, וכולם צריכים להיות כעין של מעלה. דהיינו בבחינת נקבה כמו השכינה, חוץ ממדרגת הצדיק שבשבטים, שהוא יסוד, העושה כל אברי הגוף לזכר, אינו צריך להיות בין י"ב תקונים, שלא צריכים לגרוע אותו.

תשסז) נפתלי וגו' הנותן אמרי שפר: היינו שכתוב, ומדברך נאוה. משום שחוקל, שהוא ז"א מנהיג את הדבור, שהוא (דו"ק ר"ח ר"ח ע"ב)

תשסח) תא חזי, מחשבה ראשיתא דכלא, ובגין דאיהי מחשבה, איהי לגו ותימא ולא אתיידע. כך אתפשט האי מחשבה יתיר, אתיא לאתר דרוחא שריא, כד מטי להווא אתר אקרי ביניה, ה והא לאו סתים יכדקדמיתא, ואע"ג דאיהו ותים, האי רוחא אתפשט, ואפיק קלא, כליי מאשא ומיא ורוחא, דאינון צפון דרום ומזרח. והאי קלא, ג כללא דכל שאר י חילין, וקלא דא י מדבר ידבור, וודא י יהיב מלה י בתקונא, בגין דקול אשתלח מאתר דרוחא, אחי י לדברא מלה, ה) לאפקא מלין י תריצין.

תשסט) וכד תסתכל בדרגין, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא ובור, וכלא חד, והיא היא מחשבה, ראשיתא דכלא, ולא הוי פרוד, אלא כלא זד, וקשורא יל חד, י דאיהו ממש אתקשר באין, ולא אתפרש יעלמין, ודא הוא י ה' אחד ושמו אחד. ועל דא, הנותן אמרי שפר כתיב, י דא גוסא.

מסורת הזוהר

(א) (זכריה י"ד) ב"א ע"ד צ"א.

דרך אמת

(ה) להוילי דכרים שמחים מלטן העליון.

חלוסי גרסאות ה) והא (אה"ל). ז כקדמיתא. ג כפ. ד ליג חילין. ס מוכר. ו ולא (אה"ל). ז יתיב. מ בתקונא. ט לאדכרא. י תריצין. יל דא. יכ דאיתי. יג ליג סן דא ער בן פורה (אה"ל).

מחשבה קול דבור

הסולם

מאמר

דבור הסמוך) משום שהקול נשלח ממקום הרוח, דהיינו מן הרוח שכבינה, שה"ס החסדים שבדעת. ובא להנהיג המלה, להוציא מלות ישרות דהיינו ע"י הלבשת חכמתה בחסדים. ואז מתגלה בה החכמה, הנעלמת בראש א"א. תשסט) וכד תסתכל בדרגין וכו': וכאשר תסתכל במדרגות הללו תמצא, שהוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא רבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה שבראשית הכל, ולא היה פרוד אלא הכל אחד וקשר אחד. ותיא מחשבה ממש שנקשרה באין, שהוא כתר, ולא נפרש לעולם. וזהו ה' אחד ושמו אחד. ועל זה הנוהן אמרי שפר כתוב, וזהו הגוף, דהיינו ז"א, שהוא מליכש חכמה דנוקבא בחסדים ומוציא מלות יסות וישרות, כנ"ל. פירוש שכל אלו המדרגות עד הנוקבא לא באו אלא לגלות החכמה שבראשית הכל, שהוא החכמה שבראש א"א, שאינה יכולה להאיר לתחוננים מחמת שנסתמה שם. ולפיכך כולן הן מדרגה אחת, שהיא חכמה בלבדה. וז"ש, מחשבה הוא בינה, כי המחשבה, שהיא חכמה דא"א מתגלה בתחילה בבינה. דא קול, כי החכמה נסתמה בקו שמאל דבינה, והקול, שה"ס ז"א, דהיינו קו אמצעי, הכריע בין ב' קוין שבבינה ופתח החכמה

תשסח) תא חזי מחשבה וכו': בוא וראה, מחשבה הוא ראשית הכל, דהיינו חכמה סתימאה דא"א, ומשום שהוא מחשבה היא סתומה לפנים ואינה נודעת. כי חכמה סתימאה דא"א נסתמה בראש א"א ואינה באירה ממנו ולמטה. כשנתפשטת יותר מחשבה זו, דהיינו ע"י בינה דא"א שיצאה מראש דא"א וחזרה לראש, שפי"ו מתפשטת הארת החכמה מראש א"א אל הבינה שלו, היא באה למקום שהרוח שורה, דהיינו במקום שקו אמצעי שהוא רוח דהיינו ז"א, עולה ומכריע בין ב' קוין דבינה, בסוד הרעת המכריע בין חכמה ובינה, (כנ"ל פרשת לך דף ד' ד"ה פירוש, ע"ש כל ההמשך) היא נקראת בשם בינה, וכבר אין החכמה סתומה כבתחילה, כי פתח באירה ע"י בינה שחזרה לראש ונעשתה לחכמה, ואע"פ שהוא עוד סתומה כבינה, הגה הרוח ההוא, שה"ס הדעת, המכריע בין ימין ושמאל דבינה, הנ"ל, התפשט מן הבינה למקומו עצמו, והוציא קול, הכלול מאש מים ורוח. שהם ג' קוין, צפון ודרום ומזרח. כי אחר שז"א עלה והכריע בין ב' קוין ימין ושמאל דבינה, וחלת נפקי מחד, נתפשט בעצמו ג"כ לב' קוין, חד בחלת קיימא (כנ"ל בראשית א' אות שס"ג ע"ש) וקול הזה כולל כל הכחות, דהיינו כל המוחין שבבינה, וקול זה מנהיג את הדבור, והוא נותן המלה, שהוא הנוקבא, בתקון שלה, דהיינו שמליכש חכמה שלה בחסדים ונתקנה החכמה שבה ויכולה להאיר (כנ"ל ושרי, וף, רישו ע"ב)

חשע) סיומא דגופא, דא דכתיב בן פורת א יוסף בן פורת ז עלי עי אמאי תרי ג זמני. אלא בן פורת לעילא. בן פורת לתתא. ואמאי לאו איה בן פורת לתתא, ד בתקוני מטרוניתא. בגין דבנות צעדה, ה למהוי עלי שור דבעיין בנות ו לתקונהא ולא בנימ. כד"א " רבות בנות עשו חיל וגוי. רבו בנות ז עשו חיל, אלין ח תריסר ט שבטיין.

תשעא) ת"ח, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא י קדישא שלימתא עד דאתחבר באבהן, וכד אתחבר י"א באבהן, אתבני י"ב בניינא שלימא מעלמא (* י עלאה, י דאיהו עלמא דדכורא, ועלמא עלאה אקרי ז' שנין, בגי דכלהו ז' שנין ביה.

תשעב) וסימניך ז ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה, ולא כתיב בשבו טו שנים, כד"א ז כי ששת ימים עשה טו ה' את השמים ואת הארץ, י ולא

מסורת הזהר

א) (משלי ל"א) ב"ב קל"ח צ"א. ב) (מ"א ו') ויצא י"א צ"ד. ג) (שמות ל"א) בי"א ר"ס צ"א.

חלוסי גרסאות א ל"ג מן יוסף עד תרי. ז ל"ג עלי עין אמאי (אה"ל). ג מוסיף זמני בן פורת (אה"ל) ד מוסיף למהוי בתקוני. ה ל"ג למהוי. ו לאחקלא. ז ל"ג מן עו צר ת"ח. ח תריין ט מוסיף שבטיין דאינון עשו חיל כד"א כל המקודים (אה"ל). י ל"ג קדישא. י"א בהו; באבתון. י"ב בבניינא י"ג ל"ג עלאה דאיהו עלמא. י"ד ל"ג דאיהו; עלמא דאיהו. טו רוא ול"ג שנים (אה"ל). טז ה', דא אברהם דכתיב אלה ח' וגוי מאן ששת ימים דא אברהם דכתיב אלה (אה"ל). יז ל"ג ולא כתיב כששת.

בן פורת יוסף

הסולם

מאמר

דהיינו בין י"ב השבטים שה"ם י"ב בקר שהמטרוניתא מחתקנת עליהם מלמעלה. ומשיב, בגין דבנות צעדה להיות ערי שור שמירושו. שצריכים בנות לתקונים שלה. דהיינו כחי' נקבות שה"ם י"ב השבטים (כנ"ל אות תשס"ה) ולא בנימ, ויוסף הוא יסוד שהוא בן. דהיינו זכר. כנ"ל, כמש"א רבות בנות עשו חיל וגוי. רבות בנות עשו חיל, הן י"ב השבטים. המתקנים לבחינת כסא חתת הנוקבא, והוה שמשיים ואת עלית על כלנה.

החכמה שבה, הוא דבור, וכז"א עצמו שקבל ג' חקין מבינה עוד אין החכמה מאירה לחיותו בחינת קו ימין, אלא בנוקבא שהיא בחינת קו שמאל מתגלה אור החכמה, וכל"א חד, והיא היא מחשבה ראשיתה דכל"א וכו', הרי שכל המדרגות הן מדרגה אחת, דהיינו, רק הארת המחשבה שבראשית הכל, שכולם ממשיכים אותה עד שבאה בגילוי בהנוקבא. דא הוא ה' אחד ושמו אחרי, שהנוקבא שנקראת שמה, הוא מדרגה אחת עם הדיה, שהוא ז"א, שהוא אחד עם המחשבה ראשונה כנ"ל, שהוא אחת עם כתר א"א. ועל דא הגותן אמרי שפר כתיב, כי בהיותה אחת עם כל המדרגות עד חכמה דא"א הקשורה בכתר דא"א המכונה אין, אז ז"א גותן ומתקן ומוציא בנוקבא, אמרי שפר, בסוד היחוד דקול ודבור.

מאמר בן פורת יוסף

חשע) סיומא דגופא דא וכו': סיום הגוף דהיינו יסוד, הוא שכתוב בו, בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, שואל, למה כתוב בן פורת שתי פעמים. ומשיב, אלא בן פורת למעלה, שהוא כחי' יסוד שלמעלה מזוה. בן פורת למטה, שהוא בחינת יסוד שלמטה מזוה. ושואל, ולמה אין בן פורת למטה בתקוני המטרוניתא. (דמרי דף רמיו ע"ב *) דף רמיו ע"א

תשעב) וסימניך, ויבנהו שבע שנים: זהו עולם העליון בינה שכולל ז' שנים כנ"ל, וע"כ לא כתוב בשבע שנים, אלא שבע

כתיב בששת לוכתיב * אלה תולדות השמים והארץ בהבראם: באברהם. ואברהם,
 נ זי ימים אקרי, ג וביה אתבני עלמא ז עלאה, ואלין אקרון עלמא ס דדכורא.
 תשעג) כגוונא דא לתתא, אית ז שנין, רוא דעלמא ו תתאה, ורוא דא,
 דכתיב זי ימים וזי ימים י"ד יום. ז דכיון דאמר שבעת ימים ושבעת ימים,
 לא ידענא דארביסר אינון. אלא, לאחזאה עלמא עלאה, ועלמא תתאה.
 ח ואינון שבעת ימים ושבעת ימים. אלין דכורין, ואלין נוקבין. אלין ס נוקבי
 האי עלמא עלייהו, דכתיב ז רבות בנות עשו חיל, אלין תריסר שבטין, דאינון
 עשו חיל, כדכתיב ז כל הפקודים למחנה יהודה וגו', וכן כלהו.
 תשעד) ואי תימא רבות, והא תריסר אינון, ולא יתיר, בר ההוא חיל
 דעבדו, מאי רבות. אלא, כמה ז דכתיב, ז זעקת סדום ועמורה כי רבה, כמו
 גדלה. וכן רבות ז גדולות, ז עלאין, ורברבין עד כלא. ואלין אקרון חיות
 גדולות. עשו חיל, ז ההוא חיל דעבדו דסמיכין עלייהו אקרון חיות
 קטנות, עם גדולות, לאתחברא כחדא, לאתקנא בהו מטרוניתא, למחדי

מסורת הזהר

(א) (בראשית ב') הקס"ז מ"ח צ"ד. (ב) (מ"א ח') מקץ ע"א צ"ב. (ג) (משלי ל"א) לעיל דף רמ"ו ציון א"י
 (ד) (כמברכ ב'). (ה) (בראשית י"ח) וירא נ"ו צ"ב.

חלופי גרסאות א דכתיב. ג ר'; ששת (אה"ל). ג ל"ג מן וביה עד כגוונא; זכגין דאיהו ששת ימים אתבני
 עלמא כגוונא דא ויבנהו זי שנים ואלין. ד ל"ג מן עלאה עד כגוונא; מוסיף עלאה כגוונא
 דא ויבנהו שבע שנים. ס מוסיף דדכורא וביה אתבני עלמא לחתא. ו מוסיף תתאה דאיהו [ואיהו] אקרי
 זי שנים. ז ובי כיון (אה"ל). ח אינון (אה"ל); ל"ג ואינון שבעת ימים ושבעת ימים. ס נוקבין. י דאת אמר.
 זא ל"ג מן גדולות עד עשו. יכ ל"ג מן עלאין עד עשו. יג וההוא.

בן סורה יוסף

הסולם

מאמר

יוס. אלו שבעולם העליון הם זכרים ואלו שבעולם
 התחתון הן נקבות. אלו הנקבות, דהיינו הנ"ח
 נה"י המחולקים ל"ב כנ"ל, עולם הזה, שהוא
 הנוקבא, הוא עליהם, (כנ"ל אות תרנ"ג) שכתוב,
 רבות בנות עשו חיל. שהם י"ב השבטים,
 שהם עשו חיל, ככתוב, כל הפקודים למחנה
 יהודה וגו' וכן כולם נחרבו מאד, וסוף הכתוב,
 ואת עלית על כלגה, שהנוקבא היא למעלה מכולם.

שבע. כמש"א כי ששת ימים עשה ה' וגו'. ולא
 כתוב בששת, משום שפירושו שששת הימים חג"ח
 נה"י דו"א עשו את השמים וארץ. אף כאן הפירושו,
 שבע השנים בנוהו, שהם בינה. וכתוב, אלה
 תולדות השמים והארץ בהבראם. שפירושו
 באברהם, כי אברהם, שהוא חסד, נקרא שבעת
 ימים ובו נבנה עולם העליון שהוא בינה. והם
 נקראים עולם הזכר. פירושו. כי חסד כולל
 כל ז' ספירות, ומקומו מחזה ולמעלה
 דו"א, ששם סוד ד' רגלי הכסא: חגת"מ, אל
 הבינה שעליהם מלמעלה. וע"כ נחשב
 כאלו הם בונים את הבינה, כי הבינה נסמכת
 עליהם.

תשעד) ואי תימא רבות וכו': שואל, ואם
 תאמר, הכתוב אומר רבות, ותרי
 אינם אלא י"ב ולא יותר, חוץ מחיל הזה
 שעבדו, שכל אחד מהם נחרבה, שזה כבר מרומ
 בהמלות עשו חיל ולמה אומר רבות בנות.
 ומשיב, אלא כמו שכתוב, זעקת סדום ועמורה
 כי רבה, שפירושו כמו גדלה. וכן רבות, פירושו
 גדולות. שהם עליונות וגדולות על כל, ואלו
 נקראות חיות גדולות. עשו חיל, היינו חיל
 ההוא שעשו, שכל שבט ושבת נחרבה מאד כנ"ל.
 והחונים עליהם, שהם יששכר וזבולון על רגל יהודה,
 וכן שמעון וגד על דגל ראובן, וכו', נקראים חיות
 קטנות, המתחברים כאחד עם חיות גדולות

תשעג) כגוונא דא לתתא וכו': כעין זה
 למטה, יש ז' שנים, חג"ח נה"מ,
 המחולקות ל"ב שבטים (כנ"ל אות תס"ה) שהם סוד
 עולם התחתון, דהיינו הנוקבא. וזו סוד, שכתוב
 זי ימים וזי ימים י"ד יום, ושואל, מאחר שאמר
 זי ימים וזי ימים איני יודע שהם י"ד ולמה
 אומר י"ד יום. ומשיב, שאינם אלא להראות את
 עולם העליון ועולם התחתון, שהם שבעת
 ימים ושבעת ימים, כנ"ל, וע"כ מרמז עליהם י"ד

(ספרי דף רמ"ו ע"א)

שהם

ב' בהו עלאין ותתאין, כד"א * לויחן זה יצרת לשחק בו, בגיני כך רבות בנוו עשו י חיל.

תשעה) ועל דא בנות צעדה עלי שור. בנות צעדה, צעדות מבעי ליה. אלא ההוא עין דכתיב לעילא, ומאן איהו, עין משפט, ואיהו קאים עלי עין, ואיהו עין, צעדה, ופסעת למיטל בנות לתקונהא, י והיינו בנות צעדה, ולא בנים, בנות צעדה. אסתכלת לתקונהא, ולא בנים. וימררוהו ורבו, באסתכלותא דרחימו י לגביה, כדכתיב י הסבי עיניך מנגדי שהם ה' הרהיבוני. ועל דא וישטמוהו בעלי חצים.

תשעו) י ותשב באיתן קשתו י דא קשת. י מה קשת. דא ה' בת זוגו. באיתן: תוקפא אלבישת עלי, דלא אחלשת ס חילא, י דהא י' ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא, דאת קיימא דליה, לימינא ולשמאלא. תשעו) ויפזו, מאי ויפזו. אלא י' כדכתיב ה' הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתיב' ותמורתה כלי פז. אתייקרו דרועוי במרגליחא עלאה. מידי אביר יעקב,

מסורת הזהר

א) (תהלים ק"ד) ב"א ש"ו צ"א. ב) [כח"ג] (מ"א ז') לעיל דף רמ"א ציון ג'. ג) (שה"ש ו') ח"ג סד. ת"ז ת"ז בהשמטת קמה. ז"ח ק"א ס"ד ש"ד. ד) נח צ"ה צ"ד. ה) (תהלים י"ס) נח צ"ו צ"א. ו) (איוב כ"ח) לך צ"ח צ"א.

חלוסי גרסאות ה' ל"ג בהו. ג' מוסיף חיל וגו'; ואת עלית על כלנה וכריא [כריא] ב) עומד על שני עשר בקר שלשה סונים צפונה ושלשה וגו' וכתיב והים עליהם מלמעלה היינו ואת עלית על כלנה. ג' ל"ג מן היינו עד ולא בנים וימררוהו. ד' לגבה. ס' מוסיף הרהיבוני וגו'. ו' ל"ג מן דא עד בת. ז' קשתו ל"ג מה קשת (אח"ל). ח' ובת. ט' עלוי ול"ג חילא. י' דא. יא' ידעת; ידענא. יב' כד"א.

הסלם

מאמר

בן סורת יוסף

של הנוקבא, וע"כ נאמר על זה, וימררוהו ורבו. וע"כ אומר, וישטמוהו בעלי חצים, כלומר, שלא היה יכול לסבול. פירושו. כי הנוקבא, בנינה הוא מן השמאל, וע"כ עיניה מטות את הד"א לדינים דשמאל, ולהיותו מבחינת קו אמצעי, אינו יכול לסבול, וגם יוסף שהוא יסודי, היא בחינת קו אמצעי שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, וע"כ גם הוא אינו יכול לסבול חצי האהבה של הנוקבא, שהם התעוררות השמאל.

שהם יהודה ראובן אפרים ורן, שיתחקן בהם המטרוניתא, שהיא הנוקבא, לשטח בהם עליונים ותחתונים, כמ"ש"א, לויחן זה יצרת לשחק בו. לויחן. הוא לשון חיבור, והיינו החיבור דחיות קטנות עם גדולות. משום זה כתוב, רבוה בנות עשו חיל וגו'.

תשעה) ועל דא, בנות צעדה עלי שור: שואל, אומר, בנות צעדה, צועדות היה צריך לומר, לשון רבות כמו בנות, ומשיב, אלא עין הזה שכתוב למעלה דהיינו בן סורת עלי עין, ומי הוא, הוא עין משפט, דהיינו הנוקבא, המקבלת ממספט שהוא ת"ת. והוא, יוסף שהוא יסוד, עומד ומשפיע, עלי עין, שהיא הנוקבא, והיא העין, הצועדת ופוסעת לקחת בנות לתקונה, והיינו בנות צעדה, שהנוקבא צוערת עם בנות, ולא בנים, עם בנות צעדה הנוקבא, שהן ראיות לתקונה, ולא בנים, (כנ"ל אות תשס"ה ע"ש) שאינם ראויים לתקונה. וימררוהו ורבו, על ידי הסתכלות של אהבה אליו, ככתוב, הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני שפרשו (בחקוני זהר דף קמה.) שהן שורפות אותי בשלהבת האהבה שלי, אף כאן לא היה יכול לסבול חצי האהבה (דפרי דף רצ"ו ע"א)

תשעו) ותשב באיתן קשתו: זהו קשת, דהיינו הנוקבא. שואל, מהו שאומר קשתו, היה לו לומר ותשב באיתן קשת. ומשיב, זהו בת זוגו של יוסף, ע"כ אומר קשתו. באיתן, פירושו, שהלבישה אותו כה וגבורה, שלא נחלש כחו מחמת זוגו עמה, כי ידעה, שיוסף לא יטח דרכו במדרגה ההוא, כלומר, שלא יטה מחמת הזוג למדרגת השמאל, למקום הדינים, כי אוח ברית שלו הוא לימין ושמאל ביחד. תשעו) ויפזו מאי ויפזו וכי: שואל מה פירושו של ויפזו. ומשיב, אלא ככתוב, הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתוב, ותמורתה כלי

זאינון תרין סטרין, דאתקיף בהו יעקב. משם רועה אבן ישראל, מתמן אתון
 אהוא אבן יקרא, כדקאמרן. תו, מאינון ג תריסר סטרין. אתון אהוא
 אבן יקרא, דאינון צפון ודרום, ויהיא אטיהבת בינייהו, ואתברכא
 מנייהו, ואתזנא מנהון על ידא דצדיק.

תשעת) ת"ח, ליוסף אתוסף ליה פ ברכה אחרא, כדיא מאל אביך ויעזרך
 וגו, האי קרא קשיא, מאל י אביך, אל אביך יעזרך מבעי ליה. מאי מאל
 אביך ולבתר יעזרך. ואת שדי, ואל שדי מבעי ליה, כמה דכתיב " ואל שדי
 יתן לכם רחמים לפני האיש. ויברכך, יברכך מבעי ליה.

תשעט) אלא אחסין ליה לעילא ותתא. אחסין ליה לעילא, מאל אביך,
 דאיהו אחסנא עלאה, אתר דאקרי שמים. ויעזרך, בגין דלא יחליף האי אתר,
 לאתר אחרא, וסיועא דיליה ליהוי מאתר דא, ולא מאחרא.

תשס) ואת שדי, מהו ואת שדי, אלא, איהו דרגא אחרא תתאה, דהא
 תנינו, בכל אתר את ה', דא שכנתא, כמו י וארא את ה'. את לרבות. ואת
 לאכללא יום בלילה, ולילה ביום, י כדכתיב ואת שדי, דהא מתמן נפקין
 ברכאן לברכא י עלמין.

תשפא) תו, אמאי לא קאמר ואל שדי, דהא ה"נ משמע כדקאמרין,

מסורה הזוהר

(א) (בראשית מ"ג) ז"ת חקה נ' ס"ד שכ"ז. (ב) (ישעיה ו') לעיל קפ"ב צ"ב.

חלוסי גרסאות א תאי. (אה"ל). כ ל"ג יקרא. נ תרין. ד והא. ה אטיהיבת. ז לאתברכא; ו אתברכו
 (ד"א). ז ולאזנא. ח דרגא. ט דרגא (אח"ל). י מוסיף אביך ויעזרך. יא מוסיף
 כדכתיב תו. יב עלמין.

בן סורה יוסף

הכולם

מאמר

צריך לומר, כמ"ש, ואל שדי יתן לכם רחמים
 לפני האיש. ויברכך, יברכך היה צריך לומר.
 תשעט) אלא אחסין ליה וכו': ומשיב, אלא
 שירש למעלה. כדא, ולמטה,
 בנוקא. ירש למעלה, שכתוב, מאל אביך,
 שהוא גחלה העליונה, המקום שנקרא שמים.
 דהיינו ז"א. שיעקב היה מרכבה לו. ויעזרך, היינו
 שלא יחליף מקום זה במקום אחר, ועורתו
 תהיה ממקום זה ולא מאחר.

תשס) ואת שדי: מהו ואת שדי, היה צריך לומר
 אל שדי, כמו שהקשה לעיל, אלא היא
 מדרגה אחרת תחתונה. כי למדנו, בכל מקום,
 את ה', זו היא השכינה. כמו וארא את ה', את
 לרבות השכינה. ואת עם ו', הרומז לרא, הוא
 לכלול יום שהוא ז"א בלילה, שהיא הנוקבא, ולילה
 ביום, ככתוב, ואת שדי, עם ו', כי משם,
 יוצאות ברכות לעולם.

תשפא) תו, אמאי לא קאמר וכו': עוד, יש
 לרש, למה אינו אומר ואל שדי

שחרי

פז. אף כאן ויפוזו פירוש, לשון פז ויקר.
 כי נתיקרו זרועי ידיו במרגליות העליונה,
 שהיא הנוקבא העליונה שמחה ולמעלה, מתוך
 שקבל השפע מוזוג שלה. וקבל זה, מירי אביר
 יעקב, מאלו ב' הצודים, קו ימין וקו שמאל,
 שיעקב נתחזק בהם. משם רועה אבן ישראל,
 משם ניוון אותה אבן היקרה, שהיא הנוקבא.
 כמו שאמרנו, ועוד יש לרש, מאלו י"ב צדדים
 ניוון אותה אבן היקרה, שהם צפון ודרום,
 שהם ידי יעקב, כי יש חג"ח גה"י בצפון וחג"ח גה"י
 בדרום, שהם י"ב. והיא, הנוקבא, ניתנת ביניהם
 ומתברכת מהם, וניזונת מהם על ידי צדיק
 ההוא, שהוא יוסף.

תשעת) ת"ח לחסף אתוסף וכו': בוא וראה
 שנתוסף ליוסף ברכה אחרת.
 כמ"ש מאל אביך ויעזרך ואת שדי ויברכך.
 מקרא זה קשה. שאומר, מאל אביך, אל אביך
 יעזרך, היה צריך לומר, מהו שאומר, מאל
 אביך, ואח"כ יעזרך. ואת שדי, ואל שדי, היה
 (והיינו דף רמ"ו ע"א)

דכתיב ואל שדי יתן לכם רחמים, כלא אתר חד הוא, אמאי שבק ל' וכתב ת' אלא רזא איהו, דכד אינון שבילין נפקין מעילא, * כללא דאורייתא, אחסי שמים, ה כד"א א את השמים, כללא דכ"ב אתוון. ומהכא נפקי לתורה שבע"י דאקרי ארץ, כדקאמרינן ואת הארץ, כללא דכ"ב אתוון. ושמינ כ כליל כלא כחדא, וכדין מתעטרא סיהרא בכלא, ויתבא באשלמותא, וברכאן נגדין כדין מתמן, ועל דא ואת שדי.

תשפב) ויברכך, בגין דיהא ג ליה קיום ד תדיר ויחיר, דהא בכל אתר דאית ביה ה וא"ו, תוספת אית ליה, וקיומא. עד כאן כלל, ולבתר י עביד פרט, דכתיב ה ברכות שמים וגו'.

תשפג) ברכות אביך גברו על ברכות ה הורי. ברכות אביך גברו ודאי, י דהא יעקב אחסין שבחא דכלא, יתיר מאבהן, דהא הוא שלים הוה בכלא. וכלא ירב ליה ליוסף, מיט. בגין דהכי אתחזי, דהא צדיק יא כלא גטיל, ואחסין כלא כחדא, וכל ברכאן ביה שריין. הוא אריק ברכאן מרישא לעילא,

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') כ"א רס"ח צ"א. (ב) כ"ב קמ"ה צ"א.

חלופי גרסאות א כדכתיב. ב כלא כליל. ג לה. ד ל"ג חזיר. ה ויה. ו קיומא. ז ל"ג עביר. ח ברכות אביך ול"ג ברכות שמים וגו'. ט ל"ג הורי ברכות אביך. י ל"ג דהא יעקב. יא גטיל כלא.

מאמר

הסולם

בן פורח יוסף

וקיום. עד כאן כלל. ואח"כ מפרט, שכתוב, ברכות שמים וגו'. פירוש, כי עד כאן הברכות מז"א ומנוקבא מרומזים בדרך כלל, דהיינו מאל אביך רומז על ז"א, ואת שדי רומז על הנוקבא, כנ"ל. ואח"כ מפרט, שכתוב ברכות שמים מעל, שהוא לז"א, וברכות תהום וגו' שהיא לנוקבא.

שהרי באל שדי משמע גם כן כמו שאמרנו, שטוב על הנוקבא, כי הנוקבא נקראת ג"כ אל שדי, שכתוב, ואל שדי יתן לכם רחמים. והכל מקום אחד הוא, שאל שדי טוב ג"כ על הנוקבא כמו ואת שדי, ואם כן למה עזב ל' מואל, וכתב במקומה ת', דהיינו ואת. היה לו לכתוב ואל שדי, ומשיב, אלא הוא סוד, כי כששבילים הללו יוצאים מלמעלה, דהיינו כ"ב האותיות, שכל השלמות באה על יריהם, שהם כלל התורה דהיינו כל השפע שבז"א, יורש אותם שמים, שהוא ז"א, כמש"א, את השמים, אשר א"ת הוא כלל כל הכ"ב אותיות, מן א' עד ת', ומכאן יוצאות לתורה שבעל פה, שנקראת ארץ, דהיינו הנוקבא, כמו שאנו אומרים, ואת הארץ, אשר וא"ה, הוא כלל כ"ב אותיות שלוקח: אותם הנוקבא, ומתחילה, ושמים. שהוא ז"א, כולל אותן הכל כאחד, ואז מתעטרת הלבנה, שהיא הנוקבא, בכולן, דהיינו שמקבלתן מז"א, ויושבת בכל השלמות, והברכות נמשכות אז משם, ועל זה אומר הכתוב וא"ת שדי, דהיינו להורות על השלמות הגדולה של כללות כ"ב אותיות שבנוקבא, שמשם כל הברכות כמבואר.

תשפג) ברכות אביך גברו על ונ"י: ברכות אביך שהוא יעקב דהיינו קו אמצעי, גברו ודאי על ברכות אברהם ויצחק, כי יעקב ירש שבח כולם יותר מן האבות, כי הוא היה שלם בכל. פירוש, כי אין שלמות לבי הקוין ימין ושמאל, שהם אברהם ויצחק, עד שבא קו אמצעי, שהוא יעקב ומכריע ביניהם, ובשביל זה, הוא יורש כל המוחין שבב' קוין ימין ושמאל, (כנ"ל דף רמ"ה ד"ה ת"ח) ומבחינה זו נמצא שברכות קו אמצעי גברו על ברכות ב' הקוין ימין ושמאל, כי משלימם וגם יורש אותם.

תשפב) ויברכך, בגין וכו': וע"כ כתוב ויברכך, עם ו', כמו ששואל לשיל (אח תשע"ח) כדי שיהיה קיום יותר לברכות, ולתמיד, כי בכל מקום שיש בו ו', רומזה, שיש בו תוספת (ושו"י דף רמ"ז ע"א) דף רמ"ז ע"ב)

וכלא יהיב וכו': והכל נתן ליוסף. מהו הטעם. משום שכך ראוי להיות, כי הצדיק, שהוא יסוד, דהיינו יוסף, לוקח הכל ויורש הכל יחד, דהיינו שמקבל מכל הספירות דז"א כחד, וכל חברות שורות בו, הוא ממשיך הברכות מן

כל שייפי גופא כלהו ^ה אתתקנו, לארקא ביה ברכאן, וכדין ^י אתעביד : נהר דנפיק מעדן.

תשפד) ^ד מאי מעדן. אלא, בכל שעתא דכל שייפין יתבין בקשורא חדא, אינון בעדונא דתיאובתא מרישא לעילא ^ה ולתתא, וכלהו מעדונא ותיאובתא דלהון, מריקין ביה, ואתעביד נהר דנגיד ונפיק ^י מעדן ודאי. תו מעדן מחכמה עלאה, נגיד כלא ^ז לאתמשכא, ועביד ^ח נהרא, ואתמשכא עד דמטי להאי דרגא, וכדין כלא בברכאן, וכלא חד.

תשפה) עד תאות גבעות עולם, ^ט תיאובתא דאינון גבעות עולם. ^י ומאי נינהו. ^{יא} תרי נוקבי, חד לעילא, וחד לתתא, דכל חד אקרי עולם. ותיאובא דכל שייפי גופא, ^{יב} באינון תרין אמהן. תיאובתא לינקא ^{יג} מאמא עלאה. תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה. ותיאובתא דכלא חד, בגין כך ^{יד} כלהו, תהיינה לראש יוסף וגו', לאתברכא ההוא דרגא דצדיק, ולנטלא כלא, כדקא חזי.

תשפו) זכאין אינון דאקרון צדיקים, דהא צדיק לא אקרי, אלא מאן דנטיר האי דרגא, האי ^{טו} את קיימא קדישא. ^{טז} זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ^{יז} נפקו מן מערתא, אמר ר' שמעון, כל חד וחד לימא מלה, וניהך בארחא. תשפז) פתח ר' אלעזר ^{יח} קרא אבתריה, ^{יט} בנימין זאב יטרף וגו'.

מסורת הזוהר

(א) ויצא קכ"ג צ"א.

חלופי גרסאות א' אהתנון: אהקנו. ב עביד. ג נהר דנגיר ונסק (אה"ל). ד ל"ג מאי מעדן; מהו מעדן (ר"א). ה לפתח. ו ל"ג מעדן. ז לאתמשכא. ח נהר. ט מוסיף האי עד תיאובתא. י ומאן. יא חרין. יב מוסיף הוי באינון (אה"ל). יג מעלמא. יד מוסיף כלהו כדקא חזי. טו אות קדישא את קיימא. טז זכאי. יז מוסיף ועיד קיימא מלא נפקו. יח ואמר ול"ג קרא אבתריה.

הסולם

מאמר

הראש, מגיד ר"א למעלה, וכל אברי הגוף כולם, דו"א, דהיינו חנ"ת נה"י. מתחקנים להשפיע בו, ביסוד, הכרכות, ואז נעשה היסוד, נהר יוצא מעדן.

תשפד) מאי מעדן: שואל, מה פירושו של המלה מעדן. ואמר, אלא בכל שעה שכל

האברים הם בקשר אחד, והם בתענוג החשוקה מן שפע הראש למעלה, ומלמטה, וכולם משפיעים בו, ביסוד, מן הענג והחשוקה שלהם, הוא נעשה ודאי, נהר הנמשך ויוצא מעדן. כי עדן, פירושו עידון וענג. עוד יש למרש. מעדן,

היינו מחכמה עליונה הנקראת עדן, נוזל הכל להמשך ולהעשות נהר, ונמשך עד שמגיע למדרגת ההיא, דהיינו יסוד, ואז הכל הם בברכות, דהיינו כל הספירות רז"א ותכל אחד. תשפה) עד תאות גבעות עולם: היינו, החשוקה לאלו גבעות עולם. ומי חן. הן

(טווי דף רמ"ז ע"ב)

בן פורת יוסף

ב' נוקבין, אחת למעלה, בינה, ואחת למטה, נוקבא דו"א, שכל אחת עולם נקראת. ותשוקת כל אברי הגוף, שהם כל הספירות ז"א, כאלו שתי אכות, שיש להם תשוקה לינק מאמא העליונה. שהיא בינה, ותשוקה להתקשר באמא תחתונה, שהיא הנוקבא, ותשוקת כולן אחת היא, משום זה כולן תהיינה לראש יוסף, שהוא יסוד. שתתברך מדרגה ההיא דצדיק, שהיא יסוד. שיקח הכל כראוי.

תשפו) זכאין אינון וכו': אשרי הם הנקראים צדיקים, כי לא נקרא צדיק, אלא מי ששומר אותה מדרגה של אות ברית קדש הוזה, אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא. יצאו מן המערה. (הנ"ל באות תש"ל) אמר ר' שמעון כל אחד ואחד יאמר דבר ונלך בדרך.

מאמר בנימין זאב יטרף

תשפז) פתח ר' אלעזר וכו': פ"א הכתוב שלאחריו

בנימין זאב יטרף, א זאב אמאי. אלא בגין דהכי אתרשים בכרטייא, דהא כל כ חיוון רברבין י זעירין רשימין תמן, כמה דכתיב * חיות קטנות עם גדולות. וכרטייא דעבד שלמה, הכי אתרשים. כגוונא דלעילא.

תשפח) ד תו זאב יטרף, דהא מזבח בחולקיה הוה. ומזבח איהו זאב. דאי תימא בנימין איהו זאב, לאו הכי, אלא מזבח כ דהוה בחולקיה, הוא זאב, ו דהוה אכיל בשרא כל יומא, ובנימין הוה זן ליה, בגין דהא בחולקיה הוה, כביכול איהו מפרנס וזן להאי זאב. תו זאב יטרף, זאב יזון. ומאן איהו, י אילין מארי דבכו, דאינון כ קיימי לעילא לקטרגא, וכלהו כ אתהנו י ואתתקנו יא מקרבנא, ומתערי אתערותא לעילא.

תשפט) בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. מאי בבקר יאכל עד. אלא בצפרא, דאברהם אתער בעלמא, ושעתא דרעוא אשתכח, קרבנא י עביד אתערותא ונייחא וסלקא עד ע"ד, ההוא אתר, י דכתיב י ושבת עד ה' אלהיך.

תשצ) תו בבקר, י מאי בבקר, דא אברהם כדקאמרן, דכתיב י וישכם אברהם בבקר, כו בזמנא דרעוא אשתכח, בההיא שעתא לא הוה אכיל קרבנא כו אחרא, ומאן י הוה אכיל, ההוא אתר דאקרי ע"ד, י ואיהו כרטייא עלאה, דאיהו עדי עד, כדכתיב י עדי עד וגו'.

מסורת תהור

א) (תהלים ק"ד) כ"ב פ"ג צ"ד. ב) (דברים ל') ח"ב קפח: ג) (בראשית כ"ב) ויצא קפ"ה צ"א. תקיח קי"ד ט"א ש"ה.

חלוסי גרסאות א אמאי זאב. ב חילין. ג זועירין. ד תיח. ה ליג דהות. ו דאכיל וליג דהות. ז אלא. ח קיימין. ט אהנן. י ליג ואתתקנו. יא לאקרבא. יב אהעביר. יג מוסיף דכתיב בית. יד מאן בקר. טו דומנא. טז ליג אחרא. יז הוא. יח ליג מן ואיהו עד כדכתיב. יט לעדי י לעדי עד ולנצח נצחים (אתיל).

הסולם

בנימין זאב יטרף

המלאכים, בעלי השנאה העומדים למעלה לקטרג על ישראל, וכולם נהנין ופחתקנים מן הקרבנות ומתעוררים התעוררות של מעלה. נמצא שבנימין שברשותו המזבח, הוא מיון לביקסריגים הללו המכונים זאב והוא כדי שלא יקטרגו על ישראל (כנ"ל נח דף פ"ו ד"ה ת"ח)

תשפט) בבוקר יאכל עד ולערב וגו': שואל מהו בבוקר יאכל עד. ומשיב, אלא בבוקר, שאברהם, שהוא חסד, נתעורר בעולם, ושעת רצון נמצאת, הקרבן עושה התעוררות ונחת, ועולה עד עד, לאותו מקום שכתוב, ושבת עד ה' אלקיך, שהוא ז"א, מבחינת מחזה שלו ולמעלה.

תשצ) תו בבקר וכו': עוד יש לפרש בבקר, מהו בקר, זה אברהם כמו שאמרנו, שהוא חסד, שכתוב, וישכם אברהם בבקר, בזמן שרצון נמצא, בשעה החיא לא היה אוכל אחר

את

מאמר

שלאחריו. בנימין זאב יטרף וגו'. שואל, בנימין זאב יטרף, למה נקרא זאב, ומשיב, אלא משום שכן נרשם בכסא שהוא הנוקבא, בצורת זאב, כי כל חיות קטנות וגדולות נרשמים שם בכסא, כמו שכתוב, חיות קטנות עם גדולות. (כנ"ל באות תשע"ד) והכסא שעשה שלמה, נרשם ג"כ כך, כעין הכסא של מעלה.

תשפח) תו זאב יטרף: עוד יש לפרש זאב יטרף, כי המזבח בחלקו של בנימין היה, והמזבח הוא זאב. ואם תאמר שבנימין הוא זאב, אינו כן, אלא המזבח שהיה בחלקו הוא זאב, משום שהיה אוכל בשר כל יום, דהיינו הקרבנות שהיו מקריבים עליו, ובנימין היה מיון אותו, בקרבנות, משום שהיה בחלקו, היה נחשב כביכול, שהוא מפרנס וזן לזאב הזה. ויטרף, פרושו יזון, ושיעור הכתוב, בנימין זאב יטרף, שבנימין יזון הוא, שהוא המזבח, עוד יש לפרש זאב יטרף, זאב יזון, ומי הוא הזאב, אלו הם (דוסי דף רמיו ע"ב)

תשצא) זומן אכילה, א בצפרא דעיד ז הוא, והאי עד, ז לעילא,
: דכתיב * בטחו ביי עדי עד. ובבקר, היינו ז קרבן ליי, ודאי. יאכל
עד, ולא אחרא.

תשצב) תננא סליק, ואתערותא דרחימו קשיר, ואתער לעילא
ז וקיימא דא לקבל דא, * ונורא דליק, ואנהיר בהאי אתערותא
דלתתא. וכהנא אתער, וליואי משבחן, ואחזיין חידו, וכדין חמרא
אתנסך, לאתקשרא במיא, וחמרא נהיר ואחזי ז חידו, בגיני כך, חמרא
טב ז לתתא, לאחזאה חידו, לחמרא אחרא זא דלעילא, וכלא אתער,
לאתקשרא שמאלא בימינא.

תשצג) ולחם דאיהו סלת, מלכותא דאתער ז אתערותא, נקטין
ז לה שמאלא בימינא, ז ומקשרי טו לה טו בגופא, וכדין נגיד משחא
עלאה, ולקטא ליה, על ידא דצדיק. ועיד ז בעי למעבד אתערותא
דסלת במשחא, ואתקשר כלא כחדא, וכדין עדונא ז ונייחין ז דיחודא
חד, ולקטין עדונא ונייחא דיחודא, כל אינון כתרין, ואתקשר דא בדא,
ואתנהיר סיהרא, ואתקשרא בשמשא, ז ויתב כלא בעדונא.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה כ"ז ח"ב כב.

חלופי גרסאות א צפרא. ז הוא עדי וליג והאי עד; הוא עד וליג האי; ודאי הוא עדי עד; הוא ודאי (אה"ל);
זג הוא (אה"ל). ז מוסיף היג לעילא. ז מוסיף הכי אחקרי דכתיב. ז מוסיף קרבן לעילא.
ז והאי, ז וקיומא. ז ושרגא. ז חיוו. ז לתתא. זא לזג דלעילא. זב אחסרוסתא. זג ליה. זד ומתקשר
(אה"ל). טו ליה; זג לה (ר"א). טו לגוסא. ז בעיא. זח ונייחא. זט ויחודא (אה"ל). כ וירכיב.

בנימין זאב יטרף

הסולם

מאמר

בין ז"א ונוקביה, ועומדים זה כנגד זה, דהיינו
פנים בפנים, והגר, שהוא הנוקבא, דולק ומאיר
ע"י התעוררות שלמטה הזו, דהיינו שמקבלת
השפע מן ז"א. והכהן נתעורר והלויים משבחים
ומראים שמחה, ואז מתנסך היין שהוא מצד
שמאל ונבורה, להתקשר במים, שהוא ימין וחסד,
והיין מאיר ומראה שמחה. כי כשהנבורות
מתלכשות בחסדים נקראות הנבורות יין המשמח.
משום זה צריכים להביא יין טוב למטה, כדי
להראות שמחה ליין אחר שמלמעלה והכל
מתעוררים לקשר השמאל בימין.

תשצג) ולחם דאיהו סלת וכו': והלחם שהיא
סולת, היא המלכות, דהיינו
הנוקבא, שהתעוררות שלמטה העירה אותה, כי
הנוקבא מכונה לחם, בסו"ה, כי אם הלחם אשר הוא
אוכל, לוקחים אותה שמאל בימין, ומקשרים
אותה בגוף, דהיינו כז"א המכונה גוף, ואז נמשך
שמן העליון, מו"א, ומקבלת אותו על ידי
הצדיק, שהוא יסוד דו"א, וע"כ צריכים לעשות
התעוררות של מטה עם סולת בשמן. ונקשר
הכל

את הקרבן, ומי היה אוכל. אותו המקום
שנקרא עד היה אוכל. והוא כסא העליון, שהוא
חג"ה, שמחזה ולמעלה דו"א, שהם כסא אל הבינה.
שהוא עדי עד, ככתוב עדי עד וגר'. ואכילה,
פירושו וזוג, כמ"ש לפנינו.

תשצא) זומן אכילה וכו': זומן אכילה הוא
בבוקר של עד. דהיינו זמן שליטה
החסד דו"א. ועד הזה הוא למעלה מחזה
דו"א ששם כולו חסדים, שכתוב בטחו בה' עדי
עד. משמע שעדי, הוא מקום גבוה למעלה, ובבקר,
שהוא זמן שליטה החסד דו"א, הוא קרבן לה' ודאי,
שהנוקבא הנקראת קרבן מתיחדת אז עם ה', וע"כ
יאכל עד, שהוא ז"א, וימין, שהוא חסד, ולא מדרגה
אחרת.

תשצב) תננא סליק וכו': ומפרש סדר הזווג
הנעשה ע"י הקרבן, ואומר, עשן
הקרבן עולה, שהוא ההתעוררות מלמטה,
והתעוררות האהבה נקשרת ומתעוררת למעלה
(רמ"ז דף רמ"ז ע"ב ז') דף רמ"ה ע"א

תשצד) וכדין קרבן ליי, ולא לאחרא, ועל דא, בבקר יאכל עד, ולא לאחרא. ב יאכל עד, ויתעדן ויתקשר בקשוריה ב בקדמיא, אימתי, בבקר. דבעי לאתברא שמא קדישא בקדמיא, ולבתר יתברכו אחרנין.

תשצה) ועל דא, אסיר ליה לבינ לברכא לחבריה בצפרא, עד ו דיברך לקביה, דאיהו בעי לאתברא ו ברישא, והיינו בבקר יאכל עד. מ ולבתר יתברכו אחרנין, ו לערב יחלק שלל. דהא י קרבנות דהוה יא ברישא, כלא אתקרב לקביה, ואתערותא סלקא תמן. וכגין י דהא יג הוא י אתברך, ו הוה מקשר מ קשרין לכל שאר חילין עלאין, ו מפליג לון ברכאן, ו לכל חד וחד כדקא ו חזי ויאוח ליה, ו ומתבסמן כ עלמין, ו ואתברכאן עלאין ותתאין.

תשצו) והיינו רזא דכתיב, * אכלתי יערי עם דבשי וגו', בקדמיא, ו לבתר פליג ו לכלהו, ו אמר אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אריק ברכאן כ לכלהו, ו ומפליג לון, ו לכל חד וחד כדקא חזי ליה, ועל דא ולערב יחלק שלל. כ דהא שמא קדישא כ יתברך בקדמיא, והשתא פליג ברכאן לכלהו עלמין. דלא תימא דקרבנא מתקריב לון, ולא ל לשום חילא אחרא, אלא כלא מתקרב לקביה, והוא אריק ברכאן, ומפליג ברכאן לכלהו עלמין, ובג"כ קרבן ליי, ולא לאחרא.

מסורת הזתר

(א) (שה"ש ח') לעיל דף קצ"ח ציון א'.

חלופי גרסאות א מוסיף עד יאכל עד ויתעדן (אח"ל). ב ליי עד. ג ליי ויתעדן. ד ליי ויתקשר (אח"ל). ה בקדמיא; כרבקדמיא. ו לא יברך וליג דיברך לקביה. ז ברישא ולבתר יתברכו אחרנין. ח ליי ולבתר יתברכו אחרנין. ט מוסיף והיינו ולערב (אח"ל). י קרבנא. יא ברמשא. יב דתחא (אח"ל). יג הוה (אח"ל). יד יתברך. טו הוא. טז קשרים; לכל קשרין עלאין (אח"ל). יז וסליג. יח פל. יט יאוח וחזי. כ ומתבסמן עלאין ותתאין (אח"ל). כא עלאין. כב ומתברכאן. כג ולבתר. כד מוסיף לכלהו עלמין. כה מוסיף לכלהו עלמין (אח"ל). כו וסליג. כז כל. כח ועיד וליג דהא (אח"ל). כט אתברך. ל שום מלה (אח"ל).

מאמר

הסולם

בנימין זאב ישרף

הכל יחד, ואז נמצא עדון ונחת של יחד האחד, והעידון והנחת של היחוד מקבלים כל אלו הכתרים. שהם הספירות של הנוקבא, ונקשרים זה בזה, ז"א בנוקביה, והלבנה שהיא הנוקבא מאירה, ונקשרת בשמש, והכל יושבים בעדון. תשצד) וכדין קרבן וכו': ואז הוא קרבן לה, שהנוקבא מתקרבת לה, ולא לאחרא, וע"כ, בבקר יאכל עד, שהוא ז"א הנקרא עד כנ"ל, ולא לאחרא, ושיעור הכתוב, יאכל עד, שהוא ז"א, ויתעדן בחיבורו בתחילה, מתי זה, בבקר, שאז שולטים התפדים, שהשם הקדוש צריך להתברך מתחילה, ואח"כ יתברכו אחרים, והיינו ולערב יחלק שלל כמ"ש לפנינו.

מטרם שיברך להקב"ה, כי הוא צריך להתברך מתחילה, והיינו בבוקר יאכל עד, שהוא ז"א, ואחר כך יתברכו אחרים, והיינו, ולערב יחלק שלל, כי הקרבנות שהיה בתחילה הכל נקרב אל הקב"ה, וההתעוררות שמלמטה עלתה שם, ומשום שהוא נתברך היה מקשר קשרים לכל שאר צבאות העליונים, ומחלק להם ברכות לכל אחד ואחד כראוי לו ונמתקים העולמות, ומתברכים העליונים ותחתונים.

תשצו) והיינו רזא וכו': והיינו הסוד שכתוב, אכלתי יערי עם דבשי, מתחילת, ולאח"כ מחלק לכולם, ואמר, אכלו רעים שתו ושכרו דודים, שהשפיע ברכות לכולם ומחלק להם לכל אחד ואחד כראוי לו, ועל כן ולערב יחלק שלל, כי השם הקדוש נתברך

תשצה) ועל דא אסיר וכו': ועל כן אסור לו לאדם לברך לחבירו בבוקר

(דברי דף רמ"ה ע"א)

תשצז) אמר ר"ש, ברי, שפיר קא אמרת. תו אתערותא אחרא דקרבנא, כלא כ בגין : לאמשכא ברכאן, ולא תערא ברכאן, ייתברכון כלהו עלמין. בקדמיתא קרבן ליי, ולא לאחרא, השתא תקריבו נת קרבנכם, דיתקשרון כלהו עלמין : כחדא, ויתחברון ויתברכון עלאי תתאי.

תשצח) פתח רבי אבא, ואמר קרא אבתריה, " כל אלה שבטי ישראל שנים עשר ו וגו', כל אלה שבטי ישראל, ו אלה שבטי ישראל מבעי ליה, מאי כל אלה. (ב) אלא, ו לאחברא לון, באתר דכל ברכאן מריקין : תמן. שנים עשר. שנים עשר ודאי, קשרין דתקוני מטרוניתא, ו ואיהי אתחברת בהדייהו, הה"ד שנים עשר. וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, דהא באתר דא, ד דבור שריא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) לעיל דף ר"ו ציון א'.

(ב) כ"ל א"ל"ה בניי אלהים.

חלוסי גרסאות ח בקרבנא. כ ל"ג בנין. ג לפשרי. ד כחד. ה מוסיף וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם וגו'. ו ל"ג אלה. ז לפתח; לאחבר. ח מתמן. ט והיא; ואתחברת ול"ג ואיהו. י דכורא (אח"ל).

בנימין זאב יטרף

הסולם

מאמר

תימא דקרבנא מתקריב לון שהתעוררות שלמטה מקרבן אינו אל העולמות המקבלים מנוקבא. ורא לשום חילא אחרא. דהיינו לשום כח מצד שמאל, אלא כרא מתקרב לקב"ה. נמצא שאפילו ההתעוררות שלמטה צריך להיות רק לבחינת קרבן לה', שתכלול הנוקבא בז"א, ור"ש מוסיף עליו שהתעוררות שלמטה אפשר להיות בשביל העולמות המקבלים מנוקבא, אלא בקדמיתא קרבן דה', ולא לאחרא, ואח"כ ממשיכים לעולמות.

תחילתו, ועתה מחלק ברכות לכל העולמות. ואל תאמר שהקרבן נקרב להם ולא לשום כח אחר, אלא הכל נקרב להקב"ה, והוא משפיע ברכות ומחלק ברכות לכל העולמות. ומשום זה, קרבן לה' ולא למדרגה אחרת. תשצז) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בני יפה אתה אומר. עוד, יש התעוררות אחרת של הקרבן, שכולו הוא להמשיך ברכות ולעורר ברכות שיחברכו כל העולמות, אלא מתחילה קרבן לה', דהיינו לקרב הנוקבא למדרגת ז"א, ולא לאחר, ועתה, אחר שנעשה חיחוד בז"א, תקריבו את קרבנכם. דהיינו שיתקשרו כל העולמות יחד, ויתחברו ויתברכו עליונים ותחתונים.

מאמר וזאת אשר דבר להם אביהם

תשצח) פתח ר' אבא וכו': פתח ר"א ואמר המקרא שלאחריו, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו', שואל, כל אלה שבטי ישראל, היה צריך לומר אלה שבטי ישראל, מהו כל אלה. ומשיב, אלא לחבר אותם, את השבטים, במקום שכל הכרכות יוצאות משם, דהיינו בנוקבא. וע"כ אומר כל אלה, שנים עשר, ודאי הם שנים עשר קשרים של תקוני המטרוניתא, שהיא הנוקבא, והיא עצמה נתחברה עמהם, בסו"ה והים עליהם מלמעלה, וזוהו שכתוב, שנים עשר, וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם. כי הנוקבא מכונה זאת, (כנ"ל) דף ר"ו אוה תרנ"ד) ונתחברה עם שנים עשר השבטים, כי במקום הזה, דהיינו בנוקבא, שורה חדיבור

פירוש, כי הנוקבא ח"ס שמאל, שתחכמה שלה בלי חסדים, ואז נמשכים ממנה דינים, כי אין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים. והתחתונים שבג' עולמות בי"ע מקבלים מן הנוקבא, וזו"ה בבקר יאכל עד, שמתחילה צריכים לזווג הנוקבא בז"א ואז נכללת הנוקבא בימין שהוא חסדים, והיא קרבן לה', לימין ולא לאחרא, ולא לשמאל, אלא אחר שנכללה הנוקבא בימין, יכולה להאיר לתחתונים מהארתה, וז"ס ולערב יחלק שלל, שמשפעת לכל העולמות, וההפרש מ' אלעזר לר' שמעון הוא, כי ר"א אמר דרא (רמ"י דף ר"ה ע"א)

תשצט) תו אשר דבר, הכא קשרא חד, לאתחברא מתתא א לעילא ו מעילא לתתא. מתתא, באלין תריסר שבטין, וזאת, ג אתחברא בהדייהו אשר דבר, הא חבורא דכר ונוקבא, קשורא ד לתרין סטרין, מתתא ומעילא, לסוף קשר לון באתר דלעילא, דכר ונוקבא ס כחדא. ההיז איש אשר כברכתו וגו'. מאי כברכתו. אלא כברכתו בת זוגו. איש אשר כברכתו תרווייהו כחדא.

תת) פתח ואמר, " יברכך יי מציון וראה בטוב ירושלם וגו'. יברכך יי מציון, דמניה נפקין ברכאן, לאשקאה ו לגינתא, והוא כליד כל ברכאן ויהיב ס לה, ס ולבתר וראה בטוב ירושלם. י לאחזאה דכל ברכאן אתיין מדכר ונוקבא. כגוונא דא ב יברכך יי וישמרך. יברכך יי מדכורא. וישמרך מנוקבא. יברכך יי מזכור. וישמרך משמור. וכלא חד יא מלה, י בגין י דמתרווייהו נפקין ברכאן י לעלמין. ועל דא, סו איש * אשר כברכתו ברך אותם.

מסורת הזהר

(א) (תהלים קל"ד) ח"ג יג. קינו: קיח. (ב) (במדבר ו') ח"ג קמו. רמו: רעא:

חלוסי גרסאות א ומעילא מתתא באלין (אה"ל). ב ליג ומעילא לתתא. ג הא חבורא. ד בתרין (אה"ל). ס ליג כחדא. ו ליג וגו'. ז לגופא. ח ליה. ט לבתרי. י לאשלמא; י לאחזאה; מוסיף דא שלמה לאחזאה (אה"ל). יא ליג מלה. יב ליג בנין. יג דמנית. יד לעלמא. טו ליג איש.

מאמר

הפועלם

וזאת אשר דבר להם אביהם

לה. ואח"כ וראה בטוב ירושלים. להראות שכל הברכות באות מדכר ונוקבא. כעין זה. יברכך ה' וישמרך. אשר. יברכך ה', פירושו מן הדכר, וישמרך פירושו מן הנוקבא, כי השמירה נמשכת מנוקבא. יברכך ה', מזכור שהוא ז"א, וישמרך, משמור שהוא הנוקבא. והכל דבר אחד הוא, כי משניהם הברכות יוצאות לעולם. ועל כן איש אשר כברכתו ברך אותם.

הדבור. כי ז"א נקרא קול והנוקבא דבור. (כנ"ל דף רמ"ה אות תסס"ט).

תשצט) תו, אשר דבר: עוד יש לפרש, אשר דבר, שכאן קשר אחד, לחבר ממטה למעלה וממעלה למטה, ומפרש, ממטה למעלה הוא באלו י"ב השבטים, שנאמר כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. וממעלה למטה הוא, וזאת שהיא הנוקבא, שנתחברה עמהם מלמעלה. אשר דבר, הרי החבור של דכר ונוקבא, כי אין דבור בלי קול שהוא ז"א, קשור לשני צדדים, ממטה, שה"ס י"ב, ומלמעלה, שה"ס וזאת. ולסוף קשר אותם במקום העליון, דהיינו בזו"ן שמחזה ולמעלה, ששם דכר ונוקבא יחד, שהנוקבא כלולה בז"א, בסוד החסדים שבו, זהו שכתוב איש אשר כברכתו וגו', שואל מהו כברכתו. ומשיב, אלא כברכתו הוא בת זוגו. דהיינו הנוקבא הנקראת ברכה. איש אשר כברכתו, חיינו שניהם כאחד. שז"א ונוקבא כלולים יחד כנ"ל.

פירוש ב' בחינות הן בנוקבא, שהן סנימיות וחיצוניות, החיצוניות היא בחינתה עצמה, והפנימיות הוא מה שמקבלת מז"א. וע"כ יש לה ג"כ ב' בחי' יסוד, הפנימי נקרא ציון, וחוא בחינת זכר שביסודה, ויסוד החיצוני נקרא ירושלים, והוא בחינת נוקבא שביסודה. וז"ש, מציון, דמניה נפקין ברכאן וכר' כי כל הברכות מפנימיות היסוד באות, דהיינו להיותן מבחינת ז"א, ולבתר, וראה בטוב ירושלם שאחר שהפנימי השפיע ליסוד החיצוני, שנקרא ירושלים, נאמר, וראה בטוב ירושלים. וז"ש, ועל דא איש אשר כברכתו ברך אותם, כי יש מהשבטים שהיו נמשכים מפנימיות הנוקבא, ויש שנמשכים מחיצוניות הנוקבא, וברך לכל אחד כראוי לו.

תת) פתח ואמר יברכך וגו': סו"א יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים וגו'. יברכך ה' מציון, כי ממנו יוצאות ברכות להשקות את הגן, והוא כולל כל הברכות ונותן (דמרי דף רמיה ע"א י) דף רמיה ע"ב)

תתא) ר' יהודה פתח ^ה קרא ואמר, * ויכל יעקב לצוות את בניו וגו'. ויכל יעקב לצוות את בניו, לצוות, לברך מבעי ליה. י אלא דפקיד לון לגבי שכינתא, י לאתקשרא י בהדה. תו, דפקיד לון על עסקי ^ה מערתא, י דהיא י קריבא לג"ע, דתמן ^ה הוא אדם הראשון קבור.

תתב) ת"ת, ההוא אתר אקרי קרית ארבע. מ"ט. בגין דתמן אתקברו ארבע זוגות: אדם וחוה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. הא קושיא הכא, דתנינן, אבהן אינון רתיכא קדישא, ורתיכא לאו פחות מארבע, ותנינן קב"ה ^ה אחכר למלכא דוד כהדייהו, ואתעבידו רתיכא שלימתא, הה"ד, י אבן מאסו הבונים וגו'. דוד מלכא אתחבר למהוי רתיכא שלימתא בהדייהו. אי הכי דוד בעיא י לאתקברא בגו אבהן, ויהוי קרית ארבע בהדיה, מ"ט לא אתקבר בהדייהו.

תתג) אלא, דוד מלכא אתר מתתקן הוה ליה כדקא יאות, ומאן הוא. ציון, לאתחברא ליה כחדא. ואדם ^ה דאתקבר בגו אבהן, הא אינון אתקברו בהדיה, בגין דאיהו מלך קדמאה הוה, ואתעבר מניה מלכו, י ואתיהב לדוד מלכא, י ומיזמוי דאדם, אתקיים דוד מלכא, דאדם אלף שנין י אתגזר עלוי, ואתעברו מניה ^ה שבעין שנין, יומי דדוד מלכא, ^ה והוא יהיב לון, ואבהן היך יקומון עד י דייתי דוד מלכא, אלא זכה לאתריה, כדקא חזי ליה, בגיני כך לא אתקבר לגבי אבהן.

פסורת הזהר

(א) ח"א רמט. ח"ב מח: ח"ג ככ: רלד: ת"ז ת"י כו. ת"ע קכד: ז"ח יתרו ל"ה ט"א שכז. (ב) תהלים קי"ח) ב"א קי"ב צ"א. קס"ג צ"א.

חלופי גרסאות א ל"ג קרא; ל"ג קרא ואמר. ב ל"ג אלא. ג לאתדבקא. ד בהדייהו (אה"ל). ה אורייתא ול"ג מערתא; מוסיף אורייתא דתהיא [ג"א דתהיא] מערתא קריבא. ו דתא. ז קריב. ח ל"ג הוא. ט חבר (אה"ל). י לאתקשרא. יא לאתקברו. יב ואתיהיב. יג וכיזמוי. יד אתגזרו. טו ל"ג שבעין שנין. טז והכא. יז ל"ג דייתי.

ויכל יעקב לצוות את בניו

הסוכים

מאמר

כי דוד תמלך נתחבר להיות מרכבה שלמה עמהם, ואם כן, דוד היה צריך להקבר עם האבות, ויהיה עמו, קרית ארבע. מהו הטעם שלא נקבר עמהם.

תתג) אלא דוד מלכא וכו': ומשיב, אלא דוד המלך מקום מתוקן היה לו כראוי, ומי הוא, הוא ציון, שהוא יסוד דו"א, שיתחבר בו כאחד. ואדם שנקבר עם האבות, המת נקברו עמו, משום שהוא היה מלך הראשון, שנעבר ממנו המלכות וניתנה לדוד המלך, שמימיו של אדם נתקיים דוד המלך, כי אדם נגזר עליו שיחיה אלף שנים, ונעברו ממנו ע' שנים, ל"מיו של רוד המלך, והוא נתן לו. ע"כ נחשב אדם הראשון לבחינת מלכותו והוא השלים המרכבה דאבות למספר ארבעה. שאם לא כן, איך יקומו האבות במרכבה שלמה במספר

תתא) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח המקרא ואמר, ויכל יעקב לצוות את בניו וגו'. שואל, ויכל יעקב לצוות את בניו, אומר, לצוות, לברך, היה צריך לומר, ומשיב, אלא שצוה אותם על השכינה, שיתקשרו עמה. עוד, שצוה אותם על דבר המערה, שהוא קרובה לג"ע, ושם אדם הראשון קבור.

תתב) ת"ח האי אתר וכו': בוא וראה, מקום זה נקרא קרית ארבע. מה הטעם, משום ששם נקברו ארבעה זוגות: אדם וחוה. אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. ויש קושיא כאן, שלמרנו, האבות הם מרכבה קדושה ומרכבה אינה פחותה מארבע, ולמדנו, הקב"ה חיבר את המלך דוד עמהם, עם האבות, ונעשו מרכבה שלמה במספר ארבע, זהו שכחוב, אבן מאסו הבונים היתה לראש פנת וגו',

(נרמיי דף רמ"ה ע"ב)

ארבעה

תתד) תו, אבהן באתר דדכורא שריין, ודוד באתר דנוקבא, ה ואבהן נוקבן ב אתקברו בהדייהו. ג ודוד אתקבר ואתחבר באתר דדכורא, מלה כדקא חזי ליה.

תתה) ויאסוף רגליו אל המטה, בגין דהא איהו באתר דחיינ יתיב. כד י בעא לאסתלקא מעלמא, נחית רגליו לגבי מטה, ואתכניש ואסתלק מעלמא, ה'ה'ד ויגוע ויאסף אל עמיו.

תתו) פתח ואמר, * נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', מלה דא הא אוקמה חבריאי, אבל ת"ח, אית מדורין תתאין, ואית מדורין עלאין, י בעלאין לאו י שריין תמן, ומאן אינון, אינון בתי גואי, ובתי בראי. אינון אקרונ חצרות ה', בגין דאינון קיימי ברחימו ותיאובתא לגבי נוקבא. ת"ח, י כד נשמתא סלקא אתער כלא לגבי נוקבא, דהא איהי אתאחדת בתיאובתא שלימתא ואתקשרת ביה.

תתז) יעקב לא מית, ה בג"כ לא אתמר ביה מותא, אלא ויגוע ויאסף אל עמיו. חמי מה כתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, דאתכניש ס שמשא לגבי סיהרא, שמשא לא מית, אלא אתכניש מעלמא, ואזיל לגבי סיהרא.

מסורת הזהר

א) (תהלים פ"ד) ויגש ל'. ז"ח בראשית י"ח טב שכו.

חלוסי גרסאות ה ואבהן; ג'ג מן ואבהן על מלה. נ אחתברו (אה"ל). נ ליג ודוד. ד בעיא. ס ליג בעלאין. ו פימרין שריא; מדורין שריין; מדורין שויא. ז נשמתא כר. ח בגין ולא. ט ליג שמשא.

מאמר הסולם ויגוע ויאסף אל עמיו

החברים. אבל בוא וראה, יש מדורים תחתונים שהם כבי"ע, ויש מדורים עליונים, שהם באצילות. בעליונים, אין הנשמות שורות שם. כי אין הנשמות שורות אלא כבי"ע, ומי הם אלו המדורים. אלו הם בתים הפנימיים שהם באצילות, ובתים חיצוניים שהם כבי"ע. ואלו החצונים שבבי"ע, נקראים חצרות ה', משום שנמצאים באהבה ותשוקה אל הנוקבא. ולפיכך אמר דוד נכספה ונ'. לחצרות ה', כי אין אחיזה לנשמות יותר מבבי"ע הנקראים חצרות ה'. אלא בשעה שבי"ע עולים לאצילות עולים עמהם גם נשמות הצדיקים. בוא וראה, כשהנשמה עולה, נתעורר הכל, כל צבאות בי"ע, ועולים אל הנוקבא, כי הנוקבא נחאחדת, על ידי עליתם אליה, בתשוקה שלמה, לז"א, ונקשרת בו.

תתז) יעקב לא מית וכי: יעקב לא מת, וע"כ לא נאמר בו מות, אלא ויגוע ויאסף אל עמיו. ראה מה כתוב, ויאסוף רגליו אל המטה, שהיא הנוקבא, כנ"ל, שמירושו שנאסף השמש, שהוא יעקב, אל הלבנה, שהיא הנוקבא, השמש לא מת, אלא נאסף מן העולם והולך אל הלבנה, פירושו, כמו בהערב שמש, אין

מטרם שיבא דוד המלך. אלא בהכרח שאדם הראשון השלים אותם. ודוד לא נקבר עמהם, אלא זכה למקומו כראוי לו, שהוא ציון, וע"כ לא נקבר עם האבות. תתד) תו, אבהן באתר וכי: עוד יש לתרץ, כי האבות שורים במקום דכר, כלומר, שהם חג"ת דו"א, שהם זכריים ודוד, שהוא מרכבה למלכות, הוא במקום נוקבא. וע"כ, האבות, הנקבות שלהם נקברו עמהם, ודוד נקבר ונתחבר במקום דכר, שהוא ציון, כל אחד כראוי לו.

תתה) ויאסוף רגליו אל המטה: משום שהוא ישב במקום החיים, שהיה מרכבה לז"א שהוא עץ החיים, וע"כ כשרצה להסתלק מן העולם הוריד רגליו אל המטה שה"ס הנוקבא, (כנ"ל דף ק"ה אות של"ג) ונאסף ונסתלק מן העולם. כלומר שעלה למ"ן ונכלל בזווג זו"ן. זהו שכתוב, ויגוע ויאסף אל עמיו. ולא כתוב בו מיחה. כי עלה ונכלל בחיים העליונים.

תתו) פתח ואמר, נכספה ונ'. לחצרות ה': הוקשה לו, למה לא נכסף לבית ה', אלא לחצרות ה'. ואומר, דבר זה כבר בארוה (דפ"ו דף רמ"ח ע"ב)

תתח (ת"ח, בשעתא דאתכניש [יעקבו אתנהיר א סיהרא, ותיאובתא
 נ דשמשא עלאה אתער ג לגבה, בגין דשמשא כד סליק, אתער שמשא
 אחרא, ואתדבק דא בדא, ואתנהיר סיהרא.
 תתט) אמר ר"ש, שפיר קא אמרת, אבל הא אתמר, י דעלאה עלמא
 דדכורא, אתקשר בתתאה, דאיהו עלמא דנוקבא, ותתאה אתקשר בעלאה,
 וכלא דא כגוונא דא.

תתי) והא אתמר י תרין עלמין נינהו, כדכתיב " מן העולם ועד העולם.
 ואע"ג דתרין נוקבי נינהו, חד מתתקן בדכורא, וחד בנוקבא. דא
 ס שבע, ודא בת שבע. דא אמ, ודא אמ, דא אקרי אמ ' הבנים. ודא
 יא אקרי אמ שלמה, כדכתיב י צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה י וגו'.
 במלך שלמה, במלך דכל שלמא דיליה. דא אמ שלמה, כדכתיב, י בת
 שבע אם שלמה.

תתיא) וכתיב י ותרב חכמת שלמה. חכמת שלמה, דא אם שלמה,
 דכתיב " דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. דברי למואל מלך, האי

מסורת הוהר

(א) (דה"א ט"ז) כ"א שיט צ"ג. (ב) (שה"ש ג') כ"א ר"נ צ"א. ז"ח בראשית ט"ו טו שיב. (ג) (פ"א א').
 (ד) (שם ה') חיי שרה פ"ג צ"א. (ה) (משלי ל"א) ח"ג ער: ז"ח בראשית ז' טב שמכ. י"א טב שם. חקת
 ג"ב טו של.

חלופי גרסאות א שמשא. ב דששא. ג לבניה. ד ואתנהירא. ה דעילא; ו דעילא (אה"ל). ו תרי עלמי.
 ז אתתקן. ח מוסיף וחד אתתקן; מתתקן (אה"ל). ט שבת. י שלמה. יא מוסיף אקרי
 הכי. יב ל"ג וגו' במלך שלמה.

ויגוע ויאסף אל עמיו

הסולם

מאמר

ואז נעשה זווג הגדול להוליד נשמות כמו
 שמפרש לפנינו.

תתי) והא אתמר תרין וכו': ותרי למדנו,
 שבי עולמות הם, שכתוב, מן

העולם ועד העולם, שהם בינה והנוקבא. ואע"פ
 שהן ב' נקבות, כי גם בינה היא נקבה, הנה
 אחד מתתקן בזכר, שהיא בינה, הנחשבת כגדולתה
 כזכר. ואחד בנוקבא, שהוא הנוקבא דלא, זה
 נקרא שבע, וכינה. וזה נקרא בת שבע, והייט
 הנוקבא. זו אם וזו אם. זו נקראת אם הבנים,
 דהיינו בינה, וזו נקראת אם שלמה, דהיינו
 הנוקבא. ככתוב, צאנה וראנה וגו' שעטרה לו
 אמו וגו'. במלך שלמה, פירושו במלך שכל
 השלום שלו, דהיינו דא, עאמו, היא בינה, דהיינו
 אם הבנים. וזו אם שלמה, הוא ככתוב, בת שבע
 אם שלמה, שהיא הנוקבא, כי כאן לא כתוב
 המלך שלמה.

תתיא) וכתיב ותרב חכמת שלמה: חכמת
 שלמה היא אם שלמה, דהיינו
 הנוקבא, שכתוב, דברי למואל מלך משא אשר
 יסרתו אמו. דברי למואל מלך, מקרא זה
 לא

אין אור השמש מסתלק מן העולם אלא נוחן
 אורו אחר כך בלבנה, כך יעקב כשנסתלק
 עלה למין לוויין, ותאיר בנוקבא דז"א, ואורו
 לא נתבטל, וע"כ נבחן שלא מת.

תתח) ת"ח, בשעתא דאתכניש וכו': בוא
 וראה, בשעה שנאסף יעקב,
 האירה תלבנה, ותשוקת שמש העליון, שהוא
 ז"א. נתעוררה אליה, משום כשעולה השמש.
 שהוא יעקב, נתעורר שמש אחר, שהוא ז"א,
 ומתדבקים זה בזה, שז"א מתדבק בנוקבא, והלבנה
 שהיא הנוקבא האירה מלא.

תתט) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש יפה אתה
 אומר. אבל הרי למדנו שתעליון
 שהוא עולם הזכר, דהיינו בינה, נקשר בתחתון
 שהוא עולם הנקבה, דהיינו הנוקבא דז"א,
 והתחתון נקשר בעליון, וכולם זה כעין זה.

פירושו, ר"ש אינו חולק על ר' יהודה
 אלא מוסיף על דבריו, ואומר, שעל ידי עליית
 יעקב למ"ן בעת סטירתו, נחקשדו הבינה
 ונוקבא זו בזו, דהיינו שזו"ן עלו לאז"א.

(דמויי דף רמ"ח ע"ב)

קרא ה לאו אחיידע י מהו י קתימא די ליה. אלא, דברי למואל מלך: דברים דאתמר בגין אל * דאיהו מלך, ד ומאן י איהו. דא * אל זועם בכל יום. ואל שדי. ו כמה דאתמר.

תתיב) י למואל ה כד"א י כמו פי. למואל מלך, דאיהו בת שבע. משא אשר יסרתו אמו, כד אתגלי עלוי בגבעון, בחלמא דלידיא.

תתיג) ת"ח יעקב ה אתכניש לגבי סיהרא, ועביד י בה (ה) פירין יא דעלמא. ולית לך דרא י בעלמא, דלא אית ביה איבא י דיעקב, בגין, דהא איהו אתער אתערותא לעילא, בגין דכתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, י דאיהו מטתיה דיעקב ודאי.

תתיד) זכאה חולקיה דיעקב, דהא אשתלים לעילא ותתא, דכתיב י ואתה אל תירא עבדי טו יעקב נאם ה' וגו' כי אתך אני. טו כי אתי אתה לא אתמר, אלא כי אתך אני, והא אתמר.

תתטו) רבי יצחק פתח י ואמר, י ויבאו עד גרן האטד וגו', וכתיב " וירא יושב י הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד וגו'. הני קראי אית לאסתכלא בהו, י מאי איכפת לן דאינון אתו עד גרן האטד. ומ"ט

דרך אמת

(ה) ט"י נפשות.

מסורת הזוהר

- (א) (חלהים ז') הקטה"ז ק"ד צ"ג. (ב) (איוב מ').
- (ג) (ירמיה מ"ו) חולרות ט"ב צ"א. ז"ח רות ע"ז סד שיב.
- (ד) ח"א רנ: (ה) ח"א רנ: ת"ז בהקדמה ט'.

חלוסי גרסאות ה לא. כ ליג מהו. ג סתרא. ד ליג ומאן איהו (אח"ל). ה ליג איהו. ו ליג כמה דאתמר; מוסיף למואל כמה דאתמר (אח"ל). ז ליג מן למואל עד למואל. ח כדכתיב, וכתיב. ט אתכפר בסיהרא. י ליג בת. יא מוסיף לעלמא דאתי. יב ליג בעלמא. יג מוסיף דיעקב לעלמא (אח"ל). יד ליג דאיהו מטתיה דיעקב ודאי. טו יעקב וגו' וליג מן נאם עד והא אתמר. טז כי אתך אני (אח"ל). יז ליג ואמר. יח הארץ וגו' ויאמר אבל כבר זה למצרים ע"כ קרא שמה אבל מצרים וגו'. יט מאן אודע לן דאינון (אח"ל).

מאמר

הסולם

ויגוע ויאסף אל עמיו

לא נורע מהו הסתום שלו, שאומר למואל מלך, סתם ולא נורע מי הוא. אלא דברי למואל מלך, פירושו, דברים שנאמרו אל אל, שהוא מלך, ומי הוא זה. הוא שכתוב בו ואל זועם בכל יום, וכן ואל שדי, רהיינו הנוקבא, כמו שנתבאר. תתיב) למואל: הוא כשי"א כמו פי. שפירושו אל פי. אף כאן למואל, פירושו אל אל. למואל מלך, הוא בת שבע. שהוא הנוקבא. משא אשר יסרתו אמו, היינו, כשנגלה עליו בגבעון בחלום הלילה, שנאמר לו שם דברי מוסר, ואתה אם חלך לפני כאשר הלך דוד אביך וגו' (מלכים א', ט' ד').

שאין בו הפירות של יעקב, רהיינו הנשמות הגדולות, הנולדות מזוג זו"ן רגילות, שגרם יעקב בעלותו למ"ן, משום שהוא עורר התעוררות עליון, לזוג זו"ן, כמו שכתוב, ויאסוף רגליו אל המטה, שהוא ודאי מטתו של יעקב, דהיינו הנוקבא.

תתיד) זכאה חולקיה דיעקב וכו': אשרי חלקו של יעקב, שהוא נשלם למעלה ולמטה, שכתוב, ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו' כי אתך אני. כי אתי אתה לא נאמר, אלא כי אתך אני. והיינו שנשלם גם למטה להשראת השכינה.

מאמר אבל מצרים

תתטו) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח ואמר, ויבאו עד גרן האטד וגו' האבל בגרן האטד וגו'. במקראות אלו יש להסתכל בהם, מה נוגע לנו, שהם באו עד גרן האטד, ופתו

תתיג) ת"ח יעקב אתכניש וכו': בוא וראה, יעקב נאסף אל הלבנה, שהיא הנוקבא, שעלה למ"ן לזו"ן בעת סטירתו, ועשה בה פירות, שגרם זיוג זו"ן בגדלות להולדת נשמות, הנקראות פירות דזו"ן. ואין לך דוד בעולם (רש"י דף רמ"ח ע"ב ט) דף רמ"ט ע"א)

אתכנת אבלותא דא ה למצרים, דהא י אבל י ישראל מבעי ליה, מיט למצרים.

תתטז) אלא, הכי אמרו, כל ההוא זמנא דהוה יעקב במצרים, אתברך ארעא י בגיניה, ונילוס הוה נפיק ואשקי ארעא, ועוד דפסק כפנא בגיניה דיעקב. ה ועל דא, מצראי עבדו אבלותא, ואתכני עלייהו.

תתיז) פתח ואמר, * מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, האי קרא אוקמוה. אבל מהו ימלל ידבר מבעי ליה. ו ואי תימא י דארחיה דקרא הכי הוא, דהא קראי אינון הכי. לא. ה דכלהו לאחזאה מלה קא אתיין. אוף הכא, לאחזאה מלה קא אתיא, מי ה ימלל: כדכתיב י וקטפת מלילות. גבורות ה', בגין י דסגיאין י אינון, דהא י כל י גזרא דדינא, מתמן קא י אתיא, ועל דא, מאן איהו דיסלק י ועבר גזרה חדא, מאינון י גבוראן דעביד קב"ה.

תתיח) תו, מי ימלל, י וידבר, כלא חד. ידבר, דהא כמה וכמה י גבוראן אינון, דלית לון חושבנא, כמה מארי דינין, כמה מארי תריסין, כמה גרדיני נמוסין, ומלולא לא יכיל למללא לון.

תתיט) ובמה ידיען, כללהו בהגדה, דאית ביה רזא י דחכמתא, כ דהא כל במלולא י ובאמירה לא יכיל למללא לון. למנדע לון, אבל בהגדה ידיען,

מסורת הזהר

(א) (תהלים קיז) ב"ב מ' צ"א. תולדות א' צ"ב. (ב) (דברים כ"ג) ח"ב פג.

חלוסי גרסאות ה מוסיף תמן למצרים. כ מוסיף אבל דא. ג לישראל. ד ביניה. ט ועיב. ו דאי. ז ארחיה; דארחי. ח דחאי. ט מוסיף ימלל גבורות ה' (ישמיע כל תהלתו) י רסגיא; דסגיאן. יא ל"ג אינון. יב כל אינון גזרת דינא. יג גזרח; גזרא. יד אתיין. טו ועבר. טז גבורן. יז ל"ג ודברי. יח גבורן. יט ל"ג דחכמתא דהא במלולא. כ כהא. כל במלולא. כג באמירה; ל"ג ובאמירה (אחיל).

אבל מצרים

המולם

מאמר

ומהו הטעם, שמכונה אבלות זו למצרים, תרי אבל ישראל היה צריך לומר, ומהו הטעם למצרים.

תתטז) אלא הכי אמרו וכו': ומשיב, אלא כך אמרו. כל אותו זמן שהיה יעקב במצרים, נתברכה הארץ בשבילו, ונהר נילוס היה יוצא ומשקה הארץ, ועוד שנפסק הדעב בשביל יעקב, ועל כן עשו המצרים אבלות, ונתכנה על שם.

תתיז) פתח ואמר מי ימלל גבורות ה' וכו': מקרא זה בארוהו. אבל מהו שאומר ימלל, ידבר היה צריך לומר. ואם תאמר שדרך המקרא כך הוא. דהיינו לשם מליצה. כי המקראות נוהגים כך לכתוב שמות נרדפים, לא. כי כל המקראות שבהם שמות נרדפים, באים להראות דבר, אף כאן בא לתראות דבר. מי ימלל, היינו ככתוב, וקטפת מלילות, דהיינו

תתיח) תו מי ימלל וכו': עוד יש לומר, כי מי ימלל ומי ידבר, הכל אחד, וימלל, פירושו ידבר. כי כמה וכמה גבורות הן שאין להן חשבון, כמה בעלי הרין, כמה בעלי מגן, כמה מענישים למפירי חוקים, והדבור לא יוכל לפרט אותם. וע"כ אה"כ מי ימלל גבורות ה'.

תתיט) ובמה ידיען כללהו וכו': ובמה ידועות כל גבורות ה' בהגדה, שיש בה סוד החכמה, ובחכמה הן ידועות, כי במלול ובדבור אין מי שיכול לדבר אותן ולדעת אותן, אבל בהגדה ידועות, כמו שכתוב:

כמה דכתיב, * דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו, ב ברוא ב דא ידעין, אבל גבורתך דהיא גבורה תתאה, ידברו, דכתיב ב וגבורתך ידברו. תתכ) ישמיע כל תהלתו, דסגיאין אינון ב דינין, דאשתמודען ומתחברן בתהלה, וכמה חילין, וכמה משריין ד דמתחברן בה, כדכתיב, ב היש מספר לגדודיו, ו ועל דא, מאן יכיל ד לאשתמע כל תהלתו.

תתכא) ת"ח מצראי כלהו חכימין הוו, ומסטרא דגבורה קא נפקי, כמה חילין וכמה משריין, וכמה דרגין ב על דרגין, עד דמטו לגבי ב דרגין תתאין, ומצראי הוו חרשין וחכימין בהו, וידעין סתימין דעלמא, ואסתכלו י הא, יא דבזמנא דיעקב קיים בעלמא, לא אית י עמא דשלטא על בנוי, י וידעו דהא י ישתעבדו בהו בישראל זמנין סגיאין.

תתכב) כיון דמית יעקב חדו, אסתכלו מה יהא בסופא, עד דמטו לגורן האטד, דאיהו טו גזרא דדינא טו שליטא, י אט"ד בגי' יד, כד"א י וירא ישראל את היד הגדולה וגו', כיון דמטו לאתר דא, חמו י גבוראן דנפקי מהאי י אטד. אמאי אקרי אטד. אל"א, מה אטד נפקי ב כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכי נמי י"ד, נפקי כ"א מינה אצבעאן, להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל כ"א אצבעא ואצבעא סליק כ"א בכמה כ"א גבוראן, בכמה דינין, ובכמה נמוסין, כדין ויספדו שם מספד גדול וכבד כ"א מאד על כן קרא שמה אבל מצרים, טו ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחרא.

מסורת הנהר

א) (תהלים קמ"ה) ח"ג קלו: ב) (שם) ז"ח בראשית י"ד טג שמב. ג) (איוב כ"ה) ויצא ק"ד צ"ח. ד) (שמות י"ד) ב"ב קע"ג צ"ג.

חלופי גרסאות א ברוא ידיען וליג סן דא עד ישמיע; ברוא ידיען אבל וליג דא (ד"א) ב ליג דא. ג דרגין. ד דאחחברן. ה היש למספר חקו; היש למטר אב. ו על. ז מוסיף למלא לאשתמע. ח ליג על דרגין. ט מוסיף דרגין על דרגין. י דהא (אה"ל). יא בזמנא. יב מוסיף עמא בעלמא. יג וידעי. יד ישתעבדו; ישתעבדון. טו גזרה. טז ליג שליטא. יז ליג מן אטד עד כיון. יח גבורין. יט מוסיף אטד כדין ויסטרו. כ גובין. כא מניה. כב אצבעאן ואצבעאן. כג לכמה. כד גבורין. כה מאד וגו'. כו אבל כבד ודאי אבל כבד זה למצרים.

מאמר	הסולם	אבל מצרים
------	-------	-----------

דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו, שבסוד זה ידועות דהיינו בהנדה שה"ס חכמה כנ"ל. אבל גבורתך, שהיא גבורה תתאה, דהיינו גבורה שבנוקבא, ידברו אפשר לדבר אותם, שכתוב, וגבורתך ידברו.

תתכ) ישמיע כל תהלתו: כי רבים הם הדינים הניכרים והמתחברים בתהלה, וכמה מחנות מתחברים בה, ועל כן מי יכול להשמיע כל תהלתו.

תתכא) ת"ח מצראי כלהו וכו': בוא וראה, המצרים, כולם חכמים היו, ומצד הגבורה, דהיינו קו שמאל, יוצאים כמה צבאות וכמה מחנות, וכמה מדרגות על מדרגות, עד שמגיעות אל מדרגות התחתונות, והמצרים היו מכשפים, והיו חכמים בהם, וידעו דברים

(דמרי דף רמ"ט ע"א)

תתכג) ר"ש פריש פרשתא. ה נפקי ב מגו מערתא, אמר חמינא דיומא
 דין ג ינפור ביתא במתא, (ה) ויעדרון תרי ד רומאי מקטרגין. אי אנא במתא
 לא ינפור ביתא. אהדרו ה לגו מערתא יתבו.
 תתכד) פתח ר"ש ואמר, * צהלי קולך בת גלים וגוי * (צהלי קולך,
 האי קרא לכנסת ישראל אתמר, בגין דאיהי משבחת ליה לקביה, בקלא
 ומשבחא, ועל דא צהלי קולך. ז מהכא אוליפנא, כל ח מאן ס דבעי
 לשבחה לקביה בקלא, י בעיא ליה קלא נעימותא, יא דיערב י לאחרנין
 דשמעין ליה, ואי לאו, לא יקום לארמא קלא.
 תתכה) ת"ח, ליואי דאתין מסטרא דא. י דכתיב, ב ומבן חמשים
 שנה ישוב מצבא העבודה וגוי. מ"ט. י בגין טו דקליה נמיך, ולא טו יערב
 לאודנין, י כשאר חברי, כדין י מעברין ליה מהאי צבא העבודה י דלעילא,
 דקיימין כ לנגנא לגבי האי עבודה, וליקרא שמא קדישא כדקא חזי.
 תתכו) כ חילין כ לעילא, כ חילין ומשריין כ לגבי תתאי, לשבחה שמא
 קדישא, ולזמרא כ לון. ובגיני כך ישוב מצבא העבודה, ובגין דכני קא
 י משבחה י ליה לקביה, אמר קרא, צהלי קולך בת גלים, בת אבהן.

מסורת הזהר

דרך אמת

(ה) וימותו ננפילת בית זה שני מקטרגים ומלטיים רומים. (א) (ישעיה י) נח ל"א צ"א. (ב) (כמדבר ח').

חלוסי גרסאות א יתבו. ב לגו; לבי. ג ינפיל. ד מוסיף בי רומאי; ארמאי; ל"ג רומאי. ה לבי.
 ו בשבחה; ומשבחא (אה"ל); ו רשכאה (אה"ל). ז מהחוא. ח ל"ג מאן. ט מוסיף דבעי ליה.
 י בעי. יא דיתערב. יב לאודנין; לאודנין (אה"ל). יג כתיב. יד דתאי. טו דרגיה ואי נמיך; דקלהא [ואי]
 נמיך; דקליה איהו נמוך (אה"ל). טז יתערב. יז כשאר חברי. יח מעברין. יט מוסיף מהילין דלעילא;
 ומחילין דלעילא (אה"ל). כ לנגנא. כא מוסיף דתניבן חילין; דחניבן חילין ומשריין לעילא כלתו זמין לגבי
 (אה"ל). כב מוסיף ומשריין לעילא. כג ל"ג חילין ומשריין. כד מוסיף כלתו ממנן לגבי. כה קשיה (אה"ל).
 כו משבח; משבחה. כז ל"ג ליה.

צהלי קולך בת גלים

הסולם

מאמר

אל הקביה בקול זמרה. ועל כן נאמר לה צהלי
 קולך. מכאן למדנו, שכל מי הרוצה לשבח
 להקביה בקול, צריך להיות לו קול נעימות.
 שיערב לאחרים השומעים לו, ואם לא, לא
 יקום להרים קולו.

תתכה) ת"ח, ליואי דאתין וכי: בוא וראה,
 הלויים, שבאים מצד הזה, מצד
 השירה וזמרה, וכתוב, ומבן חמשים שנה ישוב
 מצבא העבודה וגוי. מה הטעם, הוא משום
 שבזקנתו קולו נמוך, ואינו ערב לאזנים כמו
 קול שאר חבריו, לכן מעבירים אותו מצבא
 העבודה הזה של מעלה, העומדים לנגן אצל
 העבודה הזו ולכבד השם הקדוש כראוי.

תתכו) חילין לעילא וכי: צבאות יש למעלה,
 וצבאות ומחנות למטה, המשבחים
 להשם הקדוש ומזמרים לו, ומשום זה, שהמזמרים
 של מטה הם ונגמא למזמרים של מעלה, ישוב

מצבא

שם מספר גדול וכבד מאד על כן קרא שמה
 אבל מצרים, ודאי אבל כבד זה למצרים,
 ולא לאחר.

תתכג) ר"ש פריש פרשתא. נפקי מנו
 מערתא וכו'. (כצ"ל): ר' שמעון
 כשפירש מקראות הפרשה. יצאו אז מן המערה,
 שהיו יושבים בתוכה (כניל אות תשפ"ו). אמר,
 רואה אגוי שיום הנה יפול בית בעיר, וימותו
 שם שני רומאים מקטרגים על ישראל. אם
 אני אהיה בעיר לא יפול הבית. כי זכותו יגן
 עליהם, חזרו לתוך המערה, ולא רצה ללכת לעירו,
 כדי שלא יגין זכותו עליהם, ויפול הבית ויהרגו
 המקטרגים שם. ישוב.

תתכד) פתח ר"ש ואמר וכי: פתח ר"ש
 ואמר, צהלי קולך בת גלים
 וגוי. צהלי קולך, מקרא זה נאמר לכנסת
 ישראל, שהיא הנוקבא, משום שהיא משבחת
 (ורמי דף רמיט ע"א *) דף רמיט ע"ב)

תתכז) תו, בת גלים, עלמא דאתי אקרי גלים, בגין דכלא קיימא ביה, ואתכליל ביה תלי תלים, ונפקא מניה לכלא. תו בת גלים. א כדכתיב, "גד נעוה, וכל אינון גלים ומכוועין. כלהו נפקי מעלמא דאתי, וכנסת ישראל איהי בת גלים.

תתכח) ת"ח, האי קרא קשיא, בקדמיתא כתיב צהלי קולך, ד דהוא בגין לזמרא ב ולארמא קלא, ולבתר כתיב, ו הקשיבי, אי הכי א אמאי צהלי קולך, כיון דכתיב הקשיבי. אלא, צהלי, בגין לשבחא ולזמרא. ח ת"ח, אי ישראל שראן לשבחא ולזמרא לקב"ה, כדין כתיב ב הקשיבי, מ"ט, בגין ד ישראל אינון י משבחן י ומזמרן בגינה לקב"ה, י ועל דא כתיב י צהלי קולך, וכתיב הקשיבי.

תתכט) לישה: בגין דאתיא מסטרא דגבורה, כד"א ב ליש גבור בבהמה. י והאי לישה, גבורה, לתברא חילין ותוקפין. עניה ענתות, טו בגין דאיהי טו אספקלריא דלא נהרא, י עניה ודאי, יית י לה נהורא לסיהרא מגרמה, אלא מה דיהיב לה שמשא.

תתל) ענתות איהו חקל, י כפר חד, ושריין ביה כהני מסכני, כ דאהדרן

מסורת הזוהר

(א) (שה"ש ד') נח ל"א צ"ב. (ב) (משלי ל') נח ל"א צ"ה.

חלופי גרסאות א כר"א. ב ל"ג וכל אינון גלים. ג ומכוועי; ומכוועין (אה"ל). ד דהא; דהא דא. ה לארמא. ו מוסיף הקשיבי קולך. ז מוסיף אמאי כתיב. ח לקב"ה ול"ג ת"ח (אה"ל). ט מוסיף הקשיבי קולך. י משבחין בניניהו ול"ג ומזמרין. יא ומזמרן בגיניה (אה"ל). יב וכתיב ול"ג וע"ד; וע"ד כתיב הקשיבי לישה ול"ג צהלי קולך וכתיב י הקשיבי. יד ל"ג והאי; והיא (אה"ל). טו מוסיף מ"ט בגין טו אספקלריאה. יז עלה ול"ג עניה; עליה; ענות. יח ליה; דישגה. יט תר כפר. כ דאהדרין (אה"ל).

צהלי קולך בת גלים

הסולם

מאמר

אמר צהלי כדי לשבח ולזמר. כלומר, שהרמת קול הוא, לשם יופי השירה, ולא בשביל להשמיע. בוא ודאה, אם ישראל מתחילים לשבח ולזמר להקב"ה, אז כתיב, הקשיבי, מהו הטעם, הוא משום שישראל משבחים ומזמרים בשבילה, בשביל הנוקבא. אל הקב"ה, על כן כתיב, צהלי קולך וכתיב הקשיבי, כי צהלי קולך סוכב על ישראל, והקשיבי, הוא על הנוקבא, שבשבילה משבחים ומזמרים.

תתכט) לישה, בגין וכו': שואל מה הפירוש של הקשיבי לישה, ואומר, משום שהנוקבא באה מצד הגבורה, ע"כ נקראת, לישה, כשיא, ליש גבור בבהמה, ולישה הזו, הוא גבורה, כדי לשבר הכחות והגבורות רס"א. עניה-ענתות, למה נקראת הנוקבא, עניה ענתות, משום שהיא, מראה שאינה מאירה, והיא ודאי, עניה, שאין אור אל הלבנה, שהיא הנוקבא. אלא מה שנותן לה השמש.

תתל) ענתות איהו כפר וכו': ענתות, היא כפר אחד ששורים בו כהנים

עניים

מצבא העבודה. ומשום שכנסת ישראל משבחת להקב"ה, אמר הכתוב, צהלי קולך בת גלים, דהיינו בת האבות. כי הנוקבא היא רביעי לאבות, שהם חג"ה, וע"כ היא בת האבות.

תתכז) תו בת גלים: עולם הבא, שהיא בינה, נקרא גלים משום שהכל נמצא בו ונכלל בו תלי תלים, כמו גלי הים, וממנו יוצא לכל הפרוצוסין והעולמות. עוד יש לפרש, בת גלים, ככתוב, גל נעול, שהמחזיק של הנוקבא נקראים גל, מלשון גילוי, וכל אלו הגלים והמעיינות כולם יוצאים מעולם הבא, שהוא בינה, וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא המקבלת מבינה, נקראת בת גלים.

תתכח) ת"ח האי קרא וכו': בוא וראה, מקרא זה קשה, שמתחילה כתיב צהלי קולך, ואח"כ כתיב, הקשיבי, ואם כן, למה היא צריכה אל צהלי קולך, כיון שכתוב, הקשיבי, כי בעת שמקשיבים אין צריכים להרמת קול. ומשיב, אלא (דמ"י דף רמ"ט ע"ב)

על א פתחין, ולית מאן י די שגח בהו, בגין י דכל אינון בני ההוא כפרא, י קליסין ה הוו בעיניהו דעמא, וביתיהו ריקניין יתיר מכל עמא, בר מה דיהבין לון, כמסכני י קליסין דעמא. בגין י כך, סיהרא לית לה נהורא מ מגרמה, אלא בשעתא דאתחבר עמה שמשא אתנהיר.

תתלא) ת"ח, דכתיב, * ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שדך כי איש מות; אתה. וכי על דזמין ליה אדוניהו, איש מות אקרי. אלא, בגין דהוה מאתר מ מסכנא, י דאידבק ביה סיהרא, דאיהי י עניה ענתות. תתלב) ואי תימא, י וכי התענית בכל אשר התענה אבי, בגיני כך יכ זכאה דלא י קטיל ליה. אלא אביתר, בגין דהוה י מאתר מסכנא, זכה ביה דוד, עד לא סליק למלכו, כד הוה מ מכמאן ליה שאול, מ והוי ארחוי כמסכנא, י אביתר כגוונא דא, ולזמנא י דשלט שלמה, סיהרא קיימא באשלמותא, י והוה כ בחדוותא דעתירו, דכלא הוה ליה, לא זכה כה ביה אביתר.

תתלג) ודאי שדה ענתות, רזא דמלה הוה, וירמיה כ דקני ליה, כלא

מסורת הוהר

(א) (מ"א ב') נח ל"ב צ"ב. (ב) (שם) נח ל"ב צ"ה.

חלוסי גרסאות א מוסיף פתחין רליואי [רלואי אח"ל]. כ ישנת. ג בנין דאינון בני כפר ההוא כפר קליסין הוו; בגין דאינון בני כפר ההוא כפר חליסר הוו בעינייהו דעמא ובנייהו ריקנין יתיר מכל עמא בכמה דיתמין לון כמסכני הליסי עמא בניכ; בנין רכל אינון בני כפר הוו קליסין בעינייהו בעמא [דעמא] וביתיהו ריקנין יתיר מכל עמא בר מה דיהבו (דיהבין) לון כמסכני קליסי דעמא. ד קליסין. ס וכן הוו בעניותא דעמא (אח"ל). ו קליסין. ז מוסיף כך עניה ענתות. ח מוסיף מגרמה כלום. ט מסכנאי (אח"ל). י ליג דאידבק ביה; דאתבק. יא עלה. יב זכה. יג קטל. יד ליג מאתר. טו מכמן. טז והות. יז לבחר. יח דשלטא. יט והא. כ אורייתא; כתיבתא. כא בה (אח"ל). ככ דקנא.

צהלי קולך בת גלים

המולם

מאמר

תתלב) ואי תימא, וכי וכו': ואם תאמר, הרי כתיב, וכי התענית בכל אשר התענה דוד אבי, הרי שבשביל העניות שלו, זכה שלא הרג אותו, ואיך חאמר שנקרא משום זה איש מות. ומשיב, אלא אביתר, משום שהיה ממקום עוני, זכה בו דוד מטרים שעלה למלוכה, כאשר ארבו לו שאול. שהיו דרכיו כעני, ואביתר היה גם כן כעין זה. וגם כשעלה למלוכה, עוד לא היה המלכות בכל השלמות, ולזמן ששלט שלמה, עמדה הלכנה שהיא הנוקבא, בכל השלמות, והיה בשמחה שהכל היה לו וע"כ לא זכה בו אביתר להתחבר עמו. פירוש, כי מה שאמר לו וכי התענית בכל אשר התענה דוד אבי, פירוש, עמו היית ראוי להתחבר, מטעם שמדרגתך שוה אליו, ולא עמי. אבל העניות עצמה שלו, לא היתה בה שום מעלה, אלא שנקרא משום העניות שלו, איש מות כנ"ל.

תתלג) ודאי שדה ענתות וכו': ודאי, ששדה ענתות, הוא סוד הדבר, שהיא סוד הנוקבא בשליטת השמאל, וירמיהו שקנה את שדה ענתות

עניים המחזירים על הפתחים, ואין מי שישגיח בהם, משום שכל אלו בני הכפר לקלס היו בעיני העם, ובתיהם היו ריקנים יותר מבתי כל העם, ולא היה להם, חוץ ממה שנותנים להם, כעניים בזווי העם. ומשום זה נקרא הלכנה ענתות שגם היא, אין לה אור מעצמה, אלא בשעה שמתחבר עמה השמש היא מאירה.

תתלא) ת"ח, דכתיב וכו': כוא וראה, שכתוב, ולאביתר אמר המלך ענתות לך על שדך כי איש מות אחה. שואל, וכי על שקרא אותו אדוניהו אל סעורתו. נקרא איש מות, ומשיב, משום שהיה ממקום עניות, שנתדבק בו הלכנה, שהיא הנוקבא, שהיא עניה ענתות. פירוש, שאביתר היה דבוק בנוקבא בעת שהיתה בבחינת קו שמאל בלבד, שכל האורות נקפאים בה ואינם מאירים, (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"א) שהיא עניה ענתות, וע"כ נקרא גם היא ענתות כמות, ונקרא איש מות, כי אין לו אור החיים.

(רש"י דף רמ"ט ע"ב)

הוה, בגין לאחסנא רזא עלאה. ת"ח, כך שלטא סיהרא, שדה תפוחים אקרי, כך איהו במסכנו, שדה ענתות. בגיני כך, תושבחתא ה דלתתא, עביד כ"ה עתירו, ושלמותא.

תתלד) ד כמה דדוד, כל יומי אשתדל למעבד. ס שלימו לה, ולנגנא וזמרי, וזמרא ה ולשבחא לתתא, וכד דוד ס אסתדיק י מעלמא, י"ה שביק לה בשלימו, י"ג ושלמה י"ג נטל י"ג לה בעותרא, בשלימותא. דהא סיהרא נפקא ממסכנו, ועאלת לעותרא, סו דבהך עותרא, סו שלט על י"ג כל מלכי ארעא.

תתלה) ועל דא * אין כסף נחשב בימי שלמה. אלא כלא דהב, י"ה דאתרבי דהב, ובההוא זמנא כתיב, ב ועפרות זהב לו, דהא י"ה עפר דלעילא, הוה כ מסתכל ביה שמשא, ובאסתכלותא דשמשא כ"ה ותוקפיה, כ"ה עפרא כ"ה עביד ואסגי דהב.

תתלו) ת"ח, כ"ה מטורי כ"ה דנהירו, דתוקפא דשמשא תמן, עפרא * דארעא ביני טורי, כלהו עבדי דהב, ואלמלא חיוון בישין ס דרביאו תמן, בני נשא לא הוו מסכני, בגין דתוקפא דשמשא אסגי ס דהב.

מסורת הזהר

(א) (מ"א י" ח"א רג. ב) (איוב כ"ה) מקץ ליה צ"ד.

חלופי גרסאות ה ל"ג דלחחא. כ ל"ג ליה. ג ושלמותא. ד בגין. ס ל"ג מן שלימו עד לומרא; ל"ג מן שלימו עד זמרי. ו ל"ג זמרי. ז ולומרא (אה"ל). ח לשכחא. ט אסליק, י ל"ג מעלמא. י"ה שבק. י"ג ל"ג ושלמה. י"ג ונטיל; נטייל. י"ד ליה. קו ובניכ. קו שלטא. י"ג ל"ג כל. י"ה בגין דהא אתרבי. י"ה עתיר. כ אסתכל. כ"ה ותוקפא; ותוקפי. כ"ה דארעא; דעפרא (אה"ל). כ"ה אהעביד (אה"ל). כ"ה ל"ג מטורי (אה"ל). כ"ה נהירו. כ"ה דרכיאו. כ"ה דחבא.

מאמר הסולם אין כסף נחשב בימי שלמה

ענתות, היה זה כדי לנחול את סוד העליון. פירוש. כי אח"כ, העלה מ"ן לזווגה עם ז"א, שהחכמה שבשמאלה מתלבשת אז בחסדים דז"א, ונשלמת בכל השלמות. כמ"ש לפנינו, בוא וראת, כשהלבנה שהיא הנוקבא שולטת דהיינו שמאירה בשלמות, נקראת שדה הפיחים וכשהיא בעציות נקראת שדה ענתות. משום זה, השירה של משה עושה לה עשירות ושלמות. שהשירה מעוררת זווג זו"ן, וכשמקבלת החסדים מו"א יש לה כל השלמות כנ"ל.

תתלד) כמה דדוד בכל וכו': כמו דוד, שבכל ימיו היה משתדל לעשות לה שלמות, שינגנו מזמרים לזמר ולשבח. שעי"ו קונה הנוקבא השלמות כנ"ל, וכשדוד נסתלק מן העולם, הניח אותה בשלמות. ושלמה קבל אותה בעשירות ובשלמות. כי הלבנה יצאה מעוני ובאה לעושר, שבעושר הזה שלט על כל מלכי ארץ.

מאמר אין כסף נחשב בימי שלמה

תתלה) ועל דא אין וכו': וע"כ אין כסף נחשב (דמו"י דף רמ"ט ע"ב *) דף ר"ג ע"א

הארז

בימי שלמה, אלא הכל היה זהב, שגדל זהב, ובזמן ההוא כתוב, ועסרות זהב לו. כי העפר של מעלה, שהוא הנוקבא, היה השמש, שהוא ז"א, מסתכל בה, ובהסתכלות השמש וגבורתו, עושה ומגדל את העפר לזהב.

תתלו) ת"ח מטורי דנהירו וכו': בוא וראת, מההרים, ששם תוקף אור השמש, מעפר הארץ שבין ההרים, כולם עושים זהב, ולולא חיות רעות הגדלים שמה, האנשים לא היו עניים, כי גבורת השמש מגדיל זהב. ביאור הדברים, זהב, פירושו הארת החכמה שבין שפאל דבינה. הרים, פירושו חג"ת, שאין הרים אלא אבות. העפר שבין ההרים, היינו הנוקבא המחוברת עם החג"ת. בסוד רביעי לאבות (כנ"ל ב"א ק"י ד"ה ואלו) וכל עוד שאינה מקבלת החסדים מן השמש שהוא ז"א, אין החכמה שבה מאירה, כי אינה יכולה להאיר בלי לבוש החסדים, וע"כ נקראת אז עפר. אבל כשהשמש מסתכל בה, דהיינו שמשפיע לה אור החסדים, אז החכמה מתלבשת בחסדים, ומאירה כמן הארת

תתלז) בג"כ, ביומוי דשלמה, אין כסף נחשב למאומה, דהא ה' תקיפא דשמשא אסתכל י בעפרא, ואסגי ליה דהב. ועוד דההוא עפרא סטרא נ' דדינא איהו, כד אסתכל ביה שמשא, נטל תוקפא ואתרבי דהבא. כיון דאסתכל שלמה ז' בה, שבח י' ואכריז ואמר, " הכל היה מן העפר וגו'.

תתלח) ועיד שלמה לא אצטריך לנגנא כדוד, אלא י' שירתא דאיהו י' רחימי דעותרא, ה' דהוא נהירו ורחימו דכל תושבחן דעלמא ביה הוו, תושבחתא דמטרוניתא ט' כד יתבא בכרסייא י' לקבליה דמלכא קאמר.

תתלט) י"ח כתיב י' ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים, בגין דכלא הוה דהב, ועפרא אתקשר בשמאלא, בסטרא דרחימו, כד"א י' שמאלו תחת לראשי, ושמשא אתדבק י' בהדה, ולא אתעדי י' מינה.

תתמ) שלמה טעה כהאי, י' דהא חמא דאתקריב סיהרא בשמשא, טו וימינא מחבקא, ושמאלא תחות רישא, כיון דאתקריבו דא בדא, אמר הא אתקריבו כחדא. ימינא טו מה הכא, דהא ימינא לאו איהו אלא בגין י' לקרבא, כיון י"ח דאתקריבו דא בדא למאי אצטריך, מיד אין כסף נחשב בימי י"ט שלמה.

מסורת הזהר

(א) (קהלה ב') וישלח כ"ו ח"ג לר: קכה. קפא. תק"ח ק"ה ט"א של"ג. (ב) (מלכים א' י'). (ג) (שה"ש ב') ב"א רל"ה צ"א.

חלוסי גרסאות ה' חוקפא. נ בעלמא (אה"ל). ג דירבא; דורגא (אה"ל). ד ל"ג בה; בהאי (אה"ל). ט אכריז. ו שקרא. ז רחימי; רחימו. ה ל"ג דהוא; ורחימו דנהירו (אה"ל). ט כד יתב דה בכרסייא דמלכא קדישא קאמר (אה"ל). י לקבל [לקבלי] מלכא. י"ח מוסיף ראה מה כתיב. יכ בהדיה. יג מניה. יד חמא דהא אתקריב. טו וימינא מחבק שמאלא. טז מהדרא ול"ג מה הכא. יז דא. יח דהא אתקריבו. יט מוסיף שלמה לטאומה (אה"ל).

<p>הנוקבא כבר היתה מחוקנת בשלמות, אלא אמר שידה, דהיינו שיר השירים, שהוא אהבה, ועושר, שהיא אור ואהבה, שכל השירה שבעולם בה היו, בשירתו של שלמה, שאמר שירת המטרוניתא, שהיא הנוקבא, בעת שיושבת בכסא מול המלך.</p> <p>תתלט) כתיב. ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים: משום שהכל היה זהב, והעפר, שהיא הנוקבא, נקשר בשמאל בצד האהבה, דהיינו אהבת דודים הנהג בשמאל, כש"א, שמאלו תחת לראשי. והשמש שהוא ז"א, נתדבק אליה ולא נפרש ממנה.</p> <p>תתמ) שלמה טעה כהאי וכו': שלמה טעה בזה, כי דאה שנקרב: הלבנה אל השמש, שהימין, דז"א, מחבק אותה, בחסדיים, והשמאל, דז"א, תחת ראשה, דהיינו בהארט חכמה. והשמאל נעשה הראש שלה, כיון שנתקרבו ימין ושמאל זה בזה, והחכמה שבשמאל כבר נתלכשה בימין, אמר הרי כבר נתקרבו יחד, מה עוד כאן הימין, כי הימין, שהוא חסדיים, אינו אלא כרי</p>	<p>מאמר</p> <p>הארט השמאל רבינה, ונעשית הארתה זהב כמה.</p> <p>ווי"ש ואלמלא חיוון כישין וכו' בנינשא לא הוו מסכני, כי בשליטת השמאל יש שמירה מדובה, בסוד להט החרב המתהפכת וכו' ולא כל אדם יכול לקבל משם זולת הכדאים לה.</p> <p>תתלז) בגי"כ ביומוי דשלמה וכו' וע"כ בימיו של שלמה, אין כסף נחשב למאומה, כי חוקפו של השמש הסתכל בעפר, ועשה אותו זהב. ועוד, כי עפר ההוא צד הדין הוא, שהיא שמאל בלי ימין, ואינה מאירה, כנ"ל, וכשמסתכל בה השמש, שהוא ז"א, דהיינו שמשטיע לה חסדים, לוקח תוקף הדין ממנה, ונגדל זהב, כי ענה החכמה שבה מאירה ככה התלכשות החסדים כמו בחינת קו שמאל דאמא שנקראת זהב כנ"ל, כיון שנסתכל בה שלמה, שיבח והכריזו, הכל היה מן העפר.</p> <p>תתלח) ועיד שלמה לא וכו': ועל כן שלמה, לא היה צריך לנגן כמו דוד, כי</p>
---	--

(יטווי דף ר"ג ע"א)

תתמא) א"ל קב"ה, אנת דחית ימינא, חייך, ה אנת תצטרך לחסד בני נשא, ולא תשכת. מיד סטא שמשא מלקבל סיהרא, וסיהרא שריא לאתחשכא. והוה שלמה מהדר על פתחין, ואמר, * אני קהלת, ולא הוה מאן י דייעבד עמיה חסד, מ"ט, בגין דדחה י ימינא, ולא חשיב ד ליה, הה"ד, י אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה.

תתמב) וע"ד, יכל דאסגי תושבחן לגבי קב"ה, אסגי שדמא לעילא, בגיני כך הקשיבי לישא. כתיב י ליש אובד מבלי טרף וגו', ליש היינו לישא, כדכתיב, חק חקה. אובד: כדכתיב, י ובאו האובדים. מבלי טרף: בגין, דאיהי ו תבעה ז עליה ח למיהב, כדכתיב, י ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

תתמג) ובני לביא יתפרדו. בגין, דכלהו ס חיידין, כד איהי יהיבת, להון טרף, כלהו מתחברן כחד, וינקין כחד. וכד איהי יתבא מבלי טרף, י דגרם גלותא, ודאי בני לביא יתפרדו, יא מתפרשן כלהו, לכמה סטרין וארחין, בגין יב לאשכחא למעבד דינא. וע"ד, בזמנא דקרנא אתעביד, כלא י מתתקנו, ומתקרבין כחדא, כדקארין השתא דקרנא לא אתעביד, ודאי

מסורת הזוהר

(א) קהלת א'. (ב) מ"א י'. לעיל דף רס"ו ציון ג'. (ג) (איוב ד') נח ל"א צ"ד. (ד) (ישעיה ב"ז) ויגש ל"ג צ"א. (ה) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג ז"ח רות פ"ז ס"א שמו. תק"ח קי"ב ס"א שי"ח.

חלופי גרסאות א את תצטרף. ב דייעבד. ג ימינה. ד לה. ה מאן; ו כל מאן. ז תבעת; ח תבעא; ט הפעה. י עליה; יא עליה. יב למיתב. יג אלין; יד מליין (אה"ל). יו גרמא; יא גרמה. יב מתרשי. יג ראשחכה. יד מחהניין.

אין כסף נחשב בימי שלמה

הסולם

מאמר

שמרוחקת מן הקב"ה, שהוא ימין. שכתוב, ליש אובד מבלי טרף וגו', ליש: הוא לישא, ככתוב חוק, חוקה. כיומר, כמו שחוק חוקה, יש להם משמעות אחת, כן ליש לישא, יש להם משמעות אחת, אובד, ככתוב, ובאו האובדים, שהמשמעות נאבדים, כן אובד, שבכאן משמעותו נאבד. מבלי טרף, משום שהיא, הגוקבא, תובעת עליו מ"א שיתן, ככתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

כדי לקרב ז"א וגוקבא יחד, כדי שהחכמה שבנוקבא תחלבש בחסדים דז"א, וכיון שכבר נתקרבו זה בזה, למה נצרך עוד הימין, שהוא החסדים. מיד אין כסף נחשב בימי שלמה, כי דחה את הכסף, שהיא ימין, כמכואר.

תתמא) א"ל קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה אתה דחית את הימין, שהוא חסד, בחיין, אתה תצטרך עוד לחסד בני אדם ולא תמצא מיד, פנה השמש, שהוא ז"א ממול הלבנה, שהיא הנוקבא, והלבנה התחילה להתחשך והיה שלמה מחזיר על הפתחים, ואומר, אני קהלת, ולא היה מי שיעשה עמו חסד. מהו הטעם משום שדחה את הימין, שהוא חסד, ולא החשיב אותו, וז"ש אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה.

תתמב) וע"ד כל דאסגי וכו': ועל כן, כל המרבה תשבחות אל הקב"ה, שהוא ימין, מרבה שלום למעלה. משום זה, אה"כ, הקשיבי לישא, שהיא הנוקבא, בזמן

(דטו"י דף ר"ג ע"א)

בני לביא יתפרדו, ובגיני כך, לית א לן כ יום דלא אשתכח ביה דינא, והא לא מתערין עלאין ותתאין בשלימו עלאה כדקאמרן.

תתמד) ת"ח, השתא צלותא דב"נ, אתער שלימו, לעילא ותתא, ג ובברכתא דבריך לקב"ה, ד מתכרכין עלאין ותתאין. וע"ד בצלותא דישראל ה מתכרכאן עלמין. מאן דמברך ליה לקב"ה, יתברך. מאן דלא בריך לקב"ה, לא יתברך. הה"ד * כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו.

תתמה) רב המנונא סבא, כסא דברכתא לא יהיב ליה לב"נ ו אחרא לברכא, ו אלא איהו אקדים ונטיל ליה ה בתרי ידוי ומברך. והא אמרין דבעי דנטלא ליה בימינא ו בשמאלא, ואע"ג דכלא י אתערו ביה, שפיר הוא, אבל כסא יא דברכה הכי אצטריך יכ כוס, דכתיב כ כוס ישועות אשא, דהא בהאי כוס, אתנגידו ברכאן, מאינן ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש י לון לגביה, ותמן אתנטיר יד חמרא עלאה, ואתכניש בההוא כוס. ובעינן דברכא ליה בימינא, ו בשמאלא, וחמרא ו דאיהו בהאי כוס כניש, דיתברכון כחדא, ובעינן לברכא ו פתורא, דלא תהא ריקניא ו מנהמא וחמרא כלא ו כחדא.

תתמו) ת"ח, כנסת ישראל, כוס של ברכה אקרי, כ וכיון דאיהו כוס של ברכה, בעינן ימינא ושמאלא לא לנטלא כ ליה, וההוא כוס אתייהיב בין

מסורת זוהר

א) (ש"א ב') ח"ב קעה. ח"ג רלו: רס: רעא. רפה. ת"ז חס"ד צה: ת"ז כהשמטות קמו: תק"ח צ"ז ט"א שפ"א. קי"ז ט"ב שי"ב. ב) (תהלים קט"ז) הקסה"ז ב' צ"ה. ת"ז חס"ז פ"ה.

חלופי גרסאות א לך, כ יומא ג בברכתא; וברכתא. ד מברכין; ליה מתכרכין. ה מתכרכין. ו אחרא דבעי דנטלא [כאתנטלא] ליה בימינא ובשמאלא בתרי ידוי. ז מוסיף דבעי לאתנטלא אלא. ח מוסיף בימינא ובשמאלא בתרי, ט ולא בשמאלא. י ל"ג אתערו ביה. יא דברכתא. יב ל"ג כוס דכתיב; כד"א. יג ל"ג לון. יד מוסיף לון חמרא. טו בשמאלא; ולא בשמאלא. טז דאיהי. יז מוסיף על פתורא. יח דנהמא. יט חד. כ ובגין (אה"ל), כח מוסיף ובעי דנטלא; דנטלה (אה"ל). ככ מוסיף ליה לההוא כוס דאתיידע.

מאמר הסולם כסא דברכא

בני לביא יתפרדו, ומשום זה אין לך יום, שלא ימצא בו דין, משום שאין העליונים ותחתונים מתעוררים בשלימות העליון, כמ"ש. תתמד) ת"ח השתא וכו': בוא וראה, עתה בזמן הגלות, תפלתו של אדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך להקב"ה מתכרכים עליונים ותחתונים. וע"כ, בתפלתם של ישראל מתכרכים העולמות. מי שמכרך להקב"ה יתברך, מי שאינו מכרך להקב"ה אינו מתברך, זהו שכתוב, כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו.

מאמר כסא דברכא

תתמה) רב המנונא סבא וכו': רה"ס לא נתן את הכוס של ברכה לאיש אחר, אלא הוא הקדים וקבלו בשתי ידיו ומברך, ואמרנו, שצריכים לקבל אותו בימין ובשמאל. ואע"פ שהכל פרשו אותו, יפה הוא.

(דמרי דף ר"ג ע"א)

תתמו) ת"ח כנסת וכו': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, נקראת כוס של ברכה, וכיון שהיא כוס של ברכה, צריכים

ליד

ימינא * ושמאלא, ה ובעי דאתמליא חמרא, בגין חמרא דאורייתא, דאיה נפיק מעלמא דאתי.

תתמוז) ות"ח, כ כוס של ברכה, ג בהאי אתגליין מלין עלאין, הכא דאנ במערחא, ד אימא ה הכא אתגלייא רוא דרתיכא קדישא, כוס של ברכה בע לקבלא ליה בימינא ושמאלא, ו דא צפון ודרום, וכוס של ז ברכה דיהא נטיי ברכה ח מנייהו. מאן כוס של ברכה. דא מטתו שלשלמה, דבעינן דאתייהו בין צפון ט לדרום, י ובעי לאנחא יא לה בימינא, וגופא דיתתקן יב בהדייהו וישגח ביה בההוא יג כוס, לברכא ליה בארבע ברכאן, בגין דכתיב: * תמיז עיני ה' אלהיך בה וגו'. אשתכח בכוס של ברכה, רוא דמהימנותא, צפון ודרום ומזרח ומערב, הא רתיכא קדישא כדקא חזי יד ליה.

תתמח) ופתורא טו בנהמא, טו בגין דיתברכא ההוא לחם דלתתא. ויתברך לחם י עוני, ויהא לחם פנג, והא אוקימנא. וישתכח יז דכנסת ישראל מתברכא יט בד' כ סטרי עלמא, לעילא כא ותתא. ככ וכוס של ברכה, לאתחברא דוד מלכא באבהן, ויתברך לתתא, דיתברך פתורא דבינ, לאשתכחא כג ביה מזונא תדיר.

מסורת הזהר

(א) (דברים י"א) לך קמ"ד צ"ב. מקץ ל"ח צ"ג.

חלוסי גרסאות ה ובעינן דיתמלי. ז בכוס של ברכה אתגלין (אח"ל). נ מוסיף חכא בחאי. ד ל"ג אימא. ט ל"ג חכא (אח"ל). ו דאינן (אח"ל). ז ברכה בינייהו דקא נטייל ברכאן מנייהו (אח"ל). ח בינייהו. ט ודרום. י ל"ג מן ובעי עד וגופא. יא ליה (אח"ל). יכ ל"ג בהדייהו. יג מוסיף כוס של ברכה לארקא ליה ברכאן. יד ל"ג ליה ופתורא. טו ונתמא ול"ג ופתורא; ונתמא בנהמא; ונתמא דיתברכא. יז פו בנין דיתבח; בגין דיתברך מכל סטרין מעילא ומתחא לעילא ברוא דכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן ויתברך לתתא ויתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקמוה ויתברך פתורא. יז עני. יט כנסת. יכ מכל. כ סטרין ול"ג עלמא. כל מוסיף ותתא [לעילא] בחהוא נתמא של ברכה; לעילא בחהוא כוס של ברכה (אח"ל). ככ ל"ג וכוס של ברכה. כג סנייה.

מאמר הסולם כסא דברכתא

ליד ימין ושמאל שיקבלו אותו, כי אותו כוס ניתן ביד ימין ושמאל, שהם חסדים וחכמה, כניל בדיבור הסמוך. וצריכים שיתמלא ביין, משום יינה של תורה, שה"ס הארת חכמה שבשמאל, היוצא מן עולם הבא, שהוא בינה.

תתמוז) ות"ח כוס וכו': ובוא וראה, כוס של ברכה, בו נתגלו כאן דברים עליונים, כשאנו במערה, כלומר, כאן נתגלה סוד מרכבה הקדושה, שהיא חו"ג חו"מ, כי כוס של ברכה צריך לקבלו בימין ושמאל, שזהו צפון ודרום שהם חסד וגבורה, וכוס של ברכה, המקבל ברכה מהם, ומי הוא כוס של ברכה זהו מטתו שלשלמה, דהיינו מלכות, שאנו צריכים שתינתן בין צפון לדרום, שהם חסד וגבורה וצריכים ליתן אותה שחיה יתיר קרוב לימין. והגוף של המברך, שהוא הפארה, צריך להתתקן עמהם, ויסתכל בו באותו כוס, לברך אותו

בארבע ברכות משום שכתוב, תמיד עיני ה' אלהיך בה. נמצא, שבכוס של ברכה, סוד האמונה, דהיינו, צפון ודרום מזרח ומערב, שהם חו"ג חו"מ, הרי לך המרכבה קדושה. כדראוי לה.

תתמח) ופתורא בנהמא וכו': והשלחן בלחם, הוא כדי שיתברך לחם ההוא של מטה, שהוא הנוקבא, ולחם עוני שהוא הנוקבא בעת שחסרת חסדים, יתברך ויהיה לחם פנג, דהיינו בעת שהחכמה שלה מתלבשת בחסדים, נקראת לחם פנג, וכבר נתבאר. ונמצא שכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, מתברכת למעלה, בד' רוחות העולם, שהם חו"ג חו"מ כנ"ל, ולמעלה ומטה, שהם נצח והוד, וכוס של ברכה לגורם שיתחבר דוד המלך, שהיא הנוקבא למעלה מחוה, באבות, שהם חנה, שמכאן נוטלת חכמה, לוייתברך גם כן למטה, מנה"י ויש לו ג"כ חסדים, שיתברך השלחן של האדם, שימצא בו תמיד לחם.

תתמט) קמו כלהו ונשקו ידוי, אמרו בריך רחמנא ^א דאעילנא הכא, ושמענא מלין אלין. נפקו מן מערתא, ^ב ואזלו, כד עאלו במתא, חמו ^ג עיטרא דבני נשא דמיתו, דנפל ביתא עליהו, ^ד יתבו וחמו ^ה דקא ספדי לאינן דמיתו, עם אינן ^ו רומאי.

תתנ) פתח רבי שמעון ואמר, ויבאו עד גרן האטד, מאן גרן האטד. אלא, הכא אתרמיו שלטנותא דמצראי, ^א דאתעדי. גרן האטד, דא ממנא שולטנא דמצראי, ^ב דאתעדי. מקמי שולטנותא דישראל, ^ג דהא חמו ^ד גורן כד"א ^ה מלובשים בגדים בגרן, וע"ד ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

תתנא) על כן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה, ^א יא דודאי ^ב ממצרים הוה, אוף הכא לאו ^ג דיודאי נינהו ^ד אלן בכיין, אע"ג דמיתו ^ה ביה יודאי, ואלין יודאי, אלמלא הו ^ו יודאי, לא מיתו, וכיון דמיתו, קב"ה מכפר חובייהו.

תתנב) אמר ר"ש ת"ח, ^א דיעקב ^ב אע"ג דנפקת נשמתיה במצרים, לאו ברשותא אחרא נפקת, מ"ט, כמה דאתמר דלא הוה מיומא דאתברי עלמא, ערסא שלימתא, כההוא ערסא דיעקב. בשעתא דהוה סליק מעלמא ^א נשמתיה ^ב מיד ^ג אתקשר באתריה, והא אוקימנא.

תתנג) ת"ח, כד הוה ^א עאל יעקב במערתא, כל ריחין ^ב כל דגנתא דעדן

מסורת זוהר

(א) (מ"א כ"ב).

דרך אמת

(א) שילאו מן המערה לעיר והיה כדכריו שנפל בית אחד בעיר ונהרגו מחסיו מחסו והיו מספידים למחסיהם עם חוסן אלמלי ומלת עיטרה ס"י חסיסה ור"ל חסיסה מחסו שנפל הבית עליהם ומחו כמבואר.

חלופי גרסאות א דאעלנא (אה"ל). ב מוסיף ואזלו כחרא. ג עירטא; ערסא. ד ל"ג יתבו. ה ל"ג דקא ספדי לאינן (אה"ל). ו רמאי; ארמאי. ז דאתעדי. ח דאתעדי. ט דא; חסר כאן (אה"ל). י ל"ג גורן. יא אבל מצרים ודאי אבל דמצראי הות (אה"ל). יב דמצרים. יג דוודאי. יד דלא (אה"ל). טו מוסיף יודאי טבין. טז דהא יעקב. יז ל"ג אע"ג. יח ונשמתיה. יט אחקשרה. כ יעקב עאל. כא מוסיף דנשמתין דגנתא (אה"ל).

גרן האטד

המולם

מאמר

וגו': שודאי ממצרים היה האבל כי הוטרן ממשלתם, אף כאן אלו הבכיות אינם על יהודים, אע"פ שיתורדים מתיים שמה, כי אלו היהודים אם היו יהודים לא היו נהרגים, וכיון שמתו הקב"ה מכסר עונותיהם.

תתנב) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בוא וראה, כי יעקב אע"פ שיצאה נשמתו

במצרים, לא יצאה ברשות האחר, דהיינו דס"א. מהו הטעם, הוא כמו שלמדנו, שמיום שנברא העולם לא היה מטה שלמה כמדתו של יעקב, כלומר שכל בניו כשרים היו בשעה שהיה נפטר סן העולם, נתקשרה נשמתו מיד במקומה, וכבד נתבאר.

מאמר חגיגא דיעקב

תתנג) ת"ח כד עאל וכו': בוא וראה

כשנכנס יעקב במערה, כל

הריות

תתמט) קמו כלהו וכו': קמו כולם ונשקו ידיו, אמרו ברוך הרחמן

שהביאנו כאן ושמענו דברים אלו. יצאו מן המערה והלכו. כשבאו לעיר, ראו קבוצת בני אדם שמתו, שנפל בית עליהם. ישבו וראו שמספידים לאלו שמתו עם אלו רומאים. כי המסולת נפל על יהודים ובוים יחד.

תתנ) ויבאו עד גרן האטד: שואל, מהו גרן האטד. ופשיב, אלא כאן נרמו

ממשלת מצרים שהוטרן. גרן האטד, זה ממשלת מצרים שהוטרן מפני ממשלת ישראל (כנ"ל דף רס"ב אות תתכ"ב) כי ראו גרן, שרומז על ממשלת ישראל כמו שאתה אומר מלובשים בגדים בגרן, וע"כ ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד.

תתנא) על כן קרא שמה אבל מצרים

(דמוי דף ר"ג ע"ב)

6 אשתכח במערתא, ומערתא סלקא נהורא, ושרגא חד דליק. וכד עאלו אבהן
 7 לגבי דיעקב : למצרים, לאשתכחא עמיה, אסתלק נהורא דשרגא, כיון
 דעאל יעקב במערתא, הדרא : שרגא לאתריה, כדין אשתלים מערתא מכל
 מה דאצטרין.

תתנד) ועד ה יומי עלמא, לא ו קבילת מערתא ב"נ אחרא, ולא
 י תקבל. ונשמתי דזכאן אעברן מקמיהו בני מערתא, בגין דיתערון, ה וחמין
 זרעא דשבקו בעלמא, ויחדו ס קמי קביה.

תתנה) אמר ר' אבא, חניטא דיעקב מאי איהו, א"ל י זיל שאיל לאסיא.
 ח"ת, כתיב * ויצו יוסף את עבדיו את הרופאים לחנוט את אביו ויחנוטו
 הרופאים את ישראל, ס"ד י"א כשאר בני נשא הוה חניטא דא. אי תימא בגין
 י אורחא הוא דעבדו, הא כתיב י וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים,
 הא לא אזלו עמיה י בארחא, דהא תמן אתקבר, וכתיב ויחנוטו י אותו.

תתנו) אלא, סו ארחא דמלכין אינון, בגין לקיימא גופייהו, חנטי לון
 במשח רבות, עלאה על כל משחין, מעורב בבוסמין, סו ושאיב ליה י בגופא,
 יומא בתר יומא, בההוא משחא טבא, ארבעין יומין, דכתיב וימלאו לו
 ארבעים יום כי כן ימלאו ימי החנוטים. בתר דאשתלים דא, קיימא גופא
 שלים י זמנין סגיאיין.

תתנו) דכל ההוא ארעא דכנען, וארעא דמצרים, מכלה גופא ומרקב
 ליה *) לזמן זעיר, מכל שאר ארעא, ובגין לקיימא גופא עבדי דא, ועבדי

מסורת הזהר

(א ח"ב קמא: ב) לעיל ז' צ"א.

חלוסי גרסאות ה אשתכחו. כ לגביה. ג וחמו כל מצרים. ד נהורא דשרגא וליג לאתריה ; מוסיף נהורא דשרגא
 לאתריה (אח"ל). ה יומא. ו קבילת. ז יקבל ; מוסיף תקבל עוד (אה"ל). ח ויחמון. ט קמיה
 ולג קביה. י ל"ג זיל. יא הוה חניטא דא כשאר. יב ארחא הוה עבדי. יג ארחא. יד מוסיף אותו ויישם (אח"ל).
 טו מוסיף בגין אורחא. טז ושאיבין ; ושחין (אח"ל). יז גוסא ; בגופו. יח ש"ן (אה"ל).

הסולם

חניטא דיעקב

מאמר

זו היחה כחניטת שאר בני אדם. ואם תאמר,
 שמחמת הדרך, שהיו צריכים להשהותו, עשו זה,
 הרי כתוב, וימת יוסף וגו' אע"פ שלא הלכו
 עמו בדרך, כי הוא נקבר שמה, וכתוב, ויחנוטו
 אותו.

תתנו) אלא ארחא דמלכין וכו' : אלא דרך
 המלכים הוא, שבכדי לקיים את
 הגוף שלא ירקב, חונטים אותו בשמן המשחה.
 העליון על כל השמנים, מעורב בכשמים, ושמן
 הטוב ההוא נבלע בגוף יום אחד יום, ארבעים
 יום, שכתוב וימלאו לו וגו', אחד שנשלם זה,
 הגוף מתקיים ימים רבים.

תתנו) בגין דכל ההוא וכו' : משום שכל ארץ
 כנען זו וכל ארץ מצרים, מכלה
 את הגוף ומרקיב אותו, בזמן קצר מכל שאר
 הארצות, ובכדי לקיים את הגוף עושים זאת.

ועושים

הריחות שבגן עדן, נמצאו במערה, ובמערה
 היה אור, שגר אחר היה דולק שמה, וכשבאו
 האבות אל יעקב למצרים, להמצא עמו,
 נסתלק אור הנר מן המערה, כיון שבא יעקב
 במערה חזר הנר למקומו, אז נשלמה המערה
 בכל מה שצריכה.

תתנד) ועד יומי עלמא וכו' : ובכל ימות
 עולם, לא קבלה המערה אדם
 אחר, ולא תקבל. ונשמות הצדיקים עוברים
 לאחר משיבתם לפני האבות בתוך המערה, כדי
 שיקצו ויראו הזרע שעזבו בעולם, וישמחו
 לפני הקב"ה.

תתנה) אמר ר' אבא וכו' : אר"א, חניטתו של
 יעקב מה היה. אמר לו, לך שאל
 לרופא. בוא וראה, כתוב ויצו יוסף את
 הרופאים וגו'. וכי יעלה על דעתך, שחניטה
 (רש"י דף ר"ג ע"ב י) דף ר"ג ע"א)

(ו) חניטא דא מגו ומכרא. (ז) מגו דשוין ההוא משחא על טבורא, והוא עאל טבורא לגו, ואשתאיב במעוי, וקאים ליה לגופא מגו ומכרא לזמנין סגיאין.

תתנח) ויעקב הכי הוה בקיומא ה' דגופא, והכי אצטריך, י דגופא דאבהן איהו, והוה בקיומא כגופא ונפשא. כגוונא דא ליוסף, דאיהו דוגמא דגופא, ובקיומא דגופא ונפשא י הוא. ז בקיומא דגופא, דכתיב ויחנטו אותו, בקיומא דנפשא, דכתיב ויישם בארון במצרים.

תתנט) ותנינן תרי יודיין אמאי. אלא, יוסף נטר ליה י ברית ו לתתא, ונטיר ליה ברית דלעילא, י אסתלק מעלמא, אתשוי בתרי י ארוני, בארון לתתא, ובארון לעילא. י ארון דלעילא מאן איהו. אלא, כד"א * הנה ארון הברית אדון כל הארץ, דארון דלעילא ארון הברית אקרי, דהא לא ירית ליה אלא מאן דנטר ברית, ובגין דיוסף נטר ליה לברית, אתשוי בתרי י ארוני. תתס) ויישם בארון במצרים, הכי הוא ודאי. וקרא אוכח רזא אחרא דאף על גב י' דנפקת י' נשמתיא ברשו אחרא, אתקשר בשכינתא, הדא הוא דכתיב, ויישם י' בארון, לעילא ולתתא, בגין י' דהוה צדיק, יו דכל צדיק ירית ארעא קדישא יו עלאה, כד"א י ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. סליק ספר בראשית

מסורת הזהר

דרך אמת

(ח) היו חונטין אותו מכתן ומכפטי, (ט) טעי טעיו (א) (יהושע ב') הקסה"ו כ"א צ"א. (ב) (ישעיה ס') עושין אותו כפתן על הסכור וכנכם כעכור לכל זר בשעל זה היה קיום לגופו ימים רבים.

חלופי גרסאות א' מוסיף רבוסא ונפשא. ב ליג רבוסא דאבהן איהו; דגופא דא בהאי איהו. ג הוה. ד מוסיף ותוה בקיומא. ה מוסיף להאי ברית. ו לתתא. ז מוסיף כר אסתליק. ח אתר. ט ליג ארון דלעילא; בארון. י מוסיף ארוני כמה דכתיב ויישם. יא דנפקא. יב מוסיף נשמתיא אחרא. יג מוסיף בארו במצרים. יד רמיה. טו וכל. טז ליג עלאה.

ויישם בארון במצרים

הכולם

מאמר

ומשיב, אלא יוסף שמר לו הברית למטה, ושמר לו הברית למעלה, שהיה מרכבה ליסוד ז"א, וע"כ, כשנסתלק מעולם הושם בב' ארונות בארון שלמטה, ובארון שלמעלה. ארון שלמעלה מה הוא. הוא כמו שכתוב, הנה ארון הברית אדון כל הארץ. כי ארון שלמעלה שהיא השכינה, ברית נקרא, כי לא יירש אותו אלא מי ששומר הברית, ומשום שיוסף שמר את הברית, הושם בב' ארונות. תתס) ויישם בארון במצרים: ומהכתוב משמע סוד אחר. שאע"ג שיצאה נשמתו ברשות אחרת דהיינו דס"א, נקשרה כהשכינה, זהו שכתוב ויישם בארון, בארון שלמעלה וכארון של מטה, משום שהיה צדיק, וכל צדיק יורש את הארץ הקדושה. העליונה, שהיא השכינה. כמש"א ועמך כלם צדיקים וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. סליק ספר בראשית

ועושים חנוטה זו בפנימית הגוף ובחצונות, כי שמים את השמן הזה על הטבור, והוא נכנס כפנימיות הגוף דרך הטבור, ונבלע במעיו, ומקיים את הגוף לימים רבים.

תתנח) ויעקב הכי הוה וכו': וכן היה יעקב בקיום הגוף, וכן צריך להיות, כי גוף של האבות הוא, שהאבות הם חו"ג ב' ידים והוא ת"ת שהוא גוף כנודע. והיה בקיום הנפש ותגוף. כעין זה יוסף, שהוא כמו הגוף, כי יוסף הוא ברית, וברית וגופא כחדא חשבינן ליה, והוא ג"כ בקיום הגוף וחנפשו, בקיום הגוף, שכתוב, ויחנטו אותו. בקיום הנפשו, שכתוב, ויישם בארון במצרים, שהמשמעות על ארון העליון, שהיא הנוקבא שנקשר שם נפשו. כמ"ש להלן.

תתנט) ותנינן תרין יודין אמאי וכו': ולמדנו, למה כתוב ויישם עם ב' יודין.